

ROMANCE MONOGRAPHS
Special Issue

**AN ENGLISH-AROMANIAN
(Macedo-Romanian)
DICTIONARY**

with two introductory sketches on Aromanian

Emil Vrabie

**with a Foreword by
Donald L. Dyer**

**UNIVERSITY, MISSISSIPPI
ROMANCE MONOGRAPHS
2000**

Publication of this dictionary was made possible with grants

provided by the

Romanian Cultural and Benevolent

SOCIETY FARSAROTUL

and

Mr. Apostol Triffon - Paligora - Pomposhi - Sotiroff

from

Bitola - Moloviste

COPYRIGHT © 2000

by

ROMANCE MONOGRAPHS

Department of Modern Languages

The University of Mississippi

University, Mississippi 38677

Printed in the U.S.A.

By FABCO INC., Stratford, CT 06615

Reprints available through the
Society Farsarotul, P.O. Box 753, Trumbull, CT 06611

I.S.B.N. 1-889441-06-6

Library of Congress Catalog Card Number: 99-069395

Acknowledgments

It is not possible to mention here by name the numerous native speakers of Aromanian, both in America and in Europe, who have contributed over the years, in one way or another, to the making of this book. I ask them to accept my warmest thanks. *Dumnidză s-lă agiută!* During my nine visits to Fairfield and Bridgeport, Ct., where I met so many speakers of Aromanian, Prof. Aurel Ciufecu, a native of Pleasa (Albania), offered me shelter and support. He introduced me to other native speakers, who subsequently became subjects of my research.

Here, in Fort Lauderdale, I have been fortunate to find a permanent and benevolent source of consultation in Mrs. Maria **Bujduveanu** (a native of Greece) and her family, active and proud preservers of Aromanian. I warmly thank them.

I also want to thank my colleagues and friends, native speakers of English, who read through various portions of the manuscript and made valuable improvements. The list includes:

Prof. James **Augerot**, Univ. of Washington; Prof. Charles **Carlton**, Univ. of Rochester; Dr. Jane **Cottrell**, Ohio State University; JD Leon **Degruchy**, Univ. of Portland; Prof. Donald L. **Dyer**, Univ. of Mississippi; Prof. Mark **Elson**, Univ. of Virginia; Prof. Ronald F. **Feldstein**, Indiana University; Prof. Grace **Fielder**, Univ. of Arizona; Prof. George **Fowler**, Indiana University; Prof. Victor **Friedman**, Univ. of Chicago; Gordon **Hogg**, bibliographer and cataloguer in the Dept. of Special Collections and Archives of the M. I. King Library in Lexington, Ky.; Prof. Michael **Impey**, Univ. of Kentucky; Prof. Brian **Joseph**, Ohio State University; Prof. Elaine **Kleiner**, Indiana State University; Dr. Richard **Laurent**, Univ. of California at Berkeley; Prof. James **Mullen**, Univ. of Birmingham, U.K.; Prof. Jan L. **Perkowski**, Univ. of Virginia; and Prof. Oscar **Swan**, Univ. of Pittsburgh.

Professor Dorin **Urițescu** (York University, Toronto, Canada) read through the introductory part of the manuscript and made valuable observations, for which I thank him very much.

I remain particularly indebted to Mr. Charles **Obsiek**, my extraordinary neighbor, for his invaluable assistance in various computer-related matters.

I am also thankful to Dr. Marius **Sala** and Dr. Nicolae **Saramandu** (Univ. of Bucharest), and to Prof. Gheorghe **Carageani** (Istituto Universitario Orientale, Napoli) for their advice and support.

Mr. Michael **Babu** (Fairfield, Ct.), Prof. Vasile **Barba** (Freiburg), Prof. Hristu **Cândroveanu** (Bucharest), Prof. Tiberiu **Cunia** (Boca Raton, Fl.), Dr. Sotir **Galani** (Ephrata, Pa.), Prof. Dr. Gheorghe **Mihăilă** (Bucharest), Dr. Petre **Neiescu** (Cluj-Napoca), Prof. Dr. Solomon **Vaimberg** (Bucharest), and Prof. Dr. Victor **Vasenco** (Heidelberg), helped me with documentation about Aromanians, for which I thank them very much.

FOREWORD

It is fitting that Emil Vrabie's *Aromanian-English Dictionary* is being published at the dawn of a new century. For the second half of the twentieth century, Aromanian like many others has been a language on the wane. The politics of various Balkan nation states, as well as bi- and trilingualism, has conspired to shrink the number of contemporary speakers to no more than 200,000. One arguably could make the case, however, that interest in this relatively unknown tongue has been fostered anew. The publication of this dictionary, an impressive undertaking by a storied scholar in the field of Romance and Slavic linguistics, is in fact no small testament to a revitalized cultural and indeed scholarly zeal for the Aromanian language and the Aromanian people.

As a graduate student at the University of Chicago in the 80s, I thrilled to lectures delivered by the late Balkanist, Zbigniew Gołab, as he discussed the Aromanian people, their culture and language. Those of us who took Professor Gołab's courses learned about the transhumant, shepherding lifestyle of the Vlachs (as the Aromanians are also known), their language's historical links to Macedo-Slavic and about the great dictionary of Aromanian compiled by Tache Papahagi (published in 1974). These were stories quite befitting courses such as "Slavic-Romance Contacts in the Balkans." The students in these courses had the sense that they were sharing a unique learning experience, but they were also quite aware that they might have been the only Americans learning these things.

For the Aromanian people and their language have never been extensively studied in the United States. The few book-length works on Aromanian or Aromanians have been produced abroad and, with a single exception - Gołab's *The Aromanian Dialect of Kruševo in R.S. Macedonia SFR Yugoslavia* (1984) - primarily by Europeans: A.J. Wace and M.S. Thomson's *The Nomads of the Balkans: An Account of Life and Customs among the Vlachs of the Northern Pindus* (1974); Max Demeter Peyfuss's *Die aromunische Frage. Ihre Entwicklung von den Ursprüngen bis zum Frieden von Bukarest* (1913) und *die Haltung Österreich-Ungarns* (1994); and T.J. Winnfrith's *The Vlachs: The History of a Balkan People* (1987) and *Shattered Eagles. Balkan Fragments* (1995). This is not to say that studying Aromanians and Aromanian was not important.

While the ethnic origin of the Aromanian people is a matter best left to anthropologists, the history and contemporary linguistic structure of the Aromanian language are important issues for the Romance, Slavic and Balkan linguist, as well as the historical linguist, the sociolinguist and the etymologist. Emil Vrabie's dictionary provides all of the above with a wealth of information and data for study; indeed, it is a significant study for those in many

fields. Given the depth and breadth of the project - its introductory grammatical sketch and remarks on lexical relationships; its multilingual entries with a focus on Latin origins; and its completeness and attention to detail - scholars will find this dictionary to be extremely helpful in a number of ways.

I am proud in my own small way to be a part of it.

Donald L. Dyer
Oxford, Mississippi
January 1, 2000

TABLE OF CONTENTS

Acknowledgments	4
FOREWORD by Donald L. Dyer	5
Table of contents	7
Abbreviations	11
Symbols	12
Cited works and sources	12
 I. Introduction	 21
§ 1. The Aromanians: people and language	21
§ 2a. Aromanian as a Romance linguistic entity	21
§ 2b. Megleno-Romanian and Istro-Romanian	22
§ 3. Number of Aromanians today	23
§ 4. Bilingualism and trilingualism	24
§ 5. Main works on Aromanians	24
§ 6. Goal and extent of the project	25
§ 7. Spelling and pronunciation	27
§ 8. Place names mentioned in the dictionary	30
§ 9. Sample of Northern and Southern Aromanian	34
 II. A Phono-morphological Sketch of Aromanian	 37
 P H O N O L O G Y	 37
§ 10. Vowels	37
§ 11. Unstressed vowels	37
§ 12. Vowel syncope	38
§ 13. Diphthongs	38
§ 14. Consonants	38
§ 15. End of word	39
§ 16. Brief comparative-historical comments	39
§ 16.1. Prothetic a-	39
§ 16.2. Loss of unstressed a-	40
§ 16.3. Diphthongization of o and e	40
§ 16.4. Maintenance of eá after p, b, f, v, and m	40
§ 16.5. Arom. Ț (ts) < CRom. c (< Lat. ke, ki)	41
§ 16.6. Arom. dz < CRom. g (< Lat. ge, gi)	41
§ 16.7. Lat. kl, gl, Arom. kĭ, gĭ, D-Rom. k', g'	41
§ 16.8. Maintenance of dz (< Lat. d + i)	41

§ 16.9.	Palatalization of labials and labiodentals	41
§ 16.10.	Maintenance of <i>ī</i> and <i>ū</i>	42
§ 16.11.	Lat. <i>j</i> + unstressed <i>o</i> , <i>u</i>	42
§ 16.12.	Absence of rhotacism	42
§ 16.13.	Preservation of <i>n</i> in the Lat. cluster <i>nt</i>	43
§ 16.14.	Frequent metathetic phenomena	43

M O R P H O L O G Y 43

§ 17.	Morphonemic alternations	43
-------	--------------------------	----

§ 18.	The noun	45
-------	-----------------	----

§ 18.1.	Gender	45
§ 18.2.	Plural of nouns	46
§ 19.	Indefinite and definite form of nouns	47
§ 20.	Declension of nouns	48

§ 21.	The adjective	49
-------	----------------------	----

§ 21.1.	Agreement	49
§ 21.2.	Comparative and superlative	49

§ 22.	The pronoun	49
-------	--------------------	----

§ 22.1.	Personal pronouns	49
§ 22.2.	Pleonastic usage of personal pronouns	50
§ 23.	The reflexive pronoun	51
§ 24.	Possessive pronouns	51
§ 25.	Demonstrative pronouns	51
§ 26.	Relative and interrogative pronouns	52
§ 27.	Negative and indefinite pronouns	52

§ 28.	The numeral	53
-------	--------------------	----

§ 28.1.	Cardinal numerals	53
§ 28.2.	Ordinal numerals	54

§ 29.	The verb. Introductory note	55
-------	------------------------------------	----

a.	Absence of infinitive	55
b.	Conjugations	55

	The indicative mood	56
§ 30.	The present tense	56
§ 31.	The imperfect	57
§ 32.	The aorist ("simple past")	57
§ 33.	The perfect ("compound past")	60
§ 34.	The pluperfect	60
§ 35.	The future	60
	The subjunctive mood	61
§ 36.1.	The present subjunctive	61
§ 36.2.	The imperfect subjunctive	62
§ 36.3.	The perfect subjunctive	62
§ 36.4.	The pluperfect subjunctive	63
	The conditional mood	63
§ 37.1.	The present conditional	63
§ 37.2.	The past conditional	63
§ 38.	The imperative	64
§ 39.	The infinitive	65
§ 40.	The gerund	65
§ 41.	The participle	65
§ 42.	The passive voice	66
§ 43.	The adverb	66
§ 44.	The preposition	67
§ 45.	Constructions without preposition	67
§ 46.	The conjunction	68
III. A Survey of Aromanian Vocabulary		71
§ 47.	The origins of the Aromanian vocabulary	71
§ 48.	Preponderance of vocabulary inherited from Latin	71
§ 49.	A classification of the vocabulary inherited from Latin	72
§ 50.	Words from the Balkan substratum	74
§ 51.	Words of Albanian origin	78
§ 52.	Words of Slavic origin	80
§ 53.	Words of Greek origin	81
§ 54.	Words of Turkish origin	82
§ 55.	Aromanian word formation	84
§ 56.	Main Aromanian prefixes	85
§ 57.	Main Aromanian suffixes	86
§ 58.	Terminologies	90
§ 59.	Affective (emotional) vocabulary	90

§ 60.	Conclusion	91
	SUBJECT INDEX	92

IV. An English-Aromanian Dictionary	99-747
--	--------

ABBREVIATIONS

acc.	accusative	jur.	juridical
adj.	adjective	K.	Karavlach
adv.	adverb	Lat.	Latin
ALB.	ALBANIA	lit.	literally
anat.	anatomy	m.	masculine
ant.	antonym	M.	Moscopole type
aor.	aorist	MAC.	The Republic of Macedonia
Arom.	Aromanian	MeglR.	Megleno-Romanian
astr.	astronomy	mil.	military
B.	Bucharest	n.	neuter
BG.	Bulgaria	N.	north(ern)
book.	bookish	neg.	negative
bot.	botany	nom.	nominative
cj.	conjunction	nr.	number; near
coll.	collective noun	num.	numeral
cond.	conditional	O.	Olympus area (GR)
CRom.	Common Romanian	obs.	obsolete
dat.	dative	ono.	onomatopoeic
def.	definite	ord.	ordinal numeral
dem.	demonstrative	orn.	ornithology
derm.	dermatology	p.	page; past
derog.	derogatory	part.	participle
dim.	diminutive	PC	personal communi- cation
d/o	direct object	pf.	perfect
D-Rom.	Daco-Romanian	phys.	physiology
E.	east(ern)	pl.	plural
ent.	entomology	plupf.	pluperfect
esp.	especially	poss.	possessive
f.	feminine	pres.	present tense
F.	Farsherot type	pron.	pronoun
fig.	figuratively	pt	past tense
G.	Gramoste type	rel.	relative
GBg.	G in Bulgaria	Rom.	Standard Romanian
g/d	genitive/dative	s.	substantive (noun)
gen.	genitive	subj.	subjunctive
GR.	Greece	tex.	textile fabrics
ichth.	ichthiology	TP	Tache Papahagi
imper.	imperative	Turk.	Turkish
impers.	impersonal	usu.	usually
imprec.	imprecation	vb.	verb
indef.	indefinite	vet.	veterinary
interrog.	interrogative	vs.	versus
invar.	invariable	voc.	vocative
i/o	indirect object	vulg.	vulgar
ipf.	imperfect		
iron.	ironically		
IstroR.	Istro-Romanian		

SYMBOLS

- || separates data found in the DDA (our main source, see below) from data found in other sources.
- ≈ denotes approximate equivalence.
- refers to synonyms or to entries containing additional data.
- ▼ preceding verbs, shows that they are accompanied by the reflexive pronoun (*mi*) in the DDA. For instance, under the English verb **ABATE** the Aromanian verb ▼*scad* is given, which means that this Aromanian verb may be used as *scad* or *mi scad*.
- ~ replaces the headword (e.g., under the indefinite article **A**, between **take** and **sheep**): **take ~ sheep**.
- > means becomes or became.
- < means derived or coming from.
- [] enclose pronunciation. Occasionally [] include missing words or additional explanation.

CITED WORKS

- ALiA *Aromunischer Sprachatlas. Atlasul lingvistic aro-mân* ('The Aromanian Linguistic Atlas'), vol. I-II (1985) Hamburg: Helmut Buske Verlag; eds. Wolfgang Dahmen, Johanes Kramer, Reiner Schlösser.
- ALR *Atlasul lingvistic român, s.n.* ('The Romanian Linguistic Atlas, new series') vol. I (1956) - VI (1969). B: Ed. Academiei (h[arta] indicates nr. of map).
- B-Arch *Balkan Archiv. Neue Folge. I*, 1976- seq. (Figures indicate number of question).
- Basme *Basme aromâne și glosar* ('Aromanian Fairy Tales and Glossary'). 1905. Pericle Papahagi ed. B: "Ca-

- rol Göbl," pp. 748. (Content: 139 tales recorded from various native speakers of Aromanian)
- Bara → Stere
- Batsaria Nicolae Batsaria (b. 1874, Kruševo, MAC; d. 1952). *Părăvulii* ('Anecdotes'), ECA, 1989.
- Belimace Constantin Belemace (b. 1844, Muloviște, MAC; d. 1932). *Dimândarea părintească* ('Our parents' legacy') [Prose and Verses], ECA, 1990.
- Brâncuș Grigore Brâncuș. *Les éléments lexicaux autochtones dans le dialecte aroumain*, in *Revue roumaine de linguistique* 11 (1966), nr. 6: 549-565.
- Brâncuș _____. 1983. *Vocabularul autohton al limbii române* ('The autochthonous vocabulary of the Romanian language'). B: Ed. științifică și enciclopedică, 1983.
- Capidan Theodor Capidan (b. 1879, Prilep, MAC; d. 1953). 1932. *Aromânii. Dialectul aromân. Studiu lingvistic* ('The Aromanians. The Aromanian Dialect. A Linguistic Study'). B: Imprimeria Națională.
- CapF _____. 1931. *Fărșeroții. Studiu lingvistic asupra românilor din Albania* ('The Farsherots. A Linguistic Study about the Romanians Living in Albania'). B: Cartea Românească.
- CapMegl _____. 1925. *Meglenoromânii. Istoria și graiul lor* ('The Megleno-Romanians. Their History and Language'). B: Cultura Națională.
- Carafoli Tulliu Carafoli (b. 1872, Veroia, GR; d. 1937). *Pirushana shi Furlji* (two plays: 'Pirushana' and 'The Thieves'). ECA, 1995.
- CarC Matilda Caragiu Marioțeanu. 1975. *Compendiu de dialectologie română (nord și sud-dunăreană)* ('A Compendium of North- and South-Danubian Romanian Dialectology'). B: Ed. științifică și enciclopedică.
- CarF _____. 1968. *Fono-morfologie aromână. Studiu de dialectologie structurală* ('Aromanian Phono-Morpho-

- gy. A Study in Structural Dialectology'). B: Ed. Academiei, pp. 221.
- CL I. Mării. 1970. *Note lexicale. Cuvinte aromâne în Atlasul lingvistic român (I)* ('Aromanian Words in the Romanian Linguistic Atlas (I)'), in *Cercetări de lingvistică* (Cluj), XV/1: 36-46 and /2: 253-64.
- Cot-1957 Ion Coteanu. 1957. *Cum dispăre o limbă (istroromâna)* ('How Does A Language Disappear: Istro-Romanian'). B: Societatea de științe istorice și filologice.
- Cot-1961 _____. 1961. *Elemente de dialectologie a limbii române* ('Elements of Dialectology of the Romanian Language'). B: Ed. științifică.
- Cunia Tiberius Cunia and Dumitru. S. Garofil. *Dictsiunarlul T. Papahagi turnat tu un dictsiunar rumân-armân* ('T. Papahagi's Dictionary Converted into a Romanian-Aromanian Dictionary'). ECA, 1995.
- Cuvata Dina Cuvata, Aromanian author (b. 1952, Dobrușăna, MAC). *Sărmănitza* ('The Cradle'). ECA, 1990.
- Çabej-1 Eqrem Çabej. *Betrachtung über die Rumänisch-Albanischen Sprachbeziehungen*, in *Revue roumaine de linguistique*, 1-3 (1965): 101-115.
- Çabej-2 _____. 1976. *Studime etimologjike në fushë të shqipes. II, A-B* ('Albanian Etymological Studies'). Tirana: Instituti i gjuhësisë dhe i letërsisë.
- Dahmen see ALiA
- DDA Tache Papahagi. 1974. *Dicționarul dialectului aro-mân general și etimologic* ('A General and Etymological Dictionary of the Aromanian Dialect'). B: Ed. Academiei (2nd ed.).
- Décsy Décsy Gyula. 1986. *Statistical Report on the Languages of the World as of 1985*. Bloomington, In.: Eurolingua.

- DIARO *Dicționar Aromân (macedo-vlah)*. DIARO. ('An Aromanian (Macedo-Vlach) Dictionary') by Matilda Caragiu Marioțeanu. Vol. I (A-D, 1997). B: Ed. Enciclopedică, pp. 433 + Addendum and map. Her voiced affricate *d* (with a cedilla) has been replaced by *dz* in this book. Some other minor adjustments have been made.
- ECA The Aromanian Publishing House "Editura Cartea Aromână," Syracuse, N.Y. (Ed. in chief Tiberiu Cunia).
- FD *Fonetică și dialectologie*. B, 1958-.
- Filipova Maria Filipova-Baïrova. 1969. *Grătski zaemki v sã-vremennija bălgarski ezik* ('Greek Borrowings in Contemporary Bulgarian'). Sofia: BAN.
- Garofil → Cunia
- Gheție Ion Gheție. *Româna primitivă* ('Proto-Romanian'), in LR (1986), nr. 6, pp. 516-527; *Diferențieri dialectale în româna primitivă* ('Dialectal differentiations in Proto-Romanian'), in LR (1987), nr. 1, pp. 79-84; *Originea dialectelor române* ('The origin of Romanian dialects'), in LR (1987), 2: 130-146.
- Gołąb Zbigniew Gołąb → § 6
- Guli Costa Guli (b. 1916 in Livădz, GR; d. 1985). *Soneti* ('Sonnets'). ECA, 1990.
- Hetzer Armin Hetzer. *Zum Problem der Aromunishchen Entlehnungen aus dem Albanischen*, in B-Arch 7 (1982): 111-142.
- Hristu Andon Hristu (b. 1948 nr. Korçë, ALB; a native speaker of Aromanian as spoken in ALB); translator of the story *Lulja e Përgjakur* ('The Bloodstained Flower') by Dimu Tarusha (Tiranë: Shtypur në Shtypshkronjën Ushtarake, 1994) from Albanian into Aromanian. A copy of Hristu's original manuscript was sent to me by Mr. Tiberiu Cunia (→ ECA).

- K-D N. Katsanis and K. Dinas. 1990. *Grammatikí tís koinís Koutsovlachikís*. Thessaloniki: Archeio Koutsovlachikon meleton.
- Ko Vedat Kokona. 1977. *Fjalor Shqip-Frengjisht* ('Dictionnaire Albanais-Français'). Tirana: 8 Nëntori.
- Kovačec August Kovačec. 1971. *Descrierea istroromânei actuale* ('A Description of Contemporary Istro-Romanian'). B: Ed. Academiei.
- Kramer see ALiA
- Kramer 88 Achille G. Lazarou. *L'aroumain et ses rapports avec le grec*. Thessaloniki, 1986. Review by Johannes Kramer, B-Arch 13 (1988), p. 324-337.
- Lazarou Achille G. Lazarou. 1986. *L'aroumain et ses rapports avec le grec*. Thessaloniki: Institute for Balkan Studies.
- Liturg *Liturghier aromânesc* ('An Aromanian Missal') published by Matilda Caragiu Marioteanu. 1962. B: Ed. Academiei.
- LB *Linguistique balkanique*, see Sandfeld
- LR *Limba română* ('The Romanian Tongue'). Romanian periodical. B: Institutul de lingvistică, 1950-.
- Mării see CL
- Merca George M. Merca (b. 1906, Livădz, GR). *Livădzli - Vatră Armânească* ('Livădz - Aromanian Hearth'). ECA, 1991.
- Mihăescu Haralambie Mihăescu. 1966. *Influența grecească asupra limbii române până în secolul al XV-lea* ('The Greek Influence on Romanian until the 15th Century'). B: Ed. Academiei.
- Mihăilă Gheorghe Mihăilă. 1960. *Împrumuturi vechi slave în limba română* ('Old South-Slavic Borrowings in Romanian'). B: Ed. Academiei.
- Murnu George Murnu (1868-1957). *Bair di cântic armănesc* ('Necklace of Aromanian Songs'). ECA, 1989.

- Neiescu Petru Neiescu. 1997. *Mic atlas al dialectului aro-
mân din Albania și din fosta republică iugoslavă Ma-
cedonia* ('A Small Atlas of the Aromanian Dialect in
Albania and in the Former Yugoslav Republic of Mace-
donia'). B: Ed. Academiei.
- Padiotu Gogu Pădiotu-di-Aminciu. 1988. *Căntiți Armânești di
Aminciu / Vláchika tragoúdhia tou Metsóvou* ('Aro-
manian Songs from Aminciu [Metsovon]'). Athena.
- Papahagi P Pericle Papahagi (b. 1872, Avdela, GR; d. 1943) →
Basmе
- Papahagi T Tache Papahagi (b. 1892, Avdela, GR; d. 1977) → DDA
- Petrovici Emil Petrovici. *L'unité dialectale de la langue rou-
maine*, in *Revue roumaine de linguistique* IX (1964):
375-388.
- Peyfuss see § 6 below
- Parallele Pericle Papahagi. 1908. *Parallele Ausdrücke und Re-
densarten im Rumänischen, Albanesischen, Neugrie-
chischen und Bulgarischen*, in: XIV. Jahresbericht
des Instituts für rumänusche Sprache. Leipzig: Jo-
hann Ambrosius Barth, pp. 113-170.
- Pușc-LR Sextil Pușcariu. 1940. *Limba română. I. Privire ge-
nerală* ('The Romanian Language. I. A General View').
B: Fundația pentru literatură și artă "Regele Carol
II" (with two excellent maps: *The Aromanians and the
Megleno-Romanians*, p. 222 and 223; *The Istro-Roma-
nians*, p. 226 and 227).
- Pușc-StI _____. 1905-1929. *Studii istroromâne* ('Istro-Ro-
manian Studies'), 3 vols. B: Cultura Națională.
- Récatas B. Récatas. 1935. *L'état actuel du bilinguisme
chez les Macédo-Roumains du Pinde et le rôle de la
femme dans le langage*. Paris: Librairie E. Droz.
- REW W. Meyer-Lübke. *Romanisches etymologisches Wörter-
buch*. 5th ed. Heidelberg: Carl Winter, Universitât-
verlag, 1972
- Rosetti Alexandru Rosetti. 1978. *Istoria limbii române*

- (*'History of the Romanian Language'*), 2nd ed. B: Ed. științifică și enciclopedică.
- Russu I.I. 1981. *Etnogeneza românilor. Fondul autohton traco-dacic și componenta latino-romanică* (*'The Ethnogenesis of the Romanians. The Autochthonous Thracian-Dacian Stock of Words and the Latin-Romance Component'*). B: Ed. științifică și enciclopedică (with an extensive French and German abstract, pp. 448-466).
- Sala Marius Sala. 1976. *Contributions à la phonétique historique du roumain*. Paris: Klincksieck.
- Sandfeld Kristian Sandfeld. 1930. *Linguistique balkanique. Problèmes and résultats*. Paris: Collection linguistique publiée par la Société linguistique de Paris.
- SarA Nicolae Saramandu. *Tratat de dialectologie românească* (*'A Treatise on Romanian Dialectology'*). Valeriu Rusu ed. Craiova [Romania]: Scrisul Românesc (Aromanian: 423-476).
- SarD _____. 1972. *Cercetări asupra aromânei vorbite în Dobrogea* (*'Researche on the Aromanian Spoken in Dobruja'* [Romania]). B: Ed. Academiei.
- SarN _____. *Neutralizarea opoziției de sonoritate în aromână* (*'Neutralization of the voiced / voiceless opposition in Aromanian'*). SCL, XXII/4 (1971): 377-80).
- SarU _____. *U final în graiurile Aromânei* (*'Final u in Aromanian'*). SCL XXIX, nr. 3 (1978): 329-340.
- Sar-1988 _____. *L'aroumain and ses rapports avec le grec (à propos d'un ouvrage récent)*, in *Revue des Études Sud-est Européennes* (B), t, XXVI/3 (1988): 251-9.
- Scărlăt. Elena Scărlătoiu. 1980. *Relații lingvistice ale aromânilor cu slavii de sud* (*'Linguistic Relationships of Aromanians with Southern Slavs'*). B: Litera.

- Schl Rainer Schlösser. *Historische Lautlehre des Aromunischen von Metsovon*, B-Arch., t. 3: 111-177.
- SCL *Studii și cercetări lingvistice* ('Linguistic Studies and Researches'). B, 1950-.
- Stere Elena Stere (b. nr. Sofia, BG) and Mariana Bara. *Frământuri di bană...* ('Bits of life...'). ECA, 1993.
- Sterghiu Vanghea Mihañ-Sterghiu (b. 1948, Doleaň, MAC). *Trădzeri* ('Hardship'). ECA, 1992.
- TP Tache Papahagi, the author of the DDA (→ above)
- Tulliu Nuși Tulliu (b. 1872, Avdela, GR; d. 1941). *Murmintsă fără crutsi* ('Graves without crosses'). ECA, 1993.
- Tzitz. Christos Tzitzilis. *Beiträge zur aromunishchen Wortschatzforschung*, in *Zeitschrift für Balk.* (Wiesbaden), 24/1 (1988): 173-199.
- Velo Nicolae Velo (b. 1882, Mulovište, MAC.; d. 1924). *Shana shi ardirea-a Gramostiljei* ('Shana and the Burning of Gramoste' [former Aromanian town]). ECA, 1991.
- Wace see § 6 below.
- Wartburg Walter von Wartburg. 1967. *La fragmentation linguistique de la Rumania*. Paris: Klincksieck.
- Winnifrith → § 6 below.

I. INTRODUCTION

§ 1. **The Aromanians: people and language.** The Aromanians (known also as *Vlachs*, *Koutsovlachs*, *Macedo-Vlachs*, *Macedo-Romanians*, or *Tsíntari*) are a distinct group of people in the socioeconomic, cultural and linguistic Balkan mosaic. Their ethnogenesis has been one of the many controversial topics of Balkan history. As for their origin, there is much evidence to suggest that present-day Aromanians are direct descendants of indigenous tribes of the Balkans mixed with Roman soldiers and colonists beginning with the second century B.C. and gradually assimilated by them culturally and linguistically.

§ 2a. **Aromanian as a Romance linguistic entity.** Aromanian - the Aromanians' native language - is a direct and uninterrupted continuation of the Latin spoken in the Balkans during the first centuries of the Christian era. Along with *Romanian* (*Daco-Romanian*), it is a branch of *Common Romanian*, a member of the Romance family of languages.

During the first century AD, *Common Romance*, which developed from *Vulgar Latin*, broke into *Western Romance* (well documented by written texts) and *Eastern Romance*. Subsequently the latter gradually split into *Italo-Dalmatian* (from which Italian, Sardinian and Dalmatian emerged) and *Balkan Romance*, whence *Proto-Romanian* developed. The circumstances, duration and exact area in which *Common Romanian* formed, evolved and eventually fragmented during the first centuries of its existence has been a very controversial issue. Linguists' attempts to reconstruct *Common Romanian* have been made without the enormous benefit of early written records, available in French, for instance, as early as the ninth century. The earliest texts in *Romanian* (*Daco-Romanian*) date from the sixteenth century, and the earliest texts in Aromanian come from as late as the eighteenth century.¹

In the tenth century or some time earlier *Common Romanian* split into two geographically separated groups. One was in the northern part of the Balkan peninsula (in a large area between the Black Sea and the Adriatic Sea), from which the *Daco-Romanian* branch of *Common Romanian* subsequently formed. The other one was in the south of

¹ Three brief surveys of the main existing theories concerning *Common Romanian* were published in 1986 and 1987 by Ion Gheție. A systematic presentation of the main views and data on this topic can be found in Rosetti: 351 seq. and Sala: 186 seq. An insightful analysis, with illustrations, was given in Petrovici-1964.

the peninsula (Dardania, Epirus, Macedonia, Thrace), where the Aromanian branch of Common Romanian presumably was spoken. The eleven-century-long territorial separation of these two major branches of Common Romanian has resulted in divergent evolution to the extent that today mutual understanding between Aromanians and Romanians (Daco-Romanians) is considerably impaired. However, massive linguistic evidence shows that, in spite of their numerous differences, present-day Aromanian and present-day Romanian (Daco-Romanian) are dialects of the same theoretically reconstructed language, *Common Romanian*. By no means can one say or think, as this occasionally happens, that Aromanian is a dialect of Romanian, because today *Romanian* commonly means 'Daco-Romanian.' From a typological and sociolinguistic viewpoint, Aromanian may be considered rather a *co-language* of (contemporary) Romanian, not a dialect thereof.

NOTE. When Romanian (Daco-Romanian) is viewed merely as a historical dialect of Common Romanian, its internal, centripetal dialects (*munteán* or *muntenésc*, *moldoveán* or *moldovenésc*, *bă-nățeán*, *crișán*, and *maramureșeán*) are and should always be called *subdialects* of Romanian or *dialects* of Daco-Romanian.

Aromanian is not a homogenous linguistic entity. Its main varieties include the *Pindus* type (abbrev. *P*), the *Gramoste* type (*G*), the *Farsherot* type (*F*), the *Olympus* type (*O*), and the *Moscopole* type (*M*).²

§ 2b. **Megleno-Romanian and Istro-Romanian.** Two other small but intriguing external and centrifugal branches of Common Romanian need to be mentioned: *Megleno-Romanian*, spoken in a small area (Karağova, lit. 'the Black Plain') to the north of Salonika, near the border between Greece and the Republic of Macedonia³ and *Istro-Romanian*, still spoken in a few communities in Croatia, on the Istrian peninsula, south of Trieste.⁴ Some scholars maintain that Istro-Romanian is an early branch of Daco-Romanian. As for Megleno-Roma-

² For details on these and certain other varieties of Aromanian see SarD and SarU.

³ See CapMegl and Pușc-LR: 223-4, with map.

⁴ See Pușc-SI, Coteanu-1957, and Kovačec; an excellent map is provided in Pușc-LR p. 226-7.

nian, it occupies an intermediate position between Aromanian and Daco-Romanian, being however close to the former. In spite of their territorial discontinuity at present, these four totally independent Romance entities (*Romanian* or *Daco-Romanian*, *Aromanian*, *Megleno-Romanian* and *Istro-Romanian*) share a long series of important phonetic, morphological, syntactic and lexico-semantic features that lead back to Common Romanian.⁵ The Aromanian linguist Achille G. Lazarou is the author of a theory according to which Aromanian appeared and developed as a separate entity, independently of Daco-Romanian. This isolation theory has found little acceptance among Romance linguists.⁶

§ 3. **Number of Aromanians today.** Since all native speakers of Aromanian have long been citizens of the Balkan countries they inhabit (mainly Greece, Albania and the Republic of Macedonia), it is not easy to know how many there are. In these countries they feel at home. They are regarded and usually regard themselves as nationals of Greece, Albania or the Republic of Macedonia, in spite of the special language they know from their parents (*Aromanian* or *Vlach*) and regardless of other, less important differentiating features. According to a report published in the United States in 1985, the approximate number of Aromanians is 200,000.⁷ However, this figure is to be taken with a grain of salt. One should remember that bias has always played a role in population counts.⁸

⁵ More on this in Petrovici-1964.

⁶ See Kramer-1988 and Sar-1988.

⁷ See Décsy: 39.

⁸ Further data on this topic may be found in Capidan: 31-32, CarC: 218, and SarA: 423 (in Romanian); Gołąb: 16-23 and Winfrith-1997: 1-10 (in English.)

§ 4. **Bilingualism and trilingualism.** Aromanians, a stateless population, are bilingual: Aromanian-Greek in Greece, Aromanian-Albanian in Albania, and Aromanian-Slavic in the Republic of Macedonia). Reportedly, there are also cases of *trilingualism*. For instance, Aromanians in *Horio Gramos*, a small town in Western Greece, are fluent in Aromanian, Greek and Albanian. Some Aromanians living at present in *Struga*, a small town in the Republic of Macedonia, are also fluent in Slavic Macedonian and Albanian. When the native vocabulary required by a special topic turns out to be insufficient, Aromanians commonly shift language and continue the conversation in Modern Greek, Albanian or Macedonian. On the other hand, intermarriages between Vlachs and non-Vlachs have long been common. In such circumstances, the silent erosion of Aromanian is only natural.⁹

§ 5. **Main works on Aromanians.** Five works are particularly useful for the reader of English who needs introductory and other information about native speakers of Aromanian:

- A. J. B. Wace and M. S. Thomson. 1974 (1st ed. 1914). *The Nomads of the Balkans. An Account of Life and Customs among the Vlachs of Northern Pindus*. London: Methuen and Co. 332 pp. [Ch. XI: *The Vlach Language*, pp. 226-255; various Aromanian texts with English translation are provided, pp. 285-95];

- Zbigniew Gołąb. 1984. *The Aromanian Dialect of Kruševo in S.R. Macedonia, SFR Yugoslavia*, Skopje: Macedonian Academy of Sciences and Arts, pp. 265.

- T. J. Winnifrith. 1987. *The Vlachs: The History of a Balkan People*. London: Duckworth, pp. 180. (with 12 maps and bibliography);

- _____. 1995. *Shattered Eagles. Balkan Fragments*. London: Duckworth, pp. 26-81; *Notes*, pp. 150-153; *Maps*, p. 27, 43, 58-59 and 73;

- _____. 1997. *The Vlachs of Macedonia*, in *The Newsletter of the*

⁹ See Gołąb: 14 et pass.

Society Farsarotul, vol. XI, issue 1, pp. 1-10.

There are also books on this topic in other languages. One of the best, in German, written by Max Demeter Peyfuss is *The Aromunische Frage. Ihre Entwicklung von den Ursprungen bis zum Frieden von Bukarest (1913) und die Haltung Österreich-Ungarns*, Graz [Austria]: Hermann Böhlaus, 1994.¹⁰

Useful data concerning Vlachs' traditional and contemporary life and language can also be found in *The Newsletter of the Society Farsarotul*, a periodical published in English (Trumbull, Ct.). Other important periodicals, mainly in Romanian and Aromanian) include *Deșteptarea. Revista aromânilor*, lit. 'The Revival. The Periodical of the Aromanians' (Bucharest, Romania), and *Zborlu a nostru*, lit. 'Our Word,' Freiburg (Germany).

§ 6. **Goal and extent of this project.** Aromanian lexicography took a large step forward in 1974 when Tache Papahagi's dictionary of Aromanian, known as the DDA, was published. The DDA is a bilingual (Aromanian-Romanian) dictionary. It also provides French glosses for each entry, a feature that makes it accessible to readers unfamiliar with Romanian. Below, an entry from Tache Papahagi's Aromanian-Romanian-French dictionary (HOĂRĂ) is reproduced and translated into English.

HOĂRĂ *f.*, **horî** and **hoăre** *pl* = (Rom.) *sat*; (Fr.) *village, contrée, pays*. (Illustrations are given and sources mentioned); See *vlahuhoără* and the synonym *sat*. - From Gr. *χώρα* (DDA: 663).

Thus, with the DDA at hand, the non-native reader can learn easily that Arom. *hoără* is the equivalent of Rom. *sat* and of Fr. *village*. However, if what one needs to know is not the meaning of

¹⁰ A Romanian version of it (*Chestiunea aromânească* 'The Aromanian Question'), with extensive bibliography, is available (Bucharest: Ed. Enciclopedică, 1994, pp. 141.)

Arom. *hoără*, but rather the Aromanian term for 'village', the reputable DDA cannot help. The foreign scholar's frustration is increased by the sheer size of Papahagi's dictionary (1,437 pages), which makes random searching an unproductive solution. Below is the answer offered by the present work to the question raised above.

VILLAGE *s.* *hoără*, *dim.* *hurică*; **Aromanian** ~ *vla-huhoără*; **king's** ~ *vasiluhóre*; **independent** ~ *chifaluhoără*.

If a scholar of Aromanian happens to record the Aromanian term *uțíd* and realizes that it means 'to kill', he or she may look up the word with the DDA and find the entry:

UȚID (*mi*) *vb.* III (*aor.*) *uțíșũ*, (*part.*) *uțís*, (*inf.*) *uțídire* (*D-Rom.*) *ucide*, (*Fr.*) *tuer*, *CapM* III, 321 (*apud Weigand*). *Syn.*: *vătăm*, *súrpu*. From *Lat.* *OCCIDERE* *tuer*, *faire périr*.

By contrast, this English-Aromanian dictionary lists under a single English headword (**KILL**) as many as twenty-four synonyms of Arom. *uțíd*, which are scattered here and there in the voluminous DDA.

The need for an English-Aromanian dictionary is obvious.

At first, the goal of the present work was to embrace the entire Aromanian vocabulary contained in the DDA. Along the way, additional Aromanian words and meanings from various other sources have also been included. The reader will know at any given moment which Aromanian data in this dictionary come from the DDA and what data come from somewhere else. Additional data, absent in the DDA, are preceded by two vertical bars: || (*Ex. under ABASE, ABDOMEN, etc.*)

In his DDA, Tache Papahagi deliberately left out words of Romanian (Daco-Romanian) origin. The present work follows suit. Such discrimination may seem arguable, but it is stringently needed in order to offer the demanding user a clear-cut demarcation between

genuine Aromanian vocabulary and neologisms imported from Romanian (Daco-Romanian).

On the other hand, the reader is cautioned that the Aromanian vocabulary presented in this work is not prescriptive. Aromanians have not yet decided which variety of their tongue should be taken as a standard. Native speakers seem too often inclined to believe that the version of the language they learned from their parents is the truly Aromanian one. Nobody can be a linguistic arbiter at this time. Our only major goal is to offer a research tool for scholars in the humanities and a source of general information for an educated readership.

§ 7 Spelling and pronunciation. These specifications refer to the characters used in the DDA and other Aromanian sources. The closest phonetic equivalent in U.S. English or other well-known languages is suggested. Letters that do not appear below (*b, d, f, h, l, m, n, p, r, s, t, v, x*) have approximately the same values as in English.

a, as *a* in Engl. *father*.

ă, as *a* in Engl. *about, sofa*.

â, identical to *î* (see Note 5).

ã, used by some Aromanians for both [*ă*] and [*î*].

c, as *c* in Engl. *scope*.

ce, ci [*č*] or [*č̂*]; as *ch* in Engl. *chest, chin, each, church*.

che, chi, [*ke, ki*], as in Engl. *skin*; see also *k'* below.

č, see *ce, ci* above.

č̂, as *c* in Standard Romanian *Ce faci?* [*č̂é fač̂*] 'How are you?'

The sound [*č̂*] is more palatal than [*č*], but the difference is not relevant phonologically. The DDA uses [*č*] only, but the ALR consistently differentiates [*č*] and [*č̂*].

dh, as *th* in Engl. *this* (The DDA uses *ð*).

dz, as in Engl. *adz(e)*, a tool for shaping wood.

e, as in Engl. *elm*. See Note 1 below.

ea, as *ya* Engl. *yacht, yak*. See Note 2 below.

g, as *g* in Engl. *good*.

ḡ, as *ghi* in Rom. *unghi* 'angle'; its voiceless pair is *k'*.

ge, *gi*, as *g* in Engl. *ginger*.

ḡ is the voiced pair of *č*, see above. The DDA uses [ḡ] only, but the ALR consistently differentiates [ḡ] and [ḡ̃]. The latter is more palatal.

ḡ is the voiced pair of [č̃], see above.

ghe, *ghi*, as *g* in Engl. *get*, *gift*; see also *ḡ* above.

γ, see *y* below.

i, as *ea* in Engl. *each*. See Note 3 below.

ĩ, as *y* in Engl. *boy*, *yacht*. See Note 4 below.

î, high central unrounded vowel identical to D-Rom. *î*.

j [ž], as *s* in Engl. *measure*

k', as *chi* in Rom. *uréchi* 'ears'; its voiced pair is *ḡ*

ĭ, (palatal *l*), as *ll* in Sp. *llave* 'key.'

lj, a digraph for [ĭ] used by some Aromanians.

ñ, *ñ*, (pallatal *n*), as *ñ* in Sp. *niño* 'boy.'

nj, a digraph for [ñ] used by some Aromanians.

o, as *a* in Engl. *fall*. See Note 1 below.

oa In the diphthong *oa*, *o* is a labial glide. Monosyllabic clusters *oa* and *ua* (as in Engl. *wallet*) are undistinguishable in Aromanian.

ρ (rho), uvular or velar *r*, as in Arom. *bipichitós*, under ABUNDANT (in the Farsherot subtype of Aromanian). No phonological contrast with *r*.¹¹

š [š], like *sh* in Engl. *fish*.

sh, a recent digraph for *š* [š] used by some Aromanians.

ț, as *ts* in *zz* in Engl. *pizza*; [ț] is the voiceless pair of [dz], see above.

ts, a digraph for [ț] used by some Aromanians.

th, as *th* in Engl. *thin*. The DDA uses the Greek letter *θ*.

u, as *u* in D-Rom. *bun* 'good', or in It. *uno* 'one.'

ũ, an obsolete Romanian and Aromanian letter for the bilabial

¹¹ Details in SarD 101-103.

glide [w]. In the DDA *ŭ* is used not only to designate [ũ] in various diphthongs, but also to reflect the rounded off-glide ^u (after final consonants). In the dictionary section of this work such *ŭ* will not be indicated.

y In this dictionary *y* is used to represent the voiced velar fricative [ɣ], as in Mod. Greek *μεγάλος* 'big,' or as in Sp. *g* in *luego* 'place.' When followed by *e* or *i*, this character represents a palatal fricative reminiscent of *y* in Engl. *yet*. Ex.: Arom. *yálan* 'blue,' *ylupuéscu* 'to gulp down,' *yeácă* 'collar,' *yin* 'wine.'

ž see *j* above.

Note 1. In unstressed syllables, Arom. *e* is usually pronounced [i] and *o* is pronounced [u]. Aromanian spelling has always been inconsistent in representing unstressed *e*'s and *o*'s. (Thus, the DDA has *evlăvie* alongside *ivlăvie* 'devoutness'; *orolôye* and *urulôye* 'clock'). More on this in § 11.

Note 2. In the Arom. diphthong *ea*, the symbol *e* represents a glide. Monosyllabic clusters *ea* and *ia*, particularly after palatal consonants, are indistinguishable in Aromanian.

Note 3. In diphthongs *i* is a glide. In final position after a consonant *i* is either a vowel (e.g., *ári* [ári] 'he / she has'), or an off-glide (e.g., *arí* [arⁱ], 2nd sg. 'you plough'). See *ĩ*.

Note 4. In the DDA this letter is also used to represent the whispered off-glide [ⁱ]. E.g., *par* 'pole,' pl. *parĩ* [parⁱ]. This traditional Romanian and Aromanian letter is outmoded. Regular *i* is used instead. Besides, one should take note that, after *l'* and *ñ* (which are palatal consonants), *ĩ* is, in fact, superfluous. The DDA *cal'ĩ* (pl. of *cal* 'horse') and *cal'* (used in this English-Aromanian dictionary) are perfect homonyms. The same is true for the DDA *poñĩ* (pl. of *pom* 'tree') and *poñ*. Redundant *ĩ*'s in various Aromanian sources have been dropped in this dictionary.

ry. However, occasionally we will use *ĩ* as a pronunciation guide. E.g., Arom. *oi* [oĩ] is the plural of *oáie* [oáie] 'sheep.' The definite pl. form is *oile* ([óĩ-li] or [ó-ĩ-li]). Spelled as *oile* (or as *oili*), this word is ambiguous phonetically. Should a non-native speaker of Aromanian pronounce it as [óĩ•li], or, maybe, as [ó•i•li]? (Cf. D-Rom. *oáie*, pl. *oi*, def. pl. *oile* [ó•i•le].) In avoidance of such doubts, now and then the obsolete but instrumental letter *ĩ* will be employed.

Note 5. In narrow phonetic transcription, off-glide ⁱ (=â) is sometimes used, as in sg. *sac*ⁱ 'bag' vs. pl. *saț*ⁱ (or *saț*^â). In the dictionary section of this work the off-glide ⁻ⁱ (= -â) is not indicated, but it is implied.

§ 8. Place names mentioned in this work

Place names preceding an Aromanian word included in this work should not be interpreted rigidly. For example, when a given word is preceded by **Amc**, that means that it was recorded in **Aminciu** (or from a native speaker who lived there), but it does not imply that the word is unknown elsewhere.

On the other hand, one should take into account that in a great many localities given in this list Aromanian is not the predominant language at this time. For instance, out of 30,000 inhabitants of *Véroia* only about 5,000 are Aromanian (B-Arch 6/1981, p. 13).

ALB = ALBANIA

Am = Amer (GR Miléa; SW of Turia)

Amc = Aminciu (GR. Métso-von, P; E. of Yanina)

AMer = Alli Meriá (GR nr. Vólos)

An = Anílion (N)cheáre, nr. Amc.

Anthoússa → **Lep**

Ary = Aryiropoúleion (GR; 10 km. N of Tírnavos)

Arm = Ármata (GR, W of Brz)

Av	= Avdëla (GR Avdhëllò, P; N of Prv)	Dren	= Drenova (Korçë district, ALB)
Băi	= Băiásă (GR Vovoússa, P; S of Smr)	Elattohorì	→ Cern
BG	= BULGARIA	Els	= Elassón (Arom. Lăsún, O, GR)
Bil	= Bilíști (E of Cu, ALB)	Fal	= Faláni (GR, N of Larissa)
Bit	= Bitola (S-W of MAC)	Fet	= Fëtița (GR, SW of Edessa)
Bl	= Beála (former village, W of Ohr, MAC)	Flam	= Flampourárion (GR, P; N of Grevenition)
BdD'	= Beala di D'osu nr. Ohr, MAC)	Fu	= Fúrca (GR, NW of Samarina)
Blț	= Bláța (GR Vlásti; E of Kastoria)	Gard	= Gardíki (GR, SE of Yanina)
Brz	= Breáza (GR Dhístraton, P; S of Samaráina)	Gop	= Gópiș (MAC, E of Ohrid)
Cav	= Caváia (ALB; SW of Tirana)	GR	= GREECE
Căl	= Călárli (GR Kalarítsion; SW of Halíki)	Gra	= Grámostea (GR Horió Gramós; nr. the border with ALB)
Cern	= Cernëși (GR Elattohóhori; nr. Flampourárion)	Grām	= Grāmatícova (Ano Gramatikón, nr. Edessa)
Cheáre	→ An	Grb	= Grébini (GR Grévena, NE of Amc)
Clis	= Clisúrá (GR Kleisoúra; N of Kosáni and E of Kastoria)	Grbț	= Gribiníț (GR, P; NW of Amc)
Cot	= Cótură (GR Katáfiton, P; E of Saracu)	GSus	= Giunaiá-di-Sus (Krúpnik, in SW BG)
Cru	= Crúșovo (MAC Kruševo)	Hal	= Halíki (GR, P; S of Amc)
Cu	= Curceáua (Korça, S of the Prespa Lake, ALB)	Heimádhi(on)	→ Suf
Cuț	= Cutsufleáni (GR Panagía, P; E of Amc)	Hor	= Horopáni (GR Stenímahos, N of Veroia)
		Horió Gramós	→ Gra

Kar	= Karagióli (GR Aryi-ropoúleion, 10 km. N of Tirnavos)	Mul	= Mulóvište (MAC. nr. the Preáspa lake)
Kast	= Kastania (GR, btw. Amc and Kalambaka)	Muz	= Mizucheá (Myzeqeja, plain in W ALB)
Kat	= Katavóthra (GR, W coast; btw. Igoumenitsa and Párga)	N	= North of or northern area (→ Note below)
Kërb	= Stan Karbunára, ALB)	Na	= Náousa (GR, S of Edessa)
Kok	= Kokkinopilós (GR, O, nr. LvO)	Nev	= Névisca (GR, NE of Kastoria)
Korça	→ Cu	Nic	= Nícea (ALB, NW of Pls)
Krúpnk	→ GSus	Nij	= Nižepole (MAC, SW of Bitolia)
Läsún	→ Els	NPrv	= Neó Perivóli (GR, nr. Mira)
Lak	= Lácă (GR, S-W of Av)	Ohr	= Ohrid (MAC, nr. the Ohrid Lake)
Lep	= Lépidza (GR Anthoussa, S of Amc)	P	= Pindus area, GR
LvO	= Livádi Olimpou (GR, N of Kokkinopilós)	Pal	= Palohóri (GR, E of Yanina; nr. Saracu)
Lvz	= Livădz (GR Meyála Livádhia, NW of Salonika)	Pals	= Paliuséli (GR Pala-ioséliion; nr. Kónitsa)
MAC	= The Republic of MACEDONIA	Panayía	→ Cuț
Mal	= Malacási (GR Malakásion, P; E of Amc)	Pdz	= Pădz, Mpădz (GR Pádhés, P; W of Arm.)
Meyála Livádhia	→ Lvz	Pe	= Peshta (Vier district, ALB)
Métsovon	→ Amc	Perd	= Pérdhika (GR, W coast, nr. Igoumenitsa)
Mi	= Míra (GR, 7 km. SW of NPer)	Peș	= Péștera (former Arom. vil. in SW BG)
Miléa	→ Am		
Mpadz	→ Pdz		

Për	= Përmet (Përmet district, ALB)	Smr	= Sămărina (GR, P; N. of Smixi)
Plat	= Platariá (GR, W coast, nr. Perdhi-	Smx	= Smíxi (GR, P; N of Prv)
Pls	= Pleása di Súpra (nr. Korçë, ALB)	Src	= Săr (GR, E of Yanina)
Po	= Poián (N of Vlora, ALB)	Stenímahos	→ Hor
Pro	= Próti (GR, W of Kaválla)	Str	= Strúga (nr. Ohrid, MAC)
Pros	= Prosotsáni (GR, 10 km. W of Dhráma)	Suf	= Suflár (GR Heimádhion; NE of Larissa)
Prv	= Perivóle (GR, P; SE of Brz)	Ştep	= Ştépur (nr. Berati, ALB)
Pur	= Pournárior (GR, 22 km. NE of Larissa)	Tir	= Tirana, ALB
Rod	= Rodhiá (GR, nr. Larissa)	Trn	= Trnovo (MAC, nr. Bitolia)
S	= South of or southern area (→ Note below)	Tur	= Túria (GR Kranéa; W of Trikala)
Scruf	= Scrufutína (ALB, N of Valóna)	Vavoussa	→ Băi
Ses	= Sésklon (GR, nr. Vilistín, W of Vólos)	Ver	= Véroia (GR, W of Salonika)
SJos	= Sélia de Jos (GR, NW of Veroia)	Vil	= Viliştín (GR Velestínon, SW of Vólos)
Sln	= Selenica (Vlora district, ALB)	Vlaşti	→ Blţ
		Vot	= Votonósion (GR, P; 11 km. W of Amc)
		Zag	= Zagoria (a NW region in GR)

§ 9. **SAMPLE OF NORTHERN ("Farsherot") AND SOUTHERN ("Pindus")
AROMANIAN**

In his DDA (p. 84-85), T. Papahagi classifies Aromanian into *Northern Aromanian* (in Albania, Yugoslavia [now The Republic of Macedonia] and Bulgaria), and *Southern Aromanian* (in Northern Greece and on the Eastern slopes of the Olympic mountains). Below we provide fragments from a Northern Aromanian ("Farsherot") text, recorded by Th. Capidan in Albania (*Pls*) in 1928¹² and its equivalent in Southern Aromanian as spoken in the Pindus area of Greece.¹³

Northern ("Farsherot") Aromanian:

(1) Alăgăm¹⁴ fprăti, tu túti părțăli. (2) Nă băteă plóia ș-nu vream să știm dip. (3) Lucrăm tă nă pănî. (4) Toamna, când z-dipună fumélle to rrîe, agîundzeăm păn Lărisa, Trăcól ș Lasóna. (5) Ma veñă primveára, a doără nădzeăm di le aduțeăm fumélle la munte. ... (6) Loam sári di Durăs ș-o aduțeăm Caváia. (7) Stăteăm căt stăteăm aycó, loam cálea ș-agîundzeăm Pikíni. (8) Oăți nu rămăneăm mult ș-nădzeăm ma depărte, di-adziundzeăm Elbasán. (9) Di Elbasán căycám áltă părmătíi; fățeăm dou dzăli pănă agiundzeăm Curceáo. (10) Di Curceáo dipunăm Flórina j-de-acó nă aflăm Bítuli.

¹² CapF: 171-72.

¹³ After the DDA: 86-8, with minor adjustments.

¹⁴ Th. Capidan's specifications: ä... open e, between o and e; ρ... velar r; rr... apical r with several vibrations; γ... voiced guttural fricative reminiscent of New Greek γ.

Southern Aromanian (from Pindus area):

(1) Alăgám, fráte, tu túti părțâli. (2) Nă bâteá ploáia și nu vream si știm dip. (3) Lucrám trâ nă pâni. (4) Toámna, cându dipuneá fumélile tu arníű, agiundzeám până Lárisa, Trâcól și Lăsún. (5) Ma yineá prumuveára, ôéftira oáră ñirdzeám di li-aduțeám fumélile la munte. (6) Loam sári di Duráțu și-u aduțeám Caváia. (7) Státeám cât státeám acló, loam cálea și-adziundzeám Pikíni. (8) Aoáțe nu armăneám mǔltu și nă duțeám (or nă țeam) ma dipárti, di agiundzeám Elbasán. (9) Di Elbasán ncărcám (or ngărcám) áltă prâmátie; fâțeám doáűă dzâle până agiundzeám Córița. (10) Di Córița dipuneám Flórina ș-di-acló n-aflám Bítuli.

Translation into Standard Romanian ("Daco-Romanian"):

(1) Alergám, fráte, în toate părțile. (2) Ne bâteá ploáia și nu vroiam să știm de nimic. (3) Lucrám (or munceám) pentru o pâine. (4) Toámna, când familiile coboráu la iernát, ajungeám până la Lárisa, Trâcól și Elassón. (5) Când veneá primăvara, mergeám a dóua oáră, să adúcem famíliile la munte. ... (6) Luam (or cumpărám) sáre de la Durrës și o aduceám la Kavajë. (7) Státeám cât státeám acólo, apoi porneám la drum și ajungeam la Peqin. (8) Aíci (or acólo) nu rămâneám mult și ne duceám mai depárte, încât ajungeám (până) la Elbasán. (9) De la Elbasán încărcám áltă mǎrfă; făceám două zile până ajungeám la Korçë. (10) De la Korçë coborám la Flórina și de acólo erám curând la Bítola.

Translation into English:

(1) We used to be on the move in all directions. (2) Rain hit us, but we did not care. (3) We worked for bread. (4) In the fall, when families descended to the winter camps, we would go as far as Larisa, Trâkol and Elasson. (5) When spring came again, we had to take the families back to the mountain. ... (6) We used to buy salt in Durrës and take it to Kavajë. (7) We stayed there for a while,

then, departing again, went as far as Piqin. (8) We did not remain there very long. We then traveled until we reached Elbasan. (9) In Elbasan we loaded other goods and traveled two days until we reached Korçë. (10) From Korçë we descended to Florina and, shortly thereafter, Bitola.

II. A phono-morphological sketch of Aromanian

A. PHONOLOGY

§ 10. **Vowels.** In stressed position Aromanian has a symmetrical vowel system consisting of seven elements (in the Pindus and Gra-moste subtypes):

i	â	u
e	ă	o
	a	

In the Farsherot and Moscopole subtypes there are six stressed vowels; â does not occur.

§ 11. **Unstressed vowels.** In unstressed positions /e/ and /o/ manifest a strong tendency to fuse with /i/ and /u/ respectively. The system of unstressed vowels can be roughly represented as follows:

i	â	u
	ă	
	a	

(mainly in the **P** and **G**
subtypes)

	i		u
		ă	
		a	

(mainly in the **F**
subtype)

An example of stressed é alternating with unstressed i: ved^u 'I see' vs. vidém^u 'we see'. An example of stressed o alternating with unstressed u: dõrmu 'I sleep', vs. durñim^u 'we sleep'.

The authors of the *Aromunischer Sprachatlas* (ALIA, 1985) recorded the unstressed phoneme /e/ in the word soäre 'sun' as [e] in twenty-one villages and as [i] in twenty-five villages.

In subtypes of Aromanian that distinguish ă and â, the latter occurs under stress after ț, dz, and r: țân 'I hold,' dzâc 'I say,' arâd 'I laugh'; it is also heard before m and n: câmpu 'field,' sân 'breast.' In these subtypes, unstressed ă is pronounced [â]: cásâ 'house' (**P**, **G**) vs. cásă (**F** and other areas). However, an unstressed ă is pronounced like [ă], not [â], when it occurs in the vocative singular ending of -ă nouns: nom. feătă 'girl,' **P**, **G** feátâ, but voc. feătă!, not feátâ!¹⁵

¹⁵ See SarA: 436.

NOTE. The presence of two graphic symbols (î and â) with identical value in various Aromanian writings may be confusing. They were introduced into Aromanian spelling unnecessarily under the influence of Standard Romanian, where î and â have been spelling variants of the same sound.

§ 12. **Vowel syncope.** Syncope of unstressed vowels is frequent: *adunăm* 'we are gathering' or *annăm* (< *adnăm* < *adunăm*). Cf. also *Rămăn* 'Aromanian' vs. *Armăn* 'idem.'¹⁶

§ 13. **Diphthongs.** This list of diphthongs is meant to help the reader distinguish between two successive vowel letters forming a diphthong and two successive vowel letters representing vowels in hiatus. (In this English-Aromanian dictionary hiatuses are indicated in brackets. E.g., *diuclăt* [i•u] 'hit by the evil eye'.)

Rising diphthongs: *ea* [ea, ĭa] (*seără* 'evening'); *ia* [ĭa] (*ma-iăuă* [ma•ĭă•uă] 'yeast'); cf. Engl. yard; *ie* [ĭe] (*iérghi* [ĭérĭi] 'grasses'); cf. Engl. yell; *io* [ĭo] (*iodh* 'iodine'); cf. Engl. yonder; *iu* [ĭu] (*iu* 'where'); cf. Engl. you; *oa* [oa] or [uă] (*moără* 'mill'); cf. Fr. *roi* 'king'; *ua* [uă] (*steăua* 'the star'); *uă* [uă] (*dzăuă* 'day') *uo* [uō] (*uóthură* 'prayer'); cf. Engl. wall.

Falling diphthongs: *ai* [aĭ] (*ai* '(you) have,' 2 sg.): cf. the Engl. pers. pron. I; *ăi* [ăĭ] (*măi* 'grannies,' sg. *măie*); *ei* [eĭ] (*trei* 'three'); cf. Engl. eight, say; *ii* [iĭ] (*cutĭi* 'boxes'); cf. Fr. *ille* in *fille* 'daughter'; *oi* [oĭ] (*doi* 'two'); cf. Engl. boy; *ui* [uĭ] (*fuĭ* 'I was'); cf. Rom. *cui* 'nail'; *au* [aũ] (*dau* 'to give'); cf. Engl. now; *ău* [ăũ] (*arău* 'bad'); *eu* [eũ] (*greu* 'heavy'); *iu* [iũ] (*dilingiu* [di•lin•ĭiũ] 'tramp'); *ău* [ăũ] (*brău* 'girdle'); *ou* [oũ] (*bou* 'ox'); cf. Engl. low; *uu* [uũ] (*véduu* [vé•duũ] 'widower'.)

The frequency of these diphthongs varies considerably. E.g., *ea* and *oa* are extremely frequent, while *uũ* is very rare.

§ 14. Consonants

stops:	/p, b, t, d, k, g/
affricates:	/tʃ [ts], dz, ʧ, ʤ/
fricatives:	/f, v, s, z, θ, ʃ [sh], j [zh], γ, γ', h, h'/
sonants:	/m, n, ñ, l, l', r/
semivowels:	/ĭ, ũ, e (in the diphthong ea); o (in the diphthong oa)/

¹⁶ See Capidan: 365-370.

In the Farsherot subtype /r/ can be apical, velar, or uvular (with no distinctive functions).

A lateral ʎ is common in the Farsherot subtype. Such an ʎ may easily become ũ.

The voiceless / voiced opposition (/p/ : /b/ and so forth) is neutralized before any of its members: *nâs^u va s fug^u* 'he wants me to go' vs. *nâs va z beau* 'he wants me to drink,' where the archiphoneme /Z/ manifests itself as [s] before voiceless /f/, and as [z] before voiced /v/.

In final position, voiced consonants may become voiceless, mainly in areas of Aromanian-Slavic bilingualism.¹⁷

After /m/ and /n/, the voiceless / voiced opposition is neutralized and an archiphoneme appears, mainly in the areas of Aromanian-Greek bilingualism. E.g., *scúmpu* 'dear,' with an etymological p (< Slav. *skapŭ*) is pronounced [skúm•pu] or rather [skúm•bu].

§ 15. **End of word.** a) After a single final consonant (except ʈ and dz) a rounded off-glide [ʷ] is often noticeable. E.g., *cap* 'head' is usually pronounced [kapʷ], with a lip-rounding that is rather seen than heard. After ʈ and dz the off-glide is [ʷ]. In lexicography such off-glides may be omitted, but they are implied. b) After two final consonants [u] is usually heard ([zburăsku], [zburăskʷ] or simply [zburăsk] 'I speak.' However, after *muta cum liquida* final u is usually heard, as in *ácru* [á•kru] 'sour,' *țérclŭ* [tsér•klŭ] 'circle.'¹⁸

§ 16. BRIEF COMPARATIVE-HISTORICAL COMMENTS

§ 16.1. **Prothetic a-**. Aromanian has developed a prothetic a-, as in the following cases (from Latin): *CLAMO* 'I call,' Arom. *aclé̃m*; *COMPARO* 'I compare,' Arom. *acúmpăr* 'I buy'; *FUROR*, Arom. *afúr* 'I steal'; *LATRO*, Arom. *alátru* 'I bark'; *LAXO*, Arom. *alás* 'I leave'; *LAUDO*, Arom. *alávdu* 'I praise'; *LINGO*, Arom. *alíngu* 'I lick'; *LUCTA*, Arom. *alúmtă* 'battle'; *MARE*, Arom. *amáre* 'sea'; *MERIDIO*, Arom. *amírídž* 'I rest'; *RADO*, Arom. *arád* 'I scrape'; *RECENS* (of water), Arom. *aráte* 'cold'; *REUS* 'guilty,' Arom. *arău* 'bad'; *RIDEO*, Arom. *arâd* 'I laugh'; *RIMOR*, Arom. *arâm* 'I dig'; *RIVUS*, Arom. *arâu* 'river'; *ROTA*, Arom. *aroátă* 'wheel'; *UMBRA*, Arom. *aúmbără* 'shadow'; *UNGO*, Arom. *aúngu* 'I oil.' In light of these examples, the origin of the ethnonym *Armẵn* 'Aromanian' becomes clear: from Lat. *ROMANUS* Roman, with loss

¹⁷ More on this in SarN.

¹⁸ More on this much debated phenomenon in CarF 65-67 and SarU.

of the unstressed *a* and with a prothetic *a-*. This peculiarity of Aromanian can also be found in words of non-Latin origin. E.g., Arom. *axén* 'stranger' (< Gr. *xénos*), Arom. *arána* 'wound' < Slav. *rána*), Arom. *ariháte* 'rest' (< Turk. *rahat*). Prothetic *a-* is very frequent in the Pindus area and rare in the Farsherot variety of Aromanian. Rare cases of prothetic *a-* have also been recorded in Daco-Romanian and in the faraway Istro-Romanian,¹⁹ while the nearby Megleno-Romanian manifests an opposite phenomenon, i.e. the aphesis of etymological *a-*.²⁰ Prothetic *a-* can be also found in Greek dialects.²¹

§ 16.2. **Loss of unstressed *a-***. This phenomenon sets Daco-Romanian and Aromanian apart from other Romance languages. Cf. Lat. *AGNELLUS*, Arom. *ñel*, D-Rom. *miel* 'lamb'; Lat. *ANIMAL*, **ANIMALIUM*, Arom. *nāmáľu* 'sheep, goat,' D-Rom. *nāmáie* 'horned animal'; Lat. *ANNOTINUS*, Arom. and D-Rom. *noátin* 'one-year-old sheep'; Lat. *AUTUMNUS*, Arom. and D-Rom. *toámna*, Istro-R. *tómna* 'fall.' In MeglR this loss of unstressed *a-* was generalized.

§ 16.3. **Diphthongization of *o* and *e***. This CRom phenomenon, often called "conditioned" (i.e. non-spontaneous) diphthongization, distinguishes Romanian from the other Romance languages. It is common to Aromanian, Daco-Romanian, and Megleno-Romanian. Diphthongization occurs under stress, if the following syllable contains *ă* or *e*. E.g., Lat. *MOLA*, Arom. *moără* 'mill'; Lat. acc. *MORTEM*, Arom. *moárte* 'death'; Lat. *SERA* adj. f. 'late,' Arom. *seără* 'evening.' If these conditions are not met, *o* and *e* are preserved. E.g., Arom. *mori* [morⁱ] 'mills,' *mórtu* 'dead,' *seri* [serⁱ] 'evenings.'²²

§ 16.4. **Maintenance of *eă* after *p, b, f, v, m***. In contrast to D-Rom., Aromanian firmly keeps the diphthong *ea* (< Lat. *e*), as in: Lat. *PINNA*, Arom. *peănă* (D-Rom. *până*) 'feather'; Lat. *VER*, acc. *VEREM* 'spring,' Arom. *veără* (D-Rom. *vără*) 'summer'; Lat. *FETA*, Arom. *feătă*, (D-Rom. *fătă*) 'girl'; Lat. *MENSA*, Arom. *meăsă* (D-Rom. *măsă*) 'table.'

¹⁹ Pușc-StI II: 68-)

²⁰ More on *a-* in Sala: 44-45.

²¹ Sandfeld, LB: 63.

²² More on *ó/oă* and *é/eă* in Arom. and D-Rom. in Sala: 98-201.

§ 16.5. **Arom. ț < CRom. ě (< Lat. ke, ki) vs. D-Rom. ê.** E.g., Lat. CAELUM, Arom. țer [tser^u] vs. D-Rom. cer [êcer] 'sky'; Lat. CERA, Arom. țeară vs. D-Rom. ceără 'wax'; Lat. CERVUS, Arom. țerbu vs. D-Rom. cerb 'buck'; Lat. CENA, Arom. țină vs. D-Rom. cînă 'supper'; Lat. CINGO, Arom. țingu, cf. D-Rom. încing 'to gird'; Lat. CIRCELLUS, Arom. țirtélú vs. D-Rom. cercél 'earring.' It is in light of this change that the South Slavic ethnonym *Tsintsari* ('Aromanians') can be understood. It derives, probably, from Arom. țínți 'five' < Lat. *CINCE (for QUINQUE) + suffix -ár; the meaning then may be interpreted as 'those who say [tsintsî]'. Some linguists believe that the evolution of early Arom. ě (or ê) to ts is due to Greek influence, but others explain this result through internal evolution.²³

§ 16.6. **Arom. dz < CRom. ě or ê (< Lat. ge, gi) vs. D-Rom. ĝ.** Examples are: Lat. GEMINUS > Arom. dzeámin (D-Rom. geámăn) 'twin'; Lat. GEMO > Arom. dzem (D-Rom. gem) 'to groan'; Lat. GELU > Arom. dzer (D-Rom. ger) 'frost.'

§ 16.7. **Lat. kl, gl, Arom. kl, gí vs. D-Rom. k', ĝ.** Ex.: Lat. CLAVO, acc. CLAVEM > Arom. cléáie (D-Rom. chéie) 'key'; Lat. AURIC(U)LA > Arom. ureácl'e (D-Rom. uréche) 'ear'; Lat. OC(U)LUS > Arom. ócl'ú (D-Rom. ochi) 'eye'; Lat. PEDIC(U)LUS > Arom. pidúcl'ú (D-Rom. pădúche) 'louse'; Lat. GLACIES > Arom. gláță (D-Rom. gheăță) 'ice'; Lat. acc. GLANDEM > Arom. glíndă (D-Rom. ghíndă) 'acorn'; Lat. INGLUTO > Arom. anglít (D-Rom. ínghít) 'to swallow.' However, in the Farsherot subtype *k'* and *ĝ* (as in D-Rom.) are common. E.g., Plat. ok'u 'eye.'²⁴

§ 16.8. **Maintenance of the voiced affricate dz (< Lat. d+ĭ).** Unlike D-Rom., Aromanian keeps the affricate dz. E.g., Lat. RADIUS, *radia > Arom. arádză (D-Rom. ráză) 'beam'; Lat. DECEM > Arom. dzáțe (D-Rom. zéce) 'ten.' (Here and there, D-Rom. subdialects still keep the old dz as well.)²⁵

§ 16.9. **Palatalization of labials and labiodentals.** In words of Latin origin, labials and labiodentals underwent palatalization before e and i, as follows: p > k', b > ĝ, f > h', v > γ' (spelled y in this work), and m > ñ. No other Romance area shows this deve-

²³ See Sala: 134.

²⁴ See B-Arch t. 9, q. nr. 183 'das Auge' ('the eye')

²⁵ See Cot-1961: 85 and 93).

lopment. Examples are Lat. PETRA 'stone,' Arom. *k'átră* (D-Rom. *piátră*); Lat. BENE 'good,' Arom. *gíne* (D-Rom. *bíne*); Lat. FERVEO, Arom. *h'érbu* (D-Rom. *fierb*) 'to boil'; Lat. VENIO, Arom. *yín* (D-Rom. *vin*) 'to come'; Lat. MEUS 'mine,' Arom. (a) *ñeu* (D-Rom. (al) *meu*). This phenomenon occurs in the Moldavian subdialect and in some other D-Rom. areas as well.²⁶ The same result can sometimes be noticed in Aromanian words of non-Latin origin as well, as in the vulgar word *k'ízda* 'vulva' (with *k'i-* instead of Slav. *pi-*).²⁷

§ 16.10. **Maintenance of *l'* and *ñ*.** CRom. *l'* and *ñ* (< Lat. *l* or *n* + *e*, *i* in hiatus) became *ĩ* in D-Rom., but are well preserved in Aromanian. E.g., Lat. LEPUS, acc. LEPOREM, Arom. *lépur* (D-Rom. *iépure*) 'hare'; Lat. acc. MULIEREM, Arom. *muláre* (D-Rom. *muiére*) 'woman' and 'wife'; Lat. LIBERTO, Arom. *lértu* (D-Rom. *iert*) 'to forgive.'

The old *l'* and *ñ*, absent in present-day standard Romanian, are well attested in some D-Rom. subdialects.²⁸ A shift from *l'* to *ĩ* and vacillation between *l'* and *ĩ* was recorded in the Farsherot subtype of Aromanian. E.g., *F fuméile* 'the children' vs. *fumélle* elsewhere (< Lat. FAMILIA); *F puĩ* 'chicks, birds,' alongside *puĩ*;²⁹ *puĩ* or *puĩ^u*, with loss of the old *l'*, was recorded in several villages with Farsherot Aromanian: *Gra, Nij, Trn, Ses, Kok, Am, Mal, Kat*, etc.³⁰

§ 16.11. **Lat. *j* + unstressed *o*, *u* in words of Latin origin became *ġ* in Arom. and D-Rom.** Subsequently, D-Rom. *ġ* evolved to *ž* (spelled *j*). In Aromanian the old *ġ* is maintained; e.g., Lat. IUGUM, Arom. *giug* [ġug^u] (D-Rom. *jug* [žug] 'yoke'); Lat. IOCUS, Arom. *gioc* [ġok^u] (D-Rom. *joc* [žok]) 'dance, game'; Lat. ADIUTOR, Arom. *agiut* [a•ġút] (D-Rom. *ajút* [a•žút] 'to help'). However, the old *ġ* or *ġ* are still heard in some D-Rom. subdialects.

§ 16.12. **Absence of rhotacism.** In contrast to D-Rom. and IstroR, neither Aromanian nor Megleno-Romanian undergoes rhotacism of

²⁶ See map nr. 13 in Cot-1961: 88 and CarC, maps 11-15, p. 163-167.

²⁷ See the DDA: 720.

²⁸ See Cot-1961: 92.

²⁹ See Capidan: 197-8.

³⁰ See B-Arch 3, 4, 5, 6, 9, q. nr. 106: 'der Vogel.'

intervocalic *n*. Cf. Lat. CANUS, Arom. cǎnút (D-Rom. cǎrúnt 'gray'.³¹ However, sporadic cases of rhotacism have been recorded in the Farshe-rot subtype. E.g., păre 'bread' (cf. D-Rom. pâine or pâne) from Lat. PANE; skir 'thorn' (cf. D-Rom. spin) from Lat. SPINU(M).³²

§ 16.13. **Preservation of *n* in the Lat. cluster *nt*.** In contrast to D-Rom., Aromanian has preserved *n* before *t*. Cf. Lat. QUANTUS, Arom. niscântu 'few' (vs. D-Rom. cât, also spelled cāt, 'how much'); Lat. ECCUM TANTUM, Arom. ahântu 'that much' (D-Rom. atât).

§ 16.14. **Frequent metathetical phenomena.** In varieties of Aromanian, phonemes may sometimes appear in different order, especially when /l/ or /r/ is involved. Examples of words beginning with *a-* and *b-*, selected from the DDA, are listed below: acăchiséscu and achicăséscu 'to understand'; acroăre and arcoăre 'cold'; adăvgu and avdăg 'to add'; adâncă and andăcă 'deeply'; ahiursită and arhiursită 'beginning'; ambătrulăre and ambăturlăre 'gallop'; andărluséscu and andărluséscu 'to become dizzy'; arcó (< alcó) and acló 'there'; aróput and tópur 'trot, noise'; arujéscu and azuréscu 'to neigh'; aňurzéscu and arňuzéscu 'to smell'; aviglítór or avlighitór 'guardian'; băzácă and zăbácă 'belly'; báltă and blătă 'pond'; bǎrnu and brân 'belt'; brăgăcică and buryăcică 'pail'; búlvură and vúlvură 'gunpowder'; burduleác and dubruleác 'bat'. Under the letter *C* twenty similar cases can be found (see DDA: 301-428). As long as no Standard Aromanian has come into being, none of these variants is wrong. Unusual metathetical phenomena can be heard in the Farshe-rot type of Aromanian: *mi dispólu* and *mi zdăpói* 'to undress,' dăș-t"íd (*t"* is more palatal than *t'*) and *jdăclíd* 'to open' are examples.³³

B. MORPHOLOGY

§ 17. **Morphonemic alternations**

a) **Consonant alternations** before the morpheme /-i/, /-i/ forming the plural of nouns, the masculine plural of adjectives and the second person singular of verbs in the present tense are listed below. They may also occur in word formation.

³¹ More on this in Rosetti: 273, 378-9, and 528-32.

³² For details, see Saramandu, FD XI, 1992: 97-102.

³³ See Neiescu, maps 163-165).

b/ǵ. Ex. *rob* (m.) 'slave' vs. pl. *rogǵi* [roǵ]; *bárbă* (f.) 'beard' vs. pl. *bărgǵi* [băř•ǵi]; *órbu* adj. (m. sg.) 'blind' vs. m. pl. *órgǵi* [óř•ǵi]; *ntreb* vb. 1 sg. 'I ask' vs. 2 sg. *ntregǵi* [ntreǵ].

c ([k])/č. Ex. *cuc* m. 'cuckoo' vs. pl. *cučǵi* [kučⁱ]; *núcă* f. 'nut' vs. pl. *nučǵi* [nučⁱ]; *ñic* adj. m. sg. 'small' vs. m. pl. *ñičǵi*; *fac* vb. 1 sg. 'I make' vs. 2 sg. *fačǵi*.

d/dz. Ex. *brad* m. 'fir' vs. pl. *bradz*; *ud* adj. m. 'wet' vs. m. pl. *udz*; *ávdú* vb. 1 sg. 'I hear' vs. 2 sg. *ávdzâ* [áv•dzâ].

f/h. Ex. *sileáfe* f. 'belt' vs. pl. *siléhi*.

g/dz. Ex. *fag* m. 'beech' vs. pl. *fadzi*; *báligă* f. 'animal dung' vs. pl. *bălidzi*; *fug* vb. 1 sg. 'I run' vs. 2 sg. *fudzi*.

l/l'. Ex. *ñel* m. 'lamb' vs. pl. *ñel'*; *ațél* m. 'that' vs. pl. *ațél'*; *aspél* vb. 1 sg. 'I wash' vs. 2 sg. *aspél'*.

m/ñ. Ex. *pom* m. 'tree' vs. pl. *poñ*; *dórmu* vb. 1 sg. 'I sleep' vs. 2 sg. *dórñi*.

n/ñ. Ex. *an* m. 'year' vs. pl. *añ*; *bun* adj. m. 'good' vs. pl. *buñ*; *pun* vb. 'to put' vs. 2 sg. *puñ*.

p/k'. Ex. *pap* m. 'ancestor' vs. pl. *pachi* [pak']; *gépe* f. 'pocket' vs. pl. *gechi* [ǵek']; *nțep* vb. 1 sg. 'I start' vs. 2 sg. *nțechi* [nțek'].

s/ș. Ex. *mes* m. 'month' vs. pl. *meși*; *căfăse* f. 'cage' vs. pl. *căfăși* [kăfăšⁱ]; *cos* vb. 1 sg. 'I sew' vs. 2 sg. *coși*.

sk/ștⁱ. Ex. *pescu* m. 'fish' vs. pl. *peștⁱ* (or *péștâ*); *fréșcu* adj. 'cool, fresh' vs. pl. m. *fréștâ*; *cunóscu* vb. 1 sg. 'I know' vs. 2 sg. *cunóștⁱ*.

t/ț. Ex. *fráte* m. 'brother' vs. pl. *fraț*; *murmíntu* m. 'grave' vs. pl. *murmíntâ*; *mórtu* adj. m. sg. 'dead' vs. pl. *mórtâ*; *pot* vb. 1 sg. 'I can' vs. 2 sg. *poț*.

ț/ê. Ex. *Bláța* (a village) vs. *blâciót* [blâcót] 'one from Bláța.'

ũ/ĩ. Ex. *bou* m. 'ox' vs. pl. *boi*; *dau* vb. 1 sg. 'I give' vs. 2 sg. *dai*.

v/y' (= ȳ'). Ex. *siv* adj. m. 'gray' vs. pl. *siȳi* [siy'].

z/j (= ž). Ex. *călăúž* m. 'guide' vs. pl. *călăúji*; *caramíz* adj. m. 'dark' vs. pl. *caramíji*.

b) Vowel alternations:

a/ă. Ex. sg. *máie* 'grandmother' vs. pl. *măi*; sg. *cále* 'road' vs. pl. *călurⁱ*; sg. *páde* 'field' vs. pl. *pădz*; sg. *máre* 'big' vs. pl. *măřⁱ*; 1 sg. *cad* 'I fall' vs. 1 pl. *cădém*.

ia/ie. Ex. sg. *iárbă* 'grass' vs. pl. *iérghí*; *iárnă* 'winter' vs. pl. *iérnuri*.

e/ea. Ex. ved 'I see' vs. 3 sg. veáde (see § 16.4).

o/oá. Ex. oárá 'time' vs. pl. orⁱ; pot 'I can' vs. 3 sg. poáte.

This list of alternations can serve as a prerequisite for an easier understanding of Aromanian morphology.

§ 18. THE NOUN

§ 18.1. **Gender.** Nouns ending in unstressed -ă (pronounced -ă or -â) are feminine: cásă 'house,' feătă 'girl.' A few nouns in unstressed -ă are masculine because of their natural gender; e.g., lălă 'uncle,' pópă 'priest,' tátă 'father.' The vast majority of nouns ending in unstressed -e are also feminine: cále 'road,' mín-te 'mind, opinion, idea,' ploáie 'rain,' vúlpe 'fox.' However, a few nouns ending in unstressed -e are masculine: dín-te 'tooth,' fráte 'brother,' mún-te 'mountain.' Nouns ending in a consonant, a consonant cluster, a falling diphthong, or -u are either masculine in both singular and plural, or masculine in the singular and feminine in the plural (traditionally, the latter are considered to be neuter). Masculines in this class are lup 'wolf,' ocľiu [ó•kľu] 'eye,' bou 'ox.' Examples of neuter nouns in this class are cap 'head,' chiciór 'foot' / 'leg,' zbor 'word.'

All nouns ending in a stressed vowel are masculine; părá 'coin,' lulé 'smoking pipe,' sculó 'school' are examples.

In general, the gender of inanimate non-feminine nouns is unpredictable. There are however a few cases when meaning can be a gender indicator. For instance, all non-feminine coins and trees are masculine. Below is a list containing various non-feminine monetary denominations in Aromanian; all are masculine: álbu, arslán, arúp, arúspu, áspru, bişlíc, cáţidh, căpíc, ciréc, circlíc, ducát, ducmén, frángu, yiuzlác, gălăgán, gros, icusár, mahmudé, migít, mitilíc, ngărmár, órtu, pinéş, silín, statír, şistác, zlot. The same holds true for non-feminine trees: mer 'apple' is a neuter noun, but mer 'apple-tree' is masculine. However, in the vast majority of cases, m/n gender of inanimate nouns cannot be predicted. Cf. par 'post' (m.), stur 'post' (m. or n.), and stil 'post' (n.). To minimize gender errors in case of non-feminine nouns, the non-native student should first assume that they are neuter. Gender vacillations are frequent. For instance, 'plate' is căţân (n.) and căţână (f.), misúr (n.) and misúrá (f.), tánir (n.) and tániră (f.), tas (n.) and táse (f.), sáhán (n.) and sáháne (f.).

§ 18.2. Plural of feminine nouns

a) Feminine nouns ending in -ă usually take -e in the plural: *measă* 'table' vs. pl. *meáse* [meá•si], *peână* 'wing' vs. pl. *peáne*, *peără* 'pear' vs. pl. *peáre*. After *ț* and *dz* the ending -e shifts to -ă: *țată* 'breast' vs. pl. *țăță*, *búdză* 'lip' vs. pl. *búdză*. Nouns with -uă in the singular take the plural ending -le: *cățáuă* 'bitch' vs. pl. *cățále*, *dzúuă* 'day' vs. pl. *dzâle*.

b) Many feminine nouns in -ă take -i in the plural (with vowel and consonant alternations, see § 17): *poală* 'lap' vs. pl. *pol*, *văcă* 'cow' vs. pl. *văți* [vătⁱ] (cf. D-Rom. *văcă*, pl. *vací* [vač]).

c) Feminine nouns ending in -e usually take -i or -i (*â* after *ț* and *dz*), with vowel and consonant alternations in the plural: *gépe* 'pocket' vs. pl. *gechi* [gék'], *lăfe* 'conversation' vs. pl. *lăhi* [lăh'], *hăláte* 'tool' vs. pl. *hălăț* [hă•lăt], *arádză* 'beam' vs. pl. *arádz* [a•rădz], *păreác'le* 'pair' vs. pl. *părécl'i* [pă•ré•kl'i], *noapte* 'night' vs. pl. *nóptâ*.

d) When -e is preceded by *î*, the plural ending is -Ø (zero). Examples are: *oáie* 'sheep' vs. pl. *oi*; *nădí(i)e* 'hope' vs. pl. *nădíi* [nădíi]; *ploáie* 'rain' vs. pl. *ploi*.

e) Singular and plural may have the same ending: *lilíce* 'flower' vs. pl. *lilíce*.

f) -uri [-urⁱ] (historically a neuter ending) often appears in the plural of feminine nouns. E.g., *cále* 'road' vs. pl. *căl'uri*; *chinéfe* 'latrine' vs. pl. *chinéfuri*. This ending is always unstressed.

g) -ate (< Gr.): *ármă* 'weapon' vs. pl. *ármate*, *yrámă* 'letter' vs. pl. *yrámate*, *l'ánumă* 'entrails' vs. pl. *l'anumáte*, *thámă* 'miracle' vs. pl. *thámate*.

h) Isolated cases: -âñ: *múmă* 'mother' vs. pl. *mumâñ*; *sóră* 'sister' vs. pl. *surări* [su•rărⁱ].

Plural of masculine nouns

a) The regular plural ending of masculine nouns is -i (or -â) after one consonant and -i (or -â) after a consonant cluster. Al-

ternations of consonants occur. E.g., *córbu* 'raven' vs. pl. *córghi*, *ócl'u* 'eye' vs. pl. *ócl'i* (more ex. in § 18).

b) After a vowel, the ending -u [-ũ] becomes -i [ĩ] in the plural: *beu* 'governor' vs. pl. *bei*; *bou* m. 'ox' vs. pl. *boi* [boĩ].

c) -âñ (P, G), -ăñ (F): *tátă* 'father' vs. pl. *tătâñ* or *tătăñ*, *lălă* 'uncle' vs. pl. *lălâñ* or *lălăñ*.

d) -aň, -eaň: *as* 'ace' vs. pl. *áseaň*, *háhá* m. 'simpleton' vs. pl. *háhaň*.

e) The plural of *om* [om^u] 'man' is *oámeň* [ũá-miň].

f) -ádz, -eádz is the plural ending of all nouns whose singular ends in a stressed vowel: *dumnidză* 'god' vs. pl. *dumnidzádz*, *mehengí* 'innkeeper' vs. pl. *mehengeádz*. This ending is of Greek origin.³⁴

Plural of neuter nouns. In the singular, masculine and neuter nouns look alike, but they differ in the plural. The plural endings of neuter nouns are -e and -uri [-urⁱ] (always unstressed). Ex. *ac* 'needle' vs. pl. *áțe*, *col'u* 'testicle' vs. pl. *coále*, *puț* 'well' vs. pl. *púțuri*, *roiu* 'swarm' vs. pl. *róiuri*.

§ 19. Indefinite and definite form of nouns

In principle, this grammatical opposition is the same as the opposition we find in Engl. *a man* and *the man*. However, the definite article is enclitic and has gender and number forms:

m/n sg:	-l ^u or -lu	m pl:	-l' or -l'i
f sg:	-a	f pl:	-le

Ex.: indef. sg. m. *sócru* 'father-in-law' vs. def. *sócrul^u*; indef. sg. m. *lălă* 'uncle' vs. def. *lălăl^u*; indef. pl. m. *sócrici*, *lălâñⁱ* vs. def. pl. *sócrici'*, *lălâñⁱ'*; indef. sg. f. *soácră* 'mother-in-law'; indef. pl. f. *soácre*, vs. def. *soácrele*.

In the F subtype the definite article for m/n sg has a variant -u. An example is *cap* [kap^u] 'head' (n. sg. indef.) vs. *cáplu* or *cápu* [ká•pu] (sg. def.)

³⁴ Sandfeld, LB: 104.

Note. Daco-Romanian, Megleno-Romanian, Istro-Romanian, Albanian, Bulgarian and Macedonian also have enclitic articles.³⁵

§ 20. Declension of nouns

a) Nominative and acusative singulars of all nouns are identical. So are nominative and accusative plurals for all nouns.

b) The genitive and the dative forms of all nouns are identical. The endings are: (g/d sg m/n) -lui (unstressed); (g/d sg f) -lei (unstressed); (g/d pl m, f, n) -lor (unstressed).³⁶

c) The g/d form is always preceded by the invariable particle a. Ex. nom/acc sg m: *lêpurlu* 'the hare', g/d: a *lêpurlui*; nom/acc pl m: *lêpurîli* [lê•purî•li] or [lêpurli], g/d: a *lêpurilor* [lê•purî•lor]; nom/acc sg f: *câpra* 'the goat,' g/d: a *câprălei*; nom/acc pl f: *căprele* or *căprile*, g/d: a *căprelor* or a *căprilor*.

d) A vocative singular forme in -o or -e may be heard with nouns used as terms of address for persons: *sóră* 'sister' vs. voc. *sóro!* *dómnú* 'sir, lord' vs. voc. *doámne!*

e) There is also a g/d form consisting of *alu* (m), *ale* or *ali* (f) used proclitically. E/g., nom/acc *préftu* 'priest' vs. g/d *alu préftu*; nom/acc *feáta* 'the girl' vs. g/d a *feătălei* or *ali feătă*.

§ 21. THE ADJECTIVE

Adjectives come in four types depending on their gender and number forms. The vast majority of Aromanian adjectives have four nom/acc forms; e.g., m/n sg *bun* [bún^u] 'good,' f. sg. *bună*, m. pl. *buni* [buñ], f/n pl. *búne*. Some adjectives have only three forms; e.g., m/n sg. *yiú* 'alive,' f. sg. *yíe*, m. and f/n pl. *yii* or m/n sg. *laiú* 'black,' f. sg. *láie*, m. and f/n pl. *lăi*. Probably the most frequent two-form adjective is m/n and f. sg *măre* 'big' m., and f/n pl. *mări* [măriⁱ]. One-form adjectives include: *cachí* 'kha-ki,', *scliró* 'rough.'

³⁵ Details in Sandfeld, LB: 165-170.

³⁶ The fusion of the genitive and dative can be found in other Balkan languages as well. Details in Sandfeld, LB 185-188.

§ 21.1. **Agreement.** Adjectives take the number and the gender of the nouns to which they refer, as in:

m. sg. om ^u bun ^u 'good man'	vs.	m. pl. oámiñ buñ 'good men'
n. sg. vin ^u bun ^u 'good wine'	vs.	n. pl. vínur ⁱ búne 'good'
f. sg. apă búnă 'good water'	vs.	f. pl. ápe búne 'good waters'

§ 21.2. **Comparative and superlative.** Aromanian comparatives are analytical only and consist of a proclitic element (*ma* or *cáma*) followed by the adjective in the form required by the agreement rule: *Yínlu eásti ma bún di (or dicât) apa* 'Wine is better than water'; *Apa nu eásti ma búnă di (dicât) yínlu* 'Water is not better than wine.'

The absolute superlative is also analytical and consists of the invariable proclitic element *múltu* 'very, much' and the adjective in the form required by the agreement rule: *un câsâbă múltu muşát* (m. sg.) 'a very beautiful city' vs. *câsâbâdz múltu muşát* (m. pl.) 'very beautiful cities' and *ună hoără múltu muşătă* (f. sg.) 'a very beautiful village' vs. *hoäre múltu muşáte* 'very beautiful villages.'

The relative superlative can be formed with *cáma* + the adjective + the definite article required by the agreement rule. E.g., *Nâs^u eásti cáma muşátlu* 'He is the most handsome one' (m) vs. *Năsă eásti cáma muşáta* (f) 'She is the most beautiful one.' In regions with Aromanian-Slavic bilingualism there is also another way of expressing a relative superlative: the proclitic *nai* (< Slav.) + *ma* or *cáma* + the adjective + the definite article required by the agreement rule. E.g., *Nâs^u eásti nai cama muşátlu* 'He is the most handsome one' (m.) vs. *Năsă eásti nai cáma muşáta* 'She is the most beautiful one' (f.).

§ 22.1. THE PRONOUN

Personal pronouns

Sg. stressed forms / unstressed		Pl. stressed / unstressed	
(bold)	(italics)	(bold)	(italics)
1 st person			
Nom: io(u), eu; míni		noi	
Dat: ańíia, ańéia	ăń/ăń, ńi, ń	an(o)áuă	nă/nă, n-
Acc: míni, io(u), eu	mi	noi	nă/nă, n-

2nd person

Nom: tíni	voi
Dat: aťáia, aťéia <i>ăť/âť, ță/țâ, ț</i>	av(o)áu(ă) <i>vă/vâ, v-</i>
Acc: tíni tí	voi <i>vă/vâ, v-</i>

3rd person m.

Nom: el, năs/nâs	eI', nășⁱ/nâșⁱ
Dat: alúi <i>ăl'/âl', I'i</i>	alór, <i>lă/lâ</i>
Acc: el, năs/nâs) <i>ăl'/âl, lu, l-</i>	eI', nășⁱ/nâșⁱ) <i>ăl'/âl', I'i</i>

3rd person f.

Nom: ea/ia, năsă/nâsă	eáli, nâsi/nâsi
Dat: aléi <i>ăl'/âl', I'i, I'</i>	alór <i>lă/lâ</i>
Acc: ea/ia, năsă/nâsă) u	eáli, nâsi (nâsi) Ii

Note. The accusative *io* in the 1st person singular can be explained through Albanian.³⁷

§ 22.2. Pleonastic personal pronouns

Like the other Balkan languages, D-Rom. included,³⁸ Aromanian knows the pleonastic usage of the accusative or dative forms of the personal pronoun together with a direct or indirect object expressed by a noun or a pronoun. In the English translation below the pleonastic personal pronouns are given in capitals:

• **Vrea s-lu veadă híli-su dișclíis** (DDA: 488) lit. 'He wanted to see HIM his son educated.' Cf. D-Rom. **Vroia să-l vadă pe fiul său învățat.**

• **Parádzlí Ii spăstrí** (DDA: 1105) lit. 'He had stolen IT the money.' Cf. D-Rom. **Paralele le furase.**

• **Arâulu ni u nică grădina** (DDA: 871) lit. 'The river had flooded IT our garden.' Cf. D-Rom. **Râul ne-a inundat grădina** or, in a pleonastic, but perfectly acceptable, phrasing, **Grădina ne-a inundat-o râul.**

• **Ii curăși pătățle?** (DDA: 412) 'Have you peeled THEM the potatoes?' Cf. D-Rom. **Ai curățat cartofii?** or **Cartofii i-ai curățat?**

• **Ii deáde óclí a híl'-sui s-fúgă** (DDA: 933) 'TO HIM he gave his

³⁷ See Sandfeld, LB: 118.

³⁸ Sandfeld, LB: 13 and 190.

son the advice to run away.' Cf. D-Rom. *Îi dădu lui fecioru-său sfatul să fugă* or *Dădu lui fecioru-său sfatul să fugă*.

Aromanian texts contain cases of pleonastic usage of personal pronouns which would not be acceptable in D-Rom, like the following: *cu tută-lî avuţamea a lui* (DDA: 246) 'in spite of his wealth,' literally 'with all **HIS** wealth of his.'

§ 23. The reflexive pronoun

3rd sg/pl dat.: *ăşi* or *âşi*; *şi*, *ş'-*; 3rd sg/pl acc.: *si*, *să* or *sâ*; *s-*, *-ş*.

For the 1st and 2nd person sg/pl the unstressed dative and accusative forms of personal pronouns are used. E.g., *Mi aspel* 'I wash (myself)'; *N-aspilăm* 'We wash (ourselves).'

§ 24. Possessive pronouns (with variants)

a) One owner

sg:

pl:

1 sg. m.	<i>a meu, a űeu, a mel</i>	<i>a mei, a űei, a mel'</i>
f.	<i>a mea, a meăuă*</i>	<i>a meăle.</i>
2 sg. m.	<i>a tău, a tăl</i>	<i>a tăi, a tăl'</i>
f.	<i>a ta, a táuă*</i>	<i>a tále.</i>
3 sg. m.	<i>a lui</i>	<i>a lor</i>
f.	<i>a ľei</i>	<i>a lor</i>

b) Two or more owners, sg:

pl:

1 m.	<i>a nóst(r)u</i>	<i>a nóşt(r)i, a nóştă</i>
f.	<i>a noást(r)ă*</i>	<i>a noást(r)e.</i>
2 m.	<i>a vóst(r)u</i>	<i>a vóşt(r)i, a vóştă</i>
f.	<i>a voást(r)ă*</i>	<i>a voást(r)e.</i>
3 m/f	<i>a lor</i>	<i>a lor</i>

* REMINDER: Unstressed /ă/ may be pronounced [ă] or [â]. Unstressed /e/ and /o/ are usually pronounced [i] and [u] respectively. See § 11 above.

When a possessive pronoun shows "the owner" of a relative, it is used enclitically. There are twelve such forms: six for the nom./acc. and six for the g/d:

nom./acc.: sócru-*ñu* / soácră-meá; sócru-tu / soácră-ta; sócru-su / soácră-sa ('my father-in-law / my mother-in-law; your father-in-law / your mother-in-law; his or her father-in-law / his or her mother-in-law');

g/d: alu sócru-*ñui*, ali soácră-meai; alu sócru-tui, ali soácră-tai; alu sócru-sui, ali soácră-sai ('my father's-in-law' or 'to my father-in-law' and so on).

Like in other Balkan languages,³⁹ the unstressed dat. sg. forms of the personal pronoun (-*ñ*, -*ț*, -*l'*) are often used as possessive pronouns. E.g., *ínima-ñ* 'my heart' (= *ínima a mea*, cf. Engl. 'this heart of mine'). The corresponding form of the reflexive pronoun can have this function as well: *aúmbra-și* 'his (or her) shadow.'

§ 25. **Demonstrative pronouns.** For near objects *aístu* 'this' is the only pronoun. Its forms are given below.

nom/acc sg m/n:	<i>aístu</i> or <i>aéstu</i>	f:	<i>aístă</i> or <i>aéstă</i>
g/d:	<i>aistúi</i> or <i>aištúi</i> , <i>aișcúi</i> , <i>alištúi</i>		<i>aistéi</i> , <i>aištéi</i> , <i>aișcéi</i> , <i>alištéi</i>
nom/acc pl m:	<i>aíști</i> , <i>aéști</i> <i>aíșci</i> , <i>aéștă</i>	f/n:	<i>aíste</i> , <i>aéste</i>
g/d m and f/n:	<i>aistór^w</i> , <i>aištór^w</i> , <i>aișcór^w</i> , <i>alištór^w</i>		

For distant objects: *ațél^w* 'that,' with the following forms:

nom/acc sg m/n:	<i>ațél</i> , <i>ațéu</i> , <i>ațăl</i>	f:	<i>ațeá</i> , <i>ațá</i>
g/d sg m/n:	<i>ațilúi</i> , <i>ațălúi</i>	f:	<i>ațil'éi</i> , <i>ațăl'éi</i>
nom/acc pl m:	<i>ațél'</i> , <i>ațéi</i> , <i>ațăl'</i>	f:	<i>ațeále</i> , <i>ațále</i>
g/d pl m:	<i>ațălór</i>	f/n:	<i>ațălór</i>

There is also the pronoun *alántu* 'the other' with the following paradigm:

nom/acc sg m/n:	<i>alántu</i> , <i>anánt(u)</i>	f:	<i>alántă</i> , <i>anántă</i>
g/d m:	<i>alántúi</i> , <i>anántúi</i>		<i>alántéi</i> , <i>anántéi</i>
nom/acc pl m:	<i>alánt(ă)</i> , <i>anántă</i>	f/n:	<i>alán-te</i> , <i>anán-te</i>
g/d m and f/n:	<i>alántór</i> , <i>anántór</i> . ⁴⁰		

³⁹ See Sandfeld, LB: 188.

⁴⁰ Details in Capidan: 419-25, CarF: 170-79, and SarA: 44.

§ 26. **Relative-interrogative pronouns.** The most common relative-interrogative pronoun is *cări* (or *cai*) 'who,' 'which,' g/d: *acări, acúi, acúri*. Another relative-interrogative pronoun is *țe* pronounced *ți*, mainly in the South.⁴¹

§ 27. **Negative and indefinite pronouns.** These classes include (alphabetically):

ahântu or *ahându* 'that much, that many'
can m/n, *cănă* f. 'nothing, nobody'
cániva 'somebody, nobody'
cânținivă 'nobody'
cânțivă 'nothing'
carevă, carivă, cánivă, g/d a *cuivă*
căriți, caritidó, caritindó 'whoever'
carichișdó ți s-hibă 'whoever, whatever'
cări s-hii or *cări s-hibă* 'whoever, whatever'
erícari 'whoever, whatever' (absent from the DDA)
íchișdó 'whoever'
íticări, ítídó, ítindó, ítípásă, ítípása s-hibă,
íti s-hibă, ítiși 'whatever, whatever'
ndoï m/n, *ndoáuă* or *ndáuă* f. 'a few, several'
niscântu m/n, *niscântă* f., *niscântă* m. pl., *niscânte*
 f. pl., var. *niscându* 'some'
níști, nâști 'some'
tări 'some, certain'
ținivă 'somebody'
țivă 'something'
vâr, vârnú, vrân m/n; *vără, vârnă, vrână* f. 'some.'

§ 28. THE NUMERAL

§ 28.1. **Cardinal numerals.** *únu* m/n (absolute form, i.e. form used by itself) and *un* (used before a noun) 'one'; *únă / únă* (or *nă / nă*) f.; *doi* m 'two,' *doáuă* (or *dáuă, dáo*) f/n; *trei* 'three'; *pá-tru* 'four'; *ținți* (2 syll.) 'five', Fărsh. *ținți* (1 syll.); *șási* 'six'; *șápti* 'seven'; *óptu* 'eight'; *noáuă* (or *náuă, náo*) 'nine'; *dzáti* 'ten.'

Numerals from 11 to 19 are formed with the morpheme **-spră**: *ú(n)-spră-dzáti* (written as one word), lit. 'one (over)ten' and so on.

⁴¹ Details in Capidan: 427-430.

Note. In contrast to D-Rom., these numerals are connected with the noun by the preposition *di*, as in *dósprate di cléi căftá* (DDA: 449) vs. D-Rom. *căută douăsprezece chei* 'was searching for twelve keys'; *du-ñ... dóspradzați di curăi* (DDA: 414) vs. D-Rom. *Adú-mi... douăsprezece curéle* 'Bring me twelve belts (N.B. *douăsprezece de chei* would not be acceptable to any native speaker of D-Rom.)

'Twenty' is *yínghiț* or *yíyint* (in the North *yínyiț*; in Gopeș and Muloviște *ghínghiț*; < Lat. **vinginti* for *VIGINTI*). This Latin numeral has been preserved nowhere else in the Balkans. Unlike D-Rom. Aromanian does not use a preposition after the numeral 'twenty.' Cf. Arom. *yínyiț căpiti* 'twenty heads' vs. D-Rom. *douăzeci de căpete*.

From 21 to 29 *-spră-* is followed by *yínyiț*, as in 21 *unsprăyinyiț* 'twenty-one,' lit. 'one (added) to twenty.' However, in Epir a form without *-spră-* is also used, as in *yíyint únu*, lit. 'twenty-one' and so on.

Numbers representing increments of ten, from 30 to 90, consist of the respective simple numeral and the noun 'ten' (*dzăți*) used in the plural (*dzăți*); e.g., *treidzăți* 'thirty' (lit. 'three tens').

'One hundred' is *ună sută* (< CSlav. **sŭtŏ* 'hundred'), and 'one thousand' is *ună mîlî* (< Lat. *MILLIA*).

§ 28.2 **Ordinal numerals.** 1st: (*â*)*ntâñu*, def. (*â*)*ntâñlu* m/n, (*â*)*ntâñi*, def. (*â*)*ntâña* f. This numeral (< Lat. **ANTANEUS* for **ANTEANUS*) is rare. The regular word is its synonym *prot*, def. *prótlu* m/n, *prótâ*, def. *próta* f (< Gr.) 2nd: *dóilu* m/n, a *doáua* f.; 3rd: *tréilu* or *trélu* m/n, a *tréia* f.; 4th: *páturlu* m/n, a *pátura*, a *pátra* f.; 5th: *țințili* or *țințirlu* m/n; a feminine form is not known; 6th: *șásili* and *șásirlu* m/n; f: ? (unknown!); 7th: *șáptili* m/n; f: ? (unknown!); 8th: *óptulu* m/n; 9th: *noáulu* m/n; 10th: *dzățili* m/n. Another way of expressing an ordinal numeral consists of the definite form of a cardinal numeral plus *-e*. E.g., from *óptu* 'eight' the ordinal numeral is *óptuli*. Here is what Th. Capidan says about ordinal numerals in Aromanian: "A speaker of Aromanian is very puzzled when he or she is to express numerically the order of an object or event."⁴²

⁴² See Capidan: 404-5.

THE VERB

§ 29. **Introductory notes.** a) **Absence of infinitive.** Unlike other Romance languages, Aromanian does not have an infinitive as a general label for all the verbal forms as a citation form for verbs. Convententionally, the first person singular present indicative is used instead. Cf. Fr. *chanter*, Sp. *cantar*, It. *cantare*, Rom. *a cânta* and, on the other hand, Arom. *cântu*, which literally means only 'I sing' (or 'I am singing'). Lexicographically, Arom. *cântu* has been used as a generic word meaning 'to sing.' The Aromanian word *cântăre*, which is a direct and uninterrupted continuation of Lat. *CANTARE*, has ceased to function as an infinitive and has become a noun ('singing, song').

The DDA, the best available Aromanian dictionary thus far, provides four forms for any given verb: the first person singular of the present tense (*cântu* 'I sing'), the first person singular of the aorist, often called "simple past" (*cântái* 'I sang'), the past participle (*cântătă* 'sung'), and the deverbative noun (*cântăre* 'singing, song').

Note. The absence of infinitive is also a distinguishing trait of other Balkan languages.⁴³

b) **Conjugations.** Regular Aromanian verbs fall into four conjugations which can be determined by the vowel preceding -re in the respective verbal noun:

1st conjugation: *cântu*, *cântái*, *cântătă*, *cântăre* 'to sing,' where -á- in the last form may be taken as a conjugation marker.

2nd conjugation: *cad*, *cădzúi*, *cădzútă*, *cădeăre* 'to fall,' where -eă- marks the conjugational class. However, -ea- is also found in deverbatives of verbs belonging to the 1st conjugation (after a palatal consonant): *talⁿ* (in the DDA *tal'îŭ*) 'to cut,' with the deverbative noun *tăleăre*. The imperfect spelling system in the DDA is responsible for this coincidence. In reality, the latter word should have been spelled *tălăre*.

3rd conjugation: *dzâc*, *dzâş*, *dzăsă*, *dzăţeăre* or *dzăţire* 'to say,' where -eă- or -i- (unstressed) shows the conjugational class.

4th conjugation: *dórmu*, *durñíi*, *durñítă*, *durñîre* 'to sleep,' where -î- (always stressed) is the conjugational marker.

⁴³ Details in Sandfeld, LB: 173-180.

Some suffixes can also serve as indicators of conjugation. Thus, the numerous Aromanian verbs with the suffix **-édz** belong to the 1st conjugation, and the even more numerous verbs with the suffix **-éscu** belong to the 4th conjugation.

A. The indicative mood.

§ 30. **The present tense.** Endings: 1st sg: **u** (after two consonants **-u**); after a vowel **-ũ**; 2nd sg: **i** (after two consonants **-i** or **-â**); after a vowel **-ĩ**; 3rd sg: unstressed **-ă** or **-e**; after a vowel, zero; 1st pl: **-m**, 2nd pl: **-ț**; 3^d pl: as the 1st person sg (for the 1st conjugation) or as the 3rd person sg (for other verbs).

The distinctive contrast between various personal forms, particularly between the 1st and the 2nd person singular, is increased considerably by frequent consonantal and vowel alternations (§ 18).

Present tense paradigms for the 1st conjugation are given below (**ascáp** 'to escape'; **lucrédz** 'to work'; and **dau** 'to give').

sg:	ascáp	lucrédz	dau
	ascáchi [as•kák']	lucrédz	dai
	ascápă	lucreádză	da
pl:	ascăpăm	lucrăm	dăm
	ascăpăț	lucrăț	daț
	ascápă	lucreádză	da

Present tense paradigms for the 2nd conjugation (**beau** 'to drink'; **cad** 'to fall'; **pot** 'to be able'; **ved** 'to see'):

sg:	beau	cad	pot	ved
	beai	cadz	poț	vedz
	bea	cáde	poáte	veáde
pl:	bem	cădém	putém	vidém
	beț	cădét	putét	vidét
	bea	cad	pot	ved

Present tense paradigms for the 3rd conjugation (**duc** 'to carry', **dzâc** 'to say'; **fac** 'to do/to make'; and **trag** 'to pull') are given below.

sg:	duc	dzâc	fac	trag
	duți	dzâți	fați	tradzi
	dúțe	dzâțe	fáțe	trádze
pl:	dúțim	dzâțim	fățim	trádzim
	dúțiț	dzâțiț	fățiț	trádziț
	duc	dzâc	fac	trag

Present tense paradigms for the 4th conjugation (**dórmu** 'to sleep'; **yin** 'to come'; **ávdu** 'to hear'; and **mutréscu** 'to look at'):

sg:	dórmu	yin	ávdu	mutréscu
	dórñi	yĩñ	ávdzâ	mutréștâ
	doárme	yíne	ávde	mutreăște
pl:	durñím	yiním	avdzâm	mutrím
	durñít	yinít	avdzât	mutrít
	dórmu	yin	ávdu	mutréscu

§ 31. The imperfect

Endings (for verbs of all conjugations): 1st sg: -m; 2nd sg: -i [ĩ]; 3rd sg: -Ø; 1st pl: -m; 2nd pl: -ț; 3rd pl: -Ø. These endings are preceded by a suffix (-á- or -eá-, depending on phonetic environment). Sample of paradigms:

a) with the suffix -á-

b) with the suffix -eá-

('to escape,' 'to work,' 'to hear,' 'to fall,' 'to say,' 'to look')

sg:	ascăpăm	lucrăm	avdzâm	cădeăm	dzâțeăm	mutreăm
	ascăpái	lucrái	avdzái	cădeái	dzâțeái	mutreái
	ascăpá	lucră	avdzá	cădeá	dzâțeá	mutreá
pl:	ascăpăm	lucrăm	avdzâm	cădeăm	dzâțeăm	mutreăm
	ascăpăt	lucrăt	avdzăt	cădeăt	dzâțeăt	mutreăt
	ascăpá	lucră	avdzá	cădeá	dzâțeá	mutreá

Irregular imperfects. The verbs **dau** 'to give' and **stau** 'to sit' have irregular paradigms: *dădeăm, dădeái*, etc.; *stăteăm, stăteái*, etc. The imperfect of **am** 'to have' is *aveăm, aveái*, etc.

§ 32. The aorist (or "the simple past")

Endings: 1st sg: -i [-ĩ]; 2nd sg: -și [-șⁱ]; 3rd sg: -Ø; 1st pl: -m; 2nd pl: -t; 3rd pl: -ră. These endings are preceded by suffixes:

-ă-/-ă- (for the 1st conjugation), -ú- (for the 2nd conjugation), and -í- or -â'- (for the 4th conjugation).

Samples ('to escape,' 'to fall,' 'to look at,' and 'to hear'):

sg.	ascăpăi	cădzúi	mutríi	avdzâi
	ascăpăși	cădzúși	mutríși	avdzâși
	ascăpă	cădzú	mutrí	avdzâ
pl.	ascăpăm	cădzúm	mutrím	avdzâm
	ascăpăt	cădzút	mutrít	avdzât
	ascăpără	cădzúrá	mutríră	avdzâră

Irregular forms of aorist: from **beau** ('to drink'): *biúi, biúși*, etc.; from **ľau**, spelled also **ľeau** ('to take'): *loai* (1 syll.), *loași* (1 syll.), *lo*, *lom*, *loat*, *loără*; from **stau** ('to stop, dwell, sit'): *stătúi, stătúși*, and so on.

Verbs of the 3rd conjugation differ from the above patterns in three ways. First, the stress falls on the root (not on the suffix). Second, the suffix is -i-. Third, the 1st person singular contains no suffix; it ends in a consonant (followed by ^u) or in a consonant cluster (followed by -u). The exact form of the 1st person singular of these verbs cannot be deduced synchronically, but it is explicable historically. A list of the most frequent verbs with unpredictable 1st person singular in the aorist is given below:

adúc 'to bring': *adúș, adúsisi* [a-dú-sișⁱ], *adúsi, adúsim*, etc.
agiúngu 'to reach': *agiúmșu, agiúmsișⁱ, agiúmsi, agiúmsim*, etc.
alég 'to choose': *alépșu, aleápsișⁱ, aleápsi, aleápsim*, etc.
alíngu 'to lick': *alímșu, alímsișⁱ, alímsi, alímsim*, etc.
apríndu 'to catch fire': *apréșu, apreásișⁱ, apreási*, etc. or
aprímșu, aprímșișⁱ, aprímși, etc.
árdu 'to burn': *árșu, ársișⁱ, ársi, ársim, ársit, ársiră*
arâd 'to laugh': *arâș^u, arâșișⁱ, arâsi, arâsim, arâsit, arâsiră*
armân 'to remain': *armăș^u, armásișⁱ, armási*, etc.

arúpu 'to tear': arúpşu, arúpsişⁱ, arúpsi, etc.

ascúndu 'to hide': asúmşu, ascúmsişişⁱ, ascúmsi, etc.

aspárgu 'to break': aspárşu, aspársişişⁱ, aspársi, etc.

aspún 'to show': aspúş^u, aspúsişişⁱ, aspúsi, etc.

astíngu 'to put out (fire)': astímşu, astímsişişⁱ, astímsi, etc.

aştérgu 'to wipe': aştéřşu, aşteásişişⁱ, aşteársi, etc.

aúngu 'to oil': aúmşu, aúmsişişⁱ, aúmsi, aúmsim, etc.

coc 'to bake': cópşu, coápsişişⁱ, coápsi, coápsim, etc.

dípún 'to go down': dipúş^u, dipúsişişⁱ, dipúsi, etc.

or: dipunái, dipunášⁱ, dipună, etc.

dau 'to give': ded, deádişişⁱ, deádi, deádim, deádit, deádiră

duc 'to carry': duş^u, dúsişişⁱ, dúsi, etc.

dzâc 'to say': dzâş^u, dzâ'sişişⁱ, dzâ'si, etc.

fac 'to do': feci^u, feáţişişⁱ, feáţi, feáţim, feáţit, feáţiră

frígu 'to fry': frípşu, frípsişişⁱ, frípsi, frípsim, etc.

frângu 'to break': fregi^u, freádzişişⁱ, freádzi, freádzim, etc.

or: frâmşu, frâmsişişⁱ, frâmsi, frâmsim, etc.

hérbu 'to boil': hérşu, heársişişⁱ, heárse, heársim, etc.

hig 'to drive in': hípşu, hípsişişⁱ, hípsi, etc.

múlgu 'to milk': múlşu, múlşişişⁱ, múlsi, múlsm, etc.

ndrégu 'to prepare': ndrępşu, ndreápsişişⁱ, ndreápsi, etc.

ñérgu 'to go, to walk': ñérşu, ñeársişişⁱ, etc.

nvíngu 'to defeat': nvínşu, nvínsişişⁱ, nvínsi, etc.

píngu 'to push': pímşu, pímsişişⁱ, pímsi, etc.

pitrúndu 'to penetrate': pitrúmşu, pitrúmsişişⁱ, pitrúmsi, etc.

plângu 'to cry': plâ'mşu, plâ'msişişⁱ, plâ'msi, etc.

scot 'to take out': scoş^u, scoásişişⁱ, scoási, scoásim, etc.

scriu 'to write': scriş^u, scrísişişⁱ, scrísi, scrísim, etc.

or: scriái, scriášⁱ, scrié, scriám, etc.

stríngu 'to squeeze': strímşu, strímsişişⁱ, strímsi, etc. or:

streş^u, streásişişⁱ, streási, etc.

sug 'to suck': súpşu, súpsişişⁱ, súpsi, etc.

tíndu 'to stretch': tímşu, tímsişişⁱ, tímsi, etc.

or: teş^u, teásişişⁱ, teási, etc.

ţíngu 'to belt': ţímşu, ţímsişişⁱ, ţímsi, ţímsim, etc.

tórcu 'to spin': *tórşu, toársişⁱ, toársi, etc.*

trag 'to pull': *trápşu, trápsişⁱ, trápsi, trápsim, etc.*

túndu 'to clip': *túmşu, túmsişⁱ, túmsi, túmsim, etc.*

yin 'to come': *viñ^u, víñişⁱ, víñi, viñím, viñít, víñiră*
or: *viñíi [viñíi], víñişⁱ, etc.*

§ 33. **The perfect** (often called "the compound past") consists of the present of the auxiliary verb *am* 'to have' and the feminine past participle of the given verb, regardless of the gender and number of the subject. An example paradigm would be:

sg: *am cântătă, ai cântătă, ari cântătă*

pl: *avém cântătă, avéţ cântătă, au cântătă*

Note. Kr. Sandfeld writes: "*Si les parlers du Sud de l'aroumain préfèrent le prétérit simple au prétérit composé c'est sans doute sous l'influence de l'aoriste grec.*"⁴⁴

§ 34. **The pluperfect** is also a compound tense. It consists of the imperfect (or, rarely, the aorist) of the auxiliary *am* 'to have' and the feminine past participle of a given verb, regardless of the gender and number of the subject. An example paradigm would be

sg: *aveám cântătă, aveái cântătă, aveá cântătă*

pl: *aveám cântătă, aveăţ cântătă, aveá cântătă*
(or *avúi cântătă, avúşi cântătă, etc.*)

Two examples follow.

• *S-aveá aprucheătă a prândzului* (BASME 73/33) 'Lunch time had approached.'

• *Píste aţeá noápte Seávirle se-avú acăţătă di lucrú* (BASME 170/27) 'That night the north wind began (lit. 'had begun') its work.'

§ 35. **The future.** This is a compound tense consisting of the invariable particle *va* (< the 3rd person sg. of the verb *voi*

⁴⁴ See Sandfeld, LB: 105.

'will, want, wish'), the conjunction *s* (before a voiced consonant *z*) or *sâ*, and the present subjunctive of the given verb. The paradigms of *cântu* 'to sing,' *dau* 'to give,' and *lău* 'to take' follow.

1-3 sg: *va s-cântu, va s-cânțâ, va s-cântă*
 1-3 pl: *va s-cântăm, va s-cântăț, va s-cântă;*
 1-3 sg: *va z-dau, va z-dai, va z-da*
 1-3 pl: *va z-dăm, va z-daț, va z-da;*
 1-3 sg: *va si/să/sâ lău, va si/să/sâ lăi, va si/să/sâ lă*
 1-3 pl: *va si/să/sâ lom, va si/să/sâ loăț, va si/să/sâ lă.*

In the Pindus subtype, the conjunction (*si/să/sâ, s-, z-*) is not used: 1st sg: *va cântu, va dau, va lău*, 2nd sg: *va cânțâ, va dai, va lăi*, etc.

The future particle *va* has a variant *vai*.

Note. A future auxiliary (verb or particle) derived from a verb 'will, wish, want' is found in the other Balkan languages as well.⁴⁵

B. The subjunctive mood

§ 36. The subjunctive mood (commonly called "conjunctive") has four tenses: *present, imperfect, perfect, and pluperfect*. By far the most frequent of these tenses is the present subjunctive.

§ 36.1. **The present subjunctive** consists of the conjunction *sâ* (*s-, z-*) 'to' and the personal forms of the present indicative in the 1st and 2nd pers. sg. and pl.: *s-cântu, s-cânțâ, s-cântăm, s-cântăț*. E.g., *Pot s-cântu* 'I can sing'; *Cățé nu vrei s-cânțâ?* 'Why don't you want to sing?' *Acățărăm s-cântăm* 'We began to sing,' and so on. The 3rd pers. sg. and pl. always have a common form, the ending of which is unstressed *-ă* (or *-â*), *-e* (pronounced [i] after palatal consonants), or *-Ø* (zero). Parallel forms of the 3rd pers. sg. of the present indicative and subjunctive are given below.

⁴⁵ Details in Sandfield, LB: 180-185.

3 rd pers. present indicative	vs.	3 rd pers. present subjunctive
cântă 'sings, is singing'		vrea s-cântă 'wants to sing'
lucrează 'works, is working'		poate s-lucrează 'can work'
da 'gives, is giving'		vrea z-da 'wants to give'
îa 'takes, is taking'		ştie s-îa 'knows how to take'
veăde 'sees'		poate z-veădă 'can see'
poate 'can, is able to'		vrea s-poată 'wants to be
tăte 'is silent'		able to' vrea s-tacă 'wants to be
		silent'
trădze 'pulls, is pulling'		poate s-trăgă 'can pull'
arúpe 'tears, is tearing'		vrea s-arúpă 'wants to tear'
doărme 'sleeps, is sleeping'		vrea z-doărmă 'wants to
		sleep'
eăse 'comes out, is coming		vrea s-eăsă 'wants to come
out'		out'

Special cases are given in the right column below:

3d sg. present indicative	vs.	3d sg. present subjunctive
eăste 'he/she/it is'	vs.	(vrea, poate) s-híbă or s-híbă
ăre 'he/she has'	vs.	(vrea, poate) sâ áibă or s-áibă
ştie 'he/she knows'	vs.	(vrea, poate) sâ ştíbă or ş-ştíbă

§ 36.2. The **imperfect subjunctive** consists of the imperfect indicative of the given verb preceded by *sâ* (*s-*, *z-*): *s-lucrăm*, *s-lucrăi*, etc. Ex.: *S-aveăm un giône nu vai cripăm acşite* (BASME: 444, from *Av*) 'Had I had a son, I wouldn't have been so distressed.'

§ 36.3. The **perfect subjunctive** consists of the perfect indicative of the given verb preceded by *sâ* (*s-*, *z-*): *s-am lucrată*, *s-ai lucrată*, *s-ăre lucrată*, etc.

§ 36.4. The **pluperfect subjunctive** consists of the imperfect indicative of the auxiliary *am* 'to have' preceded by *să* (*s-*) and the past participle of the given verb. Ex. *Se-aveái vinítă nă dzúă ma naínteá, vreaá l'-áfli tuți púili* (BASME: 246) 'Had you come (just) one day earlier, you would have found all the birds.'

C. The conditional mood

§ 37.1. The **present conditional** is a simple tense. It consists of the stem of the imperfect indicative + the suffix *-ri-* + the personal endings *-m^u*, *-și* (or *-Ø*), *-Ø* in the sg., and *-m^u*, *-t^u* (or *-ț*), *-Ø* in the pl. The conditional is always preceded by the formant *s-* (originally a conjunction). The paradigm of *cântu* 'to sing' is given below.

- 1 sg: *s-cântárim* ('would I sing' or 'if I were to sing')
- 2 sg: *s-cântáriși* or *s-cântári*
- 3 sg: *s-cântári*
- 1 pl.: *s-cântárim*
- 2 pl: *s-cântárit* and, occasionally, *s-cântáriț* (with *-ț*)
- 3 pl: *s-cântári*

Examples follow.

- (1st sg. from *adúc* 'to bring') *Araplu ñ-dzâse ca s-nu aduțeárim pănă mâne nă avítă c-un arăpúne, va s-mi mâcă* (BASME: 3) 'The Arab said that he will eat me up if I do not bring him a branch of vine with grapes by tomorrow.'
- (2nd sg. from *aspún* 'to tell') *Si aspuneárii tíne nă minciúnă cama mári ș-cama groásă, áți dau víptul tut* (BASME: 100) 'If you tell me a bigger and funnier lie, I'll give you all the food';
- (3rd sg. from *áflu* 'to find') *Mă-sa l-pitricú la tátă-su, ma-l dimândă, că se-aflári vără drac ân cáli, să s-toárnă năpói* 'His mother sent him to his father, but she asked him to turn back if he came across a devil during his journey.'

§ 37.2. The **past conditional** consists of the present conditional preceded by the invariable formant *vrea* (< 3rd sg. ipf. of *vreau* 'to want'). Examples follow.

- (from *hig* 'to drive into') *S-fúrim io tu lóclu a lui 99 di bărțáte vrea s-lu hidzeárim tu loc* (BASME: 272) 'If I had been in his place, I would have driven him ninety-nine feet down into the earth.'

• (from *arúc* 'to throw') *vrea s-arcăre n-foc* (BASME: 179) '[The bungler] would have thrown himself into the fire.' This form of the conditional is more frequent in the Pindus area. In the North, the usual past conditional consists of the auxiliary *vrea* + the imperfect indicative: *vrea s-cântám, vrea s-cântái*, etc.

• (from *anyédz* 'to resurrect') *Şclóplu, după ți ş-ascăpă do'li frați, nu o-agudí nícă nă oără, că s-o agudeá, năsă vrea s-anyiá* (BASME: 265) 'After saving his two brothers, the lame man did not hit (the monster) one more time, because, had he done so, it would have come back to life.'

There are also other types of past conditional, including ones in which the formant *s-* is absent. Ex.: *Va s-o aibă furată di la noi, că altu carí vrea lu da?* (BASME: 30) 'He [the rooster] probably has stolen it from us, because, otherwise, who else would have given it to him?'

§ 38. The imperative

There are two personal forms: 2nd singular and 2nd plural. The 2nd person singular of the imperative coincides either with the 2nd or with the 3rd person singular of the present indicative, depending on conjugation. Some verbs of the 4th conjugation have the 2nd person sg. of the imperative identical with the 2nd person sg. of the present tense. Ex. (from *es* 'to come out, go out'): *tíne eşi* 'you are coming out' vs. *Eşi!* 'Come out!' or 'Get out (from *fug* 'to go, run'): *tíne fudzi* 'you are going,' vs. *Fudzi!* 'Go!' Most verbs of the 1st, 2nd and 3rd conjugation and the rest of 4th conjugation verbs have the 2nd singular imperative identical with the 3rd singular of the present indicative. Ex. (from 1st conj. *acăţ* 'to catch'): *el acáţá* 'he is catching' vs. *Acáţá!* (or *Acáţá tíne!*) 'Catch!' (from 2nd conj. *beau* 'to drink'): *el bea* 'he is drinking' vs. *Bea!* 'Drink!' (from 3rd conj. *arúp* 'to tear'): *el arúpe* 'he is tearing' vs. *Arúpe!* 'Tear!' Verbs of the 4th conjugation with *-áşte* or *-eáşte* in the 3rd person singular of the present tense lose their final *-şte* in the imperative. For example, the 3rd person sg. from *zburăscu* 'to speak' is *zburáşte* and the 2nd person sg. imperative is *Zburá!* 'Speak!' (not *Zburáşte!*).

The following imperatives are irregular:

Dă! 'Give!' *Lă!* 'Wash!' and *Stăi!* 'Stop!' (1st conjugation);

Du! 'Take!' or 'Carry!' *Adú!* 'Bring!' *Dzâ!* 'Say!' *Fă!* 'Make!' or 'Do!' (3^d conjugation), and

Yin^u! *Yínu!* or *Yína!* 'Come!' (4th conjugation).

The 2nd person plural imperative coincides with the 2nd person plural present indicative.

§ 39. **The infinitive.** As noted earlier (§ 29a), Aromanian has no infinitive. Cf. Rom. a cântă, It. cantare, Sp. cantar, Port. cantar, Fr. chanter 'to sing' and, on the other hand, Arom. cântu, which literally means 'I sing' (or 'I am singing') and, at the same time, is used by linguists as a citation form. After the modal verb a putea 'to be able to' Daco-Romanian uses either the subjunctive mood (Pot să cânt) or the infinitive (Pot cântă). The other Romance languages use the infinitive only (It. Posso cantare, Fr. Je peux chanter, etc.). The only possible Aromanian equivalent of this sentence is Pot s-cântu. However, Latin infinitives in -re have not been entirely eliminated from Aromanian. They have become deverbal nouns: cântăre 'singing, song,' cădeăre 'falling, fall,' dzăteăre or dzățire 'saying,' durăfire 'sleeping, sleep.' There are native speakers who feel that these deverbals have preserved some of their former verbal meaning. Cf. Nă lipseăște măcăre 'We need food,' where măcăre is a noun, and Cășlu va măcăre 'The cheese should be eaten,' where măcăre is felt as being a verbal form.⁴⁶

§ 40. **The gerund.** The characteristic suffix of the gerund is -ânda(lui) or -înda(lui). The distribution of these allomorphs depends on phonetic context: cântânda(lui) or cântânda 'singing,' ndzinuclînda(lui) or ndzinuclînda 'kneeling,' durăînda(lui) or durăînda 'sleeping.'

§ 41. **The participle.** Regular past participles end in -ăt (1st conj.), -ût (2nd and 3rd conj.), or -ît (4th conj.). Examples are 1st conj. cântăt 'sung,' lucrăt 'worked,' dăt 'given'; 2nd conj. cădzût 'fallen,' biût 'drunk,' vidzût 'seen'; 4th conj. durăît 'slept,' avdzât 'heard,' mutrît 'looked at.'

The past participle of 3rd conjugation verbs whose aorist is unpredictable (see list above, § 32) have the following past participles (listed in the same order as in the respective aorists): adús, agiúmsu (or agiúmtu), aléptu, alímsu (or alímtu), aprímsu or aprímtu), arăs, armăs, ársu, arúptu, ascúnsu (or ascúmtu), aspártu, aspús, astíngu (or astímtu), aștérstu, aúmsu (or aúmtu), cóptu, dat, dus, dzăs, fáptu, fríptu, frământu, hértu, híptu, múlsu, ndrėptu, ăérstu, nvínsu, pímtu, pítrúmtu, plămtu, scos, scris (or scriăt),

⁴⁶ See SarA: 460.

stres (or strímtu), súptu, tes (and tímsu or tímtu), tórsu, tráptu, túmsu (or túmtu), tímtu, vinít (and viñít).

The past participle of *hiu* ('to be') is *fut*, and of *am* ('to have') is *avút*.

When the past participle is part of a compound verb, it is its feminine singular form that is used, regardless of any agreement considerations. Examples are *Năs are dátă parádzli* 'He has given the money'; *Năsă are dátă parádzli* 'She has given the money'; *Năși au dátă parádzli* 'They (m.) have given the money'; and *Năse au dátă parádzli* 'They (f.) have given the money.'

§ 42. **The passive voice.** Personal forms of the passive voice consist of the auxiliary verb *hiu* (or *éscu*) 'to be' and the past participle of the given verb. E.g., the passive present-tense paradigm of the verb *aspél* 'to wash' is:

sg.:	<i>hiu aspilát</i> ('I am washed')	pl.:	<i>him aspilát^a</i>
	<i>hii (or éști) aspilát</i>		<i>hiț aspilát^a</i>
	<i>eáste aspilát</i>		<i>sântu (or suntu)</i>
			<i>aspilát</i>

In passive sentences, the participle agrees in gender and number with the subject that undergoes the action. E.g., 'The girl is being washed' can be expressed by *Feăta eáste aspilătă*; 'The boys are being washed' is *Ficiórilí sântu aspilát^a*, and 'The girls are being washed' is *Feătíle sântu aspiláte* (PC from *Brz*).

THE ADVERB

§ 43. Many adverbs are derived from the masculine singular form of the corresponding adjectives. E.g., *Căsăbălu eáste mușát* 'The town is beautiful,' where *mușát* is an adjective, vs. *Năs zburăște mușát* 'He speaks beautifully,' where *mușát* is an adverb. This pattern is productive. The adjective *bun* 'good' and the corresponding adverb *ghíni* 'well' (with *ǵ* < *b*, see § 16.9) have preserved the situation found in Latin (*BONUS* ~ *BENE*).

There are a few suffixes specific for adverbs: *-eáste* (correlative with the adjectival suffix *-éscu*) and *-ă*.

Comparatives and superlatives of adverbs are formed in the same way as those of the adjectives (see § 21.2).

THE PREPOSITION

§ 44. Daco-Romanian uses the preposition *pe* (semantically empty) to introduce direct objects in the accusative, as in *Te hrănesc ca pe o pasăre oarbă* 'I feed you like a blind bird.' A good translation into Aromanian is *Ti hrănescu ca pu'lu órbu* (DDA: 663), without the preposition *pre* or *pri* (equivalent to D-Rom. *pe*). Other examples are:

• *Amirălu... l'i streáse picurărili si-aspúnă alíhea* (DDA: 1124) vs. D-Rom. *Împăratul îi constrânse pe păstori să spună adevărul* 'The emperor pressured the shepherds to tell the truth.'

• *Aístă, când u vidzú feăta ahât muşătă, âl' dzâse* (BASME 254) vs. D-Rom. *Aceasta, când o văzu pe fată atât de frumoasă, îi zise, lit. 'When she [the Gypsy] saw the girl so beautiful, she spoke to her.'*

However, constructions with *pe*, *pi*, *pre*, *pri* are possible in Aromanian as well. E.g., *pri Giuvára si-l călcăm* (DDA: 307) 'so that we can rob Giuvara'; cf. D-Rom. *ca să-l jefuim pe Giuvara*.

§ 45. Constructions without preposition

Alongside prepositional constructions, Aromanians often use constructions without a preposition. Examples gathered from the DDA and BASME are given below as parallel to Daco-Romanian.

a) Spatial constructions without prepositions

• *Noi stăm Sărúnă* (DDA: 1712) vs. D-Rom. *Noi stăm la Salonic* 'We live in Salonika';

• *Iánina mi pliyuíră* (DDA: 997) vs. D-Rom. *Am fost rănit la Yanina* 'I was wounded at Yanina';

• *Auşlu păşteá gumárlu búdza di amári* (BASME: 456) vs. D-Rom. *Bătrânul păştea măgárlu pe malul mării* 'The old man was grazing his donkey on the seashore';

• *Va să cheri hăpseáne* (BASME: 17) vs. D-Rom. *Ai să mori la puşcărie* 'You will die in jail';

• *Dú-te apóea márdzinea de-amáre* (BASME: 491) vs. D-Rom. *Du-te apoi la marginea mării* 'Then go to the seashore.'

b) Temporal constructions without prepositions

• *di veárá, ahtáre oárá* (DDA: 468) vs. D-Rom. *la vară, la această oră* 'next summer at this time';

• *ună Luni di cătră seárá* (DDA: 754), vs. D-Rom. *într-o lune*

către seară 'on a Monday towards evening';

- Iu s-duc năși ahtăre oără? (DDA: 933) vs. D-Rom. Unde se duc ei pe așa o vreme? 'Where are they going in such (bad) weather?'

- Na și úrsa prândzu oără! (BASME: 48) vs. D-Rom. Poftim (că vine) și ursoaica la ora prânzului! 'Here comes the she-bear at lunchtime!'

c) Other constructions without preposition

- Va-ñ l'au un duiăr afrăt (DDA: 114) vs. D-Rom. O să-mi iau șoricioaică de doi bani 'I'll buy poison for two cents';

- Añurdzeăște prumuveără (DDA: 170) vs. D-Rom. Miroase a primăvară 'It smells like spring';

- Va ti hrănescu zăhari (DDA: 663) vs. D-Rom. O să te hrănesc cu zahăr 'I'll feed you with sugar';

- Pósta i pri tel'u vrea-l' pitrițeá nă cárte (DDA: 1005) vs. D-Rom. I-ar fi trimis o scrisoare prin poștă sau prin telegraf 'He/she would have sent him/her a letter by mail or by telegraph.'

THE CONJUNCTION

§ 46. An alphabetical list of conjunctions is given below.

- **a** 'and,' 'then,' 'in this case.' E.g., driápta si dă, a stănga si nu štíbbă [stress added] (Capidan: 507) 'Let the right hand give out (something) and the left one not know about it'; a căté ti țăn pirifán, a om ți éști loc și ciănúșă? (ibid.) 'and why is it then that you keep being proud, you who are but earth and ashes?'
- **ai** or **ai că** (conjunctive or disjunctive) 'or,' 'nor', as in **ai că** ficiór, **ai că** feătă fúre (DDA: 127) 'be it a boy or a girl'
- **áma** or **am** (adversative) 'but' → **ma**. Used in all Balkan languages.
- **cálai că** 'though,' 'in spite of the fact that'
- **cára, cări** 'if Cara s-arávdzâ hii ómlu țe-l cáftu (BASME 308) 'If you can stand it, you are the man I am looking for.' Also 'since,' 'in view of the fact that,' as in: Ficiórlu..., 'cara-l cântă și-l discântă mușíca..., si nsură cu védua (BASME 362) Since the old woman had bewitched him, the young man married the widow.'
- **că** 'that,' as in Chirúta nu-și ști că tóra va-l' tal'u cáplu (BASME 211) 'The wretched woman doesn't know that now I'll cut off her head.'

- **căţé** 'because' - *Căţé nu viñişi?* 'Why did you not come over?'
- *Căţé nu putúi* (DDA: 356) 'Because I couldn't.'
- **cu túte aístă** (concessive) 'although,' 'nevertheless,' 'in spite of the fact that'
- **di** (comparison) 'than,' as in *vasilcólu a l'ei işí căma uscát de a híllui di amiră* (BASME: 202) 'Her basil came out drier than the basil of the emperor's son.'
- **dicára** 'after,' 'when,' 'subsequently'; *dicara si uscă lóclu...* (Capidan: 509) 'when the earth had dried out...'
- **dipércă, diprícă → pércă**
- **díse, disí** (indirect question involving an alternative) 'whether,' as in *ntribără un om dísi ştie vără háne* (BASME: 147) 'they asked a man whether he knew of an inn'; *mine aştiptám z-ved díse va-ţi yínă mîntea si spuñ síngur* (BASME: 176) 'I was waiting to see whether you would change your mind and tell (it) yourself.'
- **e** 'and.' Also in Old D-Rom. Archaism replaced by *şi* (DDA: 527).
- **i** 'and,' as in *ună sûtă i treidzăţi di añ* (DDA: 1148) 'one hundred and thirty years'
- **i, ícă** 'or,' as in *apóstalu Petru ícă Pavlu l'-dişclídi poártă ş-lu ntreábă ţe va* (BASME: 432/35-36) 'the apostle Peter or Paul opened the door to him and asked him what he wanted.'
- **i... i** 'both... and'
- **ma** (adversative) 'but'
- **ma calái că → ma**
- **méţe, méţi** 'though,' 'if,' as in *Apufăşírá s-u mărită ş-meţi că nu vrea fáta* (BASME: 320) 'They decided to marry her off, though the girl did not want to.'
- **mia → ma**
- **pércă** (comparison) 'than,' as in *Suntu ma múlţi górtă percă meri* (Capidan: 509) 'There are more peartrees than appletrees.'
- **s-, să → se**
- **se** (archaic) 'if' → **díse, dísi**
- **se, să, si, s-, z-** (connects verbs) 'to,' 'in order to,' as in *ál băgă pi fráti-su la un prămătár si nveătă zănáte* (BASME: 237) 'He appointed his brother to learn the trade from a merchant'; *Mítre ştea ţe s-cáftă* (BASME: 67) 'Mitre knew what (was better for him) to ask'; *Dáfnea năpói z-băgă să-l pălăcărsească* (BASME: 181) 'The fairy began to ask him again'; *Căt căftát z-vă dau...* BASME: 65) 'How much should I give you (so that...)?'
- **s-eáste că, s-éste că** 'if,' as in *Scúmpul a mel añ dimândă... si-l' pitrec cárte s-eáste că va s-amínţá ficiór* (BASME: 7) 'My beloved (husband) asked me to let him know by letter if you bear a boy.' (See also LB: 124)

- **s(e)-fûre-că, fûre-că, sfûrcă** 'if,' 'whether,' as in *Huzmi-chiárlu dişclíse úşa şi vidzú om xen, ma nu aleápsse ghíne fure că-i bărbát i fure că-i muláre* (BASME: 78) 'The servant opened the door and saw a stranger, but he could not tell whether it was a man or a woman.'
- **şi, ş-** (associative, coordinating) 'and.' This is the most frequent Aromanian conjunction.
- **tea s(ă)** 'to,' 'in order to,' as in *Eu nu vream ta s-vátăm* (DDA: 1174) 'I did not want to kill'; *Mi duc dipárte... tea s-áflu Dumnidză* 'I am going far... in order to find God.'
- **sti-că** (= **s-easte că**) 'if,' 'whether,' as in - *Avúi, ma nu ştiu sti-că băpeáză nícă* (BASME: 241) 'I did have [a brother], but I do not know if he is still alive.'

III. A Survey of Aromanian Vocabulary

§ 47. The origins of the Aromanian vocabulary

The vast majority of words in Aromanian comes down from Vulgar Latin, the language spoken by Roman common people, the language of the ignorant or uncultivated as distinguished from the educated or cultivated classes. Roman soldiers, many of them mercenaries from various regions of the Empire, and the subsequent colonists and emigrants who came into the Balkan Peninsula during and after its gradual conquest (which began with the occupation of Macedonia and culminated with the defeat and colonization of Dacia, 101-106 A.D.) did not speak Classical Latin. The vernacular of all these newcomers of various origins and, usually, modest or low socio-economic status, was *Vulgar Latin*. That is why the inherited Latin vocabulary of Aromanian, Megleno-Romanian, Daco-Romanian and Istro-Romanian (the four basic components of Common Romanian) is notable for concreteness, simplicity and rusticity. For instance, Aromanian has a word inherited from Latin to express the concrete meaning 'deep' (*adâncós, ahândós, afundós* < Lat. *ADUNCUS* 'concave'), but lacks an inherited word for the more abstract terms *ADUNCITAS* and *PROFUNDITAS* ('concavity, depths'). Aromanian has an inherited word *cât* 'how much, how many' (< Lat. *QUANTUS*), but lacks a term for the more abstract 'quantity' (cf. Lat. *QUANTITAS*). The adjective *nólgic* 'medium, intermediate' (< Lat. *MEDIUSLOCUS*, Capidan: 233) does not have a corresponding abstract noun as Classical Latin did (*MEDIOCRITAS* 'moderation, mediocrity'). While Daco-Romanian has coined or borrowed and fully assimilated terms able to express the most subtle and complex notions of modern thinking, Aromanian, and even more so Megleno-Romanian and Istro-Romanian, have remained in a marked state of lexical underdevelopment. One can say that there is only as much Aromanian vocabulary as needed for survival and leading traditional rustic (mainly pastoral) life with its joys and hardships. A good mirror of this traditional Aromanian life, mentality and language can be found in the invaluable anthology of Aromanian tales published in 1905 by Pericle Papahagi (1872-1943), a native of Avdela (Greece). It is apparent to anyone who reads those tales that the Aromanian vocabulary fully and adequately suffices to tell popular stories whose characters are often meant to represent real people from the Aromanian cultural background. When the topic of conversation turns to modern aspects of life (like education, politics, sports, technology and so on), terms lacking in Aromanian are spontaneously taken from a secondary language, be it Albanian, Greek, or Slavic Macedonian. Such being the situation, it appears that in

fact there is no real need, at this time, for ample, deliberate and hasty development of the already existing Aromanian vocabulary.

§ 47a. Recently (in the 1980's and particularly in the 1990's) some Aromanian intellectuals abroad (mainly in the United States, Germany and Romania), enthusiastic promoters of their native tongue, have engaged in fervid activities meant to speedily introduce neologisms into the traditional Aromanian vocabulary. Their goal has been to break through the existing barrier of lexico-semantic paucity and thus to enable native speakers to use language on all occasions and for any topic (geology, psychology, philosophy and the arts are only examples.) The ostensible source for borrowing is modern Romance languages, but the real source is Standard Romanian in the vast majority of cases. It seems that the main obstacles to this cultural action of vocabulary amplification and diversification to succeed is absence of corresponding institutions genuinely interested in developing Aromanian into a modern language and, on the other hand, the rather passive response of the common native speakers themselves (See also § 60).

§ 48. Preponderance of vocabulary inherited from Latin

The Aromanian vocabulary inherited from Latin dominates all important lexico-semantic fields significant for the traditional Aromanian way of life and Weltanschauung. Probably the most eloquent illustration in support of this claim are the Aromanian names of the parts of the human body. An alphabetical list of forty-five words of Latin origin designating various parts of the body is given below (bold italics). The corresponding Daco-Romanian and Istro-Romanian terms provided after the Latin etymon offer data for comparative analysis.

- anúmir** 'shoulder' (< Lat. HUMERUS; cf. D-Rom. *úmăr*, IstroR *úmir*)
arnícľu 'kidney' (< Lat. RENICULUS; cf. D-Rom. *riníchi*)
braț 'arm' (< Lat. BRACHIUM; cf. D-Rom. *braț*, IstroR *braț*)
buríc 'navel' (< Lat. UMBILICUS; cf. D-Rom. *buríc*, IstroR *buríc*)
cap 'head' (< Lat. CAPUT; cf. D-Rom. *cap*, IstroR *căp*)
călcănu 'heel' (< Lat. CALCANEUM; cf. D-Rom. *călcăi*)
cheále 'skin' (< Lat. PELLIS; cf. D-Rom. *piele*, dial. *chéle*)
chéptu 'chest' (< Lat. PECTUS; cf. D-Rom. *piept*, dial. *chept*, IstroR *clépt*)
chiciór 'leg, foot' (< Lat. PETIOLUS; cf. D-Rom. *piciór*, dial. *chiciór*; IstroR *piciór* / *pițór*)
coápsă 'hip' (< Lat. COXA; cf. D-Rom. *coápsă*)

- coastă** 'rib' (< Lat. COSTA; cf. D-Rom. coastă)
cot 'elbow' (< Lat. CUBITUS; cf. D-Rom. cot, IstroR cúvât)
crier 'brain' (< Lat. CEREBELLUM; cf. D-Rom. créier)
cur 'anus' (< Lat. CULUS 'buttock'; cf. D-Rom. cur)
dinte 'tooth' (< Lat. DENS, acc. DENTEM; cf. D-Rom., IstroR dinte)
dzeádzit 'finger' (< Lat. < DIGITUS; cf. D-Rom. déget, IstroR jéjet, jájet, zázet)
dzindzie 'gum' (< Lat. GINGIVA; cf. D-Rom. gingie, IstroR jinjire)
dzinúclú 'knee' (< Lat. GENUC(U)LUM; cf. D-Rom. genúnci, IstroR jerúnclú)
fálcă 'jaw' (< Lat. FALX, acc. FALCEM; cf. D-Rom. fálcă)
făță 'face' (< Lat. FACIES; cf. D-Rom. făță, IstroR făte)
frunte 'forehead' (Lat. FRONS, acc. FRONTEM; cf. D-Rom. frunte, IstroR frunte)
gură 'mouth' (< Lat. GULA 'throat'; cf. D-Rom. gură, IstroR gúre, yúra; cf. Engl. gullet from Lat. GULA)
heare 'bile, gall' (< Lat. FEL; cf. D-Rom. fiére)
hicât 'liver' (< Lat. FICATUM 'a dish made from figs and goose liver'; cf. D-Rom. ficât, IstroR ficât)
înimă 'heart' (< Lat. ANIMA 'soul'; cf. D-Rom. inimă, IstroR îirime)
limbă 'tongue' (< Lat. LINGUA; cf. D-Rom. limbă, IstroR lîmbe)
maț 'gut' (< Lat. MATTEA 'delicacy'; cf. D-Rom. maț, IstroR măț)
mână 'hand' (< Lat. MANUS; cf. D-Rom. mână, IstroR mâra)
múșclú 'muscle' (< Lat. MUSCULUS; cf. D-Rom. mușchi)
năre 'nose' (< Lat. NARIS; cf. D-Rom. nără 'nostril')
ócú 'eye' (< Lat. OCULUS; cf. D-Rom. ochi, IstroR ócú)
os 'bone' (< Lat. os; cf. D-Rom. os, IstroR os)
pălmă 'palm' (< Lat. PALMA; cf. D-Rom. pălmă, IstroR pâma)
pălmună 'lung' (< Lat. PULMO, acc. PULMONEM; cf. D-Rom. plămân)
per 'hair' (< Lat. PILUS; cf. D-Rom. păr, pl. peri, IstroR per),
pântică 'abdomen' (< Lat. PANTEX, pl. PANTICES; cf. D-Rom. pân-tece)
pulpă 'calf' (< Lat. PULPA; cf. D-Rom. pulpă, IstroR púpa)
pută 'penis' and 'vulva' (< Lat. *PUTIUM < PRAEPUTIUM; cf. D-Rom. pută, IstroR pută)
schinăre 'back' (< Lat. adj. SPINALIS 'spinal'; cf. D-Rom. spi-năre)
sin 'breast' (< Lat. SINUS; cf. D-Rom. sân, IstroR sir)
sâdze 'blood' (< Lat. acc. SANGU(IN)EM; cf. D-Rom. sânge, IstroR sânje, sânze)
țâță 'nipple' (< Lat. *TITIA; cf. D-Rom. țâță, IstroR țîța)

úngle 'nail' (< Lat. UNGULA; cf. D-Rom. *únghe*, IstroR *úngle*)
ureác'le 'ear' (< Lat. AURICULA; cf. D-Rom. *uréche*, IstroR *uréc'le*)
vîná 'vein' (< Lat. VENA; cf. D-Rom. *vână*).

Other Aromanian semantic fields also contain important words inherited from Latin. For instance, this English-Aromanian dictionary includes over forty such terms designating various animals. Like the parts of the human body presented above, almost all of them have an identical or close correspondent in Daco-Romanian, Istro-Romanian and Megleno-Romanian. But there are also cases when native terms of Latin origin have ceded their place to terms of other origin. For example, Aromanians, Daco-Romanians and Istro-Romanians have preserved their native term for 'liver' (see above), while Megleno-Romanians have forgotten *ficat* and use *drob* (< Bulg. *drob*); Aromanian, Daco-Romanian, and Istro-Romanian lost their term **corp* 'body' (< Lat. CORPUS) and adopted the term *trup*, of Slavic origin, but Megleno-Romanian still preserves the old term *corp* (D-Rom. *corp* 'body' is a new word in Romanian, coined after Fr. *corps* and Lat. CORPUS); Aromanian, Megleno-Romanian, and Daco-Romanian have preserved the inherited Latin term *pellis* 'skin', while Istro-Romanian uses the term *cóje* (< Croat. *koža*).

§ 49. A classification of the Aromanian words of Latin origin

a) **Inherited Latin words shared by Aromomanian and the other three dialects of Common Romanian.** This is by far the the most important group of words, because it contains not only lexico-semantic items (as Lat. *FILIUS* 'son,' vs. Arom. *hi'liu*, MeglR *i'liu*, D-Rom. *fiu*, IstroR *fil'*, Lat. *NOMEN* 'name' vs. Arom. *núme* or *númă*, MeglR *núme*, D-Rom. *núme*, IstroR *lúme*, Lat. *DIES* 'day' vs. Arom. *dzúűă*, MeglR *zúűă*, D-Rom. *zi*, IstroR *zi*, Lat. *MALUM*, *MELUM* 'apple' vs. Arom. *mer*, MeglR *méră*, D-Rom. *măr*, IstroR *mer*, Lat. *DIXIT* 'he/ she said' vs. Arom. *dzăsi*, MeglR *zísi*, D-Rom. *zíse*, IstroR *a zís*, etc.), but also pronouns, adverbs, prepositions, conjunctions and particles.

b) **Inherited Latin words preserved in Arom. and, locally or regionally, in D-Rom.** The standard D-Rom. term for 'snow' is *zăpădă* (< Slav.), but regionally two other terms are used: *omăt* (< Slav.) in N and N-E Romania, and *nea* (def. *neăua*) in W Romania (see map in CarC 181); cf. Arom. *neăŭă* 'snow' (< Lat. acc. NIVEM, nom. NIX). The standard D-Rom. term for 'shepherd' is *ciobán* (< Turk.), but in Transylvania, Banat, and Crișana the regular word is *păcurár* (cf. Arom. *picurár*, from Lat. PECORARIUS). The standard Romanian word for 'sand' is *nisíp* (< Slav.), but in small peripheral areas of D-Rom., as on the right bank of the Dniester river (Rom. *Nistru*), a term *anínă* is used, the same word as Arom. *arínă* 'sand' (< Lat. ARENA).

c) **Inherited Latin words common to Arom. and Old D-Rom.** In the oldest D-Rom. texts (from the 16th c.) there were some words of Latin origin that subsequently disappeared from the language. They have been preserved in Aromanian. E.g., Old D-Rom. *auo* 'grape' (in *Voroneț Psalter*, *Schei Psalter*, *Coresi Psalter*, etc.) is a totally unknown term in Modern Romanian, while Arom. *auă* (or *auŭă*), from Lat. UVA, is well preserved. Other cases: Old D-Rom. *fur* 'thief' and Arom. *fur* (< Lat. FUR), Old D-Rom. *e* 'and' and the obsolete Arom. *e* (< Lat. ET). There are many similar cases.

d) **Inherited Latin words preserved in Arom. and MeglR only.** E.g., Arom. *auă*, MeglR *ŭa* 'here' (< Lat. AD HAC); Arom. and MeglR *căroări* 'heat' (< Lat. CALOR, acc. CALOREM); Arom. *hic* and MeglR *ic* 'fig' (< Lat. FICUS); Arom. *híle*, MeglR *ílă* 'daughter' (< Lat. FILIA); Arom. and MeglR *mes* 'month' (< Lat. MENSIS).

Of particular interest for comparative Romance lexicology are those Aromanian words of Latin origin which have not ever been attested in the other three dialects of Common Romanian. Below is an alphabetical list of them.⁴⁷

⁴⁷ After Roseti: 397-9, with English translation and minor modifications.

e) Latin words lost in D-Rom, IstroR, and MeglR, but preserved in Aromanian:

afreăță 'unleavened bread' (< Lat. AFRICIA; see REW # 271)

agiún 'hungry' (< Lat. IEIUNUS; see REW # 4582)

amintăre 'gain' (< Lat. AUGMENTARE; see REW # 783)

apirire 'dawn' (< Lat. APERIRE 'to open'; see REW # 515)

arát 'plow' (< Lat. ARATRUM; see REW # 602)

arníu 'wintering place (for shepherds and their sheep)' (< Lat. HIBERNIVUM)

arúmin 'to crunch, to munch, to crackle' (< Lat. RUMINARE)

arúp (and rup) 'valley, precipice' (< Lat. RUPES, see REW # 7451)

asfíngu 'to shape (dough)' (< Lat. EX + FINGO, FINGERE)

bărbută, cf. DDA: 264: bărbută di prași 'filamentous head of a leek' (< Lat. BARBUTUS 'bearded')

bășăre 'kiss' (< Lat. BASIARE)

blândur 'tune' (Lat. BLANDULUS)

cășăre 'cheese farm' (cf. Lat. CASEAREA)

chipurăre 'pricking' (< Lat. POPILARE)

chiurăre 'cheeping' (< Lat. PIULARE)

căstănu 'chestnut tree' and căstăne, găstăne 'chestnut' (< Lat.

CASTANEA, CASTANEUS)

coacă 'distinctive cut in a sheep's ear' (< Lat. COCCUM 'hole')

cună 'cradle' (< Lat. CUNAE)

cusurín 'cousin' (< Lat. CONSOBRINUS)

dimândăre 'behest' (< Lat. DEMANDARE; see REW # 2547)

disicăre 'split' (< Lat. DISSECARE)

dizmălăre 'ravelling' (< Lat. *DISMALLARE, cf. MALLUS)

făuă 'lentil' (< FABA 'bean'; see REW # 3117)

fulínă 'abdomen' (< Lat. FOLLINUS, cf. FOLLIS 'bag'; REW # 3420)

fúrnu 'furnace' (< Lat. FURNUS; see REW # 3602)

gărăre 'humming' (Lat. GARRIRE)

gruňăre 'grunt (of a hog)' (< Lat. *GRUNIARE, cf. GRUNIO)

hig, aor. hípșu, part. híptu, deverbative hídzire and hídzeăre 'to drive in' (< Lat. FIGERE)

lălătoăre 'weekday' (cf. Lat. LABORARE 'to work')

mânár 'lamb attached to people' (< Lat. MANUARIUS)
ntárdu 'late' (< Lat. IN + TARDUS)
ntricăre 'feeding' (probably from Lat. NUTRICARE)
nueárcă, neárcă 'stepmother' (< Lat. NOVERCA)
pălúr 'thornbush' (< Lat. PALIURUS)
părtăciune 'division, sharing' (< Lat. PARTITIO, acc. -ONEM)
picúlu 'money, hidden wealth' (< Lat. PECULIUM)
puđurířă 'treadle of a loom' (< Lat. adj. PEDULIS, from PES, gen. PEDIS 'foot')
púscă 'vinegar' (< Lat. POSCA, PUSCA)
sărcláre 'weeding out' (< Lat. SARCLARE)
sfúlgú 'lightning' (< Lat. EX- + FULGUR)
sân 'healthy' (< Lat. SANUS)
săríñe 'saltlick (usu. for sheep)' (< Lat. SALINAE)
spes 'thick, dense' (< Lat. SPISSUS)
sprúnă 'ash' (< Lat. PRUNA, see DDA: 1110)
stríngl'e 'cord' (< Lat. *STRINGULA, cf. STRINGERE 'to tighten')
suiláre 'shearing' and *suél'u* 'wool from the caudal part of a sheep' (< Lat. *SUBILIARE 'to clip the wool from the tail')
súmă 'the best wool, wool with long fibers' (< Lat. SUMMA)
şără 'saw' (< Lat. SERRA)
şclífur 'sulphur' (< Lat. SULPHUR)
şclímurédz 'whimper' (< Lat. EX-CLAMORARE)
ţeăţire 'chick-pea' (< Lat. CICER)
túmbă 'grave, tomb, knob, hillock' (< Lat. TUMBA)
uín adj. 'of sheep,' *uínă* s. 'flock of sheep' (< Lat. OVINUS)
útre 'leather bottle, satchel' (< Lat. UTER)
vănát 'in vain' (< Lat. VANUS)
voámire (or *vumeáre*) 'vomiting' (< Lat. VOMERE)
yíngھیٹ 'twenty' (< Lat. VIGINTI; see REW # 9327)
yíte 'vine' (< Lat. VITIS).

§ 50. **Aromanian words from the Balkan substratum.** There are no written records of Thracian, Dacian, Old Macedonian, and Illyrian, the main languages of the inhabitants of the Balkan Peninsula north

of Greece in antiquity. Thus, identifying and studying the words that Balkan Latin and Common Romanian took from those languages is difficult and debatable.⁴⁸ An important criterion is whether the term is identical or similar to one Albanian, the only modern descendant of Old Illyrian. If a given term has been recorded in all four dialects of Common Romanian which at this time are far apart territorially and there exists a good corresponding term in Albanian, the assumption that the word derives from the substratum can be considered well-grounded.

An illustrative list of such Aromanian words with identical or related correspondents in Megleno-Romanian, Daco-Romanian, and Istro-Romanian is given below.

- Arom. **baciu** 'shepherd,' MeglR *baciu*, D-Rom. *baci*, IstroR *Baçe* (cf. Alb. *bacë*, *baç*, see Çabej: 454);
- Arom. **bálig(ă)** 'dung,' MeglR *bálig*, D-Rom. *báligă*, IstroR *bálege* (cf. Alb. *bajgë*, see Çabej: 457);
- Arom. **báltă** 'pond,' MeglR *báltă*, D-Rom. *báltă*, IstroR *bătă* (cf. Alb. *baltë*, see Çabej: 461);
- Arom. **brăn**, **brân** 'belt,' MeglR *bron*, *brău*, D-Rom. *brâu*, IstroR *brâv* (cf. Alb. *brez*, see Çabej: 518);
- Arom. **cătún** 'hamlet,' MeglR *cătún*, D-Rom. *cătún*, IstroR *cătún* (cf. Alb. *katund* 'village,' see Çabej: 216);
- Arom. **cupáciu** 'tree,' MeglR *cupátš*, IstroR *cupát* 'bush', D-Rom. *copac* 'tree' (cf. Alb. *kopatsh* 'stem, trunk');
- Arom. **gard** 'fence,' MeglR *gard*, D-Rom. *gard*, cf. IstroR *gárd* 'gate of branches in a pen' (cf. Alb. *gardh* 'hedge', see Ko: 143);
- Arom. **groápă** 'pit, hole,' MeglR *groápă*, D-Rom. *groápă*, IstroR *grópa* (cf. Alb. *gropë*);
- Arom. **gúșe** 'neck, goiter,' MeglR *gúșă* 'neck,' D-Rom. *gúșă* 'goiter,' IstroR *gúșă* (cf. Alb. *gushë*, Ko: 156);
- Arom. **métură** 'broom,' MeglR *miétură*, D-Rom. *mătură*, IstroR *méture* (cf. Alb. *netullë* 'mullein (from which brooms are made)');

⁴⁸ See Russu, *op. cit.*

Arom. *moş* 'old man,' MeglR *moş*, D-Rom. *moş*, IstroR *moş* (cf. Alb. *moshë* 'age'; *burrë moshuar* 'old man').

It should be emphasized that the presence of a given Aromanian word from the substratum in all four Romanian dialects is not conclusive evidence for such an interpretation. There are several cases of Aromanian words in common with Daco-Romanian but lost or simply missing in Megleno-Romanian and/or Istro-Romanian. Such gaps do not disqualify a term from being, potentially, from the substratum, if other conditions support the assumption. E.g., Arom. *mi* (*m*)*búcur* 'to rejoice,' which has been almost replaced by *mi hărăsescu* (< Gr.), has a correspondent in MeglR *búcur* and in D-Rom. *a* (*se*) *bucură*. A related word in Istro-R has not been recorded and, most probably, does not exist. However, the correspondence to the Alb. *bukur*⁴⁹ supports the substratum or, maybe, the Old Albanian hypothesis of its origin. A strict etymological inquiry of the Aromanian and Daco-Romanian vocabulary imposes a distinction between substratum and Old Albanian. Daco-Romanian scholars have had a slight tendency to give preference to the substratum (Daco-Thracian) factor, while Albanian and other scholars tend to posit Albanian as the primary source of words belonging to this category. Cf. contrasting interpretation of D-Rom. *búză* and Arom. *búdză* 'lip' vs. Alb. *buzë* by I. I. Russu⁵⁰ and E. Çabej.⁵¹ A strict separation of Daco-Romanian and Aromanian words of supposed substratum (basically Thraco-Dacian) origin from Old Albanian or from more recent dialectal Albanian words is difficult.⁵²

⁴⁹ Çabej: 531-2.

⁵⁰ See Russu: 282.

⁵¹ Çabej, *op. cit.* 545.

⁵² See Çabej-1965, Brâncuş-1967, Hetzer-1982. An insightful presentation of this problem, with comparative lists of autochthonous words in Daco-Romanian, Aromanian, Megleno-Romanian and Istro-Romanian, can be found in Brâncuş-1983.

§ 51. **Words of Albanian origin.** When an Aromanian word is absent from Daco-Romanian and Istro-Romanian while having an identical or comparable counterpart in Albanian, its Albanian origin is highly probable. T. Papahagi's dictionary (the DDA) contains 363 Aromanian words considered of Albanian origin. Their list includes *bésă* 'faith' (< Alb. *bésë*), *dósă* 'prostitute' (< Alb. *dósë* 'swine,' fig. 'bitch'), *dot* 'at all' (< Alb. *dot*), *duchéscu* 'to feel, to realize' (< Alb. *dúkem* 'to seem, to appear'), *étă* 'time, century, hereafter' (< Alb. *jëtë* 'life'), *fătăză* ≈ 'the Fates' (< Alb. *fatëzë*), *ghélă* 'dish, food' (< Alb. *gjëllë*), *ginde* 'rage, devil' (< Alb. *xhinde* 'witch'), *gúvă* 'pit, hole' (< Alb. *gúvë* 'cave'), *ichiş-dó* 'whoever' (< Alb. *kushdó*), *izóte* 'able' (< Alb. *i zóti*), *múndă* 'pain, suffering' (< Alb. *mund*), *po* 'yes' (< Alb. *po*), *rufé(e)* 'lightning' (< Alb. *rrufé*), *şcămbă* 'stone, rock' (< Alb. *shkëmb*). Used impersonally, the Aromanian verb *lipsescu* 'to be insufficient, to miss' means 'should' or 'must' under the influence of Alb. *lipset*.⁵³

It goes without saying that the influence of Albanian on the Aromanian vocabulary is more intense in those regions of the peninsula where Albanian is spoken, primarily in Albania itself. Based on research carried out in several Aromanian communities in Albania, Gr. Brâncuş (1967) recorded cases of old Romanian (most probably Common Romanian) words from the pre-Latin substratum remodeled phonetically and semantically after recent Albanian words.

§ 52. **Words of Slavic origin.** Common Romanian formed, evolved, and eventually split apart in close contact with the Slavic tribes that crossed the northeastern borders of the Roman Empire and settled in Dacia, Pannonia, Illyricum, Moesia, Thrace, Macedonia and Greece itself (mainly in the 5th and 6th centuries A.D.). The considerable impact of South Slavic dialects on Common Romanian and its daughter languages, Aromanian included, has been studied thorough-

⁵³ Ko: 271; Sandfeld, LB: 68.

ly.⁵⁴ In his DDA, Tache Papahagi gives an alphabetical list of 585 Aromanian words of Slavic origin. Elena Scărlătoiu has arranged some of the data provided by the DDA into thematic groups (all in all, 307 words): I. Terms referring to material culture (*jar* 'ember,' *prag* 'threshold,' *sită* 'sieve'); II. Farming (*brăzdă* 'furrow,' *coasă* 'scythe,' *snop* 'sheaf'); III. Plant kingdom (*bob* 'kidney-bean,' *boz* 'elder-tree,' *jir* 'beechnut,' *mac* 'poppy'); IV. Animal kingdom (*arăs* 'bobcat,' *gúştir* 'lizard,' *rac* 'crab,' *vídră* 'otter'); V. Natural environment (*izvór* or *ízvor* 'source,' *pădínă* (or *pădínă*) 'depression, hollow,' *tínă* 'mud'); VI. Human body, illnesses, folk medicine (*arână* 'wound,' *trup* 'body'); VII. Cultural and spiritual life (*fălă* 'pride,' *leâne* 'laziness,' *ñílă* 'pity'); and VIII. Society, social life (*năvălă* 'incursion, raid,' *rob* 'slave,' *strájă* 'guardian'). Many of these words are also known in Megleno-Romanian and Daco-Romanian (occasionally also in Istro-Romanian). This indicates that they may have been borrowed by Common Romanian (i.e., during the 10th century A.D. or earlier).

G. Mihăilă has included some Aromanian words of Slavic origin in his presentation and interpretation of South Slavic words in Daco-Romanian. *Alichescu* 'to glue,' *arăzbóiu* 'loom,' *arugóz* 'reed,' *ciudíe* 'astonishment,' *coasă* 'scythe,' *culác* 'ring-like bread,' *coş* 'basket,' *cusíţă* 'braid (of hair),' *duh* 'spirit,' *dzáre* 'horizon,' *gâscă* 'goose,' *griv* 'gray,' *hrână* 'food,' *lupătă* 'shovel,' *niveástă* 'wife,' *padínă* 'depression,' *puh* 'down (feathers),' *pulíţă* 'shelf,' *rai* 'paradise,' *scúmpu* 'expensive, dear,' *şteáie* 'sanicle,' *ştírnu* 'coxcomb,' *sută* 'hundred,' *trup* 'body,' *tuchescu* 'to melt, kill,' are some of the Aromanian words he mentions together with their Daco-Romanian counterparts.

Recent Slavic words in the Aromanian spoken in the Republic of Macedonia are a normal phenomenon. *Dărrjávă* 'state' (< Maced. *država*) and *osmolétcă* 'eight-year primary school' (< Maced. *osmoletka*)

⁵⁴ See Capidan-1925, Rosetti: 310-336 and bibliography; *ibid.* 61-68; Mihăilă, *op. cit.*

are examples recorded from Kruševo in the late 1970s.⁵⁵ Such neologisms have little chance of becoming Common Aromanian words. The same observation applies to recent neologisms from Albanian in the variety of Aromanian spoken in Albania and to recent neologisms from Modern Greek in the Aromanian spoken in Greece.

§ 53. **Words of Greek origin.** This is by far the largest contingent of non-Latin words in the Aromanian vocabulary. In T. Papahagi's dictionary (DDA) there are 2,534 Aromanian words of Greek origin, more than 27% of the total of 9,236 words recorded.⁵⁶ Moreover, many of the words considered of obscure origin in the DDA (like *ayistăre* 'hoard,' *anghîdhă* 'sparrow,' *căsiștră* 'hennery,' *ñac* 'infant') actually come also from Greek.⁵⁷

Here is what Kr. Sandfeld writes about the Greek words in the Balkan languages: *"Ce qui est capital, c'est que l'élément grec subsiste dans les Balkans depuis de temps immémoriaux et que malgré toutes les décadences, il n'a pas cessé d'être porteur d'une civilisation supérieure à celle de ses voisins. Cette civilisation, qui avait pour centre d'irradiation Byzance, a fortement agi sur les peuples voisins."*⁵⁸

Daco-Romanian and Aromanian share numerous words of Greek origin. While many of the Daco-Romanian words of Greek origin entered Romanian via Old Church Slavonic or Bulgarian, Aromanian words of Greek origin have been absorbed directly from the Greek dialects.⁵⁹ Numerous Aromanian words of Greek origin coincide with or are very similar to Bulgarian words borrowed from Greek. Cf. Arom. *apló* and Bulg. dial. *aplós* 'simpleton' (< Gr. *haplós*), Arom. *canélă* and

⁵⁵ See Goľab: 211 and 240.

⁵⁶ See Mihăescu: 171.

⁵⁷ See Tzitzilis: 173 et seq.

⁵⁸ Sandfeld, LB: 17.

⁵⁹ On this matter see Mihăescu, particularly pp. 162-174.

Bulg. *kanéla* 'cinnamon' < Gr. *kanéla* (< Ital.), Arom. *pleága* and Bulg. dial. *plíága* 'wound' < Gr. *pligí*, and many more.⁶⁰ Greek borrowings into Albanian are also numerous. The millenium-long political preponderance of the Byzantine Empire, whose official language was Greek, Byzantine culture and civilization, the Greek Orthodox Church, and the various achievements of the modern Greek state after its independence from the Ottoman Empire (1829) have contributed to the prestige of Medieval and Modern Greek and explain the considerable influence of Greek on the other languages of the Balkans, Aromanian included. However, it should be emphasized that in terms of *word frequency*, the Aromanian vocabulary of Latin origin has remained by far the most important one. *Mutatis mutandis*, in this respect Aromanian words derived from Latin can be compared with the Anglo-Saxon vocabulary of English versus the vocabulary from all other sources together.

§ 54. **Words of Turkish origin.** All the regions where Aromanians had lived since their appearance in history fell under Turkish occupation in the second half of the fourteenth century A.D. Ottoman rule ended in 1912. More than five centuries of Turkish presence in the Balkans explains the relatively large number of Turkish words (some of them from Arabic) in all the languages of the peninsula. The DDA contains 1,628 words of Turkish origin, such as *acaréte* 'mansion,' *áma* 'but,' *amirá* 'emperor,' *aslán* 'lion,' *băginác* 'brother-in-law,' *băhcíşe* 'bribe,' *bilé* 'nuisance,' *buiáuă* 'color,' *bu-dălă* 'stupid,' *dip* 'at all,' *duşmán* 'enemy,' *geáme* 'glass,' *gépe* 'pocket,' *hăláte* 'device,' *ibríc* 'coffeepot,' *lulé* 'smoking pipe,' *muabéte* 'kaffe-clatch,' *musafír* 'guest,' *nizám* 'foot-soldier,' *sadé* 'only,' *sictír* 'Go to hell,' *sóie* 'category, kind,' *şică* 'joke,' *tăcáte* 'capacity, disposition, frame of mind,' *tuféche* 'rifle,' *urdíe* 'flock, army,' *zevzéc* 'naughty.' There are many words with the Turkish suffix *-lık*, such as *şiretlâche* (< Turk. *şirretlik*, from *şirret* 'bad'). Twenty-four such words can be found

⁶⁰ See Filipova: 71, 100, and 143.

in the DDA. Another large contingent of words come from Turkish nouns with the suffix *-cı*, as *hancı* 'innkeeper' (< *han* 'inn'), Arom. *hăngí* (cf. also its Arom. synonym *mehengí* (< Turk. *meyhanecı*). The other Balkan languages also have numerous words with these two suffixes. Cf. D-Rom. *şiretlíc*, *hangíu*.

NOTE 1. *Direct and indirect borrowings.* Sometimes a given word of non-Latin origin entered Aromanian not directly, but via another Balkan language. Thus, there are Turkish words taken from Greek or Albanian, Greek and Turkish words taken from Bulgarian or Macedonian, Italian and a few French words taken from Greek or Turkish and other linguistic pathways as well.

NOTE 2. *Absence of words of Hungarian origin.* Daco-Romanian has several suffixes and a large number of words of Hungarian origin.⁶¹ By contrast, the DDA does not contain a single word of this origin. This suggests that Aromanians and Daco-Romanians split apart territorially some time before Hungarians occupied Transylvania in the eleventh century.

§ 55. **Aromanian word formation.** Inherited and borrowed vocabulary has been briefly dealt with above. Aromanians also have a considerable number of lexical units coined by themselves, mainly with prefixes and suffixes. Below are two lists containing the main Aromanian prefixes and suffixes from Latin, Slavic, Greek, or the Balkan substratum.

§ 56. **Main Aromanian prefixes**

apu- (< Gr.) 'again,' 'back.' E.g., *apu-víndu* 'resell' (from *víndu* 'to sale'); see LB: 43 and the DDA: 179.

ayru- (< Gr.) 'wild.' E.g., *ayru-cápră* 'wild-goat' (from *cápră* 'goat'); see LB: 43 and the DDA: 121.

⁶¹ See Rosetti: 429-434.

- cacu-** (< Gr.) 'bad.' E.g., *cacuzburăscu* 'to slander' (from *zburăscu* 'to speak'); see LB: 43 and the DDA: 302.
- dis-, diz-** (< Lat.) 'de-, un-.' E.g., *dizgléț* 'to thaw, defrost' (from *ngleț* 'to freeze'), *disfác* 'to undo' (from *fac* 'to do/make'); cf. also *díz-* in *diznóu* 'anew' (after Bulg. *iznovo*, see LB: 88).
- n-, an-, am-, ân-, âm-** (< Lat.) 'in-.' E.g., *mi ncred* 'to trust' (from *cred* 'to believe, to trust'), *andulțescu* or *(â)n-dulțescu* 'to sweeten' (from *dúlțe* 'sweet').
- ni-** (< Slav.) 'un-, in-, dis-, -less.' E.g., *ni-agiúmtu* 'unripe' (from *agiúmtu* 'ripe, baked, done'), *ni-driptáte* 'injustice' (from *driptáte* 'justice'), *ni-ascultáre* 'disobedience' (from *ascultáre* 'obedience'), *ni-arushínát* 'shameless' (from *ruşínát* 'ashamed, shy'). This is, probably, the most productive Arom. prefix. The DDA contains as many as 345 words formed with this prefix.
- pa'lu-** (< Gr.) 'of low quality.' E.g., *pa'lu-óm* 'good-for-nothing' (from *om* 'man'); see LB 44 and the DDA: 942-3.
- para-** (< Gr.) 1. 'beyond, too much.' E.g., *para-mâc* 'to cram oneself' (from *mâc* 'to eat'), *para-lás* 'to neglect' (from *alás* 'to leave'); 2. 'associated.' E.g., *para-báciu* 'helper of a shepherd' (from *báciu* 'master-shepherd'); 3. 'submission', as in *para-dáu* 'to surrender' (from *dau* 'to allow, to give'); see LB: 43 and the DDA: 945 seq.
- pri-** (< Slav.) various meanings. E.g., *pri-adár* 'to transform' (from *adár* 'to make'); *pri-avút* 'very rich' (from *avút* 'rich').
- proto-** (< Gr.) 'first, before.' E.g., *protozbór* 'preface' (from *zbor* 'word').
- xana-** (< Gr.) 'again, anew.' E.g., *xanadzâc* 'to say again' (from *dzâc* 'to say').

§ 57. Main Aromanian suffixes.

- ă (< Gr.), in adverbs: *adâncă* 'deeply' (from *adâncu* 'deep')
- ác (< Lat., Alb., Slav.): *subțărác* 'thin' (from *subțâre* 'thin')
- ăciu (< Slav.): *plângăciu* 'plaintive' (from *plângu* 'to cry')
- ădhă (< Gr.): *nustimădhă* 'savor' (from *nóstim* 'pleasant')
- ălú (< Lat.): *ascumtălú* 'hideout' (from *ascúmtu* 'hidden')
- áme (< Lat.):⁶² *alghiáme* 'many bees' (from *alghínă* 'bee')
- ân, -eân (< Slav.): *susân* 'uplander' (from *sus* 'up')
- âr (< Lat.): *cudâr* 'last, worst' (from *coadă* 'tail')
- ârcu (< Gr.): *inimârcu* 'courageous' (from *înimă* 'heart')
- âre (< Lat.): *gălbînăre* 'jaundice' (from *gălbîn* 'yellow')
- aryó (< Gr.): *purcaryó* 'pigpen' (from *pórcu* 'pig')
- ărie → -ie
- ăș (< Slav.): *cuțutăș* 'little knife' (from *cuțút* 'knife')
- ășcu / -úșcu (< Slav.): *lișurășcu* 'silly' (from *lișór* 'easy');
tinirúșcu 'very young' (from *tínir* 'young')
- ât (< Lat.): *schinărát* 'backbone' (from *schinăre* 'back' anat.)
uriclât 'big-eared' (from *ureácîe* 'ear'); *adilât*
'i breathing' (from *adílú* 'to breathe')
- ătă (< Lat.): *îmnătă* 'walking' (from *îmnu* 'to walk')
- áte (< Lat.): *driptáte* 'justice' (from *dréptu* 'right')
- átic (< Lat.): *amintátic* 'birth' (from *amíntu* 'to give birth')
- átică: *driptátică* 'justice' (→ -áte, -átic)
- ât (< Lat.): *uriclât* 'big-eared' (from *ureácîe* 'ear')
- ătă (< Lat.): *aumbrătă* 'shade' (from *aúmbă* 'shadow')
- ăciúne → -ciúne
- ătáte (< Lat.): *singurătáte* 'solitude' (from *síngur* 'alone')
- átic (< Lat.): *avinátic* 'game animals' (from *avín* 'to hunt')

⁶² There are fifty-two Aromanian words with this suffix in the DDA. By contrast, in D-Rom. words with -áme are very rare and archaic: *copiláme* 'many children,' *haiducáme* 'many outlaws,' *mișelame* 'many commoners' and a few others.

- ciúne** (< Lat.): *alăvdăciúne* 'praise' (from *alăvdu* 'to praise');
uscăciúne 'dryness' (from *uscăt* 'dry'); *guliciúne*
'nudity, emptiness' (from *gol* 'naked, empty')
- cu** (< Slav.): *ceacârcu* 'squint-eyed' (from *ceacâr* 'idem')
- eală** (< Slav.): *arneală* 'sweep' (cf. *arnescu* 'to sweep, broom')
- eân** → -**ân**
- easă** (< Lat.): *arăfteasă* 'tailoress' (from *arăftu* 'tailor')
- eăște** (cf. Alb. -*ështëë*): *câneăște* 'doggishly' (from *câne* 'dog')
- eăță** (< Lat.): *multeăță* 'multitude' (from *múltu* 'much, many')
- (e)**ăuă** (< Lat.): *fântâneăuă* (dim. from *fântână* 'well')
- él** (< Lat.): *arutél* 'pulley' (from *aroătă* 'wheel'); *grambó*
'groom,' dim. *grămbél*
- escu** (< Lat. -*iscus* or from the Balkan substratum, see **Russu**
57): *frățescu* 'brotherly' (from *fráte* 'brother')
- eș** (< Slav.): *coârneș* 'with elongated horns' (from *córn*
'horn')
- ét** (< Lat.): *frăpsinét* 'ashgrove' (from *frápsin* 'ashtree')
- gí** (< Turk.): *cosagí* 'reaper' (from *coásă* 'scythe')
- íc** (m.), -**ică** (f) (probably < Slav.): *ficiuríc* 'little boy'
(from *ficiór* 'son'); *surícă* 'little/dear sister' (from
sórá 'sister')
- íce** (< Slav.): *făntănice* 'little well' → -(e)**ăuă**
- iciu** (< Slav.): *cuțutíciu* 'little knife' (→ -**ăș**)
- iciúne** → -**ciúne**
- ie** (< Lat., Gr., Slav.): *glínduríe* 'place with many acorns'
(from *glíndură* 'acorn');⁶³
- íle**, -**âle** (< Lat.): *furíle* 'theft' (from *fur* 'to steal');
avuțâle 'wealth' (from *avút* 'rich')
- ime** (< Lat.): *lundzíme* 'length' (from *lúngu* 'long')
- ín** (< Slav.): *barbatín* 'virile' (from *bărbát* 'man, male')
- ină** (< Lat., Slav.): *sacatínă* 'deformed person' (from *săcăt*
'crippled'); *uínă* 'many sheep' (from *oáie* 'sheep')
- ință** (< Lat.): *slăbínță* 'weakness' (from *slab* 'weak')

⁶³ More on this in Sandfield, LB: 44.

- (i)ór m, - (i)oără f (< Lat.): gălbiñór 'yellowish' (from gálbin 'yellow'); iñoără 'little/dear heart' (from ínimă 'heart')
- (i)ót (< Gr.): Fărşărót (from Fraşári), Sămărñót (from Sămări-na, a town in Greece)
- iş (< Slav.): cărpiniş 'hornbeam grove' (from cărpin 'hornbeam'); câmpiş (1) 'rural' (from câmpu 'field'); câmpiş (2) 'small field'
- işór (< -iş + -ór): chinişór, dim. from chin 'fir'; bunişór, dim. from bun 'pretty good'
- işte (< Slav.): grupişte 'cemetery' (from groápă 'grave')
- ít n, -ită f (< Lat.); makes nouns from past participles: amur-ţít 'stabbing pain' (from amurţăscu 'to become numb'); mutrítă 'look, glance' (from mutréscu 'to look')
- itáte (< Lat.): yiitáte 'creature' (from yiu 'alive')
- ítcu (< Slav.): nişanlítcu 'wonderful' (from nişanlí 'marked')
- íthră (< Gr.): scântălíthră 'little spark' (from scânteále 'spark')
- iţ m/n, -iţă f (< Slav.) make diminutives: buiţ 'little ox' (from bou 'ox'); gutuñiţă 'little quince' (from gutúñe 'quince')
- íu, in adjectives ending in -ăríu, -uríu (< Lat.): hirburíu 'quick-cooking' (from hérbu 'to boil')
- íu, 'large amount' (< ?): limníu (from lémnu 'wood')
- iúne (< Lat.): putigiúne 'rot' (from pútrid 'rotten')
- izmă (< Gr.): aspárizmă 'scare' (from aspár 'to scare');⁶⁴
- líche or -lâche (< Turk.): furlíche 'theft' (< fur 'to steal')
- mén (< Gr.): mintimén 'wise' (from mínte 'mind')
- míntu (< Lat.): acupirimíntu 'roof' (from acoápir 'to cover')
- oăñe (< Lat.) vulpoăñe 'vixen' (from vúlpe 'fox')
- óce, -óciu (< Slav.): călivóce, călvóciu 'small hut' (from că-lívă 'hut')
- óñu (< Lat.): vulpóñu 'male fox' (→ -oăñe)

⁶⁴ See Sandfeld, LB: 44.

- óplu** (< Gr.): *piscóplu* 'small fish' (< *péscu* 'fish')
- ós** (< Lat.) *muntós* 'mountainous' (from *munte* 'mountain'), *pluiós* 'rainy' (from *ploáie* 'rain')
- şór m**, -**şoără f**: *bunşór* 'pretty good' (from *bun* 'good') → -**işór**
- tór** (< Lat.) *arăvdător* 'patient' (from *arăvdu* 'to endure'), *ţiritór* 'beggar' (from *ţer* 'to ask')
- úcică** (< Slav.): *călivúcică* [•účkă] 'small hut' → -**óce**
- ură** (< Lat.): *acritură* 'sourness' (from *acrit* 'turned sour'), *adunătură* 'gathering' (from *adunăt* 'gathered'), *căldură* 'warmth' (from *căldu* 'warm')
- uş** (< Slav.) *picurărúş* 'little, young or dear shepherd' (from *picurár* 'shepherd')
- (u)**şór**: *locşór*, dim. from *loc* 'place'
- uşcu**, -**uşcă** (< Slav.): *glărúşcu* 'simpleton' (from *glar* 'stupid'); *colivúşcă* 'small hut' → -**óce**
- út₁** (< Lat.): *curnút* 'horned' (from *córnú* 'horn')
- ut₂** (< Slav.): *plâ'ngut* 'cry' (from *plângu* 'to cry')
- utós** (< Gr.): *gurgulútós* 'roundish' (from *gurgúlu* 'pebble, nipple')
- út** (< Lat.); one case only: *ñicút* 'tiny' (from *ñic* 'small')
- ză**, -**ăz** (< Alb.): *niheámăză* 'a bit' (from *niheámă* 'little'); *muşutícăz m/n*, *muşutícăză f* 'pretty' (from *muşutíc* 'pretty' < *muşát* 'beautiful').

§ 58. **Terminologies.** Since there have been no schools and no scientific research conducted in Aromanian, terminologies for various domains of activity are either rudimentary or nonexistent. There are, however, a few exceptions. For centuries, the traditional occupation of Aromanians has been sheep herding. The Aromanian vocabulary reflects this fact in various ways. Thus, as many as twelve words for 'shepherd' are known: *baciu*, *bagegí*, *birbicár*, *căprár*, *căşeár*, *chihăié*, *cilínícu*, *găvărár*, *mătricár*, *muldzár*, *peregé*, *picurár* (main term), *stirpár*, and *uiár* (see **SHEPHERD** in this dictionary). Likewise, several terms for 'wool' are known (see **WOOL**). Not rarely, expressions from this field can be heard in si-

tuations unrelated to sheep husbandry. E.g., *Țe cășeăre ăre?* (lit. 'What's his cheese farm like?') means 'How much money does he make?' or 'What property does he own?' regardless of the actual profession of the person referred to.

§ 59. **Affective (emotional) vocabulary.** Aromanian is rich in vocabulary related to affective life. Very intelligent by nature and by collective and personal experience, speakers of Aromanian value the mind and despise or mock narrow-mindedness. There can be no doubt that they enjoy the suggestive power of witty words and expressions. Under the headword **STUPID** in the dictionary presented here as many as sixty-three words can be found, some of which are very colorful and throw light on these people's character and mentality. Other affective vocabulary include: 'to steal' (twenty-two words); 'to kill' (twenty-seven words); 'devil' (forty words); 'wretched' (sixty-two words). A lazy person is called *caca-vătră* (literally, 'hearth-shitter'), and a secretive person is a *oală acupirîță* (literally, 'covered pot').

§ 60. **Conclusion.** The future development of the Aromanian vocabulary cannot be foreseen any more than the destiny of the language itself: will it silently continue to shrink and eventually be abandoned altogether, or will it be invigorated thanks to the enthusiastic efforts of its contemporary supporters (see § 47a)? But regardless of their success or failure, Aromanian constitutes and will remain for many years to come an important field of research for students in Romance, Romanian, and Balkan linguistics.

Subject index

- adverbs § 43
- adjectives § 24
- affective vocabulary § 59
- affricates § 14
- agreement of adjectives § 21.1
- Albanian words in Aromanian § 51
- alternations, consonant and vowel ~ § 17
- aorist ("the simple perfect") § 32
- apheresis of a- (in MeglR) § 15
- apical r § 14
- Aromanian and Daco-Romanian as dialects of Common Romanian § 2
- Aromanian as a Romance linguistic entity § 2
- Aromanian as co-language of Romanian § 2
- Aromanian-Slavic bilingualism § 14
- Aromanian viewed independently of Daco-Romanian § 3
- Aromanians § 1
- a, â, ă § 8
- b > ğ § 16.9
- Balkan Latin § 2
- Balkan Romance § 2
- Balkan substratum § 50
- bias in population counts § 4
- bilingualism §§ 5, 14
- borrowings; ~ from Albanian § 51; ~ from Greek § 53; ~ from Slavic § 52; ~ from
 Turkish § 54; direct and indirect ~ § 54, note 1; absence of ~ from
 Hungarian § 54, note 2
- cardinal numerals § 28.1

Common Romance § 2
 Common Romanian §§ 2, 3
 ĉ and ĉ § 8
 comparative-historical comments § 16
 comparative of adjectives § 21.2; ~ of adverbs § 43
 compound past tense (= the perfect) § 33
 conditional § 37.1
 conjugation § 29b
 conjunctions § 46
 consonants § 14
 Daco-Romanian § 2
 Dalmatian § 2
 DDA, the § 7
 declension of nouns § 20
 definite and indefinite form of nouns § 19
 demarcation between Aromanian and Romanian (Daco-Romanian) vocabulary § 7
 demonstrative pronouns § 25
 dh § 8
 dialects of Daco-Romanian § 2
 digraphs § 8
 diphthongs § 13
 dz § 8; dz < Lat. ge, gi § 16.6; dz < Lat. d+i § 16.8
 ea vs. ia in Aromanian § 8
 eá after the labial consonants (p, b, f, v, m) § 14.4
 eá, oá < Lat. e, o § 16.3
 Eastern Romance § 2
 emotional vocabulary § 59
 end of word § 15
 erosion of Aromanian § 5

ethnogenesis of Aromanians § 1
 f > h' § 16.9
 falling diphthongs § 13
 Farsherot type of Aromanian § 2
 fricatives § 14
 further development of Aromanian § 60
 future § 35
 gender of nouns § 18.1
 gerund § 40
 glides § 8
 Gramoste type of Aromanian § 2
 Greek words in Aromanian § 53
 Hungarian borrowings; absence of ~ § 54, note 2
 imperative § 38
 imperfect indicative § 31
 imperfect subjunctive § 36.3
 indefinite and definite form of nouns § 19
 indefinite pronouns § 27
 infinitive § 39; absence of ~ § 29a
 intermarriages between Vlachs and non-Vlachs § 5
 interrogative pronouns § 26
 Istro-Romanian §§ 3, 16.1
 Italian § 2
 Italo-Dalmatian § 2
 ĭ and ŭ § 8
 î § 8; î and â § 11 (in note)
 j § 8
 kĭ and gĭ < Lat cl, gl § 16.7
 Koutsovlachs § 1

lexical underdevelopment of Aromanian § 47
 l' § 8
 l' and ñ preserved § 16.10
 lj § 8
 loss of unstressed a- § 16.2
 m i ñ § 16.9
 Macedo-Romanians § 1
 Macedo-Vlachs § 1
 maps §§ 6, 16.9
 Megleno-Romanians § 3
 metathetical phenomena § 16.14
 Moscopole type of Aromanian § 2
 negative pronouns § 27
 neologisms § 47a
 "Northern" Aromanian § 9
 nouns § 18
 number of Aromanians today § 4
 numerals § 28
 ñ, ñ §§ 8, 16.10; nj § 8
 oa § 8
 off-glides § 15
 Olympus type of Aromanian § 2
 ordinal numerals § 28.2
 Origins of the Aromanian vocabulary §§ 47-54
 palatalization of labials and labiodentals § 16.9
 participle §§ 29a, 33, 34, 36.4, 41, 42
 parts of human body < Lat § 48
 passive voice § 66
 perfect ("the compound perfect") § 33

personal pronouns § 22.1
 Pindus type of Aromanian § 2
 p > k' § 16.9
 place names, list of § 9
 pleonastic personal pronouns § 22.2
 pluperfect § 34
 plural of nouns § 18.2
 possessive pronouns § 24
 prefixes § 56
 prepositions § 44
 present indicative § 30
 pronouns § 22
 pronunciation vs. spelling § 8
 prothetic a- § 16.1
 Proto-Romanian § 2
 reflexive pronouns § 23
 relative-interrogative pronouns § 26
 rhotacism: absence of ~ in Aromanian § 16.12
 rising diphthongs § 13
 Romance family of languages § 2
 Romanian § 2
 rounded consonants § 8
 Sardinian § 2
 semivowels § 14
 sh § 8
 simple past tense (aorist) § 32
 Slavic words in Aromanian § 52
 sonants § 14
 "Southern" Aromanian § 9

spelling and pronunciation § 8
 stops § 14
 subdialects of Daco-Romanian § 2
 subjunctive mood §§ 36.1-36.4
 substratum: words believed to be from the ~ § 50
 suffixes § 57
 superlative of adjectives § 21.2
 syncope § 12
 synonyms § 7
 ş § 8
 terminologies § 58
 th § 8
 trilingualism § 5
 ts § 8
 Tsintsari § 16.5
 Turkish words in Aromanian § 54
 ț § 8; ț < lat. ke, ki; Arom. ț < Greek? § 16.5
 ũ § 8
 unrounded final consonants § 8
 unstressed vowels § 10
 uvular r § 14
 v > γ' (y') § 16.9
 velar r § 14
 verb § 29
 Vlachs § 1
 vocabulary § 47
 voiceless / voiced opposition of consonants § 14
 vowels § 10; vowel syncope § 12
 Vulgar Latin §§ 2, 47

word formation § 55

word frequency § 53

works on Aromanians, in English § 6

written records in Aromanian § 2

IV. AN ENGLISH-AROMANIAN DICTIONARY

A

A *indef. article* un *m*, úná (or *nă*) *f*; vâr *m*, vâră *f*; vârnu *m*, vârnă *f*; **should he steal ~ sheep from me** di-ñ lă vârnă oăie; **It resounded like ~ shell** Plăscăni ca vâră tópă

A *prep. (for each)* tu, pri; **for 300 groshy ~ month** cu 300 [trei suti] di yroși tu mes || **PC Brz: twice ~ day** di doá^uâ orⁱ pri dzú^uâ; **CUNIA (in a private letter) I used to work two-three hours ~ day** Lucram câti doáuă-trei oări di chiró tu dzú^uâ (*stress added*)

ABA *s. tex.* abă

ABACK *adv. (unexpectedly)* apândiha → **BE TAKEN ~**

ABANDON *vb.* alás, apăr(n)ăsescu, apăr(n)isescu (and apărñisescu); apăryisescu, părățescu, pār(ă)tisescu, prăhtisescu, brăhtisescu; **bag văfia** (*lit. 'to paint, to apply paint'*); ~ **him!** Băgă-l văfia! (*to avoid*) fug; (*imprec.*) **May God's grace ~ him!** Fúgă-l doára a Dómnului! (*to renounce, to throw away*) valeápid || las; **LITURG 130: do not ~ us!** nu nă lăsă

ABANDONED *adj.* alăsát; (*forgotten*) apăr(n)ăsít; (*deserted, as of a house*) aráte (*lit. 'cool'*) *m/f*; arătî *pl*; **He found the house ~ U-** află vátra aráte; (*free from restraint*) azgân, *pl m -gân, f -gâne*

ABANDONMENT *s.* alăsáre, apárnăsíre, apărñisíre, apăryisíre

ABASE *vb.* ñicșurédz, cătăfronisescu; **to ~ oneself** mi fac túrtă (*lit. 'to make oneself a flattened cake'*) || **CUNIA 154: atimusescu**

ABASH *vb.* scol di mínte → **DISCONCERT**

ABATE *vb.* cúrmu, ñicșurédz, scad; (*to diminish, as of a feeling*) mo'liu, slăghescu

ABATEMENT *s.* curmare, ñicșurare, slăghíre

ABATTOIR *s.* → **SLAUGHTER HOUSE**

ABBEY *s.* → **MONASTERY**

ABDICATE *vb. (as of a monarch)* dipún di pri scámnu → **GIVE UP**

ABDICATION *s.* parétise

ABDOMEN *s.* pântic, pântică, *dim.* pânticúșe; plăstúre, prăstúre; tâmpiníciu; străbășínă, străbișínă; fulínă, schimbé || **ALIA 179: bă-ríc; pándică, péndică, píndică, pândică, púnducă**

ABDUCT *vb. (to kidnap)* aráp, arăchescu

ABED *adv. (in bed)* apús, băgát, culcát

- ABERRATION** s. urbăre
- ABET** vb. (to spur to action) píngu, anăngăsescu
- ABHOR** vb. → HATE, DETEST
- ABHORRENT** adj. ânustu, m pl -ștă, f pl -ste → DETESTABLE
- ABIDANCE** s. ascultăre, aplicăre
- ABIDE** vb. (to put up with) arăvdu; (to withstand) țân, țân chéptu; (to await) așteptu, apăndăxescu
- ABILITY** s. chischineăță, chischimeăță; măsturí(í)e, măsturlíche; muraféte, murăfitlâche
- ABJECT** adj. zgrumát; also: aynusós, yunusós; etepsâz, idip-, m pl etepsâjí, idip-, f pl -sâze ; murlái, f -láie; sémnu, seámnă, sémñi, seámne
- ABJURE** vb. valás, valeápid
- ABJURATION** s. alipidăre
- ABLAZE** adj., adv. aprés
- ABLE** adj. ácsu, pl m ácsi; áxiu, pl m ácsi; **We are not ~ to steal** Noi nu him ácsi tră furi; also: icanó; irbáp, m pl irbăchí; izóte invar.; chischín, pl m chischíñ; chischinét; sárpe invar. → **BE ~ TO**
- ABLOOM** adj. anflurít
- ABLUTION** s. láre, spilăre
- ABNEGATE** vb. (to renounce, to give up) alás; trag mână (lit. 'to draw back one's hand')
- ABNEGATION** s. alăsăre
- ABNORMALITY** s. anapudhíle, anapudzâle
- ABODE** s. armăneăre, șideăre
- ABOLISH** vb. = bitisescu, cúrmu, arăstórmu
- ABOLITION** s. arăsturnăre, bitisíre, curmăre
- ABOMINABLE** adj. firaón m, -oână f, -óñ m pl; -oáne f pl; also firaún → **ABJECT, DETESTABLE**
- ABORTION** s. (abortive person, animal, or plant; smaller than expected; failure) cacafíngu
- ABORTIVE** adj. (imperfectly formed) astrăchít, cácv, zvumút; ~ **child** s. chirchinét, vumutúra
- ABOUND** vb. (to be plentiful) artir(i)sescu; hiu di primansús
- ABOUT** adv. (approximately) vără, vără; ca, ca di ~ **ten eggs** vără dzăte oáuă; ~ **two hours away** ca doáuă ori cále; **an elderly man ~ 70 years old** om tricút ca di șeaptidzăți di añ; (on all sides) tu túte părțale; (to be ~ to, to be on the verge of) vrea + vb. **The dog was ~ to tear me up** Cănilé vrea mi bea (lit. 'The dog wants to

ABOUT

drink me up') || CUVATA 19: ~ noon así ca miríndi-oără

ABOUT prep. (indicates concern) tă, tră; **What are you crying ~?**
Tră țe plândzi?

ABOVE adv. disúpră, prisúpră, pisúpră; sus, nsus di; **from ~** di
sus; (in the upper part of) strâ, disúpră (di); ~ **the village** strâ
hoără

ABOVEBOARD adj., adv. tu fătă, faniră, fóra, aşchearee

ABROAD adv. (out of doors) nafoără; (out of the country) tu a-
xeâne; **from ~** dit xinitie

ABSCISS s. med. cuptură, gărnúţ (and gâr-), găríţ, úimă, apóstimă

ABSENT vb. lipsescu, hiu cusure

ABSENTMINDED adj. agărşit, bôşcu, hăscăt, şuntít, l'-azboără (lit.
'[his / her mind] is flying'); pri múlă şeáde ş-múlă cáftă (lit.
'[he] is on the mule and is looking for [his] mule')

ABSINTH s. bot. (wormwood) pilóñu, pilóñu amărós, apsítthe

ABSOLUTELY adv. (completely) dip

ABSOLVE vb. lértu, sălăghescu

ABSORB vb. muţ, sug, beau

ABSORBED IN THOUGHTS adj. minuít m sg, -ít m pl

ABSTAIN vb. mi tân, mi stăpuescu

ABSTENTION s. ţâneáre, stăpuire

ABSTEMIOUS adj. (as concerns foods and drinks) luyursít

ABSTINENCE s. ţâneáre; (diet) piríze, perizlâche, dhiétă

ABSTRUSE adj. tártar, m pl -tarí

ABSURD adj. glărăescu, m pl -rêştă; ni-minuít → STUPID

ABUNDANCE s. artírizmă, birichête, bunlúche; **in ~** adv. cu mnáta

ABUNDANT adj. bólcu, m pl -lţi; **The crop is ~** Grâñile suntu bólte

|| **Av:** berichitlâcu; **Pls:** birichitós, CL 38; âmbugát, BASME 14

ABUNDANTLY adv. di primansús; cu mnáta; (as of sweat) arâu (lit.
'stream')

ABUSE s. (verbal ~, insult) angiuráre, prusvusíre, prusvulíe, yu-
mărsíre

ABUSE vb. angiúr, tăxescu; afúm nările; rizil(ips)escu; prus-
vul(i)sescu; yumărsescu; tălăescu tu halé; || l'-scot óchil' di
cutótalui, BASME 184 (lit. 'to scoop out smb.'s eyes completely')

ABUSIVE LANGUAGE s. angiuráre

ABUT vb. (to support, hold in position) vandoápar, andoápir; (to
border upon) sinuripsescu

ABUTTALS

- ABUTTALS** s. (boundaries) tráfurí pl, traf sg
ABYSS s. hău → PRECIPICE
ACACIA s. bot. sălcăm (and sălcâm), bagrém, dávan, acăchie
ACCEPT vb. apróchiu, a(po)dhixéscu; străxéscu, strixéscu; u fac di cábúle; mi fac răziă; **We ~ it the way you are putting it** Apruchém así cum dzăți
ACCEPTABLE adj. ≈ bun, f búnă, m pl buñ, f/n pl búne ('good')
ACCEPTANCE s. dhixíre, apodhixíre
ACCESS s. (entrance) intráre
ACCIDENT s. oără láie (lit. 'black time'); páthimă → MISFORTUNE
ACCIDENTALLY adv. țivá; **lest children fall ~ into the water** fi-cióriľi [fi•cióriľi] s-nu cádă țivá tu apă
ACCOMMODATE vb. (~ with room and board) lu-ám / u-ám ân cunáche
ACCOMPANIMENT s. (in vocal music) ih, is
ACCOMPANY vb. (to escort) pitréc; (in vocal music) tân íhlu, tân íslu, tân boátea
ACCOMPLICE s. G: yitác
ACCOMPLISHED adj. adărát, axít, mburít
ACCOMPLISHMENT s. ad(ă)ráre, axíre || BELIMACE 4: azvíndză pl
ACCORD s. (as of musical instruments) duzéne
ACCORDING TO prep. cátai; N: spríma || CAPIDAN 510: spréma
ACCOUNT s. (report) tăcráre, tăcríre; (record of debt) tiftére, dhiftére; (statement of transaction) (h)isápe; **a man of no ~** om di ciuchi; **Short ~s make long friends** ≈ Fráte, fráte, ma cáșlu-i cu parádz; **take into ~** bag oără (că) || CUNIA: **to pay on one's own account** páltéscu cátiun (in a private letter; stress added)
ACCOUNT vb. (to consider, to number among) númir; am ti
ACCOUNT-BOOK s. tiftére, dhiftére
ACCUMULATE vb. stríngu, N: (rare) strângu; adún, stivăséscu, si-lixéscu, lixéscu
ACCUMULATION s. adunáre, stríndzire, strindzeáre
ACCURATELY adv. giústa, sustá, tamám
ACCURSED adj. anăthimát, anăhi-; blăstimát, cătăryăsít, cătăryisít; nalét, nihít, ni-apucát, stímtu; (imprec.) **May you be ~!** Anánghea s-țu da! **May your mother be ~!** Nathimá-ț mă-ta!
ACCUSATION s. dăvăgilâche; cătíyuríľe, cătíyuríe
ACCUSE vb. cătíyurséscu, arúc mähănălu pri
ACCUSER s. dăvăgí

ACCUSTOM

ACCUSTOM vb. nveţ, bag tu arăstoacă, mălăxescu

ACCUSTOMED adj. nviţat; (~ to smth. harsh or unpleasant) aryăşit (lit. 'tanned'); **getting** ~ mălăxire

ACE s. (a playing card) mână, **N:** mână; cheţ; as (or has), pl. ásean and aşi [aşı]

ACHE vb. mi doăre; âñ da dor; **The joints of their feet ~ed** Lă da dor prinódurile di la cicioăre

ACHE FOR vb. í-trag dórlu → LONG

ACHIEVE vb. adár, fac

ACHIEVEMENT s. ad(ă)răre, ad(ă)rământu, (m)buríre

ACID: arsenic ~ afrát

ACIDITY s. stomach ~ acríş, căúrá

ACIERATE vb. cilicuséscu

ACKNOWLEDGE vb. (to express recognition or gratitude) **cunóscu**, í-u am tru cunuşteăre, í-u am tu biricheávis → ADMIT

ACKNOWLEDGMENT s. (recognition, thanks) cunuşteăre

ACOLYTE s. (rare) dupănăsătór

ACORN s. glíndă, ghíndă, ghíntă, glíndură; dócărá, jir, văláne

ACQUAINT vb. dau tu šteăre || **CUNIA** 13, 76, 300: dau hăbăre, fac hăbăre, pitrec hăbăre; dau timbíhe, fac timbíhe; dau šteăre, pitrec šteăre; dau glas

ACQUAINTANCE s. oáspe m, oáspită f; (the state of being acquainted) cunuşmaie → MAKE SMB.'S ~

ACQUAINTED → BECOME ~ WITH

ACQUIESCE vb. → AGREE, CONSENT

ACQUIRE vb. (~ wealth) acáţ maiáua, ayunéscu; (~ bad manners) íau; (~ a disease) amíntu; **He ~ed heart disease** Amintă langoáre di ínimă

ACQUISITION s. acáţăre, acumpărăre, acuprátă, loáre

ACQUISITIVE adj. → GREEDY

ACRE s. (land unit) ~ strémă, pl. stémate; píndă

ACRID adj. ácru, -cră, -cri, -cre

ACRIMONY s. ústur, usturíme; ascuráme

ACRIMONIOUS adj. áscur

ACROBAT s. (as in a circus) pihliván

ACROSS adv. dhípla; **We go ~ the mountains** Lom dhípla múnţâl; (face to face) carşí; andícra, andícrita; (from one side to the other) disúpră di → ALONG AND ~, PUT IT ~ SMB.

ACT

ACT s. (deed) fáptă; (a negative ~) lăiáţă → CATCH SMB. IN THE ~
ACT vb. eneryiséscu; (to pretend) ▽prifác || (to proceed) fac; (to go one's own way) fac cúmu ñ-tále cáplu, BASME 411 (lit. 'to act the way one's head cuts it')

ACT THE PRUDE vb. strâmbu nárea (lit. 'to turn one's nose away')

ACTION s. enéryie; (lawsuit) ayuyie

ACTIVE adj. nişidzút

ACTIVITY s. lucrú || DIARO 12: nişideári

ACTOR s. theatrín

ACTUAL EVENT s. fáptă

ACTUALLY adv. (n)aévea

ACUITY s. (~ of perception, of judgement) dhiácrise || CUNIA 85, 138: iţráli f, mintimiñíli f, pireáţă; DIARO 27: sârpiţâli, sâr-piţlâchi

ADAMANT s. yeamândă, yeamânde, yeamându

ADAM'S APPLE s. anat. căcárdác || GSus, Pls: núcâ, CL 257

ADAPT vb. ţivicuséscu, tiryiséscu, uidiséscu

ADAPTATION s. ţivicusíre, uidisíre

ADD vb. adávgu, aor. adápsu, adápsişi, adápsi, etc., see § 32; also avdág and avgăţéscu

ADD WINGS vb. dau vímtu, inimuséscu

ADDITION s. adăvgáre, adăvgământu, adăvgătúrá, avgăţíre

ADDLE adj. (of eggs) clúvyiu, cluvyisít, clucít, culcít

ADDLE vb. (of eggs) cluvyiséscu

ADDRESS s. sístase

ADDRESS vb. (to turn tò) ▽ndréptu cătră

ADEPT s. măstur, ustă

ADEPTNESS s. măsturlíche, măsturíle, măsturíe

ADEQUATE adj. (sufficient) distúr; Mul: distúl

ADHERE vb. alichéscu → STICK

ADIEU interj. adío

ADJACENT adj. = viţinipsít

ADJOURN vb. (to suspend) cúrmu; (to postpone) amân

ADJOURNMENT s. curmáre; amânáre

ADJUST vb. ţivicuséscu, tiryiséscu

ADJUSTMENT s. ţivicusíre

ADMINISTER vb. (to manage) ▽chivirniséscu || to ~ justice fac driptáti PC Brz

ADMINISTRATION

- ADMINISTRATION** s. chivernisíre
ADMINISTRATOR s. éfur, zăpít → **MANAGER**
ADMIRABLE adj. scóntă invar.
ADMIRABLY adv. scóntă
ADMIRAL s. (*Turkish officer*) amiraláiu
ADMIT vb. (to give entrance) adixéscu (and adhi-); (to concede) dau driptáte → **ACCEPT**; (to make acknowledgment) cunóscu; *I will ~ this to you* Va ȕ-u cunóscu
ADMIXTURE s. || **BELIMACE** 37: amisticăciúne
ADMONISH vb. anăcréscu, vărghéscu, trag un pirdáfe → **SCOLD**
ADO s. sălăváte; **without much ~, without further ~** níȕi únă, níȕi doáuă; ne únă, ne doáuă
ADOLESCENT s. ficiurác, ficiurángu; cândăturáš, giunóp
ADOPT vb. (a child) nhilédz, trec prit cămeáše, ȕau di súflit
ADOPTION s. (of a child) nhiláre
ADOPTIVE CHILD s. ficiór di súflit; psihupédh || Also ficiór tră súflit (lit. 'son for the soul'); the same pattern in D-Rom. (**copil de suflet**), in the Venetian dial. (**fio d'anema**) and in Friulian (**fi d'anime**), **PARALLELE** 155
ADOPTIVE GRANDCHILD (or **NEPHEW**) s. para-nipót
ADORE vb. háscu n gúra
ADORN vb. adár, armătuséscu, muşuȕéscu, nvéscu, pruvéd, stul-séscu; (i)suséscu; chind(r)iséscu; viliséscu; (to ~ with showy finery) nsărgóciu
ADORNED adj. adărát; andréptu, ân-; armătusít, ânzărzălát; chind(r)isít; isusít; muşitât, muşuȕât; ncłigát; prăpsít, pripsít; prividzút, scriát || **HRISTU** 5: stulusít
ADORNMENT s. muşuȕăre, muşităre; armătusíre; privedăre; vilisíre; nsărguceăre
ADROIT adj. mástur → **CLEVER**
ADULATION s. culăchíe, culăchipsíre, sprelíndzire
ADULATOR s. tărtór
ADULATORY adj. tărtór; marghiól (and -yiól), pl m maryiól
ADVANCE ONE'S OPINION vb. || ân dau mîntăli, **BASME** 302 (lit. 'to give one's minds')
ADVANTAGE s. hăire, hărie, scuteăre, prucuchíe → **PROFIT**
ADVANTAGEOUS adj. ≈ ári scuteăre 3 sg (lit. 'it has return')
ADVENT s. (coming, arrival) vineăre, viníre

ADVENTURE

ADVENTURE s. (ordeal) páthimă

ADVENTURER s. azvîmturát, spulbirát

ADVERSE adj. (unfavorable) laiu (lit. 'black'), m/f pl lăi

ADVERSITY s. strîmturáre, stuhináre; (bad luck) anapudzâle

ADVICE s. nveţ, nviţare; urminíle, -nie, -nipsíre; năsăháte, năsinháte; cále (lit. 'path, way'); We do not need your ~ Noi nviţare di voi nu vrem; She [Eve] did that on the serpent's ~ Li feáte cu nvétlu a şeárpilui; The ~ I am giving you will take you far Călea țe-ț dau io va ti scoată náparti → ASK FOR ~; TAKE SMB.'S

ADVISE vb. nvét, dau un anvét, urnupséscu, urminipséscu, simvulipséscu, dhăscáli(p)séscu; He ~ed him how to speak Lu-nviţă cum si zburáscă || dau nă mînte, BASME 441 (lit. 'to give a piece of mind'); BATSARIA 78: dau ună-nviţare

ADVISER s. (member of a council)

ADVOCACY s. (profession) avucătlâche

ADZ(E) s. (a cutting tool) téslă, cópă, nócupă, nicópă, mânăcópă, schipáre, zmălă

AESTIVAL adj. viréscu, m pl -réştă, f pl -réşti

AFAR: from ~ adv. di lărgu

AFFABLE adj. eváşcu, sârbu, m pl -rghi, f pl -rbe → GENTLE

AFFABILITY s. umíníle || DIARO 43: adâmlâchi f

AFFAIR s. (commercial, juridical, etc.) artícłi n pl; (activity, concern) huzméte, lucrú

AFFECT RELUCTANCE vb. strâmbu nárea, fac coáde, fac năji [năjî]

AFFECTATION s. (affected ways) maraféte, mã-, mu- || HRISTU 26: marifet

AFFECTION s. vreáre; med. maráze → DISEASE

AFFECTIONATE adj. vrut; dołu, m pl doł, f pl dóle; my ~ sister dóla a mea di sóră

AFFECTIONATELY adv. vrut; She is looking at him ~ Mutreáşte vrut la el

AFFIRM vb. (to assert, to maintain) țin, dzâc, spun

AFFLICT vb. lăiéscu, lipiséscu, amărăscu, părăpuńiséscu

AFFLICTED adj. cărtít || CUVATA 4: ca bătút di grîndină (lit. 'as if hit by hail') → SAD, BE ~, WRETCHED

AFFLICTION s. nvirín, cărtitúrá, căhâre, părăpuńisíre

AFFLUENCE s. artírizmă; (as of crops) birichéte; bulăchi, bun-

lúche || DIARO 124: bunlâchi

AFFLUENT adj. mbugát, -átă, -át, -áte → RICH

AFOOT adv. cu cioările

AFFORD vb. ñ-da di mână; **He can ~ this** L'-da di mână

AFFRANCHISE vb. elefthiruséscu, apulséscu

AFFRONT s., vb. → INSULT

AFRAID → BE ~

AFTER adv. (subsequently) di-pri-apóia

AFTER prep. (at a later time; according to, in conformity to) după, dúpu, dípu; di căra; ~ **the girl's departure** dúpu plicárea a feátilei; ~ **I die?** Di căra s-mor eu? ~ **a short time** tră puțân chí-ró; tră puțână oără; (purpose) tră, tră, ntră; **Go ~ water** Dú-te tr-ápă; **He went ~ firewood** Nchisí ntră leámne; ~ **the French fashion** a la frंगा; (succession) cu; **year ~ year** an cu an

AFTER ALL níți că; ména; **N:** ghioa, nghioám, ghioáie; ~ **Gardani** (a masculine given name) **is not alive** Gardáni níți că băneádză

AFTERBIRTH s. (placenta and fetal membranes) soárte

AFTERNOON s. in the late ~ tră mirinde; (the 4:00 - 5:00 o'clock time) cătră mirinde

AFTERWARDS adv. apói, apóia, apoáia, năpói, dapóia, di-apóia; di-priapóia; di-cára || **HRISTO 1:** ma năpoi

AFTERWORLD s. → OTHER WORLD

AGAIN adv. iar, iără, iára; diznúu, máta, xaná, **S:** pále || **N:** năpói, **CAPIDAN 505** → DO ~

AGAINST prep. tru, cóntra, cóndră cu, príste; **I was standing ~ the wind** Míni stăteám cóndră cu vímtul; **He threw himself ~ him** Príste nás si-arucă || ~ **one's will** di zóre, **BASME 50**; **The girl fell ~ a rock** Feáta si-agudí di ună k'átră, **K-D 73** (stress added); fără ínimă (lit. 'without heart'), **PARALLELE 140**

AGAPE adv. cu gúra hăscătă → REMAIN ~

AGE s. vârstă, vrâstă, ilichíe; scără (lit. 'ladder'); **He was the same ~ as the old woman** Erá tu vârsta a moášilei; **girls my ~** feáte tu scára a mea || **of his** ~ tu áñlí a lui, **BASME 7**

AGE vb. auşéscu, auşăscu → GROW OLD

AGED adj. (of people) alghít (lit. 'whitened')

AGEING s. vicláre, nvicláre, viclíre; auşíre, auşítă; muşíre; alghíre (from álbu 'white')

AGENDUM s. (thing to be done) lucrú tr-avináre

AGENT

AGENT s. (representative) vichíľu or vichíľe, pl. vichíľ

AGGRAVATE vb. (to vex) guštirédz; (to torment) scot súflitlu, scot geánlu; (to annoy) sâcâldisescu; (a wound, etc.) mărițescu

AGGRIEVE vb. → INJURE, TROUBLE

AGHAŠT → ASTONISHED, STAND ~

AGILE adj. sârpit, sârpit (and sâr-), sârpit; sértu, m pl -rțâ, f pl -rte; sértic, sârbescu; (slender and ~) bidiví → NIMBLE

AGILITY s. sârbislâche, sârpitlâche, sârpitâlê

AGITATE vb. (as of a lake or sea) trub, túrbu

AGITATED adj. || (uneasy) sighisít, STERE 23

AGITATION s. → ANXIETY || (bustle) Culóña, DIARO 277

AGO adv. áre (minutes, days, etc.) di cându; **He died a month ~** Ari un mes di cându murí; **a long time ~** dioără, di múltu; **three years ~** auá ș-trei añ; **We sold it two days ~** U-vindúm auá ș-doáuă dzâle; **a little while ~** adineávra

AGONIZE vb. nciómir, ncioámir, nciunirédz, ncimirédz

AGREE vb. (about price, etc.) cad tu păzâre; sinfunipsescu, căp-sescu, fac razíă (sic); **I don't ~ with the price of this wheat** Grânlu aéstu nu-ñ căde tu păzâre; (to share common views) u fac căbúle, u fac di căbúle; adhixescu; hiu (or éscu) pri únă căle; ndreg; **They do not ~** Nu sunt pri únă căle; cad tu căle; **We did not ~** Nu cădzúm tu căle; (to match, to go well together) uidipsescu, idupsescu, nclíd; **Will your mother ~ to give you to me?** Mâ-ta va-nclídă s-ti da la míne? (of people) **They ~ like harp and harrow** S-măcă ca câñlí (lit. 'They eat each other like dogs') || HRISTU 7: fac "ghíni" ('yes') cu capu; DIARO 11: **they ~ed with each other** fúrá dóiľi baríșu

AGREEABLE adj. (pleasing) bírcu, m pl -írți, f pl -rțe; bírciu, m pl bírci; nóstim, m pl -tiñ, f -tine || arisít, ară-, CUNIA 233

AGREEMENT s. (harmony) udiseăță, udisetă, uidisíre, úidizmă; (understanding) sinfuníe; (condition) căvúle, căúle, ligămíntu; **in ~ with báta cu || to strike an ~** fac nă ligătúrá; BATSARIA 1: **Let's strike an ~** s-fățém nă ligătúrá → COME TO AN ~ WITH

AGRICULTURE s. zivyărlíche

AHEAD adv. culúi-năínte || Cru: âncáp, GOLAB 153

A-HUNTING || Peș: la ávi; **He went ~** Z-dúse la ávi, CL 37 (stress added)

AID s. and vb. → HELP

AIGRETTE

AIGRETTE s. (spray) sărgúce, ciuciúlă, ciuciúlcă

AILING adj. lântid, m pl -ţidz; also lândzit; mărăjár, nip(u)tút; zăbún, -bună, -búñ, -búne; to be ~ atihiséscu

AILMENT s. mărăze → DISEASE

AIM s. scupó, niéte; (target) nişáne → TAKE ~

AIM vb. (to intend) ñ-u bag să; (with or as if with a weapon) anchiléscu, dau tu sémnu, trag tu nişáne, nişinipséscu || Íau la óclú, BASME 488

AIR s. aéră; Alb: érá; (rare word) áir; also hâvă || TULLIU 112: **angels were singing in the ~** ánghil' cântá tu aéră → ASSUME ~S, GIVE ONESELF ~S, PUT ON ~S

AIRING s. → TAKE AN ~

AKIN (TO) adj. (related, similar, identical) ună sóie cu, nă-sóie cu (lit. 'the same kind as')

ALAS interj. → OH

ALARM s. → TAKE ~

ALBANIA s. Arbinşíe || Cru: Arbinişíe, GOLAB 153

ALBANIAN s. arbinés m; arbineásă f; ghégă m; pl gheghi (1 syll.) and ghégañ; (sobriquet) căpră (lit. 'goat'), ghiusmăpingă, pl ghiusmăpingáñ; (~ from the mountainous regions) malesór, pl male-sóri and malesóti; coll. arbinşáme

ALBANIAN adj. arbinşéscu; adv. arbiníşeáşte; **the ~ language** arbiníşeáşte; **Do you know ~?** Ştii arbiníşeáşte?

ALBUMEN s. (~ of an egg) albúş

ALCOHOL s. spírtu, şpírtu; (ethyl ~) inóplimă

ALDER s. árin, arín, anín; G: ávar; vrăñu, pl vrăñ; şclíthru, pl şclíthri || GSus: iáhlâ, CL 253

ALEMBIC s. lâmbíc || DIARO 32: lâmbíchi; CUNIA 8: also căzănítă

ALERT adj. (attentive, watchful) câştigós, -oásă, -óşí, -oáse

ALFALFA s. → LUCERN

ALIEN adj. (a)xén, f (a)xeánă, m pl (a)xéñ, f/n pl (a)xeáne

ALIENNESS s. || CUVATA 3: xínură

ALIKE adv. únă; also: únă sóie; ómña, ómea, uigúne; **Not all the fingers are ~** ~ Túte dzeáditile nu-s únă; **All of them were ~** Tuţ eará-í [ia•rál] únă; **All are ~** Tuţ súntu ómña || MERCA 3: lis ca; DIARO 85: 'like master, like man' ahtári tátâ, ahtári hílú

ALIVE adj. yiu, f yíe, m/f pl yií; also ghiu; (still ~, of a moribund) cu gúrá; **He succeeded to catch his mother still ~** (Putú)

ALL

si-și agiungă mă-sa cu gura (lit. 'He managed to reach his mother with mouth'; i.e., she was still able to speak)

ALL adj. and pron. tut; **They came back with ~ the sheep and dogs**
S-turnără cu tute oi ș-cu tuț câñ → AT ALL; BE NOT QUITE ALL THERE

ALL (A)ROUND adv. avaríg, avar(l)íga, avărígă(ra), divărlíga, divar(l)íga, divărlígala, deavar(l)íga, dinvăr(l)íga, var(l)íga di var(l)íga; di tute părțale

ALL KIND OF || sóie di sóie, BASME 49, 54, 83; luyíi di luyíi, BASME 476

ALL OVER adv. toată rádhă, tu tut lóclu, prísti tot lóclu || I roamed ~ Kruševo (a town in MAC) Tricúi pi Crúșuva, GOLAB 153

ALL THE SAME únă; It's ~ to me Únă-ñ fáțe

ALL RIGHT adj. bun; adv. ghíni; (concessively) as, ási → BE IT SO, LET IT BE

ALL SORTS OF sóie di sóie → ALL KINDS OF

ALL SOULS' DAY s. Arusále f pl

ALLAY vb. agăliséscu; (as of one's hunger) năfătéscu foámea

ALLEVIATE vb. (as pain) lișurédz (and lí-), ñișurédz, agăliséscu, fac s-adíle; (of hunger) năfătéscu foámea

ALLEVIATION s. lișuráre → RELIEF

ALLIANCE BY MARRIAGE s. ncuscráre

ALLOT vb. (to assign, to establish) tal'u, mpártu

ALLOTMENT s. mpártăre, curamánă, parte

ALLOW vb. alás, apróchiu, dau; dau vóle, dau vólă; dizlég; **The law did not ~ that** Nómlu nu u dădeá; **They do not ~ them to stay in their villages** Nu l'-aproáche s-chindrueáscă ân hórile [hórí•li] a lor || CUNIA 226: dau izíne

ALLOWABLE adj. alását, dizligát

ALLOWANCE s. (permission) alásáre, trat

ALLOY s. pacfóne

ALLUDE vb. (to hint) gréscu pri poártă s-ávdă pálthírea (lit. 'to speak to the gate so the window can hear') || DIARO 43: bat; PC: bat pi sumár, dau pi sumár (lit. 'to knock the pack-saddle')

ALLURE vb. leg, amăyipséscu → ENTICE

ALLUVION s. lúnzimă, pl lunzimate

ALLY vb. mi leg cu; (by marriage) ncuscrédz

ALMOND s. miydhálă, badéme

ALMOND-EYED adj. miydalát

ALMOND-TREE

ALMOND-TREE s. míydal *m*, miydăláuă *f*

ALMOST adv. aproápe, aproápea, angeác

ALMS s. (*usu. boiled wheat with honey offered for the souls of the dead*) (s)pumeán, pămăntu, pîrpişór, eleimosíne || pǎrtăciúne, pǎrticiúne, CAPIDAN 149; vâcufi: **He looks so weak as if he lived on** ~! easti slab canda mâcâ di vâcufi! DIARO 91

ALOE s. (aromatic substance) săbúre

ALONE adj. sîngur, singurátic, singurúş, singuríc; axólit; gol (*lit. 'empty'*), *f* goálă, *m* pl gol', *f* pl goále; **They ~ came** (*nobody but them*) El' gol' viñíră; **all ~** (*and sad*) cob, *f* cóbă, *m* pl cobî (*sic*), *f* pl cóbe (*also invar.*); sîngur cob, sîngur-singuríc

ALONENESS s. singuráme, singureátă, singuritate

ALONG adv. || CUNIA 176: dealúngului; ~ **and across** crucíşalui

A LOT OF adj. sumăreáuă, nă crímă (*di*), plod (*di*), suríe (*di*), mal (*di*), chíhtră; **There is ~ wool at home** Lână acásă si-áflă nă crímă; **He has ~ hair** Chíhtră peri áre → LOT, MANY, MUCH

ALoud adv. || PC: cu sílă (*lit. 'with force'*); cu boáţe sănătoásă (*lit. 'with healthy voice'*)

ALPHA s. álfă

ALPINE LAKE s. nduhíñe

ALREADY adv. chióla, chiólas, véche, véce; **He ~ was on his death bed** Trădzeá véche s-moără || DIARO 363: máltu; **the sun had set ~** soárele aveá máltu scăpitátă

ALSO adv. şi, ş-; **Should we ~ die, like all our ancestors?** S-murím ş-noi ca tuţ pǎpâñlí?

ALTAR s. altár and altáre; also: ayiadhímă, ayiavímă, ayiudhímă, trápeză, vímă || MERCA 12: ghidímă

ALTER vb. → TRANSFORM

ALTERCATION s. strigáre → QUARREL

ALTERNATELY adv. cându únă, cându áltă

ALTERNATIVE: as an ~ to (*instead of*) tu loc di

ALTHOUGH cj. cu túte că, ţé-că, că ţe că, ţécari [ţé•carí], méţi, méţi că; **N**: cánai că, canúi || cu-túte-că (*also in Bulg., Alb., Mod. Greek, Ital.*) PARALLELE 130; á-câ; ~ **he promised, he did not do it** a-câ dzâsi, nu feáţi, DIARO 389

ALTOGETHER adv. deadún, dadún, dipriún, mpriúnă

ALUM s. cheátră álbă, stípse

ALWAYS adv. diúnă; tótuna, tótâna, tótna, tónna, tutdiúnă, tutú-

AM

na, tutaúna, tutăúna, dáima, pánda; (constantly) tot; di únă-únă;
One of them is ~ sad Úna-i tut jilítă

AM vb. 1 sg: hiu or éscu → BE

AMARANTH s. bot. ştir → COCK'S COMB

AMASS vb. adún, stivăséscu

AMASSING s. adunáre

AMATEUR s. tiryeaclíu, tiryeaclâ, tiryeachíu || DIARO 43: tiryeaclí
 m, tiryeacloáñi f

AMAZE vb. ciud(us)éscu → MARVEL

AMAZED adj. ciudisít → BE ~

AMAZEMENT s. uñisíre → ASTONISHMENT, BE LOST IN ~

AMAZING adj. || lucrú máre (lit. 'great thing'), BASME 455, 487

AMAZINGLY adv. → AMAZING

AMBER s. chihlibáre, chihribáre

AMBIGUOUS adj. ni úda, ni uscáta (lit. 'neither dry, nor wet');
 ni álba, ni láia (lit. 'neither white, nor black')

AMBLE vb. ínnu ariváne

AMBLING s. ariváne, arăvané

AMBLING adj. (of horses) arivanlâ, -nlíu, -nlâtcu

AMBUSH s. pusáte, pusíe

AMBUSH vb. acát pusíe, limir(yi)séscu

AMBUSHING s. limiryisíre

AMEN interj. amín

AMENABLE adj. muláscu, f sg -ášcă, m pl -ášchi, f pl -âşche

AMERICA s. || BELIMACE 14: Americhíe

AMIABILITY s. || DIARO 43: adâmlâchi

AMIALE adj. eváscu and iaváscu → GENTLE

AMID, AMIDST adv. → AMONG

AMMONIAC s. ţapar(i)có

AMMUNITION s. giuphané [ġup•ha•né]

AMONG prep. píntru, príntră, prit; nídză di (and nídză di); aná-
 misa di; nólghica di, nólgiuca di, nóljuca di, nóljua di; tu; **hidden**
birds singing ~ flowers pul' țe cântă ascúmţâ prit flori; **They are**
 ~ us Sunt nólghica di noi; ~ **the people** nóljua di lume

AMPHORA s. stámnă

AMPLE adj. máre m/f sg, mări m/f pl; múltu, m pl -lţâ; lărgóñu

AMPLIFY vb. măréscu, adávgu, avdág, tíndu, créscu

AMULET s. haimalí, haimalâ, haimaní, haimalíe, haimanlíe

AMUSE vb. şuitescu

AMUSEMENT s. zéfcă, zéfche

AMUSING adj. and **-LY** adv. toáfe invar.

ANALOGY s. analuyie

ANALYSIS s. (as in teaching or learning grammar) análisă

ANATHEMA s. afurizmó, afurizmóu, afurisíre

ANATHEMATIZE vb. afurisescu, blástim, cătăryisescu, cătăryăsescu

|| **DIARO** 26: cătârăsescu

ANATHEMATIZED adj. afurisít, blăstimát

ANCESTOR s. pápu, pl pachi or păpăñ, păpăñ, păpeăñ; străpáp, ghiuş, propátor, străáuş, straúş, străpărínte, stripărínte; tot, pl tóteañ || **CARAFOLI** 47: străúş

ANCESTRY s. (race) dămără; of noble ~ di sóie mare, di căpie mare, di lăgámă; of royalty ~ ciciór di scámnú → **ORIGIN**

ANCHOR s. (as in a roof) || **SJos**: dhiplár, CL 44

ANCHOR ONE'S HOPES IN / ON SMB / SMTH. vb. hiu cu umútea la

ANCHORITE s. érmu, aschitíu

ANCIENT adj. străvéclú, f -veáclé, m/f pl -véclí

AND cj. şi, şă, ş-, di; Go ~ ask! Dú-te di ntreábă! Formerly also e or i

ANECDOTE s. părăvulie

ANESTHETIZED adj. || **BELIMACE** 28: mbitát → **DRUNK**

ANEW adv. diznóu, iar, iára, iără, páli, xaná; to begin ~ pri-adár

ANGEL s. ánghil, dim. anghilúş

ANGELICAL adj. anghilésu, f -leáscă, m pl -léştă, f pl -léşti

ANGER s. amânie (and amă-), năireáţă, nărleáţă, năiríre, nără-íre, yináte, ynáte, ináte, turbáre, trubáre, dzándză, gazépe, yă-zépi; (as of a river) bóră; thimó, uryíe, hulíe; **inflamed by** ~ aprés di hulíi; lísă, lisixíre, path, páthus, gínde, ngindáre, zá-lă, zăte, hímă; orí f pl; náxe, bóli f pl; guşturáre, făsărie

ANGER vb. ayrédz, furchiséscu, ngíndu

ANGINA s. vet. || (inflammation of the mouth, a disease of cattle and horses) **SJos**: sufrágă, CL 261

ANGLING ROD s. úñiţă, vlac

ANGRY adj. yinátós, ynátós, furţuít, căchiusít, hulusít, cărtít (la fáţă); aprés, aprímsu, aprímtu (lit. 'inflamed'); năirít foc || **Cru**: nirít, **GOLAB** 123

ANGRILY

ANGRILY adv. cu hímă, cu inăte, cu nărleată

ANGUISE s. căñisíre, căñínă (and câ-), múndă, munduíre, sicliţí-re, tiráñu, zahméte

ANGUISE vb. nciómir, ncioámir, nciumirédz, ncimirédz

ANIMAL s. gheată; právdă, dim. právdícă; nămálu, nimálu, numálu; (creature) yiitáte [yi•i•tá•ti]; (beast; also fig.) zulápe

ANIMAL HUSBANDRY s. (speaking of sheep) picurăríle, picurărátă, picurărlâche

ANIMATE vb. (to enliven) vncucutédz

ANIMOSITY s. măcătúrá, zăte

ANISE s. ylicánţu, ylicándzu

ANKLE BOOT s. gófe

ANKYLOSED adj. || DIARO 55: acâţát (di mési, di un ciciór, etc.); (immobilized) tesu témlă

ANNEX vb. alichéscu, fac únă

ANNIHILATE vb. fac piripáchi [pi•ri•pák'], afăn(i)séscu, că-tăstrăpéscu, prăpădéscu, părpădéscu; (as an army) astíngu, tuchés-cu, stifuséscu

ANNIHILATION s. (destruction) stifusíre, prăpădíre, afăñizmó

ANNOUNCE vb. dau glas; (to let know) dau / fac / pitréc hăbăre; (~ by striking a wooden bar, as at a church or monastery) toc; (~ by beating a drum) G: bat bărăbânca

ANNOUNCEMENT s. dilealâche

ANNOUNCER s. (crier, messenger before the invention of radio and TV) tilál, sihăryeát

ANNOY vb. scăñiséscu (and scâ-) → TEASE

ANNOYANCE s. pihtusíre; (difficulty) ghiúcă → GRIEF

ANNUITY s. airáte, airátă

ANODYNE s. (any drug that allays pain) anódhin

ANOINT vb. hrisuséscu, miruséscu

ANOINTING s. hrísmă

ANOTHER adj. áltu m, álta f, áltă m pl, álte f pl; (a)lántu (and -ndu), anántu (and -ndu); from one to ~ di la un la nántu; g/d alántúi m, -túi f, -tór m/f pl

ANSWER s. apándise, apócrise, giuvápe, giuiápe [ǵu•iá•pi]

ANSWER vb. (a)păndiséscu, apocriséscu, dau apócrise, dau giuiápe, Í-u tórnu || Cru: apăndăséscu, GOLAB 200; fac, BASME 27

ANSWER SMB. PAT vb. (promptly) bag mănúşe (la túte câte dzâc)

ANT s. ent. fur(n)ică, fur(n)igă; **Src:** sfârnigă || fârnică, furñigă, furíyă, fârmigă, etc. **ALIA** 123; coll. furnicáme, furnigáme

ANTEROOM s. hăiate

ANTHILL s. || **GSus:** furnigárníc, CL 45; **SJos:** furmingufuláuă, CL 255

ANTIC s. (ludicrous act or thing) măimunlâche

ANTICIPATE vb. (to foresee) privéd, pruvéd

ANTIPATHETIC adj. (arousing antipathy) análut, m pl -luț

ANTIPYRINE s. andipirínă

ANTIQUE s. || antică, **DIARO** 58

ANTIQUATED adj. nviclát, f -clátă, m pl -clát, f pl -cláte

ANTIQUE s. antică

ANTIQUE-DEALER s. anticagí

ANUS s. cur, pl. curi or cúruri; guvăleáce, guvălice

ANVIL s. amóne || **GSus:** ciuc, CL 44; **PC:** stur, CL 261; **SJos, Av:** timóni f, CL 262

ANXIETY s. (worry, concern) (a)ngătán, gailé, **N:** gailée, găilée; frundídhă, nácră, ghiúce; sicléte, săcléte; **head-splitting** ~ vă-lăndúrá, silu(y)ie || **CUNIA** 205: anisihíe, niariháte [ni•a•]

ANXIOUS adj. to be on the ~ side șed ca pri schiñ → **BE** ~ **FOR**

ANY adj. văr m, vără f; (whoever, whatever) îte, îtin, îțiși

ANY pron. vărnu m, vărănă f; **You did not obey** ~ Tíne vărnu nu ascultáși; **lest she tell** ~ s-nu spúnă a vărnuí; barún; **Do not be afraid of** ~! Nu avét frícă di barún!

ANYBODY pron. → **ANYONE**

ANYMORE adv. iără, diznou, xaná, póle, ma; **N:** máltu; **You do not see it** ~ Nu-l xaná vedz; **They have not seen him** ~ Nu-l vidzúrá mál-tu || mă, as in: mă ia nu ira mă aco 'but she was not there anymore,' **HRISTU** 21

ANYHOW adv. (in any manner) cúmti, cúmti s-híbă

ANYONE pron. vărnu m, vărănă f; cárevá (sic!), cáinivá (sic!), cániva; **I won't give it away to** ~ Nu-l dau a vărnuí; **Don't listen to** ~! S-nu ascúlt cáni-va; g/d cúniva; **Has ~ come?** Víñe cániva? **We do not do wrong to** ~ Arău nu adúțim a cúniva || **DIARO** 180: carivá; **CUNIA** 336: verún; **Give them to** ~ Dă-lí a cúiti s-hí-bă

ANYTHING pron. (at all) țivá; **I did not have** ~ Nu aveám țivá; **I do not want** ~ Țivá nu voi; hir, dim. hirúș; **I won't give him** ~ Nu-l dau hir; **N:** hici țivá; **We don't want** ~ Nu vrem hici țivá;

ANYTIME

barún; **Today I do not have ~ to do** (*I am not busy*) Nu am barún lú-cru ástăz; ~ **else** áltu lú-cru; **They do not have ~ else to do** Áltu lú-cru nu-áu țe s-facă || HRISTU 20: nițiva; **One could not hear ~** Nu si audza nițiva

ANYTIME adv. || TULLIU 56: cânduțidó

ANYWAY adv. (at any rate) tut ca tut

APACE adv. → SWIFTLY

APART adv. anámera (di), ahóryea, ahórea, parámira

APATHETIC adj. adhyeáfur [a•dhyeá•fur]; **to be ~.** (to give no help) stau cu mâñle n sin

APATHETICALLY adv. cu alăsáre

APIECE adv. || PC: únlu m, únă f

APOLOGIZE vb. âñ l'au l'irtáre; cad bardón; **I ~!** Si mi l'értâ!

APOPLEXY s. pícă, chícută; **hit by ~** loat di hále; **to have an apoplectic fit** nchicutédz, mi agudeáște pícă → STROKE

APOSTLE s. apustulă, apóstul, pl apóstul' and apostoláñ

APOSTOLIC adj. apostolichíe, pl -chíi (sic, DDA 176)

APPALLING adj. (frightful) fricós, fricuít, fuvirós

APPALLINGLY adv. (dreadfully) fuvirós

APPAREL s. derog. catrafúse f pl; cărăndíe

APPARENTLY adv. cándá

APPARITION s. aspúnire, aspuneáre; (as Christ's) alincíre

APPEAL vb. (to apply for an appeal) fac istináfe

APPEAR vb. aspún; alincéscu, alăncéscu; furniséscu, fărniséscu; (as of grass, horns, mustache) dau, dau cap, arăsár; părăstăséscu, părăstiséscu; (as of the break of the day) da dzúua; ápiră 3 sg; (of pimples) scot; **Pimples have ~ed on my face** Scoș gărnuță; (a)ndzămédz; **Several drops of blood ~ed** Născânte chícute di sândze ndzămără; (to seem); **in order for him to ~ handsome** ca si si-aspúnă lărgóñu; (as of an omen) **A great sign ~ed to me** Ñ-si-aspúse sémnu máre; **It ~ed in front of him** Í-si spúse dinínte; **Three women ~ed to the boy** Í-si furnisírá a ficiórlui trei mul'éri; **It ~ed in his dream** Í-si fărnisí tu yis; (to seem to be) adúc → APPEARANCE

APPEARANCE s. videáre, vidzútă; fătă; suréte; **Tir:** asurétă; aúm-bră, prep, priep; strañu; **from ~** la videáre (or tu vidzútă); **At the first ~ it seemed to be silver** S-păreá la videáre di-asíme că vrea híbă; **He has the ~ of a man** Are vidzútă di bărbát; **He had the ~ of a prince** Aveá aúmbră di hílu di dómnu; **From ~s and from his way of**

APPEASE

speaking he seemed to be from Veria (a town in N. Greece) Tu prep
ş-tu cuvëndă aduţeă viryeán

APPEASE vb. apreaadún, apreadún, mbun, ambún, mbunédz; (as one's
hungar) cālésu || **Cru:** arăzbún, GOLAB 201

APPEASED adj. a(ră)sbunát, isihăsít, agălisít

APPEASEMENT s. agălisíre, isihăsíre

APPETITE s. órixe; to dampen smb.'s ~ taľu tăcătea || ű-si tălé
órixea (lit. 'my ~ has been cut [short]'), PARALLELE 153

APPETIZER s. mizé

APPETIZING adj. nóstim, m pl -tiň, f pl -time → TASTY

APPLAUD vb. plăscănescu păľńile

APPLE s. mer n, meăre pl; múză; wild ~ ayrómbul, **N:** agrómin; (a
certain variety of ~) thiríchiu → ADAM'S ~ || **Rod:** miér, B-ARCH 57

APPLE-TREE s. mer, dim. miríc, miríciu; wild ~ ayrómbal || ALIA 58:
pom di meăre, améru || **Rod:** miér, B-ARCH 58

APPLICATION s. (request, petition) (a)rugiuhále, argiuhále, aru-
zuvále; (applying, putting, superposing) băgăre; apuneăre, apúnire;
practical ~ píră

APPLY vb. apún, bag; We are going to ~ leeches to him Va-l' băgăm
avdhéle

APPLY ONESELF TO vb. cilistiséscu, cealăhtiséscu, pidhipséscu

APPOINT vb. (to hire, to be hired) ▼bag, ▼ndreg, ▼păitéscu, pui-
téscu, ▼zburăscu

APPROACH vb. apróchiu

APPORTION vb. mpártu

APPRAISE vb. → VALUE

APPREHEND vb. (to grasp) apúc, acăt, (a)nciúp (and angiúp) → UN-
DERSTAND, PERCEIVE

APPREHENSION s. andírse → FEAR, SHYNESS

APPRENTICE s. cir(e)ác, ciuráciu, căľă, căľă; múcio invar.

APPRISE vb. → INFORM

APPROPRIATE adj. (fit, adequate) uidisít → MAKE ~

APPROPRIATE vb. (to take possession) ľau || (to set aside for a
specific use) → pun nanăpárti, pun parámira PC **Brz**

APPROVAL s. vóľe; (consent) căpsíre, străxíre

APRICOT s. caísă, hérhică, heárhiră, heárhită, cheársică, dzăr-
dzeále f pl; zărzălă, pl zărzeále; práscă, virucneáuă, pl virucnéi
|| **Gop:** căisíi, GOLAB 224

APRICOT-TREE

APRICOT-TREE s. cáis, cheársic, heárhic, hérhic, heárhir, heárhic, virúche f, virúchiu m, virucnéu m, virucheáuă

APPROACH vb. apróchiu; ~ **kindly** 1au cu búnlu || (to come closer to) LITURG 124: 2 pl imper: apruchés-vă

APPROACHABLE adj. dóbru, m pl -bri, f pl -bre → GENTLE

APPROACHING s. aprucheáre

APPROPRIATE adj. uigúne invar; it is ~ acátă, cádi 3 sg. impers.

|| it is not ~ nu cádi, DIARO 193

APPROXIMATELY adv. ca; vâă, ca vâă; ~ **one month** ca vâă lúnă
→ ABOUT

APRIL s. apríl, apríliu, (a)prír, (a)priír

APRON s. poálă, fútă, fută, néce, nécică [néč•kă], péce, mbrus-télă, pistimále, bistimále, pudhyeáuă, pudeáo, puryeáuă, pureáuă;
Cru: pişcimál

APPROVAL s. (consent) munăsípe

APT adj. ácsu → ABLE

AQUAFORTIS s. (nitric acid) ghizáp n, ghizápe f

AQUEDUCT s. || K: apaduţitór, GOLAB 199

AQUILINE adj. (as of a nose) turnát

ARAB s. aráp, dim. arăpúş

ARABIAN HORSE s. cal arăpescu

ARABIAN NIGHTS s. halimáuă f sg

ARBUTUS BERRY s. cumără; Smr: cumăreáuă, cumureáuă

ARCH s. cubé, thol → VAULT

ARCHED adj. (vaulted, as of a forehead) || DIAROM 142: gubilós
(rare)

ARCHANGEL s. arhánghil

ARCHBISHOP s. arhiréu, mitrupulít, dhispóti [dhis•pótĩ] m, disputádz pl; coll. disputáme

ARCHED adj. (of smb.'s brow) gubilós

ARCHAEOLOGIST s. arhiológ

ARCHITECT s. arhitéctu

ARCHIVIST s. || DIARO 72: arhiofilaxu

ARDENT adj. aprés, arăchít, azgutós, ncălurát, sértu, m pl -rţă, f pl -rte; also sértic; sárpit, sárpit (and sâr-), sárpid

ARDOR s. cáfche, zési f

ARE vb. → BE

AREA s. loc → REGION

- ARETE** *s.* (mountain) mucle
ARGILLACEOUS *adj.* → CLAYEY
ARGUE *vb.* mi ncaciu (cu) (and ngaciu); tăcănescu, filunichiséscu
ARGUMENT *s.* strigare → QUARREL
ARID *adj.* sec, *f* seacă, *pl m/f* seți; sec gol (*sic*); (as of a mountain) stirnós, *f* -noășă, *m pl* -noși, *f pl* -noăse
ARISTOCRACY *s.* dumnăme, beiliche, afindádz *pl*
ARISTOCRAT *s.* dómnu, *pl* dómni; afindă *m*, afindoăne *f*; arhúndu
ARISTOCRATIC *adj.* dumnéscu, -nească, -néștă, -néști; arhundéscu
ARK *s.* cátrig, cátric
ARM¹ *s.* anat. braț, *pl* brăță || **Cru:** anúmire, GOLAB 199
ARM² *s.* mil. armă, *pl* arme and ármmate → TAKE ~S
ARM ONESELF *vb.* armătuséscu
ARMCHAIR *s.* cathédra || **Cru:** polithróne, GOLAB 244
ARMED *adj.* armătusít
ARMED FORCES *s.* sífere
ARMFUL *s.* (as of firewood) braț, brățát, bărtát, surghít; (the distance from one arm to the other) uryíe, urghíe
ARMISTICE *s.* paidós *invar.*
ARMPIT *s.* soără, sumsoără, sunsoără || ALIA 164: sumsór, sumă-soără, supsóri [sup•sóri], mălisát
ARMY *s.* oáste, *pl* oști (1 syll.); aschére, urdíe (and urdhíe), strató, *pl* stratévmate; (standing army) sífere || CUVATA 20: vóină
ARMY STOREKEEPER *s.* zapită
AROMA *s.* aroámă, árumă, *pl* árume or arómate
ROMANIAN *s.* arămăn; **N:** armăn, rămăn; **Tur:** (self-designation) vlah; (Grecized ~) gărăgún; coll. armănáme (and armă-); armăníle; gărăgunáme; (nickname given by Albanians) gog or gógă; (the ~ language) armâneăște (and armă-), vlăheăște; **He spoke ~ well** Zburá ghíne armâneăștile; **He answered back in ~** Í-u turnă armâneăște
ROMANIAN *adj.* armănéscu (and armă-), rămănéscu, vlăhéscu
AROUND *adv.* anvarlíga, anvărlíga, nvarlíga, nvărlíga, divarlíga; dinvărlíga, văríga, vărlígalui; all ~ di túte părțale || LITURG 124: amvrígalui
AROUND *prep.* navărlíga di, divărlíga di, vărlíga di, divarlígalui
AROUND-THE-CLOCK *adv.* dzúua ș-noáptea
AROUSAL *s.* apríndire, aprindeáre, azgânipsíre
AROUSE *vb.* apríndu, scol, azgânipséscu

ARRANGE

ARRANGE vb. (a)ndrég, (â)ndrég; bag di căle; arădhăpsescu, ară-dhyi(p)sescu; **He was arranging the stones** Chetârle li-arădhăpseá;
 || **Cru:** idusescu, GOLAB 221

ARRANGEMENT s. (setting in order) (a)ndreádzire, ndridzeáre, ră-dhyipsíre; (order) arádhă, nizáme; **G:** udópsu; (secret ~, scheme) dhóhă, dhóhe

ARREAR s. aréstu, cusúre

ARREST s. acăţare

ARREST vb. → APPREHEND, STOP, TAKE IN CUSTODY

ARRIVAL¹ s. agiúmtă, agiúndzire, agiundzeáre, vinítă, yinítă, vi-níre, vineáre

ARRIVAL² s. (one who moves to another village) iabangíu

ARRIVE vb. agiúngu, acăţ; **He ~ed in the mountains** Si-acăţă di múnţă; **to ~ at dawn** tăhinipsescu, tuhi- || (to ~ in a hurry or unexpectedly) chic (lit. 'to fall') **He ~d to Bucharest unexpectedly** Chică Bucuréstili! PARALLELE 137

ARROGANCE s. fuduleătă, furţuire, fálă → PRIDE

ARROGANT adj. mărit, fudúl, fudulít, fălít, furduít, furţuít, făndăxít, daí invar., daítcu, m pl daítţi; ciom, f ciómă, m pl cíoñ, f pl cióme; arăñós, cămărusít, pirifán, sirbés, -béz; (dignified) pitrít; **to become ~** (to give oneself airs) li ngroş lucrili

ARROGATE vb. arúc cătuhíe (pri) || CUNIA 287: (a)ncálic

ARROW s. sădzeată (and săzeá-), sudzeată; săyítă, săítă, gilít, gilitúrá; (the ~ of a scale) mucíuc

ARSENIC s. áxif

ARSENIC ACID s. afrát

ARTESIAN WELL s. şitrăvâne

ARTFUL adj. cumalíndru, m pl -índri; hítru, m pl -ţră, f pl -tre; píspu, m pl píshi, f pl píspe; puniripsít; (foxy) mástorsă f

ARTFULNESS s. (refinement) micáme; (craftness) şiretlâche

ARTHRITIS s. rumaticó

ARTICHOKE s. anghináre

ARTICULATE adj. (usu. of speech) ligát

ARTICULATION s. anat. prinód

ARTIFICE s. dhóhe → SCHEME

ARTILLERYMAN s. tupcí

ARTISTICALLY adv. chibăreşte || cu art, HRISTU 1 and cu artu 4; **very ~** cu multu art, HRISTU 5

ARTISTRY

ARTISTRY s. micáme || art, HRISTU 1

ARUM s. bot. călcădză

AS cj. (comparison) ca; ~ **black** ~ **coal** laiu ca tucínile; (in the same manner) ~ **they came, so they left** Cum viñířă, acsí s-dúsiră; (while) ~ **they were leaving** cum si duțeă; (instead of) tră; ~ ... so căta ... și or cată și || cacúm, LITURG 125: **as in heaven, also upon earth** cacúm țeru așăți șă pi lócu; (since) **Av:** únă țe, BASME 502

AS COMPARED TO spróti; ~ **the horse the mule is smaller** Spróti cálu múla eáste ma ñícă

AS FAR AS prep. până di

AS FAR AS ONE CAN SEE adv. || cât veáde albul soáre (lit. 'as far as the white sun can see') BASME 102

AS FULL AS AN EGG adj. dínġa, dén-, dân-; ndisát → BRIMFUL, FULL TO CAPACITY

AS FOR di; ~ **length, it is not so long** Di lúngu nu-i ahât lúngu

AS HARD AS ONE CAN LICK adv.: to run ~ (Fug) ca tórníc, ca (a)n-dórníc

AS HUCKLEBERRIES adv. cu mnáta

AS IF cj. cánda (că); ca cându, mápari [má•pari], maspár, sánchi, táha, táxi că; ~ **it were of copper** cánda că erá di hálcumă; **He behaves** ~ **he grew up in the woods** Si poártă ca cându criscú tu pădúre || ghióia or ghioáia, CAPIDAN 504

AS IF ON PURPOSE || CUVATA 7: ca ti ináti .

AS LIKE AS TWO PEAS || DIARO 29: bitiví m, bitivíi [•ví•i] f, bitivíi [•víi] pl; also bitivítcu

AS LONG AS adv. (temporal) || BATSARIA 70: păn-căndu

AS LONG AS cj. (since) || **Av:** únă țe, BASME 502

AS SOON AS adv. cum; di cum; cárea, cária, cât, íțe, íți, íțiși, ma; ~ **they saw her they kidnapped her** Cum u vidzúřă, cum u arăchí-řă; ~ **love appeared** di cum andzămă sivdălu; cât loai să; ~ **night fell** câtu ntunică; (immediately after) ~ **he comes, call me!** Ama că va s-yínă, grea-ñ! únă (+ verbal noun): ~ **he entered the door** únă intrátă di la úșe || ~ **he saw him, he recognized him** Ma-l vidzú l-cunoscú, BASME 9

AS THOUGH cj. táha → AS IF

AS WELL adv. ómña || ómia; anghióre, CAPIDAN 504-5

AS YET adv. tóra di tóra; di oáră; până tru hópa aístă

ASCEND

ASCEND vb. alín

ASCENSION s. al(i)náre, sculáre, análipse

ASCENT s. (as of a mountain) alináre, alnáre, anífur (ant. catí-fur); aráp; sculáre

ASH s. cinúşe, scrum; (~ mixed with live coals) sprúnă, spúză; **N:** spúrá, spúrnă

ASHAMED adj. (a)ruş(i)nát, (a)rşunát, antirisít (and andirsít), antirsít; aruştít → BE ~

ASH GATHERER s. cinuşár

ASH-TREE s. frápsin, thrápsu; (~ with red leaves) címbúciu; coll. frápsinét, frápsináme

ASHY adj. (gray, as of wool) sáin, m pl -íñ, f pl -íne

ASIDE adv. di ună pártē; parámira

ASININE adj. glăréscu, f -rească, m pl -réştă, f pl -reşti

ASK vb. (to inquire) (a)ntréb, ântreb; **If she asks about me ...** Si ntribáre ea trá míne...; (to consult) **Ask even your walking stick!** (i.e, Do not hesitate to ask) Ş-cu cârlígu-ţ s-ti-ntrégghi [stin• trég]; ~ a riddle bag nă angucitoáre; (to demand, to beg, to implore) ţer, (a)ór; **I ~ you not to anger me** Vă or nu mi cărtít; rog (obsolescent); părăcălséscu, pălăcărséscu, părlăcăséscu, cáftu; **What are you ~ing from me?** Di la míne țe căftát? (to call, to request) dimândédz; ~ **them to surrender!** Dimândát-lă si si nclínă; ~ a favor (ţ-) fac (a)rigeáie; fac (únă) dimândăciúne; (ţ-) cad cu máre părăcălíe || **P:** ndreb, SarD 82; **Cru:** mulăéscu, mulu-, GOLAB 236

ASK COUNSEL OF SMB. vb. || Í-cáftu míntea, BASME 10

ASK FOR ADVICE vb. mi ntreb cu

ASK FOR FORGIVENESS vb. âñ Íau Íirtáre; mi simbăţéscu || CUNIA 133: âñ cáftu Íirtáre

ASK FOR IT vb. (to trail one's cloak) u cáftu (ngăceárea) cu luminárea

ASK FOR PERMISSION vb. cáftu vóle, Íau mâna a, Íau izíne; **He went to ask for the emperor's permission** Dúse s-Ía mâna a amirálui

ASK FOR SMB. IN MARRIAGE vb. || **They asked for Gina in marriage** U căftárâ Gína nveástă, DIARO 208

ASK FOR TROUBLE vb. ñ-bag cáplu tu tástru (lit. 'to put one's head in a satchel')

ASK SMB.'S PARDON vb. → **ASK FOR FORGIVENESS**

ASKANCE adv. şubeilâtic

- ASKEW** adv. parámira || CUNIA 221: na-năpárti
- ASLANT** adv. pládea, (a)mplátea (and ambládea), plainá; **The thieves ran away aslant** Fúríli [fúrí•lí] loáră ambládea
- ASLEEP** → FALL ~
- ASPARAGUS** s. spărângă
- ASPECT** s. vidzútă, suréte, ópse, ceahré, straňu || HRISTU 1: **with the ~ of** cu fisi di → **APPEARANCE, FACE**
- ASPHYXIA** vb. asfixédz
- ASPHYXIATED** adj. asfixát and -xít
- ASPHYXIA** s. asfixíre, asfixíe
- ASPIC** s. (a cold dish with meat and vegetables) pihtíe; plíhtu-mă, păcé (and pâ-)
- ASS¹** s. yumár, tar, tăróňu, câciu, uriclát, **N:** urinclát; (of people) zdânglără
- ASS²** s. anat. cur, dim. curéciu, şidzút, primichír, bis, ghes, fândâc, cărtélú; (usu. in children's talk) cuciu
- ASSASSIN** s. catíle invar.
- ASSASSINATE** vb. uťíd → **KILL**
- ASSAULT** s. năválă, sărghíre, cităsíre, himusíre, anăpădíre, (a)urńíre; (y)irúse, (y)iurúse, (y)irúşe, (y)iurúşe
- ASSEMBLAGE** s. (gathering) adunătúra → **ASSEMBLY, MEETING**
- ASSEMBLE** vb. ▼adún; 1 pl: adunăm and annăm; 2 pl: adunát and annát (of sheep) mârşin or mârşinédz
- ASSEMBLY** s. adunáre, cumşóňe, diváne, giumaéte [ġu•ma•é•ti], giumăiéte [•ié•], chinótită, sobór
- ASSENT** vb. → **AGREE**
- ASSERT** vb. ţân (că)
- ASSERTION** s. dzâcă
- ASSESSMENT** s. (as of a tax) munăsípe
- ASSIGN** vb. sémnu, simnédz, nsimnédz; (as a salary) ta'lu → **ESTABLISH**
- ASSIGNMENT** s. (task) mândátă
- ASSIST** vb. → **HELP**
- ASSISTANT** s. dhyeavér, dhyeaverán
- ASSOCIATE** vb. aprínd aluáturile (cu), acát aluáturile (cu) || (to make friends with) mi fac soť (cu), **BASME 802; We do not ~, We do not socialize together** Nu făťém căsă deadún (lit. 'We do not make house together'), **PARALLELE 125**

ASSOCIATED

ASSOCIATED *adj.* I am ~ with hiu únă cu; They were ~ with the bandits Erá únă cu ațél' di a noáptilei

ASSOCIATION *s.* suțătă, cumbanie, itărie || DIARO 86: suțâli f, frâțâli f

ASSORT *vb.* alég, uidisescu, idusescu, tiryisescu

ASSORTMENT *s.* (as of clothes) tăcâme; (arrangement in groups according to established criteria) uidisire, tiryisire

ASSUAGE *vb.* isihăsescu, agălisescu

ASSUME *vb.* (of a title) láu; ~ **airs** li trag groáse → GIVE ONESELF AIRS

ASSURANCE *s.* siyuripsire, siyurliche

ASSURE *vb.* asfălsescu, săylămsescu, (a)siyuripsescu

ASSURED *adj.* asfălisit || HRISTU 35: (safe) asfilisit

ASSUREDLY *adv.* mútlac

ASTER *s.* bot. flóra a Paștilui

ASTHMA *s.* ângúsă, ngústă

ASTONISH *vb.* mărmurisescu, mărmurăsescu → AMAZE

ASTONISHED *adj.* apurisit, cihtisit, ciuduít, ciudisít, limnusít, ñirát, mărmurisít, sfuldziát, sfulguít, uñisít, uñít || BASME 25: agudít ca di sfúlgu (lit. 'as if hit by lightning'); BASME 325: ca agudít di chícută; BELIMACE 9: ndilisit

ASTONISHMENT *s.* apurie, apurisiré, cïudie, mărmurisiré, ngurdire, ñiräre, thăvmusire, uñisiré; *N:* toáfe, tuáfe invar.; **restrain one's** ~ âñ țân apuría

ASTOUND *vb.* → ASTONISH

ASTOUNDED *adj.* ndărsít → DIZZY

ASTRAY *adv.* alăthipsít, ftisít

ASTRIDE *adj.* discăcărát

ASTRIDE OF *prep.* cālár (pri); He was ~ his chestnut horse Sta-n cālár pri ghióclu [gó•klu]

ASTRONOMER *s.* astronóm

ASTRONOMY *s.* astrunumie

ASTUTE *adj.* → CLEVER, SHREWD

AT *prep.* (on the day of) la, ti; ~ noon ti prândzu oără; tu; ~ eight o'clock tu óptule; (when, after) tru, tu; ~ his return from the sheep tru turnáta di la oi; ~ his departure tu fúgă; (to or toward the direction of) câtră la; He is looking ~ my in-law mu-treáște câtră la cúscra; (against) prísti; pi; He rushed blindly ~

AT ALL

him Prísti nâs si-arúcă zúrlu; **Because of that he was angry ~ the girl** Di aéstă hirbeă pi feătă

AT ALL adv. can, dip, di-a dip, dot; **N:** hici; cât ghitrîşca, cât trâ yitrîe, iuvă ş-iuvă, şcrau; (of money) tiniché; **I am not going to be quiet ~ Nu tac ş-dip** (PC: [jdip]); **He is not choosing anything ~ Țevă di dip nu aleádze; We do not understand ~ Cât ghitrîşca nu achicăsím; He did not speak Latin ~ Nu şcrăpuiá can latineásca; (of a foreign language) níŭi élif be; di-a-cutótalui, dicutót; The wool has not been carded ~ Lâna nu-i dot scărminátă** || hir, iciu, sărmă, CAPIDAN 504; **F:** dot, DIARO 77; VELO 106: di dibidús

AT ANY PRICE || DIARO 241: cum-di-cum

AT LEAST báre, bári, bárim, mácar, macárim, măcár, măcă, cánim; **N:** canáe, canái, cánai-că; **S:** can; ~ **I married a woman who is the way I wished her to be** Loai feătă, canáe, así cum vream; **If you break your fast, ~ eat lamb!** Máca ti purínŭa, măcă cánim ñe! || BELIMACE 86: bar

AT ONCE adv. dinăcăle. di nă oáră, tu oáră; **It used to be done ~, that very second** S-făŭeá tu oáră, tu aŭeá minútă

AT ONE'S OWN SWEET WILL || STERGHIU 11: cum ŭă táli mîntea

ATHEISTIC adj. athéu m, athéă f; m pl athéi, f pl athée

ATHWART adv. amplátea, dhiplá

ATHWART prep. cóntră (and cóndră) cu

ATMOSPHERE s. aéră, atmusféră

ATOM: not an ~ cât trâ hitríe, cât ghitrúşca → **AT ALL**

ATOP adv. and prep. (on top of) di súpră, pri súpră

ATROCIOUS adj. crud, -dă, -dz, -de; arău, f aráuă, m pl arăi, f pl arále; ni-ñílós, -oásă, -óşi, -oáse

ATROCITY s. ni-ñílă

ATTACH vb. (to put, to hang) chic; **He ~ed the sword to her neck** âl' chică apála di gúşe || (to pay attention) bag oară (with dat.), HRISTU 30

ATTACK s. (a)urñíre

ATTACK vb. (with stones) ambuliséscu → **FIGHT**

ATTAIN vb. aséscu, agiúngu; to ~ one's end (a)pugudéscu

ATTAINMENT s. → **ACHIEVEMENT**

ATTEMPT s. cătăpăŭíre, dhuchimăsíre

ATTEMPT vb. cătăpăŭéscu, dhuchimăséscu

ATTEND vb. (to accompany) fac suŭátă; (to escort, to see) pitréc;

ATTENDANCE

(to look after) *mutréscu, câştighédz* || CUVATA 7: *to ~ to one's business* *ñ-mutréscu lúcurlu*

ATTENDANCE *s.* *câştigare* → DANCE ATTENDANCE TO SMB/SMTH.

ATTENTION *s.* (applying the mind to an object) *méngă; (care) - (a)ngătán, ângătán, mutrită; (consideration, mindfulness) usúle* || Cru: *dicáte, GOLAB 211* → SHOW SMB. MUCH ~

ATTENUATE *vb.* *minutédz, minuţăscu; scad; slăghéscu, sclăghéscu*

ATTESTATION *s.* (proof) *imzáe, pl. imzái*

ATTIC *s.* *hátule* || *Peş: dăvâne, CL 44*

ATTIRE *s.* *stólidhă, stulídhă*

ATTITUDE *s.* (posture) *purtátic*

ATTITUDINIZE *vb.* *fac gilfédz*

ATTORNEY *s.* *avucát, dhichiyór*

ATTRACT *vb.* (to beguile) *plănăséscu; (impers., usu. in negative phrases) (nu) mi ncăldzáşte* || BASME 426: *ñ-fáşte cu óclul; ALR 1348: (as a dog, by showing it a piece of bread) Angán cânli c-ună cumătă di pâni*

ATTRACTIVE *adj.* *arâsít; nóstim, m pl -tiñ, f pl -time; pălít*

AUBERGINE *s.* *pitligeánă, pâtlăgeánă*

AUCTION *s.* *vindeáre, vîndire*

AUDACIOUS *adj.* *curajlí* → BOLD, BRAVE

AUDACITY *s.* *fidănlâche, cutidzáre*

AUGMENT *vb.* *măréscu, adávgu* → ADD

AUGURY: of good ~ *ugúre invar. Meeting him was of good ~* *âñ işí ugúre n căle*

AUGUST *s.* *águstu, ávyustu*

AUNT *s.* *ţátă, tétă, dódă*

AURORA *s.* *hărghie, hăryie* → DAWN

AUSTER *s.* (a wind blowing from the south) *iug, not*

AUTHENTIC *adj.* *alithhiós (sic); di tamamá; (perfect) tamamaná, ynisíu; (genuine) sayláme invar.*

AUTHORITY *s.* (police) *zabítlăcă; (power) exusíe; on good ~ (am) apă di la múmă* || *iuchiuméte [iu•k'u•mé•ti], BASME 277*

AUTHORIZATION *s.* (permission) *tischiré(e), trat; (formerly) rusatnaméi* → PERMISSION

AUTUMN *s.* *toámnă* → FALL

AUTUMNAL *adj.* *di toámnă, tumnátic, tumnăréscu, tunăréscu, tumníş*

AUTUMNAL SEASON *s.* (from a shepherd's viewpoint) *tumnátic*

AVAIL

AVAIL: chirútă; **All he did was to no** ~ Îți feăte fu chirútă ||
 CUVATA 3: **tears were of no** ~ lăcărñili nu fătea țivă

AVALANCHE s. (of snow) **Băi:** rungă

AVARICE s. sclinceáme → **STINGINESS**

AVENGE vb. varăzgân; âñ lău áhtea, ñ-scot áhtea, ñ-scot arăzgânlu, ñ-lău sândzile, l'-u scot prit nări, l'-u scot análma prit gúră; **N:** mi ascúmpăr; **You should ~ me!** S-mi ascúmpări! **We are ~d!** Nă scoásim áhtea!

AVERAGE adj. nólgić; (common) paráspur

AVERSION s. límă

AVID adj. **be** ~ nu am sat di, nu am sátru di → **GREEDY**

AVOID vb. amfiréscu, afiréscu; ~ **like a pest house** fug ca uvréulu di cărăvídă; fug ca di per di lup; fac ilealá (di); âñl dau limăreáua (di); dau dabóga (di); *impers.* s-țá dai cămeáša (*i.e.*, *it is better to renounce even your shirt in order to ~ danger*)

AVOW vb. dzăc faniră

AWAIT vb. așteptu, apăndăxéscu

AWAKE adj. (not sleeping any longer) sculăt, dișteptu, diștiptăt

AWAKE vb. dișteptu || **Cru:** mi dișcéptu, GOLAB 212

AWAKING s. diștiptăre, diștiptătă

AWARD vb. dau nișáne; **to be awarded** lău nișáne

AWARE adj. || **I am** ~ ñ-u am mîntea; **I am fully** ~ éscu cu tûtă mîntea, DIARO 289

AWAY adj., adv. dipărte, náparti, lărgu

AWAY interj. ~ **with you!** Adúnă-u di auá! → **GET LOST!**

AWFUL adj. lăhtărós, f -roásă, m pl -rósî, f pl -roáse

AWKWARD adj. astăngu, m pl -ndzi; stăngăciu (ant. driptăciu); zérvu, m pl -ryi, f sg -rvă, f pl -rve

AWL s. súlă, țângărsúlă, țungursúlă, țungrusúlă

AXE s. tupór, tăpór, tupoără, tupoăre, tăpoăre, țupătă; *dim.* tupurăt, tăpuríc, țupătíce; **Băi:** látă

AZURE s., adj. (as of the sky) albăstru, -stră, -ștri, -stre

B

BAA interj. (of goats) mea; (of sheep) bea

BABBLE vb. (to talk idly) băbălăscu, dărdărăscu (and dărdă-), discântu, mătin (pi virisîe); 3 sg dâr-dâr gúra l'-si dūte

BABBLER s. băbălăr, dărdără, dărdărós, fafalán, farafúrá, fărfăr, farfará, fărfără

BABBLING s. (of people) dărdăr(s)îre, poliloyîe; (chatting) láfe, lăcărdîe (and lăcăr-), lăpărdîe; (of birds) pilidăre; (of infants) gugurăre

BABEL s. → HUBBUB, UPROAR

BABUSHKA s. bálțu, dărmă, dărtumă

BABY s. beb, pl bebi (The DDA cautions: not begħî!) m, bēbă f; ciuciu, cōpan, **N:** gad, gat; fet, ficiuríc, luț, nat, ñic, níphiu [níp•hiu], ñac, ñat, ñițicó; (before baptism) pij m, píjă f; sār-măniță, țup, pl țuchi [tuk']; **Nic:** (baby girl) púpă || pup, CAPIDAN 149; STERE 14: tēcnu

BACHELOR s. bicheăr; derog. mărtătór → SINGLE || DIARO 198: cālú-gâr, calóyir

BACHELOR'S BUTTON s. bot. zărzărícne

BACK s. anat. schinăre, schinărát; plătăre, páltăre, pultăre; spălă; (in a children's game) lăsă-spătă; (middle of the ~) crúte; on the ~ ncrâșca (and ngrâșca); **at the ~ of beyond** după soăre; tu ascăpitlu a lóclui; iu bea púli apă → BREAK ONE'S ~

BACK vb. andrupăscu, țân, agiút, dau mână di agiutór

BACK DOWN vb. frângu năpói

BACK UP vb. || (to retreat) mi strag; 2 pl imper. Strădzeț-vă! HRISTU 34

BACK adv. năpói; ~ **and forth** năpói ș-năinte; **F:** pi-aroă, pi-arcó → FALL ~

BACKBITE vb. cacuzburăscu

BACKBONE s. anat. schinărát

BACKGAMMON-BOARD s. táblă

BACKWARD(S) adv. napudhíșalui, năpu-; **go backward(s)** cătră năpói; ca cāvurlu; anášchila

BACON s. (fat bits of pork) țiyărídă (and tiyărídă); **Clis:** pi-

surídă

BAD adj. (wrong, vicious, lousy, ugly) (a)rău, f (a)răuă, m pl (a)răi, f pl arále; also: ca vai di míni, ca vai di tíni, etc; chiutandál; nibún, pabés, s(c)lab, m pl s(c)laghi, f pl slábe; sab, f sábhă, pl m saghi, f pl sábe;; uchinát; ~ **people** bicimsâj [•sâž] oámiñ || **I feel** ~ N-**u** arău, BA 6; ~ **person** ínimă láie, BASME 346

BAD HABIT s. tăbiéte → **HABIT**

BAD LUCK s. anapudhíle, tirsilâche

BAD TEMPER s. sisimlâche

BADGER s. zool. ázvu, baładós; **Cru**: dzóyiur; yédzäre, yédzură || **Lvz**: dzóyiură; **GSus**: brásúc, CL 39; **G**: zóyiar, zóyir, SarD 34; **Kërb**: dozbált; **Bil**: baładósă, cunávă; **Pls**: palidósă, NEIESCU 142

BADGER vb. nu dau bánă, scăñisescu, acáţ limăreáua

BADINAGE s. şuguire

BADLY adv. (a)rău; also: ahamná; ca vai di míne; ghíne (lit. 'well'; **The rain soaked us** ~ Nă udă ghíne ploáia

BAFFLE vb. cārşilătisescu

BAG s. sac m; also: búrdhă, hărăr, săcúlu, tástru; (as for carrying food) **G**: târváciu, târváš; vúryă; **with** ~ **and baggage** cu síndu cu pándu || **Cru**: púngă, GOLAB 246

BAGATELLE s. → **TRIFLE**

BAGEL s. clúrá; ghivréc, ghiuvréc

BAGGAGE s. călăbălâche, cătândie → **BAG**

BAGPIPE s. gáidă

BAIL¹ s. (security) bifă, chifíle, chifiliméi [ki•fi•li•mé•i]

BAIL² s. (handle) mănúşe, turtoáre

BAIT s. căpáne → **TRAP**

BAKE vb. coc, aor. cópşu, part. cóptu; **The bread is not** ~ed; **it is not done** Pânea nu s-coápsse, eásti yíi; (~ in hot ashes) sprunédz

BACKBONE s. anat. cătínă, schinărát

BAKER s. cilipár, ciripár; furnágí, furnágí, furnucíu, furnár; psumă; (~ of pretzels, etc.) covrigár || pânár, CAPIDAN 149; **Cru**: cilipár, GOLAB 210

BAKER'S PROFESSION s. cilipârlâche

BAKERY GOODS s. cilipârlâche

BAKING s. (of bread, etc.) coăţire, cuţeáre

BAKING OVEN s. → **FURNACE** || **K**: ciriáp, GOLAB 210

BAKING PLATE s. siníe, tăpsíe, tipsíe, tâvă (and tăvă)

BALANCE

BALANCE s. cântăre (and cântăre, căndăre); palândză, pălândză; statără, statire; tirizie, ziyă || (large ~) *Prv*, *SJos*: plastingă, CL 259 to lose one's ~ vb. pălăscu

BALANCE vb. → **WEIGH**

BALCONY s. balcöne, cirdăche → **TERRACE**

BALD adj. chilés; also: călvu, pl m -lyi; chel, f chelă (sic), m pl chel', f pl chéle; chirós; şúplid, -pliv, f -vă, m pl -plyi, f pl -plive; 3 sg: áre lúnă n cap || *Amc*: fără peri, SCHL 114; *ALIA* 146: bel, bilít; falacró, falá cru, falávcu; gol, şut, urdát, zarcuchéfa-lu

BALD SUMMIT s. gól(i)nă; (~ of a hill) acăre

BALDACHIN s. (a rich embroidered fabric) cuvúclú

BALDERDASH s. → **NONSENSE**

BALE s. bal, hărăr, hărăie

BALEFUL adj. lăhtărós, f -oásă, m pl -óşl, f pl -oáse

BALLYHOO s. giufă

BALK s. (as a support in a wall) dhémă

BALK vb. cārşilătisescu

BALL s. (spherical body) bel, pl. beále; (~ of food, paper, cotton, etc.) arómbu; gumóli, gumúlu; toc, top; (of thread) glém, glóm; (of snow, of gold, etc.) zbúldzu; (toy) ansăritoáre, şúcă, *S*: tópcă, *N*: tópcă → **CLEW**

BALL OF FIRE s. şpirtu

BALLYHOO vb. alávdu

BALONEY s. bişifñ di cuc, pl (lit. 'cuckoo's farts') → **NONSENSE**

BALSAM s. bálsam, bálsan

BAMBOOZLE vb. ncálţu, fac tirtípe → **DECEIVE**

BAN vb. nu alás, nu dau voľe, nu dau vólă; zăptăsescu

BAND s. (strap) ghíncală, yínglă; (strip of fabric or leather) lurídhă; (group) plătúra, tăbúre; (~ of musicians) bándă, múzică || *HRISTU* 38: cetă ('group')

BANDAGE s. peátică, făşe

BANDAGE vb. leg; ~ed his wound (C-únă peátică) l'-ligă arána

BANDIT s. caceác → **BRIGAND**

BANDY-LEGGED adj. discăcărát

BANE s. (poison) fărác, virín; (misfortune) pácus, uryíe

BANG s. agudíre, plăscăníre

BANG vb. (a door, an adversary, etc.) agudescu, luvescu; plăs-

cănéscu, zdupănéscu → HIT, STRIKE

BANG! tâc!

BANGLE s. mănóchir (and mâ-), haimalí, haimalâ, haimaní, haima(n)líe

BANG-UP adj. → EXCELLENT

BANISH vb. agunéscu, ayunéscu, azgunéscu; xinumséscu

BANISHED adj. a(z)yunít, xinumsít

BANISHMENT s. aurláre; ayuníre, azguníre; xinumsíre

BANK¹ s. (as along a river) mal || MERCA 7: ameál; **G, M:** meal, SarD 27; Brâncus could not obtain mal 'bank' in ALB (*Dren, Kërb, Pe, Për, Sln*)

BANK² (financial institution) băncă

BANK³ s. (mass) cup → PILE

BANKRUPT adj. muflúz, m pl -lújí; mufluzít, mufluzipsít

BANKRUPT vb. făl'urséscu

BANKRUPTCY s. faliméntu, făl'ursíre, mufluz(ips)íre, mufluzlâche

BANNER s. bandéră, flam(b)úrá; **church** ~ sígne → FLAG

BANQUET s. cimbúze, giumbúze, uspét; (~ given by the parents of the bride eight days after the wedding party) mbăryíce, băryíc, păryíce, păryítă; (~ given three days after the birth of a child) puguníc

BANQUETTE s. băncă

BANTER s. arâdeáre, arâdire; mbizuíre, mbizuitúra; şuguíre, şúpur, şupuráre

BANTER vb. şupurédz, şuguéscu → RIDICULE

BANTERING s. arâdeáre, măitápe, mbizuíre, pézá

BANTLING s. → CHILD

BAPTISM s. pătidzáre, bătigiúne

BAPTIZE s. pătédz

BAPTIZED adj. pătidzát (ant. ni-pătidzát); (as of a Turk) ni-ñiruít

BAPTIZER s. pătidzătór

BAR vb. (to forbid) nu alás → BAN

BAR SMB.'S WAY vb. í-taíu cálea

BARBARIAN s. várvar

BARBARIC adj. várvar

BARBARITY s. vărvarííe

BARBEL s. ichth. bărbúne m, mreánă, breánă

BARBER

BARBER s. barbér, birbér, bilbér

BARE adj. bilít, goáliş || DIARO 388: (empty) dişértu

BARE vb. dizguléscu, biléscu

BAREFACED adj. fanirá invar.

BAREFACEDLY adv. fanirá, fára; tu fáťă

BAREFOOT adj. discălťăt, disculťăt, disculťu, nincălťăt, xipóltu

BAREHEADED adj. cu cáplu gol; discufusít; (cu cáplu) discufút

BARELY adv. ayeá, cu di-ayeá, cu di-ayía, (cu) adiyíe, ayía, cât-cât (and cât-căt), mizíe; **They ~ remember** şi-adúc cu adiyíe amínte

BARENESS s. gulăciúne

BARGAIN s. (negotiation) păzäre, păzäripsíre; (smth. acquired at a price advantageous to the buyer) pleăcică (and plăcică) [pleăc•kă] or [plăc•kă] || CARAPOLI 81: chilipúri → MAKE A GOOD ~

BARGAIN vb. păzäripséscu; **Better ~ing before than complaints** after Dicăt zboäre năpói, ma ghíne păzäre năínte; (to dicker, to haggle) yiftuséscu

BARK¹ s. (of dogs) (a)lăträre (and alâ-)

BARK² s. (of trees) coáje; **Băi:** şcoărce

BARK¹ vb. (of dogs) (a)lătru, bat; **The dog began to ~** Cănilé acăťă s-bătă

BARK² vb. (to peel off, as trees) dizgóľu, disbiléscu

BARK UP THE WRONG TREE vb. ~ u-adár taratóre

BARKEEPER s. ambirigí

BARKING s. (as of trees) disbilíre

BARLEY s. órdzu, hăsíľu || ALIA 72: órzu; **Els:** orť, B-ARCH 72

BARN s. (for animals, straw, etc.) ahiróănă, pleăntă, tream || **Av:** ahirónă, CL 36; **SJos:** cópă, CL 42

BARRACKS s. căşlă

BARREL s. (of a gun) glup, ylup, nămlíe; (cask) varélă; (small ~ for water and wine) búclă, dim. buclíťă; búte, vóză

BARREN adj. stérpu, m pl stérchi, f steárpă, pl f steárpe; stir-puít; (of sheep) marmără; coll. ~ **sheep** s. stirpurét, stirpuríu; (of soil) hărhălă

BARRENS s. pl gulínă, gól(i)nă, acăre

BARTENDER s. ambirigí

BARTER s. trámpă (and trámbă)

BARTER vb. fac trámbă, fac tigiárete [•ga•]

BASE s. (main component) múmă; **be off one's ~** zurluséscu

BASE adj. ápcu, *m pl* ápti, *f pl* ápte; átim, *m pl* átiñ, *f pl* átime; babés or pabés, *m pl* -béşî; próstih, *m pl* -hî; zgrumát

BASE vb. thimil'uséscu

BASEBORN adj. próstih

BASENESS s. şăneată → INFAMY

BASH s. (blow) goadă, aguditură

BASH vb. → BEAT, STRIKE

BASHFUL adj. ar(u)şinós → BE ~

BASHFULNESS s. andírise → SHYNESS

BASIL s. bot. busilác, busulóc, văsileác, văsilác, bizealóc

BASIN s. cuvătă, dim. cuvătícă, cuvătíce; also: cârnéciu (and câr-), cârníciu, chipinác

BASIS s. thimél'u

BASK IN THE SUN vb. nsurín, nsurinédz, nsurnédz

BASKET s. coş; cālăthă, dim. cālăthícă, -thíce; (for shaping cheese) cālăthă di căşcăvâl; cănēstră, cănístră, cānistreálă, cārínă, căşúg; cufínă, -fítă; cuşél'u, cuşór, cuşóre, cuşóră; yâlică; (made of rush) zămbílă, zimbíle; **left in the ~** (i.e., a loser) (Armân) ca gălína údă or (Armân) ca Sultána cu ucălu

BASKING IN THE SUN s. nsur(i)năre

BASSWOOD s. tiľu, lípă

BASTARD s. băştu, cópil, cupílciu, *N*: cochiu, *pl.* cochi; also cóchiul; copélă *f*; *F*: dociu; lud *m*, lúdă *f*; luţ; suisâz; (a disagreeable person) análut || *Av*: băştárcu, CL 38

BASTE¹ vb. → BEAT

BASTE² vb. (to sew provisionally) căţéscu || *SJos*: cāséscu, CL 41

BASTING s. căţire, şulăre

BAT¹ s. zool. bubureác, burdulác, dubărác; *Gop*: dubrulác; nihtiré, nihtirídhă, puľu di noapte, puľu di-a noăptílei → HAVE ~S IN THE BELFRY || *ALIA* 105: órbu-şoáricu, puiu a nóptílei, puľu órbu; *GSus*: puľu órbu, CL 259

BAT² s. (as for crushing grapes in a vineyard) mútcă

BATCH s. → OUT OF THE SAME ■

BATHE vb. (a)scáldu, culimbiséscu; (children talk) luşi

BATHED IN SUNSHINE: a place ~ surín, surinél (ant. cheáre)

BATHED IN TEARS adj. (of eyes) aruv(r)inát

BATHING s. (a)scăldăre; ~ place scăldătoáre

BATES s. med. láge *pl f*

BATHTUB

BATHTUB s. băne, hămame

BATTALION s. mil. tabór, tabóre, tăbúre

BATTER s. tiyáñe, lănghídhă; **We make our ~ in a pan** Tiyăñle
li-adrăm tu tiyáne

BATTERY s. → BEATING

BATTLE s. bătire, băteäre || DIARO 118: (rare) bătíe

BATTLE vb. bat, (a)lúptu, lúmtu → FIGHT

BATTY adj. şcret, f şcrétă (sic) → CRAZY

BAUBLE s. minuţále → BANGLE

BAWD s. → PROSTITUTE

BAWL s. aurlăre, (i)strigăre, zghíc

BAWL vb. zghilésescu, aúrlu, bag boáte; (to scold) nţértu

BAWLING s. → BAWL

BAY vb. (of dogs) nciuñédz

BAYADERE s. (usu. a Gypsy) cinghie

BAYING s. (a dog's ~) ceăună

BAYONET s. băinėţă, lóhe, sunhie, şpángă; **at the point of the ~**
sunghiutác, adv.

BAY-TREE LEAF s. dáf(i)nă

BAZAAR s. bizusténe, cirşie, păzäre

BE vb. hiu [hiũ] or him; **N:** éscu; 2 sg hii [hiĩ], 3 sg eáste or
e, i, -i [-ĩ], i- [ĩ-]; 1 pl him, 2 pl hiţ, 3 pl sântu, suntu, sun,
s- or -s; **Only two people are such in the whole village** Maşi doi s-
ahtări tu hoără; **They are not like me** Ca míne nu-s; aor. fuĩ, fuşi,
fu, fum, fuţ, fúrá; ipf: earám, iram, or ireám, etc; imper: 2 sg Sâ
hii! [hiĩ] 3 sg: Sâ híbă! 2 pl: Sâ hiţ! part. fútă; gerund
hínda(lui) or fúnda(lui); **Who is the man at the water pipe?** Ți om
áre la şóput? **He was nowhere** Nu lu-aveá iuvá; **Where is he?** Iu lu-
áre? **This girl was stupid second to none** Feáta ístă şi-irá glără
cum soţ nu-aveá || estu 'I am,' HRISTU 20; eşť 'you are,' 2 sg, HRISTU
9; **You will ~ my wife** Tini u-s eşťi muiera a mia, HRISTU 21

BE ABLE TO vb. hiu di căíle; **Are you able to bring the forest**
here? Hiţ di căíle si-u aduţét pădúrea auá? → ABLE

BE ABOUT TO vb. (be on the point of) **He was about to die** Vrea
s-moără; **I was about to burst with anger** Ń-yineá tâc s-fac; **Once**
the dog was about to tear me to pieces Căñlí va s-mi dizvucá
tr-únă dzúuă; **The dogs were about to tear me to pieces** Vrea mi bea
(căñlí); **(He) was about to send the ring** Erá s-pitreácă nélu; mi

BE ABSENT

angréc si (+ vb), as in: **The house was about to crumble** Căsa angrică s-cadă

BE ABSENT vb. hiu cusúre, lipséscu

BE A BUTTON SHORT vb. hiu loat di mînte; ñ-lipséscu drăñ

BE A CURSE TO vb. hiu púscle trá

BE AFFLICTED vb. părăpuñiséscu

BE AFRAID vb. aspăr, ñ-u frică, am stricătoárea arúptă, şapte-óptu ñi si dűte; **If the wolf were afraid of rain, it would wear a cloak** Si s-aspăreá lúplu di ploáie, vrea poártă tămbăre; (to dance the back steps) **He began to ~** Í-arăţí bişina; (to panic) târ-târ ñi si dűte; (~ a little) ñi ca si-aspăre óclul

BE AGOG SMB. vb. || ñ-fac ânt-óclí, BASME 303

BE A GOOD HAND AT DOING THINGS vb. ñ-gioácă óclul; ñ-l'a óclul la túte

BE ALL AT SEA vb. u chér pusúla

BE ALL OVER ONESELF vb. nu mi țâne lóclu di haráuă; nu mi ncap străñile

BE ALL THE SAME TO SMB. vb. únă ñ-fáte; adheafuriséscu

BE AMAZED vb. ciudiséscu → WONDER

BE AN ARTFUL DODGER vb. âñ tricú rúglu prit náre

BE ANGRY vb. (with frustration) ñ-u sémnu

BE AN OLD HAND AT SMTH. vb. ñ-l'a óclul (la)

BE ANXIOUS ABOUT SMTH. vb. trag căştíga a; **You are anxious about other people's problems** Tradz căştíga a lúmiíei

BE ASHAMED vb. (a)ntiriséscu (and andir-), aruşdiséscu, (a)ruş-téscu, ar(u)şinédz, aruşunédz || BATSARIA 35: **I am ashamed to show up in the village** Nu-ám fătă s-es ăn hoáră

BE ASTONISHED vb. ncrutéscu → WONDER

BE ATHIRST FOR vb. nu am sat di, nu am sátru di

BE AT ONE'S LAST GASP vb. hărchéscu

BE BASHFUL vb. (a)ndiriséscu, ândiriséscu, ntiriséscu, aruşdiséscu, (a)ruştéscu, aruş(i)nédz, arşinédz, aruşunédz

BE BESIDE ONESELF WITH JOY vb. nu mi țâne lóclu (di haráuă); nu mi ncap străñile (di haráuă) || **I was beside myself with joy** Míni earám agno haráuă, CUVATA 9

BE BITTEN vb. (by or as by a snake) şirpichédz; S-nu vă şirpicát! (lit. 'Don't get bitten by snakes!')

BE BORED vb. ñi si aurăşte (di), biziréscu, buhtiséscu, plict-

BE BORN

séscu, sâcâldisescu

BE BORN vb. áflu, amíntu, fac, fet, náscu, príndu; **I was born in 1892** Mi-amintái tu únă nîle óptu súde noáuadzăți doi; **You were born in winter** Tíne ti-afláși iárna; **He was born like that** Nâs ahtáre s-preáse; **where our ancestors were born** iu aúșilí a noștí s-fitáră; **I was born only once!** Nă oáră mi feáte mú-mea! || **That's the way I was born, that's the way I am!** Așí mi plâsái, ahtári éscu, DIARO 306; ZbN: **She was born in 1906** S-aveá fáptă la 1906; STERGHIV 4: **Cata was born in 1976** Tu anlu 1976 s-feați Cata

BE CAREFUL vb. (to look out) am óclílu, am peána

BE CAUGHT BY THE EVENING vb. nsirédz; **He had been caught by the evening in the valley** Aveá nsirátă tu vále

BE CAUGHT BY THE NIGHT vb. murdzéscu, nuptédz

BE CAUGHT IN THE NET (IN THE SNARE, IN THE TRAP) vb. cad tu bá-tă, cad tu yrip → **FALL INTO THE TRAP**

BE COLD vb. afiriséscu, sec; **Put on your cloak or you will ~** La-ț tâmbărea că va seți

BE CONCERNED vb. siclițéscu, nî-u zórea di → **CARE**

BE CONSPICUOUS vb. aleg

BE DISGRACED vb. (to get low, to sink, to decay) cătândisescu pri hála éstă

BE DISGUSTED vb. aynuséscu, aynusédz; dizvăléscu; **We were ~ed with what we saw** Nă dizvălím di țe vidzúm; nî-i greăță (di); nî-u ynos (di); him disvălít (di); nî-vérsu mătăle

BE DISPLACED vb. mi strămút

BE DISPOSED TO vb. hui di cábíle s; **He is disposed rather to die** I di cábíle ma ghíne s-moără

BE DISTRESSED vb. siclițéscu

BE DOING WELL vb. (as of a sick person) láu trâ năinte; (as of a student) nveț apă

BE DUMFOUNDED vb. armân ca tul, cicărdisescu, cictiséscu, cih-tiséscu, ciăhtiséscu, nî-fac crúțe, nmărmurisescu || armân ca măr-mura, BA 439; CUVATA 12: mi sturuséscu

BE ELSEWHERE vb. (of one's thoughts) **His thoughts are elsewhere** L-asboără

BE ENCHANTED vb. **He has been enchanted** Lu călcă aúmbra

BE ENGLUTTED vb. vărcuséscu, vultuséscu; **He was englutted in tar up to the neck** Pân di gúșe vultusí tu cătráne

BE ENTICED

BE ENTICED vb. (to be about to yield to temptation) dau coáda
BE EQUAL TO vb. ahârdzescu; **Those sixty days were equal to sixty years** Aţeále şaidzăţi di dzâle ahârdzîră cât şaidzăţi di añ

BE FAR WRONG vb. || HRISTU 37: fac lath mari

BE FOND OF vb. lu háscu n gûră; lu am ca núca n sănătór

BE IN FOR IT vb. ñ-cáde chicútă máre → **TO GET IT HOT**

BE IN LOVE WITH vb. alughescu, amíntu; **C'ís: With whom were you in love?** Cu țe gióne ñ-amintái?

BE IN LOW WATER vb. ñi si dúțe tersiné || ñi si dúțe strâmbu, BASME 280

BE IN NEED vb. ñ-eáste lipsítă (di) → **NEED**

BE IN READINESS FOR ACTION vb. mi áflu sti cior

BE GOING ON vb. trăxescu; 3 sg: in order to see what is going on s veádă țe trăxeáște → **HAPPEN**

BE GONE vb. (to depart as fast as possible) li tîndu; **Be gone!** Tîndi-le! (to come to an end) duc; **Summer is gone** S-dúse veára

BE HAND AND GLOVE WITH SMB. vb. || (to be very good friends with smb.) **The too women are hand and glove with each other** doáuli bes tu ună curcubétă (lit. 'both fart into the same pumpkin shell'), DIARO 333

BE LEFT IN THE BASKET vb. armân ca gălína údă; armân ca Súltă cu ucălu

BE LEFT WITH SMTH. vb. (to gain a profit) mi alég cu

BE LIKE A THORN IN ONE'S SIDE vb. 3 sg: ñ-şeáde ntr-ócłi

BE LOOKING FOR IT vb. u-cáftu (ngăceárea) cu luminárea

BE LOOSE IN THE SADDLE vb. (to be insecure) şuvăescu

BE LOST IN AMAZEMENT vb. armân mărmurisít, şed ca mărmurisít || BELIMACE 9: **they were lost in amazement** armásiră ca ndilisít

BE LUCKY vb. || ñ-ímnă tíhea, BASME 66

BE MISSING vb. lipsescu; **Three thousand are missing** Lipsescu tréi ñíle

BE NOT QUITE ALL THERE vb. 3 sg: l'-lipseáște únă scândură

BE NUTS ABOUT/ON SMB. vb. (to take a fancy to smb.) ñ-cáde tu vreáre máre || **He is nuts about her** Âl mâşcă buríclu ti nâsâ, DIARO 160

BE OFF vb. (to leave) li scármin; u adún || ñ-láu zvérca, BASME 458

BE ON A SPREE vb. (to give free rein to fun) u fac uzungióva

BE ON BAD TERMS WITH

BE ON BAD TERMS WITH SMB. vb. || hiu cârtít cu, DIARO 94; aor: mi astăleái cu, DIARO 148

BE ON ONE'S BEAM-ENDS vb. am anánghia, mi áflu tu strâmtúra

BE ON ONE'S DEATH BED vb. trag s-mor → **BE ON ONE'S LAST LEGS**

BE ON ONE'S LAST LEGS vb. hiu cătră soáre, íau cálea máre, trag s-mor, trag trá moárte || ▼ncárcu dit lúmea aéstă, BASME 488

BE ON ONE'S GUARD vb. ▼amfiréscu, afiréscu; **All (f) were on their guard**, as if from a great danger Túte s-afireá ca di per di lup; ▼avégľu, ▼apreavégľu; imper. (Beware!) Lárgu!

BE ON THE GROWING HAND vb. 3 sg impers: ñ-cústă → THRIVE

BE ON THE LOOK-OUT FOR vb. pândixéscu

BE ON THE POINT OF vb. vrea (si), ▼angréc (si) → **BE ABOUT TO**

BE ON WATCH vb. privégľu, ▼avégľu → WATCH

BE OPPOSED TO vb. ▼duc contră → DISAGREE

BE OUT vb. (to come to light) es to páde

BE OUT FOR SCALPS vb. (to be ready to fight) dau tâmbárea di páde; u cáftu ngăceárea cu luminárea

BE OUT OF HUMOR WITH SMB. vb. lu-ám şíle ntr-ócľi

BE OUT OF ONE'S DEPTH vb. nu-ñ tále (cáplu), nu-ñ tále puscárlu (or căräfétea), nu ñ-si úmple ftína

BE OUT OF ONE'S MIND vb. ñ-asbură gáia

BE OUT OF POCKET vb. (at a loss) = lu adár yróslu zloátă

BE OVERCOME BY HUNGER vb. || ñ-intră lúplu tu măţă, BASME 25

BE OVERCOME BY SLEEP vb. mi ía sómnul

BE OVERJOYED vb. nu mi ncap străñile, nu mi țâne lóclu di haráuă

BE OVERTAKEN BY THE NIGHT vb. ntúnic, ntuneáric

BE OVERWHELMED BY LONGING vb. ▼sicliţéscu

BE PARALYZED WITH FEAR vb. mi fac (tu fátă) ca mórtu (di frícă); ñ-beau tut sândzile (di frícă)

BE PARCHED WITH THIRST vb. crep di seáte

BE PATIENT vb. imper. = Ndreádzi-ţ mustăţle!

BE PERMITTED vb. am izíne di (lit. 'to have permission from')

BE PERPLEXED vb. u am cumbúra

BE PLEASED vb. ▼vifharistiséscu

BE POSSIBLE vb. if it were possible s-híbă di cáile

BE POURING (WITH RAIN) vb. 3 sg impers: veársă cu găleáta

BE PRACTICABLE vb. (of roads) ▼urdín; **The roads were not practicable** Căľuríle nu urdiná

BE PRESSED

BE PRESSED vb. (*by bodily necessities*) I **am pressed** mi loără pri cioäre

BE PROUD OF vb. arhundipsésu

BE PUFFED UP vb. arhundipsésu

BE QUICK ON THE UPTAKE vb. ñ-gioacă óclul

BE QUIET vb. (*to stop talking or making noise*) amút, ▼tac; **Be quiet!** Amúte! ~, **brother!** Tás-țâ, fráte!

BE QUILTS WITH SMB. vb. hiu ísea

BE RATHER UNWELL vb. (*to be ailing*) atihisésu

BE READY vb. hiu pri cior (or pri ciciór); **He was ready to throw himself into the fire** Vrea s-arcäre n foc → **READY**

BE RECONCILED vb. ▼disvér

BE RIGHT vb. am ndrétu || **BELIMACE 39:** am ndrptáte

BE RUINED FINNACIALLY vb. cad nafoără

BE SAD vb. ▼nver, ▼nvirín, ▼(a)nvirinédz

BE SATISFIED vb. ▼ifharistisésu

BE SCARED vb. ▼(a)spár → **BE FRIGHTENED, GET SCARED**

BE SEIZED vb. strábát, sribát; **I was seized with cold** Mi străbătú arcoára; (~ with fright) mi ía lăhtárlu, mi acáțá fríca, mi ía ceášlu (di frícă)

BE SICK vb. (*to be ill*) nu pot, nu-ñ pot; trag di; trag nipetare; (*to be disgusted*) ▼(a)ngusédz, ▼ngusésu

BE SILENT vb. ▼tac (ca peăștile)

BE SIMILAR TO vb. ñ-u adúc cu → **AS LIKE AS TWO PEAS**

BE SITTING vb. șed n cur; **He was seated by the stove** șideá n cur-șu níngă sóbă → **SIT**

BE SLOW ON THE UPTAKE vb. nu ñ-si umplú ftína

BE SORRY vb. (*to have sympathy*) ñiluésu; (*to regret*) ñ-u am caimó, ñí-u am dor; **I will be sorry to die** Va ñ-u am dor că mor; ñ-päre arău; ▼tunisésu (and tuñi-), ▼tunusésu; **He was sorry that he was born** S-tunisí că s-feățte; **Now the thief was sorry** Tóra fúrlu s-tunusí; (*to repent*) ñ-múșcu búdzáli (or mănle); añ yíne chiaméte [k'i•a•mé•ti]; ▼pișmănisésu || ▼mituñisésu, **BASME 85;** añ chícă tu ínimă, **BASM 203;** añ páre arău, **PARALLELE 152**

BE SPOILING FOR FIGHT vb. u cáftu (ngăceára) cu luminára → **TRAIL ONE'S CLOAK**

BE SPOONY ON SMB. vb. 3 sg pt: ñ-cădzú tu ínimă

BE SOARING vb. íau sălăghíre

BE SQUARE WITH

BE SQUARE WITH SMB. vb. hiu ísea

BE STARTLED vb. ▼aspár

BE STRUCK DUMB vb. arămân ca hut, armân cihisít, ñ-si ía óclíl'

BE STRUCK WITH vb. I was struck with cold Mi străbătú arcoárea;
(~ with amazement) armân ca cihăsít; (~ with apoplexy) nchicutédz
→ HAVE A STROKE

BE SUITABLE vb. ▼uidiséscu, ▼iduséscu; fac (trâ) → FIT || ñ-da
mâna, BASME 432

BE SURE vb. ñ-si úmple óclúl (că); As for you, I am sure that you
will kill her Di tíne ñ-si úmple óclúl că va s-u vâţân

BE TAKEN ABACK vb. mi (a)ñír

BE TAKEN IN THE TOILS vb. cad tu yrip → FALL INTO THE TRAP

BE TEMPTED vb. (be about to give up) dau coáda

BE THANKFUL vb. cunóscu; Í-u am tu biricheávis

BE THAT AS IT MAY ți s va, las s hібă

BE THE FABLE OF THE TOWN vb. agiúngu părămíth

BE THE SAME vb. || (it makes no difference) únă fáte, BASME 247

BE THREATENED vb. mi păşte perícúl

BE THRIVING vb. ñ-si dúţe prima; ñ-ñárdze ghíne → PROSPER

BE THROWN HERE AND THERE vb. (as of a bird caught by a cat) mi
zbat

BE TICKLED TO DEATH vb. ▼arád că mi zmúrtic; ▼căpăéscu (or ▼li-
şín, ▼lişínédz) di-arádeáre

BE TIRED vb. (to be reluctant to repeat) impers. ñ-angreacă; (of
smth. perceived with the eyes) ñ-si úmple óclúl (di)

BE TOO LATE IN THE FIELD vb. armân ca gălína údă

BE UNDER A SPELL vb. hiu diuclát

BE UNLIKE vb. (to differ) am fărche

BE UP TO ALL THE DODGES OF SMTH. vb. ştiu hunérea

BE UP TO A THING OR TWO vb. (to be an old hand; to be up to
snuff) ân tricú rúglu prit náre

BE UP TO SMTH. vb. (to roll up one's sleeves as to begin work)
▼scumbuséscu || ñ-bag poálike m-brâu, BASME 682

BE VEXED WITH SMB. vb. ▼cártéscu (and câr-); We have been vexed
with you because of what you said Nă cărtím di zboárule țe dzâsişi

BE WARY OF vb. (to be very cautious) ▼(a)firéscu, ▼amfiréscu,
▼avégľu

BE WELL-OFF vb. (to be prosperous) am cheag, huzuripséscu

BE WHAT MAY

BE WHAT MAY ți s va, las s hībă

BE WILD WITH DELIGHT vb. nu mi țâne lóclu di haráuă; ñ-si fătă Hristólu n cásă

BE WORTH vb. (a)hărdzescu (and ahâr-), axizescu; 3 sg impers. fâte || *it is not worth it* nu fâte parát, PARALLELE 146

BE WORTHLESS vb. (or inferior) nu fâte parádz

BE WRONG IN THE UPPER STORY vb. 3 sg: l'-lipseăște únă scândură

BEAD s. mǎrdzeáuă (and mǎr-), dim. mǎrdzilúșe; mânúșe; (made of colored marble) mirmér; N: culubác || mǎrgheáli pl f, DIARO 307

BEADLE s. (in a church) candilanáftu || Pls: candilináf, CL 40

BEAD-LIKE adj. (as of smb.'s eyes) mǎrdzilát (and mǎr-)

BEADS s. (rosary) ori f pl

BEAK s. (as of a rooster) cǎrǎntáne (and cǎrân-); also: chípită, cioc, dintánă, ghintánă, dhinténă → **BILL** || Peș: ciófcă, CL 43

BEAKER s. birbílu → **PITCHER**

BEAM s. (a ~ of light) (a)rádză; arpăyi [•păyⁱ] f pl; cilístră, țilístră, diligitúră, gilít, pl gilíte, gilíturi or gilídz; mǎndă, múndă, șítă; (a long piece of timber, as in a wall) gréndă, pótan, pótană, póthane, tăbáne

BEAM vb. (a)nyil(i)sescu, lumbrăsescu, lumbrisescu, lumbrusescu

BEAM-ENDS: be on one's ~ am anंगा; mi áflu tu strimtúra

BEAMING adj. lumbársít → **BRILLIANT**

BEAN s. N: făsúlu, fisúlu, S: făsúle; păscúlu; cucheáuă; **boiled** ~s șúșcă; **stewed** ~s făsúle yeayné; **broad** ~ fávă

BEAR s. zool. (a)úrsă; ~ **cub** ursóplu; (rare) úrsu; ~ **tamer** ursár

BEAR vb. (to carry) vduc, mut; (to give birth) nfășédz; **His wife bore two children** Nveásta nfășé doi ficióri; (to endure, to stand) arávdu, apufirsescu, (a)străxescu, hunipsescu; **The water should be as hot as the hand can** ~ Apa s-hībă cáldă cât astrăxeăște mâna; **He cannot ~ the burden** Nu poáte s-hunipsească várлу

BEAR MALICE AGAINST SMB. vb. (to bear smb. a grudge) l'-țân cáche; l'-duc zâte → **ROD**

BEARD s. bárbă, métură || **to grow a** ~ ñ-alás bárbă PARALLELE 144

BEARD vb. ncucutédz, stau cucót

BEARDED adj. bărbós, săcălă

BEARDLESS adj. chióse invar.; spân, spânác; **a** ~ **face** fătă spânácă || Peș: chiusé, CL 254

BEARING s. (comportment) aréu, cúmpite f pl; purtátic

BEAST

BEAST s. ayríme, agríme; beau m, bei pl; (and fig.) z(u)lápe, pl. zulăchi

BEASTINGS s. culăstră, curăstră

BEAT vb. (to strike repeatedly) bat; **Bells were ~ing** Clópute băteá; asún; (as a tree for its fruit) alúmtu; **I began to ~ the tree with stones** Acát s-lu alúmtu cu chétrili; (to get lost) **Beat it!** Adună-u di auá! (to trash) adár pipiríă, ansár, bat dála, bat pistíle, cos, dau fúšte, fac pistíle diq chiutécă, adár pipiríă, l'-u íntru, âmpărjinédz, ndársescu di chiutécă, l'-ndreg chiúrca, para-bát, păpurisescu, tălăescu, tuchescu di băteáre, lu tulésca di fúšte, trag țurtúfe, úmflu, l'i úmflu cheále, l'i úmflu sãmárlu; (to beat with one's foot or feet) cluțescu; (to beat smb. black and blue) astíngu di băteáre, l-bag tu cheále, chisédz oásili, frângu arídzle, frângu călámea di cior, frângu chilúnghea, lu frângu di școp, stulcinédz di chiutécă, lu vátăm di școp, lu vátăm di părjínă, lu fac pândză bilítă, lu fac víñită, cruésca rásă, psusescu di școp || cruésca un sumár, BASME 431; cruésca un școp, BASME 43; l'i am únă, BASME 135 → **BEAT THE BUSH**

BEAT ABOUT THE BUSH vb. bat n-alúrea; xínu-zburăscu

BEAT DOWN vb. cúlca, afirisescu

BEAT FLAT vb. nturtédz, ciuplésca

BEAT HELL vb. (to play a shaby trick) l'i scot ócl'il'; para-fác

BEAT ONE'S BRAINS WITH / ABOUT vb. ñ-disíc cáplu; ñ-vátăm mín-tea

BEAT ONE'S BREAST vb. ñ-u dau ăn chéptu (or pri chéptu) cu búșlu

BEAT SMB. BLACK AND BLUE vb. || BATSARIA 61: lu-astíngu di părjínă

BEAT THE BUSH vb. || **one beats the bush and another catches the bird** ~ áltu háscă și-áltu s-cumânică, DIARO 205 (lit. 'one opens the mouth and another one gets the communion')

BEAT THE TAR OUT OF SMB. vb. l'i-scútur yicălu

BEATER s. (cynegetics) aurlător

BEATING s. școp; also: ansărare, avrăre, băteáre, bătíche, calca-vúr, chisáre, csáre, chiúrca, chiutécă, cláră; (with kicks) cluțu-íre; cruíre, fúšte f pl; papără, păpără, pupără; pipiríă, pistíle. părjínă, plíhtumă, țurtúfe, umpleáre; **He deserves a ~** Sumárlu-l' va umpleáre; **They were put to a ~** Fúrá arcát tu școp; **He needs a ~** Va ansărare; **He escaped from a ~** Ascăpă di chiutécă → **DRUBBING**

BEAUTIFUL adj. m(u)șeát, mșat, mușutíc, mușitíc, mușitícăz; chi-

BEAUTIFULLY

cát dit steále (lit. 'fallen from the stars'); **dulbér**; mă-sa a steáuľei; scriát (lit. 'written'); (of a woman) **alímtă** ('licked'); **A ~ woman passed by** Tricú únă alímtă || (very ~) **chicát** din soäre (lit. 'fallen from the sun'), PARALLELE 157; s-lu sórgħi tu cúpă, BASME 36 (i.e. you are tempted to sip him down with your coffee); **a ~ girl** únâ cadânâ di feátâ, DIARO 165

BEAUTIFULLY adv. mușeát

BEAUTIFY vb. mușiteáscu

BEAUTY s. mușiteátă, mușuteátă; (a beautiful woman) **alímtă**, béce, **dulbéřă**

BEAVER s. zool. castóre m

BECAUSE cj. cari, că, că țe, ciúnche, déca; - **Why don't you buy it?** - **Because it is too expensive** - Că țe nu lu-acúmpări? - Că țe-i scúmpu; ~ **it was in the fall, with many fogs** cari eará toámnă, cu néguri; **Help, 'cause I am drowning!** Agiutór, că mi nec! || **An:** cata-cúm, Réc. 47

BECAUSE OF prep. di, di itía a, di sibépea a, di tră simbétea a, di tră, tru; **People are dying of thirst** Moäre plásea di apă; **The head gets beaten ~ the mouth** Di gúřă s-báte cáplu; ~ **too much rain the rivers flooded** Di ploi múlte arâurile inșířă; ~ **her they won** Di nâsa sibépe azvímsířă; ~ **you we will suffer as well** Di tră tíne vai trădzém ș-noi; ~ **a horse** tru un cal; **Has he not suffered enough ~ his shortness?** Câte nu áre tráptă di itía a șcúrtámíľei! || ~ **him** di nâs itíe, BASME 13; ~ **his wife** di muľáre-sa itíe, BASME 474; dítră, dírtă; ~ **him we ran away from the village** Dítră nâs fudzím din hoáră, BASME 37

BECLOUD vb. ntúnic

BECOME vb. → GROW

BECOME vb. fac, adár, agiúngu; **as soon as he became an emperor** agiúmtu amiră; **He wants to ~ a doctor** Va si-agiúngă yeátru; **Have you ~ a beggar?** Țiritór ti-ai fáptă? (to reduce to, to be reduced to) cătândisescu

BECOME A BYWORD vb. agiúngu părămít

BECOME ACQUAINTED WITH vb. fac cunușmáe cu

BECOME ANXIOUS vb. păleáște peána → WORRY

BECOME BLIND vb. urghescu

BECOME CLEAR vb. limbisescu, limbidzășcu

BECOME CLOUDY vb. 3 sg niureádză, năureádză, nuoreádză; **The sky**

BECOME CONSUMPTIVE

is becoming cloudy Acăţă s-niureădză

BECOME CONSUMPTIVE vb. mi stric di chéptu; also: mi cârtéscu di chéptu, mi tihtuséscu, mi uftichédz, uhtichédz

BECOME CORRUPTED vb. aspárgu, distórcu; **Today children become easily corrupted** Ásândz ficiórli si-aspárgu lişór

BECOME DELIRIOUS vb. aľurédz

BECOME DEPRAVED vb. → **BECOME CORRUPTED**

BECOME DETESTABLE vb. (to worsen) cacurizipséscu

BECOME DIM vb. (of one's eyes) pãniséscu (and pâ-) → **BECLOUD**

BECOME DIZZY vb. andrăláséscu, andrăliséscu, andrăluséscu, ñ-yíne andrálă

BECOME DUSTY vb. (as of clothes) mi ncarc (di púlbire)

BECOME ENLIGHTENED vb. (to grow wiser) dişteptu || dişclíd, BASME

34

BECOME FACT vb. (to come true) 3 sg aor. s-feáţe; **What you dreamed of has become fact** Țe nghisási s-feáţe

BECOME FRENZIED vb. (to frenzy) aľurédz

BECOME FROSTY vb. (to cover with frost) 3 sg impers. mbrumeădză, brumeădză

BECOME HELPLESS vb. cad stog

BECOME ILL-NATURED vb. nşárpic, nşárpit, nşirpichédz, nşirpitédz nyispinédz, yispinédz

BECOMING adj. (fit) uidisít, idusít

BECOME INTIMATE WITH SMB. vb. 3 pl: şi-lă dúhurile

BECOME LEAN vb. (to lose weight) slăghéscu; s-tucheáşte cárnea di pri míne

BECOME OLD vb. mbitărnéscu, auşéscu, auşăscu

BECOME OVERABUNDANT vb. para-agiúngu

BECOME OVERRIPE vb. (as of fruit) para-agiúngu

BECOME RICH vb. arhundipséscu; avuţăscu, mbugăţăscu

BECOME SICK vb. (disgusted) anuşăscu, aynuséscu

BECOME SORROWFUL vb. nvirín, (a)nvirinédz, N: nver; impers.

ñ-chică

BECOME STERILE vb. (as of sheep) stirpuéscu, stirpéscu

BECOME THINNER vb. (as of thread) minutédz, minuţăscu, suptirédz

BECOME TUFTED vb. (as of the tail of an animal) tufuséscu; (as of forests in spring) funduséscu, nvirdzăscu

BECOME WORSE vb. cacurizipséscu

BECOMING

BECOMING s. agiundzeáre, agiúndzire

BECOMINGLY adv. cum prinde

BED s. pat, criváte; (with bedclothes) aşcîrnút, yitáche; (as of flowers or vegetables) strat n; úrdin m, úrdiñ pl; (of people) culcát; **be on one's death** ~ trag s mor; (to say, to utter) **from one's death** ~ cu límbă di moárte; **in** ~ culcát, apús, băgát (ant. out of ~) → **MAKE THE ~**, **PUT TO ~**

BED vb. pun, cúlcu

BED IN vb. (as seedlings) plântu; fitipsésu, seámin

BEDAUB vb. ▼ncárcu, ▼márgheşu

BEDBUG s. ent. córtă, tartabíc, tahtabíc

BEDCLOTHES s. aştîrnút, aşcîrnút, circiáfe, strózmă

BEDDING s. strózmă; (mattress) duşéc

BEDEVIL vb. scăñisésu → **HARASS**

BEDFAST adj. dzăcút (and ză-) → **BEDRIDDEN**

BEDIZEN vb. ▼fac, ▼ndreg, ▼muşuţăşu || **CUNIA** 88: ▼pruvéd

BEDEW vb. ud

BEDRIDDEN adj. culcát, dzăcút (and ză-); **to be** ~ hivrésu, hiuvrésu, lândzidzăşu

BEDROOM s. (with no floor) yuneáuă

BEDSIDE s. (esp. the pillow) căpitíñu, căpitâñu; pruschéfal

BEDSPREAD s. cérgă, ciórgă, cuvérte, cuvértă, doágă, yeámbulă, iámbulă, hreáme, pl hreñ; măcate, mândzále, mutáfe, téndă; (old, worn out ~) tóblă; viléndză, dim. vilindzícă

BEDTIME s. culcáre, oára trâ culcáre || **DIARO** 321: băgári

BED-WETTER s. (as children who urinate when sleeping) ciúşe m/f; pl ciúşeañ m, ciúşane f

BEE¹ s. ent. alghínă; coll. alghináme; múşti di alghíñ; coll. stup; **The smoke drives away the ~s** Fúmlu azñáşte stúplu || **An:** aghínă, **Pals:** alăghínă; **Kok:** milísă, **Pdz:** mélisă; **Na:** iáspă, **LvO:** iáspe, **Hor, Rod:** iáspi, **Smx:** geáspe, **B-ARCH** 342

BEE² s. (gathering) bărtăt, ţícna-préfte

BEECH s. fag m; **Gop:** fau

BEECH-GROVE s. fădzét, fădzíme

BEECHNUT s. fágă, no pl

BEEF s. → **MEAT**

BEEF-WITTED adj. || cap di strúmciu, **DIARO** 150 → **STUPID**

BEEFY adj. cărnós, muşclós

BEEHIVE

BEEHIVE s. stup di alghíne, crin di alghíñ, cuşór, cuşóre

BEEKEEPER s. alghinár

BEELINE s. (a)ndréptu adv.

BEER s. béră

BEE SWAX s. țeără || **Av:** chilíthră, CL 254

BEETLE-BROWED adj. dzinós

BEETROOT s. bot. (a)ripáne, râpáne, pangiäre || (red beetroot)

Prv: cuchinoyúli, CL 42

BEFORE adv. **shortly** ~ (a)piríndu, (a)príndu || **Cru:** (a)nínte, GOLAB 199

BEFORE LONG adv. ayóna, curúndu, crúndu

BEFORE YOU SAY KNIFE / JACK ROBINSON ~ || până s-ță freți ó-clíli, BASME 494; până z-dzăți tînți, BASME 427, BATSARIA 12

BEFORE prep. ntră, ntră ; **They took him ~ the emperor** Lu scoásiră ntră amirălu; (*in front of*) **All the birds paralyzed with fear ~ the dreadful vulture** Tuț púli nglițără di frică ntră fuviróslu vúltur; năinte di, nínte di, dinăíntea a; ~ **his eyes** dinăíntea a óclílor a lui; ~ **leaving** piríndu fúgă; ~ **dawn** până din dzäre; nínte di hărghie; **Why don't you make your promise ~ crossing the river?** Țe nu tăxéști până s-treți arăulu [a•râu•lu]? || CUVATA 9 agnánghea di (*spatially*)

BEFOREHAND adv. năínte, năínde

BEFOUL vb. liruséscu → DIRTY, SOIL

BEFUDDLE vb. cutúlbur → MUDDLE

BEG vb. aór; (*to ask earnestly*) părăcălséscu, părăcărséescu, ȕer; **He who begs does not die, but neither is he esteemed** Cari țeäre nu cheäre, ma néca-i tr-alăvdäre; rog (*anemic word*); (*to ask for alms*) cirşéscu, parastáu la úşile a lúnilor; (*to go a-begging*) yiftuséscu; ~ **smb.'s pardon** ñ-láu lírtäre; I ~ **your pardon** bardhón

BEGET vb. (*to ~ offsprings*) nfumilédz

BEGGAR s. dhicuñár, pitáciu, proseác, țărăpín, țarpân, țiritóñu, ziclár; (*Gypsy woman ~*) mástorsă || **Smr:** ştoh; **Prv, SJos:** ftoh, CL 261; adj. țărăpânéscu, di țiritór

BEGGARLY adj. fucăr(ăs)éscu, țărăpânéscu

BEGGARY s. ftuhipsíre greáuă || DIARO 230: dhicuñirlâchi

BEGGING s. dicúñe, yiftusíre

BEGIN vb. (a)căt (să), nȕep (să), arhinséscu (să), **S:** ayiurhéscu, **N:** ahiurhéscu, arhiuséscu; bag să, bag di; dau să, dau di; apăr-

BEGINNER

ñescu (să), apúc (să), lău să, purñescu (să), pârñescu (să); **Src:** purnescu (să); stau să, yin (di) **They began to show up** Acățără s-da cap; **The trumpets began to blow** Cățără buríile s-bătă; **They began to leave** Ahiurhírá s-fúgă; **She ~s to work like a slave** Ca scláva s-lucreádză-apărñăște; **They began to eat** Arhiusírá să mângă; **The girl began to scream** Feáta bágă zghíclu; **The wife came out and began to shout** Eáse nveásta, bágă boátea; **when the slope ~s to turn green** ma s-da si-nveárdă pláilu; **Snow began to fall abundantly** Neáua loa s-cádă pále, pále; **Then she began to sing** Ntipú di priapóia s-cântă; **Let's ~ harvesting** S-purním la sițirăre; ~ a war mut pólim; ~ to hate each other cad tu dușmăníle; **He began to get angry** Víñe di ariciuí; ~ anew pri-adár || lău; **no sooner had they begun to sing the song** níca no-aveá loátă ghíne cânticlu, BASME 439; **He began to laugh** Aéstu bágă s-arădă, BASME 501; ânchiséscu, CUNIA 145

BEGINNER s. ageamít

BEGINNING s. ahiurhíre, ahiurhítă, ahiursítă, ahiursitúră, arhinsíre, arhiusítă; **from the ~ of the spring** ditu ahiurhíta a primăveáriléi; also: arhie, árhiizmă, apărñítă, apărñíre, apărñitúră; (as of the fire in a stove) anguñăre; cap, intrátă; **at the ~ of the year** tu intráta a ánlui; **from the (very) ~ di prótă**; **from the ~ till the end** din cap până tu coádă; dit apărñítă pân tu bi-tisítă; (handsel) xifté, sifté → **MAKE A BAD ~** || **A good ~ is half the battle** ~ dzúua búnă s-cănoáște di tahiná, ALR 1470

BEGOTTEN adj. acățát; **children ~ on Saturday** ficióri acățát Sâmbăta

BEGRIME vb. murdăripséscu → DIRTY, SOIL

BEGROUDGE vb. zilipséscu, zuli-

BEGUILE vb. arăd, plănăséscu; **The snake ~ed her** șárpíle o plă-năsí; ~ **the time** mi șintéscu || BASME 234: bag pi plan → DECEIVE

BEHAVE vb. (a)pórtu; ~ **properly!** Poártă-ti cum prінде! fac; **He ~s like a janissary** ca yeanítar fáte; (as of a child) șed ghíne; (iron. of smb. who is anything but young) mi túndu cu noátiñlí → **MAKE SMB. ~**

BEHAVE! (a shout to the mules) moț!

BEHAVIOR s. purtátic, pórtu, práxe, aducătúră **His ~ shows that he has lived in a city** Purtáticlu u spúne că áre bănátă tu cásăbă; (good ~) frumineăță, frunimeăță, frunimádhă

BEHEAD vb. gușuéscu, hrăștuéscu, lău cáplu, șcúrtédz, șcúrti-

BEHEST

chédz

BEHEST s. dimândată, dimândăre**BEHIND** adv. năpói, dănăpói, dinăpói, dânăpói; ~ **the back** pri dînăpói; (late) amănăt, şintít || **Cru: from** ~ di apóia, GOLAB 200**BEHIND** prep. dúpu, dúpă (DDA: 1118), dípu**BEHINDHAND** adj. (lagging ~) amănător**BEHOLD** interj. na; na că; na iu; ~, **a shepherd passed by** Na că treăte pri-acló un picurár; ~, **he encounters a wolf** Na iu da chéptu cu un lup**BEHOLDEN** adj. burgilâ, burgilipsít**BEHOOF** s. prucuchie**BEING** s. (from BE) fúndalui; ~ **next to him** fúndalui alătura di nâs; hîndalui**BELABOR** vb. (to thrash soundly) → **BEAT****BELATED** adj. amănăt**BELCH** s. phys. aruguire, răgăire, arăgurăre**BELCH** vb. arăgăescu, arăgurédz, arăguédz || ~ **out Amc: sărghescu; The rooster belched the fox out of his belly** Cucótlu sărghiăşte vúlpea di tu pântică, RÉCATAS 37**BELCH OUT SMOKE** vb. (as of a stove) afúm**BELDAM** s. muşurécă**BELFRY** s. cambanaryió, símandru**BELGRADE** s. (city) || **Cru: Biligrád**, GOLAB 208**BELIEF** s. crideăre, creădire → **FAITH, TRUST****BELIEVE** vb. cred, ncred; ñ-u am că; **An intoxicated man ~s that he is the emperor** Mbitátlu şi-u áre că nâs i amiră; (to trust) pistipsescu, pistup-; **If you don't ~, measure you again!** S-nu pistipsire, misúra tine diznou! || **TULLIV 121: acred; (to take it seriously)** Íau tră búne, BASME 399; ñ-si úmple óclul, BASME 264; **I can scarcely ~ it** nu ñ-u va míntea, BASME 68; nu ñ-u ncápe míntea BASME 236; **Believe me! (I promise!)** Pistusiţ-mi mini! **HRISTU 39; they could scarcely ~ it** nu lă pistusia a ochílu, **HRISTU 62****BELIEVER** s. pistipsít**BELITTLE** vb. ñicşurédz, cătăfronisescu || **CUNIA 90: atimusescu****BELL** s. cămbână; **F: clóput; (for animals)** ciocán di oi, trácă; (small ~) gărgăríciu, yăryălíciu**BELL TOWER** s. cămbănărie, cambanaryió, símandru**BELLADONNA** s. bot. măseáua

BELLFLOWER s. bot. minghiúşe

BELLICOSE adj. căvyă(n)gí, ghiurultagí

BELLMAN s. || **Peş:** câmbănargí, CL 41

BELLOW vb. mug, mudzescu, mung(ă)ri(p)sescu

BELLOW(ING) s. mudzíre, mugrisíre

BELLOWS s. (as in a blacksmith's shop) miháne || **Prv:** buháne, CL 39; **GSus:** fulínă, CL 45

BELLY s. bícă, bică, pântică; **You cannot fill up a ~ with words** Cu zboăre pântica nu s-úmples; (the lower part of the ~) stripóchiu

BELLY BUTTON s. → NAVEL

BELLY-BAND s. ghíncală, yínglă

BELONG vb. l-am or lu-ám m, u-ám f, lí ám m pl, li ám f pl; **Albanians who ~ed to the sultan** Arbinéşi țe l-aveá sultánlu

BELONGINGS s. lucrú, pl lucrúre and lucrurí; cărcándíe, cărcándă, cătándíe, cătândíe, nicuchirátă

BELOVED adj. vrut; also: alughít, daş, dáşur, durút, zdrod || **LITURG 126: of your ~ son** a dorrútlu híllu atău

BELOW adv. dinghiós, dighiós; **from ~** di pri nghios; **They encircled us from ~** Ni-anvărtírá di pri nghios

BELOW prep. ~ **the forest** di-ghiós di pădúre

BELT s. curáuă, **N:** curáo; also: băr or bărnu, zónă, zúnă, dim. zunítă; (leather ~ with cartrige loops) cileáhe, şileáhe, sileáf, sileáfe → CARTRIDGE ~

BELT vb. (to encircle with a belt) TINGU (→ § 32)

BEMIRE vb. bărbătescu, mărýescu → DIRTY

BEMIRED adj. (as of horses) lăspusít

BEMOAN vb. plăngu, buisescu

BENCH s. (at school; also a tailor's ~, a joiner's ~, etc.) băncu (and băngu), trápeză; (along or around a house) pizúlu || **STERGHIU 3:** scámie

BEND s. anduplicătúrá; bástă; (knot) nod, pl noáde → FOLD

BEND vb. anduplic; (to lean over or out) apléc; **He bent over to drink some water** S-aplică s-bea apă (PC **Brz** [zbea]); (of a road) frăngu amplátea; ncărlighédz; (as a metallic bar) strâmbu || (in token of submission) apún, **LITURG 124** (the d/o is caplu 'the head')

BEND ONE'S STEPS TOWARDS vb. (to turn to) lău cătră

BENDING s. (as of an old man) gribuíre

BENEATH adv. dinghiós, di-ghiós, prighiós di prighiós → UNDER

BENEDICTION

BENEDICTION s. (agreement, consent) evluyíe, vluyíe, evluyisíre; vluitó; urăciúne (and ură-), răciúne, urucíne, urăcínă, urcíne, rucíne; (prayer) ifchíe, ifcheáuă, ifhíe; **to give** ~ bag vluitó

BENEFACCTION s. bunăteată, filanthropíle, filanthropíe, sivápe

BENEFIT s. prucuchíe; ufélie; (undeserved ~) yeaylără; **Forget about your ~s!** ~ S-mută yeaylára!

BENEFIT vb. aduchésc țivá di; **Do you think he ~ed life at least a bit?** Ț-u ai că aducheá țivá di băná? ~ **from** hăirusésescu

BENEVOLENCE s. bunătate, bunăță, bunăteată; (grace) cherémi, cheremlâche

BENIGHTED adj. (overtaken by darkness or night) ntunicát

BENIGN adj. evășcu and iavășcu; med. ațél búnlu

BENT s. (inclination, talent) doără

BENT adj. (as under a burden) gribuít; fáptu andáulea [•dăũ•lªa]

→ CROOKED

BENUMB vb. (a)múrtu, amurțăscu; **His body had become ~ed** Trúplu l'-aveá amurțată; ▼ncărfusésescu; **Cold weather had ~ed us** Arcoárea nă aveá ncărfusítă; (to ~ with or as if with cold) ncucinédz, ngu-; ncucinésescu, ngu-

BENUMBED adj. (as of one's voice) pirít; (of a limb) amurțât; nstugát

BEQUEATH vb. alás; l'-alás dhyeátă

BEQUEST s. lăsă, miráze

BERATE vb. trag un pirdáfe → SCOLD

BEREAVEMENT s. amăreată, cripáre, dureáre

BERET s. (worn by the Albanians) chéce, cuc, cúcă, fésti → CAP

BERGAMOT PEAR s. górtă apídhye

BERRY s. bot. báclă

BESEECH vb. ▼(a)ngréc, ▼căftu, țer → BEG, IMPLORE

BESET vb. anăpădésescu, ▼mintésescu, ▼stinuhursésescu

BESIDE prep. (next to) níngă; (in addition to) pri níngă

BESIEGE vb. anvăríg, anvărlíg, ntércíu, țirclédz, ntircclédz

BESMEAR vb. → SMEAR, SOIL

BESMIRCH vb. → BESMEAR

BESMIRCHMENT s. lăvășíre, lavușíre, lăvușíre, lichisíre, líru-síre, mărýíre, murdăripsíre, ngăláre, pângân(ips)íre, putusíre; (with mud) lăspusíre

BESOM s. métură

BESPRINKLE

BESPRINKLE vb. n̄ilistrédz

BEST adj. nai bun; **brandy of the ~ quality** arăchíe di nai búna; **The large chimney is the ~** Nai bun eáste ugeáclu máre; **the ~** nai ma búna; cáma búna; dip ma búna || (*the ~ part of smth.*) frúntea (lit. 'the forehead'), PARALLELE 157 → DO ONE'S (DAMNED) ~

BEST MAN s. (*sponsor of a marriage*) nun

BEST MAN'S FATHER s. muş, mămúş

BEST MAN'S MOTHER s. múşe, mămúşe

BESTIR vb. (*to rouse to action*) ▼scol

BESTOW vb. (a)hărzéscu; ~ **a benefit upon smb.** Í-fac bun → PRE-SENT

BESTRIDE vb. ncálic, ngálic

BET s. stíhimă → WAGER

BET vb. mi acáţ, mi acáţ cu báste || bag báste, PARALLELE 155

BETOKEN vb. adúc sémnu, dau sémnu, fac ispáte, apudixéscu

BETRAY vb. ▼pridáu, ▼prudáu; **You have ~ed us** Tíne nă prudédişi; ▼prudhuséscu, scot mpáde; (*to mislead*) ▼plănéscu, plănăséscu || (~oneself) mi dau di páde, BASME 448

BETRAYAL s. pridáre, prudare

BETROTH vb. ▼isuséscu, u-adár di fărínă || alăxéscu neálile, BASME 438

BETROTHAL s. arăvuñisíre, isusíre, isósmă, isósmată

BETROTHED adj. isusít

BETTER adj. ma bun; anótir

BETTER vb. antréc

BETTER adv. cála, ma ghíne, ma mbar

BETWEEN prep. (a)námisa di; ntră; ~ **the two of us** ntră noi dólí m; díntră; **the road ~ these two villages** cálea díntră aéstă doáuă hoáre; nóljica di, nólgica, nólgiuca, nóljuca

BETWEEN WIND AND WATER (*i.e., in a very bad state*) ~ cătră soáre (lit. 'towards the sun')

BETWIXT AND BETWEEN adj., adv. ceat-pat; ne úda, ne uscáta (lit. 'neither wet, nor dry')

BEVERAGE s. phitó

BEVY s. (*girls*) fitáme; (*women*) muíiráme

BEWAIL vb. arăvdăséscu, arăbdăséscu → LAMENT

BEWARE vb. ▼(a)firéscu, ▼amfiréscu → BE ON ONE'S GUARD

BEWARE! interj. Ai-ţâ ócílu! Ai-ţâ peána! Lárgu! Mutreá! Sacân!

BEWILDER

Várda! || Dişclíde-ť óclíl! BASME 131

BEWILDER vb. ▼cicărdiséscu, ▼cictiséscu, ▼cihtiséscu, ▼şişirdiséscu, ▼şiştiséscu

BEWILDERED adj. aumbrát, nămătisít, schirdút, şişirdisít, şiştisít; şarfúra invar.; tul; (fascinated) mândipsít → GIDDY

BEWILDERMENT s. şişirdisíre, şiştisíre; (as after a beating) tulíre

BEWITCH vb. (a)măyipséscu, (a)măghipséscu, căidiséscu, ▼leg; mândipséscu, nămătiséscu **Romanian women have bewitched Goga** Vlăhútile lu-áu lăgátă pi Góga

BEWITCHED adj. loat di vále, ligát, măghipsít, măyipsít

BEWITCHMENT s. căidăsíre, măyipsíre, mândipsíre, nămătisíre

BEY s. beiu, beu

BEYOND prep. nclo di; **went ~ the sea** trápse nclo di-amáre; **at the back of ~** dúpă soáre; tu ascăpitátlu a lóclui; iu bea púli apă; ~ **measure** prísti misúrá; **They are ~ my strength** Nu-s trâ ándzăle a meále

BEYOND ALL DOUBT adv. fără di áltă

BEYOND ALL MEASURE adv. (very much, immeasurably) a mórtului; **She loves him ~** L-va a mórtului; fâr isáfe

BEYOND SMB.'S STRENGTH adv. → BEYOND

BICKER s. căvyă, ncăceáre

BICKER vb. → SQUABBLE

BID FAREWELL vb. or cale-ambár; mi lértu (di)

BID GOOD-BYE vb. (a)lás sănătate; ñ-láu sănătate (di la); urédz cale-ambár || ñ-láu oáră búnă, BASME 439, 440, 442; ñ-láu dzúuă búnă (di la), BASME 423

BIDDY s. púle, pulítă, gălínă, gălinúşe

BIG adj. máre m/f; pl mări; (as of a blanket) bólic; (corpulent) căbátcu, m. pl căbátţi, f pl -tţe; (spacious) lărguríu, ncăpătór, vlíhur; (used emphatically) cugeá, gugeá, cugeámite; **You are ~ guys and you don't have any sense** Hiţ gugeá ficióri ş mínte nu-avét; **such a ~ ... gugeámite; such a ~ girl** gugeámite feátă

BIG DIPPER s. astr. trápód (and trápódh), lătrápód (and -pódh)

BIG-BELLIED adj. pânticós, buricós, fulínós, băzácós, jibácós, jibicós; s. băzácă, zăbácă

BIG-EARED adj. uriclát

BIG-HEADED adj. căpós, f -oásă, m pl -óşí, f pl -oáse

BIG MOUTHED

- BIG-MOUTHED** *adj.* gurahán, *m pl* -háñ
- BIG-NOSED** *adj.* nărós, *f* -oásă, *m pl* -óşî, *f pl* -oáse
- BIGOTRY** *s.* → FANATICISM
- BIGWIG** *s.* (an important person) greu
- BILBERRY** *s.* bot. afíngă, afínghe || **Av:** țăpurnă, CL 262
- BILE** *s.* anat; also *fig.* (irascibility) heáre, hulíe
- BILGE** *vb.* (as a cask) disfúndu
- BILIOUS** *adj.* (irritable) căchiós, *f* -oásă, *m pl* -óşî; inagí
- BILK** *vb.* aplăniséscu → CHEAT
- BILL** *s.* cioc; also: cărăntăne, chipítă, ciuplitúne, dintánă, ghintánă → BEAK || **ALIA** 107: chirintánă, cimbél, clun, dáltu al púilu, mítică or mítcă, náre di pułu; **M:** dănténă, **SarD** 27; **G:** dăltánă, *ibid.*; **Cru:** tindánă, **GOLAB** 254
- BILL** *vb.* (to caress) gugiléscu
- BILL CASE** *s.* purtufóle, pirtufóle, portafél
- BILLFOLD** *s.* → BILL CASE; (small ~) priftáciu
- BILLINGSGATE** *s.* ngiurătúri *f pl* → ABUSE
- BILLION** *s.* biliúnă
- BILLOW** *s.* úndă → WAVE
- BILLOW** *vb.* ▼turculéscu, ▼arucutéscu
- BILLY GOAT** *s.* → HE-GOAT
- BIN** *s.* sândúche, sindúche, sfindúche
- BIND** *vb.* ▼leg; ~ hand and foot l'-taļu mǎñle
- BINOCULARS** *s.* → FIELD-GLASS
- BIRCH-PLANTATION** *s.* **G:** pilpét, **Lvz:** pulpét
- BIRCH-TREE** *s.* || **Av:** léfcă, CL 258; **GSus:** pelipét, pilpét CL 258
- BIRD** *s.* pułu; (small ~) iavríu; ~ of prey orñu || **ALIA** 106: also **pui, Am, Gra, Grbț, Mul, Nij, Ses, Trn; puiu, GSus, Kok**
- BIRTH** *s.* amintăre (and amindăre) amintátic, soárte; from ~ to death di tu soárte pân-tu moárte; person of low ~ cătrănăr, suisâz, xisóiastu || **Cru:** fățeăre, **GOLAB** 215
- BIRTH CERTIFICATE** *s.* năfúze, nufúze
- BISHOP** *s.* episcop, dhispótî (and dis-)
- BISHOPRIC** *s.* eparhie. episcopát, episcopíe, dhispuțâle
- BIT**¹ *s.* (the steel part of a bridle) || **Prv:** halinó, CL 253
- BIT**² *s.* (small amount or fragment) anghídhă, ghídhă; Give them a ~ of cheese Dăț-lă nă anghídhă di caș; hir, dim. hirúș; heámă, theámă; It is a ~ too late Eáste theámă amânát; not a ~ cât trâ

BITCH

yitríe; cât ghitrúşca; dhráme (and dráme), ténghiu, ténge; **When he returned he did not find a single ~ of it** Când s-turnă nu-află un ténghiu; sálmă, sálmă, şilé; ~ **by ~ câte puţân**; (as of money) părălâche; a ~ ago adineávra, adeaneávra, daneávra || **not a ~** (as in a blunt refusal) fărámác; **I won't give you a ~!** Fărámác nu-ţi dau! BASME 226 || **not a ~ níţi tră ileáce** (lit. 'not even for a cure'; details in PARALLELE 120)

BITCH s. căţáuă || **AMer, Nij**: căţá; **Gra, Grăm, Mi, Pals, Trn**: căţáu [•ţá^u]; **Clis, Prv**: căţeau [•ţ'á^u]; **Suf**: căţeauă, B-ARCH 91 || cúcicâ [kúč•ká], DIARO 208

BITE s. (an instance of biting) muşcăre; (as by a snake) şirpicăre, chipinăre, chipinătúrá

BITE vb. ▼măşcu, múşcu; (as of a harsh wind) seătir, ▼ciulésu; **The cold wind was ~ing our ears** Vímtu aráţe nă ciuleá uréclile; (by or as if by a snake) ▼şirpichédz || (as by fleas or flies) **The flea has bitten me** Mi măcă púriclu (lit. 'The flea has eaten me'), PARALLELE 120

BITE ONE'S LIPS vb. (with worry, regret, etc.) ñ-múşcu búdza (di cripăre)

BITING adj. (as of a thorn) nţăpătós, f -oásă, m pl -óşí; (as of a knife) tălós, f -oásă, m pl -óşí; struxít, m pl -xít

BITTEN adj. (by or as if by a snake) chipinát, (n)şirpicát

BITTER adj. amár, amărós, fărámácós, zămărát, **G**: merahún

BITTERLY adv. amár

BITTERNESS s. amăráme, amăreătă; **N**: amăräre; cémir, fărámác and fărámác, farmúc, nvirinăre, nvirnăre, pilóñu, virín

BITUMEN s. pécură → PITCH

BIZARRE adj. alócut, anápudh, f -dhă, m pl -dz, f pl -dhe; ciudós, f -oásă, m pl -óşí; paráxin; toáfe invar.; trónciu, f sg/pl trónce, m pl trónci

BLAB vb. (to talk idly) discântu, măţin, măţin pi virisíe

BLACK s. (a black person) Aráp, pl aráchi, f Arápsă, pl -pse

BLACK adj. laiu, f láie, m/f pl lăi; córbu, f córbă or coárbă, m pl córghi, f pl córbe or coárbe; (as of eyes) gáilé, gálăit, or lăit; négru and négur, f neágră, m pl négri, f pl neágre; sumulăit; (of wine) carás or crasát; (of dogs, etc.) aráp, f -pă, m pl aráchi, f pl arápe || **Amc**: (of eyes) castáncu, SCHL 114

BLACK ALDER s. bot. soárbă

BLACK AND BLUE

- BLACK AND BLUE** *adj.* siñicát
BLACK ART *s.* amáie, mândie, (a)măyipsíre, aumbráre
BLACK WOMAN *s.* Arápsă
BLACK SEA *s.* Amárea-láie, Láia-amáre
BLACKBERRY *s. bot.* (a)múrá; căpíncă, dúdă, mănáze
BLACKBERRY BUSH *s.* (a)rúg, pilivúre || **Cru:** amúr, GOLAB 198
BLACKBIRD *s.* (a)nírlă, ñérlă (and nérlă); also: cóciuv, cójvu, coşáv, cóşuv, cóciuvă, cóşavă, málin, măláñe, mălíñu || **Prv:** cóşurvă, CL 42; **SJos:** gógiuvă, CL 45
BLACKBOARD *s.* pínac, pinácă
BLACKEN *vb.* (to make black) lăiéscu, sumulăéscu, vncărñidzédz; (to denigrate) zburăscu
BLACKENED *adj.* lăít
BLACKENING *s.* lăíre, ncărñidzáre
BLACK-EYED *adj.* mavrumát
BLACKGUARD *s.* púşclú, **G:** dărmálă → RASCAL
BLACKISH *adj.* caramúz; (of a horse) cără, gal; (tanned by the sun) lăít di soáre; sumulăít, sumulăít
BLACKNESS *s.* lăitúrá
BLACKSMITH *s.* hirár, hălché, yíftu || **Amc, An, Els:** sidhiró, **Src:** sidhărár, **Na:** sidhirău; **Plat:** hiró; **Mul:** cóvaci [kó•vač], B-ARCH 380
BLACKTHORN *s.* ţápuynu, iapurnéu, iapurneăuă
BLADDER *s. anat.* bişícă
BLADE *s.* lámă; (~ of grass) hir; (as of a knife) lipídhă
BLAIN *s. med.* → ABSCESS
BLAME *s.* cătiyuríe, cătiyuríle, furñíe, mähănă → CAST THE ~
BLAME *vb.* arúc mähănălu (or fáia, furñía);, vcătiyurséscu, giúdic
BLAMELESS *adj.* fără (níti un) stépsu; făr di catmére; (of people) apă di lituryíe (lit. 'holy water') → INNOCENT
BLAMING *s.* cătiyursíre
BLANCH OVER *vb.* (to prove innocent) || scot cu fáţa álbă, BASME 177
BLAND *adj.* (mild) evášcu or iavášcu; m/f moále, m/f pl mol'
BLANDISHMENT *s.* culăchipsíre, cănăchipsíre, hăidhipsíre
BLANKET *s.* cérgă, ciórgă; viléndză → COVERING
BLASPHEME *vb.* vblástim, blástin, vuryiséscu
BLASPHEMER *s.* blăstimătór
BLASPHEMY *s.* uryisíre
BLATHER *s.* → BABBLER

BLATHER

BLATHER vb. (to talk foolishly) xenu-zburăscu

BLAZE s. lumbrăsiere, lumbrusiere, luñină, luñinare

BLAZE vb. ardu dumăne, ardu bărbărută; (of a fire, 3 sg) bur-bureădză, bubureădză

BLEACH vb. alghescu, bilescu, clucutescu

BLEAK adj. astrăchit; sec, f seacă, m/f pl seți; stérpu, f steárpă, m pl stérchi, f pl steárpe

BLEARY-EYED adj. țălpós, -oasă, -óși, oase

BLEAT s. azghirăre, azghirát || zghirară, HRISTU 21

BLEAT vb. (of sheep and goats only) (a)zghér, ber

BLEATING s. azghirăre, azghirárrát, azghirátic

BLEED vb. ▼ancrúntu, ▼sândzinédz; (as of one's nose) ñ-cură nárea

BLEED SMB. WHITE vb. (a)fulescu (di parádz)

BLEEDING adj. sândzinát; (stained, soiled) mârșusít

BLEMISH s. cusúre, scárțu

BLEMISH vb. ▼stric, tălăescu

BLEND vb. (to renounce, to retreat) trag mână → ABNEGATE

BLEND vb. ▼ameástic, ▼mintescu || PC: ▼fac únă

BLESS vb. dau urăciúnea; I give you my blessing! Să ñ-ai urăciúnea! evluyisescu, vluisescu; (of a priest) bag vluitólu

BLESSED adj. evluyimén, vluyimén; (interjectionally) ~ is / be / are ... Hará di ...; ~ed be the mother who brought him into the world! Hará di mă-sa ți și-lu-áre! || CARAFOLI 63: vlu(gh)isít

BLESSED VIRGIN, THE s. Dumnidză-Făcătoáră (calque from Greek, unusual)

BLESSING s. urăciúne (and urâ-) → BENEDICTION; it is a ~ that calai-că, calái-țe

BLIGHTED adj. (affected with blight, of plants and fig.) pālít

BLIND adj. órbu, f oárbă, m pl órghi, f pl oárbe; chior; gav, m pl gayi; Áre you ~? Ai gavumáră? || Els, Fal, Fu, Hor, LvO, Na, Pdž, Pur, Smr, Vil: gav, B-ARCH 190; Amc: strâmbu, SCHL

BLIND vb. urghescu

BLINDER s. (on a horse's bridle) || Peș: căpáche, CL 41

BLINDFOLD vb. ñ-u toárnă mîntea

BLINDLY adv. urghíșalui, di-aurchíșalui; zúrlu

BLINDMAN'S BUFF s. || agiucărea cu óclíí ligărea; agiucărea aurchíșului; Orbu-Yeáni is the blindman, DIARO 101

BLINDNESS

BLINDNESS s. urghîre, urgheăre, urbăre, urbeăță, gavumără; (passing dimness of sight) túrbu; urbărea a gălîîilor; fig. primoară

BLINK vb. (of light) licurédz, licuricéscu, licrăséscu; || PC: (as because of smoke) scăpir óclîi

BLISTER s. derm. bișică, fultăcă, arópun, rópan || DIARO 172: cândîlă

BLISTER vb. ▽bișichédz, ▽fultăchédz

BLISTERING s. bișicăre, fultăcăre

BLISTERY adj. bișicăt, fultăcăt

BLITHE adj. → HAPPY, MERRY

BLIZZARD s. nturín, nturínăre, azvîmturăre, zvînturăre; the ~ is raging nturínă, nturineádză

BLOATING s. umflăre; (as of boiling milk) căbărdisîre

BLOB s. chicătúra, chîcută, lăngută, lóscut

BLOCK¹ s. (for cleaving firewood) discătór

BLOCK² s. (large piece): ~ of cheese dănă

BLOCK vb. (to trap) ▽(a)pitruséscu, N: (a)putruséscu; It's just here that we ~ed the snake Auă apitrusím nipărtica; They will ~ me in the house Va mi-apitrusească n căsă

BLOCKADE s. (siege) anvărligăre

BLOCKAGE s. apitrusîre

BLOCKHEAD s. glar → STUPID

BLOND adj. (a)rús; beal, m pl beł, f pl beále; (of lambs) beál-biș, beáliș

BLOOD s. sândze n; a drop of ~ nă chîcută di sândze → MAKE BAD ~ BETWEEN || ALR 1119: art sg: sândza (sic)

BLOOD PRESSURE s. med. || STERE 42: piási

BLOOD VESSEL s. vînă, flévă

BLOODHOUND s. (câne) zăyăr (and zâ-)

BLOOD-LETTING s. lăsăre

BLOODSHED s. cârléși di sândze; sîndzinăre

BLOODY adj. sândzinós, f -oasă, m pl -óși, f pl -oăse

BLOOM s. floăre, N: floără; in ~ adj. anflurît → FLOWER

BLOOM vb. (a)nfluréscu, dau floără, ▽dișclîd; I was growing and ~ing like a rose Eu crișteám ș dișclîdeám cum dișclîde trandăfi-la; flituriséscu, luludhyiséscu || ALIA 38: 3 sg: anthiseăști, anthălúchește, bubuchiséști, da bumbúchi [•búk'], da flori, da lilîți

BLOOMER

[•líti], scoáte flori, scote lîlă, scoáte lulúdhă, dischíde

BLOOMER: **make a** ~ u adár bóză → PUT ONE'S FOOT INTO IT

BLOOMING s. nfluríre, luludhyisíre

BLOOPER (blunder) s. || CUNIA 118: **make a** ~ cálcu tu pítă

BLOSSOM s. and vb. → BLOOM, FLOWER

BLOT s. dâmcă → STAIN

BLOT vb. vlichiséscu

BLOTCH s. (as of ink) dâmcă; *derm.* (on an infant's face) blândă, hrúpă

BLOW s. úná; **a** ~ with a club únă cu buzduhánea; bătíche, goáďă; (with the fist) súplu, şúplu, şub; (with an axe) tâpureáúă; (a ~ with the thick end of a rifle) cundăcheáúă; (a ~ with the foot or hoof) (s)clóţă, cloáţă, cultăţă, scluţăţă; (unexpected calamity) pusoágă → COME TO ~S || **The first ~ is half the battle** ~ dzúua búnă s-cănoáşte di tahiná, ALR 1470

BLOW vb. (of the wind) súflu; trag; ~ **your nose!** Súflă-ţ nările! ~ **up the lamp!** Súflă lámpa! ~ **up the fire!** Súflă tu foc! **when the wind ~s** vîntul când vai trágă; (of a light wind) adílu; **The breeze is ~ing softly** Lişór adíle ávra; (as of a trumpet) bat; **The trumpet blew** Bătú buría; (to rage, as of a blizzard) năvăéscu || ALIA 12: (The wind) is ~ing (a)súflă, bâte, trádze

BLOW ONE'S TRUMPET (to boast) ~ Murí yífta ţe ti-alăvdă (said to a boaster; lit. 'The Gipsy woman who used to praise you has died!')

BLOWING HOT AND COLD adj. (to be ambiguous) ni úda, ni uscáta

BLOWSY adj. buzgúni invar.

BLUBBER vb. vplângu, vdeápir

BLUBBERER s. (as of a child) lătiníciu

BLUDGEON s. şcop → CUDGEL

BLUDGEON vb. dau cu ciumāga

BLUE adj. albástru, m pl -ştri or -ştră, f -stră, pl -stre; also: yálan; (as of eyes) yălănós, G: muşinghínă; niruyálaz, niúr, năúr, ñírlu, uraníu; **make** or **become** ~ vb. albăstréscu, (n)viñiţăscu; **turning** ~ s. nviñiţăre || **Cru**: acíc, GOLAB 195; **Gop**: vinít, GOLAB 259 → OUT OF THE BLUE

BLUE FUNK s. lăhtár → FRIGHT

BLUEBELL s. bot. minghiúşe [•gú•]

BLUDGEON s. (club) şcop

BLUEBERRY s. bot. afíngă, afínghe

BLUEBOTTLE

BLUEBOTTLE s. bot. zărzărice

BLUES s. (state of depression) milancolie; **He has the ~** = cânda l'-si nicăra cărăyile (or ghimiiile)

BLUFF s. cacearmăie

BLUISE adj. vinit (and vînit); yioară [yi•oă•]

BLUISE-GREEN adj. ghêrdu, f -rdă, m pl -rzâ f pl -rde

BLUNDER s. glăreată → **MAKE A ~**

BLUNDER vb. → **MAKE A BLUNDER**

BLUNT adj. (worn-out) măcat; (rough, rude) jupănescu, păduris ||
HRISTU 46: dudum

BLUNT vb. (to wear out) măc; (to deaden, to lessen, as of pain) amurtu, amurțăscu

BLUNTLY adv. cu țupăta → **PUT IT ~**

BLURRED adj. alăcît

BLUSH s. arușeată

BLUSH vb. (as of shame or embarrassment) arușăscu, vpalăscu, mi-adăr pipér tu fătă; (to ~ up to one's ears) vpalăscu pân di urécli

BLUSHING s. arușire

BLUSTER vb. (as of a storm) huhutăscu, văzăscu; (to talk or act boisterously) n-u fac sîlă (cu)

BLUSTERER s. fanfaron, scandalăr

BOAR s. zool. || **GSus**: nêris; **Cru**: porc cu nipăstrît, GOLAB 244 → **WILD BOAR**

BOARD s. scândură, dim. scândurice (and scăn-); blănă; (in a fence) plătiță → **CHOPPING ~**

BOARD OF DIRECTORS s. efurie, efurliche

BOAST s. Great ~, small roast = Zboare multe, ftóhe mare

BOAST vb. valăvdu, vcăbărdiseșcu, vcămărușescu, cămărsescu, vcurdusescu, vfălăscu, vfrângu; vfudulăscu; **They ~ with their golden necklaces on their chests** Eăle si frângu cu fluriiile pi chéptu; l'-trag cămăra or trag cămări; vtân pi cămări; vîndu lînte, vîndu curcubete di Chirăsova || vmăreșcu, PARALLELE 133 → **BLOW ONE'S TROMPET**

BOASTER s. tartabés → **BOASTFUL**

BOASTFUL adj. fălós, -lît; also: (a)lăvdăt, -dătór, -dós; **N**: cămăr(u)sît; cu fúmuri; fu(r)dulît; pălăvrăgî; piñisît; tartabés or tartarés; ~ in words and timid in deeds = căcăt di guștirîță (lit. 'lizard shit') || MERCA 19: bêngastu

BOASTING n. fălîre → **BRAGGING**

BOASTING

BOASTING *adj.* → **BOASTFUL**

BOAT *s.* căiche, căiac, căiacă, cărăve; *G:* cărădhi; ghimie, lăndură (and lân-), luntre, náie, șáică, vârcă || *Peș:* sále, CL 260

BOATMAN *s.* căicci, cărăvyeár, cărăvyiôt, varcagí || *GSus, Peș:* sálgi, CL 260

BOBBIN *s.* cărúlu

BOBCAT *s.* zool. arâs

BOBWHITE *s. orn.* → **QUAIL**

BODE *vb.* ▽pruvéd, prufitipsésu; **This -s ill** Nu va s-cură lucru bun; Nu undzeăște s-hibă lucru bun

BODKIN *s.* súlă

BODY *s. anat.* trup, *dim.* trupulíciu; (*rare*) córpu; (*group*) ur-táuă → **COME IN A ~**

BODY LOUSE *s.* → **LOUSE**

BOG *s.* (*poorly drained area*) vâltu, varcô

BOGEYMAN *s.* bóșea → **BUGBEAR**

BOGGLE *vb.* ▽aspár

BOGGY *adj.* băltós, -oásă, -óși, -oáse; also vâltós

BOGUS *adj.* călpu, *m pl* -lchi, *f* -lpă, *pl* -lpe; also călpic or -călbic, *pl m* -lpiți, -lbiți

BOIL¹ *s. derm.* cuptură, gărnuț (and gâr-), gârâț, grănúț, grăntu, frințél, frân-, furni-, furnu-, sfrânu-, sufrân-; sufrândzélú; (*big ~*) óclú buín

BOIL² *s.* (*boiling*) clócut, *N:* cólcut

BOIL *vb.* hérbu (→ § 32); *fig.* hérbu (*pi*); clucutésu, undzésu; **He was -ing over with rage at the girl** Hirbeá pi feátă; **-ing water** apă undátă || *Cru:* 3 *sg:* (*of a meal*) s-hunipseășce, GOLAB 220

BOILER *s.* căzáne; *dim.* căzănúle

BOILING *s.* heárbire, hirbeáre; undáre

BOILING WATER *s.* crop, apă undátă

BOISTEROUS *adj.* (*blusterer*) asiyúriftu, *m pl* -fțâ; năpudheárníc, scandalár, dzarzára (and zar-); (*as of a child*) sirsén, -sém

BOLD *adj.* ncucutát (and ngu-) || om cu doáuă cápiti, BASME 43

BOLDNESS *s.* cutidzáre

BOLE *s.* brându → **STUMP**

BOLERO *s.* (*jacket*) ghiurdíe

BOLETUS *s. bot.* arțivúrțe *f pl*

BOLSTER *vb.* ▽nvártușédz, ▽stiriusésu

BOLT *s.* (as in a door) cătălăhtu, căpălăhtu, dzángřă, lóstru, lóstur, lóthru, mándal, sírtu

BOLT¹ *vb.* ▼țérnu, nțérnu (and ndzérnu) → SIFT

BOLT² *vb.* (to run away) u-adún, u-afúm (di-acló), (ñi-) u angán, u-arúp, li (a)spél, aspún páltăřile, li-aștérgu, bisguléscu, li cǎléscu, li (or mi) căpsălséscu, li ciuléscu; (interjectionally) ciúlea! or ła-l' fúmlu! Also: li deápin, fac, fac náparte, ▼frângu (di-acló), u frângu zvérca, ▼fug, fug di mi frângu, fug di nu mi ved, u łąau bisgúla, ñ-łąau cáplu, ñ-łąau cǎřándiile, ñ-łąau páltăřile [•tăři•], ñ-łąau plácichile [plác•k'i•li], ▼mășcăturédz (di-acló); li scármin, li șpirtuéscu, li tíndu; **Seize the bag and ~ out thru the gate!** Úmflă sǎclu și ła-l' fúmlu prit poártă afără! || o-adún, BASME 35; o-angân cǎțáua (di auáte), BASME 404; ñ-łąau ócl'ił (de-auáte), BASME 4; ñ-łąau zvérca, BASME 458; *imper.* fă-ț paspórtea! BASME 431; DIARO 197: u cǎléscu; BATSARIA 8: ñ-łąau pěrli

BOLTING *s.* (of flour, etc.) nțirneáre (and ndirneáre), țirneáre

BOLUS *s.* (the soft mass of chewed food, speaking of cattle and sheep) păstúřă

BOMB *s.* top, tópă, bómă || CUNIA 32: búmbă

BON VOYAGE! cále-ambár!

BONBON *s.* → CANDY

BOND *s.* ligătúřă

BONDAGE *s.* sclăvíle, sclăvie

BONDMAN *s.* rob, sclav; (farmer-serf) cifcí

BONDSMAN *s.* → BONDMAN

BONE *s.* os, díim. usíc, ciolú; pl cioále → BREAK SMB.'S ~S, CAST A ~ BETWEEN

BONELESS MEAT *s.* || N: cárne mácră, CAPIDAN 152

BONER *s.* glăreăță

BONHOMIE *s.* imireăță, imiráme

BONNET *s.* cuc, cúcă, chilipóșe

BONNY *adj.* bírbu, m pl -rghi, f pl -rbe → HANDSOME

BOO *interj.* (contempt or disapproval) u! ~, **shame on you!** U! Arșíne!

BOO *vb.* łąau hududú; arușínédz, arșínédz

BOOBY *s.* léfcă, témbłă

BOOBY *adj.* hascanífur; G: bașinghél → STUPID

BOODLE *s.* (bribe) mítă, arusfété; (big money) sirmaié, sirmaé,

BOOK

picúľu

BOOK s. cárte, chiutúc, chitápe, vivlíe**BOOKLET** s. afládhă**BOOKSELLER** s. chitapcí**BOOM** vb. (to resound) plăscănescu**BOOR** s. jupân**BOORISH** adj. jupânescu, f -nească, m pl -neștă, f pl -nești**BOORISHLY** adv. huryiteăște**BOOST** vb. mut nsus, vanálțu, valín, créscu, vagiút**BOOT** s. cízmă, cíjmă; a pair of ~s nă păreácie di cíjme; (ankle ~) călăpódă; gófă, scórnă, pudhúmată, pudhímată; (half ~) stivále, stivalétă, stifalétă, ștíflă; (children talk) pópă**BOOTBLACK** s. lustragí**BOOTH** s. chiósche, chióșcu**BOOT-LAST** s. călăpe, călúpe, călupódhe, călăpódhe**BOOTLESSLY** adv. ncot → VAINLY**BOOT-POLISH** s. gileáe, lústru**BOOTSTRAP** s. leápă, ureácie**BOOTY** s. alimúrá → PREY**BOOZE** vb. → TIPPLE**BORAX** s. vórax**BORDELLO** s. putanaryió**BORDER** s. márdzină; Grbț: mărne; also: dhyeárgu, grániță; G: gârniță; sémte, sínur, pl sinurómate || Av, GSus, Prv: (between fields or plots) sínur, CL 260 || STERE 27: gârniță**BORDER** vb. (to lie on the ~) vviținipsescu, vsinuripsescu**BORE¹** vb. (to perforate) vpitrúndu, vspitrúndu; also: N: vampíhiur; azvundescu, azundescu, cărtilédz, sfreádin, străpúngu**BORE²** vb. (with ennui or tedium) âl' șed șindáme → BE BORED || Cru: aurăscu, GOLAB 203**BORED** adj. (weary) bizirsít, plictisít → BE ~**BOREDOM** s. aurăre, bizéryiu, bizirsíre, plictisíre, plixe, sâcâl-disíre**BORER** s. ent. || DIARO 177: sâráchi**BORING** s. (piercing) ampihiuráre, azvúndzire; (tedious) ánustu**BORN** adj. amintát, fáptu, m pl. -ptă, f pl -pte; fitát → BE BORN**BORROW** vb. vmpumút → LEND**BOSKY** adj. pădurós, f -oásă, m pl -óșă, f pl -oáse; G: sânlúós

BOSOM *s.* sin

BOSS *s.* afindicó, cap

BOSS *vb.* cumăndărséscu

BOTCH *vb.* v̄mpeatic

BOTH *adj.* and *pron.* dóili *m*, dáule [dǎũ•li] *f*; andól' [•dól'] *m*, andoále *f*; amindóil'i [•dói•l'i], amindól'i [•dó•l'i] *m*, amindoále, amindále *f*; şamindói *m*, şamindoáuă(le) *f*; şándoi *m*, şandoáuă, şandoále, şandáule [•daũ•] *f*; **She will be wife to ~ of them** Are să lă hībă niveástă a şandulór || BASME 706: şamijdóil'i *m*, şamijdoále *f*; CARAFOLI 56: şamizdol' *m*

BOTH OF A HAIR → LIKE

BOTH... AND *cj.* i...i; em... em || TULLIU 108: **his black and bushy beard made him seem both dreadful and attractive** bárba lai şi stu-foásă făţea ca s-pără em fuvirós, em arăsít

BOTHER *vb.* (to annoy, to trouble) *N:* v̄angulcéscu → DISTURB || **It does not ~ me!** Nu-ári zñie, DIARO 350; **Leave it there, it doesn't ~ me** Nu mi cǎrteášti, alásă-lu acló, DIARO 94

BOTHER THE LIFE OUT OF SMB. *vb.* aród dit hiáte; mǎc hícátlu; **You have ~ed the life out of me!** Mi-aroásişi dit hícáte! 3 *sg* aor: Ñ-mǎcǎ hícátlu!

BOTTLE *s.* şiş and (a)şíşe; also: bótǎ, butíle, chélche; (of leather) chilít or chilítǎ; clondír, dulíe, fiálǎ, vózǎ; (~ of 1,000 units) hilárcǎ; **Give me a ~ of wine!** Dǎ-ñ nǎ hilárcǎ di yin! || *Peş:* hunétǎ, CL 253; *Cru:* (wooden ~) plóscǎ, GOLAB 244; *F:* şuş; *M* and *Pls:* şíşǎ; *P:* şuş, SARD 34

BOTTOM *s.* anat. cur; (as of a river) fúndu; **from the ~ of the heart** di tru hícáte → DEPTH

BOTTOMLESS *adj.* fără fúndu; afóndut

BOUGH *s.* cráncǎ, crángǎ

BOUGHT *adj.* acumpărát, *N:* ancumpărát

BOULDER *s.* bǎrţire, cheátrǎ; şcămbǎ; şómbur and şómburǎ

BOUNCE *s.* sáltǎ, (a)sáltáre

BOUNCING BET *s.* bot. (soap-worth) sǎrpúñe, *G:* şǎrpúñe

BOUNDARY *s.* sémte; (between two plots) dhyeáryu → BORDER

BOUNTEOUS *adj.* cuvurdhǎ; giúmértu, *m pl.* -rtǎ, *f sg* -rtǎ; sǎlghít

BOUNTIFUL *adj.* giúmértu, -rtǎ, -rtǎ, -rte → GENEROUS

BOUNTIFULLY *adv.* (abundantly) di-primansús

BOUQUET *s.* (as of flowers) mǎnúclu, túfǎ, dhimáte, buchét || DIARO

BOURGEOISIE

153: stog di lilíci

BOURGEOISIE s. arhundilâche, ciorbagilâche**BOW** s. ârcu, dhuxâr; (reverence) nclínâre → DRAW THE ~, DRAW THE LONG ~**BOW** vb. ▼nclín || **Cru:** apléc, GOLAB 200; (to ~ in greeting, courtesy or submission) l'-fac taéte, l'-fac timinã**BOW OF RIBBON** s. flóngu, fióngu, fúndã**BOWL OVER** vb. ▼súrpu**BOW WOW** interj. ham-ham; gap-gap**BOWEL** s. anæt. maţ, pl mătã**BOWL** s. (vessel, usu. made of wood) cãrnécîu (and câr-); cãţân, cãţânã, cãţón; (made of clay) ceam, cinác, cinácã, cináche, cli-dhupirác (and clidu-), cupác; (madewooden) cuvátã, guvátã, dim. cuvátícã; yãvãthã, gãvãnã, misúrá; piripinác, pirpinác; (usu. for cheese) rácicã [ráč•kã], pl ráciche [ráč•k'í]; sãcă, scuteále || **GSus:** misúr, CL 256**BOWLDER** s. → BOULDER**BOX**¹ s. cãsã, cutíe, dim. cutúcã, cutíce || **DIARO** 339: also cutícã**BOX**² s. (slap) bãţã, flíscutã, flãscutã, flúscutã, flãscutã, şúbã, şupleácã; (on the nape) ghiúştã, ghiúştãreãuã, zvãrcãreãuã**BOX THE EARS OF SMB.** vb. l'-trag únã bãţã; l'-am nã şupleácã**BOX-TREE** s. bãngiu, yãreãuã, píscu, píxu, plíscu, şimşír**BOX WOOD** s. pixáre; (made of ~) adj. pixãríş**BOY** s. alabáciu, talabáciu, ciulimeán, cupiláciu**BRACE** s. (stay, support) **Gop:** potpár m**BRACE** vb. || **BATSARIA** 61: to ~ for a beating mi-ndreg ti bãteãre → PREPARE**BRACELET** s. biligéche, bilgéche, biligíc, biligícã, bilingícã, bilingiúcã, bişlíc, bizilícã, biliczíe**BRACES** s. pl (pair of ~) tarãndzã f pl**BRAG** vb. ▼mãréscu → BOAST**BRAGGART** s. tartabés → BOASTFUL**BRAGGING** s. (a)lãvdãre, (a)lãvdãtúrã, fãlíre, palãvrã, pãlãvrã, piñisíre**BRAID** s. cusítã, cuseãuã → BRAID); (cord or ribbon) **S:** ciupãre**BRAID** vb. (a)mplãtéscu (and amblã-)**BRAIDED** adj. (of hair) mblãtít**BRAIN** s. críer, mãdúuã, midúuã, midúl'u; (rare) mindúuã → BEAT

BRAINLESS

(BREAK, CUDGEL) ONE'S BRAINS, MAKE SMB.'S ~ REEL

BRAINLESS adj. fără mădúuă → STUPID

BRAISE vb. hérbu

BRAKE s. (for hemp) limădhură (and -dură)

BRAMBLE s. bot. chingher, ciun, yumarángath, mărăține, schínu a tárlui

BRAN s. grúndză, târță

BRANCH s. (a) lumáche, alámáche, dim. lumáchítă; also: aluneáuă, alneáuă, angheáuă, (a) răzgă, cârcóciu, câtále, creângă, crâncă (and crângă), grângă, dărmă, drămă, dărmăteáuă, dégă, deágă, dúșcu; (small ~s of fir) șită; (dead ~s used as firewood) uscătúra; coll. vreășturi, vrêșturi; (trimmed off, coll.) clăstúra; (~ of a stream) mânica

BRANCHY adj. alumăchiós, -oasă, -óși, -oáse

BRAND s. (a piece of burning wood) tăciúne [•cú•] || VELO 106: tuciún; (mark) sémnu, dâmcă

BRAND vb. sémnu, nsimnédz, simiuséscu; (to attest ownership of sheep) noățin; ~ on one's memory ▼ stămbuséscu tru mădúuă

BRANDING s. (of sheep) nuținăre, G: nutăre

BRAND-NEW adj. (of clothes) nou dit ac; (străne) dit foártică || ca scos dit ou (lit. 'as if taken out from an egg'), BASME 473; ca ólu arós, BASME 458; ca ólu ațél aróșlu, BASME 473

BRANDY s. (a) răchie di prúștină; (arăchie) țipuríșe; măstihă (and măsthică) ; **French** ~ cuñác

BRASH adj. furtunós, -oasă, -óși, -oáse

BRASS s. bácră, băcâre, hálcumă, pl halcómate

BRASS FARTHING s. (coin of low value) cărădănă; mângâr or mângâr, mângără, mângară

BRAT s. (usu. of a child) disgrădít → IMPERTINENT

BRAVE adj. 1. gióne or jóne m, gioănă f; giunél, junél; also: alipidát; aslân, arslân, babageán, bărbát m, bărbătă f; **their** ~ **women** mul'érile a lor bărbáte; babășcu, babășcan, bir or bírciu; (of a woman or girl) birbeacă, biroáne; cădigí; **CÍis**: ciupérnic; ghirăchín, palicár, putút, șáin, vârtós; a ~ **young man** vârtós gió-ne; xiftér, zot; 2. adj. (pertaining to a ~ person) giunéscu; 3. s. giunác, giunár

BRAVELY adv. bărbăteăște; cu giunátic

BRAVERY s. giuneăță, giunátic, junátic, giunáme, junáme; also:

BRAVO

bărbătească, bărbătales, livindească, livindlâche, pihlivănlâche, sărpițales; **unsurpassed in** ~ tru junatic nintricăt

BRAVO interj. áferim, áscolsun, brávo, brávu

BRAWL s. dăndănă, ncârligăre → SCUFFLE

BRAWLER s. || DIARO 154: buclucgí

BRAWN . vâruşame, vârtúte

BRAWNY adj. muşclós, cǎrnós, putút, vârtós

BRAY s. (of donkeys) angársire, (a)zghirăre, azghirăt

BRAY vb. (of donkeys only) angársescu; (also of sheep) azghér

BRAZEN adj. ni-aruş(i)nós

BREACH s. (of a law, etc.) cǎlcăre; ~ of habit dizvét

BREACH vb. (to infringe) ▼cálcu

BREAD s. pâne (and pâ-); (white ~) asicmecă, frangiólă, somúnă or sāmúne; (unleavened ~) ftazmítcă, stazmítcă; **ring-like plaited** ~ culác, dim. culácúş; **a crusty end of** ~ cǎlcânu; ~ **crumbled in hot milk tripsănă** → CONSECRATED ~ || **to make** ~ vb. N: firmít, CAPIDAN 152

BREADTH s. lărdzíme

BREAK s. (respite from work or duty) páfse, pápse; (result of breaking; fragment, debris) aspărgătúră; (an instance of breaking) arupeăre, arúpire, (a)spărdzeăre, (a)spărdzire, cripăre, frândzire, frândzeăre; (infringement) cǎlcăre → MAKE A BAD ~

BREAK vb. ▼aspárgu (→ § 32); (to damage) **You've broken my watch!** Ñ-aspársişi oára! (of a new day) ápir; **Call Níca because the day has broken!** Grít-lí al Níca c-apirí; **The day was beginning to** ~ Loa s-ápiră; **impers. hǎrăxeáşte; ~ the heart árdú iñoára; How many hearts he has broken!** Câte iñóri nu-áre ársă! ▼frângu (and frăngu), aor. fregiu or frâmsu; ▼stric, ▼zdrúmin, zdroámin; (as of one's back) ▼dişilédz, ▼misucupsescu; (as of a branch of a tree) ▼dijglín, dizglín, dizghín

BREAK AN ENGAGEMENT vb. ▼disusescu

BREAK AWAY FROM vb. (a)scáp

BREAK DOWN vb. (to collapse) vérsu mpáde; qad stog (ân páde)

BREAK EVEN vb. || u scot ân cap (cu), BASME 461

BREAK FAITH WITH SMB. vb. || ies di zbor, BASME 502

BREAK FAST vb. (to eat meat) mi puríntu (and puríndu)

BREAK IN vb. aspárgu, íntu, ▼pitrúndu, ▼spitrúndu

BREAK INTO A CONVERSATION vb. ▼ameástic

BREAK INTO A RUN vb. fac náparte → BOLT

BREAK INTO FLIDERS

BREAK INTO FLINDERS vb. ▽zdrúmin, zdroámin; (as of a plate) ▽adár țivale

BREAK INTO PERSPIRATION vb. mi-arúp sudóri || BATSARIA 61: (from fear) ñ-treáțe n-asudoáre

BREAK INTO PIECES vb. (as of a cloud) ▽diñíc

BREAK OF DAY → BY THE BREAK OF DAY

BREAK OFF vb. ▽bitiséscu, pricúrmu; (~ a conversation) u mor láfea; (to ~ relations with smb.) u-arúp cioára (cu) || 3 pl: nu-și gréscu cu gúra, BASME 605

BREAK ONE'S BACK vb. ▽dișilédz, ▽misucupséscu; (as of a horse) dăulédz

BREAK ONE'S BRAINS ABOUT / WITH vb. ñ-disíc cáplu

BREAK ONE'S WORD / OATH vb. ▽strâmbu, ▽cálcu giurátlu, ▽tórnu di graiu, ies di(n) zbor, ñ-cálcu zbórlu dat, ñ-cálcu giurátlu

BREAK OPEN vb. plăscănéscu (and plăscâ-)

BREAK OUT vb. (of the break of day) 3 sg: dă; **The day broke out** Deáde dzúua; (of a rash) ▽fultăchédz, ▽bișichédz, ▽bișchédz; to ~ in pimples gărnuțádz

BREAK SMB.'S BONES vb. chisédz oásile, stulcinédz di chiutécă → BEAT

BREAK THE DEADLOCK vb. l'-áflu căpáchea

BREAK THE SEAL vb. (to unseal) dizvuluséscu, dizvuliséscu

BREAK THROUGH THE ENEMY'S RANKS vb. ▽arúp; **They were thinking to break the ranks uphill** Nâși minduiá si-arúpă dzeána nsus

BREAK TO SMITHEREENS vb. ▽adár țivále, ▽fac sârme, ▽zdrúmin sârme-sârme

BREAK UP vb. (as of a gathering) ▽aspárgu; (as of a cloud) ▽diñíc

BREAK WIND vb. (to expel intestinal gas) zdângânéscu únă

BREAK WITH SMB. vb. (to fall out with smb.) arúp cioára (cu)

BREAKDOWN s. cădeáre, arăvuíre

BREAKFAST s. (a)ngustáre (di tahiná); ~ is waiting! La meásă! or La meásă s cupuséști! || **Peș:** gústu, CL 46; **Cru:** gustáre, GOLAB 218

BREAKFAST vb. (a)ngústu || l'au ngustárea, BASME 86

BREAKING s. arupeáre, arúpire → BREAK

BREAKING IN s. (as of a ship) fundusíre; (forcible entry); a-spărgăciúne, spărgámíntu

BREAKING OUT s. derm. fulticáre, bișicáre

BREAKNECK: || run at a ~ speed fug di mác lóclu, BASME 500

BREAM

BREAM s. *ichth.* plătică

BREAST s. anat. chéptu, sin, țâță → **BEAT ONE'S** ~

BREAST-BONE s. (*wishbone*) iădeș, trăgă

BREAST-FEED vb. dau si sūgă, alăptédz, țâtuéscu

BREATH s. suflăre, suflăt; also: adilátic, adiláre, (a)hnoată or honoată, anásă, duh, sulúche; **all in a** ~ t-un adilátic, t-únă anásă, t(r)-un súflet; **to recover one's** ~ ñ-víñe sulúchea; **take smb.'s** ~ **away** ñ-si cúrmă adilárea → **TAKE** ~, **TO ONE'S LAST** ~

BREATHE vb. súflu, adílu, íau anásă

BREATHING s. adilát → **BREATH**

BREATHING ONE'S LAST adj. and adv. || pi hírlu di moárte, BASME 144

BREATHLESS: stand ~ vb. ñ-si cúrmă adilárea

BREECHES s. púturi f pl; also pături

BREECHING s. (*wool from the codal part of a sheep*) suélú; (*a part of a harness; a wide strip protecting the back of a horse*) bâldúme, buldúme, păldămă, pisteáuă, pișteáuă

BREED vb. (*to give offsprings*) mpulédz, mulțăscu

BREED DISCORD vb. arúc chétrí, arúc múști, bag anghídz, bag fití-
le, bag munăfícuri, bag schiñ, bag súle, bag zizáñe, vñtap, sâr-
gléscu múște

BREEDING s. mpuláre, mulțáre

BREEZE s. adilátic, (a)éră, ávră

BREEZE vb. (*of winds*) adílu

BREVIARY s. (*a Greek-Orthodox prayer for the saints of the month*)
minéu

BRIBE s. (a)rușfête, băhcíșe || *GSus, Prv*: băccíșe, CL 38

BRIBE vb. aúngu; **We've ~ed the watchman** Pândárlu lu-avém aúmtă

BRIBETAKER s. rusfitcí

BRICK s. chirămídhă, chiríñídhă, ciuruñídhă, túvlă, túlă; **a** ~
house cásă cu túvle; **row** ~ plitháre; **a** ~ **of a boy** un sémnu di fi-
ciór; un gióne nă nișáne → **DROP A** ~

BRICK-FIELD s. chiramaryió

BRICKLAYER s. (*mason*) mástur

BRICKMAKER s. chirămidhár, tuvlár

BRIDAL adj. nuntár; **a** ~ **song** cântic nuntár

BRIDE s. niveástă, nveástă, dim. nivistícă; **N**: măireásă, **S**:
niveástă noáuă; crúnă, dudíe, dudúșeánă; (*adj: pertaining to a* ~)
nivistéscu, nvistéscu, nivíștéscu

BRIEF adj. scurtu → SHORT

BRIDEGROOM s. yambró, yrambéu

BRIDESMAID s. (maid involved in the wedding ritual) surătă;
(female sponsor of a marriage) nună

BRIDGE s. || punte; with reference to the ~ over the Danube river
at Cernavoda, Romania: puntea di la Cerna Voda, BELIMACE 52

BRIDLE s. fărnu (and fâr-); N: afăr; frân; also: (a)ghéme, că-
péstru, cătărmă, cătărmău, G: tricătoare

BRIDLE vb. ▼căpistruséscu, ▼căpistruéscu, ncătrămedz, ▼stăpuéscu

BRIDLE ONE'S TONGUE vb. (ant. to divulge, to reveal) nu dau pri
toacă

BRIDLED adj. (curbed, subdued) căpistrusít

BRIDLING s. căpăstrusíre

BRIEFCASE s. geántă

BRIER s. măcéş → EGLANTINE

BRIGAND s. caceác; G: furcudár; haramíu; (Turkish brigand) cār-
jilí, cārjalíu, cārgialíu

BRIGANDAGE s. furlíche, furlíle

BRIGHT adj. lumbărsít; as ~ as a new button ca scos dit ou →
BRILLIANT; (intelligent) disfáptu

BRIGHTNESS s. (gleam) lămpse

BRILLIANT s. brilántu → JEWEL, DIAMOND

BRILLIANT adj. scântilós; also: Smr: cărtătírat, grindínát,
grân-; limbisít, lumbărsít, lubrisít, luñínós, luţít; (as of a
face) şcălichiceát

BRIM s. (as of a well) búdză, márdină and márdine; (as of a
glass) zvítă

BRIMFUL adj. and adv. (as of a glass) plin, umplút víţă; písti
zvítă; (as of a bag: full to capacity) ndisát

BRIMSTONE s. schífură, teáfe

BRINE s. (of cabbage) moáre, salamúrá, sālămúrá; also: ármă, ar-
mírá, armázmu, yar

BRING vb. adúc (→ § 32); (to be brought) cātundiséscu; You, sons
of an emperor, to be brought so low! Hil' di amiră ş cātāndisít pri
hála aéstă!

BRING A HORNET'S NEST ABOUT ONE'S EARS vb. ≈ ũ-si áre urătă bána

BRING AN ACTION / A SUIT AGAINST SMB. vb. → SUE

BRING DISCREDIT ON ONESELF vb. mi fac părăvulíe; The cute miss

BRING DOWN

went to the woods and brought discredit on herself Dúse níca tu curíe di s-feáŧe pǎrǎvulíe; ▼fac birbáŧe

BRING DOWN vb. (as the price, an enemy, etc.) (a)firiséscu

BRING DOWN A PEG OR TWO vb. Í-u apléc nárea

BRING FORTH vb. ▼(a)fét, fac, ▼dizvóc, nfaş or nfăşédz → GIVE BIRTH

BRING GRIST TO ONE'S MILL vb. ũ-u bag ápa tu avláche

BRING IN vb. ▼bag

BRING INTO A POUND vb. (to put pressure upon smb.) bag súla n coáste

BRING INTO SERVITUDE vb. ▼sclǎvuséscu, ▼sclǎvuéscu, (a)rubuéscu

BRING OFF vb. u scot náparti → SUCCEED

BRING OVER vb. adúc

BRING TO AN END vb. scot lucrulu n cap; u scot n cap → END,

FINISH

BRING TOGETHER vb. (of sheep on a pasture) ▼mǎrşin

BRING TO HIS / HER WIT'S END vb. disíc cáplu

BRING TO LAW vb. → SUE

BRING TO LIGHT vb. (as a forgotten debt) dizgróp

BRING TO TRIAL vb. scol → TRIAL

BRING UNDER CONTROL vb. ▼cǎpistruséscu → BRIDLE

BRING UP vb. (to educate) créscu, prǎxéscu

BRINGING FORTH s. (a)fitáŧe; (the process, place or time of ~, usu. of sheep) fitáľu

BRINGING UP s. creáştire

BRINK s. mǎrdzine

BRISK adj. sáŧpit → AGILE

BRISTLE vb. ▼ariciuéscu, ▼ariciuséscu ▼zbǎrléscu, zburléscu; **His hair ~ed up** Pǎrlu Í-si ariciusí or Í-si zbǎrlí

BRISTLE UP vb. (to startle) ▼mpiruşédz (and mbi-), mpirşédz

BRISTLING UP adj. (of hair) (cu pérľu) arăciusít, ariciuít, mbirşát, zbǎrlít

BROAD adj. lǎrgu, f -rgǎ, m/f pl lǎrdzi → WIDE

BROAD BEAN s. cucheáuă; fávǎ || fáo, CAPIDAN 148

BROAD-CHESTED adj. (as of a horse) chiptós, -oásǎ, -óşí, -oáse

BROADEN vb. ▼lǎrdzéscu, lǎrguéscu

BROAD-SHOULDERED adj. lǎrgu tu plătǎri; dhiplárcu, m pl -rţǎ

BROCADE s. || DIARO 150: curazé

- BROCHURE** s. (booklet) afládhă
- BROIL** vb. ▽frig, ▽pârjiléscu
- BROKE** adj. oárfăn di părădz; fără pră → PENNILESS
- BROKEN** adj. frâmtu; (dissolved, as of an association) disfăptu
- BROKEN DOWN** adj. (by age or heavy work) sarával, miscupsít
- BROKEN-HEARTED** adj. văpsít → SAD
- BROKER** s. misít, sâmsâr; adj. sâmsăréscu, m pl -rêștă, f pl -ști
- BROKERAGE** s. misitíe, sâmsărlâche
- BRONZE** s. brúndzu, tuciu, túnge || DIARO 150: strúmciu; HRISTU 1, 5: bruz
- BROOCH** s. cărfiță
- BROOD** s. (people) zintúne
- BROODY HEN** s. clóță, clóce, cloáce, clóșcă
- BROOK** s. avláche, avláchiu, pivóñu, puvóñu; **Muz:** răcheá, răchée; víe
- BROOM** s. métură, dim. miturícă, mituríce
- BROOM MONGER** s. métur, miturár
- BROTH** s. hirtúrá, ciurbă, ciórbă, súpă
- BROTHER** s. putanaryió
- BROTHER** s. fráte, dim. frátíc, fártíc; **F:** fártát, frátát, furtát || CUVATA 4: (term of respect for an elerly ~) baci; BATSARIA 6: his - fártá-su
- BROTHERHOOD** s. frățâle, frătătlâche; (bond preceeded by a special ritual) fártățâle
- BROTHER-IN-LAW** s. cumnát, băginác || **F:** bigianác, SarD 29; (wife's brother) dzíniri di sórâ, DIARO 325
- BROTHERLINESS** s. cărdășlâche
- BROTHERLY** adj. frățéscu, f -țească, m pl -țéștă, f pl -țéști
- BROTHERLY** adv. frățeăște, frățăște
- BROUGHT UP** adj. criscút, f -tă, m pl -ț, f pl -te
- BROW** s. anat. dzeánă, (s)frânțeáuă, sufrânțeáuă (and -ndzeáuă), sprândzeánă → CLEAR UP ONE'S BROWS
- BROWBEAT** vb. (to intimidate) cănuséscu
- BROWN** s. murneăță
- BROWN** adj. múrnu, m pl -rñi, f pl -rne ; caferengíu; (of hair) căstănat, ismér, scur; (of goats) cul || **Cru:** cafeiáv, GOLAB 223; STERE 69: mórçu
- BROWN** vb. (by frying or cooking) țiyăr(ip)séscu

BRUISE

BRUISE s. (contusion) ciuplîre, murnîre, vătămătură, viñiteață, viñițare || **Prv:** cucușură, CL 42

BRUISE vb. ▼ciuplîescu, ▼zdrúmin, zdroámin, zmoátic

BRUNET adj. mûrnu, m pl -rñi; smead, -ă, -dz, -de (sic); sumuláiu

BRUSH s. vúrță; cétcă, fârce

BRUSH vb. ▼vurțescu

BRUSHING s. vurțusîre

BRUTAL adj. → BRUTE

BRUTE s. ni-ñilós. ni-ñiruít; túrcu (lit. 'Turk')

BUBBLE s. fúscă, plúscută; (also anat., dermat.) bișică, cándilă, fáltacă, fultacă; (~ of soap) hăboată di săpune

BUBBLE vb. (as of boiling water) clucutîescu, clucutédz, gruhutîescu, gruhtîescu, hurhurîescu, șunédz; adăr cándile

BUBBLING s. (of boiling water) clucutîre, clucutîră, gróhut, heárbire, hirbeáre, șunáre, undáre; (effervescent talk) láfe

BUCHAREST s. || MERCA 7: def. Bucurêștea

BUCKET s. 1. cãldáre, cãrdháre; **G:** cãldúș; dim. cãldărúșe; also: (wooden) ciótră, cófă, cóvă, cuvă, cufínă; **Clis:** (one decaliter) curóiu; mãldzărúșe; (small) tãryăcică, úrnă, vițélă, vițeálă; (of copper) bărcăce, băryăce, brăyăce, bruyăce; 2. (the ~ of a water mill) cãrútă

BUCKETFUL s. cufínă

BUCKLE s. (as in a belt) cãtrărmă; (ornamental ~) gubé, páftă, ploáce; (head ornament) culáre || **Pls:** (~ in a belt) piástă, CL 258; **GSus:** phiástor, *ibid.*

BUCKLE DOWN TO WORK vb. mi aștérnu tu lucrú (or pri lucrú)

BUD s. bot. bubúche, cl'eciu, țipur; (~ of a flower) buzbucheáúă || MERCA 9: pl: băbúchi [bă•búk']

BUD vb. bubuchisîescu, mbubuchisîescu, dișclíd, țipurédz

BUDDING s. bubuchisîre, țipuráre

BUDGE vb. ▼ñîșcu, ▼bat; litîescu; ▼min; **They did not ~ from him** Nu s-băteá di năngă năs

BUFF (the bare skin): **in ~** adj. gol-gulișán || gol ca tuféchea, BASME 419 (lit. 'as naked as a rifle')

BUFFALO s. bívul, búval, búvul; (cow ~) bivulítă, buvălítă, buvulítă, búvală; (young ~) bic, buvălícíu m, buvălíce f

BUFFET s. șúplu, cluțată → KICK, BLOW

BUFFOON s. baláciu → CLOWN

BUG s. ent. bumbărăc, rîmă

BUG vb. → ANNOY, BOTHER

BUGBEAR s. Gióia; also: Bóşea, Góşea, Tărăbóş; búbă, fántase, fántasmă (and fandásmă), fándaymă || ALB, **Kərb:** gangólu, gogólu; **Dren:** gágól', Brâncuş 557; (scarecrow) **Amc, Mal, Perd:** păpús; **An:** schiásmă; **Am, Pal:** schiázmă; **Gard, Kast, NPrv, Pur, Smr, Ver, Vil, Vot:** schiáhtru; **Ary, Arm, Cern, Grăm:** aúmbă, B-ARCH 339; STERE 19: buşurácă

BUILD vb. ▼adár, ▼áltu, ▼análtu, (a)stăsésescu; (to set up, to install) bag; **Where did you ~ your sheepfold?** Iu băgáşi căşáre? || (to make, to construct) scol, HRISTU 22

BUILD IN vb. stizmusésescu; **in order to build her (in the wall) alive** yíe s-u stizmuseáscă

BUILDING s. (as a process) astăsíre; (a roofed and walled structure) adărămíntu, binăe, bină; ghevghíre

BUILDING IN s. stizmusíre

BUILT adj. nc'ligát → MADE

BULB OF GARLIC s. cap di alú

BULGARIA s. || **Cru:** Vurgărie, GOLAB 259

BULGARIAN s. vârgăr, vâryăr, vûlgur, vûrgar, vûrgăr, vûryar, vûryur; ócan; şop, pl şópeañ; zdángan; coll. vurgăráme; adj. vulgărăescu, vur-, m pl vulgărăéştă, vur-; f/n pl vulgărăéşti, vur-

BULGARIZE vb. **G:** ▼vârgărédz

BULGE s. umflătúra

BULGE vb. ▼úmflu, ▼căbărdísésescu

BULK OF FOOD s. (loaf) dérlic

BULKY adj. mplin; ncărcát; dînga, dânga, dénga; căbătcu; ~ cargoes furtíi căbátte f pl

BULL¹ s. bic, bică, buyă, dhămál, távru || **Cru:** giúngu, GOLAB 261

BULL² s. (idle talk) bişíñ di cuc (lit. 'cuckoo's farts') → NON-SENSE

BULLET s. curşúm, curşúme, gugóş, fándéc, fândác, mulíve, mulí-dhe (and mulíde); plúmbă, plúmbă, plúmbu (di gră); top; (of tow) ciuciumág (di stúpă) m

BULLOCK s. giúncu || **Av:** dhămulóplu, CL 44

BULLY adj. → EXCELLENT

BULLY vb. ñ-u fac sílă (cu)

BUM s. haihúi → LOAFER

BUM AROUND

BUM AROUND vb. alág loc di loc; hălândărăescu; misúr steálile (lit. 'to measure the stars')

BUMBLE vb. zăzăescu → BUZZ

BUMBLEBEE s. ent. heávră, zăngănăr, zăngrănă

BUMP s. (swelling of tissue) || **Amc**: buşulé n cap, SCHL 113

BUNCH s. (of grapes) reápin m; also: arápun (di aúuă) m; arápune m, areápune, areápine; dim. aripinúş, bărbărúş, căirúş, cruş, călărúş (di aúuă); **Pdz**: cărmăstăr, ripinídhă; (~ of flowers) buchét (di flori); **G**: chítcă; făndáche, vândáche, maldár → BOUQUET; (~ of flowers or fruits) bărbătúş, bubúche; (of wild strawberry) bărburíš di frándzî

BUNDLE s. (of garlic or onion) arămătheáuă, chískă; a ~ of garlic únă chískă di alú

BUNDLE OFF vb. imper. 2 sg: Adúnă-u di auá! → BOLT, GET LOST!

BUNG s. (in a barrel or cask) cep, til

BUNG-HOLE s. vrănă

BUNGLE → MAKE A ~ OF SMTH.

BUNGLE vb. ▼mpeátic

BUNGLER s. măsturíciu, mbalumatí, mpiticătór

BUNK s. chiritúra → NONSENSE

BUNNY s. lépur, lépure → HARE

BURDEN s. bróstu, furtie, greăţă, ncărcătúra, sárţină, sáltină, var; They got relieved of the ~ they were carrying S-îişurără di greăţa țe purtă

BURDEN vb. ▼nşíédz, ▼nşíuédz [nşí•u•édz]; ncárcu

BURDOCK s. bot. bróstu, bróştu, bróştur, brúşir, brúştură

BURGLARY s. furíle, furlíche

BURIAL s. ngrupáre, ngrupăciúne, ngrupiláre

BURLY adj. căbátcu, m pl -tţi, f pl -tţe → THICK-SET

BURN s. árdire, ardeáre, căpsálă; (with a hot liquid) upăritúra || (injury from fire) arsură, DIARO 78

BURN vb. ▼árdu (→ § 32); ▼frig; The sun is ~ing Soárile frídze; (of food) ▼părjescu, părjilescu; ▼scrumédz, ▼nscrumédz; The food had ~ed on the fire Măcărea si-aveá scrumătă; ▼ţicnusescu; (usu. of skin) ▼ústur; (to harm with hot water, milk, etc.) ▼upărăescu, N: upurescu; (of hair or brows) ▼căpsălsescu (pérлу); ▼ghimtuescu; (to ~ down, to melt away in fire) hunipsescu; The firewood burnt down Leámnile hunipsírá tu foc

BURN ONESELF

- BURN ONESELF** vb. (with a hot liquid) ▽upărărescu, upurésescu
BURN WITH SHAME vb. mi ngroápă lóclu di-arşine
BURNED adj. ársu, f -ă, m pl árşi, f pl árse
BURNING s. (also: ~ down) árdire, ardeáre
BURNING adj. (and fig., as with thirst) şcrumát
BURNT adj. (of food) ţicnúsít
BURNT SMELL s. (of food) ţicnă
BURNT OFFERING s. afiérumă, curbáne
BURP s. and vb. → BELCH
BURROW s. culcúş → LAIR, DEN
BURST s. (of laughter) cachín, căchín, căhtíre, hărhăríre
BURST: with ~ eyes cu ócli cripát
BURST vb. (as with anger) crep, plăscănésescu, zdângânésescu, dângânésescu; (to ~ with sadness or sorrow) âñ yíne tâc s-fac; (to ~ with envy) crep di éryu || (to ~ with anger or envy) ñ-víne z-dângânésescu tu cheáli, BASME 115; crep tu cheále, BASME 399; ñ-yíne cripárea, BASME 406; nu-ñ áflu lóclu di érgu, *ibid.*
BURST INTO TEARS vb. mi ía lăcriñle; lăcrămédz, lăcrimédz, lăcărmedz
BURST ONE'S BUTTONS vb. (to be or grow too fat) mi-adár şut
BURST OUT vb. ▽zvom
BURY vb. ▽(a)ngróp, ▽ngrupilédz; *Smr*: grop; ▽acoápir; **They buried them under a pine** Í-acupiríră sun chin; (to be buried) ▽úmplu groápa (lit. 'to fill out one's own grave') || (as a threat) **Ti bag tu loc** (lit. 'I will put you in the ground'), PARALLELE 124
BURY IN OBLIVION vb. ▽agărşésescu, trec tu cártea a mórtălor, trec tu psihuhárte → FORGET
BUSH s. túfă, dim. tufícă → BEAT ABOUT THE ~
BUSHED adj. curmát → TIRED
BUSHEL s. (unit of dry capacity) ≈ alcéchi f; (about 45 kg.); chiló, crínă, cútlă, cuveále, cuvéle (and cuvéle), munzúrá, mânzúrá, stambóle, şinic, tăyáre, tăgáre, usmác
BUSHY adj. tufós, -oásă, -óşl, -oáse → TUFTED
BUSINESS s. lucrú, ipóthise; (a piece of ~) daravéră, dáre-loáre || **BATSARIA 59: What's your ~?** (why should you care?) **Ţi ţi-u zóre?**
→ DO A GOOD ~, MAKE A SWEET ~ OF IT; (killing) DO THE ~ FOR SMB.
BUSTARD s. orn. ceámñe
BUSTLE s. (run) alăgáre; *G*: (fuss, stir, uproar) lává, vreávă,

BUSY

giufă || BG: Culóna, DIARO 277; also treățiri, *ibid.*

BUSY adj. acățăt

BUT adv. (*only, merely*) mânghi, sai, mași; Cola regreted ~ one thing Mânghi di únă l'-păreă arău al Cóna; (*other than*) The shemer was nothing ~ joy Curcusúra sai haráuă eră; This man is ~ rancor Ómlu aestu eáste mași heáre → ONLY

BUT prep. (*except*) hóghea di

BUT cj. áma, ma, mași, ámea, mea, amí, brem, dea, eleachím, ghioa, N: ghioám; mări (and mâni), ména, mu; The bride is good, ~ she is not Aromanian Niveásta eáste búnă ma nu eáste Armână; another devil, ~ this time more skillful áltu drac, gioam cáma mástur

BUTCHER s. cărnár, căsáp, hăsáp; (*Turkish tyrant*) cărgialíu, cărgilí, cărgilíu; adj. (*as of a knife*) hăsápescu

BUTCHER vb. ▼gilitipsésescu, ▼măchilipsésescu

BUTCHER'S SHOP s. căsăpníță, hăsáp-, CÍis: hăsămníță; hasapló

BUTCHERY s. (*trade*) hăsáplâche

BUTT¹ s. varélă → CASK

BUTT² s. (*with the head or horns*) (a)mbuiráre

BUTT vb. ▼(a)mbúir

BUTT IN vb. (*to break into a conversation*) ▼ameástic

BUTT-END s. (*of a rifle*) cundác, strat → FAG END

BUTTER s. úmtu

BUTTERFLY s. flítur, fliútur, fliútură, flútur, flítură, fítur, pirpirúnă, pitálúdhă; (*metal trinket on shirts etc.*) (a)sprí(n)ciu

BUTTER-FITTER s. lăhídhă, nălăhítă

BUTTERMILK s. dhálă (and dălă)

BUTTERY adj. umtós, -oásă, -óșí, -oáse

BUTTOCK s. anat. șidzút; (*runk of a horse, etc.*) căpúle, căpúlu

BUTTON s. (a)nástur m; fólă; be a ~ short = nu lu ári súbași la loc; eásti loat di mínti; i-lipsésescu drăñ; as bright as a new ~ = ca scos dit ou (*lit. 'as if taken out from an egg'*) → BURST ONE'S ~S || GSus: cópci, Prv: cumbí, Pls: cumbíe, CL 42

BUY s. (a)cumpărăre

BUY vb. ▼(a)cúmpăr (and acúmbăr); N: (a)cúmpriu, G: cúpăr; Íau (*lit. 'to take'*); (*to bargain, to shop*) păzăripsésescu

BUYER s. muștirí, muștiră; coll. muștiráme

BUZZ s. zângâníre

BUZZ vb. zăzăésescu, zângânésescu, zvângânésescu, vângânésescu; (*as bees*)

in a hive) *hérbu* (lit. 'to boil'); (of crickets) *jujuéscu*

BY prep. 1. (near) *níngă*; 2. (pledge) *pri*; **I swear ~ my eyes** *Mi giur pri óclil' a mei*; 3. (distribution) *câte un m, câte únă f*; **One ~ one all passed** *Câte un, un tuț tricură*; **The leaves are fall-ing down one ~ one** *Frúndzâle cad câte únă*; **~ how many?** *câte câț? m, câte câte? f*; 4. *i/o di*; **They seized him ~ the collar** *L-loără di limăreăuă*; 5. (conformity) *dúpă, di pri, di písti*; **~ the barking of the dogs one could tell that there were some strangers** *Dúpă ală-trăre aducheái că sântu oámiñ xēñ*; **He could recognize sheep by wool and lambs ~ eyes** *Li cunoșteá óile di pri lână, ñéli di písti ócli*

BY ALL MEANS adv. *cum di cum*; **They were trying to kill him ~ Mu-treá cum di cum s-lu vátămă** || **BELIMACE 49:** *cu ițidó di trop*

BY ANY MEANS adv. → **BY ALL MEANS**

BY CHANCE adv. (perhaps) *nápa, nápă, țivá*

BYE-BYE (go to sleep) *lu-lu-lú, lu-lu-lú; nání-nání*

BY DINT OF TALKING adv. *di zbor zbor; di cuvéndă cuvéndă*

BY EVERY MEANS → **BY ALL MEANS**

BY FITS AND STARTS adv. (with difficulty) *rúfu-n-búfu [rú•fum•-bú•fu]*

BY HEART adv. *di nafoără*

BY HOOK OR BY CROOK adv. → **BY ALL MEANS**

BY JOVE! dzău!

BY NO MEANS *pa-pa-pá! ba-ba-bá! iuvá ș-iuvá* || **dip-di-dip, DIARO 241**

BY ONESELF adv. *di síngur*; **The doors began to open by themselves** *Pórțâle acățără să s-dișclídă di síngure*

BY STEALTH adv. *pri niaduchíte* → **STEALTHILY**

BY THE BREAK OF DAY adv. *di andzáre, di tahínimă, di tiheánă, tu ișíta a soárîlui*

BY THE DAY adv. (as to work ~) || **ALR 1828:** *cu ghiunlúche*

BY THE LUMP adv. *cu cárlu*

BY THE SKIN OF ONE'S TEETH adv. *rúfu-n-búfu [•fum•bú•]*

BYGONE adj. *di zămáne*; **bygone invaluable people** *lai oámiñ di ză-máne*

BYPASS vb. *nvărlíg, nvărlighédz, ▼șuț*

BYWORD s. *susúme* → **NICKNAME**; **become a ~** *agiúngu părămíth*

C

CAB s. (with horses) cucie → CARRIAGE

CABAL s. mâcătură

CABBAGE s. veárdzu, vérdzu, cuceán, geáhtu || ALIA 75: veárdză and veárză

CABBAGE BRINE s. ármă

CABBAGE HEAD s. || GSus: túmbâ di veárdzâ, CL 262

CABLE s. pălimár, spártínă → ROPE

CACHE s. ascumtîş, ascumtálu

CACHET s. (with powder of quinine) scónă → PILL; (seal) dâmcă

CACKLE s. (of hens) cărcărăre, cărcărizăre

CACKLE vb. (of hens and fig.) cărcăredz; of chickens) cărcăredz (to blab) mătin, mătin pi virisíe, discântu

CAD s. (an ungentlemanly person) păstură, plăstură

CADAVER s. cúfumă, mârşe

CADDISHNESS s. nî-aruşinare, yumărlâche

CADDY s. căsă, cutíe → CHEST

CADRE s. (frame) curnídhă

CAGE s. culuvíe, cluvíe; (as for a lion) căfáşe, căfáşe, căféşe

|| M: caféză, SarD 26

CAITIFF s., adj. cătăryár; idipsâz, m pl -âjí, f pl -âze; zgrumát

CAJOLE vb. ▼gúdur, ▼guduréscu → WHEEDLE

CAJOLERY s. guduráre, guduríre → BLANDISHMENT

CAJOLING adj. disñirdător, f -oáre; disñirdós, f -oásă

CAKE s. (thin flat ~) túrtă; (~ made of wheat flour) grânătă; (~ made with vegetables) virdzáre, vârdzáre; (on Saint Basil's Day, Jan. 1) vasilóáñe; (cheese ~) pítă; (meat or vegetable ~) colburé-că; (apple and almond ~) ghiulvarăcă; N: cólpide; (milk ~) lăptăre, lăptúcă

CALAMITY s. pácus → MISFORTUNE

CALCULATE vb. ▼luyuryisescu, luyursescu, lugărsescu, ▼minduéscu

CALCULATED adj. (of people) adunát

CALCULATION s. cícuteálă; (rumination) hisápe, isápe, ricáme, luyaryeazmó, luyareazmó, luyureazmó, minduíre

CALENDAR s. calindár

CALF¹ s. yiţăl m, yiţăuă f; muscár m, muschídhă f; (one-year old

~) demúş; (young bullock) giúncu (and giúngu), júncu; mânzát

CALF² s. anat. púlpă, ándză; adj. (with large calves) pulpós

CALICO s. (cotton cloth) amiricâncă; (printed ~) stámpă (and stámbă); ghiuralántă

CALL s. (a)clímăre; (as of a horse) angănăre; at ~ (i.e., cut and dried) ţăţă n gúră

CALL vb. ▽(a)clém, *F*: chem; Why should it matter what they ~ it? țe-áre s-facă cum si-aclámă? (to invite) ▽acăliséscu (and -lí-); He is calling guests in Căliseáşte oáspiţ; (to ~ a dog) angán; (to shout, urging someone to come or show up) (a)strig, ▽aúrlu; Have you ~ed him? Lu-aurláşi? [l^a•ur•láşi]; (to make a request or demand) dimându || *Amc*: to ~ again matangán, RÉCATAS 36

CALL AT vb. (to drop by) *N*: trec pir la cása a, trec pir la poárta-ţ, poárta-i, etc.

CALL DOWN vb. → SCOLD

CALLIGRAPHY s. caliyrafie

CALL IN vb. (to invite) ▽(a)clém, ▽(a)căliséscu (and -lí-)

CALLING s. (verbal ~) gríre, grítă

CALL NAMES vb. ▽(a)ngiúr, ▽tăxéscu

CALL OFF AN ENGAGEMENT vb. ▽disuséscu

CALLOSITY s. derm. bătătúra

CALLOUS adj. cu bătătúri; fig. ni-durút

CALLOUS vb. ñ-si bate (mâna, etc.)

CALL TO THE COLORS vb. clém tu sifére

CALL UP vb. (to summon for military duty) → CALL TO THE COLORS

CALLUS s. derm. bătătúra

CALLUS vb. ñ-si bate (mâna, etc.)

CALM s. (a)răpás, (a)ripás, (a)rupás, (a)riháte, arăháte, isihíe, stámă, arihătlâche || *HRISTU* 37: sihi → SILENCE

CALM adj. ísih, *f* -hă, *m pl* -hî, *f pl* -he; (tranquil) arihătip-sít; (untroubled) sirín; (slow) minghét

CALM vb. ▽urséscu; to ~ down agăliséscu; (to ~ after anger) ▽diznăiréscu, ▽irini(p)séscu, ariñiséscu; ▽arihătipséscu, ▽isi-hăséscu, ▽acúmtin; **Calm down!** Şedz pri cúr-ţâ! (lit. 'sit down on your ass'); Bea púscă s-ţâ treacă! (lit. 'Drink vinaigre and it will pass')

CALM DOWN vb. (intrans.) îñ vin căprili; (trans.) **Calm him down!** (i.e., Slap him!) Avreádză-l!

CALMING

- CALMING** adj. rupusós, -oásă, -óşî, -oáse
CALMNESS s. imiráme, imireătă
CALUMNIATE vb. arúc efterie (pri); ▼catiyursescu → SLANDER
CALUMNY s. efterie → SLANDER
CAMBRIC s. tex. pricál, pircálă
CAMEL s. cămílă, gămílă, gămilă
CAMEL-DRIVER s. cămilár, gămilár
CAMELLIA s. balíciu
CAMOMILE s. bot. arménă, hamómilă || **SJos**: iarméñ, CL 253
CAMP s. || (body of persons) BELIMACE 7: taráfe, pl -furi
CAMPANULA s. bot. minghiúşe
CAMPECHE WOOD s. (used to redden Easter eggs) băcáme
CAMPHOR s. cămfură
CAN s. (container) chisále, cíne, cófă, păyúr, tiniché(e)
CAN vb. pot, part. putút, ptut
CAN AFFORD IT vb. ñ-da di mână
CAN SCARCELY BELIEVE vb. nu ñ-u ncápe míntea || **They could scarcely believe their eyes** Nu lă pistusia a ochílu, HRISTU 62
CAN TELL vb. pricunóscu; **At that time one could tell if a wife was getting along well with her husband** Atúmţea s-pricunuşteá că únă muláre băná ghíne cu sóţlu a íei
CANAL s. avláchiu, canále, cǎnále, cǎrútă, chiúncu (and chiún-gu), chiúnce (and chiúnge), luyúme, lăyúme, gǎlúme, sulinár, víe || **Cru**: ghiríz, GOLAB 218
CANARY s. orn. canár, canarín
CANCEL vb. ▼aştérgu, fac aríste
CANCELLATION s. risíte invar.
CANCER s. med. carchín, cǎrchín, hǎrchín, per || **GSus**, **SJos**, **Prv**, **Av**: bun, CL 39
CANDESCENT adj. aprés, -eásă, -éşî, -eáse; aprínsu, or -ímsu; also -ímtu; aryuñát
CANDLE s. ţeárá, cǎndílă (and cân-); **Prv**: ayiuchére; **the game is not worth the ~** = yumár aspél, sǎpúnea-ţ cherî (lit. 'if you wash a donkey you waste your soap'); (small bowl with oil or kerosine and a snuff) lihnár; fínghít, gaz, cǎzinár
CANDLE MANUFACTURER s. cǎndilár
CANDLESTICK s. şandán, şă-, şi-; şindáne; (~ for many candle-lights, as in a church) mǎnále, mǎnáre

CANDY

CANDY s. cócă, cufétă, toápă, zăhărată, zăhărtăre || *SJos, Prv:* bilbíci, CL 39; *Pls:* pl zahapéti, CL 263

CANDY MAKER s. șichirgí

CANE s. (walking stick) băstún, băstúne

CANINE TOOTH s. cârínti (and câríndi); *Gop:* clínti → TOOTH

CANNED MEAT s. căvrămă

CANNY adj. aștirnút, cu cáli, cu cap ligát, siluyisít

CANON s. (law) canónă, canóne, nom

CANON s. mil. tópă, canóne

CANOPY OF HEAVEN s. cubélu a țérlui; gubé

CANOPY OF LEAVES s. frundzár

CANT s. făț-făț f pl → HYPOCRIT

CANT vb. (to talk hypocritically) hiu cătúșe

CAN'T vb. 1 sg nu pot

CANTICLE s. (song to praise a saint) cundác, hirovicó

CANVAS s. tex. cǎnǎvǎ

CANYON s. || *Cru:* clisúrá, GOLAB 226

CAP s. șápcă, pl șépchi; (winter ~) căciúľă, căciúuă; dim. căciulícă; (for women) táblă; (small, light ~) tichíe, tăchíe; chilipós or chilipóșe; (~ of low quality) sǎmúrá, sǎmúre; sǎrpoáșe, scufíe, chifălúcă; (a Greek priest's ~) cǎmǎláfche, cǎmiláfe, *S:* cǎmbláfche; (conical ~) chiuleáfe, chileáfe; (cylindrical ~) ciuváñu; (Turkish ~) fése || *Cru:* capélă, GOLAB 224; (fur ~) *Cru:* șubără, GOLAB 253 → FUR CAP

CAP DEALER s. șepcár

CAP MAKER s. șepcár

CAPABLE adj. ácsu → ABLE

CAPACITY s. tăcáte; *It's beyond my ~* Nu-i (or nu-s) trǎ ándzǎle a meále

CAPARISON s. (ornamental covering for a horse) óplă → COVERING

CAPITAL s. cap, cap di parádž, capitál, cǎpitál, capitálu; sirmaé; *G:* (joint ~) chiúne

CAPITAL adj. (first-rate) → EXCELLENT

CAPITATION s. (taxation on non-Moslem inhabitants) haráce, hǎráce

CAPITULATE vb. vñclín, pǎrǎdhuséscu → GIVE UP, SURRENDER

CAPITULATION s. pridáre

CAPON s. cǎpón, cǎpóñu

CAPRICE s. chéfe, chéifă, gústu, yústu, cǎprícui, camómate f pl;

CAPRICIOUS

fărfudă

CAPRICIOUS adj. cu oăra, cu ôrile [ôri•]; nizeărcu, *f* -ă, *m* pl -rți, *f* pl -rțe; căprițusît; căpriceăr, -ă, -rî, -re; căpriceărcu, -ărcă, -ărți, -ărțe

CAPSIZE vb. ▼varăstôrnu → OVERTURN

CAPSULE *s. bot.* || (~ of poppy) **Av:** căciúli *f* pl, CL 40

CAPTAIN *s.* căpidán, bulubáš, yiuzbáš, yiuzbășé

CAPTIOUS adj. scandzôhir

CAPTIVATING adj. ≈ nóstim, *m* pl -tiñ, *f* pl -time

CAPTIVE *s.* sclav, rob; **to take away** ~ íau sclav, acăț sclav

CAPTURE *s.* acățare, loăre

CAPTURE vb. ▼acăț, prîndu, bag tu mână

CAR *s.* (automobile) măchină || DIARO 98: aftuchinăt

CARAFE *s.* bucál, bucále, gără

CARAPACE *s.* (a turtle's ~) samár di broască

CARAVAN *s.* (shepherds and their belongings on the move) cărăvâne, carvâne; adv. n cărváni

CARBINE *s.* tuféche → RIFLE

CARBONIZATION *s.* scrumăre

CARBONIZE vb. ▼scrumédz, scrumédz, ▼nscrum, ▼nscrumédz

CARBONIZED adj. (as of a tree) scrumát

CARBOY *s.* trimindzână

CARBUNCLE *s. med.* dalácă, dălácă, duloáge

CARD *s.* → PLAYING CARD, SHUFFLE THE CARDS

CARD *s.* (as of wool) cheáptine *m*

CARD vb. (by hand) scármin; fac clându; (by a special comb) trag tu cheáptâñ

CARDER *s.* chiptinár, hăláciu

CARDINAL POINT *s.* parte a lúmiíei

CARDING *s.* (by hand) scărmănăre, scărmănătúrá

CARDING BOARD *s.* cheáptâñ *m* pl; scámnu, zórnă

CARDPLAYER *s.* agiucătór, hartupéxi [•péksi], pl. hartupéxeañ

CARE *s.* mutríre; **A sick person needs** ~ Niptútlu va mutríre; mutrítă, (a)ngătán, bruítă; (suffering of mind) săráche; (safe-keeping) (a)firítă; căştíg (and căș-); cumándă

CARE vb. ñ-u zórea (di / că); ñ-si bate urécl'a (di or că); ñ-u mác ínima; (to be anxious for) trag căştíga *a*; mi sinfiriseáște; mi ntiriseádză; **I don't ~ a rap** Nu mi meálă; Nu mi doáre cúrlu; Hăbáre

CAREFREE

nu am; Nu ă-n-u zórea (di or că), Nu ă-n-u zóre (că); Ūna-ă fâte; I ~ much about this ă-n-u am ca núca n sănătór → TAKE ~ || It was not wealth that he cared about Nu-í erá a lui di aveáre, BASME 420; ALR 1846: I don't care (It makes no difference to me) Aăia ă-n-u únă; DIARO 116: I don't care! Nu-ă si beási! DIARO 153; nu-ă creápă dip, DIARO 371 and 431; STERGHIU 4: nu mi doári buriclu (ti)

CAREFREE adj. fără gailéi, cu căciúla scoásă || STERE 4: tărásít

CAREFUL adj. angătán, căştigós, cu căştígă → BE ~

CAREFULLY adv. angătán, ângătán, cu angătán, cu tahmíne, cu usú-le, cu căştígă, căştigós; Walk ~! (2 pl) Imnăt căştigós! || MURNU 33: cu ocłi pátru

CAREFULNESS s. mucaitlâche

CARELESS adj. (free from care) fără ghidéri; (negligent) G: pálaz

CARELESSLY adv. fără ghidéri

CARELESSNESS s. (neglect) ni-mutríre

CARESS s. dizăirdáre, adiláre, cănăchipsíre, gălinisíre; hăi-dhipsíre, hádhye, puşputíre; (comfort) sămănáre || Amc: zdrudíre, PADIOTU 152; haidhă, pl. hăidhi, DIARO 396

CARESS vb. ▼dizăirdu, adílŭ, ▼cănăchipsésu, ▼găliniséscu, ▼puşputésu, ▼hăidhipsésu

CARESSING adj. disăirdós, -oásă, -óşí, -oáse; dizăirdătór, -oáre

CARESSIVE adj. sămănătór, -oáre

CARETAKER s. cumandărgí

CAREWORN adj. sicliţít

CARGO s. furtíe → LOAD

CARIOUS adj. gof, f -fă, m pl gohí, f pl gófe; cúfchiu

CARNAGE s. → MASSACRE

CARNIVAL s. carnavál

CAROB s. róşcuvă, curnuţél, xiluchérată || Peş: xarachérate f pl, CL 42

CAROL s. culíndă, culíndu, cólindă

CAROL vb. mi duc cólinda; culindédz

CAROLER s. culindár

CARP s. ichth. crap || Prv: yrivádh; SJos: yrivă, CL 46

CARP vb. áflu acăţătúrá → CAVIL

CARPENTER s. dulghér, dugramagí, duyramgí, maréngu, marangó || Pls: dăvăngér, CL 44; Mul: lemnár; (almost everywhere in GR) ma-rangó, B-ARCH 369

CARPET

CARPET s. cėrgă, ciftă, mutăfe, pocroăvă, téndă → BEDSPREAD, COVERING

CARRIAGE s. (vehicle) talíngă, dalíngă, caleăşcă, căleăşcă, carăţă, carétă, landón, landóne, landóne, cucie, paitóne; (transportation of goods) chiragilăche; (manner of holding or carrying oneself) purtătic

CARRIER s. (mainly on mules) chiragí, cărvănăr, G: cărvuchír

CARRION s. leş, mărşe, murţină, murtuţină, cúhmă, cúfumă, cúfmă, psuthíme

CARROT s. mer dit loc || Av: hăvúci, CL 253; Prv: carótă; cuchino-yúli, CL 40, 42

CARRY vb. duc (→ § 32); (to take, to transport) ▼pórtu (to wear, as a medal) Smr: (a)pórtu; (to ~ on one's back) duc ncrâşca (and ngrâşca); (to make the rounds or go on a business errand) fac ună căle, arúc únă căle

CARRYING s. (transportation) purtare; is fit for ~ing water tră purtare apă fâte

CARRY OFF vb. (by or as by force) ▼aráp, ▼aráchiu

CARRY ON / OUT vb. (to manage) trag; to ~ trade fac tigaréte

CARRY OUT vb. ▼fac, burėscu, mburėscu

CARRY THROUGH vb. u scot n cap, scot lucrulu n cap

CART s. cărúţă || Cru: amáxe, GOLAB 198; GSus: máxi; Peş: máxe, Prv: amáxe, CL 255

CARTER s. cărvănăr, căruţăr, căruţér, amăxă, ayuyeát, arăbăgí → CARRIER, COACHMAN

CARTILAGE s. scârcic, scârciu

CARTRIDGE s. fuşéche, fişéche, fşéche, mulíde, patrónă

CARTRIDGE BELT s. fuşiclíche

CARTRIDGE BOX s. palăscă, pălăscă, G: pălăpăscă; pudyeáuă, tócăză

CARVE vb. (as with a spade) sap, scălsėscu; (as with an ax or knife) pilichisėscu

CARVED adj. (as of a piece of furniture) scălsít

CARVE ONE'S WAY vb. ▼alúmtu; He ~ed his way through towns Alúmtă hăspădzlí

CASCADE s. (waterfall) ghirdápe

CASE s. (box) sfindúche, dim. sfinduchítă → TRUNK

CASE s. (actual event) fáptă → MAKE OUT ONE'S ~ || PC: únă; CUNIA: in any ~ íticum (private letter)

CASH

CASH *s.* (coins) uscát, flurii uscâte, náhte; **be in** ~ li súflu

CASH-BOX *s.* cugiré

CASH DOWN *adv.* dismână

CASHIER *vb.* fac argó; dau poárca, dau tástrul, dau țărúhile [ță•rúh•li]

CASHIER'S DESK *s.* tisgheáfe → COUNTER

CASHMERE *s.* tex. cașmíre, cazmíre, căsmíre; **Băi:** *adj.* láchură; **She put on a ~ dress** Si nviscú cu láchură fustáne

CASK *s.* săsăngă, tálar, *dim.* tálăríc, tálărícíu, varélă, vurélă, vuléră, vuryélă, vărțeálă, vurțeálă, vóză, cádză, bútin, *dim.* butínél, butiñór || **VELO 57:** buclíță

CASSOCK *s.* (a)rásă, ráze

CAST *s.* arucătúrá

CAST *adj.* (taken in a mold, as of a bell) virsát

CAST *vb.* ▼arúc → THROW

CAST A LOOK *vb.* ▼arúc mutríta pi, **N:** arúc óclí

CAST A SPELL UPON *vb.* ▼leg → BEWITCH

CAST DIRT AT SMB. *vb.* rizil(ips)éscu, tálăéscu tu halé

CAST EYES ON *vb.* dau cu óclíľ di → CATCH SIGHT OF

CAST LOTS *vb.* arúc șcurtíța, arúc clir, trag ciop; **G:** arúc lâhmălu

CAST SHADOW *vb.* ▼(a)umbrédz, (a)umbréscu, (a)umbrăscu

CAST THE BLAME (ON) *vb.* → BLAME

CAST THE EVIL EYE *vb.* lău di óclú, ▼diuclédz; (*ant.* ▼disuclédz (*i.e.*, to annihilate the effect of the evil eye))

CASTAWAY *adj.* ar(u)cát

CASTIGATE *vb.* → PUNISH

CAST IT IN SMB.'S TEETH *vb.* (to say smth. bluntly) l'-u dzâc tu fátă

CASTLE *s.* (a)cúlă, (a)gúlă || **HRISTU 104:** castelă

CAST-OFF *adj.* ar(u)cát

CASTRATE *vb.* (a horse) ascúchiu, scuchéscu, şuț, şuțăscu; (a he-goat, a ram) ciucutéscu, **F:** dzigăréscu

CASTRATED *adj.* scupát, strif; (of a horse) şuțât; (of a he-goat) ciucutít, gágur, gí-, gágúr; (of a ram) munúh, monón; (*incomplete-ly* ~ed horse) arungáciu || **Cru:** (of a ram) hudúm birbéc, **GOLAB 220**

CASTRATION *s.* şuțâre

CASUALTY *s.* chidére, ghidére, arăníre, chiríre, chireáre; moár-

CAT

te; (of a person) arănit, pliguít, chirít

CAT s. cătúşe (and câ-), măţă, păsă, pėsă || măţă, măciócă, ALIA 96; **LvO**: cătúşe (sic), **Cot**: písă, B-ARCH 96

CATACLYSM s. sindilíe, şindíľu, cataclizmó, halazmó

CATAPLASM s. lâpă

CATARACT s. med. teără; (of a river) ghirdápe

CATARRH s. arémă

CATASTROPHE s. lăiátă, dhistihíe, taxiráte || DIARO 187: catástrufi, catastrufíe

CATCALL s. űiuráre [űi•u•]

CATCH vb. ľau, ▼apúc, ▼acát, pruftuséscu; (acquire, as a disease) amíntu; (to capture) **We caught him in the forest** Lu-acátăm tu pădúre; (to be effective) **Your words have caught on** Zboárilé a tále acátără; **The morning will ~ us still sleeping** Va nă ľa dzúua

CATCH A CHILL vb. ľau arătíme, ľau arcoáre, (ű-) arătésescu, arcu-rédz

CATCH A COLD → **CATCH A CHILL**

CATCH A WEASEL ASLEEP vb. (to steal) ű-seácă mânia

CATCH FIRE vb. ľau foc; mi apríndu (→ § 32)

CATCH ONE'S BREATH vb. ű-ľau adiláticlu, ű-víne sulúchea; (as of a horse) ľau anásă

CATCH PLEURISY vb. arcu-rédz, plirutuséscu, plivrituséscu, plivricéscu

CATCH SIGHT OF vb. ▼(a)ndzărésescu, dau cu óclíľ di

CATCH SMB. BY THE THROAT vb. ascálin (or ascálnu) di gúşe

CATCH SMB. IN THE ACT vb. (red-handed) acát tu ayíűe || lo-acát tu praşi, BASME 305

CATCH TUBERCULOSIS vb. ▼uftichédz, uhtichédz, tihtuséscu; ▼vlăp-séscu, ▼umbărnédz

CATCH UP WITH vb. ▼apróchiu, agiúngu

CATEGORIC(AL) adj. stres, f -reásă, m pl -reşi, f pl -reáse

CATEGORICALLY adv. stres

CATEGORY s. (kind) sóie, luyíe, turlíe

CATERPILLAR s. uűídă (and uűídhă), luűídă, gâşnítă

CATERWAUL vb. űiurédz [űi•u•]

CAT-FISH s. ichth. soámă, guľanó

CATHARTIC s. chinitcó → PURGATIVE

CATHOLIC adj. lătin, lătín, papistán

CATTAIL

- CATTAIL** *s. bot.* vul'ár
CATTLE *s.* vácăriu; văți *f pl*; právdă
CATTLE-BELL *s.* chípur, chípru, *dim.* chipuríciu, chipuríš
CAUGHT *adj.* apucát
CAUL *s.* soárte; (*a lamb's omentum*) schépe
CAULIFLOWER *s.* cunupídhă, cărnăbétă
CAUSE *s.* (*motive, reason*) cícuteálă, furñie, isápe, itíe; luyar-yeazmó, madé, madée
CAUTION *s.* (a)firítă, pruvideáre, mintiminíle (*and* *mind*-)
CAUTION *vb.* ▼anvét
CAUTIOUS *adj.* lugheáric, luyeáric → **PRUDENT**
CAUTIOUSLY *adv.* (a)ngătán, căştigós
CAVALRY *s.* căvălărie, călăríu
CAVALRYMEN *s. coll.* căvălărie
CAVE *s.* spílă, spilée, spilăuă, spil'ú, piştireáuă, pişcireáuă, gúvă, pudrúme, bădrúme, budrúme
CAVE-IN *s.* surpătúrá
CAVE IN *vb.* ▼súrpu, ▼surúp, sărúp, ▼arāvulséscu
CAVERN *s.* → **CAVE**
CAVIAR *s.* ícre *f pl*; hăvyeár; (*red caviar*) vutarác; límbi *f pl*
CAVIL *vb.* l'-áflu nă acăţătúrá; l'au părătúrá; ~ **at smb.** trag tãmbărea azvărna → **SPOIL**
CAVILING *s.* părătúrá
CAVITY *s.* cúfumă → **HOLLOW**
CAW *s.* strigáre, cărlédz
CAW *s.* (*the call of a caw*) mudzíre
CAW *vb.* mug, mudzéscu
CEASE *vb.* ▼curmu, ▼acúmtin, ▼ta'ú; **Friends ~ed visiting him** Oáspiţlí l'-si tálără; (*as of milking sheep*) ▼stărchéscu; ▼l'au; astămăţéscu, păxéscu (*and* *pă-*), păfséscu, păpséscu, pupséscu
CEASELESS *adj.* ni-cumtinát, ni-curmát
CEASELESSNESS *s.* ni-curmáre, ni-păpsíre
CEASELESSLY *adv.* índa → **CONTINUOUSLY**
CEDE *vb.* trag mână (*di*) → **ABNEGATE**
CEIL *vb.* (*to furnish with a ceiling*) tăvăñuséscu, dăvăñuséscu
CEILING *s.* tăváne, dăváne; (*process*) tăvăñusíre, dăvăñusíre ||
DIARO 102: bâgdătíe (*rare*) = tăváne
CELANDINE *s. bot.* alânduríşe, hilidhuñáuă, hilidhruneáuă

CELEBRATE

- CELEBRATE** vb. yiurtisescu, yiurtusescu
CELEBRATED adj. cu numă → FAMOUS
CELEBRATION s. yiurtisire
CELEBRITY s. numă → RENOWN
CELERY s. sélin, séleană
CELIBACY s. bichireată, bichirlâche, ayamie
CELIBATE adj. (*single, speaking of men*) bicheár, pl -cheári
CELL s. (*small room in a convent*) chilie, țilie
CELLAR s. chilár, țilár, țálár, țáláre, pleámniță, plávniță, pímnită, bímță, catóye, izbă, G: zímnic
CELLARER s. chilargí
CEMENT s. ciméntu
CEMENT vb. || CUNIA 51: bag ciméntu
CEMETERY s. mǎrmíntă, murmíntă (and -ndzâ) n pl; chimitír, chimitír(y)iu; grochi f pl; grupíște || Cru: ăń-geánă, GOLAB 206; ALIA II q. 216 also: nekrotafíu (*in GR, frequently*)
CENSER s. thimñató || Peș: thimñitór, CL 262
CENSUS s. cǎtǎyrǎfie
CENTAUR s. sǎtâr
CENTER, CENTRE s. mése, buríc, chéntru, chéndră, ínimă; (*central area*) múmă; **to the very ~ of Europe** pân-tu múma a li Evrópe
CENTURY s. étă
CEREALS s. yípturi n pl; yinimáte n pl
CEREBELLUM s. || N: (nr. Bit.) mădulár, CAPIDAN 152
CEREMONIAL s. țirimóńe
CEREMONY: without further ~ fără múlte pricǎdéri; **stand upon ~** vantirisescu (and andi-), varușdisescu (PC: [a•ruž•di-], varuștescu; varușínédz, varușnédz, varușunédz, varșínédz
CERTAIN adj. (*sure*) sígur, síyir; saylám, saylámcu, -mcă, -mți
CERTAINLY adv. bezbilé, curmátă → OF COURSE
CERTIFICATE: birth ~ nǎfúze, nu- || ~ of title tǎpie obs., DIARO 12
CESSATION s. acúmтин, acúmtil, acumtináre, curmáre, astámățire, pápse, páfse, pápsire, páfsire
CHAFE s. || in a ~ nǎirít foc adj.
CHAFE vb. vguștirédz → IRRITATE
CHAFF s. (*teasing*) șúpur, șupuráre
CHAFF s. (*husks*) cóțală, cóțule f pl; (*remainder of impurities in grains*) gúște; (*smth. light and worthless*) scámă || curátúră, DIARO

331

CHAFF vb. → TEASE**CHAFFER** vb. ▼păzăripsescu, yiftusescu**CHAIN** s. alisídă, alsídă, **N:** ális; álțu, cadhénă (and cadénă), cartélu, chiustécă, chiustéche, cinghélu, silivár, sulivár, singír, zingír, șingír, șingíre**CHAIN** vb. leg tu singír → PUT IN CHAINS**CHAIR** s. scámmu, *dim.* scámníciu; căpitâñu, căpitúñu, caréclă, cathédra, amvóne, ámvun, amvúnă || **F:** scammu, SarD 98; **SJos:** calécră, CL 40; **Peș:** stol, CL 261 || **Rod:** scámu (sic); **GSus:** stol, B-ARCH 416**CHAISE** s. caleășcă → CARRIAGE**CHALK** s. tibișíre**CHALLENGE** vb. mi acáț (cu); arnisescu; (to issue a ~) ≈ u-cáftu (ngăceárea) cu luminárea || Lí stau cucót or lí stau cócut (lit. 'to oppose smb. [like a] rooster'), PARALLELE 135**CHAMBER POT** s. ciuváñu, țucál**CHAMOMILE** s. lilíce álbă**CHANCE** s. (a)mbăreăță, ugoádă, ugúre; by ~ cu tahmíne; tu tíhe; țiva; **Have you seen my goats by ~?** Nu-ñ vidzúși țivá căpârli? || **Cru:** tíhe, GOLAB 254; **PC:** **I came on the off ~ that I would find you** Viñiu cu mîntea că va s-ti áflu acásă**CHANCELLOR** s. logothét**CHANCY** adj. (risky) || **PC:** ndáo**CHANDELIER** s. poliéleu, puliléu**CHANGE** s. minút *m pl*; minuțále, mințále *f pl*; parádz frâmțá *m pl* (lit. 'broken money'); (a)ngărmári, gărmári *m pl* || minúți paráți (lit. 'small money'), PARALLELE 125**CHANGE** s. (as of place) mutáre, mtáre**CHANGE** vb. ▼mut; (to ~ one's place, one's mind) ▼strămút; (of money) ▼aspárgu, ▼alăxescu (and alá-); (to put on other clothes, linens) **Change your linen!** Alăxeá-te! (to ~ policy, tactics) u șuțáscu frândza; to ~ color (as of embarrassment) scot făț-făț; únă făță ñ-fúdze, álta ñ-yíne**CHANGEABLE** adj. nu sta pri únă; ni-síyur**CHANGE COLOR** vb. → CHANGE**CHANGE ONE'S MIND** vb. u mut mîntea, ñ-tórnu mîntea**CHANGE ONE'S TUNE** vb. (to step back, to yield) li apléc urécíile

CHAOS

CHAOS s. pálaz → DISORDER, CONFUSION

CHAOTIC adj. ahundós, -oásă, -óşî, -oáse

CHAP s. anat. fálcă

CHAP s. giunóp, junóp → FELLOW

CHAP vb. (to crack open, to split) crep

CHAPEL s. (small monastery) schit, paraclís

CHAPFALLEN adj. (dejected) mbudzinát, mbuñát

CHAR vb. cămîñuséscu, nscrumédz, nscrum

CHARACTER s. híre, haractír, húche, idhíumă, físe, sáre, véte, vóvlă; **Such is his** ~ Acşí l'-u vétea; Ahtáre l'i-eáste físea (or sárea, vóvla)

CHARCOAL s. mǎngál (and mân-), mǎngáne; (live coal) tucíne m, tăciúne m; **Src:** stăcân m

CHARCOAL SELLER s. cărbunár, cărvânár

CHARGE s. (load) ncărcătúrá; (task or duty imposed) sárţină, sálţină

CHARGE vb. (to load) vncárcu; (to blame, to impute) cătigur-séscu, cătiyurséscu; (to charge for borrowed money) tuchiséscu || dau / l'au parădz cu toc, DIARO 410

CHARITABLE adj. giurmértu, -rtă, -rţi, -rte; sálghít

CHARITY s. bunăteată, sivápe; (clemency) ñílă

CHARISMATIC adj. arásít, yustós, gus-; nóstim, nustimác, lugehéric, pǎlít

CHARLATAN s. şarlatán

CHARLEY HORSE s. med. || CUNIA 55: cărciór

CHARM s. mǎndíe, gilfé, gilvée, háre, hárismă

CHARM vb. vleg → BEWITCH

CHARMING adj. dulbér, ghiurghiulíu; sârbu, -rbă, -rghi, -rbe; zâmbác; (of a woman) ghirghínă

CHARY adj. → CAUTIOUS

CHASE s. (banishment) aurláre, ayuníre, azguníre, avináre

CHASE vb. azgunéscu, agunéscu, asñéscu, N: azuñéscu, azñéscu; amín, vxinumséscu, fúg, N: afúg; **Chase them away from the village!** Fugít-lí din hoără! (as with a whip) vavín, anăngăséscu; (to ~ away) vaúrlu, dau poárca; **I will ~ you away from the house!** Poárca va-ţ dau din căsă; vsurgunipsescu, vsurghiunipséscu, vxipundiséscu

CHASSIS s. curnídhă, curníză, curnítă

CHASTE adj. curát, ni-amurtipsít, ni-stipsít; apă di lituryíe;

CHASTISE

(innocent of unlawful sexual intercourse) CARAFOLI 121: vérgur

CHASTISE vb. → PUNISH

CHASTITY s. viryireată, născărie, şpăstră

CHASUBLE s. filóne

CHAT s. láfe, lăcárdie (and lăcâr-) || **GSus**: moaéti, CL 256 → TALK

CHAT vb. lăfuséscu, discântu, măţin, măţin pi virisíe || **GSus**: fac moabéti, CL 256; TULLIU 66: lăfuéscu

CHATTER s. láfe

CHATTER vb. (to talk idly) discântu; măţin pi virisíe; am multe măslăt; (to cause the teeth to click with cold) dau dínţâl; cicăléscu → THIRTEEN

CHATTERBOX s. farfúrá, pl farfuráñ; farfará; moără aspártă || CUNIA 111: bándur

CHATTERING s. (of the teeth) trimurárea a dínţálor, trămuráre

CHATTY adj. fărfár, fărfără → TALKATIVE

CHEAP adj. (inexpensive) éftin, m pl -tiñ; (dejected) **He feels -** cânda l'-si nicără căráyile [•răyĩ•li] → DO IT ON THE CHEAP

CHEAPEN vb. eftinipséscu

CHEAPNESS s. iftinătáte

CHEAT vb. varâd, ▼(a)plănăséscu, plăn(ips)éscu → DECEIVE

CHEATER s. pişichér; **G**: ehlé

CHEATING s. aplán, arâdeáre, aplănăsíre, ilée and **G**: ehlé; zăryíe

CHEAT TIME vb. (to put off, to be late; to do nothing) ▼şintéscu

CHECK vb. (to verify, to test) cătăpăţéscu; (as of a scale) l'au aiárea; (to monitor) privégľu; (to control, to curb) adún curáile

CHECKING s. cătăpăţíre

CHEEK s. búcă, búdză, făţă || ALIA 155: bulcíe, bucíe, soráţă

CHEEKY adj. (as of a healthy child) bucíós [buć•kós], -oásă, -óşĩ, -oáse; (impudent) abráşcu, f -şcă, m pl -şţi, f pl -şte

CHEEK-BONE s. anat. meárule di fátă n pl

CHEEP vb. (of birds, fig. of children) ▼ngárnéscu; chíur, chí-urédz

CHEEPING s. chíur, chíuráre

CHEER UP vb. dau ínimă, l'-fac găiréte [gă•i•], ▼arăzbún, ini-muséscu || l'-fac ínimă, BASME 226

CHEERFUL adj. hărăcóp, -cóchi, -coápă, -coápe; hărós, yíós

CHEERFULNESS s. hilárie

CHEERS interj. (when clinking glasses, toasting someone) cióca!

CHEESE

tóca! víva! hair-lítca, hairlâtca, haírula || BATSARIA 2: tră ghíni!

CHEESE s. caş, brândză; (fresh oval loaf of ~) combóli; fat ~ mănúre; (~ from secondary buttermilk) ghíză; **G:** (sheep's milk ~) zbúldzu; other kinds of ~: úrdhă (and úrdă), telemé, căşcăvál (derog. căşcăvrác); mizítră, mindzíthră, bagiu, gavruyeáni [ga•vru•yeáñ]; **block of ~** dánă → GREEN ~

CHEESE adj. (made with ~) căşeát; ~ **cake** pítă căşeătă

CHEESE CAKE s. pruscutătă, cămbăcúche, pítă căşeătă

CHEESE CLOTH s. stricătoáre

CHEESE LOAF s. dánă

CHEESE-MAKER s. căşár, căşeár, ghizár, baciú, bagiu, căşcăválár, şágăr (sic)

CHEESE-MAKING s. (viewed as a profession) căşirlâche

CHEESE-MITE s. streápit

CHEESE MOLD s. (for molding căşcăvál) stifáne

CHEESEPARING s. sclingiureăţă, sclinceáme

CHEESEPARING adj. → STINGY

CHEMIST s. (pharmacist) spiţér

CHERRY s. cireáşe

CHERRY-LAUREL s. lívan

CHERRY-TREE s. ciréş

CHERRY-VENDOR s. cirişár

CHERVIL s. bot. smeáră

CHEST s. anat. chéptu

CHEST s. (coffer) căsă, casélcă, căsélă, hasélă, casénă, sândúche, sindúche, sfindúche, sundúche; dim. sfinduchíţă

CHEST MAKER s. cufciugár

CHEST OF DRAWERS s. scrínă

CHESTNUT s. căstâñe, găstâñe

CHESTNUT adj. (color of eyes) || **Av, Băi, Smr:** căstâñós, cl 42; **Amc:** rúşă ócłi, schL 45

CHESTNUT COLORED HORSE s. aróibu, durí, durín, cu pérлу durí, cúlcu; ghioc

CHESTNUT GROVE s. castanaryió

CHESTNUT TREE s. căstâñu, căstâñu, căstíñu, găstíñu

CHEW vb. (a)meástic, mástic; (to nibble) măcilséscu; (to ruminate) varoámig, arúmig, zdroámig || (to ruminate, as of cattle, 3 sg) **Amc:** rúmică, **LvO:** rămică, **Mal, Rod:** arómică, **Mul:** arómegă, **Smx:**

xanaroamică, **An:** mastică, **Vil:** giurmuleăște, B-ARCH 317

CHEWING s. măcilsíre

CHIC s. hu invar.

CHIC adj. → STYLISH

CHICK s. gălinúș, pulu, *dim.* pulișór

CHICKENHEARTED adj. fricós, -oasă → COWARD, FEARFUL

CHICKEN OUT vb. ▼aspár

CHICKEN POX s. luțită, málteádză, multeádză

CHICK-PEA s. aróv, chéchiră, țeațire, niblibíe, nibilbíe, nibir-bílu; (*roasted* ~) bilbíce f pl

CHICORY s. bot. țicoără

CHIDE vb. ▼anăcréscu → SCOLD

CHIDING s. văryíre, zăvráche, zbárdhu

CHIEF s. căpie (*and* câ-) → LEADER

CHIEFSHIP s. căpitănată, căpităníle, căpitănlâche

CHIEFTAIN s. arhilistín || **Cru:** căpidán, GOLAB 235

CHIFFONIER s. scrínă

CHILBLAIN s. lúngă

CHILD s. ficiór; *dim.* ficiuríc, ficiurús; *coll.* ficiuráme; fíic, míncu, hurhutraláš, cóchil, *dim.* cochilús, *coll.* cuchiláme; cóchil or técnon invar; **F:** fet; adj. (*of a parent with children*) familít, fumilít, nfumilát; **children** fumeále, **N:** fumélú → ABORTIVE ~ || **He is my** ~ Este fumélú ańeu, CAPIDAN 152; STERE 14: técnu

CHILDBED s. (*condition of woman in process of giving birth*) li-huníle f pl; **in** ~ (muláre) mitrică

CHILDBIRTH s. → PARTURITION

CHILDHOOD s. ficiuríle, ficiuráme, ficiureăță

CHILDLESS adj. ni-fumilát

CHILDISH adj. ficiuréscu, f -ească, m pl -eștă, f pl -ești

CHILDISHLY adv. ficiureăște

CHILL s. arățíme, arcuráme → CATCH A ~, TAKE THE ~ OFF

CHILL vb. (*to be seized with cold*) 1au arățíme

CHILLED adj. arățít; (*to the marrow*) corcán invar; cóțá invar.

CHILLY adj. arcurós, -oasă, -oșí, -oáse

CHIME IN vb. ▼ameástic

CHIMERA s. stihíe, stihió

CHIMNEY s. coș, băgé, bugé, buhár, buharé, fungár, ugeác, ugeáche, ugeáște, ujac

CHIN

CHIN s. anat. gruñiu; **Smr:** grúnghiu; **double** ~ bărgheľ → TAKE IT ON THE ~

CHINA s. fărfuriu, fărfăriu

CHINK s. cripătură, cripitură

CHIP s. aşcle; găgi [găg] f pl; minuţale, minţale, pilucúdhă, scărpă, spîţă; (used as fuel) surţel, surţeauă, dim. surţiluş ||

SJos: pelecúdhă, CL 258

CHIPPER adj. hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe

CHIRP s. pilidăre, piridăre, băteăre, ţiur, ţiurăre

CHIRP vb. ţiur || gărescu, CAPIDAN 149; STERE 31: chirchirédz

CHIRR vb. (as of crickets) jujuéscu

CHIRP ono. (of birds) || ţîţir-vîţir, DIARO 253

CHISEL s. zmilără

CHITCHAT s. láfe

CHOKE vb. ▼zgrum, zdrúmin di gúşe, ▼(a)pitruséscu, **N:** (a)putruséscu; (on food, water, etc.) ▼mbeciu

CHOCK-FULL adj. plin, mplin, umplút, para-umplút; durdusít; dăngusít, surusít

CHOCKING HEAT s. (as in July) zădúh

CHOCOLATE s. ciuculătă

CHOICE s. aleádzire, alidzeăre; (the best part) danělă; || adv. at one's ~ pri aleádzire, BASME 286

CHOICE adj. alépsu, f aleápsă, m pl alépşi, f pl aleápse; aléptu, f aleáptă, m pl aléptă, f pl aleápte; biringí, has, f -ă, m pl haşi, f pl háse; háscu, f -scă (no pl); prot; un şi un (lit. 'one and one'; the same construction in Albanian, PARALLELE 125)

CHOKE vb. ▼ascálnu, ▼ascálin di gúşe

CHOLERA s. huléră

CHOLERAIC adj. hulirós

CHOLERIC adj. inacíu, inací, inagí, căchiós → ILL-NATURED

CHOOSE vb. ▼alég (→ § 32); (too much and/or too long) pri-alég

CHOOSEY, CHOOSY adj. căpriceár, căpriceárcu, nizeárcu

CHOP s. (seal, stamp) túrá, vúlă, miúre; (kind, brand) turlíe → CHOPS

CHOP vb. (to hack) toc; (to tear into pieces) diñíc; to ~ smb.'s head off ľau căplu → BEHEAD

CHOPPING BOARD s. mbrustár; **Bit:** dăcă

CHOPPY adj. (changeable, variable) nu sta pri únă

- CHOPS** s. pl. fălți f pl, fâlcă sg
CHORD s. → STRING; (in tune, accord, in music) duzêne
CHORE s. lucru, huzmète
CHORTLE vb. ▼arâd
CHOSEN adj. aléptu, f -eáptă, m pl -éptâ, f pl -eápte
CHRISM s. mir, ĩir
CHRIST Hristó(u), Hriřtó; **They died for** ~ Tră Hristólu năřĩ cădzúrá
CHRISTENDOM s. criřtinătăte, crăřtinătăte, criřtinitătică
CHRISTIAN s. crăřtín, criřtín; coll. criřtináme; **We are** ~ Tăném păreásiñ (lit. 'We observe fasts')
CHRISTIAN adj. criřtinésucu, -ească, -éřtâ, -éřti
CHRISTIANIZATION s. criřtinăre, criřtinipsíre, pătídzăre
CHRISTIANIZE vb. ▼criřtinédz, criřtinipsésucu, ▼pătédz
CHRISTIANIZED adj. criřtinát, criřtinipsít, pătídzát
CHRISTIANLY adv. crăřtineăște (and crăș-)
CHRISTMAS s. Crăciún, Cărciún (and Căr-); **on** ~ **day** tră Crăciún
CHRISTMAS EVE s. Cólinda invar.
CHRISTMAS TREE s. || BELIMACE 50: pómľu veărde
CHROME s. hrom
CHRONIC DISEASE s. mărăze veácl'e
CHUB s. ichth. clen m
CHUBBY adj. grăříc, -că, -íťĩ, -íťe; řířcu, -că, řířtă, řířte ||
 DIARO 143: řúřcu
CHUCK IT vb. (to give up) trag mănă (di) → ABNEGATE
CHUM s. (mate) soť, oáspe
CHUMP s. zúrlu
CHUNK s. bucătă, cumătă, řópă
CHURCH s. băseárică, băseárcă; **N:** also biseárică
CHURCH BANNER s. řígne
CHURCH STALL s. stălă, stisídhă
CHURCHWARDEN s. pítrup
CHURL s. (rude, ill-bred person) jupân, păduríř
CHURLISH adj. (rude) păduríř || **Peř:** distórsu, CL 44
CHURLISENESS s. huryeátă
CHURN s. (container to make butter) butín, bătín; tálar
CHURN-STAFF s. (s)fărlíciu
CICADA s. ent. carcaléc, cicalédz, scarlédz, curcaléc, caculét,

CIDER

Gop: scucaléț; scarcaliț, scărcăliț, acridhă, lăcústă → CRICKET

CIDER s. bóză, buză

CIDER DEALER s. buzagí

CIGAR-CASE s. țiyarét, țiyăréte

CIGARETTE s. țiyără, fum

CILIUM s. peână → EYELASH

CINCTURE s. páhtă → GIRDLE

CINDER s. zgúrá, zgureáuă

CINDERY adj. zgurós, -oásă; zgúrav, -avă, -ayĩ, -ave

CINNAMON s. canélă

CIRCA adv. || PC: cam

CIRCASSIA s. Circhizáme

CIRCASSIAN s. and adj. circhéz; coll. circhizáme

CIRCLE s. arucót, arócut, rucóciu, G: arcoată; yiur, yiúrá, yir, ghírgal, stipáre, suzé, târcól; țércľu, țérchiu; (~ marked on the ground in children's games) sóir; (~ under the eyes) arúptu

CIRCLE vb. ▼anvărlighédz, anvărig, anvărlíg, nțércľu, nțir-clédz, țirclédz, ▼țíngu; (to drive smb. into a corner) anăpădésu

CIRCULAR adj. arucutós, -oásă; strónghil, m pl -nghil'

CIRCULATE vb. (to move or pass to and fro) ▼úrdin, cur, trec

CIRCULATION s. treățire, trițeáre; to be in ~ (as of money) trec, ▼úrdin

CIRCUMCISED adj. (of Muslim Turks) tălát, m pl -lát

CIRCUMCISION s. siréte, sâréte, suréte

CIRCUMSPECT adj. căștigós, -oásă, -óșĩ, -oáse

CIRCUMSTANCE s. pirístase, oără; narrow ~s cacurizipsíre → UNDER NO ~S

CIRCUMVOLUTION s. (a)nvărtitúrá, (a)nvărtíre (and nvăr-); (as around an axis) şuțâre

CISTERN s. (water wagon) buduváie, stérnă

CITADEL s. căstru, țitáte, grădítă, calé

CITATION s. (summons) iczáre, clíse

CITRIC ACID s. limóntus

CITRON s. chítră

CITY s. căsăbă, căsăbă, căsăbău, hăsăbă, hăsăpă, (a)pulítie, póli, misíre, păzáre

CITY LIMIT s. || Cru: sinúr, GOLAB 248

CIVIL STATUS s. óhe

CIVILITY

- CIVILITY** s. uminíle → ELABORATE CIVILITIES
CIVILIZATION s. (the act of civilizing) pulitipsíre
CIVILIZE vb. ▽pulitipséscu. ▽fruminéscu
CIVILIZED adj. (polite, urbane, refined) pulitipsít
CLACK s. (rapid talk): **His ~ goes thirteen to the dozen**
 Ápă-l' nărdze gúra → CHATTER
CLAD adj. viscút, (a)nviscút
CLAIM s. țearire, țireáre; (as in court) nadé, nadée → CAUSE, PUT UP A ~
CLAIM vb. țer, cáftu
CLAMBER UP vb ▽(a)ngărlím (and angâr-) → CREEP UP
CLAMMY adj. mǎzgós, -oásă, -oși, -oáse
CLAMOR s. strigáre → HUBBUB
CLAMOR vb. strig, fac ghiurultíe → SHOUT
CLAM UP vb. amuțáscu, tac
CLAN s. || MERCA 3: ghireáúă
CLANK interj., ono. glungurú
CLAP vb. (to applaud) plăscănéscu; (while dancing) dau mǎñle n pláscu, n-gioc mǎñle n pláscu || BASME 249: plăscănéscu pǎlñile
CLARET adj. (red to purplish pink) vișinát; víș(i)nă invar.
CLARIFICATION s. (as of water) limpidzâre, limbisíre, dizlăcíre, lăyărsíre
CLARIFY vb. limpidzăscu (and limbi-), ▽dizlăcéscu, ▽lăyărséscu
CLARINET s. gârnétă, súrlă, clărinétă
CLARINETIST s. gârmetăgí
CLASH s. ciucutíre, acățáre, ncârligáre, fricáre
CLASH vb. ▽ciucutéscu → COLLIDE
CLASP s. (fastener) ceapráche, cipráche, ciupráche, cârlíg, cârligár
CLASP vb. ▽stríngu, N: (rarely) strângu; to ~ one's hands (as in astonishment) ▽nclídz mǎñle; to ~ to one's heart stríngu la sin
CLASS s. (body of students) táxe || Cru: rázred GOLAB 246
CLAW s. úngle; Clís: zgrăñe
CLAY s. lut, țără, clísă, niglănă; (the human body in distinction from the spirit) → DUST || ALIA 31: lăschí, múzgă
CLAY vb. (to apply a coat of ~) ▼aúngu
CLAYEY adj. lutós; ~ soil plăvúc n || CUNIA 177: alutós, niglínós
CLEAN adj. curát, spástru, m pl -ștri, f pl -stre; ascuțát, aspi-

CLEAN

lát; lat, *f* -ă, *m* pl laț, *f* pl lăte; lăyără invar.; cârțânós, chischín; yilíe (lit. 'mirror'); cǎthărusít; (rare) nyiurát [nyi•u•]; as ~ as a whistle ca scos dit ou || Cru: (pedantically ~) chibár, GOLAB 230

CLEAN vb. ▼spăstréscu, păstrăséscu, păstréscu; (to extirpate, to weed) cur, cur di érgĥi; adár lăyără; cǎthărăséscu; to ~ smb. out (as at cards) (a)fuléscu (di parádz); fufuléscu; ~ed him out l-fu-fulí; to ~ off (as of a blackboard) ▼aștérgu, ▼astíngu; to ~ up (as a room) născăréscu

CLEANING s. spăstríre, păstríre, curáre, cǎthărsíre, (a)născărsí-re, născărie

CLEANLINESS s. pástru, spástră, pástră, chischimeăță, -neăță

CLEANSE vb. trec tu apă || CUNIA 56: trec prit apă

CLEANSING s. (as raw cotton) scălsíre

CLEAR adj. (cloudless) curát; lăyără invar.; (as of a lake) lím-pid

CLEAR vb. (to make or to become clear) limbidzăscu, limbiséscu; to ~ the table ▼scol meása, créscu meása, mut meása; (to ~ smb. out of money, etc.) (a)fuléscu (di parádz) || (to ~ from accusation or blame) scot cu fáța álbă, BASME 177

CLEARLY adv. || ca tu cutii (lit. 'like in a mirror'), HRISTU 23

CLEAR OUT: Clear out! Adună-u di auá! → GET LOST

CLEAR UP vb. (of the sky) ▼dișclíd; 3 sg impers. ▼disvirneádză, ▼nsirineádză, ▼nsirínă, ▼gălăște; (as of a puzzle) l'-dau di fún-du; to ~ one's brow (i.e., to calm down) ñ-yin cǎprâle (lit. 'my goats are coming [home]!')

CLEARANCE s. (of merchandise) mǎrdáie

CLEAT s. (as on the bottom of a shoe to protect it from being worn down) nălce

CLEAVAGE s. (break) disicáre, discáre

CLEAVE vb. ▼disíc

CLEFT s. cripătúrá, țânțână → SLIT

CLEMENCY s. ñílă, imiráme, isáfe, merhaméti || limusíni, CUNIA 56

CLEMENT adj. ímir; ñilós, -oásă, -óșí, -oáse

CLENCH vb. stríngu

CLERGY s. clir

CLERK s. mimú

CLEVER adj. drăcós, drăcurós, chischín, chischinét, epitídhiu,

CLEVERNESS

ítru, mástur, pir, pírác, theámin, ustă || **Cru:** prucupsít, GOLAB 245

CLEVERNESS s. pireáță || CUNIA 138: ițrăli

CLEW s. glem, glom; cuvăre, cuvalístră

CLICK vb. (to fit or work together smoothly) ▼uidiséscu

CLIENT s. muștirí, muștiră

CLIFF s. șcârpă, șcăbă, piștireáúă, **N:** pișcireaúă

CLIMATE s. aváie, aváe; hâvă, **N:** hăvăie; **Here is a harsh ~** Auá eáste hâvă greu

CLIMB vb. (as a mountain, a ladder) ▼alín; (as of a goat on a steep hill) ▼aspíndzur; (as up a tree) ▼ascálin, ascálnu, ▼an-gărlím

CLIMBING s. (as a mountain) anifuráre, anífur

CLIMBING adj. bot. ascálnătór, *m* pl -tóri, *f* sg/pl -toáre

CLINCH s. ncărfusíre

CLINCH vb. (to fasten) ▼ncărfuséscu

CLING vb. ▼ascálin, ascálnu, *mi* țân scału, l'-acát yeáca; ~ to him! Ascálnă-te di el!

CLING TO ONE'S OPINION vb. *u* leg tu greáúă, *u* leg greáua

CLINK vb. asún; to ~ **glasses** fac cíoca, ▼cingărșéscu; (to ~ and drink) ▼ciucutéscu || ALR 1270: fac tóca

CLINK-CLANK interj., ono. (as of a bell) glungurú

CLIP s. foártică

CLIP vb. (usu. of hair or wool) túndu (→ § 32); foártic, fur-tichédz; (of the wool on the head of a sheep) cápit, căpitédz; (of the wool on the belly and under the tail) suilédz; (to trim with scissors) aruféc; (to clasp) ▼acát, ▼stríngu

CLIQUE s. táymă, suțátă; a ~ of liars and rascals ună suțátă di psívțâ (or di spíndzurát)

CLITORIS s. cațaflác || múscă, zává, DIARO 264

CLOAK s. tãmbáre (and tãm-); dim. tãmbărúșe; tãlăgán, tãligáne; (~ with a hood) cápă, pãnucáplă, pãnucápă giúbă, giubé; mǎlót; (with the hair outwards) sárică, sárcă; gioc, giócă; (~ for rainy days) brúță; (Turkish ~) căplămă; (for children) sárcótă; cacúță; **B1:** (made ~ of goat hair) láră; **B1ț:** (~ made of black wool) dzaț; **N:** (sleeveless ~) șigúnă, șigúne; **N:** (for women) cãndúșe, cundúșe; scúrtă; **S:** țipúne; (sleeveless) capótă

CLOAKROOM s. sárceáne

CLOBBER vb. ▼agudéscu, ▼pălésu, dau

CLOCK

CLOCK s. săhát(e), s(ă)áte; oără, órnic, urulóye; **The ~ struck five** Săhátea deáde tînți || **Peş:** (~ on the wall) siháte, CL 260

CLOD s. (lump of earth with grass) zvol, zvolu, zvólar, zvulár

CLOG s. (sabot) nalóne, nălúne, **N:** nalínă; (a weight attached to an animal's leg to hinder motion) chédică, cheádică

CLOG vb. ▼ancheádic → SHACKLE

CLOISTER-WALL s. băgdătíe, citmă → WALL

CLOP s. aróput, tópur, tróput

CLOP vb. arupăţescu, rupuşescu

CLOSE s. (end) bitisítă: **at the ~** nai ân coádă

CLOSE adj. ncíis; (intimate, as of a friend) bun; (tight, stingy) stres; (crowded) ndisát, strímtu; (near) di-anvârlíga: **a ~ village** ună hoără di-anvârlíga; **~ at hand** próhir

CLOSE vb. ▼ncíid, **F:** nchid; (as one's fists) ▼stríngu

CLOSE adv. (intimately) aproápe, alături, alătura

CLOSED adj. (very tightly ~, as of one's lips) ncliştát

CLOSE-FISTED adj. stres, *f* -reásă, *m pl* -reşi, *f pl* -reáse

CLOSEMOUTHED adj. câştigós, -oásă, -óşi, -oáse

CLOSET s. dulápe; (in a wall) dulape dit stízmă; firídhă (and firídă), frídhă; cǎrghíe, cǎryíe, cumără, misándrá, cuşúg || **Cru:** camără, GOLAB 224

CLOSE TO prep. ntră, ntrâ, ndră, tră; príngă, priníngă, níncă (and níngă), nângă, língă, alătura di, pri níntă; **Go ~ him** S-vă prucheát príngă nás; **He kept him ~ the sheep** L-ţânú pri níntă steárpe; **They are sitting ~ him and are smoking** Sta tră nás di trag ţiyără

CLOT s. (of blood) cǎg di sândze || **Peş:** (as a ~ of butter in sour cream) grundíce

CLOTH s. (linen) pândză; (coarse woolen ~) şíac, şaiác, véştu; (piece of ~) peátică; (silk ~) silinícă, sǎlinícă (and sâ-); (thick ~) pustáve, pultúra || (~ used by women undegoing menstruation) spástră, zóstră, DIARO 105

CLOTHES s. stráñe *pl*, strañiu *sg*; stóle *no pl*; **European ~** (coat and pants) strímte *f pl*, frântéşti *f pl*; **He put on E. ~** Intră tu strímte; **I see him in E. ~** L-ved tu frântéşti; (girlish ~) fitéş-tile *f pl* def.

CLOTHES-BRUSH s. → BRUSH || **Peş:** fărce, CL 45

CLOTHESLINE s. || fúni, DIARO 215

CLOTHESPIN

CLOTHESPIN s. || clăe, DIARO 215

CLOTHING s. vistăminte n pl, vistămintu, viscămindu sg; strănie n pl, strañiu sg

CLOUD s. niór m/n; nor, nuór, năór || **Clis:** năúr, BASME 651; ALIA 9: ñiór, neór, neóre

CLOUD OVER vb. niureádză 3 sg, nigureádză 3 sg; fig. mi nigurédz or mi nigurédz la fătă || **The sky has clouded over, it's going to rain** Țerlu niură, s-feăți ciörgă, va s-da ploăe, DIARO 229

CLOUDBURST s. zof, zdârce

CLOUDED adj. vurcusít; ~ **over** (of the sky) astupăt, alăcít

CLOUDLESS adj. sirín, curát, gălít, límpid, lăyără invar. || **SJos:** strufingie, CL 261; **Prv:** xistiriyeáuă, CL 42

CLOUDY adj. astupăt, niurós, nigurós, niurát → **BECOME** ~ || **SJos:** muntós, CL 256

CLOUT vb. ▼agudéscu → **HIT**

CLOVE OF GARLIC s. cățăl di aľu || **Av:** cior di aľu, CL 43

CLOVER s. trifóľu → **TREFOIL**

CLOWN s. baláciu, soitár, casoitár

CLOWN AROUND vb. || **Why are you clowning around?** ți fați ca vârnú caraghíóz? DIARO 179

CLOY vb. ▼(a)năfătéscu, ▼fănătéscu, fănitéscu; ▼pristăniséscu, pristănéscu, prăstănéscu, ▼cos di măcăre, ▼adăr ciufulică (or ciuflăcă, ciuflécă, ciuflícă); (to disgust with excess) ñ-i greată → **NAUSEATE**

CLOYED adj. (stuffed, full) sătúl, m pl -túl; săturát

CLOYING adj. (excessively sweet) liyusít

CLUB s. (staff) gărbáce, gărbáciu; (weapon) buzduván, buzduváne, buzduvánă → **CUDGEL**

CLUB vb. agudéscu cu ciumāga

CLUBS s. (♣ on playing cards) || DIARO 204: lăi (pl of laiú 'black')

CLUCK(ING) s. (of hens) cărcăridzáre

CLUCK vb. ▼cărcărédz, căcărédz

CLUMSY adj. astāngu, m pl -ndzi, f pl -ndze; angricós, -oásă

CLUSTER s. (a)pălă; in ~s păľi-păľi || **Pls:** (tuft of hair) tumb, CL 262

CLUTTER s. mintitúra, mintireáje, mintireáță

CLYSTER s. (enema) ylistír

COACH s. cucíe → **CARRIAGE**

COACH-HOUSE

COACH-HOUSE *s.* plântă (and plândză)

COACHMAN *s.* cucigí, chiragí, sindúş; (in children's games: the player who has the whip) tombulár → CARTER || ALR 281: cărvănár; BELIMACE 48: cociáš

COAGULATE *vb.* (usu. of milk or blood) ▼clég, (a)nclég; (of a dish) pihtuséscu || ALR 1121 (as of fat, 3 sg) ngláţă

COAGULATED *adj.* (of a dish) căpăit

COAGULATION *s.* ncligáre

COAL *s.* cărbúne *m*; chiumúre *f*; coll. cărbunáme

COALESCE INTO ONE *vb.* ▼fac úná

COALIFICATION STATION *s.* cărbunărlíche

COALITION *s.* tărăfe

COARSE *adj.* (as of wool) áscur, áyru; scliró

COARSEN *vb.* (as of the skin) ▼ascurédz

COARSENESS *s.* (of behavior) ascuráme, huryeátă

COAT *s.* (for men) surtúc, sultúc, siurtúc; (velvety ~) mindán; Blţ: (black woolen ~) dzaţ; (sleeveless furred ~) cheptár; (for women) bértă, bidéne, búndă; yúnă, sac || Cru: (~ worn by shepherds) giunădăne, GOLAB 261

COAT *vb.* → PLASTER

COAX *vb.* culăchipséscu → WHEEDLE || PC: cândiséscu

COBBLER *s.* păpugí, cărpáciu → SHOEMAKER

COBBLER'S SHOP *s.* cunduragilâche

COBWEB *s.* pândză di păiángu; pândzină di păiángu; cână

COCK *s.* (of a gun) ceárcu || Peş: mânár; GSus: mânără, CL 255

COCK *s.* (a small pile, as of hay) căpítă, cupítă

COCK-A-DOODLE-DOO *ono.* cucurígu, cucurícu, câ-câ-câ; câcă, chichi-chí

COCK A SNOOT AT SMB. *vb.* ▼mundzuéscu; Í-dau mândzăle (or mún-dzăle) → THUMB ONE'S NOSEB. *vb.*

COCKCHAFER *s. ent.* clég, zăngănár (and zângâ-); green ~ júnă

COCKCROW: (dawn) nícă nicântátă cucóţlí

COCKEREL *s.* (young rooster) cucutíciu

COCK-EYED *adj.* || (squint-eyed) Av: zăvumát CL 263 → SQUINT-EYED

COCK'S COMB *s. bot.* ştiră, ştirnu; (yellow flowers: máranthu, marándu, vague meaning in the DDA)

COCKSURE *adj.* saylám(cu)

COCKY *adj.* saylám, saylám(cu), thirisít

- COCOON** s. găgoaşe di sîrmă, gugôş di sârmă; búbă, cucúlu
- CODDLE** vb. (to baby, to spoil) ▼dizñérdu, ▼cănăchipséscu, ▼hăi-dhipséscu, puşputéscu, ▼zdrudéscu
- CODFISH** s. (salted and dried) bacalár m
- CODGER** s. om şuţăt, om aruşuţăt
- COEQUAL** adj. ísea → EQUAL
- COERCE** vb. ▼stríngu, bag súla n coáste → COMPEL
- COERCION** s. cilihtisíre → CONSTRAINT
- COFFEE** s. café, **N:** cafée → TURKISH ~
- COFFEE CUP** s. ceášcă, filigeánă, filgeánă, fligeánă
- COFFEE HOUSE** s. cafiné, cazín
- COFFEE-HOUSE KEEPER** s. cafigí m, cafigioáñe f
- COFFEE-MILL** s. moără di café
- COFFEE POT** s. (with a long handle) ibric, **Gop:** iubric; yiumác, iamácă, ghiumác, ghiumáciu, cafébric, gigivé, giugivé, gijivé, gij-vée, gisvé, gisvée
- COFFEE ROASTER** s. dulápe
- COFFER** s. căsélă, casélă, hasélă, máláthă, sándúche, sindúche, sfindúche
- COFFIN** s. svindúche, sindúche; căvúre, chivúre; xilucrevát; **N:** cufciúg; scámmu, cutíe di mórtu || ALiA II q.214: cutíe, căsă
- COFFIN MAKER** s. cufciugár
- COGITATE** vb. ▼minuéscu
- COHERENT** adj. ligát
- COIL ONESELF UP** vb. ▼fac culác || (as under a warm blanket) mi cutuléscu, DIARO 271
- COIN** s. pără, **N:** pră; **F:** căţíth n; **G:** gălăgán m; mitilíc m; pén-ge; sfântíc m; spéndză; şitác m; statířă, munédhă, găzétă; pinేశ (gold ~) gálbină
- COITUS** s. → COPULATION
- COL** s. (saddle-shaped depression in the crest of a ridge) şilă-tură, şulăturéauă; coacă
- COLD** s. (low temperature) (a)răcoáre, arcoáre, arcuráme; arăţíme; frig; (severe ~) virvér, dzer; **It was extremely ~** Cripá chétrile di dzer ş di virvér; (bodily disorder, malady in the head or chest) arémă, aréme; bútur, ceără, guhtíc, rufă, sirmíe → CATCH A ~ || **Cru:** I caught ~ Arémă mi acăţă; Am arémă, GOLAB 201
- COLD** adj. (a)răţe, m/f; (a)răţí, m/f pl; (susceptible of being ~)

COLD

frigurós, arcurós; **The weather was ~** Chirólul erá arcurós; **as ~ as ice** córcan invar.; (harmed by frost) cótâ invar. → BE ~

COLD adv. (with utter finality) dip → TOTALLY

COLD FEET s. trimuráre, trimurárea a dínțálor; cărcicăre

COLDLY adv. aráțe; **He spoke to me ~** Ñ-zburá aráțe

COLDPROOF adj. G: sârcás, sârchicós

COLIC s. I suffer from ~ Mi múscă buríclu; (a sheep disease) strof; **sick with ~** strufchisít; **to be diseased with ~** strufchiséscu

COLLAPSE s. arăvuíre → FALLING IN

COLLAPSE vb. cad, varuvuésu, vârdăcuséscu, tâlcéscu; (to shrink, to deflate) vdisúmfli, disúflu; (financially) cad nafoáră || (to break down in vital energy, stamina or self-control through exhaustion or disease) cad di cicioáre (lit. 'to fall from one's legs'), PARALLELE 127

COLLAR s. yică, N: iacă, yeacă; limăreáuă; (detachable ~) culár; (of a blouse for women) părțită; (of fox fur) ilmă, ilmăe

COLLEAGUE s. simathití

COLLECT vb. vadún, lixéscu, silixéscu

COLLECTED adj. (cool) stăpuít; cap ligát (lit. 'tied head')

COLLECTION s. adunătúra

COLLECTIVE FARM s. || Cru: stopánstvo, GOLAB 250

COLLECT ONE'S FACULTIES vb. ñ-yin tu orí; ñ-yíne sulúchea; 3 sg m, pt: víne ântre-ésu || Alb: âñ l'au vétea, CAPIDAN 177

COLLIDE vb. vcingârşéscu, vciucutéscu; mi dau; **they ~ed with such force that** s-deádiră cu ahântă fórtă că || Cru: mi gudéscu, GOLAB 218

COLLISION s. cingârşíre

COLLUSION s. ţeásire, ţăseáre, cuţeáre

COLONEL s. culási [•lásí], sg. and pl. (rare) cólasă; alái-bei

COLONNADE s. témplu

COLOPHON s. săcâze, ceamceacâză, samsacâze; măstíhe

COLOR s. bóie, buiáuă, réngă, rénghe, hrómă; (of the face) máste

COLOR vb. chindriséscu, ncârdzél'u, dau réngă

COLORATION s. vâpsíre, vâpsitúra

COLORFUL adj. cu buiéi [bu•iéi] (lit. 'with colors')

COLOSSAL adj. balaváncu, m pl -ánti, f pl -ănti; évil

COLOSSUS s. (of a very large person) lúftă

COLT s. mândzu (and mân-), mândzác; G: dintác; (two-year old ~) dhiót m, dhioátă f; (as) sound as a ~ sănătós ca grij di dzádă →

ROACH

COLUMN s. (pillar) culoână

COLZA s. bot. wild ~. || **Pls:** sinăpă, **SJos:** snăpi, CL 261

COMB s. cheăptine m; dim. chiptiniciu; (with large sparse teeth) zuyránă, zug-; discăciór, -citór; gríbă, glí-, ylí-, gríblă, zórnă; (a rooster's ~) creastă, giúfcă || **Trn:** zuyráma, NEIESCU 111

COMB vb. ▽cheăptin, chéptin; (to curry a horse) xistrisescu; **N:** histrisescu

COMBAT s. alúmtă, băteăre, bătire, bătíc, bătíe, ncârligăre

COMBAT vb. → FIGHT

COMBATANT s. and adj. alumtătór, -toăre; lumtáš

COMB DOWN vb. (to scold severely) l'-afúm năřile (lit. 'to smoke smb.'s nose')

COMBINE vb. ▽alăchéscu, vameástic

COMBUSTION s. ardeăre, árdire

COME vb. yin (→ § 32); agiúngu, cupăsescu; **Why have you come?** Țe Ț-u viníta? **There they ~!** Ia-l', agiúngu! (of the ~ing of the night) ntúnica 3 sg impers.; **to ~ over** ursescu; **Come over tonight, if you wish** Urseă, ma s-vrei, astără; **Come closer!** Éla! or Fă-ñ-te ncoățe! 2 sg; Ilăt! 2 pl; **Where have you come from?** D-đu nă cupă-síși?

COME ACROSS vb. dau di, vmpichiu, mi áflu pri căle; **There you will ~ a dog** Acló va s-dai di un căne; **I came across a rich man** Ded di om căldu; (by chance) tihisescu, vastálu; **If you ~ a snake, smash its head in!** Astál' șărpe, chiseádză-l' căplu! ▽(a)ndămu-sescu; (~ smth. bad, unpleasant) (a)ndisescu; **I came across trouble** ñi-ndisii lăiătă; vndizmusescu, andămisescu, dau chéptu (cu)

COME BACK vb. vtórnu, **F:** tórru

COME BETWEEN vb. ▽bag

COME DIFFICULT TO SMB. vb. mi (a)ngréc; impers. ñi-ngreacă; **Work comes difficult to you, doesn't it?** Lúcrulu Ță-ngreacă

COME DOWN vb. ▽dipún, ▽scad, năvălescu; **came down from the tree** năvălí di pi oărbări → DESCEND

COME DOWN HEAVILY ON vb. (as a threat) lu-nvét eu panachída! **I'll come down heavily on you!** Va-Ț arát!

COME DOWN A PEG OR TWO vb. li dipún uréclíle; l-dipún tămbărălu

COME FORTH vb. ies, es; aor. inșii, išii, i(n)șái

COME IN! Trițet năuntru! (2 pl)

COME IN THE NICK OF TIME vb. (a)pugudescu

COME IN STAGE

COME IN STAGE vb. dişclíd tu lúme

COME NEAR TO vb. ▼apróchiu

COME NOW! ştu-cará!

COME OFF vb. u scot náparti, căturthuséscu, mi alég (cu) || CUNIA 259: u scot n cáli, u scot n cap, scot lúcurlu n cap; acát péşti

COME ON! || Cru: ai! áide! GOLAB 196; DIARO 89: (used challengingly) ba! ~, who told you that? ba, di iu u scoásişi şi aéstâ?

COME OUT vb. ies, es; ~ with clean hands es cu fáta álbă; ~ in procession scqt sígnile

COME OVER vb. cupăséscu, urséscu; **Turks came over to his house** Túrţi l'-cupăsírá n cásă; **Come on over!** Cupăseá năuntru n cásă! → INVITE; (to ~ unexpectedly, as of thieves, guests, etc.) ▼cálcu; **We will ~ to your place unexpectedly** Va vă călcăm când nu va ştiţ

COME ROUND vb. med. n-yin pri mínte; n-yin tu orĩ || VELO 98: ân vin pi veti

COME TO A HEAD vb. (of a boil) adún; **My boil is coming to a head** Gárnúţlu n-adúnă; cluvyiséscu

COME TO AN AGREEMENT WITH vb. mi (a)ndrég (cu)

COME TO AN END vb. (a)scáp; **The day is coming to an end** Dzúua ascápă || Amc: **The story has come to an end** Si scăpă părămíthlu, RÉCATAS 37; **The day has come to an end** Frâmse dzua (lit. 'the day has broken'), PARALLELE 124; si-nclíé 3 sg. aor., TULLIU 124

COME TO BLOWS vb. ▼(a)nciúp (cu), ▼(a)ngiúp; ▼acát (cu); ▼acát di per (cu); ▼agiúngu la par (cu); ▼(â)ncârlighédz (cu)

COME TO CUFFS vb. mi-acát di per (cu), ▼agiúngu la par (cu)

COME TOGETHER vb. (to congregate) ▼adún; (of sheep) ▼mârşin, ▼mârşinédz

COME TO KNOW vb. mi cunóscu cu, fac cunuşmáie cu; (to learn) l'au di hăbáre

COME TO LIFE vb. n-yin tu orĩ → COME ROUND

COME TO LIGHT vb. ies tu páde; (as of a theft) ies to miydáne

COME TO LOGGERHEADS vb. ▼agiúngu la par → COME TO BLOWS

COME TO NOTHING: **It came to nothing** Țívale si aleápse; (in vain) ti érá ş-ti séră || Cinúşe s-feáţe (lit. 'It became ashes'; details in PARALLELE 120)

COME TO ONE'S MIND vb. || Cru: n-tăcăiáşte, ân tihneáşte, GOLAB 253

COME TO ONE'S SENSES vb. (to come to reason) dipún mínte

COME TO REASON vb. dipún mínte, bag mínte, ▼fruminéscu, ▼aştérmu

COME TO TERMS WITH

COME TO TERMS WITH SMB. vb. → **AGREE** || u scot náparte cu, BASME 494
COME TRUE vb. (to become fact) 3 sg aor. s-feáțe; pf. s-áre fáp-tă; acáță loc; **dreams** ~ yísile s-fac; **Your words have come true** Zboáride a tále acáțără loc

COME UP vb. ies; (to ferment, to rise, of dough) 3 sg pf **The bread has not come up** Pânea nu eáste viñítă; (of plants) dau || **I want to see how the grass comes up** Vroi s-vedu că cum u-s da iarba, HRISTU 45

COME UP TO THE BIT vb. (to sit, of a dog) stau sústa

COME UP WITH SMB. vb. (to reach) ▼apróchiu, agiúngu, ▼axéscu, a-séscu

COME WHAT MAY! ți va, las s-híbă! || Țe s-eásă, z-beásă, BASME 489; iu s-eásă, z-beásă, BASME 405; tângăr-mângăr, BASME 405

COMEBACK s. năpuire, túrnare, turnătă

COMELY adj. aléptu, -eáptă, -éptă, -eápte → **HANDSOME**

COME-ON s. culăchíe, culăchipsíre, băgáre pri sómnu

COMESTIBLES s. pl mănăcătúra → **FOOD**

COMEUPPANCE s. pirdáfe

COMFORT s. (solace) sãmănáre, páriyuríe

COMFORT vb. azbún, asbún; ▼páriyuriséscu, ▼páryuriséscu → **CONSOLE, RECONCILE**

COMFORTS s. pl. zéfche, zéfcă

COMING s. vinítă (and viñítă), vineáre, viñáre, viñíre; **What is the purpose of your ~?** Țe Ț-u viníta? ~ of **summer** nviráre

COMING BACK s. turnătă, turnătúra

COMING DUE s. (deadline, as of a payment) murmín

COMING IN s. intráre (and indráre)

COMING OUT s. inșíre, išíre

COMMAND s. endolíe, ordhiníe, părănghilíe, cumándă

COMMAND vb. dau dimândáre → **ORDER**

COMMANDER s. silihtár, tăpár, cumandár

COMMANDER-IN-CHIEF s. arhistratíyó, seraschér

COMMANDMENT s. dimândáre (and dimân-), părănghilíe

COMMEMORATION s. (a Christian ritual and banquet) pumeán, pu-miníe, trisáyiú

COMMENCE vb. → **BEGIN, START**

COMMERCE s. embóriu, emburlíche, tígearéte, tугearlíche || **Peș:** prămăteftălâche, CL 517

COMMERCIAL

COMMERCIAL adj. tugiréscu, -ească, -eștă, -ești

COMMISSION s. pitrupile

COMMIT vb. (to carry into action) fac, adăr; u adăr mușitească; **What sacrilege have they ~ed?** Țe lăileț au făptă? || ~ oneself (to pledge) leg zbor, CAPIDAN 176

COMMIT AN ERROR vb. (a)lăthipséscu → MAKE A MISTAKE

COMMIT A SIN vb. → SIN

COMMITTEE s. efurie, efurlíche, pitrupile

COMMODITY s. (merchandise) prămătíe, pǎrmătíe; săvate, pl. su-văț

COMMON adj. (ordinary, usual) paráspur

COMMON PEOPLE s. ciuplicheáúă

COMMON SENSE s. aduchíre, aduchitúra

COMMONER s. (om) di arádă (and arádhă); paráspur

COMMOTION s. trunduíre, mintíre (and mindíre), mintitúra

COMMUNICATE vb. (to inform, to let know) dau di šteáre; dau di hăbáre

COMMUNION s. cumnicătúra; (before Easter) păštíc; to administer or receive ~ ▼cumânic

COMMUNIQUE s. šteáre, timbí(h)e

COMMUNITY s. giumaéte, giumāéte, chinótítă

COMPANION s. soț m, soăță f; curcóñu m, curcoáne f

COMPANY s. sinastrufíe; in ~ carší adv. → ASSOCIATION, SOCIETY

COMPARATIVE s. (the ~ degree) singritică

COMPARATIVELY adv. singritică

COMPARE vb. ▼fac biáne [bi•á•ne] → AS COMPARED TO

COMPARED TO prep. spróti

COMPARISON s. biáne [bi•á•ne] invar.

COMPASS s. pusúlă

COMPASSION s. ñílă

COMPASSIONATE adj. ñíl(ă)ós, -oásă; adiľós, -oásă

COMPEL vb. bag súla tu coáste → CONSTRAIN

COMPELLED adj. stres, f -eásă, m pl streși, f pl -eáse

COMPENSATE vb. ▼plătéscu

COMPENSATION s. plătă, muștinare

COMPETE vb. ▼sinírséscu; mi ľau la ntrițeáre

COMPETENT adj. ácsu → ABLE

COMPETITION s. ntreățire, astreățire, astrițeáre

COMPLAIN

COMPLAIN vb. ▽ruciéscu, ▽buiséscu, căñiséscu (and câ-)

COMPLAINING adj. parapuñárcu, pl m -rți, pl f -rțe → PLAINTIVE

COMPLAINT s. plâgu, (a)rugiuhále, (a)rgiuhále, aruzuvále, parápun; (reproach) zboără năpói n pl; **to lodge a ~** → PUT IN A CLAIM

COMPLECTED adj. (entangled) cărșilát

COMPLETE adj. (finished, done) susít, mplin

COMPLETE vb. (to bring to an end) ▽mburéscu, bitiséscu

COMPLETELY adv. dot, dip, dibină, dicutót, dicutótalui, acutótalui, fáre; **G:** pandilós; xintopándo; cu síndu, cu pándu || BASME 95: de-a ghínealui

COMPLETION s. buríre, susíre, sculusíre, scărchíre (and scâr-), scărchitúra

COMPLEXION s. fátă

COMPLIANCE s. ascultáre; **full ~** pára-ascultáre

COMPLIANT adj. ascultătór, -oáre; tibié invar.

COMPLICATED adj. cărșileát

COMPLICATION s. (embroilment, perplexity) birdhipsíre; mintitúra, síyise → CONFUSION

COMPLICE s. **G:** yitác

COMPLY vb. ▽ascúltu (di); **They do not want to ~ with anything**
Di țivá nu vor si-ascúltă

COMPORT vb. mi (a)pórtu → BEHAVE, CONDUCT

COMPORTMENT s. (behavior) aréu; cúmpite f pl

COMPOSE vb. ▽fac, ▽adár

COMPOSITION s. (putting together) adăráre, adráre

COMPOSITOR s. tipuyráf

COMPOSURE: to recover one's ~ vin pi ópse → RECOVER

COMPOTE s. || cușáfi, hușáfi, ușáfi, DIARO 281

COMPREHEND vb. → UNDERSTAND; (to include) ncurpílu, ncurpi-lédz (and ngur-), ngrupilédz

COMPREHENSION s. achicăsíre, chicazmó, ayrăxíre; (grasp) ncurpiláre

COMPRESS vb. ▽(a)ndés, andiséscu, ▽apitruséscu, putruséscu; ▽strimuxéscu

COMPRESSION s. (a)ndisáre, apitrusíre, strimuxíre, strândzire, strândzeáre

COMPRISE vb. (to contain) ncurpílu, -pilédz, -pulédz

COMPROMISE

COMPROMISE vb. (to endanger the reputation of smb.) ▽nvăpsescu, ▽buisescu

COMPULSION s. stañó → CONSTRAINT

COMPULSORY adj. ipuhriuticó [•hri•u•]

COMPUNCTION s. săráche → REMORSE

COMPUTATION s. hisápe, isápe, ricáme, luyaryeazmó, luyareazmó, cícuteálă

COMRADE s. soț, fãrtát, urtác; (after or as after a ritualistic alliance) (a)vlámi [a•vlámi] m sg, (a)vlámeañ m pl || (form of address among comunists) soț; soțu Enver (Hoxha), HRISTU 32

COMRADESHIP s. fãrtătliche, fãrtătãle; cãrdășlãche

CONCAVE adj. cuvutós, -oásă, -óșî, -oáse

CONCEAL vb. ▽ascúndu, cãpãchiséscu, ▽mistiryipsescu

CONCEALMENT s. pãpãrusíre, zurusíre, mistiryipsíre

CONCEDE vb. (to admit) dau driptáte; (to concede) alás

CONCEIT s. cãbãrdísíre, pirifãne → PRIDE

CONCEITED adj. fudúl, m pl -úl'; fãndãxít, cu nãrile mutáte; to be ~ am nãrile mutáte || DIARO 275: culós

CONCEIVE vb. (to become pregnant) ▽acát, armân sãrținã; to be ~ed mi príndu; (to invent) ▽curdusescu; He had ~ed the lies well Li-aveá curdusítă ghíne minciúñle

CONCERN s. (anxiety, worry) cãsãvété, casavété, cãştígă, dérté, dértă, fină, frundídhă, frundixíre, gailé, gãilé, gãiléie, nácră, (a)ngătán, pihtíe, săráche, siluyíe, siluíe, strimturáre, vãlãn-dúrá, G: gãiréze || ALR 1392: She told me all her ~s ãñ le-aspúse túte pricíñli → WORRY

CONCERNED adj. (worried) siclițít → BE CONCERNED

CONCESSION s. (favor, privilege) hãtãre

CONCILIATE vb. ▽(a)mbunédz, ▽(a)mbún, apreaadún → APPEASE

CONCILIATION s. ambunãre, arãzbunãre, arãzbã-, asbunãre, bãrșíe, disvér, puitíre

CONCISE adj. șcúrtu, m pl -rțâ, f pl -rte

CONCLUDE vb. ▽bitiséscu

CONCLUSION s. bitisíre, bitisítă

CONCOCT vb. ▽ameástic, ▽anãcãtusescu

CONCORD s. (agreement) uidisíre, udiseăță, udiséță, úidizmă

CONCRETE s. ciméntu

CONCRETION s. (coagulating) ncłigãre

CONCUBINE

CONCUBINE s. murózá → MISTRESS

CONCUSSION s. trunduíre

CONDEMN vb. cătădhicăţescu, giúdic

CONDENSE vb. ▼strimuxéscu → COMPRESS

CONDESCEND s. cătădhixéscu, trag boză mare, li ngroş hăbările
[•bări•]

CONDESCENSION s. cătădhixíre

CONDITION s. (premise of agreement) ligătúra, ligámintu; **on ~ that** cu ligătúra si, cu căvúlea că, cu simfunía si, cu dimândárea să || cu zbórlu că (lit. 'with the word that'), PARALLELE 151 → PROVIDING

CONDUCT s. purtátic

CONDUCT ONESELF vb. ▼(a)pórtu

CONDUIT s. (in a well or spring) şóput; dim. şuputíc, sulináre, şulinár, şúrcă; (for water or smoke) chilúnghe

CONE s. bot. G: cucúciu; cuculíciu, gugulíciu

CONFECTIONER s. (of candies, pastries, etc.) şichirgí

CONFECTIONER'S SHOP s. şichirgeríe

CONFER vb. (to consult) ñ-dau mîntâle

CONFERENCE s. (deliberation) cunsóltu, consúltu

CONFERVA s. (frog spit) jághină

CONFESS vb. (as under pressure, derog.) vom; **You'll confess everything** Va li voñ túte; (to ~ one's sins, as to a priest) ▼dizlég, ▼ximistiripséscu, ▼ximuluyiséscu, exumuluyipséscu; **Women ~ to the confessor** Si ximuluyiséscu m'lerile la plimatcó

CONFESSION s. exumuluyíe, xumuluyíe; (~ of sins) ximuluyisíre, exumuluyisíre; **to administer a ~** xumuluyiséscu, sulmuxéscu; **to take a ~** ▼ximuluyiséscu

CONFESSOR s. pramaticó, prămaticó, plimatcó

CONFIDE s. ▼ximistir(ghip)séscu

CONFIDANT s. embistimén, mbistimén

CONFIDENCE s. mbithár; (self-assurance) embistosíne → TAKE INTO ONE'S ~

CONFIDENT adj. umplút

CONFINE vb. ▼sinuripséscu, ânclíid (tu); **I am ~ed to my bed** hiu di-amplátea

CONFIRM vb. apuchiruséscu || (to ratify a document) CARAFOLI 31: vuluséscu

CONFIRMATION

CONFIRMATION s. apuchirusíre, tăcrăre, tacríre

CONFLICT s. acăţăre, ceamăună no pl; ncârligăre → DISCORD

CONFORM vb. (to be fitted) pripséscu; 3 sg impers. prinde

CONFOUND vb. ▽trub, ▽alăcăscu, ▽mintéscu → CONFUSE

CONFRONT vb. dăldăséscu, ▽ncucutédz, lí stau cucót

CONFUSE vb. ▽mintéscu, ▽(a)lăcăscu (and ală-), ▽birdhipséscu, ▽mbirdhuéscu, ambărtuéscu

CONFUSED adj. cutruburát, cutulburát, cihisít; şarafúra invar.; to be ~ mi scol di mînte; to get ~ ▽cirtuéscu

CONFUSEDLY adv. alandála, darmadán → HIGGLEDY-PIGGLEDY

CONFUSION s. alăcíre, (a)misticătúrá, buzgúne invar; cărşélu (and câr-), cildisíre, cihtisíre, cistisíre, mintitúrá, şişirmăe, şişirdisíre, şiştamără, şiştimără → HUBBUB, PERPLEXITY; in ~ adv. cióra-bóra or cioără-boără

CONGENIAL adj. arăsít

CONGRATULATE vb. (a)ór; Let the friends come and ~ me S-yîná soátăle si-ñ oără

CONGREGATE vb. ▽adún

CONJECTURE s. angucíre, pripuneăre

CONJECTURE vb. pripún, ▽făndăxéscu

CONJURATION s. (solemn appeal) sprigiurát, sprigiurăre

CONJURE vb. (to entreat solemnly) ▽sprigiúr, ▽spigiúr

CONJURER s. ghioz-boiagí

CONNECTED adj. amisticăt; a well ~ man om amisticăt

CONNECTION s. (relationship) shési f; cioără

CONNIVANCE s. munăsípe

CONQUER vb. (as a town) ľau → WIN OVER

CONQUEST s. loăre

CONSCIENCE s. súflit; I have her on my ~ U-ám pri súflit; siní-thise, suméñe; to have smb. /smth. on one's ~ am pri súflit, am pri gúşe, ľau pri gúşe, trag pri gúşe

CONSCIOUSNESS s. (the upper level of mental life; mind) || LITURG 128: fichíri

CONSCRIPT s. ridíf m

CONSCRIPT vb. (lasso) ľau pidichíe; scriu

CONSECRATE vb. ayiséscu, ayiuséscu; (of bread and wine) litur-yiséscu

CONSECRATED BREAD s. anáfură; ártu m, pindeártu m; lituryíe,

CONSECRATION

píscur, piscúre, piscúrá, *dim.* piscuríciu; pănăyíe; (~ *having the form of a ring, at Easter*) şirpişór

CONSECRATION *s.* ayisíre

CONSENSUS *s.* sinfuníe → **AGREEMENT**

CONSENT *s.* străxíre, strixíre, munăsípe

CONSENT *vb.* străxéscu, strixéscu → **AGREE**

CONSERVATION *s.* păstráre

CONSIDER *vb.* (*to meditate*) ▼săluşéscu, ▼siluyiséscu; (*to regard*) ▼(a)númir, am ca, 1au ti; **I ~ myself a gentleman** Mi númir om; **He ~ed him as one of theirs** Lu-aveá pri únlu di-a lor-lă || mi dau; **I ~ myself a gentleman** Mi dau om, DIARO 286 ; (*to have regard for*) || TULLIU 104: lu-ám (u-ám) tu (mári) angătán; STERE 66: hăbárséscu

CONSIDERATION *s.* ipólipse, ihtibáre, cumşóñe, **G:** mále; (*pondering*) arumigáre, minduíre, siluyisíre; **on no ~ iuvá ş iuvá** → **TAKE INTO ~**

CONSOLATION *s.* meyléme, miyléme, mihléme, păriyuríe, sămănáre

CONSOLATORY *adj.* sămănătór, -oáre

CONSOLE *vb.* ▼asbún, ▼păriyuriséscu, părăyuriséscu; (~ *oneself*) ñ-fac păriyuríe

CONSOLIDATE *vb.* ▼stiriuséscu → **FASTEN**

CONSOLIDATION *s.* stiriusíre

CONSONANT *s.* símfonă

CONSPICUOUS *adj.* → **BE ~**

CONSPIRE *vb.* plitéscu, mplitéscu

CONSTANT *adj.* (*immobile*) ni-minát; (*as of a noise*) ni-tăcút; (*faithful and trustful*) di bésă

CONSTANTLY *adv.* índa → **CONTINUOUSLY**

CONSTANTINOPLE (*Istanbul*) Póle

CONSTELLATIONS (*some names of ~ are:*) Iriríţă, Látură, Lătră-pódh (*or* Trăpódh)

CONSTERNATION *s.* mbudzináre

CONSTIPATED *adj. phys.* astupát, cu cápse

CONSTIPATION *s.* cápse, astupáre

CONSTRAIN *vb.* (a)năngăséscu, ▼leg, sălnăéscu, stríngu, bag súla tu coáste; **when hunger ~ed him** cari lu strímse foámea

CONSTRAINT *s.* cilihtisíre, sălnăíre, stañó

CONSTRUCT *vb.* ▼stríngu

CONSTRICTION

CONSTRICTION s. stríndzire, strindzeáre

CONSTRUCT vb. ▽fac, ▽adár; (as a building) stizmuséscu

CONSTRUCTION s. fățeáre, adărare, adrare; (as of walls) stizmu-síre

CONSUL s. (official who issues visas) caidigí, cónsul

CONSULATE s. cunsulătă

CONSULT vb. (to ask advice) mi (a)ntreb (cu); ñ-dau mîntâle

CONSULTATION s. consúltu

CONSUME vb. (to destroy, to spend, to waste) aspárgu; (to do away with smth.) fac ghíne; (as of firewood) ▽hunipséscu; (to be ~ed by fire) ▽árdu; (to eat) măc; (to cause to deteriorate, as of clothing) ▽aród || BASME 607: adár ghíne

CONSUMPTION s. hunipsíre; med. ftíse, óftică, óhtică, tíhtă, zúrá

CONSUMPTIVE adj. ftisicó; ofticós, uhti-; tihtós, căráúş, cărtít (and căr-) → BECOME ~

CONTACT s. (relationship with people) (a)misticăre

CONTACT vb. ▽cártéscu (and căr-) → TOUCH

CONTAGION s. med. mulipsíre

CONTAIN vb. ncurpilédz → COMPREHEND, INCLUDE

CONTAINER s. vas, búclă, dí. buclíţă; văţélă; (wooden ~) búrlu

CONTAMINATE vb. med. ▽mulipséscu

CONTAMINATION s. mulipsíre

CONTEMPLATE vb. bruéscu, ▽mutréscu; (mentally) ▽minduéscu; (from a distance) aynăndipséscu, aynănghioséscu; (~ for pleasure or out of curiosity) fac síre

CONTEMPORARY adj. di az, di ádză

CONTEMPT s. catafrónise → SCORN

CONTEMPTIBLE adj. etepsâz, idip-; zgrumát; plăstúrá, păstúrá; om fârá cătúnă (lit. 'man without cottage'); ~ **person** s. chirătă, pl. chiratádz || DIARO 191: únu di aţél di tahiná (i.e., an excrement)

CONTEMPTUOUS adj. pirifán, m pl -ăñ → ARROGANT

CONTEND vb. (to assert, to maintain) fac incheáre; (to argue over the price, to negotiate) ▽păzăripséscu; (to compete) mi láu la ntriţeáre (cu), mi sinirséscu (cu); (to fight) mi bat

CONTENT s. → TO ONE'S HEART'S ~

CONTENT

CONTENT *adj.* arăsbunăt, asbunăt

CONTENT *vb.* ▼arăzbún, ▼arăzbunédz, apudiséscu, efharistéscu, ifhăristéscu

CONTENTMENT *s.* ambăreăță, efharistîre, efharistîse, uşnurlăcă

CONTEST *s.* ntreăţire, ntriţeăre

CONTEST *vb.* (to deny) fac incheăre

CONTIGUOUS *adj.* viţinipsît cu; to be ~ to ▼viţinipséscu (cu)

CONTINENCE *s.* ţâneăre

CONTINUAL *adj.* ni-curmăt → CONTINUOUS

CONTINUALLY *adv.* îndă → CONTINUOUSLY

CONTINUOUS *adj.* (as of a sound) ni-acumtinăt, ni-curmăt, ni-tăcút

CONTINUOUSLY *adv.* apă, di-priună, dáima, di únă únă, dzúuă ş noapte, îndă, nî-acumtinăt; ni-curmăt, pândia, picná, tot, tótuna, tótuna, únă-únă, víra, víra-víra || tot; **He / she cries** ~ Tot plândze (lit. '[He /she] cries all [i.e., all the time]'),

PARALLELE 130

CONTORT *vb.* ▼şuţ

CONTORTION *s.* şuţăre

CONTRABAND *s.* cacearmăie

CONTRACT *s.* cundráche, cundrátă, hundrátă; (~ between the council of a village and a doctor) cundátă

CONTRACT *vb. med.* ▼fac, láu, ▼mulipséscu; to ~ tuberculosis ▼umbărnédz

CONTRACTING *s.* (tightening) stringătúrá

CONTRACTOR *s.* || DIARO 291: cuntraccí

CONTRARIETY *s.* (quarrel, disagreement) guşturáre

CONTRARY *adj.* (tending to find fault) dzăndzăvós (and dzân-), dzăndzós; (of a woman) geálă

CONTRAVERNE *vb.* ▼cálcu

CONTRIBUTE *vb.* (to play a part in bringing about an end or result) bag mâna; bag mâna pi lucrú

CONTRITE *adj.* pişmán, *m pl* -ăñ → PENITENT

CONTRITION *s.* pişmănipsîre → REPENTANCE

CONTRIVANCE *s.* frămtúrá, dhóhe → SCHEME

CONTRIVE *vb.* (to plot) ▼taş

CONTRIVED *adj.* gurgulítós, -oásă, -óşî, -oáse; a well ~ lie nă minciună gurgulítóasă

CONTROL

CONTROL → BRING UNDER ~

CONTROL vb. (to curb, to check) adún curăile; (to dominate)

▼zăptăsescu, ▼zăptisescu

CONTROLLER s. (inspector) meimúr, pl meimureăn

CONTROL ONESELF vb. ▼stăpuescu

CONTROVERSY s. ncăceäre → DISPUTE

CONTUSE vb. ▼ciupléscu → BRUISE

CONTUSION s. (bruise) vătămătură, ciuplitură, viñiteată

CONUNDRUM s. scutură

CONVENT s. → MONASTERY

CONVENTION s. → AGREEMENT

CONVERSATION s. cuvëndă, láfe, măsláte, umilíe; in the flow of

~ di zbor zbor → BREAK INTO A ~

CONVERSE vb. lăfusescu

CONVERSELY adv. anáschila

CONVERSER s. || muabetcí, DIARO 292

CONVERT vb. tórnu míntea; They ~ed to Mohammedanism S-turnără túrți; (to ~ almost completely) apu-adúc

CONVEY vb. (to hand over) pitréc, fac tislíme

CONVEYANCE s. pitrițeäre

CONVICT s. hăpsânít, ânclíis

CONVINCE vb. adúc n cále, ▼(a)ndúplic, apu-adúc, bag di cále, bag tu bóndu, cándă(r)sescu, cándi(r)sescu, úmplu cáplu; You cannot ~ him easily Nu si-andúplică lişór || (to come to realize) Have you convinced yourself that... Ți si umplú cáplu că... (lit. 'Has your head become full that...'), PARALLELE 126; You cannot ~ him nu poț si-l' badzi mânâ, DIARO 113; We have to ~ him Cáplu-Í va umpleäre; I cannot ~ my husband Nu pot s-bag di cále bărbát-ñu (3 syll.) || Cru: bag pri mínte, GOLAB 207

CONVINCED adj. cándisít

CONVIVIAL adj. hăriós, -oásă; hărăcóp, -coápă, -cóchi, -coápe

CONVOKE vb. aclém

CONVOCATION s. aclímáre

CONVULSE s. mi zbat

CONVULSION s. târculíre, zbátire, spazmó

COO s. guguráre

COO vb. gugurédz, gugurésu

COOK s. máyir, mayirgí, măyirgí; băcătár (DIARO 153: rare);

ahcí, ahcíu (DIARO 153: obs.); **Too many ~s spoil the broth** ~ Iu-s mămii mulți lu scot ficiórlu órbu

COOK vb. măyiripséscu || 3 sg: **Amc**: măghiripseáște, **An**: măiripseáște; **AMer**, **Gra**, **Vil**: adără ghélă; **Fu**, **Rod**: fáti ghélă; **Els**: adără mácăre, **Kast**: adără mângăre; **Kok**: adără mândză, B-ARCH 221

COOKERY s. ahcilâche || CUNIA 70: măyiryilâche

COOKIE s. zăhărată, zăhărtăre; **N**: toápă; (in children's talk) cócă || **Cru**: dulțeáme, GOLAB 213; BASME 416, 426: dulțéñ f pl

COOKING-POT s. (clayey ~) ghiftă; (with missing handles) sut; ciuváñu

COOK SMB.'S GOOSE vb. í-u coc, í-u hérbu

COOL s. ávră

COOL adj. (a)răte m/f; (a)răți m/f pl; (collected) stăpuít

COOL DOWN vb. (from anger) ▼diznăiréscu → CALM DOWN

COOLED OFF adj. arățít, avrát

COOLING s. arățíre, arcurăre, avráre

COOLNESS s. ávră

COOP s. cumás

COOT s. ayru-bíbă

COOPER s. buclár, butár, dugár || **Av**, **Pls**: tălărgí, CL 262; **Prv**: varilă, varilár, CL 263

COOTIE s. pidúclú

COPE s. (a)rásă

COPE vb. í-agiúngu, trec, ▼țân chept; **I cannot ~ with everything** Nu pot s-íi agiúngu túte → WITHSTAND

COPIOUS adj. bólcu, m pl -lți, f pl -lțe; bugát

COPIOUSLY adv. chíhtră, bólcu, di primansús

COPPER s. bácră, băcăre, hálcumă; (copper coin) cărăndánă || ALIA 32: băcăr, bucără, băkéri, băkéřă

COPPERAS s. || **GSus**: călcáni, CL 40

COPPERSMITH s. căzăngí || **Peș**: băcărgí, CL 38

COPPER SULPHATE s. yeáre, yealopítră

COPULATE vb. ▼fut, ▼ambáir, ▼ampíhiur, ▼ciumuléscu, ▼âmprăescu; (of sheep and goats) ▼mărléscu; (of goats) ▼pârcéscu

COPULATED adj. (of a sow) vurtítă; (of a ewe) mărlítă; (of a goat) pârcítă

COPULATION s. futeáre, ambáirăre, ampihiurăre, ciumulíre; (of goats) pârcíre; (of sheep and goats) mărlíre

COPY-BOOK

- COPY-BOOK** s. filádhă, tetrádhui
- CORAL** s. mirgeâne, milgeâne
- CORAL-LIKE** adj. mirginós, -oasă
- CORD** s. fúne, fórtumă, sigíme, şigíme; (made of goat hair) tru-şină || (as to hold stockings up) stríngle, CAPIDAN 147
- CORD** vb. ▼leg
- CORDIAL** adj. dóbru, ímir
- CORDON** s. (ornamental belt) curdhóne
- CORDOVAN** s. (Morocco leather) curdhuváne
- CORK** s. astupătoáre → STOPPER
- CORK** vb. ▼astúp
- CORN** s. bot. arapósite, arăpusít, arpusít, călămbúchiu, gărnişór (and gâr-), grânişór; (baked on corncob) cucuţál → EAR OF ~
- CORN** s. (hardening of the skin) (a)róz
- CORN BREAD** s. babanáţă, bubótă
- CORN CRIB** s. cuciuró
- CORN LOFT** s. ambáre, hămbáre
- CORNCAKE** s. (sprinkled with cheese) pispilítă, pítă di bubotă, câmbăcúche
- CORNCOB** s. tópă di gărnişór, gugúciu; **F:** (cob) cărbúş || **PC:** (~ with grains on it) cuceán; (after the removal of grains) cucúciu; **STERE 100:** cuculíci
- CORNEL BERRY** s. coárnă, **F:** coără
- CORNEL-TREE** s. córnu
- CORNER** s. cohe, **N:** ohíu; ángun, ángună; (as of a street) chiu-sé, chiuşé; **at the ~ of a street** tu un chiuşé di sucáche; (remote, hidden place) cícmacă → DRIVE INTO A ~
- CORNER-BOY** s. gulimán → LOAFER
- CORNER-STONE** s. angunáre
- CORNFIELD** s. călămbucheáuíă
- CORNFLOWER** s. bot. zărzăríche
- CORNMEAL** s. bubótă, băbótă, fărínă di bubótă; (milledust of ~) păspálă (and pás-)
- CORNMEAL MUSH** s. mămulíg → POLENTA
- CORN-POPPY** s. cucuţál, mălăcúche
- CORNSTALK** s. || CUVATA 14: şaşan n
- CORNY** adj. (tiresomely simply) paíu ntr-ócíi
- CORNSTALK** s. cuceán

CORPORATE ARTISAN

- CORPORATE ARTISAN** s. isnafcí
- CORPORATION** s. (guild) isnáfe, táymă
- CORPSE** s. mârşe → CARRION
- CORPULENT** adj. (of people) dúrdu; (as of a cow) binalític
- CORRECT** adj. ndréptu, f -eáptă, m pl -éptă, f pl -eápte
- CORRECT** vb. ▼ndriptédz, ▼ndréptu
- CORRECTION** s. ndriptáre
- CORRESPONDENCE** s. (agreement) uidízmă, uidisíre, udisétă; (letters) cǎrţă, pistulíi f pl; scriitoáre [scri•i•] f pl
- CORRIDOR** s. || CUVATA 2: hódnic
- CORRODE** vb. ▼aród; (of rust) arudzinédz, ▼zgurghisésescu, mǎc
- CORROSION** s. aroádire, arudziníre, zgurghisíre
- CORRUGATE** vb. ▼zbârcésescu
- CORRUGATION** s. zgáibă
- CORRUPT** adj. aspártu, m pl -rtă, f pl -rte → VICIOUS
- CORRUPT** vb. ▼aspárgu, cacurizipsésescu, ▼distórcu, ▼distíngu, ▼dişút, ▼dizlég, ▼dizmál, ▼fac cioáră, ciurutipsésescu → DISSOLUTE
- CORRUPTED** adj. distórsu, geadiú → BECOME ~, CORRUPT
- CORRUPTOR** s. aspărgător
- CORRUPTION** s. pǎnghíe (and pân-), chirdăciúne, N: asperdiciúne
- CORYZA** s. vet. şap, zurlumă
- COS LETTUCE** s. mǎrúlu, mǎrúle
- COSMETIC BLEACH** s. || Cru: albeătă, GOLAB 197
- COST** s. cústu; ~ of milling (paid in flour) axáyiú
- COST** vb. fac, custisésescu, custusésescu, ▼acát; (In the long run) an expensive thing costs you less Scúmpa luyuríe ti-acátă ma éftin || How much does it cost? Cât áre? (lit. 'How much does it have?' PARALLELE 134
- COSTIVE** adj. (afflicted with constipation) astupát; cu cápse
- COSTLY** adj. scúmpu, -mbu, pl m scúnci, -ngi; arúspu, m pl arúschí
- COSTUME** s. (clothes) armátă, ármă, tăcâme, custúme, fórimă, furişéauă; pérpiră; (~ specific to a certain village or area) pórtu
- COTE** s. parángă, barángă
- COTERIE** s. fǎrtătliche, fǎrtătâle, cǎrdăşlâche, isnáfe, táymă
- COTTAGE** s. cǎlívă, colíbă, culíbă, cólibă; dim. cǎlivúce, cǎlivúscă, cǎlivúciă [•vúc•kă], caleáo, cǎtrínă, arăbătíe; (as for the guardian of a vineyard) drăyăsíe, parángă, barángă

COTTON

COTTON s. bumbác

COTTONCLOTH s. stámpă (and stámbă), bâsmă, buyuzíe, buhasíe, buhásíe, ghiuralántă

COTTON FIELD s. bumbăchíe

COTTON-WOOL s. scămángu, scămánghe, cămángu, cămâncă → WADDING

COUCH s. canapé and **N**: canapéi; sufă, sufáte, sufătlâche

COUCH GRASS s. ayreádhă

COUGH s. túse

COUGH vb. tuşescu, tuşédz, guhtusădz

COUNCIL s. (town council) miglíse, mingilíze, mizilíse, mizilíşte, dhimuyerundíe

COUNCILLOR s. ază

COUNSEL s. (deliberation) simvulíe, sinvvulíe, muşafére, muşăfére, muşaviréi, urminíe, urminíle → ASK ~

COUNSEL vb. ▼urminipsescu, ▼simvulipsescu

COUNT vb. (a)numír, misúr; **I cannot ~ all those I saw** Nu pot si-l' numír câţ tricúi; (to count) → RELY

COUNTED adj. numirát, misurát, aruminát

COUNTENANCE s. (face, visage) iapíi

COUNTENANCE vb. (to approve, to encourage) dau ínimă

COUNTER s. tisghireáúă, tisgheáfe, tizáhe, băncu

COUNTERFEIT adj. călpu, m pl -lchi, f pl -lpe; calpuzán

COUNTING s. numiráre (word unknown to TP); arumináre

COUNTLESS adj. ni-numirát, ni-misurát, ni-ruminát; fără numír; cu sácul (lit. 'by the bag')

COUNTRY s. loc, vilaéti; **people from his ~** oámiñ dit lóclu a lui; **other countries, other ways** ~ áltu loc, áltu port

COUNTRY adj. (unsophisticated) apló || CUNIA 317: huryitéscu

COUNTRYMAN s. huryeát

COUNTY s. || **Av**: numó, **Prv**: nomón

COUPLE s. păreácle, preácle, căftíe; **a ~ of** ândói, ndoi || **a ~ of years** cătiva păreclí di añ, BELIMACE 45 → PAIR

COUPLE vb. (to marry) ▼ngiug

COURAGE s. anácră, basaréte, curáiu, cutidzáre, físe, thar, iárbă di țâneáre; **to have the ~** ñ-țâne; **Do you have the ~?**

Ț-țâne? → TAKE ~, PLUCK UP ONE'S ~, LOSE ~

COURAGEOUS adj. dăldăsít, dăld-; inimárcu, m pl -rți, f pl -rțe; curagiós, -oásă, -óșí, -oáse → BRAVE || CUNIA 72: curajlí

COURIER s. pisudhróm

COURSE s. (series of instruction) parádhuse

COURT s. giudéţ, huchimáte, huchiumáte, mekhemé [mek•he•mé];
críse, curnáche; (~ for transfers from a lower court) istináfe;
(court-martial) urfié, rufié

COURTEOUS s. supţâre

COURTESY s. (affability) uminíle || (elegant and kind behavior)
adâmlâchi, DIARO 336

COURTHOUSE s. bilidé → COURT

COUSCOUS s. cuscúsa

COUSIN s. ver m, veără f; cusurín m, cusurínă f; cuşurí, cu-
siurí, cuşearí m; cuşearoáñe f; first ~ cusurín bun m; prôtă
cusurínă f; cusurínă veără f || **Cru:** (second degree ~) cusurín
andáulea [-dă•l•a]; (third degree ~) cusurín antréilea; (fourth
degree ~) cusurín apátrulea, GOLAB 199

COVENANTOR s. contraccí

COVER s. (as on a pot) căpáche; (of a book) pinichídhă, pină-
chídhă, pilichídhă; (shelter) apărátúrá

COVER vb. (to put on, to hide) ▼acoápir, ▼astúp; We ~ed the
whole thing U-acupirím luyuría; (to wrap) ▼(a)nvălésescu, (a)n-
vilésescu, amvălésescu, amvilésescu; (to ~ with a shroud) săvănusésescu,
săvăniusésescu; (to ~ the face, as Muslim women do) ▼mbulisésescu,
mbulitédz; (to ~ the chin with a veil as a sign of mourning)
▼bărbulisésescu; (of sheep, to copulate) ▼mârlésescu; (to ~ with
flour) ▼nfărinédz; (to ~ with a lid) căpăchiséescu; (speaking of
the sky, 3 sg) si vârcuseáşte, niureádză; (to ~ with dust)
(a)spúlbir || **The girl ~ed her face with her hands** Fiata anvili
faţa cu măñli, HRISTU 70

COVERAGE s. acupríre

COVERING s. (process) acupiríre; (rug, mat, fabric) acupiri-
míntu (and -míndu), acupiritúrá, amvilimíntu, avilimíntu, (a)ş-
tirnămíntu, aştirnu-; **G:** bătănie; bilíţă, căpérđhă, cérgă, ciór-
gă, cidăre, căftă, cuvértă, doágă, (of cloth) ftă; hreáme, yeám-
bulă, iámbulă; (for mules and horses) óplă; sázmă, sârpoáşte, vi-
lénză, zilíe; (copulation of pigs) vurtíre → COVERLET, BEDSPREAD

COVERLET s. hreáme → COVERING

COVERT s. (hiding place) ascumtíş, ascumtáľu, ascumtátic

COVERT adj. ascúmtu, -mtă, -mţă, -mte

COVER-UP

COVER-UP s. căpăchisíre

COVER-UP vb. căpăchiséscu

COVET vb. zilipséscu, zulipséscu → ENVY

COVETER s. limăryisít

COVETOUS adj. anchismatáric, m pl -riți, f pl -rițe → ENVIOUS

COVETOUSNESS s. pizmă → ENVY

COW s. vácă, pl văți; dim. văchică

COWARD s. and adj. fricós; also: bişinós, căcăciós, căcătós, chîutí, cufurós, cufuryeár, pantalunár (and panda-)

COWARDICE s. chiutilíche

COWER vb. (as of fear) mi fac glem, mi fac guzmólu, vnguzmu-lédz → CRINGE

COWHERD s. vácár, buyeár

COY adj. aruşdisít → SHY

COZEN vb. → CHEAT, DECEIVE

CRAB APPLE s. mer ágru; ayrómin, ayrómbal

CRABBED adj. yispinát → ILL-NATURED, SULKY

CRABBY adj. guşturát → CRABBED

CRACK s. cripitúra, cripătúra, cărpătúra, călpătúra, firádhă; dermat. dzidzirătúra; (a short resounding sound) plăscăníre; instant → IN A CRACK

CRACK vb. crep, cărtănéscu; (as with shame) dăngănéscu (tu cheále); (to explode) plăscănéscu

CRACK ON ALL HANDS vb. (to put oneself out) || mi fac cumăţ (ti), DIARO 152

CRACKBRAINED adj. şcret, -étă (sic) → CRAZY

CRACKED adj. cicnít → CRAZY

CRACKERJACK adj. spániu, f spánie, pl m/f spánii → EXCELLENT

CRACKER s. givréc, ghiuvréc; (dried piece of bread) păximádhe, piximádhe, puximádhe; (a toy) pliófcă

CRACKING s. cripáre

CRACKLE s. (as of a fire, of a candle) buburáre

CRACKLE vb. scărtăn; cărtănéscu (and cărtă-), crătănéscu; (to make the sound of onions frying) țârtăréscu; (of a fire or a candle) buburédz → CRACK

CRACKLING s. cărtăníre, țârtăríre, buburáre

CRACKPOT s. trónciu, toáfe

CRACKPOT adj. şcret, f -étă (sic) → CRAZY

CRADLE

CRADLE *s.* sărmăniță, niță, cună, cune, leăgan, mănúșe, nână, trócnă

CRAFT *s.* (*trade*) téhne, măsturíe, măsturíle, măsturlíche, mu raféte; (*guile*) dhol, punirlíche

CRAFTINESS *s.* (a)plán → CRAFT, SLYNESS

CRAFTSMAN *s.* zanahcí, zănatcíu

CRAFTSMANSHIP *s.* (*refinement*) micáme

CRAFTY *adj.* hítru, *pl m* hítrâ, *pl f* hítre; șirét, *f* -eătă, *m pl* -ét, *f pl* -eáte; cătăryár, cumalíndru, -ndră, -ndri, -ndre

Craggy *adj.* arâpós, -oásă; scârpós, -oásă

CRAM *vb.* ▼adár fușéche, ▼(a)ndés, ▼andisescu, ▼andóp, anglít; ▼arucutescu, ▼arufeáric, aruféc, ▼astúp, ▼cos (di mácáre), ▼dis-vóc (di mácáre), ncurpilédz, ncurpulédz, paramâc, primâc, ▼pri-stănescu, prâstănescu, ▼stivăsescu; **Cram yourself and shut up!** (= Shut up and eat!) Ncurpíle ș-tați!

CRAMP: I have ~s in my stomach Mi mûșcă buríclu; (*of a horse*) cârciór

CRANE *s.* orn. || *SJos:* yirănă, *Prv:* yiracnó, CL 263

CRANIUM *s.* anat. cărăpă → SKULL

CRANKY *adj.* șcret, -étă (*sic*); căchiós, -oásă; inagí; **He is a bit** ~ Eáste heam ca șcret → ILL-NATURED

CRASH *vb.* ▼zmoátic, zdrúmin, zdroámin

CRASS *adj.* (*crude, unrefined, of people*) budălác

CRAVE *vb.* (*smth.*) zilipsescu; (*to ask for earnestly*) âț pricád, ▼angréc; (*to beg, to desire*) țer

CRAVEN *adj.* ≈ șapte-óptu ñ-si dúțe → COWARD

CRAVING *s.* caimó

CRAWL ALONG *vb.* zvărñescu, ▼azvărñăescu, ▼azvărnuescu, ▼trag azvârna, adúc azvârna || ímnu abúșalui, DIARO 161

CRAWLINGLY *adv.* azvârna, azvârnalui, pri pântică ||

CRYBABY *s.* lătiníciu

CRAYFISH *s.* cărăvídă, cávur, cávru, cávúr, (a)rác, hărhídă || *Pls:* cănăvúr, CL 41

CRAZE *vb.* glărescu, hăzăsescu (di mínte)

CRAZILY *adv.* zurleáște

CRAZINESS *s.* zurleătă, zureătă, zurláme, zuráme, zurlíle, zur-lamără, zúrлу; **Wisdom and ~ are sisters** Míntea cu zurleăța surări súntu

CRAZY

CRAZY *adj.* acătăt di hále, agudít, alăcít di mînte, astráptu, bārliv, cārtít di mînte, chirít, chirút, cicănit, cícnit, cicār-disít di mînte; cşúra, *f* cşură, *m pl* cşúrañ, *f pl* cşúre; cu trei scānduri, cu zíya ma nafoáră, dat n cap, loát, loat di hále, loat di mînte, loat di vímtu, parmén, prēscav, şarafúra, şcret, tul, zăpălít, zúrlu, zurlít, zurlusít; **They are a bit** ~ L'-agudí ună apumoáră; **Don't you think I am** ~ Țe, ñ-lo gáia mîntea? **He must be** ~ U-ári asbuirătă or L'-asbuiră gáia; **As far as I can tell, you are** ~ Văd că-ț asboáră || **He she is** ~ Nu-i tu mîntăle túte (*lit.* 'He /she is not in all his / her minds'), PARALLELE 157; **F:** zur, HRISTU 20; **Are you** ~? Ț-fudzí mîn-tea? BATSARIA 23; **You're** ~ hiț tu ligăre, BATSARIA 57 → **BE** ~ WITH DELIGHT, DRIVE ~

CREAM *s.* áică, teáră; (*coat on boiled milk; also, the choicest part of smth.*) peăță, peáză; **N:** căimác, **S:** căimáche; danélă || **K:** álcă, GOLAB 197

CREASE *s.* (*in a garment*) bástă, fúrtă

CREASE *vb.* ▼stăfidhuséscu

CREATE *vb.* (*to bring into being*) ▼plăsédz; **God has ~ed you thus** Ahtári vi áre plăsátă Dumnidzău

CREATION *s.* fățeáre, fátire

CREATOR *s.* făcătór

CREATURE *s.* yiitáte, făptúrá, pláse, plázmă || BASME 87: price

CREDENTIAL *s.* sémnu, ispáte

CREDIT *s.* (*good name, esteem*) treácă, ihtibáre; (*financial*) crédit, virisé, virisíe; **on** ~ pi virisíe

CREDITABLE *adj.* besalâ

CREED *s.* (*religion, rite*) thrischíe

CREEK *s.* arău, avláchiu, răcheá, răchée || ALIA 72: (a)răcheá, avése, avlác, cāndalícă, csāndácu, val, vulăceáuă, rău → RIVER

CREEP *vb.* (~ *in, out, away*) ▼ciun, ▼ciuléscu, ▼fur; **I crept away from them** Mi ciunái di níngă năși; **He crept out from home** S-fură di-acásă; (*to have a tingling sensation*) ▼azvărnuéscu, azvărănăéscu, zvărñéscu, archíșur, archiușurédz, ▼virvirédz, ▼vi-țăréscu; **It makes my flesh** ~ Ñ-si vițăreáște trúplu

CREEP UP *vb.* (*as of ivy*) ▼(a)ngărlím (*and angâr-*)

CRENATE *adj.* (*as of a leaf*) chipurát || DIARO 405: dințâlós

CRESCENT *s.* (*new moon*) lúnă noáuă

CRESS *s.* bot. cardhám

CREST

CREST s. (the top line of a mountain or hill) aráhe, creastă, crésă; schinărát; (on a bird's head) hărhálu, hărhále, giúfcă || (on a rooster's head): (a)reáhă and aréhi, DIARO 307

CRESTFALLEN adj. cripát → SAD

CREVICE s. (fissure) cripitúrá, firídhă

CRIB s. (manger for feeding animals) păhníe; (building for storage, as of grain) ambăre, hămbăre

CRICKET s. carcaléc, carcalét, carcalédz, cărcălét, chirchinéc, chirchinéz, dzéndzer, dzíndzir, dzindzinár, ghincălă, yincălă, jujunár, giungiunár, țințir, țindzir

CRIER s. tileál, tilál, tilál, leán; cărătór

CRIME s. lăiátă, ur(â)teátă, aspărgăciúne

CRIMINAL s., adj. catíle

CRIMP vb. ▼șuț, ▼strâmbu

CRIMSON s. (stuff) gariváli, gariváldu

CRINGE vb. (to cower) culchipsésescu, í-fac taéte, í-fac ti-mină; (as in fear) ▼mihrisésescu, păpărusésescu, ▼șuț, ▼zurusésescu

CRINGING s. mihrisíre, păpărusíre, zurusíre, ńicșuráre

CRINKLE vb. → CRIMP

CRINOLINE s. (full stiff underskirt) malacó, malacóv

CRIPPLE vb. (of legs or feet) uludzésescu, ▼săcătipsésescu, N: că-rág

CRIPPLED adj. ulóg, -oágă, -ódzǐ, -oádze; ólug; also: cărăyát, ciulác, m pl ciuláțǐ, f pl -țe; ciúngu, m pl ciúndzi, f pl -ndze; cúciub, m pl cúciughǐ; săcát, sicát di cicioáre, săcătipsít, șbut || Peș: oláh, CL 257

CRIPPLING s. cărăgáre

CRISIS s. (economic ~) chisáte

CRITICAL POINT s. oára a oărălei

CRITICIZE vb ▼cătiyursésescu, giúdic

CROAK vb. (as of a raven) aúrlu; (of frogs) brutichédz

CROAKING s. bruticáre

CROCHET vb. (as socks) ncărdzélu

CROCHET-HOOK s. cârlíg

CROCK s. stámnă, pótă

CROCODILE s. crucudhíl

CRONE s. (withered old woman) moáșe

CRONY s. oáspe → FRIEND

CROOK

CROOK¹ s. (swindler) plăscagi, zulumgi

CROOK² s. (hook) cänge, dim. cängiche; cârlig

CROOK vb. (to curve, to wind) cămburyi(p)sescu; ▼ncucuşédz (and ngu-), gribuésu, ▼mihrisescu, ▼ncusór, ncusurédz

CROOKED adj. adunát găzmólu; adús, adús di plătări, andupli-cát; bubót, cambúr, cucuşeát, cusurát, gusurát, găzmóiu, gârbuv, m pl -buyi, f pl -buve; gribuít, guvór, gubés; (~ old man) âmbó-gru, ncusurát; (as of claws) ânvârligós, -oásă; strâmbu, m pl strânghi, f pl strâmbe; zgólub, zgrob || **Peş:** ncusurós, CL 257

CROOKEDNESS s. strâmbătúra

CROOKING s. ncucuşăre

CROP¹ s. (harvest) grâu, grânár

CROP² s. (sacklike part of a bird's gullet) mămă, mămcă

CROP UP vb. (to come to light) es tu páde

CROSS s. crúte, dim. cruţică; **N:** cărúte

CROSS adj. (sulky) mutrusít; (ill-tempered) căchiós; **What makes you so ~?** Țe jále ñ-ti străbate?

CROSS vb. (to intersect) ncruţilédz; (to meet and ~) ▼astálu, ▼stăvrusescu; (as a bridge) trec; (to pass through, to traverse, as a forest) ▼spitrúndu, ▼pitrúndu, străbát, sribát; (to go over a hill, etc.) píngu; **-es hillocks** píndze oáhte

CROSS OFF vb. (as a name from a list) fac arisíte

CROSS ONE'S MIND vb. 3 sg impers. ñ-tác(â)neáşte, ñ-treáşte prit mînte, ñ-cântă tu núcă; hupescu → **FLASH ACROSS ONE'S MIND**

CROSS OUT vb. fac arisíte

CROSS THE THRESHOLD vb. (to drop by) andrisár práglu

CROSS-EXAMINATION s. discoásire

CROSS-EYED adj. || **Av:** zăvumát, CL 263 → **SQUINT-EYED**

CROSS-GRAINED adj. mutrusít, zăpălít → **ILL-TEMPERED**

CROSSING s. (intersection) astălitúra, treáţire, triţeáre

CROSSING OUT s. (cancellation) (a)risíte invar.

CROSS-LEGGED adj. and adv. cior pri cior; cu ciórlu un prísti alántu; stavrutá, ncruţişalui, ncruţiş

CROSSROADS s. cruţicăluri f pl

CROSSWISE adv. crucişalui || **DIARO 316:** âncruţişalui

CROUCHED adj. adunát gădzámólu (or găzmólu); cuculít; nstru-gát

CROUP s. vet. (a disease of pigs) gurlítă; (a sheep disease)

dzâpe

CROW s. găie, hâșcă, hâșcă; **Cuț:** cioără || Brâncuș 555 did not find cioără in Albania, but he did record: **Pe, Për:** găie, **Kërb:** cōrbu, **Sln:** sórră

CROW vb. (of a rooster) cântu

CROWD s. lúme, multíme, multeăță; also: călăbălâche; ca tră Stâmărie, chidră, ciuplicheăuă, crímă; **Smr:** fúlmin (di), fúmin (di), ghíntă (and ghíndă), ghímptă, gloată, jurdúnă, **G:** năfámă di oámiñ; plithizmó, sumăreăuă

CROWD vb. ▼(a)ndés, (a)ndisescu, ▼ambărtuescu, ▼strimuxescu

CROWDED adj. ndisát, strímtu, m pl -mță; strimuxít, strâmuxít; apitrusít; ca alghíñle tu cufínă (lit. 'like bees in a hive')

CROWDEDNESS s. (as at a ball) strimtúra

CROWN s. curúnă, cărúnă, crúnă, stifáne

CRUCIAL adj. The ~ moment has come Víñe oára-a oărălei

CRUCIFIED adj. ncruțilát, ncărfusít || stăvrusít, DIARO 316

CRUCIFIXION s. ncărfusíre

CRUCIFY vb. ▼ncărfusescu, ncrăfusescu

CRUEL adj. crud, pl m -dz, f pl crúde; pabés, scliró; ~ fate tíhe neárcă or scriátă nfărmăcoásă; my ~ destiny míra mea cățáuă (lit. 'my bitchy destiny') || HRISTU 6: ayur

CRUELTY s. ni-ñílă

CRUET s. păyúr, **N:** cutróv → CAN

CRUISE vb. He is ~ing for a bruising U-cáftă cu luminărea; va ansărare 3 sg; sumárlu-í va umpleáre

CRUMB s. cărșélú, fărămitúra, sârmă, dim. sârmótă || ALB, **Dren,** **Kërb, Pe, Për, Sln:** sărrămă, BRÂNCUȘ 556

CRUMBLE vb. dărâm, ▼diñíc, fármu, ▼zminút; (to fall apart) cad; The house was on the point of ~ing Cása angrică s-cádă || ALR 1319: (spealing of bread) sármu

CRUMBLING s. dărâmáre; diñicáre, dingáre, diñicát, diñicătúra, fărámáre, zminutáre

CRUMPLE vb. sufrusescu, ciumulescu

CRUMPLED adj. (as of clothes) sufrusít; guzmólú invar.

CRUMPLE IN A BALL vb. ▼cuculescu

CRUMPLING IN A BALL s. cuculíre

CRUNCH vb. arúmin

CRUNCHY adj. (as of a pie crust) cârțácóñu, f -oáne

CRUPPER-LOOP

CRUPPER-LOOP s. sumcoadă, bâldúme, cuscúne

CRUSH s. stulţinare, apitrusire

CRUSH vb. ▽(a)pitrusescu, aputrupescu, chisédz, stulţin, stulcin, stulcinédz, stúrcin, strúcin, strucinédz, zdroámin, zdrúmin, ▼zmoátic || zmútic, CAPIDAN 150

CRUSHED adj. apitrusít, chisát, stulcinát, zdruminát, zdru(n)-cinát, zmu(r)ticát; ~ **grains** (used as food for cattle and sheep) ruiálă, uróv

CRUSHING s. stulcinare; zdrumicare; zdruncinare, zdrucinare

CRUST s. coăfe, cúuă, coără → EARN ONE'S ~

CRUSTY END OF BREAD s. cultúc, márdzine di pâne

CRUTCH s. pătărice, pătăriţă || **Peş:** năgáltă, CL 257

CRY s. plăngu, plândzire, plândzeare, strigare, zghic, zghicut; **much ~ and little wool** (= many words will not fill a bushel = all talk and no cinder) → WOOL

CRY vb. plăngu (and plăngu), aor. plâmşu or plâmtu; lăcrimédz, lăcrămédz; şclimurédz, şclumurédz; **to ~ one's eyes out** plăngu ca şurpicát; plăngu di crep ca núca; scârlédz

CRY FOR VENGEANCE vb. âl' pórtu múltă seáte

CRY UP vb. ▼fălésu → BOAST

CRYING s. asplândzire → CRY

CRYSTAL s. crústal; bilúre

CUBBYHOLE s. ascumtíš → RECESS

CUBIC METER s. (measurement for wood) || **Cru:** cármă, GOLAB 224

CUBIT s. (unit of length) cot m, cod

CUCKOLD vb. (to deceive, to make a cuckold of) ▼ampíhiur

CUCKOO s. orn. cuc

CUCKOOPINT s. bot. călcădză

CUCUMBER s. căstrăvét, castravét, angúr || **ALIA** 77: crăstavét, peápin, peápine; **Suf:** căstăvécu, **B-ARCH** 77; **DIARO** 184: also căstrăveătă; *dim.* căstrăviţuş; ángur (rare)

CUDGEL s. puleán (and pulán); also: biştóc, cut; (carol singers' ~) cólindu, cólindă; ciumág, giumág, ciumágă; (bifurcated) ciutálu; dhicániche; sfálangu, fálangu, fultutíre, furtutíre, sópcă; stupagánă, scop; **Gop:** tuiág or tuiágă, teag, teg; (war cudgel) tupúz or tupúză; tupuzgánă, ţoápit, ţópit

CUFF s., vb. → BOX

CUISINE s. ahcilâche

- CUKE** s. angúr → CUCUMBER
- CULMINATION POINT** s. oára a oárălei
- CULPABLE** s. (offender) ánom, pl anómiñ
- CULTIVATE** vb. (to till) || fac ágru, BASME 512; (to ~ a vegetable garden) adár grădínă, BASME 9
- CULTIVATED FIELD** s. ágru
- CUMIN** s. chímin
- CUNNING** s. (guile) punirlíche
- CUNNING** adj. şirét, -eátă, -éť, -eáte → SLY
- CUP** s. ceášcă, filigeánă, géjve, tas or tásă; (goblet) măstrăpă (and măstrăpă); to be in one's ~s éscu cu chéfe || DIARO 223: fligeánă
- CUPIDITY** s. sclingiureátă → STINGINESS
- CUPOLA** s. cubé, gubé, cubée, thol
- CUPPING GLASS** s. fântânelă; vintúză (and vindúză)
- CUPPING VESSEL** s. vet. cuvátă, guvátă
- CUPULE** s. bot. (shell, as of an acorn) cufcúlă
- CURABLE** adj. áre ileáce (lit. '[it] has a cure')
- CURB** s. (a)ghéme; fărnu (and fârnu)
- CURB** vb. (to check, to control) adún curăile [ku•răi•li]
- CURB ONE'S TONGUE** vb. (ant. to divulge, to reveal) nu dau pri toacă
- CURBED** adj. (subdued, bridled) căpistrusít
- CURD** s. (a kind of fresh soft sheep cheese) străglátă, ármă, F: áică; The milk has turned into ~ Láptili nglígă
- CURD** vb. ▼(a)nclég, (a)nglég
- CURDLE** vb. → CURD
- CURDLED** adj. (usu. of milk) nclígát (and nglígát), strivuít, vinít
- CURDLING** s. nclígáre
- CURE** s. ileáce; There is a ~ for this! Are ileáce! → REMEDY
- CURE** vb. ▼víndic; (speaking of sight) dau ócłi; the well that cures one's eyes (in tales) fântâna ți da ócłi
- CURIOSITY** s. perieryie
- CURIOUS** adj. (nosey) perieryu, m pl -yi, f pl -ye; curyiós, -oásă, -óşı, -oáse; (strange) ciudós; paráxin, m pl -xiñ
- CURL** s. țalúfră, țálúfră, țulúfră, zulúfe
- CURL ONE'S LIPS** vb. ▼strâmbu búdzâle

CURL UP

CURL UP vb. (of one's body) mi adún, mi adún gľem (or guzmól'u)

CURLED adj. (of smb.'s hair) (cu pérľu) cârcilós; ncârcilát; cu pérľu neále; cu perľu avoále; cățărós, zgur || **Amc:** cațaramán, SCHL 113

CURLED UP adj. (as with cold) adunát gľem, adunát guzmól', nstrugát, âncucínát, apreaadunát [•prea•a•]

CURLY adj. cățărós, -oásă → **CURLED**

CURRENT s. coácăză, aúuă frânțească, brágană, cúmară

CURRENT BUSH s. coácăz, bragañeu, cúmar

CURRY vb. sțrisescu, xistrisescu, sistrisescu, **N:** histrisescu

CURRY-COMB s. xístră, sístră, xistríe

CURRYING s. xistrisíre, sistríre, histríre, timáre, dimáre

CURSE s. blăstém → **MALEDICTION**

CURSE vb. ▼(a)ngiúr; also: ▼afurisescu, ▼(a)náthim, ▼(a)năthimédz, **N:** ▼anăhimédz; ▼blăstim, ▼blăstin, ▼cătărnăsescu, ▼cătărăsescu, ▼cătăryisescu, ▼culédz, ▼hulédz; **She is cursing him** Lu cu-leádză di blăstáme; dzâc sārindár, tăxescu

CURSED adj. cătăryisít, cătăryăsít → **ACCURSED**

CURSORY adj. cu avrápă

CURSORYLY adv. cu avrápă

CURT adj. arăchít

CURTAIL vb. ▼scurtédz, ▼șcortédz → **SHORTEN**

CURTAILMENT s. șcurticăre, șcurtare

CURTAIN s. pirdé, pirdée, birdé || **STERGHIU 3:** pirdă

CURVATURE s. anduplicătúra

CURVE vb. ▼andúplic

CURVED adj. (as of a nose) turnát

CUSHION s. (for carrying loads on top of the head) pidilóc, pitălóc; (a ~ to rest or sleep on) pruschéfal; **N:** căpitíñu, **S:** căpătâñu, căpătúñu

CUSTODY s. căştígă (and câs-) → **SAFE-KEEPING, TAKE IN CUSTODY**

CUSTOM s. dat, dátă; also: adéte, aréu, mor, táxe, zăcône; **our language and our ~s** límba ș-mórlu a nóstru; **Aromanian ~s** aréurile armănéști; **Such is the Aromanian ~** Așá-i dátlu armănéscu

CUSTOMER s. muștirí, muștiră; coll. muștiráme

CUSTOMHOUSE s. cumérche, dărvéne, dirvéne, ghiumbrúcă, yimbrúche, yiumbrúche

CUSTOMHOUSE OFFICER s. băjdár, imbruccí, yimbruccí, yiumbruc-

CUSTOMS

cí, dirvingí

CUSTOMS s. || BELIMACE 3: dirvinlăche

CUT s. (reduction) ñicşuráre; (shape and style of clothes) cruitúra; (gash) tălítúra; (distinctive mark in the ear of a sheep) coacă → NOTCH; (blow) únă

CUT adj. tălát

CUT vb. ▼taľu; (to diminish) ñicşurédz; **Cut their pay!** Ñicşureádză-lă arúga! (of hair) ▼túndu, ▼cutruséscu; (to trim) schizédz; (with or as with scissors) foártic, furtichédz

CUT A DASH (A FIGURE, A FLASH, A SHOW) vb. ▼căbărdéscu → GIVE ONESELF AIRS

CUT AND DRIED adv. n gúrá; țăță n gúrá; mboálă; cadz hícă s ti mác!

CUT BY HALF vb. ▼ngiumitichédz

CUT DOWN vb. afiriséscu

CUT IN TWO vb. ▼ngiumitichédz

CUT INTO PIECES vb. dińíc, ▼cumithiséscu

CUT IT FAT vb. (to lie) || BATSARIA 60: taľu crúde; CUNIA 187: mác chétră (lit. to eat pebbles / stones')

CUT OFF vb. (to discontinue, to end) scărchéscu, ▼cúrmu, ▼scol, N: ascól; (to trim) ▼ciuléscu, schizédz; (speaking of benefits) usúc língra; **He has ~ your benefits** Ț-uscă língra; **They cut us off from school** Nă curmără di la sculó; **They ~ his income** Í-u scărchí dhyeárea; **To begin with, cut off his (portion of) wine!** Próta yínlu si-Í si scoálă!

CUT ONE'S FINGERS vb. fig. mi-acăță di óclí → GET IT IN THE NECK

CUT OPEN vb. ▼disíc, ▼spântic, ▼dispântic

CUT OUT vb. (a coat, etc.) cruéscu, N: cuiréscu, curéscu

CUT SHORT vb. ▼bitiséscu, cúrmu → FINISH

CUT SMB. SHORT vb. Í-cúrmu (or Í-taľu) zbórlu; Í-u taľu cu tăpórlu

CUT THE GROUND OUT FROM UNDER SMB. vb. ncheádic; Í-taľu mănle

CUTLER s. cuțátár, cuțutár

CUTTING s. (process) tăláre; (result) tălítúra; (recording on wood or stone) arăbúş, arbúş, răbój, cărniciu

CUTTING adj. (sharp) tălitós, -oásă and tălós, -oásă

CUTTING OUT s. cruíre, curíre

CYCLOPS

CYCLOPS s. || chiclúp, DIARO 244

CYLINDER s. (in a loom) sul, vältór (and vâl-), vultór, vältúr, vólbu, vólvu, bălbătór, bărbătór, chélindru, ghélindru, chélindu; G: năvóiu

CYMBAL s. chimvâl

CYPRESS s. chiparîş, chiparós, chiparíciu m, silvíu m, silvíe f

D

DAB adj. (skillful): to be ~ at doing smth. ñ-gioacă ócľul

DAD s. tătíc → FATHER

DADDY s. neni

DAFFODIL s. bot. Amc: gugúţă; guláce

DAFFY adj. cícńít, cícăńít → CRAZY

DAFT adj. zúrlu

DAGGER s. acámă, şiş, (a)láz; (curved ~) hăngeár, hangeáră, hănjár

DAILY adv. (every day) tútă dzúua || PC: (computed in terms of one day) tu dzúuă; ~ wage udălâchi, udulúchi, DIARO 409

DAINTY adj. nóstim, m pl -tiñ, f pl -time; gustós, yu-; ndálic; (charming, as of a flower) zâmbác → DELICATE

DAIRY FARM s. (of sheep) căşeáre (and câ-), căşăríe; (the place of a former dairy farm) căşiríşte

DAIRY MAN s. iargí

DAIRY PRODUCTS s. || K: măcúli f, GOLAB 234

DALE s. (hollow) trăpíc → VALLEY

DALLY vb. (to act heedlessly, to trifle) ▼avín guşturítăle (lit. 'to chase lizards')

DAM s. dhési f; próhumă

DAMAGE s. aspărgăciúne, cheárdire, chirdeáre, gazepe, pácus, pácuз, săcătlâche, vlăpsíre, vlăpsitúrá, zăráre, zimñusíre, zmur-ticăre, zñíe, zñisíre

DAMAGE vb. ▼stric, ▼aspárgu, ▼zărărisescu, ▼zimñisescu, ▼zñi-(i)sescu; u-adár bóză

DAMAGED

DAMAGED adj. (out of order) săcăt (and sâ-)

DAMASK s. tex. șem, (a)șame

DAME s. doamnă; also: arhondisă, arhundoăne, biină, bioăne, bójē, pășoăne

DAMN vb. âl bag láia → CURSE

DAMNABLE adj. → ACCURSED

DAMNATION s. usândă || **May ~ take you!** BATSARIA 1: Dumnudză s-ti bătă! PARALLELE 128: S-ți-o-áfli dila Dumnidzău! (lit. 'May you find it from God!')

DAMNED adj. → DO ONE'S ~ BEST

DAMP adj. nuțit; ~ stains (on walls) iyrasie; nóti f, nutie

DAMP vb. ▽nuțescu; to ~ smb.'s appetite l'-taľu tăcătea

DAMP SMB.'S APPETITE vb. l'-taľu tăcătea

DAMP SMB.'S SPIRITS vb. l'-taľu basarétea

DAMPEN vb. → DAMP

DAMPNESS s. (of weather) mulitúra, nóti f, nutie, udál', udătúra, vlágă, vlăngă; (~ coming from a close river) bündă → HUMIDITY

DANCE s. (a)gióc; (some dances are: ceámcea, ceámcu, singastró, singatcóc, sirtó)

DANCE vb. ▽(a)gióc, arásár; (of the dance called singatcóc) singățescu; ~ after smb.'s pipe gioc cúmu ñ-cântă

DANCE ATTENDANCE ON SMB./ SMTH. vb. dau tărcoále (and târ-), dau trăcoále, dau dulăi di-avarlígaiui, adúc vârlíga

DANDER s. năireăță → ANGER

DANDLE vb. (a baby) ▽leágăn

DANDRUFF s. mătreăță, mătrăță, piturídhă || **Pls:** mutupeăță, mutupeântă, CL 256; **Prv:** piturlídhă, CL 259; **F:** mutreăță, SarD 48

DANGER s. piríclú; also perícul, pirícul, chíndhin; to be in ~ hiu pi chíndhin; mi păște piríclul (lit. 'a danger is grazing on me') || BASME 49: chíndin

DANGEROUS adj. laiu, f láie, m/f pl lăi; s(c)lab, m pl s(c)laghi, f pl s(c)lábe

DANGLE ABOUT / ON / AFTER SMB./ SMTH. vb. lu adúc vârlíga → DANCE ATTENDANCE

DANK adj. vlăngu, -ngă, -ndzâ, -ndze → HUMID

DANUBE s. Dúna, Dúnav, Túna

DARE s. (an act or instance of daring) cutidzáre, căidăsíre,

DARE

dăldăşire (and dăldă-)

DARE vb. c(u)tédz, căindisescu [kă•in•], căidisescu, dăldăşescu (and dăldă-), dăvrănsescu, am iarbă di țâneare (lit. 'to possess the strengthgiving herb'), ñ-țâne

DARING s. cutidzâre

DARING adj. ncucutât (and ngu-), inimărcu, inimós, căidigí

DARK adj. lăít, cernu, ntunicât, ntunicós, scutinós, scutidhós; písă; **It is ~ outdoors** Afără eăste písă; **It had grown ~** Aveă ntu-nicătă || (of the hair of animals) muľu, CAPIDAN 147; **It is getting ~** Nduniarică 3 sg impers., K-D 114

DARK-COMPLEXIONED adj. scur, muľu, mŭrnu, oăclîş, sumulăiu, ismēr; s. (usu. derog.) găie, gărăvélŭ

DARK-EYED adj. || **Cru:** mavrumăt, GOLAB 233

DARKEN vb. ntúnic, vnciórnic (and ngiór-), nciornichédz; impers. **It is ~ing** Ntúnică

DARK-HUED adj. (sad) jilós, -oăsă, -ôşî, -oăse

DARKLE vb. v(a)umbrésu, (a)umbrăscu → **DARKEN**

DARKLY adv. arăulea, n-arăulea; **They looked at him ~** L-mutrîră n-arăulea

DARKNESS s. lăiăţă, ntuneáric, ntunéric, (a)scutídhe, písă, fumărie; **the ~ of the night** fumăria a noăptîlei || HRISTU 35: scutidhi; **pitch ~** chîsă zăndăne, BELIMACE 46

DARK-RED adj. || **Cru:** aspríce, GOLAB 203

DARK-REDDISH adj. (of animals' hair or wool) ghesulăiu

DARK-SKINNED adj. usu. derog. găie invar.

DARKSOME adj. niurós, niurât

DARLING s. fîcă f, şcrétă f || DIARO 420: năstur m, năstură f

DARN vb. (to mend, usu. of clothes) măsturipsescu

DARNEL s. bot. góngulă, cheântă (and cheándză), cheăniţă

DART vb. vsărglăscu (and sâr-), sărghésu; **to ~ away** li tíndu → BOLT, DECAMP

DASH vb. (to collide) vcingărşescu, vciucutésu; (to throw) vaúrlu; (to knock down) vagudésu, dau di pádi, vsúrpu; (to ~ into pieces) fac bucătice; (to pound, to crash) chisédz

DASTARD s. mangúfă m, mangúfeañ pl → GOOD-FOR-NOTHING

DATE s. (time of an event) imerominie; **to ~ adv.** (thus far) pân tru hópa aístă

DATE s. (fruit) curmă, hurmă, hurmăe

DAUB vb. ▼aúngu

DAUGHTER s. híle, cóchilă, ciúpră

DAUGHTER-IN-LAW s. nóră, nor, pl nurări || Alb: noáuă, CAPIDAN 177; Cot, Mal, Mi: mveástă; Palius: niveástă, Pdž: nă-, B-ARCH 470

DAUNT vb. piculésescu, ▼imirédz, ▼fruminésescu, ▼dipún

DAUNTLESS adj. ni-aspăreát → BRAVE

DAWDLER vb. misúr steálile (lit. 'to measure the stars')

DAWDLER s. adúnă-vímtu (lit. 'wind-gatherer'), háasca, hascaní-fur; G: başinghél

DAWN s. apirítă, apiríre; háragmă, hárasmă, -zmă, hărăxie, hăryíe, -ghíe; cripătă, cripătă a hăryílei; before ~ d(e)adoára, di c-noapte, níntea a li háragmă, nínite di hărghe, nî-apirít, până s-creápă dzúuă, tu cripăta a dzăulei; at ~ di ndzáre, ni-dătă soările or ni-dătă soare; nícă ni-cântătă cucóţli, nícă nî-apirítă ghíne, până di ndzáre, tu hăryíe, haraiméra; He arrived before ~ Agiúmse ni-apirít; I departed before ~ Fudzíi hăryíe

DAWN vb. 3 sg impers. (s-) creápă dzúua, algheáşte (di nghiós), ápiră; It is ~ing Da dzúua

DAWN UPON SMB. vb. (to guide, to inspire) ñ-şúiră; as God will ~ upon him cum va-l' şúiră Dumnidzău

DAY s. carry vb. dzúuă (and zúuă), pl dzâle; N: dzăuă; good day (greeting one person) Búnă-ţ oára! (more than one person) Búnă-vă dzúua! or Búnă-vă oára! during the ~ dzúua; next ~ dzúua alántă or a dăuaz; the ~ after tomorrow paimâne (and pâi-), paimâne; ~ and night (all the time) dzúua ş-noaptea || BASME 439: dzúuă-noapte

DAY LABORER s. aryát; prichindé, pîrchindé

DAYBREAK s. hăryíe → DAWN

DAYLIGHT s. in open ~ adv. ñádză-dzúuă

DAZE vb. zălésescu → STUN

DAZZLE vb. (with or as with light) ñ-lă óclil', ñ-si láu óclil' || BASME 499: ñ-si lá videála

DEACON s. dhyeac, pl dhyeáţi

DEAD s. (innermost part) ñedz, ínimă, dísa, váhte; the ~ of the winter ñádză-iárnă; in the ~ of the night tru dísa di noapte; in the ~ of the heat tu váhte a li căloáre

DEAD adj. mórtu, -rţă m sg/pl; moártă, -rte f sg/pl; murít, astés, dus, dus tu-alántă étă, siţirát, cătră soare; (of animals) psohiu, pl psohi, f sg/pl psóáhe; m hiópsu, -pşi, f hioápsă,

DEAD-DRUNK

-pse; psusít; **You will be ~ by then** Va-ț bea curcubéta apă; **The fox pretended to be ~** Vúlpea s-feáțe psoáhe; ~ **beaten** (very tired) curmát, vătămát; **You will be ~ by then** Va-ț bea curcubéta apă (lit. 'Your gourd will drink water')

DEAD-DRUNK: to get ~ mi fac trácă → DRUNK

DEADEN vb. (to blunt, to lessen) amúrtu, amurțáscu

DEADLINE s. dhiuríe [dhi•u•], murmír, muvléte, trat, prothes-míe, vadé, vadéie, vadimíe

DEADLOCK: to break the ~ l'-áflu căpáchea

DEAF adj. súrdu, m pl -rdzâ, f pl -rde; cuf, m pl cúhî; fudúl di uréclî || **Cru**: sud, GOLAB 251

DEAFEN vb. (a)surdzâscu, șurduéscu, cufédz, cufuséscu (di uré-clî); to ~ **smb.** l'-láu uréclîle

DEAFENING s. (a)surdzâre, surduíre, șurduíre

DEAL s. (arrangement, transaction) lucrú, dáre-loáre; (a lot of) múlto, nă crímă di

DEAL vb. (to have to do with) am dáre-loáre cu; (to distribute) ▼(a)mpártu

DEAR adj. durút; scúmpu, f -mpă, m pl scúncî, f pl -mpe (and scúmbu, -mbă, -ngî, -mbe); ghiurghiuván; **my** ~ (to a male) ghiurghiuvánlu a ñeu; (to a female) geánă, geána-a mea; (**my** ~, of a male or female) geánăm (and -nân); iarán, yea-, a-; soáre; **Get up, my** ~! Scoálă, soáre! ahár, ahâr, ahári, daș, marát, mă-; (voc., to a male) corbáne; (to a female) sármáie; (~ and/or unfortunate) gále, lai

DEARTH s. foámită, foámite, lipsítă → NEED

DEATH s. moárte; (destruction, ruin) chiríre, -răciúne, chirí-, chir(d)eáre, ciupălíc, ciupu-; to be **smb.**'s ~ mâc yiu; at ~'s door pi hírlu di moárte; to be on one's ~ **bed** trag s-mor

DEATHLESS adj. athánat; (rare) ni-mórtu

DEATHWATCH s. nihtéryiu

DEATHWATCH BEETLE s. sáráche f; saracufái m, -fáiañ pl

DEBACLE s. survóľu, arăvuíre

DEBAR vb. nu dau vóľe, nu dau izíne

DEBASE vb. (because of long use) ▼(a)nviclédz, nvicléscu; (to demean) ▼ñicșurédz, ▼scad; (to make worse) cacurizipséscu

DEBASED adj. aspártu, -rtă, -rță, -rte → CORRUPTED

DEBATE s. (formal discussion) zítise, sítise; filunichisíre

DEBAUCHEE

- DEBAUCHEE** s. púştean, puştán → RAKE
DEBAUCHERY s. ceapcânlâche, curvăriile, dişuţare, iaranlâche
DEBILITATE vb. adhinăţescu
DEBILITY s. slăbeăţă, slăbîile, slăbînţă
DEBRIS s. (fragment, chip) aspărgătură; (ruin) surpătură, súr-puri pl; murísce f pl
DEBT s. borge, hreu, hréus, hursíre; **I am heavily in ~** Am borge pân di gúşe → RUN INTO ~ || **GSus:** luyurie, **Prv:** lâyurie, CL 255
DEBTOR s. burgilâ, burgilău, burgilipsít || ALR 1006: burgilí
DEBUNK vb. ▼scad
DECAMP vb. (to run away) li tîndu (lit. 'to stretch them' [one's legs]) → BOLT
DECANTER s. cunétă; (carafe) gără
DECAPITATE vb. ▼şcurtédz → BEHEAD
DECAPITATION s. şcurticăre, şcurtare, hrâştuire
DECAY s. hărăpă, ruzuire; **houses in ~** căse ruzuíte → RUIN
DECAY vb. (of or as of tuberculosis) lăvrăsescu
DECEASE s. moarte
DECEASE vb. mor
DECEASED adj. astés, -easă, -éşî, -eáse (lit. 'extinct') → DEAD
DECEIT s. aplănăsire, ardeáre, árdire, băţâhcilâche, căláie, furlíche, ilée
DECEITFUL adj. plan, -ă, -ań, -ne → TRICKY
DECEITFULNESS s. (disloyalty) băbislíche
DECEIVE vb. (a)ncălţu, (a)plănăsescu, (a)plănescu, plăni(p)-sescu, ▼ard, lu-árdu, ▼(a)mpíhiur, í-bag cuváta, í-bag yi-líile, í-bag yilíile pánă la óclî, í-bag şáua, í-bag samárlu, ▼ciumur-lésescu, cos, í-fac rénghea, nşiuédz [nşî•u•édz], nşíédz, í-trag únă căláie, í-trec tástrulu; **to ~ smb. easily** (a)ncălţu şi dis-călţu; **Do not ~ me!** Nu mi ncălţă! || BASME 80: fac minciúń; BASME 467: íau óclîí; **How badly she deceived him!** Ți yánumă-í trápsi!
 DIARO 299
DECEIVED adj. ars, ársă, árşî, árse; ncălţát
DECEIVER s. arditór; calpuzán, căl-; farmazón; **G:** (om) ehlé
DECEMBER s. Andréu, Andrelúş, Ndreu, Ndriu
DECEPTION s. ardeáre → CHEATING
DECEPTIVE adj. bírbu, -rghi, -rbă, -rbe; plan → TRICKY
DECIDE vb. ń-u bag si, talú, ▼apufăsescu, cándăsescu, mi fac di

DECIDED

căile, ▽vulipsescu; I have ~ed to sell the sheep Mi băgăi s-li
vîndu óile; You decide! Tă!-u tîne! She ~ed to go to find him S-
vulipsí si s-dúcă s-lu áflă || (to make a choice or judgment) PC:
mi nămășescu

DECIDED adj. (determined) apufăsít, dâlâdsít

DECIMATE vb. (to destroy) tuchescu → PULL TO PIECES

DECISION n. (determination arrived at after consideration)
apufăsire, apufăseăre, apófase, vulíe; to take a ~ ta!u → MAKE A
DECISION

DECK s. (of a ship) cuvértă

DECK vb. (to clothe elegantly; to ~ oneself out) ▽vilisescu,
▽adár → ADORN

DECKED OUT adj. (rigged out) tăcmălăt

DECISION s. → MAKE A ~

DECLENSION s. (deterioration) cacurizipsíre

DECLINE s. (of life) ascápit

DECLINE vb. (to slope downward, as of a celestial body; fig.
of life) hiu tu ascápit, apún || (to refuse smb. bluntly, unce-
remoniously, or provocatively) !-aspún cótlu (lit. 'to show
smb. one's elbow'), PARALLELE 126

DECLIVITY s. (slope) tă!itúra

DECOMPOSE vb. ▽aspárgu, ▽disfác, ▽dińíc

DECOMPOSED adj. ană!(!)sít

DECORATE vb. (to adorn) muşıtaşcu (to award a decoration) dau
nişáne

DECORATED adj. ncligăt; those rooms ~ed with carpets udádz!i-
aţél! cu ciórgi, ncligăt → ADORNED

DECORATION s. (embellishment) muşıţăre; (badge of honor) nişá-
ne; to receive a ~ !au nişáne

DECORUM s. (aspect, fitness) prep

DECOY s. → TRAP

DECOY vb. plănescu, plănăsescu, bag pri sómnu

DECREASE s. discreăştire, scădeăre; (of the moon) mângătă →
LESSENING

DECREASE vb. discrăescu, ▽arăiăescu (and arâ-) → DIMINISH

DECREMENT s. scădeăre

DECREPIT adj. trecút; (mentally ~) lişurăt; (broken down, as of
a horse) sarával

DECRY vb. săhunéscu

DEDICATE vb. (to commit) tăxéscu; (to offer) dăruéscu

DEDUCT vb. (to reduce, to lessen) afiriséscu

DEED s. fáptă; (a blamable ~) lăiătă

DEEM IT RIGHT TO vb. u áflu cu cále să || BASMEA 302: u-áflu ghíne

DEEP adj. adânc, adâncós, ahândós; (of sleep) greu || ALIA 27: (a)hândós, (a)hundós, acundós, afunducós; hândó, hândá, handá, handacá, andicó, dangá, andacós

DEEPEN vb. ▼afúndu, ▼afunduséscu, ahânduséscu

DEEPLY adv. adâncá, (a)handá, (a)hândá, afundá, afúndu; **Study this problem** ~ Tíni sápă-l lucrul afúndu; **He sighed** ~ Suschiră adâncá

DEEP-ROOTED adj. aruzusít

DEEP-SET adj. (of eyes) m pl: ahândusít (n cap), hăusít

DEER s. térbu, pl térghi; ndrel, elén

DE-ESCALATE vb. ▼acúmtin, ▼scad, ñicşurédz, agăléscu, agălisés-cu

DEFACE vb. tălăéscu

DEFAMATION s. săhuníre

DEFAMATORY adj. laiu, f láie, m/f pl lăi

DEFAME vb. săhunéscu, zburăscu, cacuzburăscu

DEFAULT s. mărđáie, smărđhă

DEFEAT s. azvîndzire, azvîndzeáre, anixíre, hândăcusíre || CUNIA 152: zăbunusíre, zăbunuseáre

DEFEAT vb. ▼(â)nvíngu (→ § 32); also: ▼alúptu, l'-u (a)mpót, (a)nichiséscu, anixéscu, ▼azvíngu, l'-bag mână, bag n páde, ▼bat, ▼ciucutéscu, ▼frângu, ▼súrpu; **Pisuderea** (an Aromanian village) **cannot be ~ed!** Pisudérea nu s-báte! **and you ~ed your enemies** şă l'-aluptăşi éhsriíi a tăi; **He ~s all the evils of the body** l'-u mpoáte a tutulór rálile a trúpului; **He ~ed me, I did not ~ him** Ñ-u putú, nu l'-u putúi; **He had ~ed him** Lu aveá azvím-tă; **those whom he could not ~** a curór nu putú s-lă bágă mâ-na; **He ~ed Bură three times** Trei ori l-freádze Búră; **In a fight he ~ed ten young fellows** Surpă tr-un alumnátic dzáte gioñ; **Illness ~ed him** l'-u bágă mână langoárea || I ~ him l'u pot, PARALLELE 142

DEFEATED adj. azvímtu, azvínsu, anixít, frâmtu, nichisít

DEFECATE vb. ▼cac, ñ-fac ápa aţeá groásă, ñ-scot óclíi'; (to

DEFECT

mess) ▽fac; **The baby has ~ed in his diapers** Níclu eásti-l fáptu tu culpáne or Níclu s-feáte || es, CAPIDAN 176

DEFECT s. cusúre, mǎrdáie, smrádhǎ

DEFECT vb. (to desert) ▽alás → ABANDON

DEFECTIVE adj. (as of a newborn) || BELIMACE 36: cu sémnu

DEFEND vb. (to protect) ▽ápǎr; **May God ~ us!** Si-ápǎrǎ Dumnidzǎu! ▽avéglu, (rare, obs) ▽vleghiu; (rare) ▽pǎdzéscu (and pǎzéscu), pidzéscu || CUVATA 14: mi ápur

DEFENDANT s. giudicát

DEFENSE s. apǎráre

DEFER vb. (to put off) ▽amân

DEFIANCE: in ~ of pri inátea a, trǎ píca a

DEFICIENCY s. scárțu → FAILURE

DEFICIENT: to be mentally ~ 3 sg: l'-lipseáște únǎ scândurǎ

DEFICIT s. scárțu

DEFILE s. angusteáțǎ, arǎstoácǎ, buyáze, coácǎ, dirvéne, strim-túrǎ, șilátúrǎ

DEFINE vb. nsimnédz

DEFLATE vb. ▽disúflu

DEFLATION s. disufláre

DEFLOWER vb. (of a virgin) l'-áflu cuibárlu || aspárgu, arúp, disíc, DIARO 361, 383

DEFORM vb. (to distort) ▽șuț || CUNIA 88: (to make ugly) slu-țáscu

DEFORMATION s. șuțâre

DEFORMED adj. urât; (of a person or animal) săcătúrǎ

DEFORMITY s. slutíche

DEFRAUD vb. plănéscu, aplăniséscu → CHEAT

DEFT adj. epitídhiu, f -dhie, m/f pl -dhiǎ; chischín, izóte invar.

DEFY GOD vb. nu nclín Dumnidzǎu

DEGENERATE vb. (morally) cǎtǎndiséscu, ciurutipséscu; **People have ~ed morally** Ciurutipsí lúmea

DEGENERATION s. cǎtǎndisíre, ciurutipsíre

DEGRADATION s. scǎdeáre; (of smb.'s mental condition) glǎríre, hǎzusíre, huțâre

DEGRADE vb. ▽ñicșurédz, ▽scad, ▽șcúrtédz, ▽șcúrtichédz, ▽dipún, cacurizipséscu; to ~ oneself mi fac túrtǎ

DEIGN

- DEIGN** vb. cătădhixescu || **Cru:** dăxescu, GOLAB 211
- DEITY** s. (male) dzân; (female) dzână || ~ of the sea dzânlu a mării, BASME 250
- DEJECTED** adj. jilós; búză cripătă (lit. 'cracked lip') → SAD
- DEJECTION** s. milancolie
- DELAY** s. amnăre, muvléte; **Give me a three-day** ~ Să-ñ alăși trei dzâle muvléte; șintîre; (waiting, inactivity) stăre; **There was no time for** ~ Nu eră tră stăre; armăneăre; **without much** ~ ni únă, ni áltă
- DELAY** vb. șintéscu → POSTPONE
- DELAYED** adj. amânát
- DELETE** vb. ▼aștérgu
- DELIBERATE** vb. 3 pl: și-da mîntăle (PC: [žda]); fac mușaviréi; u fac cunsóltu; ▼vulipséscu, ▼luyurséscu
- DELIBERATELY** adv. priagălea [pri•a•], castílea, máxus, maxús, xaryú **DELIBERATION** s. mușaviréi [•ré•i], cunsóltu, consúltu, luyursíre
- DELICATE** adj. **N:** créfcu, -fcă, -fți, -fțe; créftu; **S:** créhtu; (n)dilicát, ndálic, pirpișór; (of a face) ~ like a rose créhtă ca nă trandafíľă
- DELICIOUS** adj. scóntră invar.
- DELIGHT** s. (good things of life) zéfcă, zéfche, glingé → BE WILD WITH ~
- DELIGHTED** adj. to be ~ (very happy) nu mi țâne lóclu di haráuă
- DELIGHTFUL** adj. ghiurghiulíu; (of a pretty woman) ghirghínă, ghirgheánă
- DELIMIT** vb. (of borders, limits) ▼sinuripséscu
- DELINQUENT** adj. batác, bătác
- DELIRIOUS:** to become ~ alúredz
- DELIVER** vb. (to rid from, to set free) (a)scáp, cuturséscu; (to hand over, to send to a destination) fac tislíme; **We have ~ed them the man** Ómlu lă lu feățim tăslíme; (to give birth) dizvóc, lihunipséscu; (to ~ a speech) bag zbor
- DELIVERANCE** s. (a)scăpăre, cutursíre, cutrusíre, elefthirusíre; (salvation) nchiuluíre
- DELIVERED** adj. (rescued, saved) (a)scăpát, cutursít, elefthirusít
- DELIVERY** s. (giving birth) fáțire, fățeăre, amintăre, amintă-

DELOUSE

tic, lihuneată, lihunile, lihunliche, nfășare, părdhuse

DELOUSE vb. ▼dispiducledz, ▼caftu n cap

DELUDE vb. ▼ard → DECEIVE

DELUGE s. cataclizmó → FLOOD

DELUSION s. ardeare

DEMAGOGUE s. ≈ alăvdă făsúľile ș mǎcǎ carne (lit. 'praises
beens but eats meat')

DEMAND s. treacă, treățire, trițeare; to be in ~ trec, am treă-
că, am trițeare; Wax is in greater ~ Ma mǔltǎ trițeare ǎre țeára;
upon ~ pi dimândát, pi dimândáte; adj. made upon ~ maxutárcu,
-rcǎ, -rți, -rțe; in ~ căftát

DEMAND vb. ▼căftu; What are you ~ing from me? De la mǐne țe
căftát? → REQUIRE

DEMARCATÉ vb. ▼dispártu, ▼sinuripsésu → SEPARATE

DEMARCATIÖN s. dispártǎre, dispártátúrǎ; (~ between plots of
land) traf

DEMEAN vb. (to behave) ▼pórtu; (to degrade) ▼ñicșurédz

DEMEANOR s. purtátic

DEMENTED adj. zúrlu (or zur) → CRAZY

DEMENTIA s. zurleată, zurláme, zurlíľe

DEMIJOHN s. buján, căráfǎ, damageánǎ, trimindzánǎ

DEMOLISH vb. dǎrám, ▼rǎzuésu, ruzuésu

DEMOLITION s. dǎrámǎre

DEMON s. → DEVIL

DEMONIAC adj. drăcusít, dhimunsít

DEMONIC adj. → DEMONIAC

DEMONSTRATE vb. (to evince) ▼aspún, ▼apudhixésu, adúc sémnu,
▼limbidzǎscu

DEMORALIZE vb. ▼aspár, ▼aspárgu

DEMÖTE vb. → DEGRADE

DEN s. (lair) culcúș, loje, loj, lujár, scrob

DENIAL s. cheáre invar.

DENIGRATE vb. zburǎscu, cacuzburǎscu

DENIGRATION s. cacuzburáre → SLANDER

DENOMINATION s. númǎ

DENOTE vb. ▼aspún, ▼fǎnirusésu

DENOUNCE vb. ▼discoápir, scot n páde, scot tu páde, cǎtǎrǎ-
sésu, cǎtǎryisésu, cǎtǎryǎsésu, ▼afurisésu

DENOUNCEMENT

DENOUNCEMENT s. (blame) cătăryisíre; (accusation, information against) părătúra

DENSE adj. des, deasă, deși, deăse; spes, speasă, speși, speăse; picnós, -oasă; (as of fog) ndisát → THICK

DENTICULATE adj. (as of a leaf) chipurát

DENUATION s. disgulíre, disbilíre

DENUDE vb. ▽guléscu, ▽dizgólú, disguléscu, disbiléscu → STRIP

DENUDED adj. (as of a tree in winter) goáliș, disgulít

DENUNCIATION s. angăl(i)síre

DENY vb. arniséscu, fac incheăre, ▽agăț di steále, fac hășa; a thousand times no ~ hășa ș-hășa; He has ~ed all his kinsmen și-arisí tútă sóia

DEODORIZE vb. || DIARO 385: ▽dispút

DEPART vb. nchiséscu, (a)fúg, purnéscu, ▽trag căle, u-adún, u afúm, u-litéscu → BOLT, DECAMP

DEPART FROM ONE'S WORD vb. ies di zbor

DEPARTMENT s. (of a government) ipuryíu, chivérnise

DEPARTURE s. dúcă and túcă; also: angănăre, (a)plicăre, chinímă, duțeăre, dűtire, fűgă, litíre, nchisíre, purníre, sărmăre || DIARO 432: dúsă (ant. turnátă)

DEPEND vb. discálnu, dispíndzur, ▽țân (di) || HRISTU 42: **Aromani-ans' life depended on milk from these sheep** Cu laptili a lor ira ligată bana a rămăñlor

DEPENDABLE adj. saylám, saylámcu, sayláme, síyur, siyuripsít

DEPENDENT s. (one relying on another for support) pl coáde pri dinăpói; I have ~s to feed Am coáde pri dinăpói

DEPICT vb. (to describe, to portray) ▽zugrăpséscu, zugrăvséscu

DEPILATION s. dipiráre

DEplete vb. sec, astărchéscu, scot pétalile

DEPLETION s. sicăre, astărchíre

DEPLORE vb. ▽plângu

DEploRED adj. (regretted, lamented) arăbdisít

DEploRINGLY adv. ca vai di míne (ca vai di tíne, etc.)

DEPORT vb. ▽xipundiséscu

DEPORTATION s. xipundisíre

DEPORTEE s. xipundisít

DEPOSIT s. (pledge) nișáne, péie, arăvoână, aruvúnă, arvúnă, căpără, căpărusíre, alíl-hisáp → MAKE A ~

DEPRIVATION

DEPRAVATION s. pănghie (and pân-)

DEPRAVE vb. ▼aspárgu

DEPRAVED adj. aspártu, -rtă, -rță, -rte → DISSOLUTE, BECOME ~ ||
~ woman dis(i)cătúră, DIARO 383

DEPRAVITY s. edepsâzlâche

DEPRESS vb. (to press) ▼(a)ndés; (to lower) ▼scad; (to diminish) ▼ñicșurédz; (to sadden) lăescu tu hicâte, ▼amărăescu

DEPRESSED adj. cripát, dipús → SAD

DEPRESSION s. (sadness) amărâme, amărăre, căñină; (hollow) hambílumă, súdhă; (funnel-shaped ~) húne; (depressed area) cócă; surpătúră, grem, grémur, grimúra; (low economic activity) chisáte

DEPRIVE vb. l'au, urfănésu

DEPRIVED adj. istirisít, lipsít, urfánít; (poor) gol, gulișán

DEPTH s. ahândusíme, ahândáme; (as of one's being) frúndză;
from the ~ of one's heart di tru hicâte or dit frúndza di hicâte;
dit frândzle di ínimă; dit báirile di ínimă; (dreadful ~s, as of the earth) tartára → BE OUT OF ONE'S ~

DEPURATION s. (as of raw cotton) scălsíre

DERACINATE vb. scot dit rădățínă

DERANGE vb. fac acătăstăsíe; to make insane zurlésu, zurlusésu, glărăescu, lișurédz

DERANGEMENT s. zurleăță → INSANITY

DERELICT s. azvărñătúră → GOOD-FOR-NOTHING

DERELICT adj. alăsát; alăsátóñu, -tóñ, f sg/pl -toáñe

DERIDE vb. șúpăr → RIDICULE

DERISION s. ardeáre, măitápe, măscără (and măsca-), măscărlíche, măscărlíle, măscăripsíre, mbizuíre, péză, rizíle; in ~ tră șúpír

DERISIVE adj. pizuiáric, -rică, -riți, -rițe → SCOFFING

DEROGATE vb. cătăfronisésu → BELITTLE, DISPARAGE || CUNIA 90:
atimusésu

DERVISH s. dirvíș

DESCEND vb. ▼dipún, dipún híma, l'au híma, ▼apléc, ▼vérsu, ▼aripidinédz; The sheep ~ed towards the fir forest Óile virsára cătră tu chinét

DESCENT s. dipuneáre, dipneáre, dipúnire, dipunát; aripidináre, catífur; (origin) of aristocratic ~ ciciór di scámnu → ANCESTRY

DESCRIBE

DESCRIBE vb. (to portray, to depict) zugrăpsescu, zugrăvsescu, zugrăfsescu

DESCRIPTION s. zugrăfsire

DESERT s. (reward or punishment deserved) axită; (scolding, punishment) pirdăfe

DESERT s. pustiliu, pustilie, irnie, erimie, urnie, pundie, chirita

DESERT vb. (to forsake, to abandon) alás, fug caceác || (to absent oneself from military duty) MERCA 31: li spingescu

DESERTED adj. (desolate and unoccupied) irmuxit, pondit, pundi-xit → DEVASTATED

DESERTER s. caceác

DESERVE vb. Ń-eáste bun; You ~ a beating ři-i bună păpără; vaxiusescu, vaxescu → MAKE SMB. ~ SMTH.

DESERVEDLY adv. driptatic, driptatică

DESERVING adj. ácşu, ácşă, ácşi, ácşe (or ácse); áxiu

DESIDERATUM s. dor

DESIGN s. (planning, calculation) isápe, cicuteálă

DESIGNATE vb. (to destine) număţescu

DESIRE s. (longing) dor; (whim) chéfe, chéifă; (passionate ~) miráche, geáhte

DESIRE vb. vursescu, Ń-si dişclíde ínima (tră); (covetingly) zilipsescu

DESIROUS adj. arslíu, f -líe, m/f pl -líř; durút → EAGER

DESK s. (counter) tisghireáuíă, tisgheáfe

DESOLATE adj. érmu, érim; in this ~ place tu-aéstu érim loc

DESOLATE vb. pustiescu → DEVASTATE

DESOLATION s. Ńílă

DESPAIR s. deáspir, apilpisie, apilpisire

DESPAIR vb. vapolpisescu

DESPERATE adj. apilpisit

DESPERATION s. deáspir, apilpisie

DESPICABLE adj. idipsáz, zgrumát → CONTEMPTIBLE

DESPISE vb. cătăfronisescu || CUNIA 90: atimusescu; DIARO 376: bag la cur → DISREGARD

DESPITE prep. cu túte că, cáníi-că

DESPOIL vb. ayíзму, bilescu, vdispólu, vgulişinédz, guluşnédz

DESPOLIATION s. arăchire, arăchitură, bilire, dispulăre, guli-

DESPOND

şinăre, gulişnăre

DESPOND vb. ▼apilpisescu

DESPONDENCY s. apilipsire

DESPONDENT adj. dipús

DESTINE vb. ursescu

DESTINED adj. (meant) simnăt

DESTINY s. soarte; also: fătăză; (Fates) mîră, nîră, scriată, scriitură, tíhe, ursită, ursire; (ill fate) arăua; **You cannot change** ~ Țe-i scriată, scriată armâne; **Such has been your** ~! Ah-tăre-ț fu ursirea (or scriitúra); **We are the Fates** Noi him mîrile; **They are deploring their own** ~ și-plîngu mîra || BELIMACE 14: nependêche; HRISTU 22, F: fati

DESTITUTE adj. partál, spătálusít

DESTROY vb. aspárgu; also: afăn(i)sescu, burescu, cătăstrupsescu, dărâm, láu pri gúşe, mác yiu, prăpădescu, stifusescu, su-trupsescu, tuchescu

DESTRUCTOR s. aspărgător

DESTRUCT vb. → DESTROY, RUIN

DESTRUCTION s. afănisire, afănsire, arăvuire, aspárdzire, aspărgăciúne, chiríre, chirdeáre, chireáre, chirdăciúne, halazmó sutrupsire, G: colóna

DETACHMENT s. dislăchíre, dislăchitúra || mil. apóspazmă, MERCA 9

DETAIL: in ~ adv. pân tu per, pân la şíle, di hir hir

DETAILEDLY adv. → DETAIL, HAIR

DETAIN vb. am, ▼ţân, ▼stăpuescu

DETAINED adj. nclis

DETECT vb. ▼áflu, ▼discoápir

DETER vb. (to inhibit) dau ibréte (la), bag ceášlu (tu), ▼aspár

DETERIORATE vb. ▼(a)nviclédz, (a)nvicléscu, ▼aspárgu, cacurizipsescu, ▼tălăescu

DETERIORATED adj. (as of a fence) aspártu; (by scratches, as of a wall) armăt

DETERIORATION s. cacurizipsire, aspárdzeáre; (as of a coat) tălăire

DETERMINATION s. (firmness, resolution) apufăsire; (prices imposed by sellers' consensus) curmătúra

DETERMINE vb. (to decide) ▼apufăsescu; (to convince, to influence by argument) aduc n căle; **He could not** ~ her Nu putú s u-a-

DETERMINED

dúc n căle → PERSUADE

DETERMINED adj. (*decided*) apufăsit, dâlădsit

DETEST vb. nu lu-am tu stumáhe, nu pot s-lu ved, ñ-víni aynós di năs || lo-ám şíle ntr-ócłi, BASME 115

DETESTABLE adj. afurisit, aumbrós, blăstimát, cacurízic, sal-chíu, şulúndu; **a ~ person** ca-di-câne, ca-di-câneán, schínu ntr-ócłi || CARAFOLI 11: agiúmtu; *imprec.* (to a female) Mor, lea agiúmtă! ≈ Go to hell!

DETOUR vb. ▼(a)nvărtéscu, ▼şuţăscu

DETRACT vb. ñ-tórnu míntea

DETRIMENTAL adj. zăiseáric; **to be ~ to smb.** ▼zărăriséscu

DEUCE: *imprec.* **The ~ take her!** ≈ S nu şî-apúcă! **What the ~?** ≈ Țe zále?

DEVASTATE vb. pustuxéscu, pustuéscu; also: bag stróflu tu, băs-tiséscu, ermuxéscu, irmu-, pundixéscu, punduxéscu, pundéscu, rimuéscu, şcrituéscu

DEVASTATED adj. pustuíť; also: băstisít, ermuxít, pundixít, şcrituíť

DEVASTATION s. pustuíre, băstisíre, irmuxíre, pundíre, şcrituíre, văpsitúrá

DEVELOP vb. (*to acquire wealth gradually*) acáť maiáuíă

DEVIATE vb. ▼abát, ▼strâmbu; **Don't ~ at all!** (*Go straight ahead!*) S-nu strângłi dip! → DIVERT, SWERVE

DEVIATION s. abátire, abăteáre, părmărăsíre, părmăsíre; (*turn in a road*) şuťitúrá, turnătúrá

DEVICE s. hăláte

DEVIL s. drac, darác, *dim.* drácúş; also: acló s-łi híbă, antí-hrist (*and andí-*); (*little ~*) anghiúdhă; aťél c-un ciciór, aťél cu coádă, aťél cu-un córnú, aťél din vále, aťél di sum púnte, calacándzu, caracándzu, carcalándzu, curnút, dheávuł, dheául, yeávuł, yeául, dhémun, dzardzavúł (*and zarzavúł*), dzardzacúchi [*•kúk'*], gáťal, iándza, lup s-lu mắcă, nihítlu, parparíe, pí-razmó, saítán, si-ł creápă núma, s-lu ngłítă lóclu, stimpinát, sătănă (*and sătănă*), sirsém, sirsén, sirsénlu a sirséñlor, şutlu, tártar, tartacútł [*•kútł*], triscatárat; **The ~ take him!** Bágă-ł cuváta! **What a dévil!** Țe drac ş-ťe darác! || Eusfór, BASME 499; Chirătă, BASME 23; duşmán, BASME 460; DIARO 151: **Go to the devil!** Dú-ti Brúsa! **little ~** (*as of a child*) drăclíc, DIARO 421

DEVIL

DEVIL vb. ▼schin → TEASE

DEVILFISH s. (octopus) uhtapódhe, htapódhe

DEVILISH adj. (passionate, hot) sárpit, sárpit (and sâr-), sârpit, sértu, sértic; (unpredictable, evil) drăcós, drăxít, drăcuít, drăţescu, drăcuréscu, drăcurós; zarzavúl; a ~ girl un darác di feătă; the ~ mother-in-law drăţeásca di soácră

DEVILRY s. drăcurie, drăcuríle, dhyeavulíe, dhimuneáţă, dhimuníle; through witchcraft and ~ cu amăi, cu daráţi

DEVIOUS adj. şutăt, cānghélu

DEVISE A SNARE vb. croiéscu únă căpáne → SET A TRAP

DEVOTION s. evlávie, ivlávie (DDA 535, 686)

DEVOUR vb. ▼mác ca nă lámñe → GULP DOWN

DEVOUT adj. evlaviós, iv-; thríscu, -scă, -schi, -sche

DEW s. (a)ráuă, aroáuă

DEW vb. 3 sg impers. (a)rureádză

DEWFALL s. ruráre

DEWLAP s. || GSus: burgheáli, CL 40

DEXTERITY s. (adroitness) hunéră, hunére, murafitlâche

DEXTEROUS: to be ~ ñ-acătă mâna; a woman ~ in every respect muláre țe l-acătă mâna di túte

DIABOLIC adj. drăcuréscu, -ească, -éştă, -éşti → FIENDISH

DIALECT s. dhiálect

DIALOGUE s. dhiáloy

DIAMOND s. brilántu, dhyeamándi, yeamándă, yeamánde, yeamáнду, ghinére || Str: geváire, GOLAB 261

DIAMOND adj. (in cards) ghinére; ten of ~ dzáţea aţeá bűnă (lit. 'the good ten') || chiuşilitíc, chiuşulitíc, DIARO 181, 204 and 278

DIANTHUS s. (pink) garáfilă, garoáflă, garofíl, garufír, garufláuă || SJos: lűdhă, CL 254

DIAPER s. culupán, culpán, spárgan → SWADDLING CLOTHES

DIARRHEA s. cufoáre; also: chínise, dhiárie, inşíre, işíre, sprimáre, străbátire, stribátire, străbăteáre, surdisíre, urdinát, urdináre; vb. to have ~ surdiséscu, mi úrdină, mi scoáte nafoárá || DIARO 319: cufureálă, tartacúti

DICE s. (as in gambling) → DIE

DICKER vb. (to bargain) yiftuséscu

DICTIONSHIP s. síndaymă || dictatűrá, HRISTU 1

DIDDLE vb ▼ciumulésu → DECEIVE

DIDO s. chirtură, glăreăță

DIE s. (for playing) zăre, pl zărări

DIE vb. mor; also: adăr pădea ôhtu (lit. 'to change the plain into a hillock'; i.e., to make a grave), angân cățăua (lit. 'to recall the bitch,' as before a leavee), arúc pétalile (lit. 'to throw away one's horseshoes'), ▼arúc tópa (lit. 'to throw the shell'), ñ-si-astíndze fitíllu (lit. 'my wick is burning out'), ▼cher ('to perish'), dau arñacólu (lit. 'to return [one's] lamb-skin'), dau cheálea a préftului (lit. 'to give one's skin to the priest'), dau dóli a préftului (lit. 'to give two [coins] to the priest'), li dau cléile (lit. 'to hand over the keys'), dau și láu dit lúmea aéstă (lit. 'to give and gete from this world'), mi duc s-adăr chirămídz / oále) (lit. 'to go to make bricks / earthenware'), ▼fac tâmpână (lit. 'to become a drum'), mi fac bărsíe (lit. 'to become grounds'), ies cu pátile (lit. 'to go out with the ducks'), mi lărtă Dumnidzău (lit. 'to be forgiven by God'), mi lă gáia (lit. 'to be taken away by the crow'), mi lă úta (lit. 'to be taken away by the eagle'), ▼mâșcu lóclu (lit. 'to bite the earth'), lî-nclíđ, ncłíd óclíł (lit. 'to close one's eyes'), ncárcu (lit. 'to load [one's belongings, as for a departure]'), ñ-arățeăște bișina (lit. 'my fart is cooling down'), ñ-lău dhípla (lit. 'to take one's fold'), ñ-lău lélea (lit. 'to take one's terminal [leave]'), ñ-lău zvérca (lit. 'to take one's nape' i.e., to show one's nape, to depart), scap (lit. 'to es-cape'), li tίνdu (lit. 'to stretch them out [one's legs]'), trag tu lúmea alántă (lit. 'to pull out to the other world'), ▼úmplu groápa (lit. 'to fill up the [= one's] pit'); (mainly of animals) p(u)susésu, supsésu, N: hiupsésu; **You will be dead by then** Va-ț bea curcubéta apă; **Do you want me to ~?** Vrei si-ñ mâți grân-lu? **You will ~** Va ț-apríndu țeára (lit. 'I will light up your candlelight') || BASME 370: ncárcu dit lúmea aéstă (lit. 'to pack off from this world'); BASME 488: trag tră tótna; **Cru:** mi astíngu, GOLAB 203; locu s-feáțe (lit. 'became earth'), PARALLELE 124; BATSARIA 46: mi duc

DIE FROM SHAME vb. lu ngrop lóclu

DIE IN THE PRIME OF YOUTH vb. mor tu lilíceá a áñlor (lit. 'to die in the flower of one's years')

DIE OF LAUGHTER

DIE OF LAUGHTER vb. arâd di mi lişîn

DIE OUT vb. (as of a fire) agăliséscu

DIET s. → REGIMEN

DIFFER vb. valég; He ordered a silversmith to make him a plate which did not ~ from the old man's Adără un san la un fávru di nu alidzeá di sánlu a aúşlui; also: alăxéscu; He did not ~ from him at all Tu ţivá nu-l' alăxeá; am fărche; Thieves ~ from each other Fur di fur are fărche; fug, N: afúg; They ~ a lot from each other Fúdze múltu únă di alántă || CUNIA 81: nu ñ-u adúc cu; hiu áltă sóie

DIFFERENCE s. fărca, fărche, dhyeafuráuă || BASME 247: It makes no ~ Ună fâte (lit. 'it makes one'), ñ-u tut únă (lit. 'it is all the same to me'), PARALLELE 126

DIFFERENT adj. áltă sóie || Cru: áltă turlie, GOLAB 197

DIFFERENTIATE vb. valég

DIFFERENTIATION s. aleádzire, alidzeáre

DIFFERENTLY adv. alúmtre → OTHERWISE

DIFFICULT adj. greu, greáuă, grei, greále; zóre, dhíscul; Communion, what a ~ thing to take! Zóre lúcrú cumnicárea! (of a person hard to deal with) biłagí

DIFFICULTY s. angusteată; (financial ~) cacurizipsíre; dhisculie, gărămină, greată, ghiúcă, strimtúra, strimturáre, zóre; greálile f pl def; mărăţîn f pl; with ~ (barely) cu mizía, cu zóre; N: cu zórte; with no ~ fără zóre; Difficulties appear in the end Năpói sun greálile; to overcome a ~ lu arsár tráplu (or gárdul)

DIFFIDENT adj. fricós, -oásă, -óşi, -oáse → FEARFUL, SHY

DIFFUSE vb. (as of a smell) varăspândzu, -pândéscu, -pândzăscu

DIG vb. sap, G: ţap; He is ~ing a pit for him (fig.) L-sapă; (fig.) adár groápa; Brz: târchéscu; (of chicken when feeding outdoors) scălcéscu; (to excavate, to bring out, also fig.) dizgróp || CUNIA 87: scot tu miydáne

DIGEST s. (as a ~ of legal rules) chiutúc, chiúche, chitápe

DIGEST vb. phys. hunipséscu; This pie ~s badly Píta aéstă hunipseáşte greu || (of food) mătín, CAPIDAN 176

DIGESTION: My ~ is upset vsprímnú; impers. (to have frequent stools) mi úrdiná

DIGGER s. (person) săpătór

DIGGING

DIGGING s. săpăre, săpătură; **The vineyard needs a ~** Ayîña va săpăre; (rooting, searching, usu. with one's hands, or an animal's claws, legs, snout) (a)rmăre, armătură

DIGNIFIED adj. (proud) pitrît; (proper and ~) prîmtu, m pl -mîâ; chibăr, chibărcu, m pl -rîi, f pl -rîe || aumbrós, DIARO 408

DIGNITARY s. (in a pastoral Vlach society) célnic → SHEEP-OWNER

DIGNITY s. (self-respect) cheaféte, érye, (i)htibăre; (honor) (a)nămúze

DIG OUT / UP vb. dizgróp

DIKE s. dhési, próhumă

DILAPIDATED adj. căhtît, halazmó, hárval

DILATORY adj. (of people) alăsătúra s.

DILEMMA s. → QUANDARY

DILIGENT adj. ni-şidzút; lucrător, -oăre; cilistisít

DILL s. mărálu, málathru || **Av:** máranthu, CL 255; **ALB, Kərb,** **Pér:** măráiu, **Slă:** murái, Brâncuş 558

DILLY-DALLY vb. hălăndărescu

DILUTE vb. apătusescu

DILUTION s. apătusíre

DIM adj. (of eyes) alăcít, pângusít, păñisít

DIM vb. (to make ~, to become ~, as of eyes) păñisescu; **My eyes became ~** Ñ-si păñisírá óclíí; (as a lake) ▼mintescu || (to ~ smb.'s mind, to disturb, to confuse) niguredz, HRISTU 24

DIMINISH vb. discrésu, ▼frângu, ▼mputănédz, ▼psânédz, ▼ñicşurédz, ▼ñicurédz, ▼şcurtichédz, ▼şcortédz, ▼mihrisescu; (of sadness, etc.) ▼mołu, ▼(a)firisescu, hirisescu, hirăsescu; (as of a fire) apún; (as of a river) ▼scad, ▼trag; (to become less frequent, as of visitors) ▼arăescu; (of prices) eftinipsescu; **The day began to ~** Dzúua lo ca s frângă; **His love did not ~** Nu u ñicură vreărea

DIMINISHED adj. discriscút, mputănát, ñic(ş)urát, scădzút, şcort(ic)át

DIMINUTION s. discreăştire → LESSENING

DIMMING s. păñisíre; (passing dimness of sight) urbărea a gă-ííñlor (lit. 'chickens' blindness')

DIMNESS OF SIGHT s. → DIMMING

DIN s. lăvă

DINE vb. miríndu, mirindédz

DINGY

DINGY adj. ntunicát → DARK

DINKY adj. ńícăz, m pl -căji

DINNER s. (at 4:00 - 5:00 PM or so) mirinde; ~ (breakfast, supper) is ready! La mäsă s cumpăséshti! sg, s-cumpăsít! pl

DINT: by ~ of talking di zbor zbor

DIOCESE s. eparhie, iparhie

DIP vb. ▼afúndu, ▼molú; (to decrease, as of prices) scad

DIPLOMA s. dhiplumă; (appointive ~ in the former Ottoman Empire) biráte, firmáne

DIPLOMACY s. dhiplumătíe

DIPLOMAT s. dhiplumát

DIPPER s. → BIG ~

DIRE adj. urát → FRIGHTFUL

DIRECT vb. (to address or show the way to a destination) vndréptu, ndriptédz, vmbroštu, mbrustédz; (to manage, to handle) trag; (to supervise) cumândársescu

DIRECT ONE'S STEPS TO vb. vmbroštu, mbrustédz; l'-u dau cătră

DIRECTION s. parte; He left in that ~ Lití cătră ațeá parte; in all ~s tu túte părțále || in that ~ cât aco, HRISTU 54; in all ~s tu paturli, HRISTU 55

DIREFUL adj. fricós, fuvirós

DIRGE s. boățit, miryiulóy, miyiulóiu

DIRK s. șiș → DAGGER

DIRT s. (filth) murdăriíe → CAST ~; (earth, soil) țără || Pls: mutureăță, mutureântă, CL 256

DIRTILY adv. (~ and untidily) troc; cărńídă; áțala-mățala

DIRTINESS s. murdăriíe → FILTH

DIRTY adj. murdár; also: áțal, bașúr, bașúrcu, birbáte invar.; cărńídă invar.; (â)ngălát, lăturós, lăvós, lăvășít, lirós, lirusít, pișlirós; (disgusting, treacherous) (a)zvărńár; (in superstitions) pângân(ips)ít; lu alímsiră cătúșile (lit. 'Cats licked him'); Your face is ~ Hii bașúr tu fáță || Cru: ăncărcát, GOLAB 205; nispăstrít, ibid. 238

DIRTY vb. ▼murdár(ips)escu; also: ▼fac birbáte, ▼fac ntroc, ▼lăspusescu, ▼lăvășescu, lăvușescu, ▼lirusescu, ▼ncárcu (di lăchi), ▼ngălédz, ▼ntinédz, ▼putusescu, ▼smáryescu, máryescu, ▼úmplu di; (to stain, to spot) ▼lichisescu

DIRTYING s. lăvușíre, lirusíre, murdăripsíre, putusíre, → BES-

DISABLE

MIRCHMENT

DISABLE vb. ▼săcătipsescu

DISABLED adj. ulóg, -oágă, -odzî, -oádze → CRIPPLED

DISACCUSTOM vb. ▼dizvét (di)

DISACCUSTOMED adj. dizvițat

DISAGREE vb. mi duc cóntră; nu mi fac căbúle; nu hiu pri ună cále (cu); ant. → AGREE

DISAGREEABLE adj. salchíu, -chíe, -chíi

DISAGREEMENT s. (quarrel) cârtitúrá, făsărie, gușturáre

DISAPPEAR vb. ▼(a)spúlbir, ▼astúp, căipusescu, cher; (to lose track of) mi fac căipe, mi fac lóclu, mi fac stifă, mi stifusescu; **They ~ed from sight** S-feățiră stifă dintr-ócłi; ▼zăgădescu (and zâgâ-); (to ~ below the western horizon, speaking of the sun) ascápit; (to ~ by theft) fac cicioáre; **The tobacco may disappear** Tutúnea poáti s-fácă cicioáre; (to ~ by hasty departure) angán cățáua || BASME 438: cher din vidzútă; BELIMACE 37: mi fac afándu; MERCA 7, 8: mi fac áfana; TULLIU 122: mi afănisescu

DISAPPEARANCE s. căipusíre

DISAPPOINT vb. bizdisescu

DISAPPOINTED adj. cu nările spindzuráte (lit. 'with a hanging nose')

DISAPPOINTMENT s. (bitterness) fărmác

DISARRANGE vb. alúmtu

DISARRAY s. șișirmáe → CONFUSION

DISASSEMBLING s. disfățire, disfățeáre

DISASTER s. chiaméte [k'i•a•mé•ti] → MISFORTUNE

DISAVOW vb. arnisescu; **He ~ed his faith** și-arnisí thrischía; (to give up an opinion) es di mîntea a mea

DISBAND vb. ▼aspárgu → DISPERSE

DISBURDEN vb. lișurédz

DISCARD vb. arúc, ascáp (di)

DISCERNMENT s. aleádzire, dhiácrise

DISCHARGE s. discărcáre, sălăghíre, lișuráre; (firing off) amínáre, tufichisíre, tifixíre; (lay-off) sărchíre

DISCHARGE vb. (to relieve) lișurédz; (to unload) ▼discárcu; (to set free) dau díra; (of a rifle, etc.) **N:** amín; ▼vérsu; **The cannons ~ed** Martíñle s-virsáră; trag (tuféchea), ▼arúc tuféchea; (of a debt) mi lau di bórge

DISCHARGED

DISCHARGED adj. (of a gun) aminát

DISCLOSE vb. ▼discoápir, scot tu páde, ies tu miydáne || CUNIA 124: dau mpáde; (to give oneself away) mi dau di páde

DISCONCERT vb. tuléscu, ▼ciurtuéscu, ▼scol di mínte

DISCONTENT s. (uneasiness) sicléte, săcléte

DISCONTINUE vb. (of salaries, benefits, etc.) scărchéscu; He ~ed his wage Li scărchí lufélu → CUT OFF

DISCORD s. anghídhă; also: ceamúnă; G: dălgáne; ângrăñe (and -grâ-), ngrăñe, gríñe, mătătúrá, munăfíe, ncáce, ncáceáre (and ngă-) ncăcitúrá, ndăríe, N: ndiríe; zizáni → BREED ~

DISCOUNT s. scóntu

DISCOURAGE vb. dau ibréte (la), bag ceášlu (tu), ta'lu năríle, frângu nárea; (to damp smb.'s appetite) ta'lu tăcătea; (to be or to become discouraged) ▼apilipséscu || MERCA 13: I-l'au bastrétea

DISCOURTEOUS adj. → RUDE

DISCOVERY s. afláre

DISCREDIT → BRING ~ ON ONESELF

DISCREDIT vb. buiséscu, cacuzburăscu, fac păřăvulíe → SLANDER

DISCREDITABLE adj. pârghiós, tr-ascucheáre

DISCREET adj. oálă acupirítă (lit. 'covered pot')

DISCRETION s. (good behavior) frunimádhă; at smb.'s ~ dúpă vóla

a

DISCRIMINATION s. (discernment) aleádzire, dhiácrise

DISCUSS vb. (to examine) ved; ▼siluyiséscu, ▼minduéscu

DISCUSSION s. (debate) cuvéndă, zítise || CUNIA: muabét f pl (from a private letter)

DISDAIN s. péză → SCORN

DISDAIN vb. cătăfroniséscu

DISDAINFUL adj. daítcu, m pl -tți, f pl -tțe → ARROGANT

DISEASE s. lăngoáre, ni-puteáre, nipteáre, niputeátă; chronic ~ măráze veácle

DISEMBOWEL vb. (to wound or kill smb.) vérsu mătăle, ▼dis-pântic, spântic

DISEMBOWELMENT s. dispânticáre, spânticáre

DISENCHANT vb. bizdiséscu

DISENCUMBER vb. ▼discárcu → DISCHARGE

DISENTANGLE vb. ▼discáciu, ▼dizmeástic, I-u dau di fúndu

DISENTANGLEMENT s. discăceáre

DISGRACE

DISGRACE s. arşine, aruşinare → SHAME

DISGRACE vb. aruşinédz, arşinédz, ▼fac birbáte, ▼fac páde tu lúme, fac ti-arşine; **You have ~ed me** Ti-arşine mi făţéşi; (to ~ oneself) ▼scad || BASME 344: lí scot ócl'il'; BATSARIA 4: mi fac di pézá; 85: 1 pl aor nă feăţim fără făţă

DISGRACED → BE ~

DISGRACEFUL adj. tr-ascuccheáre (lit. 'such as to spit on')

DISGRUNTLE vb. l'-u aspárgu (chéfea)

DISGUISE s. tiptíle invar.

DISGUISE vb. mi adár ca, mi fac tiptíle

DISGUST s. agunós, ayunós, (a)ngustáre, anusteáţă, buhtisíre, lăíle; **to have ~ for** ▼anuşţáscu

DISGUST vb. ▼aynuséscu, ▼aynusédz, ▼anuşţáscu; mi dizvăléscu (di) || **Amc:** nî-eáste yunósu, PADIOTU 119

DISGUSTED adj. anuşţát, buhtisít, dizvălít (di), ngusát (di); **to be ~ with** n-u ynos di

DISGUSTING adj. aynusós, gunusós, griţós

DISH s. (food) mâcáre; also: ghélă, ghivár, măyiríe, miyiríe; (shallow container) vas → PLATE

DISH-CLOTH s. păcivúrá, păciúrá

DISHEARTEN vb. dau ibréte (la) → DISCOURAGE

DISHEVEL vb. (of hair or clothing) ▼distrám, distrámédz; (rare) dizmól'u → TOUSLE

DISHEVELLED adj. (of hair) displătít || cealpér, DIARO 256

DISHEVELLING s. dismăiráre, dizmăláre

DISHONEST adj. plan, m pl plañ; da pâne a fúrilor [fúrí•] || **Cru:** nitiñisít GOLAB 238; BASME 313: făţă láie

DISHONOR s. arşine → SHAME

DISHONORABLE adj. pânghiós [•gós], tr-ascuccheáre (lit. 'such as to spit on')

DISHWARE s. váse n pl, vas sg

DISHWATER s. lătúrá

DISINTER vb. (to exhume) dizgróp

DISINTERMENT s. dizgrupáre

DISJOIN vb. ▼disfác; (as of a cloud) ▼diñíc

DISLIKE vb. nu-ñ pláţe

DISLOCATE vb. (as of a finger) ▼scot, ▼mut, ▼cluzunéscu, ▼strănguléscu → SPRAIN

DISLOCATED

- DISLOCATED** *adj.* (as of a joint) cluzunít
DISLOCATION *s.* (luxation) cluzuníre, strângulsíre
DISLODGE *vb.* scot
DISLOYAL *adj.* pabés, -ésă, -ేశĩ, -ése → UNFAITHFUL
DISLOYALTY *s.* băbislíche
DISMAL *adj.* laiu, *f* láie, *m/f pl* lăi; ntunicós → EVIL
DISMAY *vb.* bag ceášlu (tu) → DISCOURAGE
DISMISS *vb.* scărchéscu, ȳ-dau țărúhile [•rúhĩ•li], ȳ-dau poárca; **to be dismissed** hiu scărchít
DISMOUNT *vb.* ▼dipún di pri cal, discálic || HRISTU 62: dipun di ncalar
DISMOUNTING *s.* discălicăre, discălicátă, discălicătúra
DISMOUNTING AREA *s.* discălicătoáre
DISOBEY *vb.* nu ascúltu
DISOBEDIENCE *s.* nĩ-ascultáre
DISOBEDIENT *adj.* naprán, *m pl* -ăñ
DISORDER *s.* alăcíre; also: acatástase, acătăstăsíe, arăiátă, atăxie; ghilítĩ *f pl*; ni-arádhă; (pell-mell) darmadán invar. || (mess) círtă, DIARO 253
DISORDERED *adj.* (physical or mental ~) cearpér; (of hair) mbirşát
DISORDEREDLY *adv.* || ca pér'li ali zúrle, ca pér'li a zúrlă'ei (lit. 'like the hair of an insane woman'), PARALLELE 134
DISORDERLY *adj.* alócut, anápudh (and anápud), năpudheáric, cearpér, áţala-máţala, sirsém, sirsén, minditór, **G:** pálaz || DIARO 397: áţal, dizbárnát
DISORDERLY *adv.* átacta, áţala-máţala
DISORGANIZE *vb.* ▼aspárgu
DISORIENT *vb.* ▼chérdu, ▼schérdu, cher cálea
DISPARAGE *vb.* săhunéscu, cătăfroniséscu
DISPARAGEMENT *s.* cacuzburáre → SLANDER
DISPARATE *adj.* ni-uidisít; áltă sóie (lit. 'another kind')
DISPASSIONATE *adj.* ísih
DISPATCH *vb.* → SEND
DISPEL *vb.* ▼aruvérsu, arăéscu; (as of fog) ▼tuchéscu
DISPENSE *vb.* mpártu
DISPERSE *vb.* ▼aspárgu, ▼arăspândéscu; (as of thoughts) ▼arăés-cu; (as coins) ▼aruvérsu, aruvirsédz, ▼scrupuséscu; (to spend, to

DISPERSED

waste) ngărmiséscu; (as of fog) ▼tuchéscu

DISPERSED adj. arăit, (disheveled) arăshirát

DISPERSION s. arăire, arăspândire, arăspândzâre, scrupsíre, scurpisíre → SCATTERING

DISPIRIT vb. → DISCOURAGE

DISPIRITED adj. cripát → SAD

DISPLACE vb. ▼mut; (as things in a room) alúmtu, ▼strămut; ~ a bone cluzunéscu, ▼strănguléscu; ăn mut (mâna, etc.)

DISPLACED adj. strămutát; ~ person muageár, muagír; prósfinngu, m pl -nghi → BE ~

DISPLACEMENT s. mutáre, mtáre

DISPLAY vb. scot, ▼aspún; **They ~ed great courage** Si-aspúsiră asláñ; to ~ one's true colors (to become shameless) ñ-arúc făt̃le n páde

DISPLEASE vb. pihtuéscu

DISPOSAL s. (polite reply) **I am at your ~** (please! I am listening, I am waiting for your orders, etc.) Ursea!

DISPOSED → BE DISPOSED TO

DISPOSITION s. (frame of mind) tăcâte; (formal expression of opinion) timbíhe, timbíe → ORDER

DISPUTATEOUS PERSON s. căvgăgí, căvyăngí → GOOD-FOR-NOTHING

DISPUTE s. daravéră, filunichisíre, strigáre → QUARREL

DISPUTATION s. filunichisíre

DISPUTE vb. (to deny) fac háşa, filunichiséscu

DISQUIET s. angúsă, ariháte, sicléte, săcléte, stinuhuríe

DISQUIET vb. ▼stinuhurséscu → DISTURB, FLURRY

DISREGARD vb. (to disrespect) fac mânică di tãmbáre, nu-l dau di curáuă; (to forget, as a concern) u bag strãmbă; ~ it! Băgă-u strãmbă! (to deny) fac incheáre, filunichiséscu; (to neglect) paralás || lu trecu ti puţâ di l'épuru, DIARO 286; lu am ti púţâ di l'épur. 422; I ~ **this man** Nu lu am ti ţivá aést om, DIARO 99

DISREPUTABLE adj. tr-ascucheáre (lit. 'such as to spit on')

DISREPUTE vb. → DISGRACE

DISRESPECT vb. fac mânică di tãmbáre, nu-l dau di curáuă

DISROBE vb. → UNDRRESS

DISRUPT vb. ▼aspárgu, ▼cúrmu

DISSEMINATE vb. → STREW

DISSENSION s. mácătúra, ceamăúnă → WRANGLE

DISSIMILAR

DISSIMILAR adj. altă sóie (lit. 'a different kind')

DISSIPATE vb. (as of fog) ▼tuchéscu, ▼diñíc; (as of wealth) spătăľuséscu → DISPEL, SCATTER

DISSIMULATE vb. ▼acoápir, ▼ascúndu, mi fac

DISSIPATION s. tuchíre, tucheáre; (as of money) spătăľusíre

DISSOLUTE adj. aspártu, -rtă, -rťă, -rte; distórsu, -toársă, -tórři, -toárse; púrnu, -rńi, -rnă, -rne; s. om distórsu; curvár

DISSOLUTENESS s. anăpudzăľe, curvăríľe, curvăríe, dișuťăre, iaranlăche, pănghíe, purníľe, putănlăche

DISSOLUTION s. anălsíre; (also fig.) aspărdzeáre

DISSOLVE vb. anăliséscu, anălséscu, ▼tuchéscu, ▼aspárgu

DISTAFF s. fúrcă; also: culístră, drúgă; **F:** cărbúș; (the female side of a family) muľiráme

DISTAFF adj. muľiréscu

DISTANCE s. dipărtăre; (~ between two given points) dhiástimă; (~ between two stops) cunăche; (spacial remoteness) zăre (and dzăre); **in the** ~ tu ndzăre; **far in the** ~ dipărte n zăre || **from a** ~ adv. (from far) di lărgu, CUVATA 29

DISTANCE vb. (to leave behind) ľau cior, ľau loc, trag cior; ▼dipărtédz (and -păr-); **They had ~ed themselves greatly** Aveă loă-tă loc mľtu

DISTANT adj. dipărtăt, dipărtós (and -păr-)

DISTASTE vb. (to feel aversion to) ▼aynuséscu, aynusédz, ▼anus-ťăscu

DISTEND vb. (to swell) ▼úmflu

DISTILL vb. limbiséscu

DISTILLATION s. limbisíre

DISTINCT adj. (plain, clearly seen) límpid (and límbid)

DISTINCTION s. (as a decoration) nișáne || (as a personal quality) aumbră; **She is not beautiful, but she has ~** Nu-i mușătă, ma ári aumbră, DIARO 408

DISTINGUISH vb. (to single out from, to ~ oneself, to be better) ▼alég (di); (to discern, to detect, to recognize) ▼ved, ▼áv-du || **~ed from the others** si alidzea di alant, HRISTU 49

DISTINGUISHED adj. chibárcu, -rťi, -rcă, -rťe; aléptu, f aleáp-tă, m pl aléptă, f pl aleápte → ELEGANT, FAMOUS || BATSARIA 1: cu sémnu; (having distinction) aumbrós [a•um•], DIARO 408

DISTORT vb. ▼șuť

DISTORTED

DISTORTED adj. anvârligăt → TWISTED

DISTRACTION s. (amusement, gaping about) siryeâne; (mental disturbance) pumoără, şușăre

DISTRAIN vb. (to sequester) fac sucréstu

DISTRAIT adj. agărșit, hăscăt, hascanífur, adună-vímtu

DISTRESS s. (seizing) sucréstu, catáshise; (pain, sorrow) cãhãre, ghiúce, nvirín, parápun, pãrãpuñisíre

DISTRESS vb. (to afflict) ▼pãrãpuñisescu

DISTRESSED adj. pãrãpuñisít, pãrpuñisít, ncimirát, nciumirát; (~ because of longing) siclițít || CUVATA 4: ca bătút di gríndinã → BE ~

DISTRESSFUL adj. niurát, niurós, vurcusít

DISTRIBUTE vb. ▼âmpártu, mpártu

DISTRIBUTION s. (as ~ of goods to the needy) mpãrtãre

DISTRICT s. (in former Turkey) singeáche; vilaéte, viléte, cãzã || G, P: vilaét, SarD 30

DISTRUST s. șubé, șubée; apistíe ipupsíe

DISTRUSTFUL(LY) adj., adv. ípaptu, ípuptu, șubeilâtic

DISTURB vb. (of a river, of mind) ▼alăcescu, ▼túrbur, túlbur, ▼cutúlbur, cutúrbur, N: cutrúbur; cãscândisescu, ▼mintescu, N: ▼angulcescu; **Frightful dreams ~ his sleep** yíse lãhtãroáse l'-cutúlburã sómnul; (to tease) pirăxescu; (to ~ from work) gréscu tu mână || (to interrupt smb.'s thoughts): **Shut up, you've ~ed my thoughts!** Tați cã-ñ loași sistasea! DIARO 371

DISTURBANCE s. alăcíre, mintíre (and mindíre), mintitúra, mintireățã, turburãre; (fatigue) bréngã; (interruption) biuzúre; (mental ~) pumoără, şușăre; (teasing) pirăxíre; (hubbub) tăvătúra

DISTURBED adj. (as of a body of water) mintít; (emotionally sick) aprés, f apreásã, m pl aprêși, f pl apreáse; glărít, hãzusít, şușăt

DISUNITE vb. ▼dispártu; (to make bad blood between) hãzmusescu || HRISTU 37: fac azmălichí (cu)

DISUNITY s. → DISAGREEMENT

DITCH s. endéc, hândác, hândáche

DITHER s. hir aráțe, hiór, mpirușãre; hórhut; hirbeãre, heárbi-re

DIVAN s. canapé

DIVE vb. ▼afundusescu → PLUNGE

DIVERS

DIVERS adj. alúmtrea invar.; áltă turlie, áltă sóie, áltă lăghie

DIVERSION s. (pastime) dhiaschédhese

DIVERT vb. ▽abát, pǎrmǎrǎsescu, pǎrmǎsescu

DIVERTISSEMENT s. ylinghé, ñirátúra

DIVEST vb. ▽dispólu

DIVIDE vb. ▽mpártu, ▽cúrmu; ~ it into two parts! Cúrmă-l tu doáuă! || (to disunite as by intrigue) bag pi azmǎlichí, HRISTU 38

DIVINE adj. dumnidzǎscu, -dzǎscǎ, -dzǎștǎ, -dzǎști; sǎmtu, -mtǎ, -mțǎ, -mte; ayiu, m pl ayǐ, f s/pl áye

DIVINATION s. angucíre, mǎndíe || PC: arcáre tu steále

DIVINITY s. dumnidzǎle, theoloyie

DIVISION s. (sharing, partition) mpǎrtǎre, mpǎrtǎciúne, pǎrtǎciúne; (quarrel) cǎrtitúra

DIVISIVE adj. muzavír → INTRIGUER, SCHEMER

DIVORCE s. dispǎrtǎre

DIVORCE vb. ▽dispártu (di), ▽dismǎrít

DIVULGE vb. dau pri toácǎ, scot n páde, scot tu páde; I won't ~ you Nu va ti scot tu páde

DIZZINESS s. andrǎlǎ, cildisíre, cistǎsíre, cistisíre, scúturǎ, uténțǎ || F: urteánițǎ, uteánițǎ SarD 105; DIARO 49: ânvârleári

DIZZY adj. andrǎlǎsít, andǎr-, cicǎrdísít, cirtǎsít → BECOME ~

DIZZY vb. ▽cirtǎsescu, mindescu di cap

DO vb. ▽fac, ▽adár, apu-adár; God's will be done Al Dumnidzǎu si s-fácǎ; What's to be done? ți-i ti-a fácǎ? Who knows what he is going to ~? Cári-ști țe va apuadǎrǎ? (to accomplish) What have you done? Țe pేశť acățási? (lit. 'What fish have you caught?'); what he should ~ cum s-adǎrǎ; (to travel) alág; You did the whole world Alágát tut lóclu; (to clean, to arrange) ndreg; (a)nǎscǎrsescu, anischirsescu

DO A BAD TURN vb. l-gioc, l-gioc pri tǎpsie

DO A FAVOR vb. fac háre; Do me this favor Fǎ-ñ aéstǎ háre

DO AGAIN vb. pri-adár

DO A GOOD BUSINESS vb. adár cǎșare

DO ALL IN ONE'S POWER vb. mi fac páde

DO AWAY WITH vb. (to deny) arnisescu; (to use up, as money or food) fac ghíne; (to kill) Í-astíngu țeára || BASME 607: adár ghíne

DO EVIL vb. adár slǎbínțǎ, adúc slab

DO FOR SMB.

- DO FOR SMB.** vb. l'-u pot; l'-vin di indiháche (or di induháche)
- DO GOOD** vb. (speaking of food, climate, etc.) mi acătă; **The water had not done him any good** Apa nu lu-aveá acăţătă; (as of a good deed) fac bun, mi bunuéscu
- DO IN** vb. ▼aspárgu → KILL; (to ruin) dărâm; (to exhaust) căpăescu; (to cheat) (a)ncálţu
- DO IT FAT** vb. (to do it fine) u trag chióşea dumneáşte, ân gioacă cálu, huzuripséscu
- DO IT ON THE CHEAP** vb. (to live in poverty) bat tãmbărălu
- DON'T** || BATSARIA 92: ~ eat too much grapes! s-núpu măţ aúuá múlţă!
- DO OF / WITH THIRST** vb. crep di seáte, (a)năschirséscu, născărséscu
- DO ONE'S (DAMNED) BEST** vb. mi fac páde; ▼apufác; **Do your best for her!** Apufă-ti trã năşă!
- DO ONE'S DUTY** vb. (to get married) || BASME 256: ñ-fac aráda
- DO OUT** vb. (to clear smb. out, to defeat at cards) (a)fuléscu
- DO SMB. IN** vb. (to hurt or kill) l'-vin di indiháche (or induháche)
- DO SMB. AN ILL TURN** vb. l'-gioc úná hunére
- DO THE BUSINESS FOR SMB.** vb. astíngu bána → KILL
- DO THE GRAND** vb. mi ngroş → GIVE ONESELF AIRS
- DO UP** vb. (to launder) ▼aspél; (to clean, as a room) (a)născărséscu
- DO WELL** vb. (to afford, to suit) ñ-da di mână
- DO WRONG** vb. l'-adúc slab; **He did not do any wrong to her** Nu l'-adúse vârnú slab
- DOCILE** adj. ascultătór; ñilúş (lit. 'little lamb')
- DOCK** s. bot. nánă, nénă
- DOCKHAND** s. hămál
- DOCTOR** s. gheátru, yeátru; yeatrísă f; iichím (síc) || ALIA II q. 207: iátru, iáturu; (rare) dóktoru
- DOCUMENT** s. cárte
- DODDER** vb. auşéscu, slăghéscu, sclăghéscu
- DODDERED** adj. auşít, tricút, s(c)lab, slăghít
- DODDERY** adj. → DODDERED
- DODGE** s. (a)firíre, amfiríre, féstă, frâmtúra, tirtípe → TRICK
- DODGE** vb. ▼(a)firéscu, amfiréscu

DODGER

DODGER: be an artful ~ ≈ ñ-tricú rúglu prit náre

DODO adj. (hopelessly behind the time) cudár, códus; (unintelligent) şulúndu → **STUPID**

DOE s. şută; (hornless ~) cărşută, corciută; (rare) căprioară f, căpriór m; zărcádhă f, zărcângé m || **BASME** 340: ágru-cápră

DOFF vb. ▼alás, scot; ▼dispólu, ascáp di, mi cuturséscu di

DOE-HARE s. lípuroáñe

DOG s. câne (and câne); coll. cânú; (children's talk) cútă || (old ~) **SJos:** paľuşchiul, CL 257; **Gra, Perd:** kéni, **Pdz:** kéne, **Kat:** keáni, B-ARCH 89 → **LUCKY DOG**

DOG HOLE s. cumás di câne

DOGGED adj. apufásít

DOGGISH adj. cânéscu, -ească, -eştă, -eşti

DOGGISHLY adv. cânéáşte

DOGGY adj. → **DOGGISH**

DOGLEG s. şuţătúra (a cáliíei); turnătúra

DOGMA s. dhóymă, pl. dhóbmate

DOG-ROSE s. bot. coárne bífe f pl → **EGLANTINE**

DOG-ROSE BUSH s. bot. măcész

DOING s. făţeäre, făţire

DOLE s. (alms, donation) pirpişór, pământu, eleimosíne

DOLEFUL adj. (as of a voice) suschirát, flivirós → **PLAINTIVE**

DOLL s. păpúşe, pupúşe, cúclă, geamálă

DOLL UP vb. (to deck out) muşuţáscu

DOLLOP s. bărtíre, bizbíle, cumátă

DOLT s. (dullard) budálă; măscálídhă → **STUPID**

DOLTISH adj. budálă, budáládz, f sg/pl budáloáñe

DOMAIN s. numíe, sireáuă; mulălíche

DOMESTIC s. huzmicheár → **SERVANT**

DOMESTIC adj. dumuşár, dumuşárcu); (for ~ use) **Smr:** di-a víşti

DOMESTICATE vb. ▼imirédz → **TAME**

DOMINANCE s. (reign) dumníle

DOMINATE vb. ▼zăptáséscu, zăptiséscu, (a)ncálic

DOMINATION s. exusíe; (subdueing) (a)zápe

DOMINEER vb. → **DOMINATE**

DOMINOES s. dómină

DOMICILE s. (residence) căsă

DON vb. ▼(a)nvéscu; ñ-trec (cămeáşea, etc.)

DONATE

DONATE vb. (a)hărzescu, dăruescu, durusescu

DONATION s. dar, dhoără, durusire, dursire; (alms) eleimosine

DONE adj. adrât; făptu, -ptă, -ptâ, -pte

DONKEY s. yumâr; dim. yumăric, yumăriț; also: câciu, pl câci [kâc] and căceăñ; dângă, dânglără m, dânglăroăne f; șoñiu; tar m, tără f; tăróñu m, tăróăne f; uciu, uriclât

DONKEY-WISE adv. yumăreăște

DON'T particle nu, mi; ~ **sadden her!** Nu u-nvirină ș-tíne! ~ **you ever dare!** S-nu ti pîngă drăclu! ~ **come here!** Mi yiñ ncualeá!

DOOMED adj. hiu scris; **N:** éscu scris; **as it was** ~ cum fu scris

DOOR s. úșe; (entrance) intrăre; (in a sheepfold) leásă, li-seáuă || **LvO:** úsă (sic), B-ARCH 402; **He had left the door open carelessly** úșa u-aveá alăsátâ hâni, DIARO 375

DOOR-CATCH s. cărcheáuă

DOOR-FRAME s. márgură

DOOR-KEEPER s. purtár, cafás, caváz, calafáz, calaváz

DOOR-SHUTTER s. poálă di poártă

DOORSTEP s. prag, preag

DOPE adj. hascanífur → **STUPID**

DOTTY adj. (mentally unbalanced) șcret, cu zíya ma nafoără

DOUBLE adj. dúblu, m pl -blí and dúplu, m pl -plí

DOUBLE vb. (to make of two thicknesses) dhiplusescu

DOUBLE adv dhipló, dúblu, cu dúblu

DOUBLE-CROSS vb. → **DECEIVE**

DOUBLE GAIN s. (at backgammon) mărțu

DOUBLE-BARRELLED GUN s. (for hunters) cifté

DOUBT s. induíre, nisiyurlíche; **without** ~ (beyond all ~) fără di áltă; aiá; **There is no ~ that God does not like you** Aiá, nu ti va Dumnidză → **BEYOND ALL** ~

DOUBT vb. vînduescu, stau pri doáuă

DOUBTFUL adj. (undecided) induít, ni-umplút, ni-síyur, andáu-lea [•daũ•]; (suspect) ípuptu, şubiilă [su•biĩ•lă]

DOUBTFULLY adv. andáu-lea [•da"•]

DOUBTLESS adj., ~LY adv. besbelé, bezbilé

DOUGH s. aluát, aloát

DOUGH LEAF s. pétur

DOUGHTY adj. gióne, f -oână, m pl gîoñ, f pl -oáne

DOVE s. părumbu m, părumbă f; purumbu, purungu, culumbu, pilis-

DOWN

țér, piristér

DOWN s. (from birds) puh; (first human beard) múhlu; (as from a rug) frúmă || **Prv:** (from a bird) púpulu m, CL 260

DOWN adv. ghios, nghios (ant. nsus); npáde, mpáde; **fall** ~ cad n páde → **BRING** ~, **PUT** ~

DOWN IN THE MOUTH adj. cu cúrlu n sus

DOWN PAYMENT s. aruvoánă, arăvoánă; căpără

DOWN SMB. vb. arúc mpáde

DOWNCAST adj. dipús, jilós → **SAD**

DOWNFALL s. händicusíre

DOWNGRADE s. dipuneáre, dipúnire

DOWNGRADE vb. ▼apléc, ▼dipún, cad

DOWNHEARTED adj. dipús → **SAD**

DOWNHILL adv. (on a road) sum cále (ant. tră cále) || **Cru:** catí-furlu; **I am descending** ~ Mi dipún catífurlu, GOLAB 224

DOWNPOUR s. zof → **RAIN**

DOWNSTREAM adv. păgór, n vále

DOWNTRODDEN adj. ncălicát, stulcinát

DOWNWARD adj. di ahímura; **the** ~ **road** cálea di ahímura

DOWNWARDS adv. n vále, păgór, pugór, híma, cătră híma, tră híma, ahímura, n páde, mbáde, ânghios, nghios, nghiósură || **Cru:** ânghiós, GOLAB 205

DOWRY s. pái, páie, pirtíe, priție, prícă, zéstră || **Amc:** păr-ție, prăție, PADIOTU 141

DOZE: take a ~ vb. l'-coc un sómnu

DOZE vb. cad di sómnu; **to** ~ **off** mi fúrá sómnul || **BASME** 309: mi ncílin

DOZEN s. duzínă

DRAB adj. bágav, m pl -gayí, f pl -gave

DRAFT s. (drink made by a sorceress) tatulát

DRAFT vb. ▼trag

DRAG s. (smth. boring) bizéryiu, plixe

DRAG vb. ▼trag; ▼azvărnuéscu

DRAG ONE'S BRAIN ABOUT/WITH vb. ñ-disíc cáplu

DRAG ONESELF ALONG vb. ▼azvărănăéscu, azvărnuéscu, zvărñéscu

DRAG OUT vb. scot (nafoáră), trag (nafoáră)

DRAGGING s. azvărnuíre

DRAGGINGLY adv. azvárna, azvárnalui; **F:** azvárre

DRAGON

DRAGON s. lámñe, láme; zmeu; (the mooneating ~) vurculác; (winged serpent) stihíó, stihíu → MONSTER

DRAIN s. (as in a kitchen) niruhíte, N: nuruhídhă; uz; Lac: gólniță || (trough) **GSus**: misúr, CL 256

DRAIN vb. dișértu, ▼stricór, ▼vérsu

DRAINER s. (a stake with trimmed branches at the upper end) țirutór

DRAINING s. stricuráre, virsáre

DRAKE s. bib, pataróc, patóclu, ros, rusác || **SJos**: nis, **Av**, **Prv**: pap, CL 257 → MAKE DUCKS AND ~S WITH MONEY

DRASTIC adj. áscur, ágru

DRAW vb. ▼trag, scot, cundiłédz, cundiłísésescu; to ~ **aside** ▼trag di nă pártē; to ~ **closer** to ▼apróchiu; to ~ **smb. into a scrape** (to trick) l'-gioc únă hunére || to ~ **aside** ALR 1376: mi dau na nă pártē

DRAW IN ONE'S HORNS vb. li dipún uréclíle

DRAW LOTS vb. arúc șcurtíța → CAST LOTS

DRAW OUT vb. scot

DRAW THE BOW vb. surrender sădzitédz

DRAW THE LONG BOW vb. ▼arădhăpsésescu → TITTLE-TATTLE; (to exaggerate) spun únă căpáche; u fac di per fúne

DRAW THE WOOL OVER SMB.'S EYES vb. l'-bag pirdé tu ócłi → DECEIVE

DRAW WATER TO ONE'S MILL vb. ñ-u bag ápa tu avláche

DRAWER s. (as in a table) sirtár, cicmigé, cicmigée

DRAWERS s. (for men) cișíre, sindrófe; **Clís**: dónuri f pl; (for small children) dónce || **Peș**: zmeáne, CL 258; **K**: pândzătúri pl.

GOLAB 241

DRAWERS LACE s. prăcăzón (and prâ-), părcăzón, pruczúnă

DRAW-KNIFE s. sgáibă, zgoábă

DRAWLING(LY) adj., adv. (as of a speech) trăgănós

DRAWHAVE s. → DRAW-KNIFE

DREAD s. lăhtár → FEAR

DREAD adj. → DREADFUL

DREAD vb. ▼nfrichédz

DREADFUL adj. fricós, -oásă, -oșí, -oáse; fuvirós, lihtărós

DREADFULLY adv. fuvirós, -oásă, -oșí, -oáse; lihtărós

DREAM s. yis; It appears in their dreams Tu yis lă si-alin-

DRINK

DRINK s. biutúrá, pihtó; (~ offered by the seller to the buyer) crâșmă; **I've made a good sale, so I'll buy you a ~** ≈ Dau crâșmă

DRINK vb. beau, aor. biúi and bii (→ § 32), part. biút; **to ~ too much pára-beau**; (to have a booze) u árdú; (to ~ almost completely) apu-beáu; (to booze, 3 sg) l'-arúcă múltu tu cãrcheáuă; (to drink up, to dry up) astráchiu || LITURG 125: 2 pl imper: bêță

DRINK ONESELF POOR vb. u árdú tâmbărea (lit. 'to burn out one's cloak')

DRINK ONE'S MONEY AWAY vb. ▼ciucutésu prádzlí

DRINKING s. beäre

DRIP s. (flow, stream) || **Cru:** șóput, GOLAB 252

DRIP vb. ▼pic, chic, chícú, chícúredz, chicutédz

DRIPPING s. chicáre, chicutáre; țurțuríre

DRIVE vb. (animals) avín, dau dúpă; (sheep) ciuiésu; **He was appointed to ~ the sheep** L-băgără s-da dúpă oi; (to exert pressure on) ▼astrág; **Mother is driven by longing** Pi máma u-astrádzi dórľu

DRIVE A NAIL IN SMB.'S COFFIN vb. (to take smb.'s heart out) scot súflitľu

DRIVE AWAY/OUT vb. agunésu; ▼cicutésu; **Let's drive him away from here!** Si-ľ dãm páľmili di-auá!

DRIVE CRAZY vb. cihtiséscu, glărésu, hăzuésu (di mînte), ▼și-șirdiséscu

DRIVE IN(TO) vb. ▼bag, ▼nhig (→ § 32), plântu, ▼ciucutésu; **~ the knife into his chest!** Hídzi-ľ cuțútlu tu chéptu! **Has he driven in the nails?** Li plântă pénurile?

DRIVE INTO A CORNER vb. ▼aplucusésu, anăpădésu; **The dogs had driven him into a corner** Cãńľi lu-aveá anăpădítă

DRIVE MAD vb. nzurlusésu, zurlusésu

DRIVE OUT vb. scot

DRIVE SMB. OUT OF HIS SENSES vb. ▼cihtiséscu; **I-măc urécľile**

DRIVE SMB. TO HIS WIT'S END vb. disíc cápľu

DRIVEL s. → NONSENSE, TWADDLE

DRIVEL ON / AWAY vb. (to talk idly) discntu, mățin (pi virisíe)

DRIVEL vb. băbălésu

DRIVEN IN adj. (as of a pole) (n)híptu, -ptă, -pță, -pte

DRIVING IN s. (a knife, a peg, etc.) plântăre, nhidzeäre, hídzeäre, nhídzi, hídzi; (in water) fundusíre

DRIZZLE

DRIZZLE s. pluină || ploae minută, PARALLELE 125

DRIZZLE vb. 3 sg impers. ndzeárnă || **Peş:** impers. asprucucheăşte, CL 37

DROLL adj. caraghiós, -oasă, -oşi, -oase

DROLLERY s. caraghiuzlâche

DRONE s. ent. (and fig.) ayru-cúmban || **SJos:** bambăr, CL 38

DRONE vb. zăzăescu; (of a spinning top) zvângânescu → BUZZ

DROOL vb. ñ-cúrgu bálile

DROOP vb. ▼apléc, ▼dipún

DROP s. chícă, pícă, chicută, chicătúra, lángută, staxeáuă; (a squeezed drop) străchitúra; (a small quantity) dhráme (and dráme), lóscut, próscut → FALL IN ~S

DROP vb. (to let fall) ascáp; to ~ a stitch (as in a sock) ñ-ascápă un ócľu (di lăpúdă)

DROP A BRICK vb. u-adár dhálă, u-adár taratóre || CUNIA 118: cálcu tu pítă → PUT ONE'S FOOT IN IT

DROP A HINT vb. gréscu pri poártă s-ávdă pálthírea

DROP BY/IN vb. urséscu, trec pir la, dau pân di, am turnătúra la; He dropped by your gate Tricú pir la poárta-ţ; Go and ~ my beauty Dú-ti, dă pân-di muşeáta; Everybody dropped in on him Nu erá om țe s-nu áibă turnătúra la nás; (~ hastily) ▼sărgléscu (and sâr-), sărghéscu || dau pi la, BASME 420; trec pr-acló, BASME 437

DROP INTO A SNOOZE vb. mi fúrá sómnul, mi fúrá un ócľu di somnu, ľau un ócľu di sómnul, mi-ncľín, mi ľa nclínárea

DROP OFF vb. mi ľa sómnul, mi fúrá sómnul → DROP INTO A SNOOZE || CUNIA 6: añ vini gavuiáni

DROP OUT OF SCHOOL vb. u-leg cártea di cârnicócilu di par

DROP-EARED adj. plahúrцу, plă-; m pl -rţi, f -rcă, f pl -rţe

DROP-OFF s. súrpu, surpătúra, hímă, háu, háuă; fig. (decline) cădeáre

DROPPING(S) s. báligă; (of chicken) găľínát, gľínát m; (of birds) gľínát di pul' m pl

DROPSICAL adj. idhrópic

DROPSY s. (edema) andrópică

DROSS s. zgúra, zgureáuă

DROSSY adj. zgurós, -oasă; zgúrav, m pl -rayĩ, f pl -rave

DROUGHT s. seáţită, also: sicătúra, uscăciúne, uscătíciu, uscătís, xéră, xére

- DROVE** s. (group) gârdel'u, văcărie, văcăriu
DROWN vb. ▼nec
DROWNING s. nicăre, nicătura
DROWSE vb. cad di sômn
DROWSINESS s. agărşire
DROWSY adj. sumnós, -oasă, -oşi, -oase
DRUB vb. ansăr, ▼úmflu
DRUBBING s. şcop; to be itching for a ~ ti măcă sândzile? (lit. 'is your blood itching?') || ti măcă schinărea? (lit. 'is your back itching?') PARALLELE 120 → BEATING
DRUDGE vb. cilistisescu
DRUDGERY s. havalé, cilistisire
DRUGGET s. abă, bulubotă, garvanó, gravanó, grăvănicu, nvescu
DRUGGIST s. spiţér, spiţár
DRUGSTORE s. spiţărie
DRUM s. G: bărabăncă; dăul'e, ghium, tâmpână (and tâmbână), dim. tâmpânicu; to beat the ~ bat bărabânca
DRUMMER s. dăulgí [dă•ul•], tâmpânár
DRUNK s. (excessive drinking) parabeare
DRUNK adj. (a)mbitát; also: afumát (lit. 'smoked'), arucutít, bicríu, biút; ciucutít (lit. 'knocked') → MAKE ~ || BASME 510: adrát (lit. 'done')
DRUNKARD s. (a)mbitătór, bicríu, ciucutóniu; şóşe m, şóşañ pl || Cru: ămbitătór, GOLAB 204; Prv: bicroăñe f, CL 39
DRUNKEN vb. (to make drunk) ▼(a)mbét
DRY adj. uscát; (as of firewood) frigănat; sufín; (as of laundry) zvinturát, azvinturát; (as of bread served and eaten without butter) gol, goálă, gol', goále
DRY vb. (to make or to become dry) ▼usâc, usúc, ▼azvímtur, ▼frigănédz, ▼sufinédz; (as of a well, a tree, a flower) sec; The well has dried up Sică púţlu; (of grapes) ▼stăfidhusescu; (of rivers) (a)stărchescu, (a)străchescu
DRY LAND s. (as opposed to the sea) uscát
DRYER s. (basket of tangled branches for laundry) câsnác ti uscăre străñile
DRYING BARN s. (for corn) cuşăre
DRYING UP s. uscăre, (a)străchíre, stăfidhusíre → DRY UP
DUB s. astângu, zérvu

DUBIETY

DUBIETY s. ni-siyurlíche

DUBIOUS adj. ni-síyur; andáulea [•daũ•] invar.

DUCAT s. (golden coin) fluríe

DUCK s. bíbă, pápă, pápcă, páphe, pátă, pátcă, rósă → **PLAY ~S AND DRAKES WITH MONEY** || **ALIA** 118: pápe, páte, pápher

DUCK s. tex. arițină

DUCKLING s. patóclu || **SJos**: bibóplu, CL 39; **GSus**: pap, **Prv**: pă-póplu, CL 258

DUCT s. (canal) chilúnge, sulinár

DUDE! interj. || **STERE** 24: olangim

DUDGEON s. năireăță, nărleăță, cărtíre

DUDS s. pl (belongings) catrafúse f pl

DUE adj. (expected to happen) || **PC**: lipseáște să; **He is ~ to arrive** Lipseáște z-yínă

DUE TO prep. dítră, șúchiur al → **BECAUSE OF**

DUFFER s. agemí, agemíu, agemít; astângu → **GOOD-FOR-NOTHING**

DULL adj. (vapid, tedious) análut; ~ **of hearing** fudúl di uré-clí

DULL-WITTED adj. divană, pl m divanádz → **STUPID**; (slow in action) → **SLUGGISH**; (blunt) nituryisít; (not resonant) cuf; (boring) plictisít; (of a color) sálbit

DUMB adj. (a)mút; s. muteái, m pl muteáiañ; mutule(n)ágă → **BE STRUCK ~, BE ~ WITH**

DUMBFOUND vb. ▼cildiséscu → **AMAZE**

DUMBFOUNDED adj. mărmurisít → **BE ~, ASTONISHED**

DUMMY s. glar → **STUPID**

DUMP DOWN vb. arúc mpáde

DUMPS: in the ~ cu cúrlu n sus; to be in the ~ nu éscu tu ori

DUMPY adj. scurtác, scurtabác, scurtabéc, șcurtabéc; also: ciu-púngu, giúgea m, giúgeañ pl; jabéc, mușmoálă, mușmúlă invar; nă-réce invar; scúndu, -ndzâ, -nde; šíșcu, -șcă, -ștâ, -ște

DUN adj. bágav, m pl -gayí, f pl -gave → **GRAY**

DUN vb. (to pester, to ask repeatedly) l'-cad furtíe

DUNCE s. → **STUPID**

DUNDERHEAD s. cap di grij

DUNG s. bálígă; (from sheep and goats) căcăreádză, căcărádză, gágăreăță, gărgărăță; (from a mouse) căcăstór m || **ALB**: Kərb, **Pe**: bálígă; **Për**: bálíke; **Dren**: bálígă; **Sln**: báigă, **BRÂNCUS** 551

- DUNG** vb. ▽bálig, trag bǎlidzi
DUNG-HILL s. cuprie, coprăe
DUNK vb. (usu. of bread) ▽diñic → CRUMBLE; ▽afunduséscu → SUBMERGE
DUPE s. apló, tivichél
DUPE vb. ▽ardu, (a)ncálțu → DECEIVE
DUPLICITY s. tácmă, ipucrisie
DURABLE adj. arăvdós; nu ári moárte (lit. 'it does not have death')
DURANCE s. hăpsânire → IMPRISONMENT
DURESS s. → CONSTRAINT
DURING prep. pi; ~ **the days when** pri; pi dzălile cându; **death ~ the wedding** hárlu pri curúnă; (over) písti; ~ **the night** pisti noápte
DUSK s. amúrgu || **Cru:** murgíș, GOLAB 236
DUSK vb. (to become dusk) 3 sg: ntúnică, aor. ntunică
DUSKY adj. ntunicát; (shadowy) umbrós
DUST s. púlbire, pulvire, curňahtó, puh; (cloud of ~) pulbirá-me, puhó; (the human body in distinction to the spirit) loc; **We are but dust** Him loc || **HRISTU** 52: plubări
DUST vb. ▽ascútur || (as a room) **BASME** 125: spúlbir
DUST OFF / OUT vb. (a rug, a covering, etc.) ▽(a)scútur, ▽spúlbir
DUST SMB.'S COAT / JACKET vb. (fig. to brush off smb.'s coat) lí scútur yicǎlu → BEAT
DUSTER s. (house-cloth) păciúrá, păcivúrá
DUSTING s. ascuturáre, spulbiráre
DUSTPAN s. fǎráșe, fǎráșe
DUSTY → BECOME ~
DUTEOUS adj. → DUTIFUL
DUTIFUL adj. ascultătór, -oáre; tibié invar.
DUTY s. (moral obligation; tax) dat; bórge; **my ~ as a teacher** dátlu a ňeu di nvițătór; (taxation on sheep) gilép; (custom ~) cumérche, yimbrúche, ghiumbrúcă; (assigned service) sárțină, sál-țină
DWARF s. giugía m, m pl giugíañ; cǎcǎrdác (and -rdhác), pívul
DWARFED adj. pívul; also: astrăchít, chirchinéc, piliciós, zvu-mút, p(r)uzúme, pl p(r)uzúñ; străchitúrá, vumutúrá

DWARF-ELDER

DWARF-ELDER s. bot. fiľu, ibóz, sǎuc, vúje f or vuj m

DWARFISH adj. giugía, şcurtabác → DUMPY, DWARF

DWELL vb. (to reside) şed; stau (→ § 32); cǎtichescu; (as of a fox) lujescu

DWELL UPON vb. para-ngréc

DWELLING s. cásǎ

DWINDLE vb. discrésu

DYE s. buiáuǎ, hrómǎ, réngǎ, rénghe, vǎfie; (black ~ for the hair) cânǎ || BELIMACE 29: băiáuǎ

DYE vb. ▽buiescu, ▽văpsescu, dau réngǎ; (to ~ with a dye made from dregs) stipsusescu; (to ~ dark yellow) gǎnguripsescu

DYEING s. buisíre [bui•]

DYER s. buiangí, buiagí, bugeáiu

DYE-WORKS s. buiagilâche

DYSENTERY s. || DIARO 409: sindiríe, cufoári cu sândzi

E

EACH pron. (every one of a group) cariťi(n)dó [karĩ•], íchişdó (PC: [i•k'iz•dó]); (shows the share) câte (+ numeral); **You will have to pay one lira** ~ Va plătíť câte únǎ lírǎ di cǎciúlǎ; ~ **and all** cu mǎrĩ cu řiťĩ; ři řic ři mǎre; adv. → APIECE

EAGER adj. lingársu (dúpǎ); also: arslíu, ársu, ársu tu hicáte, iraclǎ, lémaryu, m pl -ryi; ni-sǎturát

EAGERNESS s. cáfche, sirtlâche

EAGLE s. iacamgeáie → FALCON

EAR s. anat. ureácle, dim. uriclúşe; (usu. derog.) zíle; with small ~s (adj., usu. of sheep and horses) ciul; (of smb. with protruding ~s) plahúrцу, plăhúrцу, maltécicu || **SJos:** stáhi, pl stáhi, CL 261; **Kat, Perd, Plat:** uréchi, B-ARCH 192

EAR OF CORN s. bot. (the fruiting spike of a cereal) schic, schícǎ, schícurǎ; cuculíciu di misúr; tópǎ || **GSus:** cǎcúş, pl cǎ-

EAR OF WHEAT

cúci (*sic*), CL 40; ALR 108: cucúciu 'ear of corn'

EAR OF WHEAT *s.* schic di gârnu

EARLOBE *s.* anat. ureácle, lăpúşe

EARLY *adj.* (*usu. of vegetables or fruit*) turfandá invar.

EARLY *adv.* (*earlier than expected*) timpuríu, cáma tr-oără; **earlier** ma năinte; **very ~ in the morning** di cu ndzáre; n-dzáre, an-dzáre; di cu noapte; tu cântáta a cucóţlor (*lit. 'at the roosters' crowing'*)

EARMARK *s.* coacă, pl coţi

EARN *vb.* (*to obtain*) scot, ▼amíntu, nchirdhăsésescu, ▼agudésescu; **Try to ~ your bread!** Mutreá-ţ s-ţâ scot pânea! **He could not ~ a single nickel** Nu puteá s-agudeáscă vără pindără; **to ~ a living** ñ-scot pânea

EARN ONE'S CRUST *vb.* ñ-scot pânea

EARNEST MONEY *s.* căpărusíre → DEPOSIT

EARNINGS *s. pl.* scoátire, scuteáre, amintátic (*and amindátic*), amintáre, cheáre, nchirdăsíre; **There are no ~ from staying at home** Acásă nu áre scuteáre; (*illicit ~*) ghilír; (*the first year ~ of a priest paid to his bishop*) embatíche

EARRING *s.* ver *n* or *m*; veáre *f*, veri *pl*; ţirtél, ţirtélu, dzirdzélú, mǎnghiúş, mǎngiúş, minghiúş, minghiúşe; (*coin used as an ~*) péngiu [•ġu] *m*, pénge *f*

EARTH *s.* (*world*) loc; (*soil*) ţără, ţárnă; (*rare word*) pimíntu; **in the ~ ntroc, nturóc** → ON EARTH

EARTHEN POT *s.* pótă; **earthen ware** puceáme

EARTHQUAKE *s.* cutrém, cutrémur, cutreámur, cutrimburáre a lóc-lui, trunduíre

EARWIG *s. ent.* gugiufoártică || **Prv:** burdufoártică, CL 45

EASE *s.* efcolíe, ifcolíe, lişureáţă, zéfcă; **at ~** (*leisurely*) pri tiniháe, **N:** pi tihnáe

EASILY *adv.* lişór, éfcuła, culái (*ant. cu zórte or nu cu únă cu doáuă*) || culáina, CAPIDAN 504

EASINESS *s.* lişureáţă → FACILITY

EASING *s.* (*as of a belt*) distíndzire; (*a bolt, a muscle*) distríndzire

EAST *s.* apreásă, dáta a soárílu; **from the ~** di tu apreásă || **Cru:** dátă, GOLAB 211 || TULLIU 132: apirítă

EASTER *s.* Páşti, Gráilu-máre, **N:** Ngrei-mari || **Căl:** lambrâdză,

EASTER VESPERS

B-ARCH 501

EASTER VESPERS s. || ayripnié, DIARO 366**EASTER-EVE** s. Sâmbăta-măre**EASTWARD** adv. cătră tu apreăsă, cătră soări, cătră tu dáta a soárilui → **WESTWARD****EASY** adj. lişór, éfcu, culái; **It doesn't come ~ to us** Nu nă yíne culái → **MAKE ~****EASY COME, EASY GO** (unfairly) ≈ haráme víñe, haráme s dúse**EAT** vb. ▼măç, mác, mǎncu (and mǎncu, mǎngu), part. mǎcát, mcat, ngat; (a)mbúc; ▼ciupléscu; **Fry this kid and ~ it!** Édlu aéstu frídzeţ-lu şi ciuplíţ-lu! (to ~ much and/or greedily) Íau pântică, Íau búrtă, Í-u astúp; ▼ndes, ▼deápin; **You are not going to ~ the whole cake, are you?** Va si-u deápiñ píta ntреágă? **He ~s a lot** Í-arúcă múltu tu cǎrcheáúă || **BATSARIA 6 and 93:** bag sum náre;**CAPIDAN 151:** (a)ngán**EAT HUMBLE PIE** vb. ≈ lu aspǎndzur cápľu**EAT MEAT** vb. ▼puríndu; **If you ate meat you should not take the sacrament** Máca ti purindáşi, s-nu ti cumǎniţi**EAT THE FAT OF THE LAND** vb. bănédz ca dzúua ęea álba**EAT TO A SURFEIT** vb. ▼sátur, ▼(a)nǎfǎtéscu; adár pântica ciufíică → **SURFEIT****EATER** s. mǎcátór; **great ~** Íúftă m, Íúfteañ pl**EATERY** s. mihǎnǎ, mihéne, miéne, lucántă, háne**EATING** s. (much and/or fast) arucutíre**EAVES** s. pl. (a)streáhă, (a)stráhă, chícută, hátule, hutúle, puiátă**EAVESDROP** vb. ascúľtu, bag ureácľa, ▼ciuléscu cu ureácľa || **Prv:** crifascúľtu, cf. B-ARCH 194**EBONY** s. abanózi f**ECCENTRIC** adj. (curious, strange) paráxin; tuę cálea - nás válea (≈ [when] all are going up - he is going down)**ECCLESIASTICAL** adj. vǎc(u)féscu**ECHO** s. arǎsunáre, aru-**ECONOMICAL** adj. (thrifty) icunumiseáric**ECONOMIZE** vb. (to ~ stingily) şclínciuéscu [•cú•és•]**ECONOMY** s. icunumíe, cumándă**ECZEMA** s. med. aruvirsáre, arǎbudzináre**EDDY** s. vǎľtoáre

EDEMA s. (dropsy) andrôpică

EDGE s. márdzine, márdzină, mûhle; (the cutting side of a knife) tălîtură, lipîdhă; (a steep edge of a brook) arâpă, rîpă; to be on the ~ şed ca pri schiñ || **Peş**: (the cutting ~ of a scythe) mirahûni, CL 255

EDUCATE vb. crêscu, prăxêscu; (to study) vyrămătîpsêscu; vînvêţ cărţi

EDUCATED adj. cu carte, cu patru ôcli, dişclîs, yiuvăsît, nvi-tăt, ôcli discîlîşi, ştiût, prucupsît, purcupsît; (refined, well-mannered) pilichisît

EDUCATION s. creăştire, prucuchîe

EEL s. ichth. uhêle, hiôle [hîó•]

EERIE adj. lăhtărós, ciudós, fricós

EFFACEMENT s. (a)şteárdzire

EFFECT: → TAKE ~

EFFEMINATE adj. fiteái [fi•teái] m, fiteáiañ pl

EFFLORESCENCE s. luludhyisîre

EFFORT s. spreámiţă, eneryisîre → MAKE AN ~, MAKE ~S; (trouble) cópolis || CUNIA 98: alămăseári

EFFRONTERY s. nî-aruşinare, yumărlâche, cutidzáre

EGG s. ou, pl oáuă; (painted or decorated ~ at Easter) pir-dhîc; (premature ~ with no shell) prólog, pl proloádze; fried ~s oáuă ôcli, oáuă mproáste; **Gop, Mul**: ghelă din cur; **nest** ~ (used to make hens lay ~s) folu

EGGHEAD s. prucupsît → EDUCATED

EGGPLANT s. pitligeánă

EGGSHELL s. coáje di ou || **Cern, Pdz**: coájă, **Trn**: coáze di uou; **Grām**: cíflă, **Mul**: cíflă di ou, **Smx**: ceáflă, **Grbţ**: céflă di ou, **Prv**: cióflă di ou and flúdhă di ou, **Hor**: peájă di ou, **Pals**: şcoárchî di ou; **Kast**: ţâflă, **Am**: ţúflă, **Hal**: tóflă, B-ARCH 295

EGLANTINE s. bot. măcéş (and mâ-); also: arúg; **Smr**: bubzél; culumbrî; curubîţ, şîpcă, zíyră, ayru-trandafilăuă; (the fruit) mă-ceáşe, muceáşe sg

EGYPT s. Misirîe

EIGHT num. óptu; ~ of them were wise and the ninth was dumb Óptul eará mintiôşi şi noáulu eará chirút; the room where the ~ girls were sleeping udălu iu durňă óptule feáte; during the ~ days that I remained there óptuli dzâle ţe şidzúi acló

EIGHTEEN

EIGHTEEN num. óptusprădzațe, óptusprați, óptuspră

EIGHTY num. opdzăți, ubdzăți || optudzătsi, opdzătsi, K-D 70

EITHER ... OR (and **NEITHER ... NOR**) ba ..., ba ...; i ..., i ...; ia ..., ia ...; ne ..., ne ...; ori ..., i ...; va ..., va ...; ~ a man, or an animal ba om, ba pravdă; ~ you, or we; i voi, i noi; ~ you, or he ia tine, ia el; **neither white, nor black** ne albu, ne laiu; **either dead, or alive** va moartă, va yie (f sg)

EKE OUT ONE'S EXISTENCE vb. puripsescu, prăpsescu, am yitrie

ELABORATE POLITENESS s. pl. náze f, năji pl; camómate f pl; cod n, coáde pl

ELAPSE vb. (of days, weeks, etc.) trec; vdeápin

ELASTIC adj. CÍis: jílav

ELATE vb. vħărisescu → REJOICE

ELBOW s. cot or cod, pl coáte or coáde, cóturi, coț

ELDER adj. m/f sg máre, pl m/f mări; ma máre

ELDERBERRY FLOWERS s. lilíce de usâc; lălîțî

ELDERBERRY JUICE / WINE s. lilícă; Amc: lălîță

ELDERLY adj. tu añ

ELDER-TREE s. bot. soc; also: (i)bóz, prófe, sâmbúc (and zâmbúc), sâúc, suúg, sug, usúc; ștog; vuj m, and vúje f

ELECTIONS s. pl. || Cru: icluyíi, GOLAB 221

ELEGANT adj. chibárcu, prăpsít, pripsít

ELEPHANT s. eléfangdu, fildişín, filú, fil, sfildíciu

ELEVATE vb. váltu → RAISE

ELEVATION s. nălțíme, (a)nălțáre, m(u)táre; (elevated place) óhtu, pl. oáhte → HILL

ELEVEN num. únăsprădzațe, únsprăți, únspră, úsprăs

ELIMINATE vb. scot; (as a name from a list) fac arisíte

ELITE s. athéră, danélă; **the ~ of his army** danéla a oástílei a lui; N: căimác n, S: căimáche f

ELL s. (unity of length) píhe

ELM s. úlmu, cărăyáciu, meľu || SJos: miringéu, cl 255

ELONGATE vb. vlundzescu, spirlundzescu

ELONGATED adj. spirlúngu, spri-; spirlungós

ELONGATION s. lundzíre, sprilundzíre

ELOPE vb. fug

ELOPEMENT s. fúgă, fudzíre

ELSE adj. alt or áltu m, álta f

ELSEWHRE

ELSEWHERE adv. nalúrea; **to be** ~ *ñ-azboără* (→ **ABSENTMINDED**); **His thoughts were** ~ *și-immă cu mîntea cătră nalúrea*

ELUCIDATE vb. l'-dau di fúndu (lit. 'to get to the bottom of it')

EMACIATE vb. med. *▼usâc, usúc*; *~d* adj. súptu (lit. 'sucked')

EMACIATION s. med. zúřă; (process) *suptârăre, slăghire*

EMANCIPATE vb. → **SET FREE**

EMBALM vb. *mbălsămédz*; **~MENT** s. *bălsămusíre*

EMBANK vb. *▼apitruséscu* || **PC**: *fac óhtu, adár oáhte*

EMBARK vb. (on a boat) *▼vărcărséscu*

EMBARKATION s. *vărcărsíre*

EMBARRASS vb. (to place in difficulty) *▼stinuhurséscu, buiséscu*

EMBARRASSING adj. *béte invar.*; **a quite ~ situation** *ca béte luyu-ríe*

EMBARRASSMENT s. *bil'é, bil'áuă, cänge, scánce* (and *scänge*)

EMBELLISH vb. *mușitășcu, mușuțășcu*

EMBELLISHMENT s. (decorations, as in a rich house) *stóluzmă, stólizmă*

EMBER s. *jar, tăciúne m, citúne m; cirlác m; (small ~) Bit: clécică [kléc•kă]*; **to make or to become** ~ (of firewood) *njirédz* || **HRISTU 7, 42**: *jurăti*

EMBITTER vb. *▼amărăscu, ñ-si nfărmăcă ínima, mi nfărmăc*

EMBITTERMENT s. *amărăre, nfărmăcăre* → **BITTERNESS**

EMBODY vb. *▼(ân)trupuéscu, ▼ntrupușédz*

EMBOLDEN vb. *âñ bag ciulíche la iñoără* → **ENCOURAGE**

EMBRACE s. *ambrățare*

EMBRACE vb. *▼ambrăț, ▼mbrățíșédz, mbrățușédz, ▼stríngu ân brăță, N (rare) strângu; angăliséscu, puștuéscu, ncurpílu, ncurpilédz* (and *ngur-*), *ncrupilédz, ngrupilédz, ncrupulédz*

EMBRACING s. *mbrățíșeäre, ngurpiläre, angălisíre, puștuíre*

EMBROIDER vb. *chindiséscu, trimédz, trămédz, vizuéscu*

EMBROIDERY s. *chéndimă, chíndimă* (and *chíndhimă*), *chindínă, șabác, șubác*; (on the sleeves of a woman's blouse) *óimă*

EMBROIL vb. (to entangle) *▼(n)cărsílédz, ▼birdhipséscu, ▼mbir-dhuéscu, ▼ambărtuéscu, hurhuléscu*

EMBROILING s. *cărșire*

EMBROILMENT s. (complication, misunderstanding) *birdhipsíre, mintitúřă, síyise* → **CONFUSION**

EMBRYO

EMBRYO *s.* (of a child) fitáľu, CAPIDAN 146

EMERGE *vb.* ies, aor. i(n)şíi or i(n)şái

EMINENT *adj.* aléptu, *f* -eáptă, *m pl* -éptă, *f pl* -eápte

EMIT SMOKE *vb.* afúm

EMOTION *s.* sínhise

EMPEROR *s.* amiră(u), vasilé; **EMPRESS** *s.* ami(ră)roăne, vasilóăne

EMPEROR MOTH *s.* enthom. căne di la oi

EMPIRE *s.* amirăle, amirările, amirăliche

EMPLOY *vb.* (to hire, to be hired) varughescu, vbag tu pâne

EMPLOY ALL ONE'S WITS *vb.* vfrimintu

EMPLOYED *adj.* (hired) arugăt, păitít, puitít

EMPLOYMENT *s.* lucrú, pâne

EMPTY *adj.* dişertu, -eártă, -értă, -eárte; gol, goálă, gol', goále; pústu, *m pl* pústi and púştă, *f pl* púşte; (vain) şcret; (unloaded, emptied) dişirtăt; (of empty eggshells and fig. as of smb.'s head) clúvyiu || BATSARIA 60: to feed smb. on ~ words
l'-vindu goále

EMPTY *vb.* dişertu, gulescu, pustuxescu, pustixescu; (of a liquid) vversu, vstricór || STERE 101: durdusescu

EMPTY TALK *s.* vrúte şi ni-vrúte

EMPTY-HEADED *adj.* cap-di-gáie (lit. 'crow's head') → STUPID

EMPTYING *s.* dişertăre, gulire, virsăre

EMPTINESS *s.* gulăciúne, vânătăte

ENAMEL *s.* smáltu

ENAMoured *adj.* erotipsít; sivdălă, sivdalíu, -dălíu, sivdălós

ENCAMPMENT *s.* câşlă, ştirnumintu

ENCHAIN *vb.* leg tu singír

ENCHANT *vb.* valín, vaumbrédz, amăyipsescu, bizdisescu; căidi-sescu, cântu, vleg; They will ~ them with nice words Va li alínă cu zboările; The boy is not doing well; someone might have ~ him Ficíórlu da năpói; va lu-aumbrără

ENCHANTED *adj.* amăyipsít, aumbrós, cântăt (and cân-), discântăt, loăt di vále; di fáptu; Some were saying that he was ~ Născântă dzăteă că-i di fáptu; ~ bird pulú cântăt; ~ water apă discântătă

ENCHANTMENT *s.* cântăre, discântăre, fáptu, cântăre ş discântăre

ENCHANTER *s.* măyístru, palongheár

ENCHANTRESS

ENCHANTRESS s. mândisă, măyistră, palongheără

ENCIRCLE vb. țircl'u, nțircl'u, țirclédz, nțirclédz; anvărlighédz
→ SURROUND

ENCIRCLE WITH WALLS vb. stizmuséscu

ENCIRCLEMENT s. (with walls) stizmusíre

ENCIRCLING s. (as on the battlefield) anvălire, anvărligăre, ngurpíre, nțirclăre

ENCLOSE vb. vncłid, F: nchid; (~ with walls) stizmuséscu; (with a fence) ngărdédz, ngărdéscu; nțércl'u

ENCLOSURE s. (with a fence) ngărdíre, nțărăcăre; (with walls) stizmusíre

ENCOMPASS vb. vanvăr(l)íg, anvărlighédz, nțércl'u; țirclédz, nțirclédz

ENCOUNTER m. adunăre, astăleăre, astălitură, andámuse, andămusíre, stăvrusíre, aflăre; (combat) băteăre, ncărligăre

ENCOUNTER vb. vadún, vástáľu, dau chéptu cu

ENCOURAGE vb. vmbărbătédz, l'-fac găiréte [gă•i•ré•ti], ini-muséscu || HRISTU 29: dau giunami

ENCOURAGEMENT s. inimusíre, mbărbătăre, găiréte; N: găirée

ENCROACH vb. arúc cătuhíe (pri), vzăptiséscu

ENCROACHMENT s. zăptisíre

ENCUMBER vb. vambudhiséscu, mbudhuéscu

END s. (as of a meeting, of a market day) aspártă, bitisíre, bițíre, bitisítă, burítă, buríre, cap, căpit, coadă, ișítă, măr-dzină, scółzumă, sculăre, sóne; at the ~ năpói; at the world's ~ (very far away) dúpă soăre; iu bea púľi apă; tu ascápitlu a ló-cului; in the ~ tu bitisítă, tu coadă; the ~ of the world bitisíta a lúmiľei; The ~ crowns the work Sónea aleádze; until the ~ of your life pân-tu buríta a bánăľei a tăei; It won't have an ~ Nu va s-áibă scółzumă; All will have such an ~ Toț va s-áibă sónea țea; at the ~ of the month tu ișíta a méslui; no ~ of (innu-merable) ca sprúna ș-ca arína; right to the bitter ~ pân tu amín; până tu chiaméte; până la ploáce; (as of a burning house) pân di furígă || HRISTU 101: son → BRING TO AN ~, COME TO AN ~, MAKE BOTH ~S MEET, MAKE AN ~ OF SMTH.

END vb. (to break up) vaspárgu; (of a month, year) es, ies; (of summer, of youth, etc.) vduc; (to ~ almost completely) vapu-fac; (last stage of a series of changes) cătândiséscu; They ~ed up by

END IN SMOKE

becoming brigands Cătândisîră cu furlîchea || TULLIU 124: 3 sg.
aor. si-nclîé → FINISH, CUT OFF

END IN SMOKE vb. fac piripáchî; It ~ed in smoke Țivale si-a-leáapse; fac jir; His money ~ed in smoke Parádzli jir lí feáti; ~ti érá ş-ti séră || BASME 364: li mácă lúplu (lit. 'The wolf ate them')

ENDANGER vb. ▽chindinipsescu

ENDEAR vb. ân cáde tu vreáre

ENDEARMENT s. miyléme, cânăche, hăidhipsîre

ENDEAVOR vb. ▽dhuchimisescu, cătăpătésescu

ENDLESSLY adv. păn tru éta a étilî

ENDMOST adj. din coádă, cudár, códus, coáda

ENDORSMENT s. izîne, vóle, astrăxîre, sinfonipsîre

ENDOW vb. dhurusescu (and durusescu), dhursescu → PRESENT

ENDOWMENT s. dhurusîre (and durusîre)

ENDURANCE s. arăvdăre, arăvdăciúne, vástăxîre → PATIENCE

ENDURE vb. ▽arāvdu; also: (to tolerate) apufirescu, astăxescu, hunipsescu; (to suffer) trag

ENEMA PUMP s. med. clistîr, ylistîr

ENEMY s. duşmán, éhtru, éhtur, házmu, ni-oáspe || HRISTU 19, 25: azmu, pl azñîă; DIARO 433: I do not have enemies, I have only friends Nu-ámu éhtri, am maşi oáspiţ

ENERGETIC adj. bărbătín, sárpe; an ~ woman mure bărbătínă

ENERGETICALLY adv. bărbăteáşte

ENERGY s. p(u)teáre, véte, enéryie

ENFEEBLE vb. (to weaken) adhinătésescu

ENFEEBLED adj. loat la fáţă

ENFOLD vb. (to cover) ▽anvălésescu; (to embrace) ▽mbrăţişédz

ENFRANCHISE vb. → SET FREE

ENGAGE vb. (to pledge to marry) ▽arăvuñisescu, ▽isusescu, ▽arúc tuféchea

ENGAGED adj. arăvuñisît, isusît

ENGAGEMENT s. arăvoánă, arăvuñisîre, isósmă, isósmată; to break an ~ ▽disusescu

ENGAGING adj. arăsît; nóstim, m pl -tiñ, f pl -time

ENGENDER vb. fac, dau

ENGINEER s. mindíz

ENGINEERING s. mindizlâche

ENVY vb. nchizmăsésescu, nchizmusésescu, zilipsésescu, zulipsésescu, am ziľu (pri); ▼fingărsésescu, ▼ftunisésescu, ftunsésescu, limăryisésescu, limăxésescu, limuxésescu || fac ntr-ócľi, BASME 308

EPIDEMIC s. epidhimie, mólimă, ni-putăme

EPIGASTRIUM s. anat. lingurice

EPILEPTIC s. 3 sg: căde nafoără

EPIPHANY s. Buboăte, Boboătim, Bubutează, Pătiğıune, Fóta f sg, or Fótile f pl def

EPISCOPATE s. eparhie, episcopie, episcopăt

EPISODE s. (occurrence) tihisire

EPITAPH s. (funeral oration on Easter's eve) pităfil, epităfiu

EPSOM SALT s. sare

EQUAL adj. is m, ísă f, işi m pl, íse f pl; ísea, íşea, únă cu, uigúne; **Not all are equal** Nu suntu tuť uigúne → BE ~ TO

EQUAL vb. ▼agiúngu, ahărdzésescu; **You have -ed him in bravery** Lu-agiúmsişu tu giuneată

EQUALLY adv. ísa, ísea, íşea, únă; **The sun rises ~ for every-body** Tră toť soările da únă

EQUILIBRIUM s. tirizí

EQUIPAGE s. (outfit) tăcăme

EQUIPMENT s. tăcăme

EQUIPPED adj. (rigged out) armătusít; **G: (as of horses)** tăc-mălăt

EQUITABLE adj. ímnă cu zíya n brân (is always with a balance at his/her belt, i.e. is ready to impart justice)

EQUIVOCAL adj. anvărligós; ~ **words** zboăre anvărligoăse; ne úda, ne uscăta (lit. 'neither dry, nor wet')

EQUIVOCALLY adv. ne úda, ne uscăta

-ER suffix of the comparative 1. ma + adj. or adv. (**smarter than him** ma diştéptu di năs); 2. căma + adj. or adv. (**The older caravanner said** Dzíse cama aúşlu chiragí)

ERADICATE vb. ▼zmúlgu; (exterminate) ▼(m)burésescu

ERADICATION s. zmúldzire, zmúldzeăre

ERASE vb. ▼aştérgu

ERASED adj. aştérsu; -eársă, -érşi, -eărse

ERECT vb. (to build) ▼ălťu, (a)nălťu; (as a hut, a swing) (a)stăsésescu, (a)stisésescu, bag, ▼mbróstu

ERELONG adv. ayónea, curúndu, crúndu

ERODE

ERODE vb. ▽aród

ERR vb. (a)lăthipséscu, lăthăséscu, fti(p)séscu, stipséscu

ERRATIC adj. cu órile

ERRONEOUS adj. (a)lăthipsít, lăthăsít, ftixít, ftisít, stipsít

ERROR s. sfálmă → COMMIT AN ~; MISTAKE

ERUDITE s. il'umáie f, il'umái pl

ERYSIPELAS s. derm. fócă, nimupírimă

ESCALATE vb. créscu

ESCALATION s. creăştire, crişteáre

ESCAPE s. (a)scăpăre, discăpăre; (safety, salvation) sileaméte;

I had a narrow ~ Pi hir víñe s-chérdu cáplu; (getting rid of) curtursíre → MAKE ONE'S ~

ESCAPE vb. (a)scáp (→ § 32), discáp, asuséscu, ▽curturişéscu, curturséscu; (to get away, usu. by flight) l'-láu fúmlu; **He ~ed** l'-loai fúmlu (lit. 'I got his smoke,' i.e. his fart)

ESCAPE BY A HAIR'S BREATH vb. || ascáp ca di pri per, BASME 295

ESCAPE WITH LIFE AND LIMB vb. (to escape with one's life)

▽(a)scăp cu yeáţă, (a)scáp di moárti

ESCARPMENT s. (a)râpă, rípă

ESCORT vb. pitréc, duc

ESCORTING s. pitreacă

ESOPHAGUS s. anat. glâcă

ESPECIALLY adv. maxutárcu || LITURG 123: ahóryea

ESPIONAGE s. spiunlâche

ESSENCE s. usíe

ESSENTIAL adj. (necessary, indispensable, inherent, unavoidable) ~ căşlu nu s-adără fără c'ág (lit. 'Cheese cannot be made without rennet')

ESTABLISH vb. ▽(a)stăséscu, ▽ta'lu; **A salary will be ~ed for him** Va să-l si tále únă arúgă; (a church, etc.) ▽stiriuséscu

ESTABLISHMENT s. (religious ~) vácúfe

ESTATE s. (property in land) ciflíche, ciuflíche, fármă, múlche, numíe; **small ~** băştină, băşnă

ESTEEM s. (i)htibáre, măriíe, treacă; **G: mále; He does not esteem you at all** Ici nu ti fáte mále

ESTEEM vb. am ihtibáre (ti), l'i fac ihtibáre; lu fac mále

ESTEEMED adj. anguñát, tiñisít; cu anamúze

ESTIMABLE adj. (worthy of esteem) tiñisít → ESTEEMED

ESTIVAL

- ESTIVAL** *adj.* → AESTIVAL
- ESTRANGED** *adj.* (a)xinitór, -oáre; axenít; xinitimén, *m pl* -mėñ
- ETERNALLY** *adv.* (forever) tră tótna, di dáima
- ETERNITY** *s.* zămáne, étă
- ETHER** *s.* anódhim
- ETIQUETTE** *s.* țirimóñe
- EULOGIZE** *vb.* ▼áltu
- EULOGY** *s.* alăvdăciúne
- EUNUCH** *s.* hadúm, *pl* hadúmeani, *G:* hudúm
- EUPHORIA** *s.* ghineáță
- EUROPE** *s.* Evrópe
- EUROPEAN** *adj.* (civilized, ant. of Levantine, Balkan) frâncu (and frângu), fréncu, frântéscu (and frăntéscu, frăndzéscu); *adv.* a-la-frânga (ant. a-la-túrca)
- EVACUATE** *vb.* (to empty) dişértu, guléscu
- EVADE** *vb.* (to elude) ascáp, ▼a(m)firéscu, fug
- EVALUATE** *vb.* → VALUE
- EVAPORATE** *vb.* (to pass off in vapor) hiriséscu, ▼azvímtur
- EVASION** *s.* (expedient, dodge) frămtúra; (escape) fúgă
- EVE: on the ~ of** (a)piríndu, apríndu || BASME 679: príndu
- EVEN** *adj.* ísea; **Even reckoning makes long friends** ~ Fráte, fráte, ma căşlu-i cu parádz → EQUAL; BREAK ~
- EVEN** *vb.* hiu ísea || PB: fac ísea; (to level) ▼ischédz
- EVEN** (used as an intensive word) şi, ş; ~ if I tell you, you cannot help me şi s-țâ spun, s mi-ajút nu poț; măcar, macárim; He would not commit perjury ~ if you tortured him Nu giurá strâmbu, macárim si-l vătămái; Not ~ a crumb has remained Ună sârmă nu-şi armáse
- EVENHANDED** *adj.* driptátic
- EVENING** *s.* seără; **this ~ astára, ástă-seără; It was late in the ~** Erá seără oără; **towards ~** tu nsirátă, pi nsirátă, nădză-oără, di cătră seără; **Good ~!** (when coming in) Búnă seără! (when leaving) Seără búnă! || CUVATA 8: **toward the ~** piningă seără → BE
- CAUGHT BY THE ~**
- EVENING** *adj.* di seără
- EVENING PARTY** *s.* suțâle
- EVENING STAR** *s.* luțeáfir or luțeáfire *m*; luțeáfirlu di seără
- EVENT** *s.* (actual ~) fáptă

EVENTUALLY

EVENTUALLY adv. (in the end) tu burită, tu sônă; tu márdzine, căma tu márdzine, până ma dinăpói; **N:** daporpóia || n-coadă PC

EVER adv. vârnăoară, nițidânăoară; **Have you ~ seen him? Never!** L-vidzúși vârnăoară? Vârnăoară → **NEVER**

EVERMORE adv. → **FOREVER**

EVERY adj. îțe, îțiși, cáthi, **N:** cáfe; **Gop:** cáse-un m, cáse-únă f; cátheși-un; pása, pásă; și fñic și máre; sfáca invar; **in ~ place, in ~ house** tu îți loc, tu îți căsă; ~ **one of you** cáfi un di voi; **He goes there ~ other year** S-dúțe cáthi doi añ; ~ **evening** pása seără; ~ **now and then** di oără oără

EVERY NOW AND THEN adv. ori, ori → **FROM TIME TO TIME**

EVERY ONCE IN A WHILE adv. ori, ori

EVERYBODY pron. tut înslu, îți om, duñáe, **N:** duñáuă, pl duñéi; ~ **cried** plâmse nă duñáe ntreágă; **You should also listen to what ~ is saying** Ascúltă și zboările a duñáuălei

EVERYONE → **EVERYBODY**

EVERYTHING pron. tut, îțe; **She had a son and he was ~ și-aveá** un ficiór ș-tut

EVERYWHERE adv. tu tot lóclu, n toate părțale, toată rádha || **BASME 25:** din sus ân ghios

EVICT vb. (to force out) scot (din)

EVIDENCE s. (attestation) imzáe

EVIDENT adj. límbid, límpide, ayimlíu → **CLEAR**

EVIL s. (a)rău, pl arále; s(c)lab; slăbínță, aspărgăciúne

EVIL adj. s(c)lab, pl m s(c)laghi, f pl s(c)lábē; laiú, f láie, m/f pl lăi; pușclós, niñiruit, uchinát, murtărăuă f; **I came a-cross an ~ man** Ded di om laiú; **to have ~ designs on/against smb.** lu mutréscu n-aráulea

EVIL EYE s. to fall under the spell of an ~ Íau di óclú; **You may have fallen under the spell of an ~ Nápa ñ-loași di óclú** →

CAST THE ~ || óclú aráu (Also in Mod. Greek, see PARALLELE 121);

BASME 136: God protect you from the ~ S nu-ț hібă di óclú!

EVIL SPELL s. vāscānie

EVIL SPIRIT s. har, DIARO 426

EVIL-DOER s. cacurízic, batác, batác; cătíle invar.

EVIL-DOING s. strāmbeăță, urâteăță

EVIL-MINDED adj. andíhristu, -stă, -ștă, -ste; antártu

EVINCE vb. vāpudhixéscu

EVisCERATE

EVisCERATE vb. ▼(di)spântic , vérsu măţăle

EVisCERATION s. (di)spânticăre, dizmăţăre

EWE s. oăie; (milking ~ without lamb) mătrícă, mitrícă, muldză-ră, muldzărcă; **Src:** ʈangádhe; coll. mătrícăme || **GSus:** mutrícă, CL 256; **sterile** ~ biroăne, GOLAB 208; --lamb nălă, m(b)l'oără

EWER s. liyén, liyéne, lién, liéne, iléne

EXACTION s. (extortion, excessive taxation) harăţumă

EXACT adj. saí invar.

EXACTITUDE s. (of a scale, of a clock, of smb.'s mind) aiăre

EXACTLY adv. giústa, giústu, n cap, până tu per, saí, tam or tamám; ~ **at six o'clock** la şeăse oăra giústa; ~ **at this time** giústu tu aístă oără; **It is ~ the middle of the summer** I tamám nădză-veără; ~ **when she was combing her hair** tamám tu oăra cându-şi chiptiná pérлу; **Since then ~ two years have passed** Di-atúmţea tricúrá doi añ ân cap; ~ **one year** un an cu ânlu; (of time) cu oă-ra || (to a hair) BASME 438: până tu per; HRISTU 47: ~ tamam aşă

EXAGGERATE vb. li ngruşédz, li adăvgu, li adăvgu lucrile, adăr hírlu fúne, u fác di per fúne || (to misinterpret, as smb.'s words) li créscu (zboărâli), DIARO 311

EXAGGERATION s. adăvgăre

EXAGGERATED adj. (of statements, news, etc.) ncoărniş

EXALT vb. eftihipséscu, eftihiséscu

EXAMINATION s. exétase, dhuchimăsíre, **G:** íspit

EXAMINE vb. (inspect closely) xităxéscu, xităséscu, sătăxéscu, sităséscu; (of a doctor) ved; **The doctor ~ed me thoroughly** Yeá-trul mi vidzú ghíne || (to interrogate, to question) TULLIV 115: căftărescu

EXAMPLE s. parádhiymă, urnéche, iurnécă; (harsh reprimand, lesson) ibréte; **give ~s** (by terror) dau ibréte

EXARCH s. (head of an independent church; governor) exárhu

EXARCHATE s. exarhát, exarhíe

EXASPERATE vb. scot geánlu, scot súflitlu

EXCAVATE vb. sap; târchéscu; (with one's feet, hands, cláws) rácăéscu

EXCAVATION s. săpăre, târchíre, rácăíre

EXCAVATOR s. (one who investigates) guzgún

EXCEED vb. ▼(a)ntrec, ▼astréc; ~ **the limits** (in doing smth.) para-fác → SURPASS

EXCEEDINGLY

EXCEEDINGLY adv. multu, cum soț nu are, turbăt || BASME 455, 487
lúcrú máre

EXCEL vb. (to surpass) ▽(a)ntrec; He ~ed him in telling lies
Lu-antreápsi cu minciúna

EXCELLENT adj. aléptu, -eáptă, -éptâ, -eápte; háscu, f -că (no
pl forms); di prótă (= first class); spañu, scóntă; an ~ boy un
sémnu di ficiór

EXCEPT prep. (other than) afoără di, (a)hórea di, (a)hóryea di;
She did not have anyone ~ him Nu aveá áltu afoără di nás || CUVATA
23: madan; who else would send me a letter ~ for my brothers from
Romania? Cari áltu vrea-ñ pitracă a ñlia cárti, madan frățli di
tu-Armăni? DIARO 359: Nobody should know that ~ you S-nu u știț
aéstă dicăt voi or aéstă si-u știț maș voi, DIARO 359

EXCEPT THAT cj. mași că

EXCEPTIONAL adj. (superior) spáñu, f -áne, m/f pl -ñiĩ

EXCESS s. to do to ~ vb. para-fác

EXCESSIVELY adv. până di uréclĩ; turbăt

EXCHANGE s. (commercial transaction) alăxíre, dáre-loáre,
trámbă, pl. trănghi; also trámpă, pl trănchi; (sale) alișveríșe

EXCHANGE vb. (to trade) ▽alăxésu (and alâ-), fac dáre-loáre

EXCITATION s. asplindíre, asplinsíre, azmuțáre, azmuțáre

EXCITE vb. (call to activity, set smb. at) azmút; (to sen-
sualize) azdisésu, azgânipsésu

EXCITED adj. aprés, -eásă, -eși, -eáse; asplinsít, azmuțát or
-tát; azdisít

EXCOMMUNICATE vb. ▽afuriséscu, cătărăsésu

EXCOMMUNICATED adj. cătărăsít

EXCORIATION s. zgrâmătúra, sgârietúra, zgáibă

EXCREMENT s. căcăt; also: găvún m, guvún; guluméu m, guluván m;
mérdu m; spreámit m; (in children's talk) cacă f

EXCRESCENCE s. júmbă

EXCUSE s. simbățíre

EXCUSE vb. (to forgive) ▽lértu, ▽simbățésu, N: ▽ascúmpăr; Ex-
cuse mi! Bardhón! or Cu lirtáre!

EXECRABLE adj. → ACCURSED

EXECRATION s. blăstém → MALEDICTION

EXECUTION s. (puting to death with a firearm) tufixíre

EXECUTIONER s. gilát

EXEMPT

EXEMPT *adj.* ni-sudít, lirtát

EXEMPTION *s.* (as of a tax) lirtáre

EXERCISE-BOOK *s.* tetrádhiu *n*, tetrádhi [•dhiĩ] *pl*

EXERT ONESELF *vb.* pidhipséscu || **Cru:** pidipséscu, GOLAB 242

EXERTION *s.* eneryisíre

EXHALATION *s.* (of steam) aburáre

EXHAUST *vb.* (as of walking or hunger) ▼báildiséscu, ▼căpăéscu, ▼nicuséscu, ▼zmurtic; (as of crying) ▼agăliséscu (di plângu), ▼ayăliséscu, mi dirín (di plângu), ▼miucăéscu, ▼măcăéscu (di plângu); (to overwork, to weary smb.) l'-scot pétalile

EXHAUSTED *adj.* curmát; also: ayălisít, băldăsít, căpăít, dirinát, dirnát, liyusít, lişinát, lişnát, stuhinát, tălăít, vătămát

EXHAUSTION *s.* ayălisíre, căpăíre, curmáre, dirináre, dirnáre

EXHIBIT *vb.* (to display) ▼aspún, scot, ▼alávdu

EXHORT *vb.* (to urge on, as horses) văryéscu (and vâr-), parachiniséscu (and pără-)

EXHORTATION *s.* anăngăsíre, anángasi *f*; părăchinisíre, părăchin-síre, parachínise, ştiúri *f*, văryíre

EXHUMATION *s.* dizgrupáre, dizgropăciúne

EXHUME *vb.* dizgróp

EXILE *s.* exuríe, ixuríe, surgúne, suryiúne, suryiunipsíre, xipundisíre

EXILE *vb.* ▼surgunipséscu, ▼xipundiséscu

EXISTENCE *s.* (life) băná, bănáre → EKE OUT ONE'S ~

EXIT *s.* işíre, inşíre; (escape, way out) căráre || HRISTU 5: işari → MAKE ONE'S ~

EXONERATE *vb.* || scot cu fáţa albă, BASME 177

EXORCISM *s.* (a)măyipsíre, mândipsíre, nămătisíre → BEWITCHMENT

EXORCIZE *vb.* (a)măyipséscu, cărmuéscu

EXPAND *vb.* ▼tíndu || (of dough) asfíngu, CAPIDAN 148

EXPANSION *s.* tíndire, tindeáre, creăştire, crişteáre

EXPATiate *vb.* para-ngréc

EXPATRIATED *adj.* xinít; xinitimén, -énă, -éñ, -éne

EXPECT *vb.* ▼aştéptu, ▼(a)păndixéscu, ▼apăndăxéscu

EXPECTANT *adj.* (pregnant) greáuă *f* || ALR 328 (of cows) afeátă

EXPECTATION *s.* apăndixíre, apăndăxíre

PECTORATE *vb.* hârpúéscu

PECTORATION *s.* hârpúíre

EXPEL

EXPEL vb. agunăscu, *N*: azgunésu; scot || *Cru*: ayunăscu, GOLAB 196; → FORCE OUT

EXPEND vb. (a)spárgu, hărgescu, hărgiuescu, ▼hirisescu, hunipsescu, bitisescu

EXPENSE s. éxudh, hárge, hărgilâche; **He needed that for travel expenses** L-lipseá tri hárge pri cále; (act of spending) hărgíre, hărgiuíre || CAPIDAN 155: exúdă; BATSARIA 6: at the ~ of another pi cheále xeánpă

EXPENSIVE adj. scúmpu, -mbu *m pl* scúnci, -ngi; custisít; (excessive, of price) (a)nsărát || **very** ~ scúmpu foc (lit. 'expensive fire' = you cannot approach it as you cannot approach fire, because it burns you), PARALLELE 128

EXPERIENCE s. (practice) practichíe

EXPERIENCE vb. (to undergo) trec prit

EXPERIENCED adj. (hard-boiled) pățât, fricát; tricút prit țir ș-prit sítă; (of a thief) cu cízme (lit. 'with high boots') → SMART, VERSED

EXPERT s. → ADEPT

EXPIRATION s. sufláre

EXPLAIN vb. ▼limbidzăscu, limbisescu; ▼exiyisescu, ▼xiyisescu

EXPLANATION s. limbidzâre, exíyise, xíyise, xiyisíre

EXPLICATE vb. → EXPLAIN

EXPLODE vb. crep, plăscănescu (and plâscâ-)

EXPLOITED adj. (used unfairly) mûlsu, -lsă, -lși, -lse; dipirát

EXPLORED adj. zgruñít

EXPLOSION s. cripáre, plăscăníre

EXPOSE vb. (to fall, to lay open) cad; **Today we will ~ ourselves to rifles** Vai cădém az pri tuféchi [•fék']

EXPOSED adj. (unprotected) ni-afirít; (~ to winds, rain) bătút (di); (~ to the sun) ntilistrát di soáre

EXPOSURE s. (~ to danger) dăldăsíre

EXPRESSLY adv. (for the express purpose) castíli; **It has been done ~ for such occasions** Eásti fáptu castíli ti așa → INTENTIONALLY

EXTEND vb. ▼tíndu, ▼ntíndu, ▼lărdzescu, créscu, ▼lundzescu, ▼spirlundzescu

EXTENSION s. tíndire, tindeáre, măríre, lărdzíre, creáştire, crişteáre

EXTENT: → TO THE UTMOST ~

EXTENUATION s. căpăire → EXHAUSTION

EXTERMINATE vb. buréscu; (to ~ lice) ▼dispiducľédz

EXTERMINATION s. (of lice) piduce, biduce, mbiduce

EXTINGUISH vb. (of a fire and fig.) ▼(a)stíngu

EXTINGUISHED adj. (a)stímtu, m pl -mțâ, f pl -mte

EXTIRPATE vb. (as of weeds) zmúlgu; (as of mice) ascáp (di)

EXTOL vb. (to glorify) cântu, vâlțu, lăvdu, dhuxăsescu, dhususescu

EXTOLLING s. lăvdăre, dhuxăsire, dhuxusire

EXTORT vb. (a)ghizmédz

EXTRA adj. (additional, more than needed) nsus, ma nsus, pri ma nsus; I have a few ~ Am născănte pri ma nsús

EXTRACT vb. scot; (forcibly) ▼zmúlgu

EXTRACTION s. scoătire, scuteăre; of high ~ (origin, lineage) di sóie märe → ANCESTRY

EXTRANEOUS BODY s. (as in wheat) plătítă

EXTRAORDINARY adj. (remarkable) nțirnút cu sită di mătăse (lit. 'sifted with silken sieve') || (luxurious) țivă éxtra di tut, BELIMACE 57

EXTRAVAGANT adj. (wasteful, spendthrift) hărgiuitór, spátal

EXTRAVAGANTLY adv. to spend money ~ fac părădzlí jir

EXTREMELY adv. (very) múlțu; câtu s-dzâți || ALR 1367: di căle nafoără

EXTREMITY s. (end) căpit

EXUBERANT adj. yiós; hărós, -oăsă; l'-si fătă Hristólu n căsă

EXULTANCE s. azdisire

EYE s. anat. óclú; derog. dzíf m, burlídhă, pălăthíre (lit. 'window'); imprec. Damn your eyes! S-ț-arsără pălăthírile!

(orifice of a needle) coăca (or gúva) a áclui; măgheăuă; ureá-clé; (~ of a clasp) záva theámină; with burst ~s cu óclí cripát → EVIL ~, PUT OUT SMB.'S EYES, SET ~S ON, UNDER SMB.'S EYES || Arm, Kok, LvO, Mal: óclu; Mul, Plat: ochiu, B-ARCH 183; with the tail of one's ~ cu coăda óclúlui or cu coăda di óclú, see PARALLELE 154

EYE vb. mutréscu; ~ carefully mutréscu di la únglí pân la cap

EYE SOCKET s. anat. cáfcălă

EYEBALL s. || Peș: om, CL 257 (lit. 'man')

EYE-BOLT s. (of a steel-yard) bilcíc, muștúc, sérghe

EYELASH

- EYELASH** s. peână || ALIA 187: mătușină, peână di óclî, pēnă
EYELID s. dzeână || *GSus, SJos, Peș, Pls*: căpăche, CL 41; *Amc*:
 frândză di óclû, SCHL 116
EYESORE s. vazmó
EYEWITNESS s. mărtur, șait

F

FABLE s. părăvulie, părămîth; to become the ~ of the town
 agiungu părămîth

FABRIC s. (rather thick, as for coats) stófă, pulură; (of
 cotton or wool) fótă; (of silk) díbă, geamfése; (printed cotton)
 chitábí, chitábíe; (satin mixed with cotton) cutnie; (for tents)
 cidăre, téndă

FABRICATE vb. ndreg, țas

FABULOUS adj. || BELIMACE 57: ca țivá di spúnirli a părămîtilor

FACE s. fătă, prósupă, surétă, máste; He saw her pretty ~ Vidzú
 mușeata-lí máste; (aspect, face) ceahré; ~ to ~ andícra, andí-
 crita, carsí || LITURG 128: fiutiúrá; CUVATA 3: prósup

FACE vb. (to meet, to encounter) dau chéptu cu

FACILITATE vb. lișurédz, ▼ifculipsésescu

FACILITY s. (ease) lișureăță, nișureăță, ifculííe, ifculíe

FACT s. fáptă, lucrú → BECOME ~ || PC: (case, instance) úná

FACTORY s. fábrică, fámbrică, fávrică

FACULTY → COLLECT ONE'S FACULTIES

FADE vb. (as of flowers) ▼aludzăscu, ▼arăhñisésescu, ▼aspárgu;
 (of a person's face) ñ-si bubuchiseăște fătă, ▼bubuchisésescu,
 ▼mărăndédz, mărănghipsésescu, mărănghisésescu, ▼pălésescu, ▼vintin,
 ▼viștidzăscu, ▼nviștidzăscu

FADE AWAY vb. (as of beauty) ▼apún; ▼pălésescu

FADED adj. arăhñisít, bubuchisít, mărănghisít, pālít, veăștid,
 viștiz, viștijít, vintinát; (of meat) aludzât

FADING s. viștijíre; also: arăhñisíre, mărănghisíre, pālíre,
 vintináre

FAECES s. → FECES

FAG vb. ▽zgrum tu lucrú, agăliséscu, ▽nicuséscu → EXHAUST

FAG END s. || (unburned end of a cigarette) PC: armăsitură di la țiyără

FAGGED OUT adj. curmăt → TIRED

FAG(G)OT s. (sticks or twigs of pine-tree used for fuel) dzádă

FAIL vb. cad, cad niptút; nu ñ-si văpseăște óulu [o^u•] || **The two men failed to do business together** nu feățiră vârnă câșări dóili, DIARO 206

FAILING s. med. slăbeăță, slăbínță, slăbíle

FAILURE s. (of a person) ni-prucupsít, om fără prucuchie → GOOD-FOR-NOTHING; (fiasco) ni-prucupsíre, căcătúra; (used as an interj.) căcătă luyurie!

FAINT s. (fainting fit) lișín, lișínăre, lișínătúra; also: mi-lie, căhtíre, căpăire, liyursíre

FAINT adj. lișínăt, lișnăt; **to feel** ~ atihiséscu || ~ **with hunger** lișínăt di nimăcáre, BASME 57

FAINT vb. ▽lișín, ▽lișínédz; also: ayăliséscu, agă-, ayă-, li-yuséscu, mi-arúc n-a-răului, ñ-căde milíe, ñ-víne milíe

FAINT-HEARTED adj. pabés, ba-; f -ésă m pl -éși, f pl -ése

FAIR s. păzáre, pănăyír, păniyír

FAIR adj. (not dark) (a)rús, m pl (a)rúși; (pleasing) arisít; (beautiful) mușăt; (clear) curát; (favorable) fursatlí; (light in coloring) albér, -éră; albúș, arús; **by ~ means** → ABOVEBOARD || DIARO 135: arúscă f ('blond')

FAIRNESS s. driptáte, driptátică, dhíche

FAIRY s. dzână (and zână), argheándă; álbile pl f def; mușeá-tile pl f def (lit. 'the pretty ones') || **I am not a ~, I am only your fiancée** Nu estu ghindă, estu goală susita a ta, HRISTU 64

FAIRY adj. cântát; ~ **horse** cal cântát; ~ **bird** pułu cântát

FAIRY TALE s. părămíth, N: părămís

FAITH s. bésă, dínă, féde, imáne, píste, vereáuă; (religion) thrischíe, nom → BREAK ~ WITH SMB.

FAITHFUL adj. di bésă, besalâ, pistó, pistimén, -énă, -éñ, -éne; also mbistimén

FAITHLESS adj. dinsâz, -âză, -âjî, -âze → INFIDEL

FAITHLESSNESS s. apistíe, băbislíche

FAKE adj. cálpu, -lpă, -lchi, -lpe; also: cálpic, cálbic; A ~

FAKE

coin never gets lost Părălu călbic puté nu cheäre → FALSE

FAKE vb. plăn(ăs)escu → DECEIVE

FALCON s. (various species of birds of prey:) aitó, âțiră, caracăxă, ciuligán, fiturîsche, gărăchínă, ghirăchínă, yirăchínă, yearăchínă, yirác, hută or útă, iacmageáie or acmageáie, lîpurár, órñu m, órñe f, pirít, sácól, stavraít, schipóñiu, schi-póñu m, schipoáñe f, sfrindzél, șaín, vúltur, schifțér, xiftér

FALL s. (an instance of falling) cădeäre; (autumn) toamnă; (long mild ~) tumnăriu; ~ is coming Ntumneádză; ~ has come (Chirólu) ntumnă; last ~ ástă-toamnă; ~ of night ntunicată; at the ~ of night tru ntunicată || ~ is coming Ndumniádză, K-D 114

FALL vb. cad (→ § 32); (to ~ heavily, of snow or rain) l'-u ndeásă; Snow began to ~ heavily Neáua acăță s-l'-u ndeásă; (of night) murdzeăște, ntúnică; (of frost) brumeádză, mbrumeádză

FALL ASLEEP vb. dórmu, ▼agărșescu; The woman fell asleep and slept Niveásta s-agărși ș-durñi || TULLIU 80: agărșescu

FALL BACK vb. ▼scad, ▼trag năpói

FALL DOWN vb. sărúp, surúp

FALL GUY s. apló, ageamít

FALL HEAVY UPON SMB. vb. (as a threat) Lu-nvét eu panachída! l'-arăt; He'll fall heavy upon him! l'-arătă năs!

FALL HELPLESS vb. (to collapse) cad stog (n páde)

FALL ILL vb. cad niptút, hivrésu, hiuvrésu, lândzidzăscu; impers. mi hiuvrueăște || (to fall terminally ill) ñ-l'au lélea, BASME 627; cad greu lândzit

FALL IN vb. (of land, etc.) cad, ▼ahândusésu, afundusésu, ahundusésu, ▼hândăcusésu, sărúp, surúp; (as of an old house) ▼ruvuésu, ruvulésu, arăvulsésu, ruvulsésu, ▼arăsvuésu, cad n páde, cad stog, ▼gărmisésu, ▼ruzuésu, ▼survulísésu, tălcésu, ▼vérsu mpáde || Peș: zvrnuésu, CL 269

FALL IN DROPS vb. (to let fall in drops, to drip) chicutédz

FALL IN LOVE vb. ñ-cáde tu ínimă, ñ-arúc vreárea pri, ▼alughésu, ñ-si alăcheăște buríclu; She had fallen in love with an Arab și-aveá arcătă vreárea pri un aráp || Cru: mi erotipsésu pri vărnu, GOLAB 214; ñ-ínră tu ínimă, BASME 60

FALL INTO ABEYANCE s. bătălúsire

FALL INTO A PASSION vb. l'au vímtu → FLY INTO A TEMPER

FALL INTO DISUSE vb. ▼nviclédz, ▼nvicléscu

FALL INTO RUIN

FALL INTO RUIN vb. tălcéscu

FALL INTO SIN vb. întru tu amărtie

FALL INTO THE TRAP vb. cad tu băță (or tu yrip, tu tăpîță);
 ñ-cad ăñ prîncă, mi acăț di păturli cicioăre

FALL OF NIGHT s. nsirăre

FALL OUT WITH SMB. vb. u-arúp (or u-tál'u) cioára (cu); u-as-
 párgu uspițâla (cu); ▼ancăciu (and angăciu) || aspárgu aloáturle,
 BASME 351

FALL PROSTRATE vb. í-fac taéte, í-fac timină

FALL SICK vb. ▼lândzidzăscu

FALL SILENT vb. (to get dumbfounded) || **Cru:** amút, GOLAB 198

FALL TO PIECES vb. ndăcăněscu

FALL UPON SMB. vb. urněscu → RUSH ON

FALLACIOUS adj. → TRICKY

FALLACY s. ≈ dzăgădire

FALLEN adj. (injured or dead) cădzút; (as of a cellar; fig. as
 of a sinner) sur(u)pát; (as of smb.'s looks or hair) sălăghít

FALLEN OUT WITH SMB. adj. ncăceát (cu)

FALLING ASLEEP s. adurñire

FALLING DUE s. (deadline, as of a payment) murmín

FALLING IN s. arăvuire, aruvuire, ruvursire, ruvulsire, ruzu-
 ire, survóiu

FALLING IN adj. cădzút, aruvulsít, arăvăít, aruvuít

FALLING-OUT s. → QUARREL

FALLOW adj. (of land) apăryisít

FALSE adj. bírbu, m pl -rghi; plan, m pl plañ; (as of money)
 cálpu, m pl -lchi; cálpic; cálpăzán; (as of a witness) strâmbu, m
 pl -ângbi, f pl -âmbe; to take a ~ step cálcu strâmbu

FALSE OATH s. yealán-giurátic

FALSE STEP → TO TAKE A FALSE STEP

FALSEHOOD s. tácmă → LIE

FALTER vb. ▼clátin, ▼clătín

FALTERING s. (broken or weak speech) băbălire, bărbărire, dăr-
 dără

FAME s. anáme → RENOWN

FAMILIARIZE vb. → ACCUSTOM

FAMILY s. fămeále, fumeală, **N:** fumél'u; of good ~ di cásă máre,
 di ugeáche, di poártă máre; old ~ ugeác vécl'u || **Cru:** fămilíe,

FAMILY MAN

GOLAB 215; MERCA 3: (clan) ghireáuă

FAMILY MAN s. (usu. with many children) familít

FAMINE s. zîe, foámită, foámite

FAMISH vb. (to starve continuously) agiún, agiunédz

FAMISHED adj. líhud, m pl -hudz

FAMOUS adj. lăvdát, avdzât, cu númă, cu sémnu, mărít

FAN s. (device) avríță

FAN vb. (of seeds) ndzirnédz || PC: dau la vímtu

FANATICAL adj. fanátic

FANATICISM s. fanatizmó

FANCIFUL adj. căpriceárcu, -rcă, -rți, -rțe → CAPRICIOUS

FANCY s. gústu; to take a ~ to smb. ñ-cáde tu vreáre máre →

CAPRICE || Alb: chéfe; His ~ is gone L-armási chéfea, CAPIDAN 177

FANCY adj. căpriceárcu, -rcă, -rți, -rțe; (ornamental) stulsít

FANCY vb. ▼făndăxéscu; Just ~! Ba!

FANG s. cărinte (and cărínde)

FANTASY s. fändăsíe, fändăzíe, fändăxíre

FAR adj. dipărtát, dipărtós; lúngu, -ngă, -ndzi, -ndze

FAR adv. dipărte, nclo dipărte, náparte; ~ from me náparte di míne; lárugu; from ~ di lárugu; thus ~ pân tru aístă hópă → AS ~ AS, AS ~ AS ONE CAN SEE || ~ away, very ~, as ~ as: He went very ~ S-dúsi Brúsa (Brusa is a city in Turkey), DIARO 368

FARAWAY adj. → FAR

FAREWELL s. dispărțâre; s. and interj. cále-ambár, oáră búnă; Dú-te ambár! to bid ~ or cale-ambár; mi lértu (di) → BID ~

FARRIER s. albán, nalbán, pitălár

FARINACEOUS adj. fărinós, -oásă, -óși, -oáse

FARM s. fármă; (~ of a monastery) mitóh, mitóhe

FARM HUSBANDRY s. zivyărlíche

FARMER s. (prosperous ~) chibúr || Cru: huniát, GOLAB 220

FARMING s. zivyărlíche; sheep ~ cilnicátă; Sheep farming is no easy job Cilnicáta nu si scoálă líșór

FARMSTEAD s. catándă, nicuchirátă

FARMYARD s. cúrti → YARD

FAR-OFF adj. dipărtát; dipărtós, -oásă, -óși, -oáse

FARRIER s. nalbán, pitălár

FARSIGHTED adj. (wise) aduchít

FART s. bișínă; (as ono.) pârț || DIARO 111: fum (lit. 'smoke')

FART vb. ▽bes, ▽bişinédz, arúc bişîñ; **to ~ noiselessly** li-arúcă cúfe 3 sg. || DIARO 117: trag fúmuri

FARTHER ON adv. căma nclo or cama nclótec || HRISTU 18: ma nclo

FARTHING: ≈ cărândână (and cărântână, cărândână); **I don't care a brass ~!** (= *I don't give two cents*) Hăbăre nu am! **It is not worth a ~!** Nu făţe níţi únă cărândână! **to the last ~** (everything) pân tu ac (lit. 'up to a needle')

FASCIA s. (as for swaddling infants) fáşe

FASCINATE vb. mândipséscu

FASCINATED adj. mândipsít

FASHION s. (vogue) módhă; **after the French ~** a-la-fránga

FASHION vb. (to form, to shape, to mold) turnipséscu

FASHIONABLE adj. galántu, -ntă, -nţâ, -nte → MODISH

FASHIONING s. turnipsíre

FAST s. (a time of fasting) păreásiñ f pl

FAST adj. (firmly fixed) ni-minát; (deep, as of a sleep) ahândós; (tight) stres, f -eásă, m pl streşî, f pl -eáse

FAST vb. ţân păreásiñ, mársinédz; **-ing woman** trimiroáñe

FAST adv. ayíú, ayíu, anyíu, nyíe, yíe-yíe; cu ayiuseálă, cu avrápă; alága (or alága-fúga), dălága, gudalágă, **N**: curúndu or crúndu; agúña, **Gop**, **Mul**: agóña; máni-móni, prápa, ân prápă; căma troáră (DDA: 955); **very ~** apălă, ca curşúmlu; (of smth. that sells well) ca pânea căldă; **Come ~er, because they have been waiting for you!** Căma crúndu, că ti-aşteáptă! **Climb up the poplar fast!** Ayíú alínă-te sti plup! **as ~ as possible** t-un aditic, pi arăchí-tă; **~ and much** cu lîngura; **The boy learned to read and write very ~** Ficiórlu li nviţă cu lîngura || STERE 21: cuşîi; CUVATA 9: **as ~ as possible** ţi ma-agóña

FAST BREAKER s. puríntu (and puríndu)

FAST BREAKING s. purintáre

FAST DAY adj. (of food) mársin; **~ pie** pítă mársinátă

FAST DAY FOOD s. puríndă, mărşineáţă

FASTEN vb. ▽stríngu, ▽stiriuséscu; (as a dog) ▽leg; (to ~ nails) ▽sfinuséscu; **to ~ one's eyes on smb./smth.** mi si alăchés-cu óclil' (níngă)

FASTENER s. cipráche, ciupráche, ceapréche, clíşúţă; **N**: ciuprécă, cupceáuă, cupítă || **Peş**: filíche, CL 45

FASTIDIOUS adj. garamitlíu, f -líe, m/f pl -líi

FASTING

FASTING s. mǎrsináre, păreásiñ f pl; trímír

FASTNESS s. ni-mináre

FAT s. grāsíme, umtúra, líydhă, lărdhíe (and lărdíe); the best part of smth. || CUVATA 28: păstó → EAT THE ~ OF THE LAND

FAT adj. gras, N: greas; dim. grāsíc → CUT IT ~, CUT IT TOO ~

FATE s. mîră, N: fátăză → DESTINY

FATED adj. ursít

FATHER s. tătă, pl tătâñ; tátu, tâte, tāti, aféñdi, aféñdu, bába, pl bábañ; **Zag:** andíc; (in swearing) yuñó; **To the devil with your ~!** Lo-ț dráclu yuñólu! (rare) patéra; (priest) aféñdi; préftu; (addressing a priest, voc.) yisíte!

FATHER vb. nfumilédz

FATHER-IN-LAW s. sócru, sócur; his/her ~ sócur-su

FATHERLAND s. pătrídhă (and pătrídă); (the place where one lives) vădáne

FATIGUE s. curmáre; also: apustusíre, buhtíre, bréngă

FATIGUE vb. apustuséscu → TIRE OUT

FATTEN vb. vngraš, vngrašédz, sărcuséscu; iron. bag sândze

FATTENING s. ngrășeáre

FATTISH adj. grāsíc

FATTY adj. gras

FATUITY s. huțáme

FATUOUS adj. dabóla invar. → STUPID

FAUCET s. (of a barrel) canélă, sóche → BUNG

FAULT s. căbate, stépsu, stipsíre || **Cru:** mǎhănă, GOLAB 234 || CARA-FOLI 67 and 85; căbăhátí; ibíd. 33: căbăhsítí; 85: ftéxim; **it's not their ~** ftéximlu nu-i a lor

FAULTLESS adj. ni-stipsít → INNOCENT

FAULTY adj. stipsít

FAVOR s. (service) huzméte, usméte, arigé, rigeáie; **Gop, Mul:** arâjéie; **Do me a ~** Fă-ñ únă huzméte (or: Ț-fac únă rigeáie); **to be in ~ with am plătări** → REQUEST, DO A ~

FAVOR vb. (to support, to prefer) fac háre; (to resemble) ȳaundzéscu (with dat.); ñ-u adúc (pri or cu)

FAVORABLE adj. cu háire, tihiró, fursatlí, -sătlí

FAWN vb. vğúdur, vğuduréscu, culăchipséscu

FAY s. → FAIRY

FAZE vb. (to disturb) alăcéscu mîntea; (to dishearten) vāpilpi-

FEALTY

sésescu

FEALTY s. bésă**FEAR** s. frică; **out of** ~ di frică, di aspărizmă, di aspăryiu → **BE PARALYSED WITH** ~, **PUT** ~ **IN SMB.'S HEART****FEAR** vb. ñ-u frică**FEARFUL** adj. fricós, aspărós, chiutí, dzadílă; áre ínimă di l'é-pure (lit. 'has a hare's heart'); lépur eáste (lit. 'is a hare'); nu-áre arândză || **HRISTU** 34: fricăros and 37: friăros**FEARLESS** adj. ni-aspăreát, ínimárcu, ínimós, caidígí**FEARLESSNESS** s. cutidzáre**FEARSOME** adj. → **FEARFUL****FEAST** s. uspét; **to give a** ~ **for** l'-aştérnu tavérná → **BANQUET****FEAST** vb. (to celebrate) yiurtisésescu, yiurtusésescu; **to** ~ **one's eyes on smb./smth.** ylindipsésescu, l-fac síre, siryinsésescu**FEASTING** s. băiráme**FEATHER** s. peánă**FEATHER ONE'S NEST** vb. acáţ maiáuíă → **PROSPER****FEATHERED** adj. (as of a dragon) cu peáne**FEATURE** s. (as of smb.'s face) físe, măsídhă, misídhă, ñisídhă**FEBRUARY** s. Scúrtu, şcúrtu, Flivár; ~ **the nasty** şcúrtu aţél rău**FECES** s. → **EXCREMENT****FECKLESS** adj. ni-ácşu; náxu, f -xă, m pl -cşi, f pl -xe**FED** adj. (well ~, of a horse) urdzát; (milk fed, speaking of a suckling) aplicát**FEE** s. plătă, dat → **TAX****FEEBLE** adj. s(c)lab, m pl s(c)laghi; also: azmét, chirchinéc, hárval, piliciós, -oásă, -óşí, -oáse; m/f pruzúme, pl -zúñ; târós, -oásă, -óşí, -oáse; zaíf, m pl -ífi, f pl -fe; zaífcu**FEEBLEMINDED** adj. lócă invar. → **STUPID****FEED** s. || **to be off one's** ~ nu ñ-si mǎcă, **BASME** 132; nu ñ-si bágă ţivá n gúrá, **BASME** 39**FEED** vb. ▽hrănésescu, ▽hărnésescu, ▽hăréscu, tăisésescu; (to support) ▽ţân; (to cram) ▽astúp; (to ~ from the mother's mouth) mǎtríc, mǐtríc, nǐtríc, nutríc, ntríc**FEEDING** s. hrăníre, hărníre, mǎtrícáre, ntrícáre**FEEDING BOTTLE** s. lástic**FEEDING TROUGH** s. (for animals) pǎhníe**FEEDLOT** s. păşúne

FEEL

FEEL vb. (to perceive, to be aware) simtu, síntu, sântu, ▼sim-
țescu, duchescu; (to touch) ahulescu; (to examine by the feel)
păspătescu, pusputescu, pusputipsescu; (to have a presentiment)
▼privéd, ▼pruvéd; I ~ a cold shiver go down my back Mi treățe un
hir arățe pi tu păltări; Mi treățe glăță di frică; to ~ a long-
ing mi ła dórľu (di); to ~ a thrill trîhir, trihirédz; ▼nhiu-rédz
[nhi•u•]; to ~ bad about smth. ñ-vîne cripăre; to ~ dithery ñ-fug
bișîñ; șeăpti-óptu ñ-si dúțe; to ~ enmity ▼pizmusescu; to ~ faint
atihiséscu, mî-arúc n arăľlui; to ~ hungry (intensively) ñ-si dú-
țe gúra la ureăcle; to ~ ill atihiséscu; to ~ peckish (to starve)
crep di foáme; to ~ sick ñ-yîne greăță; ñ-eăste greăță (di); to ~
the pinch (to rough it) bat tămbărăľu; I don't ~ up to it (I do
not have the courage) nu-ñ țâne stricătoărea || ~ vexed; imper. 2
sg: Nu ț-u măcă ínima! BASME 52; to ~ relieved ñ-yîne ínima la
loc, BASME 289; ALR 1367: I ~ very ill Mi duchescu arăľu di căle
nafoără

FEEL A LUMP IN ONE'S THROAT vb. || STERGHIU 3: noádi ñi s-acăță
tu gurmáz

FEELING s. șămțăre

FEELING adj. adilós

FEIGN vb. mî fac; **Father Coma** ~ed ninny Pópa Cóma s-fête glar

FELL adj. ni-ñilós; fuvirós, -oásă, -óșî, -oăse

FELL vb. (to ~ smb. to the ground) cúlcu n páde [mpádi]

FELLOW s. soț; (chap, lad) junóp, giunóp, firfirúș

FELLOW-TOWNSMAN s. huryearít

FELLOW-COUNTRYMAN s. patriót

FELLY s. (of a wheel) || **SJos**: cóthor, cóthar, CL 42; PC: ra-
hótă; culiló

FELT s. mătăfe

FEMALE adj. theámin, heá-, seá- (ant. máscur); a ~ mule múlă
seámină; mulíreescu, -rească, -rêști, -rêști; the part of a church
reserved for women mulíreásca

FEMININE adj. → FEMALE

FEN s. válťu, varcó

FENCE s. gárdu, ploc; (~ made of boards) tărácă || ALB: **Kérb**,
Pe: gardhu, BRÂNCUȘ 557

FENCE vb. ngărdédz, ngărdescu, ntărác

FEND vb. ▼ápăr

- FENDER** *s.* (fireguard of stone, as in a stove) *pirumáh*
FENNY *adj.* báltós, -oásă, -óşî, -oáse; also váltós
FERAL *adj.* ágru, áyru
FERMENT *s.* (for dough) maiáúă, piteáúă, *G:* zaciú
FERMENTATION *s.* (of dough) yineáre
FERN *s. bot.* feárică
FERRYMAN *s.* varcagí, cáiccí
FERTILE *adj.* || âmbugát, *BASME* 18
FERVENT *adj.* aprés, -eásă, -éşî, -eáse
FERVID *adj.* aprés, -eásă, -éşî, -eáse
FESTER *s. med.* cuptúra, proñ
FESTER *vb. med.* adún puróñ
FESTIVE *adj.* písím, -mă, -siñ, -sime
FETCH *vb.* adúc
FETCH ONE'S BREATH *vb.* ñ-láú adíláticlu
FETCHING *adj.* nóstim, -timă, -tiñ, -time
FETID *adj.* ambutós, -oásă; dâh(â)nít; (as of meat) añurzít
FETLOCK JOINT *s.* pulú
FETTER *vb.* leg tu singír, vñcheádic → SHACKLE
FETTERS *s.* heáre *n pl* → MANACLES
FETTLE: (as of a horse) in good ~ pri trup
FEVER *s. med.* cáldúra; *fig.* throw smb. into a ~ l'-frig máţále → TEMPERATURE
FEVER *vb.* hivrésú, hiuvresú
FEW *adj.* niscântu (and nscându); a ~ hares niscântâ lépuri; a ~ sheep niscânté oi; puţân, pţân, psân; ndoi *m*, ndoáúă *f*; vârnă ndoi *m*, vârnă ndoáúă *f*
FEWER (as of smth. missing) || un cama nghios (lit. 'one lower')
BASME 312
FEZ *s.* (white cotton ~) tirlíche, barbarúsă (and bărbă-)
FIANCÉ *s.* duduşeán, isusít
FIANCÉE *s.* duduşeánă, isusítă || *MURNU* 12: pruxinítă; *F:* susită,
HRISTU 64
FIASCO *s.* ni-prucupsíre
FIB *s.* minciúnă → LIE
FIB *vb.* uidiséscu nă minciúnă; măsín curnuţeále → LIE
FIBER, FIBRE *s.* íne *f pl*
FICKLE *adj.* (flighty) 3 *sg:* nu-áre ful'ór ân cap; nu-i angreácă

FIDDLE

míntea; nu sta pri únă

FIDDLE s. avyiulíe, chimané, chimanée, zancacrútă, zăngănă ||
Peş: zăngălăcútă, CL 263

FIDDLER s. avyiulgí; **N:** cealyagí; chimanigí; dumdúm invar; sa-
 segí, yíftu; (Tirana) sazagí; zăngănár; coll. ghiúmuri; **The ~s**
have arrived Viñířă dum-dúm || **Peş:** zăngălăcutár, CL 263

FIDDLESTICKS! interj. ~ Hăbáre nu ám!

FIDELITY s. bésă

FIDGET vb. am furnídzi la cicioáre; am yérnu la ínimă; nu mi-
 acătă (or nu mi áre / nu mi áflă) lóclu; nu-ñ si aşteárne

FIDGETY adv. asiyúriftu

FIELD s. câmpu (and câmpu); dim. câmpíş, câmpíc; (land for
 tillage) ágru, águr; **sown** ~ simănătúřă || **Cru:** áyru, GOLAB 196

FIELD-GLASS s. (binoculars) chéle, dulbíc

FIEND s. drac → DEVIL

FIENDISH adj. drăcuréscu, -rească, -reşţă, -reşti → DEVILISH

FIERCE adj. (as of a look) gúvru || arnăút m, -ă f, DIARO 75

FIERY adj. sértu, -rtă, -rţă, -rte; sértic → ARDENT, IRRITABLE

FIFTEEN num. ţísprădzate, ţíspră || CUVATA 1: ţísprădz

FIFTH ord. ţínţirlu || **Cru:** pémtu, GOLAB 242 → § 28.2 above

FIFTY num. ţindzăţi

FIG s. bot. hícă; **I don't give a ~** Hăbáre nu ám

FIGHT s. alúmtă, alumtăre, aluptăre, alumtátic; lúptă, lúftă,
 lúftă, lúftuíre, lúftíre, bătie, géngă || HRISTU 6: polim

FIGHT vb. ▽bat, ▽lúptu, lúmtu, lúftu, lúftuéscu, lúftéscu, ▽am-
 pulimséscu, ▽ampuliséscu, ▽deápir, ▽azvíngu; 3 pl: şi-arúp su-
 mărili or şi-măcă sămărili || (~ like bitter enemies) s-măcă ca
 câñlí 3 pl (lit. 'they eat one other like dogs'), PARALLELE 120

FIGHTER s. lúftă, pl lúfteaň

FIGMENT s. sufíe

FIG-TREE s. hic

FIGURE s. (of people) figúřă, fighiúřă, fiutiúřă [fíu•tíú•ră]
 → CUT A ~

FIGURE vb. (to represent, to be) ▽părăstăséscu, ▽părăstiséscu

FIGURE OUT vb. || **I can't figure it out** Nu ñ-u-ncápe míntea
 (lit. 'my mind cannot comprehend it'), PARALLELE 126; (to imagine,
 to invent) chiuluéscu, CUVATA 3

FILAMENT s. (as the ~ of a lamp) fitíle or fitíl

FILCH

FILCH vb. ciun, ▽ahuléscu, ▽anvăléscu, ▽anvărtéscu, sufruséscu
 || DIARO 197: câléscu

FILE¹ s. (for rubbing down a hard substance) lîmă, arinie, ar-nie, arneală

FILE² s. (row) arádhă; (record): to be old ~ (i.e., to be experienced, to be an old hand at smth.) âñ tricú rúglu prit náre

FILE vb. (to smooth, to rub down) arinsécu

FILIGREE s. sermăe, sirmatiró

FILL vb. ▽úmplu; (to satisfy, to sate) ▽tâpuréscu; (to ~ to capacity) dânguséscu, suruséscu; (to put close together) ▽stimu-xéscu; to ~ up para-úmplu; (as a pipe) ▽úmflu || ~ed with mud fapť di muzgă, HRISTU 60

FILLET s. pânglică, pântlică

FILLING s. umpleăre, úmplire; (~ to capacity) dângusîre, suru-sîre

FILLY s. iăpă

FILM s. (thin skin) peăje, pijilínă

FILTER vb. ▽stricór

FILTH s. murdăríle, murdărlăche, smăgă, cóthrá; lăvăşitúrá, lăvuşitúrá, lăşitúrá, lăvíle, léră

FILTHY adj. murdăr → DIRTY

FILTRATE vb. → FILTER

FILTRATION s. stricurăre

FIN s. (of fish) leăstră

FINAGLE vb. ncălťu → SWINDLE

FINAGLER s. (swindler) zulumgí

FINCH s. orn. angícă

FIND s. → MAKE A LUCKY ~

FIND vb. ▽áflu, ▽apúc, ugrădiséscu; We found him exactly as he was having dinner Lu-apucăm análtu pri meăsă; ~ a job ▽zburăscu (la); He found a job in a bakery Si zbură la únă fúrnă; to ~ fault with (to criticize) ľau părătúrá; to ~ fault with a fat goose ľ-áflu coăde, ľ-bag coăde; to ~ it hard to ñ-yíne bête; to ~ one's way in (as of a wolf trying to get to the sheep) ▽aúrlu; to ~ shelter ľau pâne; They learned out where the emperor had found shelter Loără di hăbăre iu ľa pâne amirălu; to ~ smb. out in a lie lu acáť tu praşi; to ~ use for ufiliséscu

FIND OUT vb. ▽áflu. ▽(a)nveť, veť, ľau di hăbăre; Let's run

FINDER

before they ~ S-fudzím până nu nă loără di hăbăre; **He finds out what is going on** Nveăță țe cūră

FINDER s. (one that finds) aflător

FINDING s. aflăre

FINE s. (penalty) ghiz, giz, ghizăe, girimé, girimée || BELIMACE 79: geazăe

FINE adj. fin, m pl fiñ; hăscu, -scă (no pl); (thin) minút; (conventional answer to the greeting Ți hăbări? 'How are you?' (lit. 'What news?') Ghinătét! (lit. 'Good things!')

FINE vb. giritmit(is)escu, glub(u)escu || CUNIA 11: arúc ghizăe

FINE adv. ghíne, **F**: ghéni

FINERY s. stóle, no pl; stólídhă, stulídhă, stulíe

FINESSE vb. puniripsescu

FINGER s. dzeádzit, deádzit; dim. dziditíc; **Gop**, **Mul**: dézet || **Mul**: get; **Cot**, **Hal**: geádit, **Els**: geágít, B-ARCH 169

FINGERLING s. piscóplu || CUNIA 227: also pischít

FINGERNAIL s. úngľe

FINGERNAIL SPOT s. ñel (lit. 'lamb')

FINICKY adj. garamitlíu, -líe, m/f pl -líi

FINIS s. bitisítă

FINISH vb. vāpulsescu, vbitisescu, vburescu, mbursescu, scap, scărchéscu, sculusescu, susescu, vtilescu || STERE 101: dănăsescu → **END**

FINISHED adj. bitisít, bițít, mburít; (done, accomplished, as of a chore) huzmitipsít

FIR s. brad m, dim. brădic; **G**: iéhlă; **needles from a** ~ šíță

FIRE s. foc; (destructive ~) yeangâne; **to catch** ~ ľau foc; vāpríndu || **fire and fury** fríte; BELIMACE 20: **Poor Maria became fire and fury** Fríte s-feățe mărata di Mărie → **PUT SMB. TO ~ AND SWORD**

FIRE¹ vb. (of a gun) amín (cu tuféchea); trag (tuféchea); **to ~ a shot** foc ľ-u am; **He ~ed and killed him** Foc ľi áre și-l vătă-mă; **to ~ a cartridge** amín únă patrónă; **to ~ at a target** dau tu sémnu, trag tu nișáne; **to ~ into the wrong flock** ~ u-adár tarató-re

FIRE² vb. → **DISMISS**

FIRE FIGHT s. tuficheáuă

FIRE FIGHTER s. tulumbagí

FIREARM s. tuféche

FIREFLY

FIREFLY s. entom. licuríciu, lúleac || **SJos:** culufécsâ, **Prv:** culufuth-h'úi (sic) CL 43

FIREGUARD s. (in a stove) pirumáh

FIREMAN s. tulumbagí

FIRE-PAN s. (the ~ of an ancient fire-arm) fále

FIREPLACE s. vâtră

FIRERAKE s. căție, (rare) giugár; jáglu m, lupătă, máşe

FIREWOOD s. **Clis:** cărmucăñ f pl

FIRING OFF s. tufixíre

FIRM adj. (solid, as of a new bridge) sănătós, -oásă, -óşí, -oáşe; (resolute) ligát; (fixed, steady) ni-minát; with a ~ voice cu un graiu ligát → **MAKE** ~

FIRMAN s. firmáne, thirmáne

FIRST ord., adv. ntâñu, biringí, prot; a ~-hand inn hánea tea cáma próta; the ~ time ntâña oără; He did to him what he had done to the ~ one L-feáte ca a prótlui; The ~ went out Işírá antâñlí; at ~ glance la videáre; at ~ próta → § 28.2

FIRST CLASS adj. (excellent) atél ma búnlu; di prótă mână; mă-sa-Í fu!

FIRST COUSIN s. cusurín bun m, -ínă búnă f

FIRST-BORN s. prutárcu, purtárcu, purtáric

FIRST RATE adj. → **FIRST CLASS**

FIRST-HAND adj. ţel cáma di próta (resp. ţeá, ţél', ţeále)

FIRSTLING OF SPRING s. bot. (primula) (flori di) ligoáce

FIRSTLY adv. próta; di próta, năinte, ânínte; (first of all) únă; I am not going. First of all, I am sick. Nu mi duc; únă, că nu pot

FISH s. péscu, dim. piscóplu; peáşte; neither ~ nor fawl ne álbu, ne laiu; ni úda, ni uscáta

FISHERMAN s. piscár; a ~'s wife piscăroáñe || **Amc, An, Gard, Na:** psărár, **Fal:** psărél, B-ARCH 360

FISHERY s. piscăríle

FISHHOOK s. úñiţă → **LINE**

FISHING s. piscăríle

FISHING ROD s. úñiţă, vlac

FISHING-LINE s. vlac, grep, grip

FISHY adj. (questionable) ni-síyur, ípaptu; şubiilă, f sg/pl -loáñe, m pl -ládz; şubeilâtic

FISSURE

FISSURE s. cripitură, firădhă

FIST s. buș, búștu, búșur m; púlmú || ALIA 161: bus, pum, stúmbu

FISTFUL s. púlmú, pl púlñi

FISTICUFFS s. ncârligăre, fulór

FISTULA s. med. fístulă, fíștură

FIT¹ s. (the quality, manner or state of being fitted or adapted) uidisíre, undzíre

FIT² s. med. loăre di lúnă; ~ of malaria hivríre; ~ of anger inătusíre; to beat smb. into ~s l-fac léși → BY ~S AND STARTS

FIT adj. bun, undzít; (flat, even, adequate) dúze invar; du-ziñárcu; 3 sg. fáțe tră; as ~ as a fiddle sănătós ca grij di dzádă

FIT vb. It ~s me Ñ-undzeăște; (to suit each other, to be well suited with) vuidisescu, idusescu; We ~ each other Dóli nă uidi-sím || (as of a pair of shoes) âñ vin 3 pl, see PARALLELE 142

FITTING s. tiryisíre

FITTING adj. uidisít, idusít; uigúne invar.

FITTINGNESS s. undzíre

FIVE num. tînti; the ~ brothers tîntil' fraț || the ~ of us, of you, of them) amintsintsil', K-D 72

FIVER s. med. foc, căldură, heávră

FIX s. (a position of difficulty or embarrassment) stinuhuríe; angúsă; in a bad ~ tu angúsă máre; to be in a bad ~ ~ șed cu cúr-lu tu neáuă

FIX vb. (to fasten with nails) pirunsescu, vncărfusescu; (repair) vndirég, ndreg, vndréptu; (to assign, to establish, as smb.'s salary) vta'lu; to ~ one's eyes on smb. bag tu óc'lu, ñi si alăchéscu óc'lil' di; A muleteer had ~ed his eyes on him Un cărvă-nár l-băgă tu óc'lu

FIXING OF PRICES s. nárche

FIXED adj. (immobile, stationary) ni-minát

FLABBERGASTED adj. aumbrát, chirút, cildisít, cildăsít

FLABBINESS s. slăbeăță → WEAKNESS

FLABBY adj. mólav, m pl mólavi (sic DDA 819); prăhár

FLAG s. bandéră, pandéră, băirăche, băryeáche, flámură, flámbu-ră; to raise the ~ u scol pandéra

FLAGELLATED adj. frăștuít

FLAGITIOUS adj. zgrumát

FLAGSTONE

FLAGSTONE s. ploáce

FLAKE s. (of snow) fúlgú (di neáuă), spíthă (di neáuă), ciómbură (di neáuă) || GULI 31: peănă di neauă

FLAME s. píră, băbărută (and bâbâ-), bărbărută, bubună, buburănă, bubută, curmicăme, flámă, fleámă, fleacă (and flăcă), pl fléte; **Gop**: gâlmădz f pl; **CÍis**: gârgălu; lămbie, lumbárdhă (and lumbárdă), plámină || (big ~) GULI 25, 47: cărmăgăne, pl -găñ

FLANNEL s. fanélă, flanélă; also: catasárcă, catasárcu; cămi-geálă, camigeánă, **GSus**: cămăgeálă; sálnică, silnícă; **G**, **Lvz**: gă-dzoáfe, **N**: coáce

FLANK s. árpă; ~ of a mountain plaiu, pl -iuri || MURNU 2: pl pláie

FLAP s. (of a garment) yeacă; (the motion or sound of smth. broad) flítur, flituráre

FLAP vb. flítur; (as of a rooster) ascútur (árichile)

FLAPPING OF WINGS s. flítur

FLASH ACROSS / THROUGH ONE'S MIND vb. ñ-şúiră (or ñ-şíură) prin cap, ñ-cântă tu núcă, ñ-ticneáşte; hupuésu → CROSS ONE'S MIND

FLASH-FLOOD s. nicătúrá, plimírá

FLASHY adj. jupânésu, -nească, -néştă, -néşti

FLAT adj. buimátu, -tcă, -tţi, -tţe; nturtát; paciű, m pl paci [pač], f sg/pl páce; placeán, plăsát, plisát, pliciós, plicitós, plăciutós; (even) dúze invar. → BEAT ~

FLATLAND s. câmpu, páde; obs. şes

FLATTEN vb. plăsédz, plăciutédz, pli-, plăciusésu, nturtédz (and ndur-); to ~ out ischédz; to ~ out smb. l'-pliciutédz nările

FLATTENED adj. nturtát → FLAT

FLATTENING s. plăsáre, plăciutáre, plăciusíre, plăcitúrá, nturtáre (and ndur-), ciuplitúrá

FLATTER vb. ▼alín cu zboárele, culăchipsésu, ▼sprilíngu

FLATTERER s. cólac, tărtór

FLATTERING adj. gudilár, -lárqu; marghiól, f -ghioálă; tărtór

FLATTERY s. culăchíe, culăchipsíre, sprilíndzire

FLAUNT s. căbărdísíre

FLAUNT vb. ▼fudulésu, ▼căbărdésu, ▼căbărdísésu

FLAVOR s. (smell) ñurdíe

FLAW s. márdăie, smárdhă → SHORTCOMING

FLAX s. bot. lín

FLAX OIL

FLAX OIL s. bizíre

FLAX-COMB s. tépcă

FLAXEN adj. di lín

FLAY vb. (to strip off the skin or crust) disbiléscu; ▼disguleáscu, ▼dizgólú

FLEA s. púric; coll. puricáme || **Gop:** pric^u (sic), GOLAB 246

FLEE vb. ▼fug, li tínđu; to ~ for one's life fug di mi frângu, fug di nu mi ved → **BOLT**

FLEECE s. báscă || **Cru:** báscă di lăănă, GOLAB 207

FLEECE vb. (to strip of money, as at cards) afuléscu

FLESH: neither fish nor ~ ni úda, ni uscáta; ne álbu, ne laiú → **PUT ON** ~

FLESH AND BLOOD adj. yiu, f yíe, m/f pl yiĩ ; He was the devil in ~ Aéstú erá şútlu yiu || cárne ş-oáse, BASME 28

FLESHY adj. (as of cheeks) cărnós, buciós, buciós [buč•kós]; ~ cheeks fáţă bucicoásă [buč•koá•să]

FLEXIBLE adj. (pliant) **CÍis:** jílav

FLICK OUT OF SIGHT vb. ▼fac căípe → **DISAPPEAR**

FLIBBERTIGIBBET s. sirsém, asiyúriftu, pirídhru, zevzéc

FLIGHT s. zbor, azburáre, azbuiráre, azburát, azbuirát; (running away) alágă, fúgă, fudzítă, fudzíre, fudzeáre, angănáre, căpsălsíre, şpirtuíre; (caprice) fărífúďă; (group of birds or insects) gárdél, grúmur, suríe, urdíe

FLIGHTY adj. căpriceárcu, nizeárcu; He is ~ Nu-í angreácă mín-tea

FLIMFLAM s. ilée

FLIMSY adj. slab, m pl slaghi; lişurác, -ráşcu, -rátic; sersém

FLINDERS s. pl. (bits, splinters) ţívale invar; to break into ~ mi adár ţívale; ▼zdrúmin sârme-sârme → **SPLINTER**

FLING s. arucătúrá: at one ~ tu úna → **SUDDENLY**

FLING vb. (to throw) arúc; (to hit, to blow) plăscănéscu; I'll ~ you into the hollow! Am s-ti plăscănésc tu trap! to be flung to and fro (as of a bird) mi zbat, mi dirín; to ~ dirt at smb. rizi-léscu, rizilipséscu; to ~ the hatchet (to beat hell) para-fác, li ngruşédz lucrile

FLINT s. crémine, sturnáre

FLINT-LOCK GUN s. flíntă, sturnáre

FLINTY adj. (of an area) sturnărós, -nurós

FLIPPANCY

FLIPPANCY s. lişuráme, xinăstrăpsíre

FLIPPANT adj. dúrður, giadíu, ni-aştírnút; **to be** ~ xinăstrăpséscu

FLOAT vb. anót, (m)plătéscu (and mblă-), mplitéscu, avuzéscu; ~ed like a feather ca nă peánă amplăteá; **Boards from broken ships** ~ed here and there Scânduri di căíchi aspárte anutá pri-auá ş-pri-acló

FLOCK¹ s. (of sheep, etc.) cupíe, túrmă, uínă; (cattle or birds) suríe; also: árpă (di oi, di năle); bándă, bulúche; (small ~ of milking sheep kept in the village) cănără; grúmur, tăbăbie; uiríu; (of birds) trâmbă (di pul'), urdíe (di pul') || SarD 63: bi-liúc; BASME 701: stog

FLOCK² s. (of wool, etc.) floc, pl floáţe; (tuft) ciúmă; adj. flucát, flucós

FLOCK vb. (to congregate) ▼adún

FLOE s. (floating ice) || PC: glet

FLOG vb. frâştuéscu

FLOGGING s. frâştuíre

FLOOD s. nec; also: cataclizmó, chiaméte, plimíră

FLOOD vb. (of a river) ies, es; ▼dipún; **The river has** ~ed Di-púse) arâulu [a•râ•lu]; (to overwhelm with water) ▼pudidéscu, ▼nec

FLOODED adj. (overflowed) dipús túna

FLOOR s. (story) pat, pátumă; **a palace with four** ~s únă păláte cu pátru páturi || HRISTU 1: cat

FLOOR vb. pátuséscu, pātuñiséscu; (to flatten) nturdédz; (to put smb. down) dărâm

FLOTSAM s. nicătúra

FLOUNCE s. (as of a scurt or curtain) fărbălă; frúte f pl

FLOUNDER vb. (to play in water, of children or animals) ▼nciumuléscu, ciumuléscu

FLOUNDERING s. nciumulíre

FLOUR s. fărínă; **wheat** ~ gărneătă, grăneătă (and gră-), găreătă; (best quality ~) flurítă || Kok, Rod: firínă; Kar, Plat, Perd: frínă, B-ARCH 353

FLOUR DEALER s. fărinár

FLOUR PAN s. căpisteáre

FLOURISHING adj. tihiró, -rádz, f sg/pl -roáñe; cu hăire

FLOUT

FLOUT vb. *ñ-arâd* → **MOCK**

FLOW vb. *cur, fug*

FLOWER s. *lilíce; lălúďă, lulúdhă; floăre (DDA: anemic word);*

N: *floără* || **ALIA** 35: *chítcă, lílă*

FLOWERPOT s. *ciuvănu, găvanós, ghi(u)vécıu*

FLOWING s. *curăre*

FLUE s. *ugeác* → **CHIMNEY**

FLUENTLY adv. *ápă; talks ~ apă-l' nărdze gúra*

FLUKE s. (*luck*) *ambăreăță, băftă, căsméte, hăire, tíhe*

FLUMMOXED adj. *limnusít* → **DUMBFOUNDED**

FLURRY s. (*stir*) *lávă, vreávă*

FLURRIED adj. *aumbrát* → **GIDDY**

FLURRY vb. (*to discompose, to fluster*) *▼mintéscu, armân ca tul, ▼cirtuéscu, ▼cicărdiséscu, ▼cihtiséscu, ▼șîșirdiséscu* || (*of snow*) **CUNIA** 115: *da spíti di neáuă 3 sg impers*

FLUSH s. (*tinge of red*) *arușeăță*

FLUSH adj. (*having an unbroken or even surface*) *buimátcu; dúze invar.; (abundant) bólcu, -lcă, -lți, -lțe*

FLUSTER vb. (*to put into a state of agitated confusion*) *mi cirtuéscu, ciurtuéscu, cirtăséscu; They ~ed the state Duvlétea u ciurtuíră* → **FLURRY**

FLUTE s. *fluiără, filoără, flúir, cavál, căvál, dzamără, dză-mără* || **ALB:** *Kərb*, **Pe:** *fuléru*; **Sln:** *făléru*; **Dren:** *fleru*, **Brâncuș** 556; **HRISTU** 52: *dzumar*

FLUTTER vb. *flítur, fliturédz*

FLUTTERING s. (*as of a light fabric in the wind*) *fliturăre, arăschirăre*

FLY s. ent. *múscă; coll. muscăme* || **CUVATA** 14 *mújdzăli pl def*

FLY vb. *zbor, asboáir, arăsbór; to ~ about* (*a*)*ruéscu, arăéscu; || (in folk poetry) bor, CAPIDAN* 148

FLY INTO A PASSION (or **TEMPER, TANTRUM**) vb. *mi acăță bálile, mi acăță cĺínlu, mi acăță darátłi (di urécl'i), mi acăță órile, mi acăță zála; ▼ayrédz, mi apríndu, ▼aráchiu, ñ-arsăre dzâfna, ñ-arsăre scârpa, lu arúc samárlu, ▼dhumuséscu, ▼drăcuséscu, drăcul-séscu, mi fac Frâncu (and Frángu); ñ-yíne zurleățta, ñ-yin órile, ▼inătușéscu, ľau vímtu, ▼năiréscu, năărăéscu, inrăéscu, mi ncálică darátłi, ▼thimuséscu, ñ-víne únda*

FLY IN(TO) PIECES vb. (*as of a vase*) *▼adăr țívale; (to spend*

FLY OFF THE HANDLE

irresponsibly, usu. of money) fac jir, asbór pi vintu

FLY OFF THE HANDLE vb. (*of joy or anger*) ▼chérdu míntea, mi schérdu (*di haráuă, di yináte*)

FLY OVER vb. trec

FLY ROUND vb. lu adúc varlíga; to ~ **and round** (*as of a vulture*) adúc roătă, ▼nvârtéscu

FLY TO THE WINDS vb. → FLY IN(TO) FLINDERS

FLYING START s. fúzmă, paramázmă, vântu, vímtu; vrápă

FLYSPECK s. (*trifle*) chiritúrá

FOAL s. mândzu (*and mândzu*) → COLT

FOAM s. spúmă, spumătúrá, scámată || **Peş:** scámă, CL 260

FOAM vb. spumédz

FOAMING s. spumăre

FOAMING adj. spumós, -oásă, -óşí, -oáse

FOE s. → ENEMY

FOG s. négură; also: andără, brúmă, cătăháie, cătăcníe, dumăne, iámă, sineácu || **Els:** ñégură, B-ARCH 8

FOGHORN s. (*of a steamer*) pízgă

FOIBLE s. slăbínță

FOLD s. (*pleat*) c'lin, anduplicătúrá, bástă, dhíplă, pultétă; (*pocket-like ~*) budzănără; adj. (*with folds*) fustănat

FOLD vb. dhipluséscu, dipluséscu; ▼andúplic || **Peş:** andăplă-séscu, CL 37

FOLDED: with ~ **arms** adv. cu mânăle ncurţite (*or ncrutíte*); to stand with ~ **arms** stau cu mânăle n sin

FOLDEROL s. (*conceit*) căbărdísíre; (*nonsense*) bişíñ di cuc

FOLIAGE s. frundzáme, şúmă, şúmcă; (~ *and wood chips*) şústali f pl

FOLK s. fără → PEOPLE, TRIBE; (*relative*) cărdu

FOLLOW vb. ▼avín, l'au n cicíoáre; **He will ~ me until my death** Va s-mi avínă până tru mărímíntu; **Thieves are ~ing him** Lu-avínă fúrílí; to ~ **on the track of smb.** (*mi l'au dípu díra a; (to ~ by smell) úlmic; to ~ in smb.'s footsteps* ▼cálcu pi úrma a; to ~ **smb. like a sheep (like St. Antony's pig)** mi tăn scalú, mi tăn ca mánár || mi l'au dúpă, BASME 22; CUVATA 13: I ~ed him Mini u loai dupu el

FOLLY s. cicăníre, cicníre, cicărdísíre, zurleătă

FOMENT vb. (*to instigate*) ▼schin

FOND

FOND adj. ~ of **smb.** l-háscu n gúrá → BE ~ OF

FONDLE vb. ▼cănăchipsescu, ▼dizñérdu, ▼gălinăsescu, gălini-sescu, ▼gugilescu, ▼hăidhipsescu, ▼puşputescu, ▼zdrudescu

FONT s. (receptacle for baptismal water) culimbíthră || **Peş:** culimvíthră, CL 43

FOOD s. măcáre, mcáre, mângáre, mîncătúra (and mîngă-), ciumeálă, fáie, ghélă, mánge, hránă; (free ~) bugiórănă; (from a mother's mouth) mămă; (children talk) pápă; (liquid food) mulítúra

FOOD SUPPLIES s. mánge, psúne; zaire, zăiré, zairée

FOODSTUFF s. || (for cattle) PC: hránă di oi, hránă di văt

FOOL s., adj. zúrlu, dátu-n-cáp, cicănit; (dupe) apló; tivi-chél, f -chélă → MAKE A ~ OF ONESELF, MAKE A ~ OF SMB.

FOOL vb. (to deceive) ancálţu

FOOL AROUND vb. ▼agióc; The man kept working; he was not ~ing around Lucrá ómlu, nu si-agiucá

FOOLERY s. glăríle, chirítúra, cicăníre, cicníre, cicărdísíre

FOOLHARDY adj. azvîmturát, cuturgí, distórsu; = nu áre melu tu ciútura (lit. 'does not have millet in his/her bucket,' i.e. mind in his/her head) → RECKLESS

FOOLISH adj. cap-di-gáie (lit. 'a crow's head') → STUPID, PENNY

FOOLISHNESS s. chirítúri f pl; curcubéte (di Chirásova) f pl; glarumără, glăreată → STUPIDITY

FOOT s. ciciór (mainly N); cior (mainly S); S Pînd: chiciór; pătúnă, pâlmúţă; (jokingly or derog.) cloăţă → ON ~, PUT ONE'S ~ INTO IT || ALIA 171: chiţór, dixălă; LvO: ţor

FOOTBRIDGE s. púnte (and púnde), púnghe, púmhe (sic) || (small ~) Av, SJos: purdícă, Prv: puntícă, CL 259

FOOTLE (ABOUT) vb. mi avín guşturítăle

FOOTPATH s. căráre, dim. cărărícă, cărăríce, călíţă, călíce, călişoără, munupáte; (in the snow) părtícă

FOOTPRINT s. urmă, tor; G: toără

FOOT-SOLDIER s. nizám → INFANTRY MAN

FOOTSORENESS s. med. (chronic ~) dátură

FOOTSTEP s. călcătúra → FOOTPRINT

FOOTWEAR s. călţă, pódhimă

FOR prep. (to be used ~, to benefit from) dit, sti, tră (and tră), tri, ti, ti la; Winter is good ~ the rich Iárna-i búănă, ma tră domni; clippers ~ clipping sheep foártiţi tră tundeáre óili;

FOR A WHILE

in order to make money ~ (purchase of) salt s-fățem sirmaié trā la sáre; **What are you getting ready ~?** Trā iu ti ndredzi? **a pawn** ~ the payment of the tax amanéte tri plătíre a dátlu; **medicine** ~ cough yitríe trā túse; **small houses** ~ **small people** căsi trā oá-miñ ñițî; ~ **a pair of brows** (i.e., for a woman with beautiful brows) ti dáule sufrâmțeále; (because of) tră, sti; **The poor boys were burning** ~ **a girl** Ardeáu mărătli tră nă feătă; **to die** ~ **a drop of water** (3 sg) s-moără sti nă chícă di ápă; (~ the benefit of) **Such a man was needed** ~ the flock Ahtáre om erá lipsít ti la túrmă; pri, dípu, sti, stră, trăt, di; **He searched them** ~ salt (salt was an expensive commodity) L-mutrí di sáre; (purpose: in order to) tră; **The enemies are coming** ~ **plunder** yin dușmăñli tră călcăre; **He carried more** ~ **his fishing** Ma múltu țâneá pri piscă-ríli; **She died** ~ **flowers** Mureá dípu lălúdz; **poison** ~ **two pence** un duiár afrát (NB: no preposition before the noun afrát); other uses: ~ **months** cu mészli; ~ **sale** di-a vínde; ~ **a long time** di múltu; ~ **ever** tră tótna; di únă

FOR A WHILE: After she had mourned him ~ Cára l-plâmse țe l-plâmse; After they had walked ~ ... Nărsiră ți nărsiră ...

FOR BETTER OR FOR WORSE (haphazardly, regardless of consequences) tu tíhe

FOR GOOD → FOREVER

FOR NOTHING adv. (having no purpose; in vain) || tră oáuă aróșă, BASME 165

FOR ONE THING únă (că) → FIRST OF ALL

FOR SO LITTLE (for such a trifle) || tr-ahât lucrú, BASME 10

FOR SOME TIME NOW adv. N: di la un chiróu și coa

FOR THE TIME BEING adv. tóra di tóra, di oără, ti oără, tră oá-ră

FOR THE SECOND TIME adv. dea-doára, da-doára

FORAY vb. fac iurúșe, dau iurúșe → PLUNDER

FORBEAR vb. (to abstain) ▼țân, ▼stăpuescu; (to be patient) ▼arávdu

FORBEARING: He is as ~ as a dog Arávdă ca un câne

FORBID vb. (to bar) nu alás; God ~! Ilealá; **The whole village keeps saying God forbid of this man** Tútă hoára fáțe ilealá di aístu om → GOD ~!

FORBIDDEN adj. yeasáche invar.

FORCE

FORCE s. puteăre, pteăre; also: azgâte, azvate, cuvét(e), dhí-name, fórtă, fuchii, părdhúnă, seu, sílă; (compulsion) stañó; (resources, capability) tăcate; (moral ~) véte, vârtúte, virtúte, vurtúte, vârtuşame; **It is lacking** ~ Nu áre tăcate; **He took her by** ~ U-ló cu stañólu; **by** ~ cu părdhúmă, cu zórba, cu zórea, zórca || **GSus**: séftu, CL 260; **God's ~ is great** Dhínamea a Dunnu-dzăuli eáste máre, RĚCATAS 51; **with all one's** ~ cu tută forța ți avia, HRISTU 34

FORCE vb. sălnăescu, ▼stríngu, bag súla n coáste → COMPEL

FORCE OUT vb. scot; (to expel, to drive away / out) l'-dau pál-mili di-auá (or di-acló) → EXPEL

FORCED adj. (compelled) stres, -eásă, -eşı, -eáse

FORCEDLY adv. cu síla

FORCEFULLY adv. cu zórca

FORCEPS s. ținbídă, ținbístră

FORCIBLE adj. (robust, strong) zdúmban

FORCIBLY adv. cu síla, cu zórba, zórca || cu arăulu, BASME 94; cu angărie greáuă, BASME 89; HRISTU 26: cu forță; STERE 81: zórlea

FORD s. por, pureáuă || **SJos**: bără, CL 38

FORDABLE adj. plítcu, -tcă, -tți, -tțe

FOREARM s. || **Peş**: bilígică, CL 39

FOREBODING s. érgu, nóimă; (of smth. bad) nóimă slábă → HAVE A HUNCH

FORECAST vb. ▼privéd, pruvéd, prufitipsésu || (by reading the stars) arúc tu steále; (by reading the [playing] cards) arúc tu cărtă PARALLELE 157-158

FOREFATHER s. stripărínte → ANCESTOR

FOREFINGER s. anat. || ALR 1604: pilicár

FOREHANDED adj. (cautious) câştigós (and că-), -oásă

FOREHEAD s. frúnte, S: frúndi; frânte, frúnghe

FOREIGN adj. xen, xeñ, xeánă, -eáne N: căsén; strin; **completely** ~ pataxén, xen-pataxén; ~ **language** límbă axeánă

FOREIGN COUNTRIES curbéte, xeánă, xinitíe, xinitíle, xinătá-te; **the cursed** ~ pónđa xinitíe

FOREIGN-BORN RESIDENT s. sudít

FOREIGNER s. (a)xén, om (a)xén, om dit axeáne || CARAFOLI 49: xintimén

FOREMAN s. căpie (and că-), máru, maimár, măimár; G: căliuş

[•lǐúş]

FORERUNNER s. pródhrom**FORESEE** vb. ▼privéd, pruvéd || (as of a magician) arúc tu steáli, DIARO 255**FORESEEING** s. pruvideáre**FORESIGHT** s. pruvideáre**FOREST** s. pădúre, dim. păduríce, pădurícă; **large** ~ păduráme; pădurlíche; also: códrú, códur or códure; **N:** curíe; dhas, dubrác, urmáne || ALIA 47: mún-te; **Po:** bádúri, NEIESCU 283**FOR(E)FEND** vb. ▼ápăr → PROTECT**FOR(E)GATHER** vb. ▼astáľu → MEET**FORENOON** s. dimineáţă → MORNING**FORETASTE** vb. dhuchimăsésescu**FORETELL** vb. prufitipsésescu → FORECAST**FORETHOUGHTFULLY** adv. cu usúle**FORETHOUGHTFULNESS** s. usúle**FOREVER** adv. tră tót-na, tră tótăna, ti tótnă; păn tu éta a étíľi; (rare) salím || HRISTU 21: ti etă**FORGE ABOUT** vb. (of scavengers and fig.) ▼mârşuéscu**FORGE AHEAD** vb. ▼disíc năínte**FORGED** adj. (as of a lie) gurgulítós, -oásă; (counterfeit) cáľpu → CONTRIVED**FORGER** s. plastoyráf**FORGERY** s. plastoyrafíe**FORGET** vb. ▼agărşésescu, agrăşésescu, ▼xihăsésescu; obs. ▼úľtu; **Forget it! Bágă-ľ crúţea! Ła-ţ curátile! Mútă-u mínte! or Mútă-ţ mínte! Sănătáte! Let's now ~ everything that has been said! Hai tóra apă şi sare túte câte dzâsim! || Mutreá-ţ lúcrulu! BASME 465****FORGET ONE'S PLACE** vb. ▼disgărdésescu**FORGETFUL** adj. agărşít, agărşítór**FORGETFULNESS** s. agărşáre, agărşíre, xihăsíre**FORGETTING** s. agărşáre, agărşíre, xihăsíre**FORGIVE** vb. ▼ľértu; (to have the final conversation with a Christian moribund) dau ľirtăciúne (lit. 'to give him/her one's forgiveness')**FORGIVENESS** s. ľirtáre, ľirtăciúne → ASK FOR ~**FORGIVING** s. → FORGIVENESS**FORGO** vb. trag mâna di → ABNEGATE

FORGOTTEN

FORGOTTEN adj. agărşit, xihăsit

FORK s. 1. (at the table) bunelă, furculiță, piringhe, piróne, pirună, pirúye, pirúle, puñăuă, păneăuă, pingheăuă || **Prv:** proăcâ, cl 259; 2. (implement for hay, etc.) fúrcă; also: carpulóy, cãrpălóg, diháľă, fultutíne, furcáce; (Y-shaped wooden spool ~) ftíuă

FORLORN adj. (as of a grave) (a)ľăsát, (a)părnăsít; (desolate) érmu

FORM¹ s. (shape) bicíme; will assume such a ~ ahtáre bicíme va s-ľa; (condition) in good ~ (as of a horse) pri trup

FORM² s. (resting place of a hare) pitúl'

FORM vb. phys. vľac; A wart has ~ed just on the top of my nose Ń-si feáte nă lúznă trășí pi chípita a náríľei; bot. (to set, of a fruit) leg; (to fashion) turnipsescu

FORMALITY s. (etiquette) țirimóne

FORMER adj. véclú; at their ~ innkeeper's la véclul a lor hăngí

FORMERLY adv. năoáră, unăoáră, unoáră; (previously) năinte (and năinde), ninte (and ninde)

FORMIDABLE adj. (arousing fear) fuvirós, ľăhtărós

FORMLESS adj. bicimsâz, -ăjľ, -ăză, -ăze

FORSAKE vb. (to abandon, to desert) vľalás, fug caceác

FORTH adv. năinte (and năinde) ninte (and ninde) → **BRING** ~

FORTHRIGHT adj. (direct, straightforward) fóra, tu fáťă

FORTHRIGHTLY adv. → **FORTHRIGHT**

FORTHWITH adv. diunăoáră, dinăoáră → **SUDDENLY**

FORTIFY vb. vľvârtușédz → **STRENGTHEN**

FORTITUDE s. virtúte, vârtușáme

FORTRESS s. cástru, căstríe, calé, víglă

FORTUITOUS adj. tihiró

FORTUNATE adj. calótiľ; I wish you to be pretty and ~ S-ti faťi mușátă ș-calótiľă! (predicative) It is ~ for you/him/ her, etc. calíheal di, calótiľ di, calóit di tíni/năs/năsă, etc.

FORTUNATELY adv. spuláite; cáľai-că, calái-ťe

FORTUNE s. (property, wealth) cășeäre; (livestock) tutípută; cătúnă, catándă, cătándíe → **MAKE A** ~

FORTUNE-TELLER s. mándu m, mándisă f

FORTY num. patrudzăťi

FORTY WINGS s. sómnu, dim. sumnúș

FORWARD

FORWARD adj. di frămti; prot, -otă (sic), proț, -ôte; biringí, m pl -geádz, f sg/pl -gioăfe

FORWARD adv. înainte (and înainte), ninte (and ninde)

FORWARD vb. dau năinti

FOSTER vb. ▽bréscu, créscu, ▽mutrésescu; (to nurture) ▽hrănésescu, hărnésescu

FOSTERLING s. ȕup, ciup → **BABY**

FOUL adj. blăstimát, murdár; sálchíu, f -íe → **DETESTABLE**

FOUL PLAY s. aplá, ilée || **CUNIA** 113 also: dubără, duculeáchi

FOUL vb. cacurizipsésescu, ▽lăvășésescu → **DIRTY**, **DISGRACE**

FOUL UP vb. ▽aspárgu, ▽stric, u-adár bóză

FOUL-UP s. (confusion) cârșél', mintitúra

FOUND s. (ground) usíe

FOUND vb. thimiľusésescu, bag par

FOUNDATION s. thimél'; (process) thimiľusíre

FOUNDER s. ctítor

FOUR num. pátru; the ~ of them șaminpáturli; from the ~ corners of the earth dit páturile chioși a lúmiľei

FOURTEEN num. pásprădzate, pásprați, pásprați, pátrusprădzate; ~ people pásprați di (sic) oámiľ

FOURTH ord. páturelu m, a pátura f; on the ~ day a pátura dzúuă || **Cru**: tetártu, **GOLAB** 254; tetartlu, tetarta, **K-D** 71; the ~ time a patruuară, **K-D** 72 → § 28.2

FOWL s. pitúmin; neither fish nor ~ → **FISH**

FOX s. vúlpe f, schíľă; vulpóňu m || (in fairy tales) Chíra Má-ra, **BASME** 271

FOX vb. ncálțu → **TRICK**, **OUTWIT**

FOXGLOVE s. bot. culeáță

FOXINESS s. vulpíľe → **SLYNESS**

FOXY adj. drăcurós, -oásă, -óșí, -oáse; pónir → **CLEVER**, **SLY**

FRACAS s. → **BRAWL**, **ROW**

FRACTION: to a ~ pân tu ac

FRACTIOUS adj. ghiurultagí, căvyăgí

FRACTURE s. frâmtúra

FRAGILE adj. pirpișór, -oără; vlângu, m pl -ndzi → **FRAIL**

FRAGMENT s. (debris) aspărgătúra || ~s of speech bucăț di zburari, **HRISTU** 51

FRAGMENT vb. (as of a cloud driven by the wind) ▽diňíc

FRAGRANT

FRAGRANT adj. mirudhát, ĩurdzitór, ĩurizmós

FRAIL adj. → FRAGILE; derog. Cândia l-uuă mã-sa (lit. 'As if his mother laid him'; i.e., he is or seems to be as frail as an egg)

FRAME s. (outline) chinäre, curniță, curníză, curnídhă, márgură

FRAME OF PLOUGH s. plaz

FRAME UP vb. arúc mähănăulu pri

FRAME-UP s. dävăgilâche

FRANC s. (a French monetary unit) frángu

FRANK adj. curát, cu priéplu dişclís, cu ĩnima dişclísă; li-ám curáte (zmeánile) (lit. 'I have them clean,' i.e. my underwear is clean')

FRANKLY adv. → FRANK

FRANTIC adj. ≈ li si fită Hristólu n cásă

FRATERNAL adj. frăţescu, -ţească, -ţeştă, -ţeşti

FRATERNITY s. cărdăşlâche

FRAUD s. bătăhčilâche, ilée → DECEIT

FRAUGHT adj. mplin (cu)

FRAZZLE vb. (as of clothes) mác, ▼tuchescu

FRAZZLED adj. (tired) curmát, arúptu; (of clothes) măcát di purtare

FREAK s. färfúdă

FREAKISH adj. anápudh, m pl -nápudz, f pl -nápudhe; m térsu, f térsă (sic), m pl térşi, f pl térse

FRECKLE s. pécnă, pícnă, précnă || M: píclă, SarD 32 and 95

FRECKLED adj. picn(ăv)ós, -oásă, -óşí, -oáse

FREE adj. léfter, eléfthir; (unemployed, independent) vlíhur; G: fílcu; (~ of charge) batiavá, bathavá [bat•ha•vá]; pi virisíe; to set ~ dau cále

FREE vb. ▼elefthirusescu, dau cále

FREED adj. elefthirusít

FREEDOM s. iliftiríi → LIBERTY; (exemption) lírtäre

FREELY adv. G: dilíe

FREEMASON s. masón, farmazón

FREEZE s. ngľeţ

FREEZE vb. ▼ngľeţ (to be affected by cold) arcuredz, dzeádzir (di arcoári), (n)friguredz, sec; (as a command) Dur! || xipâyisescu (di-arcoári), DIARO 362; (as a command) Stăi! PARALLELE 157

FREEZING s. arcoäre, dzeádzir, ngľiţäre || xipâyiseári, DIARO 362

FREIGHT

FREIGHT s. návlú

FREIGHT vb. arúc nă cále

FREIGHT CART s. arâbă

FRENCH s. || BELIMACE 50: **until the arrival of the French** până la vineărea a frăntălor

FRENCH adj. frăntescu (and frăntescu, frândzescu)

FRENCH BEAN s. spătăle, păstăle

FRENCHMAN s. Fréngu || **Cru:** yal, GOLAB 220

FRENZIED adj. plin di bubulîti

FRENZY s. farfúdă

FRENZY vb. (to be, to become delirious) al'urédz

FREQUENT vb. (derog. as to ~ taverns) alág

FREQUENTLY adv. des, dipriună, índa, picná

FRESH adj. proáspit; also: (as of bread, of flowers) afrát, fréscu; (of meat) tazé or tazétcu; (of cheese) tínir

FRESHET s. || CUNIA 139: (as of a river) (a)zvumeăre, azvoámire

FRET vb. v'uftichédz, uhtichédz, v'nvirín, nvirinédz; **N:** v'nver; v'munduésu; **Don't ~ about that!** Bag-u strâmbă cămăláfchea! **to ~ and fume** v'cârtésu || v'nfármác, BASME 656

FRETFUL adj. şclímurós, -oásă, -óşí, -oáse; mutrusít

FRIABLE adj. (usu. of pears) *m sg/pl* muluét, *f pl* mulueată

FRICTION s. fricáre

FRIDAY s. víñirí || **Víl:** vínir, **Na:** víñir, **Pal:** víniră, B-ARCH 537

FRIED adj. tiyănsít, țăyărsít, țiyărsít

FRIED EGGS s. oăuă óclí, oăuă mproáste

FRIED LAMB s. (or any other animal) curbáne

FRIEND s. oáspe *m*, oáspită or uspositoáne *f*; also: fărtát, furtát, frătát, fărtíc, frătíc, patriót, soț *m*, soăță and surátă *f*; urtác; (a friend's ~) pára-oáspe || VELO 96: fărtătíciu; **We are very good ~s** Säre ş-pâne mâcăm deadún (lit. 'We eat together salt and bread') → **BE HAND AND GLOVE WITH SMB., MAKE A ~, MAKE ~S WITH, MAKE ~S AGAIN**

FRIENDSHIP s. uspițâle, uspitlâche, filíe; **to strike up a ~ with** lí apríndu aluáturile [a•lúă•turí•lí] cu → **PAL IN WITH SMB.**

FRIENDLY adv. baríş

FRIGHT s. frícă; also: aspáryiu, aspárimă, aspárizmă, bubuíre, ceáš, chiutilíche, cişíre, cutrém, cutróm, cutrémur, cutreámur,

FRIGHTEN

cutreámbur, dată, fricuîre, fricuşări, nfricuşări, lăhtár, păvríe, pirdése, tartacută, târtile, trom, trumără → TAKE ~

FRIGHTEN vb. ▽fric, fricuésu, fricuşédz, ▽nfrichédz, ▽spár, u aspár huzmétea, ▽bubuésu, ▽căşésu, ñ-fúdze buríclu (di frícă), ñ-beau sândzile di frícă, ñi-nglăţă sândzile di máre lăhtără, li úmplu (di frícă), mi lă dáta, mi lă lăhtárlu, mǐ-acăţă hérile (or limăreáua) di frícă, mǐ-acăţă lăhtárea, ▽lăhtársésu, li cac (or li cufurésu) zmeánile (or cicioárile), lău păvríe, ▽şirpitédz, trag frícă, trămuxésu, trumuxésu, trumăxésu, mi úmplu di cutrémur, ñ-yíne cutrémur, mǐ-acăţă cutrémurlu || mi lă ceáşlu di frícă, BASME 35

FRIGHTENED adj. lihtársít, şirpitát

FRIGHTFUL adj. urút; also: ceášav, m pl -şayǐ, f pl -şave; fri-cós, fricuít, lihtărós, fricuşát, fricuşeát, nfricuşát

FRIGHTFULLY adv. ceášav, fri-cós, fuvirós, cu lăhtár, lăhtărós

FRIGID adj. dzidzirós, virvirós; (as of a wind) turinós

FRINGE s. arăsă, fúndă, pischiúle

FRISK (ABOUT) vb. trub, ▽zburdălipsésu; **The boy began to ~ about** Ficiórlu băgă s trúbă

FRISKY adj. astráptu, m pl -ptâ, f pl -pte → FROLICSOME

FRITTER s. (small cake) lănghídhă, nălănghítă

FRITTER vb. toc; to ~ away (to spend wastefully) dau di zvér-că, tuchésu; to ~ one's time to no avail ñ-cher săpúnea

FRIVOLITY s. lişuráme

FRIVOLOUS adj. chirút; lişór (and lí-), ñişór, lişór di mínte; gláru-lişór; lişurác, lişurášcu; **He is ~** U băgă tu lişoára

FRIZZLE s. zulúfe → CURL

FRIZZY adj. căţărós, -oásă; zgur

FRO: to and ~ = F: pǐ-aroá pǐ-arcó (DDA: 207)

FROG s. broáscă; (male) bruscóñu, (female) broscóañe; coll. broscáme || ALIA 132: broátic, bróscu, brótic; farfalópă; **Pls:** fipfilópă, CL 45

FROGS AND LOOPS s. (on a uniform) găitáne, yăitáne

FROG SPIT s. jághină, jeghiu, jéynă; **G:** jighinitură

FROLIC s. (an infant's ~s) gáduri n pl

FROLIC vb. xinăstrăpsésu || CUNIA 319: ▽gioc, ansár di pi un chiciór pi-alántu; CUVATA 22: (of lambs) hamuansár nsúsu-nghiós

FROLICSOME adj. (as of a child) astráptu; **G:** ciórnic; (as of a

horse) dúrdur, fliturác, geadiú, ni-aştirnat, xinăstrăpsít

FROM prep. 1. di; ~ good the apples grew even better S-feătiră meările di búni ma búni; ~ village to village di hoără-hoără; ~ year to year an di an; (as a piece of advice) You can take it ~ me! Si ştiţ di míne! Get away ~ me! Fudzi di míne! ~ here di auá; ~ here to there di-auá până acló; ~ here di auáti; 2. di di; the necklace ~ her neck fluríile di di gúşe (sic); 3. di la; di la până la; ~ the smaller gate to the larger one di la poárta ęea ma ńică pân-la poárta ęea ma máre; 4. di năngă; They did not budge ~ his side him Nu s-băteá di năngă năş; 5. di ntre; I've come back ~ water Mi turnái di ntr-ápă; 6. di pi; He broke all the plates ~ the table Aspărse túte căţanile di pi meásă; 7. di pin; ~ (various) Aromanian villages di pin hórile armăneşti; 8. di sti; all the animals ~ the earth prăvdzâle túte di sti loc; ~ a thorn a rose arises Di schin trandafir arsăre; She learned that either ~ you or ~ me Di tíne, di míne nviţă; Blood was flowing ~ me in streams Săndzile curá di míne şurúń; 9. dit; They came back ~ Bucharest Vińíră di trăşi Bucurėşti; 10. di tu; We are taking the kids ~ the pen Scotém édzlí di tu ęarcu; 11. pri; He suddenly awoke ~ the dream he was seeing S-diştiptă dinăoără pri yíslu ęe vidzú; ~ all parts ti túte părţale

FROM ABOVE adv. di-pri-súpră

FROM A DISTANCE adv. pri lărgu, di dipărte

FROM AFAR adv. di nculó, di dipărte

FROM A RELIABLE QUARTER ~ (am, are, avem, etc.) apă di la múmă

FROM A TO Z ~ din cap până tu coadă

FROM BEHIND adv. dinăpói, dănpói

FROM BEHIND prep. di dúpă; They suddenly jumped out ~ the beeches Diunăoără ansăriră di dúpă fadzi

FROM GENERATION TO GENERATION bārnu di bārnu

FROM HAND TO HAND adv. || CUVATA 27: di mănă tu mănă

FROM HEAD TO FOOT adv. di la cap până la cioăre

FROM HEARSAY adv. di pri avdzâte || ALR 1399: I know it ~ U ştiu pi avdzât

FROM INSIDE adv. dinăúntru || di didinde, BASME 500; HRISTU 4: pi tu nuntru

FROM MORN(ING) TILL NIGHT di andzáre până seára, di cându creápă dzúua ş-pân tu-ascăpătátă

FROM NOW ON

FROM NOW ON adv. di-auá ş-năinte (or ş-nínte), di-auá nculeá,
di ástândzâ năinte || **Av:** di tóra şi nclo, BASME 503

FROM OLD adv. di pap-străpáp

FROM ONE PERSON TO THE OTHER om di om

FROM THE BEGINNING adv. di prótă

FROM THE DEPTH OF THE HEART dit frúndza di hícáte

FROM THE DIRECTION OF prep. di cătră

FROM THE FOUR CORNERS OF THE EARTH adv. dit păturile chioşi
[k'os'] a lúmilei

FROM THE MOMENT WHEN di tu oára cându

FROM THE VERY BEGINNING adv. di prótă

FROM TIME IMMEMORIAL adv. di la aúşi-străáuşi, di pap-străpáp

FROM TIME TO TIME adv. câti únă oára; ndáse, ndáse; di oára oá-
ră; ori, ori; ~ **he faints** Ori, ori lişină || di cându cându, DIARO
211

FROM TIP TO TOE adv. di la cap până la cioáre

FROM ... TO: ~ elm to elm di úlmu úlmu; **from tree to tree** di
pom pom

FRONTIER s. grăniţă, sínur

FROST s. (*freezing temperature*) dzer, ţícă, ţeáfem ţingríme,
cingríme, virvér; (*dry frost*) dzidzér, dzeádzir, xirupăyíe; (*mi-
nute ice crystals on grass, trees, etc.*) brúmă

FROSTBITE s. dzidzirătúrá

FROSTBITTEN adj. dzidzirát, (m)brumát

FROSTY adj. (*covered with frost*) (m)brumát, brumós → **BECOME** ~

FROTH s. spúmă; (*of soap*) scámată, fuscálíthrá; (*on coffee*) **N:**
căimác, **S:** căimáche

FROTHY adj. spumós, -oásă, -óşí, -oáse

FROWARD adj. (*disobedient*) naprán → **INTRACTABLE**

FROWN vb. niurédz [ni•u•], dipún dzeánile; ▼ancrúntu || **HRISTU**
18: scol sufurţelili

FROWSY or **FROWZY** adj. átacta invar.

FROZEN adj. dzidzirát, sicát, nglíţát, ngucinát, ngordu

FROZEN TO THE BONE/MARROW vb. nglet córca

FRUGAL adj. icunóm, -noámă, -nómí (*sic*), -noáme; icunumiseáric

FRUGALITY s. → **THRIFT**

FRUIT s. pom, pl poáme; carpó invar.; frut or frútă; frúctu;
yimíš; (*children's talk*) bóbă || **Gop:** emíš 'fruits', GOLAB 214

FRUIT JELLY

- FRUIT JELLY** s. pelté
- FRUITFUL** adj. || (as of a good year) **Av:** berichitlâcu, birichitós, CL 38-9; (ant. aclirát)
- FRUIT-TREE** s. pom
- FRUITERER** s. sg manáfi [•náfi], pl manáfeañ
- FRY** vb. ▽frig (→ § 32); ▽țiyăr(ip)séscu, țayăripséscu, tiyănséscu, tiyniséscu; ~ **your eggs!** ('Mind your business!', 'What are you talking about?') = Nu-ț lipséscu căstrăvét trușie?
- FRYING PAN** s. tiyáne
- FUCK** vb. ▽ambáir → COPULATE
- FUCKING** s. futeáre, ambăirăre, ampihiurăre, ciumulire
- FUDDLE** vb. mi afúm, mi adár cáplu
- FUDDLED** adj. călít
- FUDGE** s. → NONSENSE; All ~! Bișîñ di cuc! (lit. 'cuckoo farts')
- FULFILMENT** s. buríre
- FULFIL ONE'S WISH** vb. ñ-u fac ursírea
- FULL** adj. plin, mplin, ng'ligát; (of food and fig.) sătúl; ~ moon lúnă mplínă; a garden ~ of flowers grădínă mplínă (or ng'ligátă) di lilíce; ~ to capacity (as of a glass of water) plin (or umplút) víță; (~ to overflowing) písti zvítă, dénga, dínge, dânga || **Prv:** adv. bóldu, CL 39 → AS ~ AS AN EGG
- FULL-BREASTED** adj. țătoásă f
- FULLING-MILL** s. drășteálă, **G:** grășteálă; also: bătăle, bătăne; **Tur:** mândăne
- FULLING-MILL WORKER** s. bătăr || **GSus:** bătâñár, CL 38; **Av, SJos:** drăștir, **Prv:** dârștileár, CL 44
- FULL-UDDERED** adj. (as of cows) udzârcă, udzirátă
- FULSOME** adj. aynusós, -oásă, -óșî, -oáse → DISGUSTING
- FUME** vb. (to be angry) hérbu (pi); (to ~ over smth with frustration) ñ-u sémnu
- FUMITORY** s. bot. brubuştină
- FUN** s. (enjoyment) sirýinsíre, ylindipsíre, ylindisíre; for ~ tră arădeáre → MAKE ~ OF
- FUN** adj. nóstim, -mă, -tiñ, -time
- FUNCTION** s. (rank, post) thése
- FUNK** s. (fright) lăhtár; (coward) pantalunár
- FUNK** vb. li yănuséscu vásile

FUNKY

FUNKY adj. (*fearful, scared, terrified*) fricós, -oásă; căcăciós, -oásă; cu înima strîmtă (lit. 'with narrow heart'); He/she is very ~) u ári aspăreată huzmétea

FUNNEL s. hunie, ghíncă, híncă, G: plărie || An, Ary, Els, GSus, Mul, Na, Pal, Pur, Ses, Vil, Vot: huní, B-ARCH 420

FUNNY adj. caraghiós, -ghioásă

FUR s. (*dressed animal pelt*) chiúrcu, nafée

FUR CAP s. căciúuă [•cú•uă] || ALB: Kërb, Pe, Sln: căciúuă; Dren: căciúlă; Për: kiciúlă, Pe: căsúuă, BRÂNCUŞ 554 → CAP

FURIOUS adj. vârlu → INFURIATED, MAD

FUR-LINED COAT s. gúnă, yúnă, sac

FURLOUGH s. pápse, páfse

FURNACE s. cuptór, căftór, cuftór; also: cireáp, cileáp, G: ciriché, cirichie, dí. ciripíc, cirichél, circhén; fúrnú, furn, furre; G: pişníc; (*lid of clay under which one can bake bread, etc.*) cirichélú; yástru, yástră, pónţă (and pónďză), póniţă, Gop: póintă; (*for coal*) cămíñe

FURNITURE s. mómilă (*sic!*), stólizmă, stóluzmă

FUROR s. mânia, amănie → ANGER

FURRIER s.  ojoc r, Gop: cujuh r; chiurc u, chiurucc u || Cru: chiurc , GOLAB 231

FURRIERY s. || BELIMACE 21: chiurcil che

FURROW s. br zd , avláchiu, vrag

FURROW vb. ar, vrugu escu, nvrag

FURTIVELY adv. tiptíle → STEALTHILY

FURUNCLE s. med. fr n  el → BOIL

FURY s. (a)mánie (and am -) → ANGER

FUSE vb. (*to merge*)  fac  n 

FUSILIER s. (*fusileer*) tufic 

FUSILLADE s. tufiche u 

FUSS s. camómate f pl; maraf ete, m r f ete, muraf ete; (*stir, uproar*) G: giuf 

FUSS vb. || STERE 3: mi sighis escu

FUSSY adj. c price rcu, nize rcu

FUSTIGATION s. fr  tu re

FUSTY adj. (*impaired by dampness*) múhlid, m pl -lidz → MOLDY

FUTILE adj. and adv. (*vain, vainly*)  hristu, m pl  hri   ; n v mtu; (*useless*) di-pristanéu; di-pri-s pr , parapan  

FUTURE

FUTURE s. || HRISTU 42: vinită

FUZZ s. (as from birds) puh, frumă; (as from wool or cotton) scămă, cână

G

GAB vb. discântu → CHATTER

GABBLE vb. (of geese) găgăredz → BABBLE, GAB

GABBY adj. zburycărcu → TALKATIVE

GABFEST s. lăfe

GAD ABOUT vb. (to roam) hălândărescu; alăg sucăchile [•căk'•li]

GADFLY s. ent. tăún

GAFF vb. (to abuse) tălăescu tu halé

GAFFER s. béhlu → OLD MAN

GAG s. (smth. thrust into the mouth to prevent speech or out-cry) călúş; (hoax) ncăltăre

GAG vb. bag călúşlu n gura, bag liyăreăua; (to hoax, to trick, to make quips) joc hunerea, joc una hunere

GAGGLE s. turmă di găşte

GAITY s. hărăcupile, hilărie

GAILY adv. hăriós, hăros

GAIN s. amintăre; (win) amintătic; scoătire → EARNING

GAIN vb. amintu (and amindu); also: (a)căzănsescu, ▼agudescu, mi alég cu; chindisescu, ▼chirdhăsescu, nchirdhăsescu; (to earn) scot

GAIN WEIGHT vb. ▼astúp carne

GAINFUL adj. cu hăire; 3 sg: Ari scuteăre (lit. 'It has return')

GAINSAY vb. fac incheăre, fac hăşa

GAIT s. imnăt

GAL s. feătă

GALE s. (emotional outburst) arúpire, arupeăre

GALL s. heăre, hulie; (bitterness) nvirinăre

GALLANT adj. căldigí → BRAVE

GALLANTRY s. sărpiţăle

GALLIMAUFRY

GALLIMAUFRY s. mintitură → JUMBLE

GALLIVANT vb. alág sucăchile [•căk'•li]

GALLNUT s. (black fard) măzié, măzeáuă

GALLON s. (bottle) yalóne

GALLOP s. ambătrulăre, ambăturlăre; **at a gallop** anpătrulea, ambătrulea || **Cru:** ampăturăre, GOLAB 198; **Peş:** clíncă, CL 42; (run) **at full** ~ (fug) di mîc lóclu, BASME 500

GALLOP vb. (a)mpătur, ampăturlédz (and ambă-), ampăturédz, ▼ambăturlu; **Do not ~ your horse with your boss!** Cu mamările s-nu ambăturlí calu!

GALLOPING s. ampăturlăre (and ambă-), ampătrulăre

GALLOWS s. aspindzurătoare

GAFORE adj. artisít, bólcu, giurmértu; **no end** ~ (esp. of food) de-a sătúlui

GAMBLE s. cumără, lahnó

GAMBLE vb. joc cumără

GAMBLER s. (a)giucător, cumargí, hartupéxi m sg, hartupéxeañ pl || DIARO 182: hartufór

GAMBOL vb. trub, ▼zburdălipsescu

GAME s. (amusement) (a)gióc, joc; (as of cards or knucklebones) zdărtă; ~ of cards óină

GAME s. (hunting) avinăre; (catch) avinátic

GAME adj. (lame) şclóp, m pl şclóchi, f sg şclóapă, f pl -oápe

GAME BAG s. ceántă, pl cénţă; táşcă, pl tăşti

GAMESTER s. cumargí → GAMBLER

GAMMON s. (double win at backgammon) mărţ

GANDER s. găscu, N: gusác; (simpleton) apló

GANG s. sinastrufie, suţate, tăbúre; túbă; ~ of thieves furáme || MURNU 63: suţată di furi

GANGLION s. med. broáscă, DIARO 149

GANGRENE s. med. cángrenă, yangrénă

GANGWAY s. cícmacă

GAOL-FEVER s. med. tif

GAPE s. (an act of gaping) zgârlíre, zgârleáre

GAPE ABOUT vb. háscu, ylindipsescu, ylindisescu, siryinsescu

GAPING ABOUT s. síre, siryeáne, zgârlíre

GAP-TOOTHED adj. jímbu, pl m jínghi, f pl jímbé; also júmbu; strábal; ştírbu, -rbă, -rghi, -rbe

GARBAGE

- GARBAGE** *s.* (waste) armăsătură
GARBANZO *s.* (*chick-pea*) nibirbíľu or nibirbíi [•bíľ]
GARBLE *vb.* (to alter, to distort) ▼adávgu
GARDEN *s.* grădínă, gărdínă (and gâr-), perivóle; *dim.* gărdiníce, gărdinúşe
GARDENER *s.* grădinár, gărdinár
GARDEN-VARIETY *adj.* paráspur → ORDINARY
GARGLE *s.* yăryără
GARGLING *s.* yăryără
GARISH *adj.* jupânésescu, -nească, -néştă, -néşti
GARLIC *s.* al'; *bulb of* ~ cap di al', căpiţână di al' → CLOVE OF ~
 || *Suf, Paleo, Flam:* ai; *Am, Hal,* passim aiu, B-ARCH 80
GARLIC SAUCE *s.* al' chisát; scurdháme
GARMENT *s.* strañiu, *dim.* strănúş; veştimíntu, nviscămíntu (and -índu), vistămíntu; ânvescămínte *f sg*; strânót, *pl.* -nóte; *coll.* străñiríu, străñíu; (*winter coat*) găbún; (*sleeveless, rimmed with fur*) firméne; (*black woolen coat*) *Blţ:* firigé(e) → SET OF ~S
GARNER *vb.* ambărusésescu, silixésescu or lixésescu; ▼adún
GARNISH *vb.* ▼muşăţăsescu, ▼armătusésescu, ▼stulsésescu, ▼susuésescu
GARRET *s.* anóye, hátule; **to be a bit wrong in the** ~ 3 *sg:* nu lu ári súbaşi la loc
GARRISON *s.* mirchéze
GARRISON TOWN *s.* mirchéze
GARROTE *s.* sgrumătură
GARRULITY *s.* láfe, poliloyíe
GARRULOUS *adj.* zburyeárcu → TALKATIVE
GARTER *s.* buveată, buvétă, vuvétă, călţăvétă, stríngíe
GAS *s.* (*idle talk*) vrúte şi nevrúte
GASH *s.* tălítúrá; (*sign in the ear of a sheep to be recognized*) coacă
GASH *vb.* ▼taľu
GASP: **to be at one's last** ~ hărchésescu; **adv. to the last** ~ pân-la ploáce
GASP *vb.* hărbulédz, hărbulésescu, hărchésescu
GATE *s.* poártă, *dim.* purtíţă; déră; *Mul:* părníşcă; (*opening through which sheep pass one by one to be milked at a sheepfold*) (a) rúgă, arăstoácă, arustoácă, strúngă, străgă; (~ of a fortified building or town) dirvéne

GATEWAY

GATEWAY *s.* dişclîdzătúrá

GATHER *vb.* (to assemble, to pick up) ▼adún; I don't know why they ~ Nu ştiu țe si-adună; He ~ed flowers for her Í-ană lălúdz; He began to ~ grapes Ahiursí s-adună aúuă; ▼mârşin, mârşinédz; (to reep) silixéscu, lixéscu; (to buy, to collect) ▼bag; I have learned that you ~ he-goats Anviţái că badzi ţachi

GATHERED *adj.* (as of a vineyard) ayizmát

GATHER GROUND / WAY UPON SMB. *vb.* Íau vrápă

GATHER MOMENTUM *vb.* Íau fúzma, Íau vânt, Íau zvórimă

GATHERING *s.* adunáre, adunătúrá → MEETING

GATHER SPEED *vb.* → GATHER MOMENTUM

GATHER UP ONE'S SPIRITS *vb.* Íau ínimă, ▼ncucutédz → COLLECT ONE'S FACULTIES

GAUCHE *adj.* stângáciu, *f sg/pl* -gáce; stângár; zérvu, -ryi

GAUD *s.* → BANGLE

GAUGE *s.* misúra, métru; (template, pattern) cǎlăpódhe

GAUGE *vb.* ▼misúr

GAUNT *adj.* (excessively thin) gúndu; (haggard) s(c)lab; (grim) fuvirós; (desolate) érmu, *m pl* érñi, *f pl* érmă; also érim

GAWK *s.* durñít

GAWK *vb.* azgârléscu óclîí

GAWKY *adj.* durñít; angricós, -oásă → AKWARD

GAY *adj.* (merry) hǎrăcóp, -coápă, -cóchi, -coápe; hǎriós

GAZE *s.* síre, siryeáne

GAZE *vb.* l-fac síre; (to ~ with rupture at smb.) l-sórbu

GAZER *s.* zgârleáiu *m sg*, -leáiañ *pl*

GAZETTE *s.* gazétă → NEWSPAPER

GEE *interj.* 1. i! ií! ih! Gee, how late he is! I, cum amână! 2. (command to a donkey or mule to go) uş! pârl! ai prââ prââ úş! (to a horse) i! Gee, Murgu! or: Múrgu, i!

GEEZER *s.* tronciu

GHEG *adj.* (pertaining to a native of northern Albania) ghigă-néscu

GHEGS *s. coll.* Ghigărie; the Albanians from the Gheg region ghégañlí dit Ghigărie

GELD *vb.* → CASTRATE

GELDED HORSE *s.* cal şuţăt

GELDING *s.* scuchít

GEM s. giuvaír, giuvaíre

GENDARME s. (in the old Turkish army) seimén, semén, biráciu, zaptié, zăptié; jandár, geandár, gindár || ALR 982: şcherládz'li m pl def

GENERAL s. mil. stratiyó

GENERALISSIMO s. arhistratiyó

GENERAL STORE s. dugáne, măgăză, măgăzie

GENERATION s. țárcu, scără; of my ~ (age) tu scára a mea; brânu, N: bârnu; from ~ to ~ bârnu di bârnu; until the ninth ~ pân tu noáuăle brâne

GENEROSITY s. cuvurdhălâche

GENEROUS adj. (liberal in giving) cuvurdhă, giurmertu, sálghít; (large, liberal) filótim

GENEROUSLY adv. || cu mână dişclísă (lit. 'openhandedly'), see PARALLELE 136

GENTIAN s. bot. lulúdhă gálbină

GENTLE adj. bunác, dóbru, evášcu, sârbu || DIARO 159: bunášcu

GENTLY: to approach smb. ~ || 1áu cu búnlu PARALLELE 134

GENTLEMAN s. (man of correct behavior) om, pl. oámiñ || (of high rank) Av: chiríu, CL 254

GENTLENESS s. (mildness) adire, imiráme, imireátă

GENTLY adv. dúlțe; F: căteañór, cătelín || HRISTU 9: cu zdruderi

GENUFLECTION s. (in worship) mităne

GENUINE adj. alithinós, -oásă; aslâ invar.; ynisíu, -íe, pl -íi || CUNIA 5: alihíós

GERMAN s. N: neámțu || Cru: ghermán, GOLAB 221

GERMAN adj. nemțescu, -ească, -eștâ, -ești

GERMANY s. || BATSARIA 48: Nemția; Cru: Yermaníe, GOLAB 221

GERMINATE vb. (to appear, as of wheat) fitruséscu

GERMINATED adj. fitrusít; (as of wheat) biscuít

GERMINATION s. fitrusíre

GESUNDHEIT! || (words used to wish good health to one who has just sneezed) PC: S-țâ híbă di ghíni! In fact, Aromanians do like other people's sneezing and say reproachfully: cárnax! or cárnas! = Go to hell! DDA 317, DIARO 181

GET vb. (to ~ possession of) adár, vagudéscu, vbag; I got a couple of sheep Adrái niscânte coáde; Where did you ~ such a horse? Di iu lu-agudíși ahtáre cal? He got a load of dung Băgă nă

GET ACCUSTOMED

furtie di bǎlidzi; (to succeed in coming or going) agiúngu; (to receive, as a name, a letter) ľau, ▼(a)próchiu; **He got a sad letter** Lo nǎ cárte láie; (to understand) achicǎsescu; (to possess) am

GET ACCUSTOMED vb. ▼(a)nvét, ▼vet, ▼mǎlǎxescu

GET ACQUAINTED vb. ▼cunóscu

GET ACROSS vb. scápit; **I got across the snowy mountains** Scăpi-tái múnťál cu neáuă

GET A HAIRCUT vb. mi túndu; mi bărbirisescu, mi bărbirsescu

GET A HALF NELSON ON SMB. vb. bag tu tástru || lu-ám tu mână,

BASME 307

GET A JOB vb. || íntu tu pâne, BASME 187

GET ANGRY vb. mi-acǎťǎ zála, ▼ayrédz, ▼(a)hulsescu, lu arúc sǎ-márlu, ▼astáľu, cǎchiusescu, chicusescu, mi fac foc, ▼furťués-cu, ▼yinǎtusescu, ynǎtusescu, inǎtusescu, ▼hulusescu, hulísescu, mi inrǎescu, nǎrǎescu, nǎirescu, nǎrescu, ▼nguvujdédz, ▼ni-pǎrtic, ▼nşárpic, nşarpit, ▼nvipirédz, ▼thimusescu → **FLY INTO A TEMPER** || úmflu nǎrle, BASME 321; mi acǎťǎ inátea, RÉCATAS 47

GET A SCENT OF vb. dau di úrmǎ a

GET A SOAKING vb. (to be punished severely) ▼mǎc pǎpǎrǎ, mǎc şcop (lit. 'to eat club')

GET A VISA vb. (on a passport) ñ-fac cáide pasapórtea

GETAWAY s. (a)scǎpǎre

GET AWAY vb. fug di; ~ **from me!** Fudzǐ di míne! (to escape, as by flight) ľ-áflu fúmlu, ľ-ľau fúmlu

GET BACK ONE'S WIND vb. (to recover) || CUNIA 329: mi apuituéscu, ǎñ vin tu aéri

GET BEANS vb. (to catch hell) li-adún; Si ncáce cáľi, li-adúnǎ yumárľi (= injustice; lit. 'Horses make a rumpus and donkies get beans')

GET BENUMED vb. amurťǎscu → BENUMB

GET BITTEN BY A SNAKE vb. ▼nipártichédz

GET BY vb. (to proceed without being discovered or punished) (a)scáp

GET CLARIFIED vb. (to understand) ▼ľǎyǎrsescu

GET COLD vb. arcuredz, arǎťescu **The weather got cold** Arcurí (or arǎťi) chirólu

GET COLD FEET vb. (to go down one's boots) u aspárg huzmétea

GET CONFUSED

GET CONFUSED vb. ▼cirtăsésescu, ▼ciurtăsésescu, ▼cirtuésescu, ▼cistisésescu, ▼scol di mînte

GET COOL vb. (of weather) 3 sg impers. arăteăște, arcureădză

GET DARK vb. 3 sg: ntúnică || CUVATA 2: *it had become quite dark* s-aveă scutidisită ghîni; BELIMACE 92: *until it got dark* până deăde murgul

GET DIRTY vb. ▼mâzgălésescu; (~ with ashes) ▼ncinușédz, cinușédz || **Cru:** mi fac óndus, GOLAB 240

GET DOWN vb. ▼dipún (→ § 32); *Get down from the appletree!* Dipúni-ti di pri mer! (to ~ from a horse, etc.) discálic

GET DOWN TO WORK vb. mi-aștérnu tu lucrú

GET DRESSED vb. ▼nvésescu, véscu || **Cru:** mi andrég, GOLAB 205

GET DRUNK vb. mi (a)mbét, âmbét; mi adár cúrpit, mi adár cãndîlă, mi adár órбу, mi adár stîngale, lu adár căplu, mi fac cucútă, mi fac hrup, mi fac ciúrla, mi fac ciúrla ș-cazáca, mi cãléscu; (a little) ▼cãmiñusésescu || BASME 307: mi fac dzădză; STERE 50: ñ-adár cãrțúna

GET DUMBFOUNDED vb. (to fall silent) || **Cru:** ▼amút, GOLAB 198

GET FAR vb. (of smb. who is walking) Iau chiciór; *He has got far* Lo chiciór

GET FOUL vb. (with grease, dust, etc.) mbăxésescu

GET HELL vb. dau di arále → CATCH HELL

GET HOLD OF vb. arúc cãtuhíe (pri); *They got hold of the house* Arucără (or arcără) cãtuhíe pri cãsă

GET HUNGRY vb. (severily) ñ-si dúțe gúra la ureácl'e

GET IN vb. ▼bag

GET IN A HUFF vb. spíndzur nãrile → HUFF

GET INFECTED WITH SHEEP-POX vb. vet. (of sheep) gãlbidzăscu

GET INTO vb. ▼(a)ndés; *He got into the river* Si andisă tu arâu

GET INTO A HEAT vb. (as of thirst) ▼apríndu (→ § 32)

GET INTO A TANTRUM vb. mi acăță drățilí di urécl'í, mi acăță dzándza, mi acăță zála, mi acăță órile, âñ víne zurleáța, âñ víne ínătea, âñ yin órile → GET ANGRY || **Cru:** glărésescu, anglărésescu, GOLAB 205; CARAFOLI 30: mi furchisésescu

GET INTO HOT WATER vb. șed cu cúrlu tu neáuă → BE IN A BAD FIX

GET INTO A WAX vb. → GET INTO A TANTRUM

GET INTO THE FAMILY WAY vb. ▼acăț || armân sárțină, BASME 438

GET INTO TROUBLE vb. dau di arále; ved scãnteál'e, ñ-ascápiră

GET INTOXICATED

ócłil', ñ-cáde chicútă máre, ñ-undisescu, u-pát hunérea, dau di bilé; ▼mâc păpără; (as a threat) Gúştur veárde va ti mâcă! Nu va-ñ dai giuvápe! (lit. 'You will not give me an answer,' i.e. You will be dead) dau di arále || păţescu; He got into trouble U păţâ, PARALLELE 127

GET INTOXICATED vb. → GET DRUNK

GET IRRITATED vb. || Cru: mi nivrusescu, GOLAB 238

GET IT IN THE NECK vb. ▼mâc pri zvércă, ñ-iáse fum prit nări, mi ła arâulu, ▼mâc păpără; He got it in the neck U mâcă păpára; mi-acáţă di ócłi; You'll ~! Va ti-acáţă di ócłi! || mâc şcop (lit. 'to eat a club'), PARALLELE 127

GET IT INTO ONE'S HEAD (TO) vb. ñ-ínră (să)

GET LOST! (interjectionally) Adúnă-u di auá! Angánă-u di aua! Arúpi-ţ-u di aţia! Arúpi-ţ gúşea (or zvércă)! Aspeálă-li di auá! Căpsălseá-li di auá! Dé-vă (di auá)! Fă-te cusúre! Fă-te stifă! Frândzi-ţ gúşea! Ța-ţ zvércă di auáte! Mână-te di auá! Risíte s-ti faţi! Scoáti-ţ mădulárlu! Scărmináţ-li di auáte! Stifuít-vă! Súrpa-te di aţia! Tíndi-le! (to a dog) at! oşti! titi! || BASME 47: Hândăcuseá-te! BASME 122: Ța-ţ pérłu de-auá! DIARO 152: fă-ti cu-măţ, dú-ti di-auá; DIARO 180: fă-ti défi! DIARO 238: şpirtuiá-u di auá!

GET LOW vb. (to sink to a much lower state) cătândisescu pri hála éstă

GET MARRIED vb. → MARRY

GET MISTY vb. 3 sg nigureádză, ngureádză

GET NERVOUS vb. (to get irritated) || Cru: mi nivrusescu, GOLAB 238

GET OFF CLEAR vb. (to save face) es cu fáţa álbă

GET OFF ON THE WRONG FOOT vb. calc cu zévul

GET OFF SCOT-FREE vb. (a)scáp || ALR 1439: to get off safely 1 sg pt: ascăpái sănătós

GET ON BADLY/WELL WITH SMB./SMTH. vb. trec ghíne (cu) / nu trec ghíne (cu); She was not getting on well with her mother-in-law Năsă nu triţeá ghíne cu soácră-sa; (to cope with life's problems) Í-u trec; How are you getting on? Cum Í-u treţi?

GET ON WELL vb. (to be thriving) || BATSARIA 57: ñ-ñárdze ti am-băreáţă

GET ONE'S BREATH vb. ñ-víñe sulúchea

GET ONE'S HANDS (UP) ON

- GET ONE'S HANDS (UP) ON vb. (to catch, to capture) bag mână pi
 GET ONE'S RAG OUT vb. (to fly into a tantrum) ñ-arsăre scârpa
 GET ONE'S SECOND WIND vb. ñ-lău adilátlu
 GET ONE'S TOES UP vb. li tîndu → DIE
 GET ONE'S WIND vb. ñ-lău adilátlu
 GET ON SMB.'S NERVES vb. l'-mâc urécîile
 GET OUT vb. ies aor. i(n)şîi or i(n)şái
 GET OUT OF AN ENCUMBRANCE vb. ascáp di nă sfîná
 GET OUT OF ORDER vb. ndăcănescu
 GET OUT OF TROUBLE vb. purbulescu
 GET OUT OF ONE'S ELEMENT, COUNTRY, etc. vb. ▼xinitipsescu
 GET PREGNANT vb. || BASME 438: armân sárţină
 GET READY vb. ▼(a)ndrég, ▼etimăsescu; **Get ready so that we can leave tonight!** Ndreádzi-te s-fudzím astără!
 GET RID OF vb. (a)scáp (di), ▼cutursescu (di), cutrusescu
 GET SCARED vb. ▼lăhtársescu; u-ám aspăreată huzmétea; li yănu-sescu vásile; ▼cişescu || CARAFOLI 41: ciuşîescu; 43: ▼cişîescu; BASME 213: ngălbînescu ca ţeára; **Pls:** ▼lictârsescu, CL 254; ▼nfricuşédz, BASME 656; şapte-óptu lî si dúte pi dinăpói, BASME 706; **Pls:** li úmplu zmeánile di frícă, BASME 477; ñ-asparu săn-dzăli, HRISTU 37
 GET SICK vb. ñ-lău lélea; **He got sick** L-chişără moášile
 GET SICK OF vb. (to get saturated of things seen) ñi s-úmplescîul (di)
 GET SIGHT OF vb. (intentionally) ▼arúc mutríta (pi); (unintentionally) dau cu ócîiî di
 GET SMB. INTO A SCRAPE vb. (to put smb. to trouble) l'-gioc úná hunére
 GET SMB. INTO DEBT vb. ▼hriusescu → RUN INTO DEBT
 GET SMB.'S NUMBER: **I got your number, you harlot!** ştiu tu ţe ápe ti-adăchi, lea dósă!
 GET SMTH. ON THE BRAIN vb. nu-ñ iáse dit mínte
 GET SOBER AGAIN vb. ▼disbét
 GET SPOONY ON vb. ñ-cáde tu ínimă
 GET SQUARE WITH SMB. vb. hîu ísea cu
 GET TERMINALLY ILL vb. ñ-lău lélea
 GET THE BEST OF IT vb. (to get off scot-free) (a)scáp; es cu fáta álbă

GET THE BETTER OF SMTH.

GET THE BETTER OF SMB. vb. l'-u pot, âl' yin di háche (or di indiháche, di ânduháche); **A woman can get the better of the devil himself** Mulărea și-a drăclui âl' yíne di háche; (to defeat, to put an end to) bag mână

GET THE BOOT ON THE WRONG FOOT vb. u-adár taratóre

GET THE CHEESE vb. (to come off a loser) nu ñ-si văpseăște óulu; armân ca Súlta cu ucnălu

GET THE TRICK OF IT vb. l'-áflu cǎpáchea, l'-dau cále; **The problem is so complex that nobody can** ~ Lúcrul eáste ahântu mindít cǎ vâr nu poáte si-l' da cále

GET THE WIND UP vb. li yănusescu vásile → **GO DOWN IN ONE'S BOOTS**

GETTING s. (a trip to a place; the first half of a round trip) imnătúra (ant. turnătúra); ~ **there takes two months and coming back another two** Doi meș țâne imnătúra și-ált, ahântâ turnătúra

GETTING A COLD s. arcuráre

GETTING ALONG s. treácǎ

GETTING DRESSED s. (a)nvișteáre, nveăștire

GETTING UP s. (on one's feet) mbrustáre; (as from bed in the morning) sculáre, sculátǎ

GET TIPSy vb. ▼afúm → **GET DRUNK**

GET TIRED vb. ▼cúrmu, ▼avursescu, avrusescu, apustusescu, lăvrusescu; (to get saturated of things seen) ñ-si úmple ócl'ul di

GET-TOGETHER s. adunáre, suțále

GET TOGETHER vb. ▼adún (cu)

GET TO LOGGERHEADS vb. ▼agiúngu la par, mi acát, di per (cu)

GET THE SCENT (THE WIND) OF vb. (to learn) u l'au di viș (or di vij)

GET THROUGH vb. (to be successful) u scot náparti; **You will not get through with lies** Cu minciúna nu u scot náparti

GETTING SOBER AGAIN s. disbitáre, disbitătúra

GET TO KNOW vb. l'au di hăbáre

GET UNDER WAY vb. trag; Well, ~, go! Hai trádze, fudzi!

GET UP vb. (as from sleep) ▼(a)scol; ~ **at daybreak** ▼scol cu noáptea n cap

GET UP SPEED vb. (and fig.) l'au vímtu, l'au fúzmă, l'au paramázmă, l'au vântu, l'au zvórimă

GET UPPITY vb. (to put on airs of superiority, to forget one's

GET WIND OF

place) ▼disgărdéscu

GET WIND OF vb. 1'au di hăbăre

GET WORK vb. (to be hired) ▼arughédz, ▼ndreg, ▼păitéscu, ▼puitéscu, ▼puituéscu

GET YOU GONE → GET LOST

GHOST s. súflit, duh, stihie || aúmbă (lit. 'shadow'), PARALLELE 152 → HOLY ~

GHOUL s. strígă

GIANT s. thiríu, ga1amán, évil, lúftă, ghigántu; **They came across a ~** Deádiră di un galímeán di om; adj: div || HRISTU 1: yigan

GIBBER vb. dărdăréscu; 3 sg: gúra l'-si dúte dăr-dăr → PRATTLE

GIBBERISH s. dărdărsíre

GIBBET s. aspindzurătoáre

GIBBET vb. (to hang) ▼aspíndzur

GIBBOSITY s. med. (protuberance, swelling) cambúrá

GIBE vb. tălăéscu tu halé → ABUSE, RIDICULE

GIDDAP! (to a horse) || ALR 279: dée! or díi!

GIDDINESS s. (swimming in the head) andrălăsíre, ndărsíre, scú-tură; (playfulness) zburdălipsíre

GIDDY adj. aumbrát, avdálcu, burdál, zdurdít; to be ~ vârléscu

GIFT s. dar, dhoără (and doără), durusíre, háre; **Never look a ~ horse in the mouth** Cálu di dhoără nu s-căftă la dínță; (a ~ to the bride) pălărie; (for as for one who brings a good piece of news) mujdé, siháric1e, siháriche || VELO 53: săcărichi

GIFTED adj. durusít

GIGANTIC adj. balaváncu, m pl -nți, f pl -nțe; évil → HUGE

GIGGLE s. căhtíre

GIGGLE vb. ▼căchín, ▼căhtéscu, ▼păhăéscu

GILD vb. afúm, hrisuséscu, ▼mălămuséscu, nglubudédz; **We gild our earrings at the silversmith's** Afumăm vérile la hrísic || alâmăséscu, DIARO 97

GILDED adj. afumát, glubudán, hrisusít, malamaterñiu, málămusít

GILDING s. (stuff) vărache, vărachiu; (process) afumăre, afumă-tură, hrisusíre; málămusíre, nglubudăre

GILLYFLOWER s. canacíc1e, caranfíl, caranfír, caranfí1ă, șibóie

GILT s. (a young female swine) purțeáuă

GIMLET s. (a tool for boring) arídhă, biză, sfreádin

GIMPY

GIMPY adj. săcăt → CRIPPLED

GINGER s. bot. chitribóbule, chitribóbală

GINGERBREAD s. = spinşoără, pandișpâne

GINGERLY adj. câştigós, -oasă, -oşi, -oase → CAUTIOUS

GIRD vb. ▽ţíngu

GIRDED adj. ţímtu, f -mtă, m pl -mţâ, f pl -mte

GIRDER s. (in a wall) dhémă

GIRDLE s. bărnú; F: bār, pl. bără; páftă, páhtă, paptă, pahtă-uă, ploáce, zónă, zúnă, dim. zuníţă; (woolen or cloth ~) tízgă, dízgă

GIRL s. feătă, dim. fitícă, fitíţă, copélă, cupélă, cóchilă, heárhíră, heárhítă; (baby girl) púpă; (caressingly) tănúşe; coll. fitáme, fitiryíó, fituríu; **A boy, or a girl?** Ficiór, i feătă? **He did not marry the ~, but her money!** Nu lo feătă, lo parádz!

GIRLHOOD s. fitíle

GIRLISH s. fitéscu

GIRTH vb. (as a saddle on a horse) yingluséscu

GIVE vb. (pres. dau, dai, da, dăm, daţ, da; ipf. dădeám; s. p. ded, deádiş, deáde, deádim, deádit, deádiră; imper. 2 sg dă! 3 sg s-da (PC: [zda]); 2 pl daţ! and didéţ! 3 pl. s-da [zda]); ~ **me a little water!** Dă-ñ nă chícă di apă! ~ **me my pay!** Să-ñ dai rúga! (to present) ahărzéscu; (to offer for sale) apún; **He is trying to ~ you an ordinary fur instead of a (genuine) beaver** Mutreáşte tra s ʈ apúnă tră castóre nă mişíne

GIVE A BATH vb. (a)scáldu || DIARO 102: ~ **to an infant or a child** (hypoco-ristically) fac lusi a ñíclui

GIVE A BEATING vb. ▽bat → BEAT, THRASH

GIVE A CUE TO vb. nveţ, veţ, dau un anvéţ, ▽dhăscălipséscu, dhăscăliséscu

GIVE ADVICE vb. dau un anvéţ

GIVE A HAND vb. (to help) agiút, dau mână di agiutór

GIVE A JOB vb. bag pri pâne

GIVE ALMS vb. || dau tră súflit, BASME 165

GIVE A MASS FOR SMB. vb. dau dáre; **He was giving the mass for the old man** Dădeá dárea al aúş

GIVE A PIECE OF ADVICE vb. dau un anvéţ → ADVISE

GIVE A PIECE OF ONE'S MIND vb. (to lesson) || ALR 1414: **Give him a piece of your mind!** S-lo aúrli!

GIVE AS GOOD AS ONE GETS

GIVE AS GOOD AS ONE GETS vb. || nu mi alás pri pádi, BASME 414

GIVE A SHRIEK vb. dau un zghic (ca şirpicát) → SHRIEK

GIVE A SOUND LICKING vb. úmflu sãmárlu, l'-u íntu; **Give him a sound licking!** Íntă-l'-u! → BEAT, THRASH

GIVE A START vb. l'-dau vímtu (lit. 'to give smb. a wind')

GIVE A SWEEP vb. || trag cu mătura, BASME 161

GIVE AWAY vb. (to divulge, to betray) scot n páde; (to present) (a)hărzescu

GIVE A YELL vb. dau un zghic

GIVE BIRTH vb. ▼amíntu, dizvóc, fac, ▼fét, nfáš, nfăşédz; **She does not make children** Nu amíntă fumeál'e; **When her time came to bring forth she gave birth to a girl** Cându l'-víñe oára s-diz-voácă, feáte nă feátă

GIVE EAR TO vb. ascúltu (di)

GIVE FREE REIN TO FUN vb. u fac uzungióva

GIVE IN vb. trag mâna (→ ABNEGATE), ▼alás, mi dau, păřădhusésu

GIVE IT TO SMB. STRONG AND HOT vb. (to scold) tălăésu tu halé, lau cu ápa di sâmbătă, afúm năřile, moľu tu ápă aráťe, moľu tu noauădzăťi noáuă di buéi

GIVE IT UP vb. li bágu mpáde

GIVEN (as by God) dat, hărzít

GIVEN NAME s. nůmă

GIVE NO CREDIT vb. apistisésu

GIVE NOTICE vb. (to let know) dau glas, dau hăbăre, dau tu şteáre

GIVE OFF vb. (to form and discharge) (a)ndzămédz; **This stone is ~ing off water** Ndzămeádză ápă dit aéstă cheáťră

GIVE ONE'S ATTENTION TO vb. ancúñu; **They do not give attention to him** Nu lu-ancúñe; (in negative sentences) l-dau di curáuă (or di mănear)

GIVE ONESELF AIRS vb. ▼úmflu; also: ▼căbărdésu, fac gilfédz, ▼fălésu, ▼frângu, ▼fudulésu, ▼furduésu, ▼mprustédz (and mbrus-téz), mi ngroş, li ngroş lúcrili, li ngruşédz hăbăřile, li trag groáse, li trag măři, mi řân a măři, trag mărét, múlte || u scol cujăca; âl mut cáplu, DIARO 275

GIVE ONESELF AWAY vb. (to betray oneself) || mi dau di páde, BASME 448

GIVE ONE'S KINDEST REGARDS TO vb. aduc (or dau, dzâc) múlťi

GIVE ONE'S OPINION

ncĺínăciúñ

GIVE ONE'S OPINION vb. ñ-dau nă mĩnte || ñ-dau mĩnţăli, BASME 302

GIVE ONE'S WORD vb. dau zbor

GIVE OUT vb. (to become used up) ▽bitisescu → FINISH

GIVER s. dător; the ~ of life (i.e., God) dătorru a bāniĺĩ

GIVE RESPITE TO vb. dau oără

GIVE SMTH. A REST vb. alás tu páde; u alás spindzurătă luyuría

GIVE SMB. BEANS vb. (to trash) afúm nările; tuchescu di băteäre

GIVE SMB. LINE vb. ▽alás, dau bānă, alás tu síyă

GIVE SMB. NO PEACE vb. || nu ĺ-dau bānă, BASME 488

GIVE SMB. PLENTY OF ROPE vb. ĺ-dau fătă; If you give children plenty of rope they do foolish things = Máca lă dai fătă a fi-ciórilor, ti-ncálică pri gúşe

GIVE SMB. SHORT NOTICE vb. ĺ-adún curăile, căpistrusescu

GIVE SMB. SOCKS vb. (to beat) tuchescu di băteäre

GIVE SMB. THE AIR (or THE BASKET, THE BIRD, THE CHUCK, THE MITTEN, THE SACK) vb. dau ţărúhile, dau părtăĺle → FIRE

GIVE SMB. A THICK EAR vb. ĺ-astrág únă, ĺ-surduescu únă → SLAP SMB.'S FACE

GIVE SMB. THE RASPBERRY vb. ñ-arăd cu năs

GIVE SMB. THE UP AND DOWN vb. mutréscu di la úngĺi pān la cap

GIVE SMB. ONE'S WALKING PAPERS vb. ĺ-dau ţărúhile → FIRE

GIVE SMB. THE GO-BY vb. (to disregard) nu lu bag tu (or tru) córnu || (to chase out) ĺ-aspún plătărle, BASME 226

GIVE SMB. THE RIGHT vb. dau driptáte

GIVE SMB. TO UNDERSTAND vb. dau si aducheáscă

GIVE THANKS TO SMB. vb. adúc birhuzúre → THANK

GIVE UP vb. ▽alás, li bag mpáde, ▽ncĺín, para-dau, părădhu-sescu, ▽pridáu; trag mână (di) (→ ABNEGATE) || BASME 411: ncĺid ócĺilĩ; DIARO 223: fac cáli

GIVE UP ALL HOPE vb. ñ-ĺau căştíga (di la); ñ-ĺau curátile

GIVE UP AN OPINION vb. (to abandon, to recede, to recant) es di mĩntea a mea; Ask everybody, but don't give up your opinion! Tuţ s-ĺi ntregħi ş di mĩntea a ta s-nu eşĩ!

GIVE UP DRINKING vb. mi cúrmu di beäre → THROW OFF

GIVE UP HOPING vb. (to renounce, to forget about) mi ĺértu (di)

GIVE UP SMTH. FOR LOST vb. ĺ-bag crútea; 2 sg imper. Bágă-ĺ crútea!

GIVE VENT TO

GIVE VENT TO vb. ▼discoápir

GIVE WAY TO TEARS vb. mi lá (or mi mbáiră) lăcriñle; lăcră-médz, lăcrimédz

GIVING s. dăruíre, durusíre, pischisíre; ahărzíre; (as a treat) filipsíre

GIZZARD s. anat. || ALR 364: (of birds) mămă

GLACIAL adj. arcurós, dzidzirós, virvirós; (of a wind) turinós

GLAD adj. hăriós (and hă-), hărsít; hăřăcóp, -oápă, -óchi, -oápe; yiós, -oásă, -óşî, -oáse; **to be** ~ mi hăriséscu; **I am** ~ **that you are all right** Hăřăsestu că hiţ ghini, HRISTU 65

GLADE s. misăreáuă, vuloágă || **GSus**: bugeáchi, CL 39

GLADLY adv. hărós, hăriós

GLADNESS s. văsălie → JOY

GLADSOME adj. → GLAD

GLAIVE s. apălă → SWORD

GLANCE s. bruítă, mutrítă; **at first** ~ la videáre → LOOK

GLANCE vb. bruéscu, mutréscu

GLAND s. glíndură

GLANDERED adj. (affected with glanders, of a horse) bútur, să-căiárcu

GLANDERS s. vet. sacaí

GLARE s. (light) luñínă

GLARE vb. luñinédz

GLASS s. (material) yilíe, geáme; (container) scáfă, chélcă, chélce, chélcu, cúpă, putír or putíre; (small ~) (a)rucutír, (a)r-cutír; **to strike** ~es ▼cingăřşéscu → CUPPING ~

GLASSES s. (spectacles) óclí m pl; yilíi f pl; matuyeáľe f pl; **Put on your** ~! Băgă-ţ óclíľ! || **F**: matuyeáň, SarD 114

GLASSWARE s. yilicádz m pl

GLASS WINDOWS s. geamlâche

GLAZED FROST s. arăchíş

GLAZIER s. geamgí, geamgíu

GLEAM s. lámpse, lícur, luţíre

GLEAM vb. licurédz, licuricéscu, licrăséscu; (as of hair) hri-suséscu

GLEAN vb. ▼adún

GLEANINGS s. adunătúra

GLEN s. glémur → RAVINE

GLIB

- GLIB** adj. *He has a ~ tongue* Ápă l'-nărdze gúra
- GLIDE** vb. (a)lúnic, arúnic, alăchiúsur, şeárpic
- GLIDE AWAY** vb. (as of days, weeks, remembrances) ▼deápin
- GLIMMER** vb. → GLEAM
- GLIMPSE** vb. ▼mutréscu
- GLITTER** s. yílciu, anyílciu, yilcíre
- GLITTER** vb. (as of amber) ▼yilcéscu, (a)nyilcéscu → SPARKLE
- GLITTERING** adj. lumbărsít → BRILLIANT
- GLITTERY** adj. (as of the moon) (a)nyiliciós, ânyi-
- GLOOM** s. (lowness of spirits) ntuneáric, lăiătă, milancolie → DARKNESS
- GLOOMILY** adv. lângărós (and lângâ-), lângurós
- GLOOMY** adj. cernu, ngérnu, jilós, lângărós, ntunicós, scur; to become ~ ▼nigurédz; 3 sg (of the sky) nigureádză, ngureádză
- GLORIFICATION** s. dhuxăsíre
- GLORIFY** vb. cântu, ▼áltu; (to extol, as God) dhuxăséscu, duxiséscu, duxuséscu, dhoxologhiséscu
- GLORIOUS** adj. (deserving or possessing glory) mărit; *Glorious Lord! Mărite Doámne!* (delightful) ghiurghiulú; (excellent) háscu, -ă (no pl); nişinlítu || MURNU 12: duxăsít
- GLORY** s. măríle, dhóxa (and dóxa), dhoxítă, camără; *Lord, Your ~ is immense! Máre Ț-u dhóxa, Doámne! ~ to you, Lord, that I have escaped!* Dhóxa-Ț, Doámne, că scăpai!
- GLORY** vb. (to rejoice proudly) arhundipséscu
- GLOVE** s. gântă, hirótă, mânúşe, pumânică; (mitten) brumâncă (and brumângă) || *Pls, GSus:* mână, CL 256; *Prv:* hilórti, CL 253; *Cru:* mănícă, GOLAB 234
- GLOW** s. dugoără, flóyă → BLAZE
- GLOW** vb. (of a fire) (a)ruşéscu, (a)ruşăscu; (as of firewood) njirédz, ▼duguréscu, guduréscu
- GLOWING** s. duguríre, luñináre
- GLOWING** adj. (as of the sun in July) dugurós, -oasă
- GLOWWORM** s. licuríciu, luleác || *SJos:* culuféxă, sg and pl; *Prv:* culufuthéi [t-h], CL 43
- GLUE** s. tutcăle, tupcálă; (made of water and flour) ciríş, ciríj
- GLUE** vb. ▼(a)lichéscu, alăchéscu, ▼aculséscu
- GLUG-GLUG** ono. gâl-gâl

- GLUM** adj. cernu, mutrusit → **SULKY**
GLUT vb. ▼(a)ndés, ▼astúp → **SATISFY**
GLUTTED adj. sătúl, -úlă, -úl', -úle; săturát
GLUTTING s. sătuleată → **REPLETION**
GLUTTON s. hap-húp || lúftă, BA 425
GLUTTONOUS adj. limós, oásă, óşí, -oáse → **GREEDY**
GLUTTONY s. límă, limăryíe, lixuríle, lixuíre, lixurlíche, tă-măhchirlâche
GNASH ONE'S TEETH vb. zgroámic; scărcic (or scâr-) dínţâl, câr-tănésescu, crâţănésescu, scărşnésescu
GNASHING s. (of teeth) scârcicăre, scărşnîre, scărcăcăre
GNAT s. ent. musíţă, muşíţă, ciul
GNAW vb ▼(a)ród; (of one's stomach) si minteáşte; I have a -ing pain in my stomach Ñ-si minteáşte ínima; also: Ñ-aúrlă luchi [luk'] tu pântică ~ My stomach worm gnaws; ▼alúmtu; **Thoughts ~ at my heart** Mi alúmtă minduírîli
GNAWED: to be ~ by remorse mi măcă săráchea
GNAWING s. aroádire
GNOME s. ~ giúgea, pl giúgeań → **DWARF**
GO vb. ▼duc, aor. duş, part. dus; ĩérgu, aor. ĩérşu; ▼apórtu; **Where did he ~?** Căţă iú dúsi? ~ **after water!** Dú-te tr-ápă! **Let's ~!** S-nă ţém (*allegro from duţém, a var. of dúţim*); **Everybody went there** Toată lúmea s-purtă acló; 2 sg vai; ~ **up to the hill** Vai m blai; ~ **to grass!** (Get lost!) Adúnă-u di auá! → **IT GOES WITHOUT SAYING**
GO! interj. yízmadhe! yízmă-te!
GO A-BEGGING vb. yiftuéscu
GO AHEAD vb. dau năínte
GO AHEAD (AND...) ia; **Go ahead and ask him!** Ia lu-ntreábă!
GO AND WHISTLE FOR IT ~ arămăń ca gălína údă
GO AROUND vb. ▼şuţ
GO AWAY vb. (to distance) fug, ľau cior, trag ciciór, ▼dipár-tu, ▼dipărtédz; (to ~ from home; to go abroad) ▼xinitipsésescu
GO BAIL FOR SMTH. vb. (as to make a deposit for an engagement) dau sémnul
GO BANKRUPT vb. mufluzipsésescu
GO BEYOND vb. trec → **SURPASS**
GO BUGGY vb. → **GO OUT OF ONE'S HEAD**

GO DARK BEFORE ONE'S EYES

GO DARK BEFORE ONE'S EYES vb. || *ñ-si 1'a óclil', BASME 53, 206, 281*

GO DOWN vb. (to descend) *vdipún; (to ~ socially or economically) cătândisescu (pri hála aéstă); (of a swelling) mi disúmfu (or disúflu)*

GO DOWN IN ONE'S BOOTS vb. *u aspár huzmétea; li yănusescu (or hunusescu) vásile di frică; vpălescu; li úmplu (zmeánile) di frică*

GO FOR A WALK vb. *vprímnu, priímnu, ghizipsescu*

GO FOR BROKE vb. *mi fac páde*

GO GAPING ABOUT vb. *şintescu*

GO HALF SHARES WITH vb. *ngiumeatic, vngiumitichédz*

GO HALVES vb. *ngiumeatic*

GO HAYWIRE vb. *u 1'au giúngiula*

GO INTO ONE'S TANTRUMS vb. *ñ-yíne zurleáta → GET INTO A TANTRUM*

GO INTO THE WILD WORLD vb. (as out of despair) *ñ-1'au míntea la cicioáre; 1'au cálea a li púpăză; acăt strématile; ñ-1'au pérlu || BASME 403: ñ-1'au pérli*

GO IT! (to urge to proceed) *ştu-cará*

GO IT STRONG vb. *vdisíc năínte*

GO MAD vb. *mi apríndu, vzurlescu, ñ-1'a cáplu vímtu; (of a dog, etc.) túrbu, trub, turbédz, lisixescu → MADDEN || BASME 33: cher di mínte*

GONE adj. *dus || CUVATA 6: Marica was ~ Mária s-aveá dúsă*

GO OFF vb. (to follow a course) *ñeg, ñérgu*

GO OFF THE HANDLE vb. *ñ-arsáre scârpa → FLY INTO A TANTRUM*

GO OFF ONE'S HEAD vb. *vcicănescu (di mínte or di cap); vaspárgu di mínte*

GO OFF THE HOOKS vb. *→ GO OFF ONE'S HEAD*

GO ON vb. (to happen) *cur; in order to see what might be going on s-veádă ca țe va s-cúra*

GO ON ALL FOURS vb. *vabuşilédz, abuşulédz || DIARO 161: ímnu abuşalui*

GO ON AND ON vb. (to let off hot air) *băndurédz, băbălescu, zburăscu goále*

GO ON A PILGRIMAGE vb. *duc la hăgilâche, ñérgu n hăgilâche*

GO ON A TRIP vb. *fac sefér, mi duc tăxie*

GO ONE'S OWN GAIT

GO ONE'S OWN GAIT vb. fac cúmu ñ-tále cáplu → ACT

GO ONE'S WAY vb. (to continue one's road) ñ-trag calea; ñ-mu-tréscu di cále; (to use one's own discretion) fac cúmu ñ-tále cáplu (→ ACT)

GO ON FOOT vb. (making large steps) arúc jgloáte

GO ON THE SPREE vb. (to give free rein to fun) u fac uzungióva

GO OUT vb. (to exit) es (or ies), aor. i(n)şii or i(n)şái; part. işít (or inşít, inşát); (to become extinguished) ▼astíngu

GO OUT FOR A WALK vb. dau únă dévră, fac únă dévră

GO OUT OF ONE'S HEAD (or MIND) vb. ▼zurléscu, ▼aspárgu, ▼ciucănéscu di cáp (or di mînte); ñ-asboără găia; ▼cictiséscu, ▼cihtiséscu, ▼cicărdiséscu, ▼cildiséscu di mînte || cher di mînte, BASME 496

GO OVER vb. (to transgress) scápit; (to succeed) u scot náparti

GO SHARES WITH SMB. vb. ▼cumăthiséscu

GO SHOPPING vb. psuniséscu, psunséscu

GO THE WRONG WAY UP vb. ñ-si dúte tersiné

GO THE WHOLE HOG vb. u scot n cap, scot lucrulu n cap, ▼bitiséscu; people decided to go the whole hog oámiñ apufăsiť

GO THIRTEEN TO THE DOZEN vb. mătín pi virisíe

GO THROUGH vb. ▼spitrúndu; străbát

GO TO BED vb. ▼bag, ▼cúlcu, l'au viléndza dhípla; He went to bed hungry S-băgă ni-măcát; Go to bed, my chick, go to bed! Băgă-ñ-te, púle, băgă-ñ-te!

GO TO CUFFS vb. ▼agiúngu la par, mi acát di per (cu)

GO TO HELL! sictír! Also: na! Go to hell! I don't care about your mind! Na ş-tíne, ş-mínte-a-ť! Măşcă-ť năřile! Măşcătureádză-te! Nclo, tu nec s-ñerdzi! S-ti l'a néclu! Túndi-ti! Dú-ti órca! || DIARO 151: Dú-ti Brúsa! DIARO 305: s-ť-u da dzăpea (or dzăpita, dzăpitlu; BATSARIA 1: S-ti l'a dráclu! S-ť-u da cripátlu! idem 15: s-ti l'a hárлу! idem 73: s-ti l'a lăiáťa; HRISTU 3: s-ti ia dracu

GO TO LAW WITH SMB. vb. lu scol.

GO TO THE DOGS vb. (to go to the winds) || aor, 3 sg: li macă lúplu, BASME 364, lit. 'The wolf ate them'

GO TO THE LAND OF NOD vb. mi fúřă sómnul

GO TO THE WINDS → GO TO THE DOGS

GO TOWARDS vb. (to turn to) ▼l'au

GO UNDER vb. (to hide, as in a river) || mi dau de-a fúndu, BASME

GO UP

410

GO UP vb. ▽alín; **Milk went up** (became more expensive) Láptile s-alină; ▽análțu **The smoke is going up** Si-análță fúmlu nsus

GO WELL TOGETHER vb. ▽uidisescu, idusescu

GO WITH YOUNG vb. ▽acăț || armân sárțină, BASME 438

GO WRONG vb. (to be in low water) ñ-si dűte tersiné; cacurizip-sescu

GOAD s. (pointed rod to urge on an animal) acșále,; strimurá-re, strâmburíre; **Tur:** strimburáre

GOAL s. scupó, lucrú tu-avináre; (intention) niéte

GOAT s. căpră, dim. căprítă; (young or small ~) iádă; coll. că-prăriú, căpráriú; **milking** ~ muldzáră, muldzárcă; (with a bell) ciucánă; **wild** ~ áyru-cápră

GOAT-DEALER s. țápár

GOAT HAIR s. căprínă

GOATHERD s. G: căprár, căprárár; (female ~) căpărará

GOATSKIN s. (container made of ~) cheále → SATCHEL

GOB s. → LUMP

GOBBET s. → LUMP

GOBBLE vb. ▽apúc, ▽anciúp

GOBBLER s. cúrcu → TURKEY-COCK

GO-BETWEEN s. cudóș

GOBLET s. măstrăpă, tas, tásă

GOD s. Dumnidză, Dumnidzău, Ațél-di-Análțu; voc. Doámne! or Doámne-Dumnidzále! **God forgive them** dum-lártă-l'; **my God!** Hristé-mu! || CUVATA 3: voc. Dumnidzálím!

GOD FORBID! (don't!) náca, nápa, nápă, nápu, núpu; vidém || Lárgu di tíne! (lit. '[May God keep it] far from you!'), PARALLELE 128 or S-nu da Dumnidzău! PARALLELE 130

GOD REST HIS/ HER SOUL! Dum-leártă-l'! || HRISTU 103: irtat s-ibă ('May he be forgiven')

GODCHILD s. hin, hílín, hílín

GODDAUGHTER s. hínă, hílínă, hílínă, cumbáră || **Cru:** hălínă, hílínă, GOLAB 219

GODFATHER s. cumbár; ~ fox cumbáră vúlpe; nun

GODFATHERHOOD s. cumbárlíche, cumbárlíle

GODLESS adj. m athéu f athéá, m pl athéi, f pl athée

GODMOTHER s. cumbáră, núnă || **SJos:** cumbáriciă, CL 43

GODPARENT

GODPARENT s. cumbár

GODSON s. hi'ín → **GODCHILD**

GOGGLE AT vb. (a)zgârléscu ócl'il' (or dzíh'íi); ~ **your eyes!**
Azgârleá-ț ócl'il'!

GOGGLE adj. (of eyes) zgârlós, zgârleáiu; cu ócl'il' hârvălisít

GOGGLE-EYED adj. cu ócl'il' isít → **GOGGLE**.

GOING s. immătúra, dúcă, ducătúra

GOING DOWN s. dipuneáre, dipúnire

GOING OUT s. isíre, inşíre

GOING TO BED s. apuneáre, apúnire, culcáre

GOITER s. anat. mămă, gúşe; **He's got a ~** Alăsă mămă

GOITROUS adj. mămós, -oásă, -óşí, -oáse

GOLD s. (a)málamă, amálumă

GOLDEN adj. di amálamă, di hrisáfe, di hrisózmă, di fluríe;
glubudán, m pl -dăñ; **with his ~ sword** cu pála-l' di fluríe; ~ **coin**
fluríe; **a girl with ~ hair** feată cu pérлу fluríe || (having the
color of gold) malamatéñu, DIARO 97

GOLDEN WHITE adj. (mainly of goats and sheep) flor; beciu m,
béce f

GOLDFINCH s. orn. tîntur (and tîndzur), tuţundréu, tuţundríu,
maradóiu || **SJos:** gíii, CL 46

GOLDSMITH s. fávru, hrísic, hríscu

GOLDSMITH'S CRAFT s. hrisiclíche

GOLD WIRE s. hrisáfe, hrisózmă, pl. hrisózmate

GONE adj. fugát, vgat; (passed) tricút; ~ **to bed** apús; (infa-
tuated) ayăchipsít; (pregnant) greáuă f sg, greále f pl; (dead)
dus; (ruined) surpát; **They have been ~ since Monday** Súntu fugát
di lúni; **Childhood is ~!** Tricútă-i ficiurímea! → **BE ~**

GONER s. chirút

GOOD s. ghíne, bun, ghineáţă; **Nobody runs away from ~** Di ghíne
vără nu fúdze; (benefit) ambăreáţă; **do ~ to smb.** fac bun, mi bu-
nuéscu; (of a remedy, of climate, of water) mi acáţă

GOOD adj. bun, f bună, m pl búñ, f pl búne; (of a person) bu-
nác, bunşór; **Good day!** (when greeting one person) Bună-ț oára!
(when greeting two or more persons) Bună-vă oára! or Bună-vă
dzúua! **to be good at anything** ñ-gioácă mâna la túte, ñ-lá ócl'ul
la túte

GOOD adv. ghíne, **F:** ghéni

GOOD FOR YOU!

GOOD FOR YOU! (*interjectionally*) áşculsun! || BATSARIA 60:
Calóti-vă!

GOOD LUCK *s.* băftă → **LUCK** || **Cru:** ambăreăță, GOLAB 197

GOOD MANNERS *s.* uminile

GOOD MILKER *s.* (of a cow, a ewe or a goat) lăptoasă *adj.*

GOOD NATURE *s.* (of people's character) imirăme, imireăță

GOOD THINGS OF LIFE *s.* zéfchiă or zéfche, *pl.* zéfchi or zéf-chiuri

GOOD TURN *s.* hăgilâche

GOOD-BYE! şedz cu sănătate! Andámuse bună! → **BID** ~ || **F:** bună-videri, HRISTU 64 (cf. Alb. *mirupafshim*); **to bid** ~ **with one's hands** lă fac sănătati cu mănăli, HRISTU 65; oru sănătati, *ibid.*; STERGHU 21: ñ-lau adio

GOOD-FOR-NOTHING *s.* azvărnatúră; bandí *m*, bandoăne *f*; calpuzán, călpudzán, capisâz, ceapcân, chimpazé, ciuhlân, cudâr, dispulât, **G:** dărmălă (and dâr-); mangusár, om di ciuchi, pálu-om, spindzu-rătúra, ţapaţúc, ţilipáie *m*, ţilipáiañ *pl*; ţârlós, vímtu-avínă, xipóltu, zgrumát (of a woman) gulubízdră, mângă, mangúfă || BASME 702: stărchitúra, străchitúra

GOOD-HEARTED *adj.* cu súflit; bun ca pânea ţea căldă || **He is** ~ eásti ómlu alu Dumnidză, DIARO 430

GOOD-LOOKING *adj.* bírbu, *m pl* -rghi, *f pl* -rbe → **HANDSOME**

GOOD-NATURED *adj.* ímir, ímbu || **GSus:** ári nidéii búnă, CL 257

GOODLY *adj.* (of pleasing appearance) gustós; (lárge) *m/f sg* máre, *m/f pl* mări

GOODNESS *s.* bunăţă, buneăţă, bunătáte, bunăteăţă, ghinăteăţă; (*good deed*) sivápe

GOODS *pl.* (merchandise) prămătíe, părmătíe

GOODWILL *s.* bunăteăţă, ghinăteăţă; (*consent*) apodhixíre, căbíle

GOODY *s.* ghineăţă; muşitét, muşutét *pl*; **So many presents and goodies!** Țe lai oără şi ghinéţ! (*goodies brought for or sent to a young mother*) bugunítă, lănghídhă

GOOF *vb.* (to blunder) cálcu tu pítă

GOOFY *adj.* agudít → **CRAZY**, **SILLY**

GOOSE *s.* găscă, hínă, pátă, pátcă; (*male*) gusác, găscu; **wild** ~ áyră găscă → **COOK SMB.** 'S ~

GORE *vb.* ▼spitrúndu, ▼spântic, ▼dispântic

GORGE *s.* (narrow, usu. steep passage) arăstoacă; anat. gărgă-

GORGE ONESELF

lân, gărgălác → THROAT

GORGE ONESELF vb. (to glut) mi nfărmác

GORGEOUS adj. háscu, nişinlítcu, muşeát, bugdán, buydán; (of a woman or girl) piruşănă, piruşeănă; (as of mountains) şcret, fanúmin

GORMANDIZE vb. (to eat ravenously) glăpuéscu → GULP DOWN

GOSHAWK s. orn. chirchinéc, *N*: ubíş

GOSLING s. || *SJos*: hinóplu, CL 253; *Prv, Av*: pap, CL 257

GOSPEL s. vānghélu (and vān-), vinghélu; (the book of the four ~s) tetravānghel

GOSSIP vb. (to blab) mătin, discântu

GOT UP adj. (adorned) isusít, adărát, armătusít

GOURD s. (hard-rinded ~) curcubétă

GOURMAND s. lúftă

GOVERNMENT s. chivérnise || *HRISTU* 3: chivărisii; gen. a li cheverisi, 27 (from Alb. qeverísi)

GOVERNMENT BOND s. (certificate of debt) caimée

GOVERNOR s. (of a province) valí; beiu or beu (voc. sg béo!); a ~'s wife biínă, bioăne

GRAB vb. ▼apúc, ▼(a)nciúp, (a)ngiúp

GRACE n (clemency, pity) ñílă, isáfe, carémă, cherémi, cheremlăchi, doára-a Dómnului; (charm) gilfé, háre, harísmă; (beauty) muşuteátă; (ease of movement) l'isureátă

GRACEFUL adj. háriş; a ~ mouth gúrá di cutie

GRACIOUS adj. (kind) háriş; (merciful) ñílós

GRACKLE s. orn. chísă, găie

GRADIENT s. giug → SLOPE

GRADUALISM s. părălâche

GRADUATED (one who studied) = spudhăsít, spudhăxít

GRADUALLY adv. || *CUNIA* 319: (cu) părălâche

GRAFT s. amból', aşlamáie

GRAFT vb. ambulíséscu, şurtéscu; fac aşlamáie

GRAFTED UPON adj. ambulísít

GRAFT HORNS ON SMB. vb. (to deceive) ▼ampíhiur

GRAFTING s. ambulísíre, şurtíre

GRAIN s. gărnutí (and gâr-), gărít, grăntu, grânút; dim. gărnuţíc; bob, pl boábe

GRAMMAR s. yramatichie, yrămatichie

GRANARY

GRANARY s. hambăre, ambăre

GRAND adj. m/f sg mare, m/f pl mări

GRANDCHILD s. nipót

GRANDDAUGHTER s. nipoată || *Grăm, Hor, Kat, Plat*: nipótă, B-ARCH

474

GRANDE DAME s. chirăuă, madămă, bóje

GRANDEUR s. măriie

GRANDFATHER s. tat, pl. táteaň; pap, pl: pachi, păpăň, pápaň, pápeaň; ghiuș; táta mări

GRANDIOSE adj. évil, thiríu; ghigántu, ghigándu; div, m pl divi or diyí

GRANDMOTHER s. ómă, máuă, máie, bábă; (paternal ~) dádă || *Cot, Kok*: mai [má•i]

GRAND-NEPHEW s. strănipót

GRAND-NIECE s. strănipoată

GRANDOMANIA s. măriie

GRANDSON s. nipót

GRANT vb. (a)hărzéscu

GRANT SMB. A RESPITE vb. dau oără

GRAPE s. aúă; (a variety with very large grapes) dábină; (sour unripe ~) ayurídhă; (wild ~) gríndză; (a)yrindzálă

GRAPE-GATHERING s. (a)yizmăre, (a)ghizmăre

GRAPE JUICE s. pitméze, picméze, pihméze

GRAPE VINE s. luzíncă

GRAPPLE s. băteăre; ncârligăre

GRAPPLE vb. ▽bat, ▽ncârlighédz

GRASP s. ncûrpilăre

GRASP vb. ▽apúc, ▽stríngu; *N* (rare): strângu; (in or as in tongs) ncliștédz

GRASPING s. (a)nciupăre

GRASPING adj. zulumgí → **RAPACIOUS**

GRASS s. iărbă; bot. (Some nondescript plants and types of grass are:) brăzneăuă, burdulác, cășigíc, cípet, coáda-cálui, chinúș, lăpúș, oárdză, parádzină, preáznă, puh, sádină, scrádă, scrádză, séul gălínălei, stiruvótan, sitrivótan, țarțarác, vu-tánă → **PUT SMB. OUT OF ~**

GRASSY adj. irbós, -oásă, -óșí, -oáse

GRASSHOPPER s. ent. scarcaléc, carcaléc, scarcalét, carcalét,

GRATE

scarcalédz, carcalédz, ceatráfil

GRATE vb. (to scratch, to abrade) scălséscu; (as of a door) cârţănéscu, yrăţănéscu || CUNIA 230: (to rub with smth. rough) arin(ă)séscu, dau cu lîma, dau cu arneála

GRATEFUL: to be ~ Í-u am tu biricheávis → ACKNOWLEDGE

GRATE ONE'S TEETH vb. zgroámin → GNASH ONE'S TEETH

GRATER s. (tool) hístră

GRATIFY vb. ▼alín

GRATING s. (framework of bars in a window) parmác, pǎrmác, pǎrmáche, pǎrmăclâche

GRATING m. (sound) cârţânîre, yrăţânsîre

GRATIS adj., adv. batiavá, bathavá [t-h], pi virisîe

GRATITUDE s. cunuşteáre, ahărzîre, ahăristisîre; with much ~ cu máre ahăristisîre || **Cru**: efharístise, GOLAB 214

GRATUITOUS adj. batiavá invar.

GRATUITY s. (a)rusfête, dáre

GRAVE s. groápă, murmîntu (and -mîndu), mirmîntu, mǎrmîndu, **N**: mirmít; chiúngu, gúvǎ, túmbǎ || (usu. an old ~) grúmur, CAPIDAN 151

GRAVE adj. (threatening harm or danger) gros, -oásǎ, -oşî, -oáse; greu, greáuǎ, grei, greále; laiu, f láie, m/f pl lǎi

GRAVE-DIGGER s. grupár

GRAVEL s. chitrîş

GRAVESTONE s. ploáce

GRAVEYARD s. murmîntǎ (and -ndzǎ), mǎrmîntǎ n pl → CEMETERY

GRAVITATE vb. (to move or tend to move toward smth.) || **PC**: trag trǎ, trag cătrǎ

GRAY adj. sǎín; also: (a)múrgu, bágav, cǎnúť; (of goats: ~ with white head) florucánat; gǎbúr (and gǎ-), griv or yriv, yrivǎnúş; (of beard or hairs) yrivuít; (as of mustaches) măsinát; **G**: nal-bástru; (as of a horse) psar, psǎric; siv, sumólcu

GRAYBEARD s. aúş → OLD MAN

GRAY-HEADED adj. (a)ncănuşít; (somewhat ~) cǎnutíc; şecherlíu

GRAYISH adj. şecherlíu

GRAZE s. sgârietúrǎ, zgrâmătúrǎ

GRAZE vb. (to scratch) ▼zgrâm, ▼sgâir

GRAZE vb. (to feed on growing herbage) páscu

GRAZING s. (process) păstire, păşteáre; (pasture ground) păşúne

GREASE s. grǎsíme, umtúrǎ

GREASE

GREASE vb. ▽(a)úngu

GREASE OF WOOL s. usâc, suc; (containing such grease, adj.)
usâcós; (the color obtained) luláchiu

GREASING s. (a)úndzire

GREASY adj. (a)úmtu, -mtă, -mță, -mte; liydhós, -oásă

GREAT adj. (solid, severe, as of a cold) sănătós; (very good, delicious) scôntră invar.; (deep, complete) arău invar.; ~ desert
irñie arău; (of people) ațel mare m, ațea mare f; **Tomorrow is**
Virgin Mary's Day Măni easte Stă-Măria ațea mare

GREAT BEAR s. astr. ursoăne || **Peș:** lățărpózle, CL 254; Cuscri-
Ia, DIARO 178

GREAT BOAST, SMALL ROAST ~ Murí yífta țe ti-alăvdă (lit. 'The
Gypsy woman who used to praise you has died')

GREAT HAVENS! ~ ba!

GREATHEARTED adj. (brave) inimărcu; (magnanimous) filótim, giu-
mértu, sălghít

GREATNESS s. măríle

GRECIZED AROMANIAN s. || TULLIU 141: cărăgún

GREECE s. || **Cru:** Eládhă, GOLAB 214

GREED s. límă, lexuríe, tămăhchirlâche

GREEDY adj. limós; also: hărbút, hărlăpút, hírtu, hârtu, lemăr-
yu, líhud, lingársu, líxur; 3 sg pres. nu ári sât (or nu ári sá-
tur); tămăcheăr, tămáh; (~ of gain) gulimán

GREEK s. and adj. élin; gărcu, grec; coll. gricáme; adj. gră-
țescu, grățescu, grețescu || (**I speak**) ~ (Zburăscu) gritsești,
K-D 116

GREEN adj. (color) m/f sg veărde, m/f pl vérdzâ; (dark~~)
carítcu; gángur, gálgur; (immature; deficient in knowledge or
training) ghipréc (lit. 'cracker'), ni-agiúmtu, (a)rúd

GREEN CHESE s. (fresh ~) caș dúlțe, CAPIDAN 151

GREEN PEAS s. bizéle, arucutét

GREEN PEPPER s. pipiryeáuă; **N:** ciúscă, șúscă

GREEN-EYED adj. zilár → JEALOUS

GREENGROCER s. || CUNIA 337: zărzăvăgí, zărzăvătcí, băhcivăngí

GREENHORN s. ageamí

GREENISH YELLOW adj. gángur

GREENNESS s. virdeăță, nvirdzáme

GREENGROCER s. zărzăvăcí

GREENHORN

GREENHORN s. (inexperienced) ni-fricăt → IMMATURE

GREENS s. pl. zărzăvâte (and zărzâ-)

GREET vb. ▽bunescu, ▽ghinuescu, călimirsescu; (reciprocally) ▽fac un yeásu-yeánasu, hiritiséscu, prişindéscu; (to send greetings through) dau hiritímâte (di la) || ALR 1312: I ~ him âl' dzâc bună-ţ oára; STERGHIU 14: mi ghiunuescu (cu)

GREETING s. bunuire, ghinuire, nclînăciúne and nclînăciúnă; hiritisire, hiritimate, apânghe

GREYHOUND s. hărtă, liyón, óşă

GREY LIFE OUT OF SMB. vb. l'-mâc stuhicólu, l'-scot geánlu

GRIDDLE s. távă, tâvă

GRIDIRON: to be on the ~ şed ca pri schiñ

GRIEF s. cripăre; also: (a)ngúsă, bilé; caimó, camó, cărtíre (and câr-), căsăvete, dor, găfă, gărămină, ghiúcă, jále, lípe, G: mândălâche; mără, mărăze, nílă, nod la ínimă, nver, nverináre, nvernăre, virín || BASME 490: plângu; STERGHIU 3: greátă

GRIEVANCE s. nfărmăcăre, fărămcăre, parápun

GRIEVE vb. ▽amăredz, crep, ▽jiléscu, lăiéscu (and lâ-), niurédz [ni•u•], ▽părăpuñiséscu;; **Calm down, my dear, do not ~!** Taţi, lai gióne, taţi, nu creápă! **Everybody ~ed** Tuţ niurără [ni•u•]; (to yearn) n-alghescu óclil' (tră); **It ~es me to the very heart** N-si bágă ínima n páde || BASME 403: N-si diñícă ínima

GRIEVOUS adj. fărămcăt, fríptu, m pl -pţâ; cérnu f cernă, m pl cérñi; ndzé(r)nu, ncimirát, nciumirát; cu límba scrumátă (lit. 'with scorched tongue')

GRIEVOUSLY adv. amár

GRILL s. (cooking utensil) scără

GRILL vb. ▽pârjiléscu, pârjéscu

GRILLED STEAK s. burjólă, brujólă

GRILLING s. fridzeáre, frídzire

GRIM adj. (cruel) crud; (savage) áyru; (fierce) gúvru; (harsh and forbidding in appearance) fuvirós

GRIMACE s. strâmbătúra

GRIMACING WOMAN s. (usu. a Gipsy) cinghístră

GRIME s. (soot, smut) búştină, căpneáuă, furídzină

GRIME vb. ▽murdăripséscu → DIRTY

GRIND vb. chisédz; S: also csédz; (to mill) máţin, másnu; (to sharpen, as a knife) dau pi cheátră

GRINDING

GRINDING s. (of teeth) scărşnire, scărcăcare, scărcicăre

GRINDSTONE s. mirăcune

GRIP s. apucăre, apcăre, țâneăre

GRIP vb. ▼apúc, ▼țân

GRIPE vb. → GRIP; (to distress) ▼nver, ▼anvirédz, ▼mărin, ▼mă-rinédz

GRIPPE s. med. sirmie → INFLUENZA

GRISLY adj. fuvirós, -oasă

GRIST s. gărnúță n pl → BRING ~ TO ONE'S MILL

GRIST FOR ONE'S MILL s. apă tu avlăche → BRING GRIST TO ONE'S MILL

GRISTLE s. scârciu, scârcic

GRISTMILL s. moară

GRIT ONE'S TEETH vb. zgroămic

GRITS s. ruiálă, uróv

GRIZZLY adj. sumólcu, m pl -mólți, f pl -mólte → GRAY

GROAN s. (a)ncănire (and angă-), deápir, dzeámit, dzimeăre, plángut, plângu, pupuîre, schimurăre, şclim, şclímur, şclímurá-re, şclímurát

GROAN vb. dzem, ▼nilsésescu, nălsésescu, şclímur, şclímbur, şclí-murédz, şclúmuredz, (a)ncănésescu (and angă-), âncănésescu

GROCER s. băcál, băcálă, N: băcálău m, -loáñe f; aryăstiryeár; adj. băcálésescu, -leáscă, -léştă, -léşti || duchingí, DIARO 425

GROCERY s. aryăstír, băcálíche, dugáne, duyáne, mǎyăzíe

GROGGY adj. azmét; s(c)lab, m pl s(c)laghi, f pl s(c)lábe

GROIN s. (of a horse) slăbínță, slăghínă, N: slághină

GROOM s. (bridegroom) duduşeán, grambél, grambó; (servant) huzmicheár; (one in charge of horses) ipár

GROOM vb. (to attend to the cleaning of an animal) xistrises-cu, histrisésescu, sistrisésescu; (to make neat) ▼cur, spăstrésescu

GROOMSMAN s. (sponsor of a wedding) nun; (friend of a groom at a wedding) fărtát, furtát m, surátă f; căsăvyeár, sihădhyeár; (boy involved in a wedding ceremonial) călisár, călisitór

GROOVY adj. scóntră invar.

GROPE vb. huhulésescu

GROPING vb. pusputíre

GROPINGLY adv. cu ahulírea; moves about ~ ímnă cu ahulírea, ímnă cu tahmínea

GROSS

GROSS adj. (big) m/f mare, m/f pl mări; (bulky) căbátcu; (fat) gras, strúmbul; (rude) păduríş; (**indecent**) dişuţât

GROTTO s. spílă → CAVE

GROUCH s. (irritable person) inagí

GROUND s. (bottom of a body of water) fúndu; (soil) páde, țără; to fall to the ~ (to kill) cúlcu n páde; to the (very) ~ până mpáde → CUT THE ~ FROM UNDER SMB.'S FEET

GROUND adj., part. of GRIND (reduced to small particles) frâmtu; ~ chickpea aróv frâmtu

GROUND vb. (to base, to found) thimil'uséscu

GROUND-IVY s. bot. poála a feátilei

GROUNDRENT s. murtíe, murtíche

GROUNDS s. (sediments of wine, etc.) bărsíe → DREGS

GROUP s. bándă, bulúche, bluche, ceată, táifă, tărăfe, tavabíe, tavambíe, tăbăbíe, tubăbíe, túbă

GROUSE s. ayru-cucót

GROUSER s. and adj. (a)ngrăñáric

GROVE s. tufáne, tufíş || **Cru:** (young ~) pădúre, GOLAB 241

GROVEL vb. (to bow low) fac taéte, fac timină

GROVELLING adj. azvărñár

GROW vb. (a)créscu; (to appear) arsár; (as of fruits) ▼fac

GROW ANGRY vb. ▼zbârléscu, zburléscu, ▼asplinséscu

GROW BIGGER vb. créscu, ▼ngráš

GROW CHEEKY vb. disgărdéscu → COCK ONE'S NOSE

GROW DARK vb. (of the day) 3 sg: nsireádză, nupteádză, si ntúnică, ntuneárică

GROW GRAY vb. (of hair) alghéscu, cănuţéscu, ncănuţéscu, gri-vuéscu, yrivuéscu, muşcruéscu

GROW GREEN vb. nvirdzăscu, funduséscu

GROW HUNGRY vb. (intensively) ñ-si dúte gúra la ureácl'e

GROW HYPOCHONDRIAC vb. ▼ipuhundriséscu

GROW IMPATIENT vb. ▼sirhiséscu

GROW IN TUFTS vb. (to become leafy again) funduséscu

GROW KNOTTY vb. (as of hands) aruzuséscu, arizuéscu, ñ-si bat mânăle (di)

GROW LESS vb. ▼scad, ▼mputânédz, ▼ñicurédz, ▼ñicşurédz

GROW LIGHT vb. (of a new day) 3 sg impers: algheáşte, ápiră, creápă dzúua

GROW MILDER

GROW MILDER vb. 3 sg impers. (as of weather) moăle

GROW MUDDY vb. (a)lăcăscu (and ală-)

GROW OLD vb. auşescu, ▼vicléscu, (a)nvicléscu, viclédz, mbitărnescu, mbătărnescu, muşescu, băţălusescu; ñ-arăţeaşte sândzile || BASME 398: trec di vrăstă

GROW OVERCAST vb. vurcusescu, vărcusescu

GROW PALE vb. săhñisescu

GROW POOR vb. lău di hîma, urfăn(ips)escu

GROW PROUD OF vb. arhundipsescu

GROW RICH vb. bag zvércă, arhundipsescu

GROW ROUND vb. ▼ngurgulédz, ▼ngurlitédz

GROW SAD vb. || STERE 29: mi prămpusescu

GROW RUSTY vb. ▼zgurghisescu

GROW SOFT-MINDED vb. (to become weak or deficient mentally)
ñ-lău mîntea

GROW SOLITARY vb. irmuxescu

GROW STRONG vb. ▼vârtuşescu, ▼nvârtuşédz; (as of a fire) ▼săluescu

GROW STUPID vb. glărescu, hăzusescu (di mînte), huţăscu, lişurédz

GROW SUSPICIOUS vb. întru tu éryu || BELIMACE 48: întru tru şubéi

GROW TAME vb. ▼imirédz

GROW THICK vb. (as of a river) ▼alăcăscu, ▼cutúrbur

GROW THIN vb. ▼bitisescu, ▼biţescu, slăghescu, sclăghescu, ▼alăchescu, atihescu, mi fac hărăhăstă; **Your face has grown thin** Ti bitisişi la fătă

GROW TIGHTER vb. mi apreadún, mi priadún

GROW TIRED vb. buhtisescu → BE BORED

GROW TOO BIG FOR ONE'S BOOTS vb. mi ngroş → GIVE ONESELF AIRS

GROW TOO SMALL FOR vb. nu mi ncăpe; **The whole palace grew too small for her** Pălătea ntreágă nu u ncăpeá

GROW UGLY vb. urăţescu

GROW UP vb. créscu, ▼mărescu || bag bóe, DIARO 311

GROW WARM vb. ▼ncăldurédz → WARM UP

GROW YELLOW vb. gălbinescu, ngălbinescu

GROWING s. creăştire, crişteáre

GROWING GREEN AGAIN s. (of trees or fields) nvirdzâre

GROWING THIN

- GROWING THIN** *s.* alăchíre, slăghíre
- GROWL** *vb.* ▼gărněscu, ngărněscu, ngrăněscu; (*as of a bear*) mârăescu || TULLIU 58 (*of dogs*) angrăněscu
- GROWLING** *s.* ngrăníre (di câne)
- GROWN** *adj.* criscút
- GROWN UP** *adj.* *m/f* märe, *m/f pl* mări; mărít
- GROWTH** *s.* creăştire, crişteäre
- GRUB** *s.* (*a slovenly person*) áţala-máţala
- GRUB** *vb.* asgurněscu → RUMMAGE
- GRUBBY** *adj.* alăsătóñu; pälaz, *m pl* -lajî; áţala-máţala *invar.*
- GRUDGE** *s.* dol, pícă; **to bear smb. a ~** l'-ţân pícă → ROD
- GRUDGE** *vb.* cārşilătisěscu, fac ânceäre, acăt ânceäre
- GRUEL** *s.* dzámă
- GRUESOME** *adj.* fuvirós, -oásă, -óşî, -oáse
- GRUFF** *adj.* ni-ciuplít
- GRUMBLE** *s.* mumulíre
- GRUMBLE** *vb.* mi angrăněscu; mi duc; **He keeps ~ing** S-dúţe zâr-zâr; (*to complain*) ▼buisěscu, mumulěscu
- GRUMBLER** *s.* angrăñáric
- GRUMPY** *adj.* nizeárcu, *m pl* -rţi, *f pl* -rţe; ursúz, *m pl* -újí
- GRUNT** *s.* (*of a hog*) grunăre
- GRUNT** *vb.* grunădz, gurnědz, ▼gărněscu, ▼ngărněscu, ▼gurněscu, ▼ngurněscu
- GUARANTEE** *s.* → GUARANTOR
- GUARANTOR** *s.* chifíľu, chifilót; **money lent with ~s** parádz daţ cu chifilót
- GUARD** *s.* apăráre, păzíre; also: afirítă, afiríre, avigľäre, cārăulsíre || (*a soldier attached to the person of the king, in Greece*) évzon, TULLIU 94
- GUARD** *vb.* ▼ápăr, ▼avěglŭ, cārăulsěscu, păzěscu
- GUARDIAN** *s.* (a)vigľítór, **N:** avlighitór; cārăúle, cārăúlă, cārăulgí; (*at night*) cārătór, cráhtu, culúche, păzvân, păzvându, (*soldier*) nubicí; (~ *of a stud*) ipăr, vălmă (*and vâl-*); (~ *of the fields*) puleác (*and pulác*), dăryát, pândár; strájă; (*trustee*) epítrop; (*protector*) apărářtór || **GSus:** simén, CL 260; cafás, gaváz, DIARO 189
- GUARDIANSHIP** *s.* epitrupíe
- GUERDON** *s.* muştináre

GUERLLA DETACHMENT

GUERRILLA DETACHMENT s. ceată || **Cru:** ceta, GOLAB 210

GUESS s. angucire

GUESS vb. gucescu, cucescu, (a)ngucescu, anglicescu, (a)n-glíciu, vaduchescu; ~, if you can! Aducheá, cari poț! || **Cru:** angucescu and angucédz, GOLAB 205; (to predict, as of a magician) arúc tu steáli, DIARO 255

GUESS WORK s. angucire

GUESSING s. aduchire, aducheare, angucire; cu aduchirea (a game)

GUEST s. oáspe m, oáspită f; musafir; (at a wedding party) nuntár, numtár, lumtár; coll. (guests brought by the godmother and godfather) nunáme || oáspit, CAPIDAN 153

GUFFAW s. păhăire

GUFFAW vb. ▼păhăescu → LAUGH

GUIDE s. călăyúz, călúz, culayúz || **Gop, Mul:** cluz m, clúză f

GUIDING s. (viewed as a profession) călăuzlîche, culăzlîche, culayuzlîche

GUILD s. isnáfe

GUILDSMAN s. isnafcí

GUILE s. cătăryărîle, dhol (and dol), punirlîche; ti vînde ș ti-acúmpără

GUILEFULNESS s. pispeată → GUILE, SLYNESS

GUILLOTINE s. caramanghiólă, cărămăñólă

GUILT s. mǎhănǎ

GUILTY adj. stipsít, ftixít, cu stípsu; should you find me ~ cari s mi-aflăt cu stípsu; to be ~ am căbáte, éscu căbáte; fti-sescu, ftixescu, stipsescu; as if the whole world was ~ cânda l'-stipseá duñáua

GUITAR s. chithără (and chitără)

GUITAR-PLAYER s. tamburagí

GULCH s. arâpă → RAVINE

GULL s. orn. (with white brest) || **Prv, SJos:** psarufái, CL 259

GULL adj. (dupe) háhă, pl m háhañ → STUPID

GULL vb. l'-bag cuváta, mi arâd → DECEIVE

GULLET s. anat. glâcă; (~ of a jar) gurgúl'

GULP: to take a ~ l'au nǎ gúrǎ

GULP vb. arúc tu glâcă, glâcâescu, ▼spăstréscu, ▼deápin, u adún tu fulínă, hǎpuescu, glǎpuescu (and glâ-), ylupuescu, ciupléscu,

GULPING DOWN

▼mâc ca nă lámñe, fac húmba; (to drink) țucuéscu

GULPING DOWN s. hăpuíre, glăpuíre, ciuplíre

GUM s. anat. dzindzîe; (gelatinous substance on the edge of eyelids) țálpă, pl țálchî; sálcă || **Prv:** țímblă di la uóclî, CL 263

GUM BOOT s. lástic, lástih

GUN-CARRIAGE s. cánă

GUNLOCK s. ceárcu

GUNNER s. tupcí

GUNPOWDER s. agzóte, avzóte, bărúte; vúlbură, búlvură

GUNSHOT s. plăscănîre, tuficheáuă, tufichileáuă

GURGLE s. gúrgur

GURGLE vb. (to drink with a liquid noise) țucuéscu; (to flow gurgling) 3 sg: s-dúțe hor-hor

GUSH vb. (as of a spring) ▼(a)zvóm, azvurăscu, ▼vérsu

GUST s. (of wind) || BASME 700: spíthă

GUT s. anat. maț, pl máță; (guts, courage) curáuă; (stamina) vârtúte, vârtuşáme

GUTSY adj. putút, vârtós

GUY s. (individual, fellow) om, soț, însu, citămán

GUZZLE vb. beau, arucutéscu, arúc tu fulínă → TIPPLE

GYMNASTICS s. yimnăstică

GYP vb. ancálțu → CHEAT, DECEIVE

GYPSY s. yíftu, ghéghiftu, cinghiné, curbét; (a black ~) carasóyiptu; (a ~ child) ghiftíciu; coll. yiftáme, ghiftáme, ghifturáme; derog. găie, lit. 'crow'; adj. yiftéscu, ghighiftéscu; **She is a ~** Eáste di sóia a Hristólu (lit. 'She is Christ's relative')

GYRATE vb. ▼anvărtéscu

GYVE s. heáre n pl → MANACLES

H

HABIT s. (custom, addiction) adéte, (a)nvét, (a)réu, cúmpite f pl, (h)úche, idhíumă, idhiómă, mor, síníthise, sístímă; (bad ~)

HABITUATE

tabiéte, húie, pl hui; húche aráo; slábă

HABITUATE vb. ▽(a)nvét, ▽vet, ▽mălăxéscu

HABITUATION s. (a)nvét, pleáme

HABITUDE s. pleáme, mălăxíre

HACK s. (sorry horse) cârcâm, pl cârcâmeañ

HACK vb. (to chop) toc

HACKLE s. tépcă

HACKLED WOOL s. (a)pălă

HACKNEY-COACH s. talíngă → CARRIAGE

HAEMORRHOIDS s. med. B1: trānci

HAFT s. mânár

HAG s. muşurécă, muşarécă

HAGGARD adj. chirdút; s(c)lab, m pl s(c)laghi, f pl s(c)lábé

HAGGLE vb. yiftuséscu, ▽păzāripséscu

HAGGLING s. yiftusíre

HAIL s. grāndine (and grān-), grīndine, grīndină; (process) grīndināre; (rampage, of hail) 3 sg impers. grāndineádză || **Gra, Rod, Perd, Ses:** grēndină, B-ARCH 19

HAIL vb. (to salute, to greet) ▽bunuéscu, ghinuéscu

HAIR s. per m, peri pl; dim. pirúş; (a single ~) şílet; (the ~ on the head) chícă; adv. (detailedly) to a ~ pān tu per || (goat hair) căprínă, CAPIDAN 147 || (detailedly) BELIMACE 44: hir cu per

HAIR ORNAMENT s. (usu. of silver) pirpindác

HAIRCUTTING s. bărbirisíre, bărbirsíre

HAIRPIN s. amúrá, ciupráche; (~ with an ornament) pheástru ||

DIARO 6: cārfită

HAIR-RAISING adj. fuvirós, -oásă, -óşí, -oáse

HAIRY adj. pirós, -oásă, -óşí, -oáse

HALE adj. sănătós, putút; ntreg, f ntreágă, m/f pl ntredzī

HALE vb. ▽trag azvárna

HALF s. and adj. giunitáte, jumitáte, dis; We ate ~ of the kid Măcām díslu di ed; We set free ~ of them A díşilor lă deádim cále; one and a ~ kilos un ucă ş-dis; It is ~ past one Oára eáste únă ş-dísă; (as of wine) miţiu, giumétă; (~ of a litre or so, unit of alcoholic drinks) sutácă; ~ a meter dis di métru; ~ a score tále → CUT BY ~

HALF MAN s. om di ciuchi → GOOD-FOR-NOTHING

HALF-BAKED adj. (not thoroughly baked) ni-agiúmtu, ni-cóptu;

HALFHEARTED

(*lacking intelligence or common sense*) ni-tút

HALFHEARTED adj. hámin

HALF-TRUTH s. = minciună → LIE

HALL s. (*large room*) sálă; (*entrance*) G: ghizintie

HALLOW vb. ▼săntisescu (and sân-), săntăsescu, ayisescu, ayiu-sescu

HALLUCINATE vb. al'urédz

HALLUCINATION s. al'uráre

HALLWAY s. culghiós, G: ghizintie

HALT s. cunáche; (*overnight ~ of a flock*) numie → MAKE A ~

HALT adj. şcl'op, şcl'ochi, şcl'oápă, -pe → LAME

HALT vb. (a)cundisescu, (a)cudisescu; (*to bring to an end*) ▼as-tămăţescu, chindrusescu, chindursescu; (*to sleep overnight*) lujescu; (*to rest, as during a journey*) pupusescu → STOP

HALTER s. căpéstru, căpréstu

HALTING PLACE s. cunáche

HALTINGLY adv. várai-vára

HALVAH s. hâlvă

HALVAH DEALER s. hâlvangí

HALVE vb. || ▼ngiumeatic, ngiumitichédz

HAMLET s. cătún || cătún is unknown by Arom. in ALB, who say hoără nîcă (*lit. 'small village'*), Brâncuş 555

HAMMER s. cioc, ciucán, daimác; (*small ~*) căngíc

HAMMER vb. bat cu ciócu

HAMPER s. coş → BASKET

HAMPER vb. ▼(a)ncheádic → SHACKLE

HAND s. anat. S: mână, N: mănă; *dim. măsîţă (and mă-); măsótă (and mă-), mânşótă, mājótă, măsâţă, ciótă, mânuciótă, (rare) mânuşótă; N: mănúşcă; at hand* adj. and adv. próir; *to be an old ~ hiu fricát* → BE A GOOD ~ AT DOING THINGS, BE AN OLD ~ AT SMTH, BE ON THE GROWING ~, FROM ~ TO ~ || ALIA 166: ménă (13 cases) and mánă (3 cases)

HAND s. (*of a clock*) || Peş: căliúz, CL 41

HAND vb. ▼dau; (*to pass*) pára-dau

HAND AND GLOVE (*very good friends*) → BE ~ WITH SMB.

HANDCUFFS s. brángă → MANACLES || ALR: heără n pl; beligít

HAND DOWN vb. alás

HANDFUL s. mânátă (*and mă-*), mnátă, púlmu; a ~ of golden coins

HANDGUN

un púlmú di fluríi; húftă

HANDGUN s. altípatlar, arăvóle, (a)ruvóle, ruvéle || **SJos:**
arivorvér, pl arivolvére (sic), CL 37

HANDICRAFTSMAN s. zanaheí, zănatcíu

HANDKERCHIEF s. (pocket ~) şimíe, şamíe; (headgear) cimber →
SHAWL || **Amc:** tihíţă, SCHL 117

HANDLE s. (of a pot, of a basket, of an axe, etc.) coadă; mănúşe (and măn-); mănár; (of a pot, of an earring) turtoáre

HANDLE OVER vb. (to transfer goods or custody) fac tislíme

HAND-MILL s. moară di café, moară di pipér

HANSEL s. (lucky start) sefté, sifté, xifté

HANSEL vb. (to inaugurate with a token of luck) fac sefté

HANDSOME adj. aléptu, bírbu, bugdán, buydán, dailán, daleán,
scriát, **G:** platón; (~ and strong) livéndu || **BASME** 12: chicát dit
steále

HANDWRITING s. cundíl

HANDYMAN s. theámin

HANG vb. ▼(a)spíndzur, ▼ascálin, ▼ascálnu, ▼acát; ~ up one's
axe (to chock it up) trag mână di (→ ABNEGATE)

HANG ABOUT SMB. vb. mi ţân scału (lit. 'to stick to like a
thistle')

HANG DOWN vb. discálnu, dispíndzur

HANG IN vb. (to insist) l'-cad pri zvércă, para-ngrec, u ţân
fúne

HANG IN THE WIND vb. (to be reluctant) strâmbu nárea → **HESITATE**

HANG ONE'S HEAD vb. || **HRISTU** 41: apun capu

HANG UP ONE'S AX(E) vb. (to renounce) trag mână (di) → **ABNE-
GATE**

HANGDOG s. capsâz, dărmălă, puşteán → **GOOD-FOR-NOTHING**; (guil-
ty) stipsít

HANGER s. (as a loop hanger of a coat) ureácl'e

HANGER ON s. (parasite, of people) hărăngí

HANGING s. (a)spíndzuráre, acăţáre

HANGMAN s. gilát

HANGOVER s. (after consumption of alcohol) mahmurlâche, muhmur-
lâche

HANK s. tex. cărúnă, jireágíe, jurébe, **Gop:** gărchínă

HANK WINDER s. dipinător

HANKER

HANKER vb. (to long) mi lă dórľu (di), (to yearn) ñ-alghéscu óclil (tră); (to weary for/after) ñ-si alăcheáște ínima (di)

HANKY-PANKY s. tirtípe, a-plán, aplănisíre

HAP s. ugoádă, ugudíre

HAPHAZARD s. tíhe

HAPHAZARDLY adv. tu tíhe || BASME 459: pri căsméte

HAPLESS adj. atíh; órbu, f oárbă, m pl órgħi, f pl oárbe

HAPPEN vb. vtihiséscu, vugudéscu, agudéscu, trăxéscu;; (to come, esp. by way of injury or harm) vpat, vpăţăscu; It ~ed that he had good eyes S-tihisí că aveá óclil buñ; I ~ed to be there Mi-agudíi acló; in order to see what ~s s-veádă ţe trăxeáște; What ~ed to you that you didn't come? Ţe păţíşi di nu viníşi? What has ~ed to you? Ţe ti păţíşi? It will ~ to him what has never ~ed to anyone Vai pátă nipăţăta; (what if) náca, nácă What if it happens that thieves come to rob us? Náca fúrlil yin s-ni fúrá?

HAPPEN WHAT MAY Ţi s va las s hібă

HAPPENING s. ugoádă, ugudíre; ill-fated ~ oárá láie; (hazard) tihisíre

HAPPINESS s. ambăreáţă, ghíne, ghineáţă, iftihíe

HAPPY adj. hăros, hăriós; hăracóp, -oápă, -óchi, -oápe; calóti, calóhit, calurízic (ant. cacurízic); to be ~ alghéscu; ñ-răde búdză (lit. 'my lip is laughing'), nu mi ţăne lóclu di hă-ráuă; A ~ New Year! Tră mult, añ! || álbu; He did not have a single ~ day Dzúuă álă nu vidzú, CAPIDAN 150

HAPPY-GO-LUCKY adj. (care-free) fără gailéi, cu căciúla scoásă

HARASS vb. scăñiséscu, nu dau bánă, acát limăreáua; to ~ life out of smb. aród dit hicáte, mâc hicátľu, uftichédz, uhtichédz; (as of lovers) mâc iñoára → PESTER

HARBINGER s. pródhrom

HARD adj. and adv. (as of bread) vârtós, scliró invar; (heavy, painful) greu, greáuă, grei, greále; dhíscul, hămăléscu;; It is ~ for me ñ-eáste greu; adv. hămăleáște || BASME 22: cu zóre

HARD CASH s. dismână, adv.

HARD OF HEARING adj. fudúl di ureáclil

HARD-BOILED adj. (experienced) păţăt, trecút prit Ţir ş-prit síťă → VERSED

HARDEN vb. (as of the skin) vascurédz, vurtuşédz, ânvărtuşédz, vărtuşéscu

HARDENING

HARDENING s. nvârtuşăre; (of steel) călire

HARDHEADED adj. aruşţăt; (willful) uchealiú || (unfeeling) no-
ári uminităte, PARALLELE 146

HARDHEARTED adj. ni-ñilós

HARDIHOOD s. găiréte, inimă → COURAGE; (vigor) puteăre

HARDLY adv. cât, cât; A cloud was ~ moving on Un niór cât, cât
s-miná || Cru: cu-di-ayíia, GOLAB 196

HARDNESS s. vârtuşăme

HARDNESS s. ascurăme

HARDSHIP s. brëndă, zóre; You don't know what ~ is Tíne nu ştii
ţe-i zórea; cf. also Nu şidzúşi cu cúrlu tu neáuă, fig. (lit.
'you have not sat bare assed on snow')

HARDWORKING adj. → INDUSTRIOUS

HARDY adj. (robust) vârtós, zdúmban; (brave) inimárcu → COURAGEOUS

HARE s. lépur, lépure (and lé-), lópur; dim. lipuríš, lipuríciu → RUN THE WRONG ~ || P: iépur, Sard 116; Pls: (she-hare) lipurárcă, CL 255

HARE-BRAINED adj. hai-húi invar.; lişurášcu (= 'easygoing')

HAREM s. haréme, pl haréñ

HARK vb. ascúltu

HARKEN vb. → HARK

HARL s. fulór, fuiór, píciur; (~ of wool) pitríche, pitrică

HARLOT s. cúrvă; also: chiúrhană, dósă, putánă, ruspíe

HARM s. săcătlíche, săcătlâche, vlápsim

HARM vb. (to cause damage) ▼zărăriséscu; (to hurt) agudéscu;
(to wound) arănéscu, pliguéscu

HARMFUL adj. s(c)lab, -lábă, -laghi, -lábe

HARMLESS adj. (free from injury) ni-vătămát

HARMONICA s. muzichíe, múzică; He is playing the ~ Cântă cu múzica

HARMONIOUSLY adv. (in a friendly manner) baríš

HARMONY s. (agreement) armuníe, udiséţă, udiseăţă, uidisíre, úidizmă

HARNESS s. || PC: hamúti n pl; fârnuri n pl

HARNESS-MAKER s. || DIARO 334: curâgí

HARP s. hárfă; to agree like ~ and harrow ~ 3 sg and pl: s-măcă ca câñlí (lit. 'they eat each other like dogs')

HARP ON

HARP ON vb. (to insist, to persist) mi duc arídhă, u țin fúne

HARROW s. zvrnă || **Pls:** brână, CL 39; **ALB, Pe:** grăpă, lésă, leásă, Brâncuș 557

HARROW vb. (to torment) ▼frimíntu, ▼fărmíntu, ▼vălânduésu → PLAGUE, PESTER

HARRY vb. → TORMENT

HARSH adj. ágru; (as of a wind) áscur

HARSHLY adv. cu ținpăta, cu proñ; I earn my living ~ Scot pânea cu proñ

HARSHNESS s. ascuráme

HART s. ținbu, ținbóñu → STAG

HARVEST vb. (of a vineyard) (a)yízmu, silixésu, lixésu

HARVESTER s. (with a sickle) siținătór

HARVESTING s. (with a sickle) sițináre

HARVESTING TIME s. adunătúra

HAS vb. → HAVE

HASH s. → MAKE A ~ OF SMTH.

HASH vb. toc

HASP s. (a)rizé

HASSLE s. acățáre, nținrtáre, ncârligáre

HASSLE vb. ▼acăț, ▼nținrtu, ▼ncârlighédz

HASTE s. ayiuseálă, ayiusíre, ayuñíe, ayuñisíre, curundáre, pristinisíre; ~ **spells loss in every respect** (i.e., haste makes waste) Pristinisírea tu ítido lúclu eáste zulúme → MAKE ~, HURRY

HASTEN vb. ▼ayiusésu, agunésu, curundédz, vâryésu (and vâr-); ▼viisésu [vi•i•] → HURRY UP

HASTILY adv. cu avrápă || ALR 1346: to act ~, to rush mi-a-yuñisíi (aor.)

HASTINESS s. sirtlâche

HASTY adj. ayisít, cu avrápă

HAT s. (winter ~) căciúlá, căciúuă [•űă]; (summer ~) capélă; (a somewhat grotesque ~) căvúche → PUT THE ~ ON ONE'S MISERY

HAT-AND-COAT RACK s. sârceáne

HATCH vb. (of chicken) clucésu, cluținésu, cucésu, **N:** cul-césu; (to stop hatching) disclót; (to plot) nținrnuésu, cruésu úná căpáne

HATCHET s. bárdă (and bárdhă), báltă; **Băi:** Íátă → AX(E)

HATCHING s. clucíre, glucíre

HATE

HATE s. úră, aurăre, amăhe, căréze, límă, şéri, şeră || DIARO 433: ihtriţâli; gâirézi

HATE vb. ▽(a)urăscu, am căréze, mi duc şéri; **They ~ each other** Si duc şéri; mi duc zăte (cu), tân pîcă, ehtrevsescu, ehtripsescu, hăzmusescu, vuryisescu || BASME 405: líi am seáte (máre)

HATEFUL adj. blăstimát, cacurízic || DIARO 433: duşmânós, ih-tráric

HATRED s. úră → HATE

HAUGHTY adj. daítcu, -tcă, -tţi, -tţe → ARROGANT

HAUGHTILY adv. cu săltănáte, cu cáplu n dzeánă, daí

HAUL s. (the distance over which a load is transported) căle

HAUL vb. ▽trag

HAULAGE s. chiragilâche

HAUNCH s. anat. gof, cipóc; (of a horse) ceréia-a ciupóclui; (a piece of flesh from an animal) búte di carne

HAUNT s. (hiding place of criminals, etc.) limére, cuib di furi

HAUNT vb. (to pursue) ▽avín **Revenge is ~ing me** Mi-avínă sândzi-le

HAUGHTY adj. pirifán

HAVE s. avút → RICH

HAVE vb. pres. am, ai, áre, avém (or aém), avét (or aét), au (F: ar); fut. va si am, va si ai, etc. or vai am, vai ai, etc.; ipf. aveám (or aeám), etc.; aor. avúi; pf am avútă; plupf. aveám avútă or avusésim; subj. si (să, s-) am, si ai, etc.; subj. ipf. s-am (or si-ám) avútă; cond. si-aveárim; past cond. si-avúrim or vrea aveám; also si-aveám; imper. si ai tíne! si áibă el/ea! si avét voi! si áibă el/eále! part. avútă

HAVE A BEE IN THE BONNET vb. am bubulíţi ân cap, ñ-asboáiră (PC from Brz: [ñaz•bűá•i•râ], not [ñaz•boáí•râ])

HAVE A BIT OF A TUSSLE WITH SMB. vb. 3 pl: şi-măcă sāmárele

HAVE A COLD vb. hiu arcurát, hiu plivricít

HAVE A CYLINDER MISSING vb. 3 sg, fig. = l'-lipseáşte únă scândură

HAVE A DOWN AGAINST SMB. vb. l'-tân cáche → HATE

HAVE A FANCY FOR vb. || ñ-si dişclíde ínima tră, BASME 90

HAVE A FIT OF EPILEPSY vb. cad nafaórá

HAVE A FOREBODING vb. ñ-yíne nóimă slábă

HAVE A GLIB TONGUE vb. gúra ñ-ñárdze ápă → TALK NINETEEN TO THE

HAVE A GLIPSE OF

DOZEN

HAVE A GLIMPSE OF vb. ▽(a)ndzărăescu → CATCH SIGHT OF

HAVE A GNAWING PAIN IN THE STOMACH vb. mi mûşcă înima

HAVE A GOOD FACE vb. (to look well) am fătă bună

HAVE A GOOD HEAD FOR vb. (in neg. sentences) nu-ñ tá'le mîntea
(= I can't figure it out, lit. 'my mind can't cut it')

HAVE A GOOD TIME vb. (gaping about) ylindipsescu, ylindisescu, siryinsescu; (as at a reception) ▽curdisescu, ▽curdusescu; ▽şuitescu

HAVE A GOOD TUCK IN vb. mi adăr fuşéche

HAVE A GRUDGE AGAINST SMB. vb. ţân pîcă → HATE

HAVE A GUILTY CONSCIENCE vb. nu li am curáte zmeánile

HAVE A HUNCH vb. ñ-yîne nóimă, ñ-yîne nă mândătă, ñ-yîne érgu

HAVE A KILLING TIME vb. mi tuchesc tu lucrú

HAVE A LARK vb. (to give free rein to fun) u fac uzungióva

HAVE A LAUGH ON SMB. vb. ñ-arâd (cu năs, etc.) → HOLD SMB. IN DERISION

HAVE ALL THE CARDS IN ONE'S HAND vb. ≈ ñ-gioacă cálu (lit. 'my horse is dancing')

HAVE A MISCARRIAGE vb. lu-arúc crud (lit. 'to throw it out raw')

HAVE AN ACHING VOID vb. mi mûşcă înima, ñ-si mînteáşte înima, mi mûşcă buríclu

HAVE AN APOPLECTIC FIT vb. mi agudeáşte píca

HAVE AN ERUPTION vb. (usu. on the lips) ▽aruvérsu, ▽arăbudzâ-nédz

HAVE A NOTION TO DO SMTH. vb. || ñ-bag tu mînte, BASME 14

HAVE A PRESENTIMENT vb. ▽aduchescu, ñ-yîne nóimă

HAVE A SHIVERING FIT vb. ▽lăhtărsescu, mi trec furnídzi-furnídzi || prit trup ñ-si duc híri-híri, BASME 35

HAVE A SLAP AT SMB. vb. l'-astrág únă, l'-alichescu únă

HAVE A SNOOZE vb. l'-coc un óclú di sómnu

HAVE A SPREE vb. (to give free rein to fun) u-fác uzungióva

HAVE A STEAMING COLD vb. ñ-trag năříle → RUNNY NOSE

HAVE A STROKE vb. mi agudeáşte píca, mi áflă chícúta, nchicutédz, chicutédz, ñ-cáde chícúta máre, mi-aseáşte chícúta, dăm-blusescu

HAVE AT HAND vb. am próhir (or próhiră, próhire)

HAVE A TIFF WITH SMB.

HAVE A TIFF WITH SMB. vb. 3 pl: și-măcă sămărire (cu)

HAVE A TILE LOOSE vb. u-am asbuiră (PC: [az•bu•i•] → CRAZY

HAVE A TOOTH AGAINST SMB. vb. ă-duc zăte → HATE

HAVE BATS IN THE BELFRY vb. am bubulăți ă cap; ă-asboăiră (mîntea)

HAVE BEEN PUT THROUGH THE MILL vb. ă tricu rûglu prit năre; hîu fricăt

HAVE BETTER vb. (it would be a good idea to) nu căteăste să

HAVE BREAKFAST vb. (a)ngustu; Come to ~ together! yînu si-ngustăm!

HAVE CHILDREN vb. nfumilédz; They could not ~ Nu nfumilă; He had children with her Cu dîsa fumilă

HAVE DIARRHEA vb. mi úrdină

HAVE DONE A BAD STROKE OF BUSINESS vb. aor. u adrăi căcăteăsca

HAVE DONE WITH SMB. vb. (to break with smb.) u-arúp cioăra (cu)

HAVE ENOUGH TO KEEP THE WOLF FROM THE DOOR / AT BAY vb. purip-sescu, prăpsescu

HAVE FRIENDS AT COURT vb. am plătări

HAVE FUN vb. vñir

HAVE HAD MORE THAN ENOUGH OF IT vb. ă-si lăiăste (and lâ-)

HAVE IN ABUNDANCE vb. || CUVATA 19: para-am

HAVE IT ALL ONE'S OWN WAY vb. fac cum ă tăle căplu (lit. 'I do as my head cuts it')

HAVE IT IN FOR SMB. vb. ă pîcă → HATE

HAVE LICE vb. vpiducłédz, vpiducłéscu

HAVE MERCY ON vb. → MERCY

HAVE NO CHOICE BUT vb. ~ nu am ăe s-fac

HAVE NO IDEA vb. || nu am hăbăre, BASME 486

HAVE NO NEWS OF vb. l'-cher úrma

HAVE NO REFERENCE TO vb. 3 sg: nu ăre crémase cu; What you are saying has no reference to what he said ă dzăți tu nu-ăre crémase cu ăe dzăse el

HAVE NOT ONE'S EQUAL vb. nu-ă am uidia

HAVE ONE'S CAKE BAKED vb. ă-si dúte ambăr, u trag chiósea dum-neăste

HAVE ONE'S DAY vb. (my day will come) l'au tómbul tu mănă (lit. 'to take the whip in one's hand')

HAVE ONE'S HEART IN ONE'S MOUTH/THROAT vb. (to get very scared)

HAVE ONE'S MIND UNHINGED

li úmplu (zmeánile), li yănusescu (cicioárile, zmeánile), seámin aróv di frică, cúrlu-ñ seámină aróv, li dau ármatile || ñ-si adú-nă ínima cât un púric, BASME 74

HAVE ONE'S MIND UNHINGED vb. ▼scol di mînte

HAVE ONE'S WAY vb. fac cum ăñ tále cáplu → ACT

HAVE ONE'S WEATHER EYE OPEN vb. (to mind one's eye) ñ-fac óclil pátru

HAVE PINS AND NEEDLES (IN ONE'S LIMBS) vb. ▼furníc

HAVE RESPECT FOR SMB. vb. fac htibáre (+ dat.)

HAVE A SHIVERING FIT vb. pt, 3 sg impers: mi tricú prit íne

HAVE RATS IN THE ATTIC vb. am bubulíți ăñ cap, ñ-asboáiră (PC from Brz: [ñaz•bűá•i•ră])

HAVERSACK s. diságă, tiságă, biságă

HAVE SMB. IN ONE'S POCKET vb. níți la dzidzitíc nu lu am

HAVE SMB. ON A STRING vb. ñ-arăd (cu năs, etc.)

HAVE SMTH. AT HEART vb. ñ-u am ca núca n sănătór

HAVE SMTH./SMB. ON ONE'S CONSCIENCE vb. am pri súflit, am pri gúșe, am pri zvércă, ľau pri gúșe, trag pri gúșe, ľau pri zvércă; 3 sg: nu li-ăre curáte zmeánile, lit. '(he) does not have (his) underwear clean'

HAVE SMB. ON TOAST vb. (to put pressure upon smb.) bag súla n coáste

HAVE SMB.'S EAR vb. am plătări

HAVE SMB. BY THE THROAT vb. lu-ascálin (or ascálnu) di gúșe

HAVE SMB./SMTH. IN ONE'S CARE vb. ľ-am (f u ăm) angătán

HAVE SOWN ONE'S WILD OATS vb. (to settle, to become wise) di-pún mînte

HAVE SPARE TIME vb. adhyiséscu

HAVE SUPPER vb. țin; We have had our supper Him ținăt

HAVE THE BLUES: He has the blues ~ Cănda ľ-si nicără cărăyile, cănda ľ-măcără ágrulu púli || Av: cănda-ľ fudzířă căpărle dit că-părleádză, BASME 503

HAVE THE BRASS vb. am nări (tră or să)

HAVE THE BREEZE UP vb. u aspăr huzmétea → GO DOWN ONE'S BOOTS

HAVE THE COURAGE (THE GUTS) vb. ñ(-u) țâne, ñ-țâne bísľu (or stricătoárea, cúrlu, curdheáua); I don't have the guts Nu mi țân curăile

HAVE THE TRUMP CARD vb. ñ-gioácă cáľu (lit. 'my horse is

HAVE TO

dancing')

HAVE TO vb. 3 sg: lipseăște (ca să), prinde (ca să); (need to) va; You have to get wet in order to eat fish Va s-ti udz ca s-mâti peshâ; ñ-căde (să)

HAVE TO DO WITH vb. am dăre-loăre cu || am s-fac (cu), BASME 425

HAVEN s. (a place of safety) apânghiu

HAVOC s. irnuxire, pundire, şcrituire, vlâpsitură → DEVASTATION

HAVOC vb. bag stróflu (tu)

HAWK s. orn. ghirăchină → FALCON

HAWKER s. sirghingí

HAWK-NOSED adj. yearacumít

HAY → MAKE ~ OF SMTH.

HAYCOCK s. cópă, cupiță, căpiță → RICK

HAYRICK s. → HAYCOCK

HAYSTACK s. → HAYCOCK, RICK

HAYWIRE adj. cicănit → CRAZY

HAZARD s. (danger) piriclu; (chance) tíhe; at ~ tu tíhe || pri căsméte, BASME 459

HAZARD vb. căidisescu → DARE

HAZE s. negură, cătăcnie, cătăhníe, iámă

HAZELNUT s. alună, liftócară; Lac: lúnă

HAZEL TREE/BUSH s. alún, liftócar

HAZEL WOOD s. alunáme, alunét

HAZY adj. nigurós

HE pron. el, -l, -şi, nás (and nás), dás, dis, díslu, F: is; ~ will be the boss Ma máre el va híbă-l; Where is ~? Iu eásti-l? where ~ was acló iu şi-irá; ~ had offended her Díslu u-aveá năi-rítă.

HE- (male): bărbát; **he-dragon** lámña-bărbát

HEAD s. cap, pl. cápite; dim. căpíc; derog. bétă, căpițână, cărăfétă, ciufutínă; ciútură, ciútră, cócă, cófă, curcubétă, G: cărtúnă → COME TO A ~

HEAD HORSE s. mbrustár

HEAD OFF vb. (to bar the way) Í-ta'ú cálea

HEAD OVER HEELS adv. arócută, culutúmbă || to roll ~ ALR 1434: mi dau ceamceácu, mi dau ceambarlác

HEADACHE s. scútură, pârljálă; ~ I have a ~ Am pârljálă máre n

HEAD-DRESS

cáp-ñi (sic); **My head begins to ache** Mi-acătă căplu

HEAD-DRESS s. (various types) ambrună, călpáche, **G:** chiluvétă, **F:** ciupáre and ghiubéc; stóle, stolídhă, tăpáre, tepé → **HEADGEAR**

HEADGEAR s. bálțu; **G, Lvz:** cărâm, crâm; (stripe around one's head) ceálmă, cimbér, **G:** cipă; testeméle, desteméle, lăhúrá, peá-tică, **Pls:** pétic; pihítă; (~ for elderly women) pischíre; (silk hat) póşe, şamíe, şimíe; (turban) săríche; (beret) sucáie

HEADLONG adj. (reckless) distórsu, -toársă, -tórşi, -toárse

HEADMAN s. **G:** căliúş

HEADREST s. **N:** căpitíñu, **S:** căpitâñu, căpitúñu

HEADS s. (of a coin) ghéză; ~ or tails? túrá i ghéză?

HEADSTALL s. căpéstru → **BRIDLE**

HEADSTRONG adj. uchealíu, capsumán

HEADWATER s. izvór, ízvur

HEADWAY s. → **MAKE** ~

HEADWORK s. minduíre, luyareazmó, hisápe, isápe

HEADY adj. (shrewd) şirét, -reátă, -rét, -reáte; (willful) uchealíu; (hasty) ayisít

HEAL vb. ▼víndic, trec, ▼yitripsésu || ALiA II q. 206 3 sg. (z)víndică, (a)sână, sâneádză, asâneádză, adără ghíni, adără bun

HEAL THE BREACH vb. (to calm; to smooth away difficulties) a-răsbún, arăzbân, ▼asbún

HEALING s. vindicăre, yitripsíre

HEALTH s. sănătate (and sâñâ-)

HEALTHY adj. sănătós (and sâñâ-), -oásă, -óşí, -oáse; sâñ, -ă, sâñ, sâne; san, sână, sañ, sâne

HEAP s. (as of ashes) trâmbă; (as of food) dârlíc

HEAP UP vb. ▼stivăsésu

HEAR vb. ▼ávdu, § 31, 32; (to ~ well; to ~ too much) pára-áv-du; **N:** dăguésu

HEARING s. (power of perceiving sounds) avdzâre

HEARKEN vb. ▼ascúltu

HEARSAY → **FROM HEARSAY**

HEART s. inimă; dim. inimúşe, iñoără; (center, as of a forest) buríc; (cards) cúpă → **BY HEART** || **Po:** ímnâ, yímnâ, NEIESCU 248; (cards) aróş ('red') or di ínimâ, DIARO 204

HEART DISEASE s. langoáre di ínimâ, ciócut

HEARTBROKEN adj. căñisít

HEARTBURN

HEARTBURN s. căură

HEARTEN vb. (to encourage) inimuséscu, í-fac găiréte [gă•i•]

HEARTH s. vâtră, N: veátră, dim. vâtrícă; fucurínă, G: ficurínă; (~ of a furnace) cirichínă

HEARTH-CAKE s. (flat thin cake) pişnică, pugáce, puyáce

HEARTLESS adj. ni-ñilós, -oásă, -óşí, -oáse; scliró invar.

HEARTTHROB s. ciócut

HEARTY adj. (sincere) dişclís; (cordial) inimárcu; (healthy and strong): **as ~ as a buck** ~ sănătós ca grij di dzádă

HEAT s. căldură, căroáre, culoáre, S: căloáre; dugoárá, flóyă, nădúf, zădúh, zudúh, zăbúh, părjálă (and pār-) || DIARO 197: câñínă

HEAT vb. ▼ncăldzăscu; (as of the sun in July) ▼pălěscu; (to singe) ▼pârlěscu; (to make hot, as a furnace) ▼árdu; **The woman ~ed the furnace** Mułárea lu-árse cireáplu

HEATED adj. (as of a furnace) ársu

HEATH s. bot. zărzăríche

HEATHEN adj. păngănitěscu → PAGAN

HEAVE vb. (to rise, to lift) ▼alín, ▼áltu, ▼análtu, ▼mut; (to vomit) vom, ▼azvóm, ▼vérsu

HEAVEN s. ȣer, uranó

HEAVENLY adj. dumnidzăscu, -dzáscă, -dzăşţă, -dzăşti

HEAVES s. vet. tecneféz n, ticniféz, ticnăfése

HEAVY-HANDED adj. angricós, -oásă; astāngu, -ngă, -ndzi, -ndze

HEAVILY adv. greu

HEAVY adj. greu, greáuă, grei, greále; **to be ~ at heart** ñ-u ghiúce; **to be ~ with sleep** cad di sómnu, hiu nsumnát, nsumnédz, mi neácă sómnul || (of the tongue of a very drunk person) Í-si adră límba culeáš, lit. 'His tongue became polenta', DIARO 276

HEAVYHEARTED adj. dipús

HECKLE vb. pihtuséscu, uhtichédz

HECTOR vb. (to intimidate) cănuséscu; (to heckle) pihtuséscu; (to scold) íau zbárdhu, dau un zbárdhu

HEDGE s. ploc

HEDGEHOG s. aríciu; augm. aricióñu m, aricioáne f; also: eg, pl edzĩ; júnă

HEED vb. ascúltu || **You are not heeding me** Míni câtră voi, ş-voi câtră draţi, DIARO 247

HEEDFUL adj. câştigós, -oásă

HEEDLESS

HEEDLESS adj. astráptu, azvîmturát, ni-mînduít; fâără nisáfe
nu áre meí tu ciútură → **FOOLHARDY**

HEEDLESSLY adv. fâără nisáfe

HEE-HAW vb. (of a donkey) angărsescu, zgher

HEEL s. anat. călcânu (and căl-); (~ of a shoe) tăcúne, tupúc;
(a contemptible person) spîndzurát || dim. călcâniţ, **DIARO** 196

HEFTY adj. zdúmban; m/f märe, m/f pl mări; greu, greáuă, grei, greále

HE-GOAT s. ȧap, pârciu, pörciu; (fore-front he-goat) gâciu

HEIFER s. yiţáuă, júncă

HEIGH interj. (used to call attention) || **Cru:** (only when addressing a man) álai, **GOLAB** 196

HEIGHT s. nălţâme; (stature) bóie; **As for ~, they are tall** Di bóie, eí sun anălţâ; (the height of a condition) tu mburítă a; tu vâhâtea a; **in the ~ of the heat** tu mburíta a căloáriíei, tu vâhâtea a li căloáre; alţäre; ~ **makes you lose your head** Alţäreá mindeáşte di cap; ayíe

HEIGHTEN vb. vâlţu, vanălţu; (to augment) créscu, vadávgu

HEINOUS adj. blăstimát, s(c)lab, -bă, s(c)laghi, s(c)lábe

HEIR s. miraşigí, clinuróm

HEIRESS s. miraşigioáñe, clirunoámă

HEIRLOOM s. clironumíle, miráze

HELL s. chíşă, cólase, ginéme, fricuşeát, nfricuşeát || **Prv,**
SJos: cătráne (and -ñe), **CL** 41 → **GO TO ~!**

HELL-BENT adj. apufăsít, dâldâsít

HELLEBORE s. bot. ştirigoáñe, ştrigoáñe, spíngiu

HELLO (greeting word) yeásu!

HELP s. agiutór, aştór, aştäre, întáte (and indáte), ndátă, apăndoáhă || **LITURG** 123: agiătór

HELMSMAN s. || dumengí, timonér, **DIARO** 216

HELP vb. vâgiút, yin indáte (a), dau indáte; **May I ~ you?** ȧe urséşti di la noi? **I can't ~ (+ -ing)** mi astrádze lóclu; nu-ñ arávdă ínima || (outcry) Agiutaţ! Agiutaţ! **HRISTU** 33

HELP OFF THE TIME vb. || ñ-trec oára, **BASME** 409

HELPER s. agiutór, dhyeavér, dhyeavéran; (wife) muláre

HELPFUL adj. fursatlí, fursätlí

HELPLESS → **BECOME ~**

HELTER-SKELTER adv. cătră nalúrea

HELVE

- HELVE** s. tupurâște, tăpurâște
HEM s. (of a shirt, etc.) ori f pl; aruficătură, birbíl
HEM vb. aroáfic, aruféc; **hemmed** adj. mǎrdzinát
HE-MAN s. bărbát
HEM IN vb. ntérclú, țírclú, țírclédz, ▼anvǎrlíg, ▼anvǎrli-ghédz, ▼anvǎrighédz || prufilédzu, DIARO 386
HEMLOCK s. bot. cucútă
HEMORRHOIDS s. pl. med. Bl: trānci pl
HEMP s. cânipă, cânáve; **field with ~** cânichíște
HEMP-SEED s. cânávúre
HE-MULE s. (white ~) ríză
HEN s. gălínă (and gâ-); dim. gălínúșe; (young ~) pulíță, plíță
HEN HAWK s. orn. chirchinéc
HENBANE s. bot. mǎseáuă; **When you have a toothache apply ~.**
 Cându ti dor mǎsélíle, bágă-lă mǎseáuă
HENCE adv. (from this point) di-auá
HENCEFORTH adv. → HENCE
HEN-HOUSE s. bufár, cāsístă, cócină, cumás, cumáse, cumás, cușér, cuteăță || **Av:** cǎthístă, **GSus:** cucușcárnec, CL 42
HEPATITIS s. med. gălbináre
HER 1. pers. pron. dat. lí, -l', l'-; acc. -o, u, -u, u-, ea; **seeing ~ so strong** vidzândalui-o ahântă gioánă; **Did you see ~?** Vidzúși-u? **Take ~ and cut ~!** Lá-u ș tál'-u! **Do you want ~, or not?** U-vréi, i nu u-vréi? **I haven't see her** Nu o vidzúi; **They caught him, but they didn't see ~** El lu-acățără, ea nu o vidzúră; 2. poss. pron. a l'ei, -l', -i, -sa(i), sui; ~ **mother's** a mǎ-sa-i; ~ **mother** mǎi-sa; **She said to ~ daughter-in-law** Dzâse ea a nóră-sai; **Where are ~ parents?** Iu-l' suntu pǎrínțlí?
HERALD s. (messenger) sihǎryeát
HERB s. iárbă, pl iérghǎ
HERBAGE s. (abundant grass) iárbă, amălăyíe
HERD s. gǎrdél', vǎcǎríe || **Peș:** vǎcreăță, CL 263
HERDSMAN s. vǎcár
HERE adv. auá, auáte, auáia; **from here** di-auáte; ~ **and there** pri-auá ș-pri-acló; lócuri-lócuri; ația-di-ășia; (hither) ncoáște (and ngoáște), ncoa (and ngoa), nculeá; **Look ~!** Mutreá ngoa! **Don't come ~!** Mi yíñ nculeá! → ~ **AND THERE** || **Str:** anáțea, GOLAB 198; ~ **I am!** Eá-mi! BASME 591; **F:** ~ **and there** bilocuri-bilocuri, HRISTU 36

HERE

HERE interj. (Look! or Take!) na! țâne! ~ is a scale of mine Na un sóldzu di a meu; ~ is the coin I owe you Țâne-ț yróslu țe ți-l voi; ~ is the horse, take it! Na calu, Ța-l! ~ he/it is! (of a m/n sg noun) Na-l! pl m: Ia-Ț! or Na-Ț! (Look! or Listen!) Ia [Ța]! ~ is how things are! Ia cum sta lucrulu! || LITURG 124: aóți

HERE AND THRE adv. pri-auá ș-pri-acló

HEREAFTER s. lúmea alántă; adv. tu lúmea náltă (sic)

HEREAFTER adv. (in some future time or state) ma nclo; ma nă-pói; (from now on) di-auá; di-auá ș năinte

HERETOFORE adv. || PC: până amú, până tóra

HERITAGE s. miráze → INHERITANCE

HERMAPHRODITE s. and adj. (womanish, effeminate) fiteái, pl fiteáiań

HERMIT s. érmu, aschitú; adj. aschitipsít; to become a ~ mi aschitipséscu, aschitifséscu

HERMITAGE s. (habitation of a heremit) tiché, téche, aschit-líche

HERNIA s. med. sălăghíre

HERO s. búrá, pl búrań; gióne, Țundár, xiftér, schifter, sífter

HEROIC adj. (relating to heroes) junéscu and giu-; f -neáscă, m pl -néștă, f pl -néști

HEROIC DEED s. || Cru: giunáme, GOLAB 261

HERPES s. derm. cur di gălínă

HERRING s. ichth. țir, țiróńu, scumbríe

HER'S poss. pron. a Ței → HER

HERSELF pron. síngură; si (s, să + vb.); dressed ~ să viscú; F: ea ísăși

HESITANCE, HESITANCY s. șuvăíre, induíre

HESITANT adj. da n coáste, vb., 3 sg

HESITATE vb. șuvăéscu, v̑induéscu, ń-u dau n coástă, stau an-doáuălea; S: anămiréscu; v̑strâmbu nárea; (to be reluctant to consent) v̑frângu coáste, v̑ncłín

HESITATION s. șuvăíre, induíre

HEW vb. (to cut with blows of a heavy cutting instrument) v̑pilichiséscu, v̑pilixéscu

HEX s. (a)măghipsíre, ligáre

HEX vb. (a)măghipséscu → EXORCISE

HEY interj. || Cru: moi and omói, GOLAB 236 and 240

HEYDAY

HEYDAY s. ~ tu mburíta a, tu ayía a

HICCUP s. zéghe, suglít, suglítáre

HICCUP vb. suglít

HIDDEN adj. (a)scúmtu, (a)scúmsu; (as of a place) ascumtós, căipusít || CARAFOLI 60: apitrusít

HIDDEN TREASURE s. (or hidden money, esp. by elderly people) picúl

HIDE s. mişíne; (a calf's dressed skin) vidélă, vudhélă; (from cattle) taleatínă (and tała-), teleátină, pustăcheáua

HIDE vb. ▼aşcúndu (→ § 32); (in fear or at play) păpărusescu, zărusescu, zurusescu; ▼bag; **The viper hid in the firm** Nipírtica s-băgă tu feárică; ▼acăt gúva (or ▼acăt gúvile); **They hid** Acăţără gúvile; (to ~ from sight or from knowledge) l'-bag căpáchea a ipóthisiléi; ALiA II: 3 sg. ascúnde and ascúndi

HIDEOUS adj. slut, urât, urút, (a)ynusós

HIDEOUSNESS s. slutíche

HIDEOUT s. ascumtál', ascumtátic, cripsánă, limére || BATSARIA 71: loc afirít

HIDING s. aşcundeáre, ascúndire

HIEROGLYPH s. (illegible script) zgrâmătúrá, cicioáre di găíñ

HIGGLEDY-PIGGLEDY adv. (disorderly) alandála, cióra-bóra, cioá-ră-boáră, darmadán, mintineáje

HIGH adj. análtu

HIGH adv. n dzeánă; **You've climbed too** ~ Ti-alináşi múlto n dzeánă; ~er ma nsus

HIGH AND LOW adv. (everywhere) toátă rádha

HIGH SCHOOL s. líchiu, sholarhíu || PC: scularhíu

HIGH-BORN adj. ciciór di scámmu (lit. 'a leg of the throne')

HIGHBROW s. (erudite) ilúmáie f, ilúmăi pl

HIGH-HAT adj. pirifán → ARROGANT

HIGHLANDER s. suşán

HIGH-METTLED adj. azgutós, -oásă → HOT

HIGHNESS s. (lordship or other high position) afindíli

HIGH-SPIRITEDNESS s. chéfe, chéifă

HIGHWAY s. geadá m, geadá f; N: drúmul máre

HIGHWAYMAN s. haramíu, hărămít, chisăgí, chişigí; GBg: furcudár

HIKE s. (long walk, travel) imnáre; (rise) sculáre

HIKE vb. (to rise) ▼scol; (to travel) alág, ímnu, cálcu

HILARITY

HILARITY s. arădeăre, arădire

HILL s. dzeănă; dim. dzinică; also: arăhe, băire; (steep ~) pîryu → HILLOCK

HILLBILLY s. pădurîş

HILLOCK s. arudînă, măgură, măyúlă, mărúlă, óhtu, túmbă || **Peş:** muntăc, CL 256; (isolated hillock) **Peş:** ţăpătu'le

HILLSIDE s. coastă

HILLTOP s. creăştit → TOP

HILLY adj. dzinós, -oasă

HILT s. mânăr or mânăre

HIM pron. 1. dat. a lui, lui, lîi; I gave to him, I didn't give to her A lui lîi ded, a lîei nu-l ded; 2. acc. el, lu, -lu, -l, l-, ul; They caught ~ El lu-acăţără; Go ahead and ask ~! Ia lu-ntreăbă! Killing ~ he saved himself Vătămndalui-lu, ascăpă; The door-keeper sent him to the devil Cafăzul ul sictărsi

HIMSELF pron. singur, singur-şi, însu, însuş; si, s, să (+ vb.); tut; God ~ însuşă Dumnidzău; It was the dragon ~ Insu vurculăclu eară; without being aware that he was her husband himself fără s-lu cunoască că eăste bărbăt-su însu; The silversmith dressed (himself) Hrisicu să viscú; Cola will go with nobody else but Chita himself S-dúte Cóla cu tut Chíta

HIND s. ţeărbă, ţirboăne

HINDER vb. ▼ncheădic, ▼stăpuescu, ▼stivăsescu, ▼(a)mbudhisescu, ▼ambuţescu → SHACKLE || (to oppose) mi bag amplătea, DIARO 336

HINDER PART s. (of a person) şidzút

HINDMOST adj. códus, -să, -şî, -se; cudăr; also coăda invar.

HINDRANCE s. cheădică

HINGE s. ţanţână, (a)rizé, reză

HINT s. → DROP A ~

HINT vb. → ALLUDE

HIP s. anat. bósă, cipóc, ciupóc, cârţioără, coăpsă, gof, íle f pl; schéle, N: slăghină

HIP s. (pile) cup

HIP adj. (hep) căştigós, -oasă

HIRE s. (the act of hiring) păitîre, puitîre, arugăre; (rent) lăsăre

HIRE vb. ▼păitescu, puitescu, puituescu, păltescu, plătescu, ▼aróg, ▼arughédz, ▼arudzescu, ▼ndreg, ayuyi(p)sescu, ▼zburăscu;

HIRE ONESELF OUT

They ~ Bulgarian workers Puitéscu aryát vúryári; The next day he ~ed some masons Dzúua alántă páltí nâscântă másturî; He ~ed him to graze horses Lu-arugă s-pâscă cáli; They were ~ed as shepherds Si-ndreápsiră picurári; Put a good word for me to get hired by this man! S-mi zburăşti la aístu

HIRE ONESELF OUT vb. mi bag ca huzmicheár → HIRE

HIRED adj. ndréptu, ndreáptă, ndréptâ, ndreápte; They were ~ as servants Eará ndréptâ ca huzmicheári

HIRING FEE s. chiră → RENT

HIRSUTE adj. pirós, -oásă, -óşî, -oáse

HIS poss. pron. a lui, alúii, -lî, lî-, -su, -sui, -sa, -şi, -siu; with all ~ people cu-a lúii-lî tuţ; ~ sight began to return Ocílîl' acătără sã-lî yiná; Where are ~ parents? Iu lî-súntu părinţli? ~ son híl'-su; ~ son's a híl'-sui; ~ mother's a mă-sa-i; ~ (or her) lambs nêli-şi; ~ (or her) shadow úmbra-şi

HISS s. (as of the wind) ţiur

HISTORY s. istorie

HIT s. (blow) goadă, agudíre, aguditúra; (as by a horse) clóţă, cluţată → MAKE A ~

HIT vb. ▼agudéscu, ▼aúrlu, ahuléscu, lî-u dau cu, axéscu, lî am únă, ▼árdu, ▼úmflu; The vulture ~ the lamb into the head with its bill Órñul lî-deáde n cap a nêlui cu cióclu; He ~ him with a hammer Lí áre únă cu cióclu; ~ him! Aúrlă-lî vârá! ~ him with the rod! Ahuleá-l cu veárga! (to ~ a target, etc.) l'au; and he ~ him just into his poor heart şi-l lo tráşi tu iñoără; (to ~ with an arrow) sãdzitédz; ~ the ceiling (to jump with anger, fear, etc.) arsár ca chipinát di şárpe

HITCH s. (a)stămătíre → BAR

HITCH vb. (to move, to remove) ▼mut; (to drag, to pull) ▼trag; (to attach, to connect) ▼leg; (to marry) ▼l'au

HITHER adv. ncoa (and ngoa), ncoáte, dincoá, dincoáte

HITHERTO adv. pân tru hópa aístă

HIVE s. stup, (a)crínă di alghíñ, cufínă, cuşór, cuşóre

HO interj. || (addressing a man) Cru: álai, GOLAB 196

HOARD s. thisavró → TREASURE

HOARDER s. adunátór, máză

HOARFROST s. brúmă, gazonă, siñác, țeáfe, úchid || GSus, Prv: siñác, CL 261

HOARSE

HOARSE adj. (of the voice) (a)vrăhăisît, vrăhnós; to become ~ (a)vrăhăisescu, vrăhăsescu || **Cru:** avărnăsît, **BdD':** avărcănisît, **Gop:** (a)frângăsît, vrăhnisît, **Mul:** avrângăsît, **Tir:** s-acăță gru-mázlu, **Cu:** se cățe buătea, NEIESCU 187

HOARY adj. cănút, cu pérlu cáir

HOAX s. ncăltăre, réngă, rénghe

HOAX vb. (a)ncăltu → DECEIVE

HOBBLE vb. (to limp along; to hesitate) șuvăescu; (to fetter) ncheádic; **hobbling along** adv. ciúpătă-ciúpătă, túpătă-túpătă, rúfu-n-búfu [rú•fum•bú•fu], vărâi-vărâi

HOBGOBLIN s. (evil spirit) Nêrcurea; Gióia

HOBO s. (vagrant, without a fixed home) ~ cu căsa pri ciumágă (lit. 'with one's house [= belongings] on the cudgel')

HOCK s. anat. vasilé

HOKUM s. chiritúri f pl → NONSENSE

HODGEPODGE s. ameástică, amisticătúra, mintitúra

HOE s. sápă; **C'ís:** cupăceárcă; (with a broad blade) sapă látă || **Peș:** mutică, CL 256; nópăcă, CL 257

HOE vb. prășescu, sârclédz, **G:** plivescu

HOG s. pórku; to live high on the ~ vb. huzuripsescu

HOGWASH s. lătúra

HOLD s. (stronghold) tábye, tăbyie; (confinement) nclídeáre, nclídire; (prison) nclísoáre: (grip) țâneáre → GET ~ OF, TAKE ~ OF

HOLD vb. (to keep, to sustain, to halt, to contain) ▼țân

HOLD ALL THE WINNING CARDS (to be in a favorable situation) ~ ñ-gioacă cálu (lit. 'my horse is dancing')

HOLD BACK vb. (as from sins) ▼stăpuescu

HOLD DALLIANCE vb. (to kill time) ▼șintescu

HOLD IN HIGH ESTEEM vb. lu fac mále

HOLD IN TRUST vb. lu-ám angătân

HOLD ON vb. (to ~ mulishly) u țân fúne

HOLD ONE'S BREATH vb. ñ-țân adiláticlu

HOLD ONE'S GAB / NOISE vb. (ant. to divulge, to reveal) tac; nu dau pri toacă → HOLD ONE'S TONGUE

HOLD ONE'S SIDES WITH LAUGHTER vb. → SHRIEK WITH LAUGHTER

HOLD ONE'S TONGUE vb. tac; nu dau pri toacă

HOLD OUT vb. (to present, to represent) ▼părăstăsescu, ▼pă-

HOLD RESPONSIBLE

răstisescu

HOLD RESPONSIBLE vb. arúc măhănălu (pri)**HOLD SMB. IN DERISION** vb. nu lu fac măle, ñ-arâd (cu nâs), nu-l dau di mănear, ñ-bat pěză (cu)**HOLD SMB. IN RESPECT** vb. fac htibăre (+ dat.)**HOLD TO SMB.** vb. (to follow annoyingly) mi tăn scal'**HOLD UP** vb. (by means of a prop or stay) ▼(a)ndoăpăr, ▼andru-păsescu → **SUPPORT**; (to mock) lu buisescu, moļu tu noauădzăti-noăuă buiei (lit. 'to dip smb. in ninety-nine paints') || (to disgrace) scot ócliľ, BASME 244**HOLE** s. gúvă, dim. guvícă, guvíce, guvălice, guvăleáce; gávřă, hăndác, hăndáche, **Gop**: hórhor; (~ in the ground) lac; (lateral ~ in a furnace) víglă, víylă → **MAKE A** ~**HOLEY** adj. cărtiľát; (of a road) disfundát; **on ~ roads** prit căľuri disfundáte**HOLIDAY** s. sărbătoáre; (name day) yiurtíe; **important** ~ sărbătoáre greáuă; **less important** ~ sărbătoáre uşoáră || **Arm, Plat, Vot**: aryíe; **Prv**: skóli, B-ARCH 484**HOLLAND** s. tex. (linen) hasé, -séi; pricál, pricálă, pércală**HOLLOW** s. crúbă, cúfal, cúfală, cufálă, súdhă, trap; **G**: dim. tărpălic || **GSus**: căciúb, CL 40**HOLLOW** adj. (of a terrain) cuvutós; cu súrpuri; (as of a tree) gof, goáfă, gohĩ, goáfe; (cavernous or spoiled, as of a nut) cúfchiu, m pl cúfchi, f sg/pl cúfche**HOLLY TREE** s. găirúş, gréuş, párnăre (and pâr-), purnăre; ~ **forest** párnăriu, purnăreăuă || **F**: ghiirúş, HRISTU 2**HOLLYWOOD** s. purnăreăuă**HOLY** adj. sântu, ayiu**HOLY GHOST** s. Áyiul duh**HOLY OIL** s. ñir**HOLY WATER** s. (a)yeazmó**HOLY WEEK** s. Săptămâna mare**HOMAGE** s. nclínăciúnă, nclínăciúne**HOME** adv. (a)cásă; **from ~** di acásă; **A brave man does not die at ~** Giónile nu moáre acásă**HOMELESS** adj. (as of a child) di pri căľuri || **MERCA** 35: căsă pri ciumág prit căľuri**HOMESTEAD** s. nicuchirátă, nicuchireátă

HOMEWARD adv. acasă, tu lóc-nă

HOMICIDE s. surpăre, uţidire, vătămăre

HOMOSEXUAL s. and adj. (of men) culumbră

HONE s. truhó → WHETSTONE

HONEST adj. curát, driptátic, cu érgi; om di-a dzăuălei, om a cáliiei; (immaculate) **He is not** ~ Nu-i úşe di băseárică (lit. 'He/she is not a church door')

HONESTLY adv. → ABOVEBOARD

HONESTY s. érgi f

HONEY s. űăre, **N:** űére; (addressing people) yem; **Go now**, ~ Dú-ti, yem; **Whose are you**, ~? A cui hiţ, yem? (of or to a little girl) tănúşe || **Tir, Kar, Po, Ştep, Pls, Gop:** űéri, NEIESCU 124

HONEYBEE s. alghínă

HONEYCOMB s. buşţínă || **Av, GSus, Pls, Prv:** gúvâ di pítâ, CL 259

HONOR s. (a)nă múze, numúze, ihtibáre, htibáre, tińie → MAKE IT A POINT OF ~

HONOR vb. ▼tińísescu, tighiusescu; **Parents ought to be ~ed** Pă-rínţâl' vor tińisíre

HONORABLE adj. tińisít, cu ană múze

HOOD s. (for the head) capişónă, căpúş, cucúlă, **F:** culăre

HOODLUM s. (assassin) catíle; (ruffian) áscur, áyru, dilbidér, nihít

HOODWINK vb. l'-bag pirdé tu ócli → DECEIVE

HOOEY s. chirítúri f pl → NONSENSE

HOOF s. úngle, **N:** cupítă || **Kat, Perd:** únghe, B-ARCH 318

HOOK s. cârlíg; (as in a door or window) cărtélu (and câr-); (fishing ~) anghístru; (fastener, clasp) zăvă máscură; (of an earring) turtoáre; (as for hanging meat in a butcher's shop) cénghiu, cinghél', cánge, yánge, cángíc, cârligár || HRISTU 8: cǎrrig; (~ for fishing) ALB: **Dren, Pěr:** grep, BRÂNCUŞ 557. See also BY ~ OR BY CROOK

HOOK vb. (to steal) ▼ciun

HOOKAH s. ciubúche, mărcúş, narghilé(e)

HOOKED adj. (as of the shape of a nose) turnát

HOOKER s. putánă → HARLOT

HOOK IT vb. (to run away) li scármin → BOLT

HOOKNOSED adj. yearacumít

HOOP s. vǎrăgúce → RING || **Gop:** arucót, GOLAB 202

HOOPOE

HOOPOE s. orn. púpază, púpuză || **Pls:** púpă; **GSus, Prv:** púpiză, **SJos:** púpză, **Av:** púpzâ

HOOT s. (shout of discontent at smb.) alái

HOOT vb. l'-fac alái

HOP s. (dance, jump) (a)săltăre

HOP vb. săltu, ansár; ~ it! Adună-u di auá! → GET LOST

HOP ALONG vb. mi l'au cicioările dinanúmirea

HOP THE HUTCH/ THE TWIG / THE PERCH vb. li tindu → DIE

HOPE s. apăndoáhă, nádă, nădie, năďăire, ilpídhă, şpésă, umúte; Our ~ **vanished** Năďia a noastră si asteáse; **Don't set your ~ on me!** S-nu hiţ cu umútea la míne!; **to repose one's ~(s) in smb.** hiu cu umútea la || **STERGHIU 4: with the ~ that** cu elpida că → **ANCHOR ONE'S ~S IN/ON, SET ONE'S ~ ON, LOSE ~**

HOPE vb. năďăescu, elipsescu, ▼apăndăxescu, ▼apăndixescu, núpu; I ~ **he doesn't have anything serious** S-núpu áibă ţivá

HOPELESS adj. deáspir, fără nádă, făr-di-nádă, făr-di-nădie, a-pilpisít

HOPING s. elipsíre → **HOPE**

HOPPING s. (as of sparrows) puşputăre

HOPSCOTCH s. (a game) ~ tricóte, triciu

HORAH s. (round dance) huró, cor; **to lead the ~** trag hurólu

HORIZON s. zăre (and dzăre), zeăre, ţeăre

HORN s. anat. córnu || **F:** pl coarră, **HRISTU 38** → **DRAW IN ONE'S ~S**

HORN vb. (of cattle) (a)mpár, ▼(a)mbáir, ambúir, (a)mbút

HORNBEAM s. cărpin; also: cărănti, crănti, gávru, **Gop:** gáber; **Liv:** năřăndzu; scódhă, şcódhă; coll. cărpiniş || **SJos:** miringéu, CL 255; **Av:** năřăngéu and nerăngió, CL 257; **HRISTU 1:** carpun

HORNED adj. || **Gard:** cornút, **NPrv, Smx:** curnút, **GSus:** cărnút, **Ary:** curút; cu coární; **Pros et passim:** cu coární; **Mi, Pdž:** cu córe, **Hor:** cu córi, B-ARCH 325

HORNED SHEEP s. || **K:** cărnútă, GOLAB 225

HORNET s. ent. (a)yeáspe

HORN IN vb. ▼bag, ▼aúrlu

HORNLESS adj. şut, ciut, căřşút

HORNY adj. (having horns) curnút; (calous) bătút; **His hands were ~** L-si aveá bătútă mănle; (excited, lascivious) adzisít, azgân

HORRENDOUS adj. → **HORRIBLE**

HORRIBLE

HORRIBLE *adj.* fuvirós, -oasă; fricós, -oasă

HORRID *adj.* aurât → DETESTABLE

HORRIFY *vb.* ▼cişescu, ▼lăhtărsescu, ▼fricuescu

HORROR *s.* lăhtár, lăhtără, lăhtáre

HORS D'OEUVRE *s.* mizé, mizilâche

HORSE *s.* cal, *pl* cal'; *dim.* călíc; hat, at; **chestnut** ~ algé;
Arabian ~ cal arăpescu; **sorry** ~ cârcâm, *pl* cârcâmeaň || ALR 282:
cal psohiu 'jade' || *F:* *pl* cai, HRISTU 25

HORSEBACK: *on* ~ călár (*pri*); (*a*)ncălár; (*when* "the horse" is a person) ngrâcica [ngrâc•ka], ngrâşca

HORSE BAG *s.* || *GSus:* zúbñic, CL 264

HORSEBEAN *s.* || fávă, CAPIDAN 148

HORSE-BELL *s.* (*also for other animals*) trácă

HORSE-DEALER *s.* geambáš, geambáz

HORSE-DEALER'S TRADE *s.* geambăzlâche

HORSE DRIVER *s.* || *Cru:* ayuiát, GOLAB 196

HORSEFLY *s. ent.* dávan, tăún

HORSEKEEPER *s.* ipár; vălămă, vălmă,; *dim.* vălmíc

HORSEMAN *s.* călărét, sufarí, suvarí, căvălár, cavalară

HORSEPLAY *s.* glăreătă → JOKE

HORSERADISH *s.* hrean, *Tur:* ólmu

HORSESHOE *s.* pétală

HORSESHOE NAIL *s.* guvójdu

HORSESHOER *s.* (*farrier*) nalbán, pitălár

HOSE *s.* ciúpăr, lăpúdă

HOSPITABLE *adj.* (*of a house*) dişclís

HOSPITAL *s.* spitál

HOSPITALITY *s.* uspét; **gave him ~ for nine days** l-ťânú uspét náo dzâle; **to give ~** ťân uspét

HOST *s.* (*multitude*) tabór, tabóre, tabúre, miriádhă, miríu; **a ~ of princes** un miríu di prinťa

HOST *s.* (*one who receives guests*) nicuchír, (*rare*) gázdu

HOST *s.* (*the eucharistic bread*) (*a*)náfură

HOSTAGE *s.* chifíle, chifaléte, sclav, rob || DIARO 43: amanéti

HOSTELRY *s.* (*inn*) háne

HOSTESS *s.* nicuchíră

HOSTILE *adj.* duşmănescu, -nească, -néšťă, -néşti; duşmănós

HOSTILITY *s.* duşmăniľe, hăseanlíche, éhtră, ihtríľe, zăte

HOT

HOT adj. (of people) agzutós, arăchít, sárpit, sárpit, sárpit, sértu, sértic; (as of the sun) dugurós; a ~ **day** dzúuă duguroásă; ~ **weather** căroări f; It is ~ Făți căroări; I am ~ N-eăste căroăre; **Mul**: n-este acuroăre; (of a liquid) upărit; (pungent) mbipirát (and mpi-); (as of eyes, of tears, etc.) aprímtu, aprés → **CATCH IT ~, MAKE IT ~ FOR SMB., BLOWING ~ AND COLD**

HOT COCKLES s. (a game) péce; to play ~ agióc péce

HOT PEPPER s. paparică, pipércă, pipiryeáuă, **N**: ciúșcă, șúșcă || **DIARO 69**: pipirúși f

HOT POTATO s. ndzémă, ndzímă

HOT-BLOODED adj. arceátcu, m pl -tți, f pl -tțe → **ILL-TEMPERED**

HOTCHPOTCH s. → **HODGEPODGE**

HOT-HEADED adj. sárpit → **IMPETUOUS**

HOTSHOT s. chischín, mástur

HOUND s. hártă, liyón, óșă

HOUND vb. vavín

HOURLY s. oără, sähát, säháte, säháte, sáte; (moment) in the ~ of death tru sähátlu a moártií; the last ~ (death) oára-a oărălei; an ~'s journey nă sáte cále; at an early ~ próur; dinoápte; di c-noápte

HOUSE s. cásă, pl. căsi, căse and (rare) căsuri; dim. căsícă, căscioără, **Smr**: cășoără; **rectangular** ~ divítcă

HOUSEBREAKING s. aspárdzire, aspárdzeäre

HOUSECLEAN vb. născărsescu, (a)năschirsescu

HOUSECLEANING s. născărsíre

HOUSE-CLOTH s. păciúrá, păcivúra

HOUSEHOLD s. (property) nicuchirátă || **MERCA 3, 49**: duzéne

HOUSEHOLD ARTS s. nicuchirípsíre

HOUSEKEEPER s. nicuchír, icunóm; adj. nicuchiréscu

ROOFTOP s. acupirámíndu → **ROOF**

HOUSEWIFE s. (married woman in charge of a household) nicuchí-ră; (container for needles) pisúză, viluníthră

HOVEL s. arăbătíe || **Peș**: palúșpiti, cl 257

HOVER vb. (to play attendance, to move to and fro from a place)

|| **CARAFOLI 40**: dau dulăi

HOW adv. cum, cúmu, cu ți trop, cum di, cât; (why?) țe, țe só-ie; I don't know ~ to tell you Nu știu cúmu s-ț spun; ~ did you escape? Cum di ascăpát? Do you know ~ tall she is? Stii cât anál-

HOW COME

tu eáste? Oh, ~ on earth was I not here at that time! Ah, țe nu mi-avúi draclu auá tu ațeá oáră! He was thinking of ~ to destroy them S-minduíă cu ți trop si-Í bureáscă; (when shopping) ~ much? ~ much does it cost? Cúmu-l daț? Cum u daț? (lit. 'how do you give it [out]'?)

HOW ARE YOU? (greeting formula) || BATSARIA 50: Cum Í-u treț?

HOW COME? || cum așí? BASME 427

HOW FAR adv. (until where, up to which place) trâși iu

HOW MANY interrog. and rel. câț m, câte f/n; ~ of you came? Câț di voi viñírá? cântă m,; cânte f/n

HOW MUCH interrog. and rel. cât (and căt) m/n, câtă f, cântu m/n, cântă f; **F:** chet

HOWEVER cj. cum ți s hібă

HOWL vb. ▼aúrlu, **F:** aúrru

HOWLING s. aurláre, aurlătúrá, **F:** aurráre (with rr < rl)

HOWSOEVER adv. cum ți s hібă

HOY interj. ó-lai, á-lai, a-léi, a-leá, a, aí; **N:** la; a-lá and á-la

HUBBUB s. lává, lăvătúrá → UPROAR

HUCKLEBERRY s. afíngă, afínghe; as huckleberries (abundantly) cu mnáta

HUDDLE s. (meeting) adunáre

HUDDLE vb. (as of cold or fear) ▼(a)ndés, andisescu, ▼nguzmulédz; (to curl up, to snuggle) mi adún gl'em

HUDDLED UP adj. (with cold) nstugát (di arcoáre)

HUE interj. du-dú! hu-du-dú! dú! dúa! Dúa, lúpe!

HUE AND CRY interj. yiúha! or iúha!

HUFF s. inătusíre

HUFFY adj. inagí, inătcí

HUG s. ambrățáre, angălisire, gugustíre, hirițíre

HUG vb. ▼ambráț, ▼mbrățășédz, ▼mbrățușédz, ▼mbrățitédz, ▼ngălisescu, puștuescu, ▼stringu la sin, ncurpilédz, ncurpulédz, ▼hirițescu, ▼gugștédz, ▼gugștescu

HUGE adj. balaváncu, évil, ghigántu, yiyáncu, thiríu

HUGGER-MUGGER s. (secrecy) ciuciuráre; (confusion) alăcíre

HULL s. coáje, céflă, flúdhă

HULL vb. ▼xifludhyi(p)sescu, xispirsescu

HULLABALOO s. ghiurultíe → HUBBUB

HUM

HUM s. zvngânire, zângânire

HUM vb. (as of a spinning top) z(v)ângânéscu, gărăéscu

HUMAN adj. uminéscu, -ească, -eștă, -ești

HUMANE adj. uminéscu → HUMA

HUMANITY s. uminătate, uminitate

HUMANLY adv. umineăște

HUMBLE adj. ncĭlinăt, ıirusĭt, ıilúș, plicăt, cu năřile aplică-te, cu căplu spindzurăt, tăpin, tăpinós; (as before God) efsevís ("bookish Greĭizm," DDA 528) → EAT ~ PIE

HUMBLE vb. mi fac túrtă → HUMILIATE

HUMBLEBEE s. ent. heávřă, dzângânăr, zăngrănă

HUMBLY adv. plicăt → HUMBLE

HUMBUG s. (nonsense) curcubétă

HUMDINGER s. ~ mare lúcrú (di)

HUMID adj. vlăngu, m pl -ndzi; vlăngós; (as of walls, of rooms) nuțăt, nutiós, nutós, nutirós || **Peș**: mucirós, CL 256

HUMIDITY s. vlăgă, vlăngă (and vlăngă), vlănzíme, nóti, nutíe, událiu; (of walls) iyrasíe || **Nev**: umiditate, CAPIDAN 150

HUMILIATE vb. cătăfrăniséscu, frăngu năřile, vřac túrtă || **Cru**: trag azvărna, GOLAB 204

HUMILIATED adj. cu năřile frămte, cătădhixĭt → HUMBLE

HUMMING s. (of bells, of an approaching cart) văzúřă → RUMBLE

HUMMING TOP s. fúrlă, sfúrlă

HUMMOCK s. óhtu

HUMOR s. (mood) chéfe, chéifă; (smth. designed to be comical or amusing) caraghiuzlăche; in a bad ~ ~ cu cúrlu n sús → PUT SMB. OUT OF ~

HUMOR vb. vřdrudéscu, vřăidhipséscu; (to let smb. have his head; also of a horse) vřălăghéscu

HUMOROUS adj. caraghiós, -oásă, -óșĭ, -oáse

HUMP s. cambúřă, cusór || **SJos**: cumbúřă, CL 43

HUNCH s. (intuitive feeling concerning a future event or result) nóimă

HUNCHBACKED adj. cucuș(e)ăt, nguğușeăt → CROOKED

HUNDRED num. and s. sútă, táĭe; one ~ horses únă sută di cal; He records the ~s on his staff Seámnă táĭle pri cârlĭg; (bank-note or coin) sutăreáuă || almost one ~ meters aproapia unăsută di metri, HRISTU 30

HUNGARIAN

HUNGARIAN adj. măgirescu, măgiărărescu || **Cru:** ungăr, GOLAB 256

HUNGARY s. || **Cru:** Ungarie, GOLAB 256

HUNGER s. foame, agiunare; **rabid** ~ = foamea l'-u ca ndúrlă (lit. 'His hunger is rather crazy') || **Kat, Ses:** fomi, B-ARCH 227a; BELIMACE 116: agiunatic → BE OVERCOME BY ~

HUNGRY adj. agiún, agiunát, (a)fumitós, ni-măcát, ni-sătúl; **very** ~ supt di cătúși (lit. 'sucked by cats'); canda l-súpsiră cătúșile; **to be** ~ agiún, agiunédz; mi am dúșă gúra la ureác'le; ñ-aúrlă luchi [luk'] tu pântică (lit. 'wolves are howling in my belly') || **BASME** 46: ñ-u foame; **Amc:** I am not ~ nu ñ-eáste foame, **RÉCATAS** 36; **HRISTU** 45: foamos

HUNK s. (large piece) bucătă, cumătă; ~ of bread (with crust) cultúc, márdzine di pâne; **Brz:** márdziníc'le

HUNT s. avinátic → HUNTING

HUNT vb. ▼avín; (to pursue) (a)fug, alág dúpă; ~ for bargains alág dúpă pleácică [pleác•kă]

HUNT THE WRONG HARE vb. ~ u-adár taratóre

HUNTER s. avinător, avgí, chiniyitór, chiniyätór || **Rod, Smx.,** etc. chiniyó, **LvO:** chiniyár; **Mul:** lavgí, B-ARCH 359

HUNTING s. avináre, avinátic, chiníye || **Peș:** avi, CL 37; **MERCA** 30: lov

HURDLE s. cheádică; as thin as ~ = slăghít ca hilán

HURL s. arucáre, arcáre, arucătúrá, arcătúrá

HURL vb. ▼arúc → RUSH, THROW

HURLY-BURLY s. lává, vreávă → UPROAR

HURRIEDLY adv. n yíe, cu ayiuseálă, cu avrápă

HURRY s. ayiuseálă; in a ~ ayíu, cu ayiuseálă, pi-arăchíte; to be in a ~ mi ayuñisescu || **What's the ~?** Dzâlile nu intrără tu sac! **BASME** 11 (lit. 'Days have not entered into the sack!')

HURRY UP vb. u dau alága, ayunescu, ayuñisescu, ▼ayiusescu; curundédz, ▼viisescu, ▼sărgléscu (and sâr-), ▼sărghéscu; ~ up after a doctor! Agunít di un lai yeátru! Cățáua țe s-ayiuseáște scoáte cățăl'i órghi (lit. 'The bitch which hurries too much delivers blind puppies' ~ Haste makes waste; (of an action performed with one's hands) **Hurry up!** Áide, gioácă-ț mănle! (i.e., keep working!)

HURRY-SCURRY adj. and adv. (as of smb.'s clothes) cătră naľúrea

HURT

HURT vb. *vagudéscu, vvlăpséscu*; **It hurts me!** Mi doăre! **It doesn't** ~ Nu vlăpseăște; **a piece of news that -s** nă hăbăre țe ti doăre || CUVATA 4: **it** ~ **her** (*she was shocked*) u dărú; BATSARIA 13: **It hurts me badly** N-deăde dórú tu hícáte

HURTFUL adj. zñiseáric

HUSBAND s. bărbát (and bâr-); dim. bărbătíc, soț, mărit, **Băi:** hurhóñu || **her** ~ burbasu (*i.e., bărbát-su, E.V.*), HRISTU 10

HUSBANDMAN s. uráciu, zivyít

HUSBANDRY s. → ANIMAL ~

HUSH vb. tac; (*to impose silence, as trying to calm down a barking dog*) vâryéscu; (*to ~ away*) ~ **them away from here!** Vâr-yeá-l' di-auá!

HUSH interj. câh, cârc, crâc, cítus, mâh, mútus, mólci

HUSH-HUSH adj., adv. ascumtá

HUSK s. păstăle, spătăle, (*of beans*) livídhă, (*of peanuts*) céflă; (*residual particles of wheat*) plătítă; **This wheat has much** ~ Găru ári múlta plătítă || **GSus:** (*as of beans*) capíscă, CL 40; **Pls:** pustálă, SarD 50

HUSK vb. (*as beans or corn*) cur

HUSKY adj. (*burly, robust*) vârtós, -oásă, -óșí, -oáse → STRONG

HUT s. călívă → COTTAGE

HUTCH s. (*pen*) bufár, cumáš

HYACINTH s. zambílă, zămbílă

HYGIENE s. iyiénă

HYMN s. cundác, hirovicó

HYPOCHONDRIA s. ipuhundríe, ipuhundríle

HYPOCHONDRIAC adj. ipuhóndru, -ndră, -ndzri, -ndre

HYPOCORISTIC NAME s. númă di dizñérdu

HYPOCRISY s. ipucrisíe || TC: prifățeáre

HYPOCRITE s. ipucrít; șirét, șărét, cărbúne (*or tucíne*) anvă-lít, cătúșe, óclí apúși și cur aprés; gúra lilíce și ínima cir-níce; n gúra ñáre ș tu ínima heáre; **Oh, you ~ Judas!** Oh, șăréte Iúdha!

HYPOCRITICAL adj. acupirít; ascúmtu, -mtă, -mțâ, -mte; ipucrít; șirét, -eátă, -ét, -eáte; also șărét; alávďă făsúlíle ș-măcă cárne (*lit. 'praises beens but eats meat'*); făț-făț eáste

I

I pers. pron. nom. míne, io [ĩo], N: iou [ĩoũ], méni; (rare) eu; dat. ańía, ăń, ńi, ń-; **This is what the prelate whispered to me** Ańía aşı ń-abură dispóti; acc. míne, me, mi, io; **Wait for me!** Aştiptăt ş-míne! **Stick to me!** Ţăni-te di míne! **This snake knows only me** şeárpile aéstu maşi míne mi cunoáşte; **You did not listen to me** Tíni io nu mĩ-ascultăşi; **without me** fără di io

ICE s. glátă, pl. gléturi || MURNU 8, 14, 54: glét pl

ICE CREAM s. N: dundurmăie, S: dundurmă

ICICLE s. (hanging ~) țeără (di glátă) aspindzurată || Prv: lâmbădhă, CL 254; Pls: păyúr, CL 258

ICON s. icoănă

ICON DEALER s. icunăr

ICONOSTAS(IS) s. icunustás, témplu

ICTERUS s. med. (jaundice) gălbinăre

ICY adj. nglităt, arcurós

IDEA s. (opinion) idhéi; (inspiration) fótise bună; (knowledge) cunoáştire, cunuşteăre || BATSARIA 54: **I have no ~** (I cannot figure it out) nu-ń afeătă

IDENTICAL adj. únă, únă luyíe, únă sóie, únă turlíe; aparálat-cu; soţ m, soătă f

IDENTICALLY adv. tut acşı (ca) || HRISTU 102: tutaşă

IDIOCY s. glăreătă, huţame

IDIOT adj. lócă invar. → STUPID

IDIOTIC adj. huţăscu, -ţască, -ţăştă, -ţăşti

IDLE adj. ayálnic, apráctu, m pl -ctă; apráhtu, m pl -htă; ciomagără, pl. -gărań; durńít; (unemployed, free, available) ni-acătăt; ~ **talk** zboăre di cácă, vrúte şi ni-vrúte; hăbări f pl

IDLE ABOUT vb. (to loiter) hălăndărescu, misúr steálile (lit. 'to measure the stars')

IDLENESS s. şideăre; (care-free ~) bihulíche

IDLER s. haramufái → LOITERER

IDOL s. ídhol, ídhul

IDOLATER s. idhololátru

IDOLATRY s. idhulatríe

IF

I.E. (*id est*) va dzăcă, deméc

IF *cj.* 1. ama că; **If he comes, let me know** Áma că va yínă, grea-ñ; 2. ca (s); **If you wish, trade with us** Ca s-vrei, alăxeá cu noi; 3. căra (s); **If he has not died, he may still be alive** Căra s-nu murí, vahi băneádză nícă; 4. (unless, exept, on the condition that) cari (s); **They are still alive if they have not died** Băneádză și az cari s-nu muríră; 5. (in case) dise, disi, dis; **if they have someting to sell** dísi au țivă tră vindeáre; 6. (whether) fúre-că, fúr-că || **He could not tell for sure if it was a man or a woman** Nu aleápsse ghíne fúre că-i bărbát i fúre că-i muláre, BASME 78 || 7. ma (s); **Catch them, if you are so brave!** Acăță-l', ma s-hii gióne! **If he sees you with me, he will kill you** Ma va ti veádă tíne cu míne, va ti vátămă; 8. măcă, si, s; **if I had the strength s-aveám putére; If you knew what a hypocrite he is!** Si șteai țe cătúșe eáste el! → AS ~ || s-eáste că, s-fúre că, CAPIDAN 409; ~ **such is the situation** măcă-i acșíte, BASME 81

IF YOU WILL (*concessively*) || CUVATA 10: maca vrei

IF NOT → OTHERWISE

IFFY *adj.* ni-síyur

IGNOBLE *adj.* (*base*) idipsâz, etep-, *m pl* -âjî, *f pl* -âze; (*of low birth*) suisâz, *m pl* -âjî, *f pl* âze; xisóiaștu, *m pl* -ștâ, *f pl* -ste

IGNOMINIOUS *adj.* ar(u)șinós, próstih, pânghiós [•gós]

IGNOMINY *s.* șăneăță, lăiăță, paranamíle → INFAMY

IGNORANCE *s.* ni-șteáre, niștíre, ni-scíre

IGNORANT *adj.* ni-știút; órbu, oárbă, órghi, oárbe; dărvár; li ncărcă pi cucót yrámotile (*lit. 'has loaded [all] his/her knowledge] on the rooster'*)

IGNORE *vb.* (*to neglect*) nu ancúñu, nu dau di mănear

ILK *s.* sóie → KIND

ILL *s.* → EVIL, MISFORTUNE, SICKNESS, TROUBLE

ILL *adj.* lândzid; **to be** ~ hivrésu, hiuvrésu; ▼lândzidzăscu; **to be slightly** ~ ntân → SICK, FALL ~, MAKE ~; (*bad*) (a)rău; (*harsh*) ni-ñilós || băgát 'ill,' DIARO 321

ILL-BRED *adj.* păduríš → RUDE

ILLEGAL *adj.* paranóm

ILLEGALITY *s.* paranomíle

ILLEGIBLE *adj.* (*of smb.'s script*) cioáre di gălíñ (*lit. 'chick-*

ILLEGITIMATE

en feet')

ILLEGITIMATE adj. băştu, *m pl* băştâ, *f pl* băşte → BASTARD

ILL-FATED MOMENT *s.* oară slăbă

ILL GOTTEN, ILL SPENT ≈ harâme viñe, harâme *s* duse

ILL-HUMORED adj. căchiós, -oásă; inagí

ILLCIT adj. para-nóm

ILLITERACY *s.* ni-ştíre, ni-scíre, ni-şteáre

ILLITERATE adj. ni-nviţát, ayrámat; órbu, oárbă, órghi, oárbe; nu li şti lăile (*lit.* 'does not know the black ones,' i.e. the letters)

ILL-LUCK *s.* tirsilâche

ILL-MANNERED adj. păduríš

ILL-MATCHED adj. || RÉCATAS 50: ca púşca cu áilu (*lit.* 'as vinegar with garlic')

ILL-NATURED adj. → ILL-TEMPERED

ILL-NATUREDLY adv. aráulea

ILLNESS *s.* langoáre, ni-puteáre, ni-pteáre, ni-puteáţă

ILL OMEN *s.* cóbă, cubíle, cubăire, cubilíche (aráuă), grama-ráuă

ILL-OMENED adj. (*ill-starred*) năhusét, scurpisít

ILL-STARRED adj. I **am** ~ ≈ am steáuă aráuă → ILL-OMENED

I'LL TELL YOU WHAT ciuleá ncoa!

ILL-TEMPERED adj. arăchít, arceátcu, astălát, căţáuă, ghiurul-tagí, guşturát, yeáspe, yispinát, yispinós, ciftilâ, ciftilíu, dzăndzós (*and* dzân-), dzăndzävós; dzâfnós; fesfesé; funicád; inací, inacíu, inagí, mutrusít, nvipirát, slab, slab, turc, puş-clós, uhinát, zăpălít → BECOME ~

ILLUMINATE vb. luñinédz, fixéscu

ILLUMINATION *s.* luñináre, aprindeáre, apríndire; (*inspiration*) fótise

ILLUSION *s.* (*dream, fantasy*) păreáre; pul' di vímtu (*lit.* 'wind chicks')

ILL WILL *s.* arăiáţă, slăbínţă, zăte

IMAGE *s.* figúrá, iapíe || GULI 29: iñíze

IMAGINARY adj. (*not real, fancied*) făndăxít

IMAGINATION *s.* (*fantasy*) făndăsíe, făndăzíe, făndăxíre

IMAGINE vb. (*to think, to believe, to fancy*) ▼făndăxéscu || I cannot ~ you being such Nu ñ-te-acăţă ócílul ti ahtáre, BASME 178

IMBECILE

IMBECILE adj. lócă, invar. → STUPID

IMBECILITY s. (silliness) glăreăță

IMBROGLIO s. mintitură, ndézmă, ndízmă

IMBRUE vb. (to drench in or with smth. that stains) ▼(a)ncărcu, ▼măryescu

IMBUE vb. (to saturate or impregmate with moisture, color, etc.) ▼mołu

IMMACULATE adj. curăt; (as of a fairy) fără minghinădhă → INNOCENT

IMMATURE adj. (a)rúd, crud, cu mîntea ni-coáptă, gliciu, ni-agiúmtu, ni-agiúnsu, ni-cóptu, ni-fricăt; nínga cu múțîli tu ná-ri-î; also: și-eáste cu cămeáșea di la núna || (inexperienced, too young) 3 sg: nu-acăță nínga clăg, DIARO 233; căcătós, DIARO 192

IMMATURENESS s. || STERE 66: agimlăchi

IMMEASURABLY adv. → BEYOND ALL MEASURE

IMMEDIATE adj. (made or done on the spot) tu loc

IMMEDIATELY adv. dinăoară → SUDDENLY

IMMENSE adj. balaváncu, m pl -ánți, f pl -ănți → HUGE

IMMENSELY adv. || fără márdzine, CAPIDAN 175

IMMERSE vb. (to dip, to soak) ▼afúndu, ▼(a)fundusescu, ▼(a)vu-țescu, ▼hăusescu

IMMERSION s. fundusire, hăusire

IMMOBILE adj. (motionless) ni-minăt

IMMOBILITY s. ni-minăre

IMMOBILIZE vb. (to circle, to drive into a corner) ▼(a)plucusescu

IMMODEST adj. (indecent, shameless) ni-aruş(i)nós, -noásă

IMMORTAL adj. ni-mórtu, (rare) athánat

IMMOVABLE adj. ni-minăt

IMMUNE adj. (protected from disease) purbulít

IMMUNIZE vb. ▼văținipsescu, ▼simnédz

IMMUNIZED adj. vătinăt, vătinipsít, simnăt

IMMURE vb. (to build into a wall) stizmusescu

IMP s. drăcúș, sírsen → DEVIL

IMPAIR vb. (to cause damage, to deteriorate) ▼zărărisescu

IMPART vb. (as terror) ▼arăspândescu; (to grant) dau

IMPARTIAL adj. driptátic

IMPASSIBILITY s. adhyeafuríe

IMPASSIVE

IMPASSIVE adj. adhyeáfur

IMPASSIVELY adv. (indifferently, carelessly) cu alăsáre

IMPATIENCE s. nĩ-arăvdáre, ni-răvdáre

IMPATIENTLY adv. cu nĩ-arăvdáre || (waiting ~) cu gúra căscătă,

BA 7

IMPEACH vb. (to bring an accusation against) fac sibépi

IMPECCABLE adj. ni-stipsít

IMPEDE vb. (to obstruct, to hinder) ▼ambuțescu, ▼ambudhisescu, ▼ambudhusescu → SHACKLE

IMPEDIMENT s. cheádică

IMPEL vb. (to force, to constrain to action)) sălnăescu

IMPERFECTION s. cabáte, scárțu

IMPERIAL adj. (excellent) (a)mi(ră)rěscu, vasilchéscu

IMPERIL vb. (to endanger) chindinipsescu

IMPERIOUS adj. (lordly, arrogant)) pitrít, daí, daítcu

IMPERISHABLE adj. athánat

IMPERTINENCE s. (insolence) nadanlâche

IMPERTINENT adj. arsíz, m pl -síjĩ; disgărdít; dângă || fățá-láie, BASME 313

IMPERTURBABLE adj. (indifferent, cool, impassive) adhyeáfur

IMPETUOUS adj. sárpit, sárpit (and sâr-), sárpit, sértu, sér-tic; (as of the wind) himós, thimós, -oásă

IMPETUOUSLY adv. cu furtáte, bóra

IMPETUS s. (moving force) fúzma, vântu, vrápă, zvórimă; (as of a river) bóră

IMPIETY s. (an impious act) fără cále → INFAMY

IMPINGE vb. (to strike, to dash) ▼ciucutescu

IMPISH adj. (mischievous) drăc(ur)ós, -oásă, -óșĩ, -oáse

IMPLEMENT s. (instrument, tool, utensil) hăláte

IMPLEMENT vb. (to fulfill, to perform) ▼adár, ▼burescu, ▼fac

IMPLEMENTATION s. adráre, buríre, fățeáre, fățire

IMPLICATE vb. (to involve) ▼ameástic, ▼bag, fac sibépe

IMPLICIT adj. (implied) achicăsít

IMPLORE vb. ▼(a)ngréc, pălăcársescu, părlăcăsescu, pricád, para-cád, ▼sprigiúr, ▼spigiúr, (rare) ▼rog; We ~ you to stop crying Nă angricăm si nu ma plândzi; (They) ~ed him to give up Lu sprigiurără s-trágă mănă

IMPOLITE adj. disgrádít → RUDE

IMPOLITIC

IMPOLITIC adj. (injudicious, not wise) ni-uidisít, glărăescu

IMPORTANT adj. (of a holiday) greu, greăuă, grei, greále; **an ~ holiday** sărbătoare greăuă; lipsít; **it is very important that eás-te mǔltu lipsítă să;** (of consequence, speaking of people) nişanlâ || CUNIA 258: nişanlítcu

IMPORTUNATE adj. = paľu ntr-ócľi (lit. 'a straw in the eye')

IMPORTUNE vb. || âñ sta tu coástâ, DIARO 268 (lit. 'it stays in my rib')

IMPORTUNITY s. havalé, pirăxíre

IMPOSE vb. varúc, bag ciciórlu, vcalcu; ~ **expenses upon smb.** arúc hărgi; **You have ~ed huge expenses upon me** Mări hărgi ñ-arucát; (to deceive) vncálțu || (a tax) CUNIA 134: bag dăre

IMPOSING adj. (beautiful, majestic) fanúmin, lărgoñu

IMPOSSIBLE adj. cu niputeáre; nu-i cearé, **N:** nu-i cearée; **it is / it was ~ to iu să;** **It would have been ~ for the enemies to reach me** Iu s-mi alăchească duşmăñľi! nu-i (or nu eáste) cu puteáre, nu s-fáțe; (a superstition:) **It is ~ to be beardless and good și spân, și bun, nu s-fáțe**

IMPOSSIBLY adv. adhínaton || cu niputeáre, BASME 142

IMPOST s. bidéľu → TAX

IMPOSTOR s. (deciever, cheat) farmzón, şarlatán

IMPOTENCE, IMPOTENCY s. med. pútă

IMPOVERISH vb. (to pauperize) urfăn(ips)escu, atirsescu, vscad, vminutédz, minuțăscu, sgulughescu, dau di páde, ftuhipsescu, yiftusescu; **He had ~ed Aveá** suflátă dráclu tu púngă (lit. 'the devil had blown in his purse') || scad di aveáre, PARALLELE 137

IMPOVERISHED adj. ftuhipsít, scădzút, sec, sgulughít, urfănipsít, cătră soáre; **He felt that the man was completely ~ed** Lu-a- duchí că eásti dip cătră soáre

IMPOVERISHMENT s. scădeáre, sgulughíre, ftuhipsíre, urfănipsíre, urfănisíre

IMPRECATE vb. (to invoke evil upon smb.) vblăstím, vblăstin

IMPRECATION s. blăstém, cătără, **G:** mândză

IMPRESSION s. entípuse, fiyúrá

IMPRESSIVE adj. fanúmin, fiyurát; mă-sa ľ-fu!

IMPRESS ON ONE'S MEMORY vb. vstămbusescu tru mǎdúuă

IMPRISON vb. bag brénda → JAIL

IMPRISONED adj. nclis, flucusít

IMPRISONMENT

IMPRISONMENT s. âncľideáre, âncľídire, flucusíre, hăpsâńire

IMPROPER adj. (unsuitable) ni-uidisít

IMPROVE vb. (to correct, to amend) vndréptu, vndriptédz; (increase) créscu; (to embellish) muşităscu; (to heal) vvíndic

IMPUDENCE s. (effrontery, insolence) nń-aruşináre, ni-aruşnáre, yumărlăche

IMPUDENT adj. (insulting, rude, saucy) nń-aruş(i)nát, nń-aruş(i)nós → SHAMELESS

IMPUISSANCE s. slăbeătă → WEAKNESS

IMPULSE s. anăngăsíre

IMPULSION s. → IMPULSE

IMPULSIVE adj. astráptu, -ptă, -pţă, -pte; himusít

IMPUNITY s. ni-pidhipsíre

IMPURE adj. ni-curát; (morally ~) pângân(ips)ít

IN adv. (within) năuntru (and năundru), núntru; **They walked ~** Intrără núntru

IN prep. 1. tu; **Do you have grape vine ~ your yard?** Ai luzíncă tu ubór? 2. prit, prítu; **He lost his way ~ the woods** S-chirdú prit pădúri; 3. tru, ntr(u); ~ **November** tru Brumár; ~ **these places** tru aiste lócuri; **the wound that I have ~ my heart** arána țe am ntru ínimă; 4. pi, pri; ~ **the days when** pi dzălile cându; ~ **the sunlight** pi soáre; ~ **the moonlight** pri lúnă or pi lúnă; **You torment yourself ~ endless crying** Ti deápirí pri un plăngu; **One of theirs is ~ danger** Un di-a lor eáste pi chíndhin; 5. (rare) n, N: ân

IN A BAD HUMOR adj. cu cúrlu n sus

IN A BAD STATE adj. cătră soáre

IN A BLUE FUNK adj. cu ínima strímtă

IN ABUNDANCE adv. cu mnáta

IN A CRACK adv. tu-úna → IMMEDIATELY

IN A HURRY adj. and adv. ayisít, ayiusít, ayíu, ayuńisít, cu ayíuseálă, pi-arăchíte

IN A JIFFY adv. (in a very short time) tu-úna → IMMEDIATELY

IN A LITTLE WHILE adv. dúpă niscântă oără

IN ALL POSSIBLE WAYS adv. a mórtului

IN A LOW VOICE adv. păgăńór (and păgă-)

IN A MOMENT adv. tu-úna → IMMEDIATELY

IN AN AWFUL PLIGHT adv. cătră soáre, tră nívideáre

IN

- IN A PROPER MANNER** adv. || DIARO 326: cum-lipseăști adj, adv
IN A SHAKE adv. tu-ună → IMMEDIATELY
IN A SORRY PLIGHT adv. tră ni-videăre
IN A SPLIT SECOND adv. tu-ună
IN A TIGHT SQUEEZE adv. ndisît → TROUBLE
IN A TRICE adv. tu-ună → IMMEDIATELY
IN A TWINKLING adv. tr-ună hópă
IN BED adj. and adv. (ant. out of bed) culcăt
IN BROAD DAYLIGHT adv. ńádză-dzúuă
IN CHARGE s. tăpăr, mǎru
IN CHILDBED adj. mitrică, mă-
IN COMPANY adv. carşı
IN DEFIANCE OF tră píca a
IN DETAIL adv. pân tu per, pân la şíle
IN EAGER RIVALRY adv. cari di cari ma (+ adj.); un spri un di
 (+ adj.); it is/was hard to decide who was more brave ~ ireă un
 spri un di gioń
IN FOR A PENNY, IN FOR A POUND ~ || gioacă préftu di bilé, BASME
 406
IN FRONT adv. nínite (and nínide), nǎínite, dinǎínite, dinínite
IN FRONT OF prep. dinǎínite di, dinǎínitea a
IN GOOD TIME adv. → TIME
IN GREAT NUMBER adv. (of people) ca tră Stă-Mǎrie (lit. 'as on
 St. Mary's [Day], ' i.e. crowded)
IN LOW SPIRITS adj. (depressed) cu cúrlu n sus (lit. 'with
 one's ass upwards')
IN NO WAY adv. || pa-pa-pă; ba-ba-bă; cu vǎră trop, BASME 489;
 iuvaşuvá (sic), BASME 59
IN ONE'S OWN PERSON singuríc, singurúş
IN OPEN DAYLIGHT adv. ńádză-dzúuă
IN ORDER TO cj. s, să, tra s-, tra si, ca să, ca s-; You have
 to get wet ~ eat fish Va s-ti udz ca s-măţi pészta || Cru: tasă or
 tas, 253
IN OTHER WORDS deméc, óste, vadzăcă || vai dzăţi, BASME 8; va-l
 dzăţi, BASME 336
IN PERSON adv. singuríc, singurúş
IN REALITY adv. (indeed, actually) naévea
IN SHORT (to make few words of it) țe ncoa, țe nclo

IN SOME WAY OR ANOTHER || cum ni-cúm, BASME 256

IN SPITE OF trâ píca a; ~ **that** cu túte aíte || BASME 487: cu túte-aéste

IN STREAMS adv. zăntúnă; **blood flew** ~ sândzile fudzeá zăntúnă

IN TERMS OF: You could not see anyone better ~ **behavior and youthfulness** Nu s-vidzú ma bun di port ş di ñáte

IN THE BEGINNING adv. ma naínte

IN THE BLOWING OF A MATCH adv. tu-úna → IMMEDIATELY

IN THE DEAD OF THE HEAT tu (a)yía a căloáriíei

IN THE DIRECTION OF prep. cătră (and cătră) → TOWARD(S)

IN THE DUMPS adj. (depressed, down in the mouth) cu cúrlu n sus

IN THE DUSK adv. tu amurdzítă, tu murdzítă, tu múrgu, tru murdzíş, G: tu múrgiu; cătră la toácă

IN THE END adv. tu soní, nai tu sóne, nai ăn coádă, până ma dinăpói

IN THE FIRST PLACE (first of all) únă

IN THE FLOW OF CONVERSATION (by dint of talking) di zbor zbor

IN THE FUTURE (from now on) de-auá ş-nínte

IN THE MIDDLE OF prep. (as ~ a forest) tu buríclu a, tu buríclu di || HRISTU 2: namăsa di

IN THE TWILIGHT adv. tru murdzíş → IN THE DUSK

IN THE TWINKLE OF AN EYE adv. ti un stic → SUDDENLY

IN THE UPPER PART OF prep. strâ

IN TIMES OF YORE adv. || nă oără ş-tu nă étă, BASME 84; tu nă étă, BASME 42

IN TROUBLE adj. ndisít

IN TWO TICKS adv. tu-úna → SUDDENLY

IN VAIN adv. áhristu, bathavá [t-h], batiavá, boş, geába, mátea, nafilé, n-cot, tu cácu, vânăt, vânătu; **His effort was** ~ N-cot âl' fu zahmétea or Cilistisirea l'-fu vânătă; **All has been** ~ Nafilé sunt toate; **But** ~, **Lena (Helen) was not for him** Ma, boş, Lena nu erá trâ nâs || ciurúchi, DIARO 259; **I fed them** ~ lâ ded mácári cuturú, DIARO 29; cot, HRISTU 3

INACTIVITY s. stáre, stăteáre, şideáre, ni-lucráre, aryíe, ri-pás

INANE adj. (empty, insubstantial) gol; (silly) glărăescu

INANITION s. foáme, ni-mâncáre

INAPPROPRIATE adj. (not proper or suitable) ni-uidisít

INAPT

INAPT adj. anícan → INCAPABLE

INATTENTIVE adj. (heedless, unmindful) bóşcu, -şcă, -ştă, -ste

INAUSPICIOUS adj. (unfavorable) năhusét

INCALCULABLE adj. ni-numirát, ni-ruminát, ni-misurát

INCANTATION s. discântic, discântăre, discântătúrá

INCAPABLE adj. anáxiu, m pl -cşi, f pl -xe; also náxu; ané-sustu, m pl -suştă, f pl -suste; aneaprócup, anaprócup, anícan

INCAPACITATE vb. (to maim) ▼săcătipsescu

INCARCERATE vb. chic năuntru → JAIL

INCARNATE vb. (to embody) ▼ântrupuescu, ▼ntrupuşădz || CUNIA 160: chiuluescu

INCARNATION s. ntrupuşăre

INCENSE s. thimñámă, thimeámă || **GSus**: vasíleac, CL 263

INCENSE vb. (to anger) ▼furchiséscu, ▼inătusescu, í-măc uré-clíle

INCENSE vb. (to perfume with incense) dau cu thimñatólu, ▼thimñitéscu || **Peş**: thimñitusescu, CL 262

INCENTIVE s. (incitement, stimulus, spur) mucaéte, ştiúri [ştiú•ri] f sg, ştiuri [ştiuri] pl (1 syll.)

INCEPTION s. apărñită → BEGINNING

INCESSANT adj. (ceasseless, unceasing, never-ending) ni-curmát

INCESSANTLY adv. índa → CONTINUOUSLY

INCERTITUDE s. (uncertainty) ni-siyurlíche

INCH s. not an ~ ~ ni pálmă

INCIDENT s. (occurrence, event) cuşaméte; (ill-fated ~) oără láie

INCITE vb. (to urge on, to stimulate) ▼schin, ▼scol, anăngă-săescu

INCITEMENT s. schnătúrá

INCITING adj. cârtilivós, -oásă; cârtilós, -oásă

INCIVILITY s. huryeătă

INCLINATION s. (bow, bent, predilection) aplicăre, prutimisíre, prutimsíre; (talent) doără

INCLINE s. aripidínă → SLOPE

INCLINE vb. (to bow) ▼apléc, ▼nclín

INCLINED adj. (as of a tree) arăvuít; (as of a road, valley) aripidinós, -noásă; aripidinát

INCLINE ONE'S STEPS TO vb. í-u dau cătră → TURN ONE'S STEPS TO

- INCLUDE** vb. ncurpilédz → **COMPREHEND**
- INCOGNITO** adv. tiptíle; **He was dressed ~** Erá fáptu tiptíle
- INCOME** s. (a)iráte → **EARNINGS**
- INCOMPATIBLE** adj. ni-uidisít
- INCOMPETENT** adj. ni-ştiút, ni-fricát, ageamí, ageamíu || CUNIA 7, 206: agimít, niprucupsít, nipurcupsít
- INCOMPLETE** adj. ni-bitisít, ni-burít
- INCONCEIVABLY** adv. ~ cum soţ nu áre → **MATCHLESSLY**
- INCONGRUITY** s. ni-uidisíre
- INCONSIDERATE** adj. ni-uidisít, astráptu, -ptă, -pţă, -pte
- INCONSIDERATELY** adv. fâără nisáfe
- INCONSTANT** s. nu sta pri únă; (*flighty*) nu-l' angreacă míntea
- INCONTESTABLE** adj. (*authentic, genuine, pure*) di sárică
- INCONTINENT** adj. aspártu, -rtă, -rţă, -rte
- INCONVENIENCE** vb. ▼angulcéscu, nu dau ariháte
- INCORPORATED** adj. (*of an artisan*) isnafcí
- INCORRECT** adj. stipsít → **ERRONEOUS**
- INCORRIGIBLE** adj. (*depraved*) aspártu. -rtă, -rţă, -rte
- INCREASE** s. creáştire, crişteáre, ngruşeáre, adăvgáre, adăvgătúra, adăvgámíntu, avgăţire; (*as of prices*) alináre, artirsíre
- INCREASE** vb. créscu; (*as of boiling milk, of dough, of a boaster*) ▼căbărdiséscu, ▼adávgu; **We want to ~ our wealth** Vrem s-nă adăvgám aveárea; (*of a tax*) ▼angréc; **He wanted to ~ their duty** Vru s-lă angreacă; alín, artiriséscu, artirséscu, ▼nmulţáscu
- INCREDIBLE** adj. → **UNBELIEVABLE**
- INCREMENT** s. (*addition, increase*) adăvgáre, adăvgámíntu, adăvgătúra, creáştire, crişteáre
- INCRIMINATE** vb. fac sibépi
- INCUBATE** s. cluţéscu → **HATCH**
- INCUBUS** s. móră → **NIGHTMARE**
- INCULPABLE** adj. ni-stipsít || PC: ni-căbătlí
- INCUMBENT** adj. (*imposed as a duty, obligatory*) ipuhriuticó
- INCURSION** s. irúse, irúşe, năvál, năválă
- INDEBTED** adj. burgilipsít; s. burgilă
- INDECENCY** s. ni-aruş(i)şnáre
- INDECENT** adj. ni-aruş(i)nát
- INDECISION** s. induíre, ni-siyurlíche
- INDECOROUS** adj. (*unseemly, not in good taste*) zdárgan

INDEED

INDEED adv. di alihea, di alíthhea [a•líth•h^a], dialíhealui;
N: alíhira; aríhina, avér, di-avér, **Gop:** drâhea, ca drâhea; tama-
 maná (sic), tuónti || de-a ghínealui, BASME 95

INDELICATE adj. (of people) zdárgan

INDESCRIBABLE adj. || **Cru:** nu áncápe zbor, 205

INDEX FINGER s. anat. (fore finger) || ALR 1604: pilicár

INDIAN CORN s. → CORN

INDIAN FILE adv. (in single file) arádha

INDICATE vb. (to indicate, to point out) ▼aspún, ▼fániruséscu,
 ▼părăstăséscu, ▼părăstíséscu

INDICATION s. (solution) cărăre; could not give him any ~ nu
 puteá si-l' da vârá cărăre

INDICT vb. (to charge with an offense) ▼cătiyurséscu

INDICTER s. (prosecutor) dâvăgí

INDICTMENT s. cătiyursíre, dâvăgilâche

INDIFFERENCE s. adhyeafuríe

INDIFFERENT adj. adhyeáfur; (unbiased) driptátic

INDIGENOUS adj. di-a lóclui

INDIGENT adj. (needy)) ni-avút → POOR

INDIGNATION s. → ANGER

INDIGO s. (ca blue dye from plants) civitlíe

INDIRECTLY adv. pri-lárgu

INDISCREET adj. dişclís

INDISPOSED adj. ni-p(u)tút → SICK

INDISTINCT adj. alăcít, ni-acăchisít

INDIVIDUAL s. ínsu, om. citámán

INDOLENCE s. ni-mucaéte

INDOLENT adj. dânglârá, f -roáñe, m pl -rádz, f pl -roáñe;
 haramufái, pl haramufáiañ; armăsătór; tăvlâmbă, -bádz, -boáñe

INDOLENTLY adv. cu alăsáre

INDOORS adv. núntru, núndru

INDUCE vb. úmplu cáplu, bag di cále → PERSUADE

INDUCEMENT s. umpleáre, úmplire

INDULGE vb. yăryărédz; 3 sg impers. mi yăryăreádză s; I ~ in
 strolling Mi yăryăreádză s-mi priímnu

INDULGE IN LECHERY vb. curvăriséscu

INDURATE vb. (to make hard) vârtuşéscu → HARDEN

INDUSTRIOUS adj. (diligent) ni-şidzút || ALR 1619: lucrătór;

INEBRIATE

HRISTU 11: lucrător

INEBRIATE s. ambitător

INEBRIATE vb. ▼adár stíngăle → GET DRUNK

INEPT adj. (unfit) ni-uidisít, astângu, zérvu; (incompetent) apló; (lacking sense or reason) glar

INERT adj. (sluggish) mulășcu, -șcă, -ștâ, -ște

INESTIMABLE adj. arúspu, -spă, -schi, -spe; ni-ahărzít

INEXPENSIVE adj. éftin

INEXPENSIVENESS s. (of goods on the market) eftiníe, eftinătate, eftineăță

INEXPERIENCED adj. ageamí, ageamíu, ageamít, agimít, (a)rúd, ni-imnát, ni-știút

INEXPRESSIBLE adj. || **Cru:** nu ancápe zbor, 205

INFAMOUS adj. átim, fătă láie, pónđu, sémnu → ABJECT

INFAMY s. atimíe, băbislíche, edepsâzlâche, fără-cále, firaunlâche, mușiteăță, mușuteăță, paranomíle, pizivinglâche

INFANT s. níphiu → BABY

INFANTRY s. pizúrá; **Turkish** ~ nizáme

INFANTRY MAN s. aschirlí, ascherlâ, imnár, nifér; nizám; stratiót, suldát

INFATUATED adj. ayăpisít

INFECT vb. (to catch or transmit a virus) ▼mulipsescu, ▼ascúchiu; **Flies have ~ed the food** Măcarea u-ascucheără múștile

INFECTED adj. (as of meat in a place with flies) ascucheát

INFECTION s. med. mulipsíre

INFER vb. ▼angucescu → GUESS

INFERIOR adj. (in social origin, quality or taste) adj. ápcu, ghi(ghi)ftescu, próstih, di cătră la cúscra; (as of the lower layer of a pie) di prighiós; (prefix) paľu-, as: **an** ~ **man** paľuom; (of low quality) **an** ~ **sheep** paľu-oáie

INFERTILE FIELD s. țârțârac

INFEST vb. (with pest) pușclédz, mpușclédz

INFESTED WITH VERMIN adj. piduclós, biduclós; to become ~ ▼piduclédz, piducléscu, biducléscu

INFIDEL adj. ápistu, m pl ápiștâ, f pl ápiste; căúr, dinsâz, gheaúr, imansâz, pabés, babés; (of a Muslim) puríndu

INFIDELITY s. băbislíche

INFILTRATION s. intráre, pitrúndire

INFIRM

INFIRM adj. azmét, s(c)lab, f -bă, m pl s(c)laghi; vlăngu

INFIRMITY s. săcătlîche, -lâche; slăbeață, -bîle, -bîntă

INFLAME vb. vaprîndu

INFLAMED adj. après, -reasă, -reși, -reăse; aprîmsu, -msă, -mși, -mse; aprîmtu, -mtă, -mță, -mte; ncăldurât, ncuñat

INFLAMMATION s. med. (as of a boil) coățire, cuțeară; ~ of the spleen (of sheep) dalăcă, dălăcă, duloăge; adj. dălăcós, -oasă

INFLATED adj. umflăt, căbărdisît

INFLATION s. (difficult time for ordinary buyers) scumpeate, scumpeatic, scumpie

INFLEXIBLE adj. (of people) ni-apuadús, nî-apudús

INFLUENTIAL adj. greu, amisticăt; an ~ man om amisticăt

INFLUENZA s. arémă, sináhe, sirmie

INFORM vb. dau habăre, vplirufurisescu, vplirufursescu → LET

KNOW

INFORMATION s. plirufurie, plirufurisire, plirufursire

INFRACTION s. călcăre

INFREQUENT adj. (a)răr

INFRINGE vb. (to transgress, to violate) vcălcu

INFRINGEMENT s. călcăre

INFURIATE adj. après → ANGRY, INFURIATED

INFURIATE vb. varcédz, vngîndu, vnșárpic

INFURIATED adj. arciuít, après, gindós, inătusît, vârlu

INGENIOUS adj. feámin, theámin, heámin, seámin

INGENUITY s. mînte

INGRATE adj. aháristu

INHABIT vb. șed, bănédz

INHERIT vb. clirunumsescu, afúm ugeáclu; He is leaving behind no son to ~ him Nu alásă hilu s-l'-afúmă ugeáclu

INHERITANCE s. clirunumsire, clirunumie, numíle, miráze

INHERITED adj. clirunumsît

INHIBIT vb. (to deter) dau ibréte (la)

INHUMATION s. ngrupăre → BURIAL

INHUME vb. vngrop → BURY

INIMICAL adj. dușmănós, -oasă; dușmănescu, -ească

INITIATE vb. (to begin) (a)hiurhescu; (to lay the foundation) bag par; (to instruct) v(a)nvet, vvet; (to take origin) ntep → ORIGINATE

INJUDICIOUS

- INJUDICIOUS** *adj.* ni-aduchít
- INJURE** *vb.* (to wrong, to hurt) ▼agudéscu, ▼vlăpséscu
- INJURED** *adj.* (morally, juridically, etc.) adhichipsít; (also physically) frâmtu, -mtă, -mțâ, -mte
- INJURIOUS** *adj.* (hurtful, detrimental) zñiseáric
- INJURY** *s.* vlăpsim (DDA 1274: pl ?)
- INJUSTICE** *s.* strâmbătáte, strâmbéatic, ni-driptáte, ni-drip-tátică, adhichíe, dhichipsíre
- INK** *s.* miláne, muláme
- INK-WELL** *s.* cǎlămár
- IN-LAWS** *s. coll.* cuscráme, cuscríme; (the relationship of ~) cuscríle
- INMATE** *s.* ânclíis, flucusít, hăpsânít
- INN** *s.* tavernă, háne, cǎrvăsără || BELIMACE 99: utél and utéle
- INNARDS** *s.* lánună → ENTRAILS
- INNKEEPER** *s.* hangí, mehengí, miengíu [mi•en•]; hângioáñe *f*
- INNOCENT** *adj.* curát, ni-amártipsít, ni-stipsít, fără níti un stépsu, ápă di lituryíe, úşe di băséárică; **He/she is not** ~ Nu-i úşe di biseárică → BLAMELESS
- INNUMERABLE** *adj.* ni-misurát, ni-numirát
- INOCULATE** *vb. med.* ▼văținipséscu, ▼simnédz
- INOCULATION** *s. med.* vățináre, văținipsíre, simnáre
- INOOPORTUNE** *adj.* achéryiu, *m* pl -ryi, *f* sg/pl -rye
- INOOPORTUNELY** *adv.* áchira
- INQUIETUDE** *s.* (uneasiness) angúsă
- INQUIRY** *s.* istindáche, xităsíre, xităxíre → MAKE INQUIRIES
- INQUIRY** *vb.* || BELIMACE 99: scărmináre
- INROAD** *s.* năvál, năválă, irúse, irúşe
- INSANE** *adj.* zúrlu; **to become** ~ hăzuéscu di mínte → CRAZY, MAD
- INSANITY** *s.* zurleătă, zurláme, zurlíle, cicărdísíre
- INSATIABLE** *adj.* ni-săturát
- INSATIABILITY** *s.* ni-săturáre
- INSATIABLE** *adj.* ásot
- INSATIATE** *adj.* ásot
- INSCRUTABLE** *adj.* nipitrúmtu; ~ **darkness** únă lăiáţă nipitrúmtă
- INSECT** *s.* bubulíc, bumbărác, rímă; (winged ~) burdufoártică
- INSECURE**: **to be** ~ şuvăéscu, mi clátin
- INSENSATE** *adj.* (foolish) zúrlu; (brutal) fuvirós, -oásă

INSENSIBLE

- INSENSIBLE** *adj.* nî-aduchît
INSENSITIVE *adj.* ni-aduchît
INSEPARABLE *adj.* ni-dispărţât
INSERT *vb.* ▽bag
INSET *vb.* ▽bag
INSIDE *adv.* núntru (*and* núndru), năúntru, năíntru; **from** ~
dinaúntru, dinaúntru
INSIDE OUT *adv.* anápudha, tersené, napudhíalui
INSIDIOUS *adj.* şirét, -reătă, -reţ, -reáte → CUNNING
INSIGHT *s.* pireăţă
INSINCERE *adj.* ≈ alávdă făsúľile ş-măcă cárne (*lit.* 'praises
beans but eats meat')
INSINCERITY *s.* tácmă
INSIPID *adj.* análut, sárbit
INSIST *vb.* mi angréc, mi arúc, mi bag (s), l'-cad furtíe,
l'-cad pri zvércă, mi duc arídhă, mi duc furtíe, mi duc furtúnă,
mi duc índa, l'-u íntu, l'-u stau arídhă, u-ţân fúne, para-ngrec;
He ~ed a lot l'-si arcă mǔltu || bag cicior, HRISTU 49
INSISTENCE *s.* (a)ngricăre, pricădeăre
INSOLENCE *s.* nadanlâche
INSOLENT *s.* arsíz, dângă
INSOMNIA *s.* (sleeplessness) ni-durñire, ni-nsumnăre, ni-sum-
năre, ni-sómnu
INSOUCIANCE *s.* (unconcern, lack of care) adhyeafuríe
INSPECTION *s.* (checkout, appraisal) xităxíre
INSPECTOR *s.* (controller) meimúr
INSPIRATION *fault s.* (illumination) fótise, fótise bună
INSPIRE WITH CONFIDENCE *vb.* am bésă; **The month of March does**
not inspire one with confidence (*because winter may return*)
Mărţul nu-ăre bésă
INSPIRIT *vb.* (to infuse spirit or life) inimuséscu
INSTALL *vb.* bag, ▽stălăéscu, ▽(a)stăséscu, ▽(a)stiséscu
INSTALMENT *s.* alíl-hisáp, hâşte, *f sg/pl*
INSTANCE *s.* (case) || PC: únă
INSTANT *s.* minútă, stic, stih, stiymíe, ténghe, ténghiu, uríţă
INSTANTANEOUSLY *adv.* tu loc, pri loc, pi loc
INSTANTLY *adv.* mání-mání || **Cru:** ódma, 239
INSTEAD OF *prep.* tu loc di; ~ **goats they found dogs** Tu loc di

INSTIGATE

căpri deádiră di câñ; n lóclu di, andí; **to ofer you an ordinary fur ~ a beaver** s Ț apună trâ castóre nă mișíne

INSTIGATE vb. (to incite, to urge) ▼schin

INSTIGATIVE adj. cârtilivós, -oásă; cârtilós, -oásă

INSTITUTION s. (religious ~) vácúfe

INSTRUCT vb. ▼vet, ▼nvet, dau óclí; **He ~ed his son to run away** l'-deáde óclí a híl'-su s-fúgă; dhidhăxésu → **ADVICE, TEACH**

INSTRUCTION s. (studying) spudhíe; (teaching, advising) dhidhă-xíre

INSTRUMENT s. hăláte; (~ of torture) hălăȚ di pidhimădz f pl

INSUBORDINATION s. nî-ascultáre

INSUFFERABLE adj. (unbearable) || CUNIA 207: ni-străxít

INSULT s. yumărsíre, prusvulisíre, prusvulíe, ngiurătúra, tă-xíre

INSULT vb. ▼angiúr, ▼tăxésu → **ABUSE, OFFEND**

INSUPERABLE adj. ni-ntricút

INSURANCE s. siyurlíche; siyuripsíre

INSURE vb. ▼asfălsésu, săylămsésu, ▼(a)siyuripsésu

INSURGENT s., adj. sculát

INSURRECTION s. sculáre, minditúra, mintireătă, panástase

INTACT adj. ni-cărtít; sustá invar.; (not plundered) ni-călcăt

INTEGRITY s. (moral ~) érye

INTELLIGENCE s. mínte, mintéză (and mindéză); also: dișteptă-ciúne, cóngulă, góngulă, góngală; sicára n cap (lit. 'rye in one's head')

INTELLIGENT adj. aflát; ~, but unlucky om aflát, ma fără căs-méte; also: aduchitór, ascăpirát, 3 sg ári cap ligát, cu sicára n cap (→ **INTELLIGENCE**), (cap) cu ȥércľu, disfáptu, dișclís, diș-téptu, diștiptát, duchít, duchitór, ligát, mintimén, pir or píră, pírác, șpírtu, știút, theámin || drac di váli, BASME 89; drac di sum púnti, BASME 404; (om) cu drăñ, BASME 429 || **He is very ~ easti** focu (di dișteptu), (easti) píră, șpírtu, yearyiru; Ári mínti și-la cur, DIARO 389

INTEND vb. am di pri mínte (si), ñ-u am tu mínte (si), am ni-éte, fac niéte || PC: mi minuésu (să)

INTENDEDLY → **DELIBERATELY, INTENTIONAL**

INTENSE adj. (as of a fire) sáluíós, -ioásă → **POWERFUL**

INTENSIFY vb. (as of a fire) ▼sáluésu

INTENTION

INTENTION s. niéte, năiéte, mînte, proéresi, scupó, **G:** imúte
INTENTIONAL, -LY adj., adv. castílea, castíli invar. maxús
 invar.; xaryú invar.

INTER vb. ▼acoápir → BURY

INTERCEPT vb. ▼acát, bag tu mână

INTERCOURSE s. → COPULATION

INTERDICT vb. zăptiséscu, zăptăséscu, nu dau vóle

INTEREST s. intirés, ntirés, sinfér; (of money) toc, dhyeáfur, gheáfru; **The ~ lessens the principal** Tóclu mǎcă cáplu; **to return with ~** dau paradz cu gheáfru || **GSus:** giáfru, CL 46; **DIARO** 99: simfér; **Everybody cares about his own ~** Cáthi om veádi simférлу a lui

INTERESTED adj. ntirisát; **to be ~** 3 sg: ▼sinfiriseášte; ▼nti-risédz

INTERFERE vb. mi bag, mi ameástic; **Do not ~!** Şedz pri oáuă-ţ! (lit. 'Sit on your eggs!'); (to clash) mi ciucutéscu

INTERLACE vb. (a)mplătéscu (and amblă-), amplitéscu

INTERMARRY vb. ▼láu

INTERMEDDLE vb. mi bag, ▼ameástic

INTERMEDIATE adj. ñijlucán, ñilgiucán, ñiljucán, nojlucán, nol-gicán

INTERMENT s. ngrupáre → BURIAL

INTERMINABLY adv. índa → CONTINUOUSLY

INTERMINGLE vb. ▼mintéscu, ▼ameástic

INTERMIX vb. ▼ameástic

INTERPOSE vb. ▼bag

INTERPRET vb. (to translate) ▼xiyiséscu; (to understand) achi-căséscu, acăchiséscu

INTERPRETATION vb. (explanation) exíyise, xíyise

INTERPRETER s. (one who translates orally) dragumán || **DIARO** 420: tergimén

INTERROGATE vb. || **BELIMACE** 98: scármin → EXAMINE

INTERROGATION s. (law) discoásire, istindáche

INTERRUPT vb. pricúrmu

INTERSECT vb. (to meet on a road) ▼stăvruséscu, ncruţilédz

INTERSECTION s. astălitură

INTERSTICE s. arălíche

INTERVAL s. (gap) arălíche, arălâche

INTESTINE

INTESTINE *s. anat. maț* → GUT

INTIMATE *adj. (marked by warm friendship): they became ~* și-ia dăhurile

INTIMATELY *adv. aproape, aproapea*

INTIMIDATE *vb. cănuséscu; Do not ~ him* Si nu-l cănuséști

INTIMIDATION *s. cănusire*

INTO *prep. tu, pi*

INTOLERABLE *adj. || CUNIA 207: ni-străxít*

INTOXICATE *vb. ▽mbét* → GET DRUNK

INTOXICATION *s. (a)mbitâre, (a)mbitătúra, (a)mbitățâle, âm-bitățâe*

INTREPID *adj. nî-aspăreát, dăldăsít*

INTREPIDITY *s. ni-aspăreäre*

INTRICACY *s. (perplexity) mintitúra* → CONFUSION

INTRACTABLE *adj. (as of a horse) jindáric, uchealíu; (of animals and people) huilâ m, huiloáñe f; tabietlâ, vițeárcu*

INTRICATE *adj. cărșileát*

INTRIGANT *s. curcusír* → INTRIGUER

INTRIGUE *s. măcătúra, munăficlíche, munuflíche, muzevirlâche, nțăpătúra, scandal, schinătúra, scândala-mândala || (mean machination) DIARO 274: cudușlâchi*

INTRIGUER *s. curcusúr, culcusúrí, munăfíc, muzavír, zizanigí || cútrâ, DIARO 339*

INTRODUCE *vb. (to insert, to thrust in) ▽bag, ▽părăstăséscu, părástiséscu; (to bring in for the first time) scot; They ~ed him to the emperor* Lu scoásiră la amirălu; *(to lead, to bring into society) dișclíd tu lúme*

INTRODUCTION *s. (presentation) părástisíre*

INTROMIT *vb. ▽bag*

INTRUDE *vb. ▽arúc (tu), ▽aúrlu*

INTRUDER *s. (uninvited guest) guldánec m, guldâncă f; G: (of a woman who butts in) mblustélă*

INUNDATE *vb. (to flood) ▽nec*

INUTILITY *s. (uselessness) hristíe*

INVADE *vb. anăpădésu, ncurpilédz, ncurpulédz, ncrupilédz*

INVALID *adj. săcát, sicát* → CRIPPLED

INVALIDITY *s. săcătlíche, săcătlâche*

INVECTIVE *s. cărinte*

INVEIGLE

INVEIGLE vb. (to beguile, to entice) plănăsescu, bag pri sómnu

INVEIGLEMENT s. băgare pri sómnu

INVENT vb. scot, sufsescu; (to ~ a lie) uidisescu nă minciună

|| CUVATA 3: chiuluescu

INVENTION s. sufie

INVENTORY s. cătăyrăfie || **Grannie knew (or remembered) things as if by ~ (i.e., completely)** Máea li ştia túti cătăyrăfie, DIARO

186

INVERSE adj. anápudh, -dhă, -dz, -dhe; (adverbially) anápudha

INVERTED WRY → WRY

INVEST vb. ▽bag; ~ your money in a bank! Parádzlí s-lí badzi la băncă

INVESTIGATE vb. bag sítă, xităxescu, xităsescu; discărfusescu (and -câr-), discurfusescu; (to search thoroughly) asgurñescu

INVESTIGATION s. exétase, xétase, xităxíre, sităxíre

INVETERATE adj. aruzusít, bătălusít

INVIDIOUS adj. nchismatáric → ENVIOUS

INVINCIBLE adj. nă-asvímtu, -mtă, -mţâ, -mte

INVIOLEABLE adj. → SACRED

INVISIBLE adj. căípe invar.

INVITATION s. (a)cłímăre, călisíre, cupusíre

INVITE vb. (a)cłém, chem, ursescu, ▽(a)călisescu (and -lí-), cupăsescu, cupusescu, (a)dhixescu; **You are -ed to the table** Hii ursít la meásă; **It is me who -ed you to have dinner with us** Io ñ-ti-acłímái pri meásă (stress on Io)

INVITED adj. (a)cłímát, călisít, cupusít

INVITING adj. (pleasant) nóstim, m pl -tiñ

INVOLVE vb. (incriminatorily) fac sibépi → IMPLICATE

INWARD adv. păgór; **The land has sunk ~ again** Lóclu si-a-lăsă năpói păgór

INWARDLY adv. (mentally) || BELIMACE 65: ăn vétea-a mea

IODINE s. iodh

IODIFORM s. iodhufórmă

IOTA s. yióţa invar.

IRASCIBILITY s. heáre, hulíe, inagilâche

IRASCIBLE adj. căchiós, -oásă; guşturát, inagí → ILL-NATURED

IRK vb. → IRRITATE

IRKSOME adj. pału ntr-ócłi (lit. 'a straw in the eye')

IRON

IRON s. her, pl heäre; (~ for pressing shirts, etc.) her; ~ good(s) ceăcră; adj. di her

IRON vb. (to ~ clothes) dau cu hérlu, cálcu

IRON-FOUNDRY s. hirărie, hirărie

IRONMASTER s. hirár, yíftu, hălché, fávru, fávur

IRON-STORE s. ceacră, hirărie, hirărie

IRRECONCILABLE adj. ni-mbunăt

IRREGULAR adj. || TULLIU 58: (as of a zone lacking evenness) grimós

IRRELIGIOUS adj. ápistu, -stă, m pl -ștă, f pl -ste; dinsăz, m pl -âjî, f pl -âze; imansăz; pabés, -ésă, -eșî, -ése

IRREPROACHABLE adj. ni-stipsît

IRRESOLUTE adj. andăulea [•daũ•] || PC: ~ nu mi nămășescu

IRRESOLUTION s. induire

IRRIGATOR s. (enema pump) clistír, ylistír

IRRITABLE adj. inagí → HOT, ILL-NATURED, PEEVISH

IRRITATE vb. (to vex) ▼guștirédz, ▼năr(ă)escu, ▼căchiusescu; (to make sore) ▼afurñisescu, asplinsescu, furchisescu; **This garbage ~s the skin** Aéste cupríi afurñisescu cheálea; (to ruffle) mâc uréclile || CUNIA 99: ▼săcăldisescu

IRRITATED adj. asplinsît

IRRITATING adj. (uncomfortable, provocative) palu ntr-óclî (lit. 'a straw in the eye')

IRRITATION s. sâcâlmăie, asplindíre, asplinsíre; dermat. (~ of the face because of much sweating) ruspeásă

IRRUPT vb. (to rush in violently) năvălescu

IRRUPTION s. anăpădire, năvál or năválă, irúse, irúse

IS vb., 3 sg. of BE eáste, i, -i [ⁱ], i- [ⁱ], u; **Love ~ gone** I vreárea dúșă (or Vreárea-i dúșă); **My mind ~ confused** Ñ-u míntea arăită; **Life abroad ~ very difficult** Xeána și-u múltu láie

ISLAMIZATION s. nturchipsíre, turchisíre

ISLAMIZE vb. ▼(a)nturțescu, ▼nturchipsescu, ▼turchisescu

ISLAMIZED adj. turchipsît

ISLAMIZED ALBANIAN s. Túrcu, pl -rți, f Túrxă, pl -xe

ISLAND s. nisíe

ISSUE s. (going or coming out) išíre, inșíre || (outcome, result) PC: inșíre, inșítă

ISSUE vb. (to come) yin; (to emanate, to come out) cur, ies or

ISSUE

es

ISSUE A CHALLENGE vb. u-căftu (ngăceărea) cu luminărea (lit. 'to be searching for it [i.e., for trouble] with a candlelight')

ISTAMBUL s. Pole

IT pron. dis m, dísă f; nâs m, nâsă f; ís m, ísă f; ~ is worthless! S-ti chiş pr-ísă! (lit. 'You may piss on it!')

IT GOES WITHOUT SAYING || Av: nu va zbor, BASME 503

IT IS DOWNING vb. impers. da dzúuă

IT IS NOT LAUGHING MATTER vb. nu-i a joc

ITALIAN adj. italinéscu

ITALY s. || Cru: Italie, 222

ITCH s. făyúrá; derm. mâcătúrá; (scabies) zgáibă

ITCH vb. (to have an) mi mâcă; Her tongue ~es U mâcă límba; to be ~ing for a drubbing mi mâcă sândzile || Why were you ~ing to say it? Ti mâca záva? DIARO 264

ITINERANT DEALER s. (peddler) manáfi, pl manáfeañ

IT'S ALL OVER dúsi; The food benefits you have enjoyed are all over ~ Dúsi curmána di an!

ITSELF: by ~ adv. (with no interference or support) di síngu-re; a spinning-wheel that span by ~ úná cicrică țe turteá di síngurá

IVORY n fíldiș .

IVY s. bot. iádiră

J

JAB s. aguditúra; úná (lit. 'one,' i.e. 'one blow, a blow')

JABBER vb. discântu, máțin (pi virisíe)

JABBERWOCKY s. băbălíre

JACINTH s. bot. zambíla, zămbíla

JACK s. (mechanical device used to lifte a heavy body) arutél, măcără; (a playing card) fándi m; (a male donkey) tăróñu

JACK vb. valín → INCREASE

JACKAL s. ceacál m, cicále f

JACKANAPES

JACKANAPES s. (impudent) ni-aruş(i)nát; (conceited) fudúl

JACKASS s. zool. tăróñu; (a stupid person) glar

JACKDAW s. orn. chíşă || **Cru:** găie, 216

JACKET s. (for women) ceachét, geachét, cichét, jachétă; (for men) ilécă, iléche; also: cundándir, cundúş, cupărán, cupurán, dulâmă, dulumă, dulmă; dulmécíu, dulmícíu, libadé; **Smr:** pişlí; săcáche, sălístră, sărăcúce, sitrée

JACKLEG s. măsturícíu, mbalumatí, cārpáciu, mpiticătór, ni-fri-cát, ni-imnát

JACK-PLANE s. (a)rucáne

JADE s. or adj. (of a horse) cărcâm, pl m -câñ; sarvál; (dis-reputable woman) dósă || **ALR** 282: (of a horse) cal psohiu

JADE vb. tălăéscu; lí scot pétalile → **EXHAUST**

JADED adj. (exhausted) frâmtu, -mtă, -mţâ, -mte

JAG s. chípită

JAGGED adj. || (as of a rock or of smb.' face) chiuşilitícu, **DIARO** 278

JAIL s. hăpse, hăpsáne, **N:** hăpsănáu [•ná•u]; also: bădrúme, bu-drúme, pudrúme, cúlă, filăchíe, fălochíe, ncíisoáre, sândáne, zândáne (and zân-), zundáne; in ~ núntru; to be in ~ stau tu ară-ţíme || **VELO** 49: zăndaníf

JAIL vb. ▼ncíid, bag brénda; bag tu-a boiler, bag (or chic) năúntru, flucuséscu, hăpsánéscu

JAILBIRD s. hăpsánít

JAM s. (a fruit food) măgiún, măgiúne

JAM vb. ▼cálcu, ▼ndes, nturtédz, ▼strimuxéscu

JAMB s. (as of a window) pirváză, pirváze

JAMBOREE s. băiráme

JANGLE s. cârţâníre

JANGLE vb. cârţânéscu

JANISSARY s. ianíţar, yeaniţár

JANUARY s. yinár; **N:** culugéu, culujég

JAPE s. ardeáre → **JEST**

JAPE vb. ngíim, nglimédz

JAR s. (container) chiup, chiúpă, chiúpe; birbíľu; ghium (~ for preserves) chíşále; (large ~, usu. for water) pitháre

JAR s. (a harsh sound) cârţâníre; (jolt) zgăţănáre; (quarrel)

JAR

ncăcitură (and ngă-)

JAR vb. cârţănescu

JASMINE s. iasmín, iasimín

JAUNDICE s. gălbinăre

JAUNT s. ghizére, priimnáre, piripát, tífiríce

JAUNTY adj. (sprightly) sárpit; (lively) şpíttru invar.; (de-bonair) eváşcu; sârbu, -rbă, -rghi, -rbe

JAVELIN s. cămác, cămáche

JAW s. anat. fálcă

JAW vb. bândurédz

JAWBONE s. anat. ciol'

JEALOUS adj. ftuñárcu, zilár, zulár, zuláric, zilip(i)seáric →

MAKE ~

JEALOUSY s. zil', zălíe, zilíe, zúle; out of ~ tră zilíe || érgu,

BASME 220, 376, 405

JEER vb. ▽buiséscu → MOCK

JEHOVAH s. dumnidză

JEJUNE adj. (dull) ánuştu, m pl ánuştă; (childish) ficiuréscu

JELLY s. (fruit ~) pelté; (meat ~) păcé, pihtíe; to beat smb.

into a ~ chisédz oásile

JELLY vb. pihtuséscu

JENNET s. (female donkey) tăroáñe

JEOPARDIZE vb. chindinipséscu, dăldăséscu, dăldiséscu

JEOPARDY s. piríclú

JERK s. (tw) zmuldzeáre, zmuldzire; (a foolish person) glar →

STUPID

JERK vb. ▽zmúlgu

JERSEY s. Bit: chină

JEST s. ardeáre, măitápe, mbizuíre, pézá

JEST vb. to ~ with edge tools = ñ-bag căplu tu tástru

JESTER s. suitár m, suităroáñe f

JESTING s. măitápe → JEST

JET s. azvoámire, azvumeáre

JET vb. (a)zvóm → SPOUT

JETSAM s. nicătúra

JEW s. uvréu; also: cifút, ciufút, mătúr

JEWEL s. giuvaír m, or giuvaíre f; givaricó, giuvaricó; (a valuable person or thing) máre lúcrú di; a ~ of a girl! máre

JEWELLER

lú cru di feátă!

JEWELLER s. giuvairgí

JEWESS s. uvreáúă, uvrídhă

JEWISH adj. uvréscu, -vreáscă, -vréšťă, -vréști

JIB vb. (to refuse to proceed further) ▼stăpuéscu

JIBE vb. ≈ hiu pri únă cále cu, hiu pri un zbor cu → **AGREE**

JIFFY s. minút, minútă → **MOMENT**

JINGLE s. zângânire

JINGLE vb. zângânéscu

JINN s. stihíe, zân (and dzân)

JINX vb. leg, (a)măghipséscu

JITTERS s. sârbislâche; to have the ~ ≈ șápti-óptu ñ-si dúțe

JITTERY adj. nevricó, m pl -cádz

JOB s. (work) lú cru; (occupation, chore, task, matter) **G:** istréte; a woman's ~ istréte mulíreáscă || (employment) pâne, BASME 119 → **TAKE A ~**

JOB'S CAT → **CAT**

JOIN vb. ▼alăchéscu; **N:** ▼alichéscu, mi bag; I ~ed the hora Mi băgái tu cor; to ~ hands with smb. ñ-láu mâna cu; (to put together) fac únă

JOINER s. maríngu → **CARPENTER**

JOINING s. alichíre

JOINT s. anat. prinód, nclítúrá, clídhuse → **PUT ONE'S ARM OUT OF ~**

JOINT adj. (knitted, as of brows in anger, etc.) (a)misticát; ~ brows dzeáne amisticáte

JOIST s. (as in a ceiling) témbľă

JOKE s. șică, șicăe, șacáe; **N:** glímă, nglírmă; gifă, schérță, háze

JOKE vb. nglírm, nglírmédz, nglírmuéscu, nglírméscu, fac șicăe or fac nglíme; **N:** șuguéscu, șiguéscu

JOKER s. șicăgí

JOKING s. nglírmăre

JOKINGLY adv. anglímea, nglírmă; (cu) aházea

JOLLITY s. hărăcupíle, hilărie

JOLLY adj. hăriós, -oásă; hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe

JOLT s. (sudden shock) zdrucináre, zdruncináre; (a quick blow or knock) agudíre

JOLT

JOLT vb. ▼asdrúťin, zdrúnťin, zdrúcin

JOLTING s. zgăţănăre

JOSTLE vb. ▼ciucutésescu

JOT: not a ~ cât ghitrişca; níťi únă chícută; cât trâ yitríe →

AT ALL

JOUNCE vb. zdrúťin, zdrúnťin, zdrúcin, zdrúncin; ▼ascútur

JOURNEY s. dúcă, sefér, tăxídhe; **I am undertaking a ~** mi duc tăxídhe; **an hour's ~** nă sáte cále; **I wish you a good ~** Oárá búnă! Cále ambár! or Oárá búnă ş-cále-ambár! **to make a ~** fac sefér

JOURNEY vb. alág, tăxidhipsésescu

JOURNEYMAN s. mástur

JOVIAL adj. hăriós, -oásă; hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe

JOWL s. anat. fálcă, cíol; (cheek) fátă

JOY s. haráuă, **N**: hráo; **Gop, Mul**: hroa; hărăsíre, bucuríle, vásălíe; **He was jumping for ~** Di hroa săltá → **BE BESIDE ONESELF**

WITH ~

JOY vb. ▼hărisésescu, ▼mbúcur; obs. mi búcur

JOYANCE s. haráuă, hărăsíre

JOYFUL adj. hăriós, hărós, hărăcóp → **JOVIAL**

JOYFULLY adv. hăriós, hărós

JUDAS s. (hypocrite) Iúdha

JUDGE s. giúdic, giudicătór, catí, mustándíc

JUDGE vb. (at law) ▼giúdic, ▼crisésescu; **We will have a trial in court** Va nă giudicăm la huchiumáte; (to think) ▼giúdic; **Think and then speak!** Giúdică şi-apóia zburá!

JUDGEMENT s. giudét, giudicátă, críse, fitfáe; **last ~** nfricu-şeátlu di giudét, giudétlu putút; (verdict) ileáme (and ilá-), ileáne

JUDICIOUS adj. aduchít; cu sicárá n cap (lit. 'with rye in one's head') → **INTELLIGENCE**; ~ **people** cápíte cu ţércíu

JUDICIOUSLY adv. sustá

JUG s. ghium

JUGFUL: not by a ~ ~ Sănátáte! (lit. '[I wish you] health'); Mútă-u míntea! (lit. 'change your mind [about that]')

JUGGLER s. pihliván, ghioz-boiagí

JUGGLE SMB. OUT OF HIS/HER MONEY vb. (a)ghismédz

JUICE s. (of a fruit; also the liquid part of cooked foods) dzámă

- JUICY** adj. dzămós, -oasă; mustós, -oasă
JUICE vb. (usu. of grapes) mustuséscu
JUICE UP vb. inimuséscu
JUJUBE s. țindzifă, dzindzófă
JUJUBE-TREE s. țindziféu
JULEP s. (a drink) salép or sălépe
JULY s. alunár, curíc, cuptór, iúliu
JUMBLE s. mintitúra (and mindi-), mintireáje (and mindi-), ghilíști [•líști] f pl; in a ~ (disorderly) adv. darmađán
JUMBLE adj. birdhipsít, mbirdhuít
JUMBLE UP vb. ▽mintéscu, ▽birdhipsescu, ▽mbirdhuéscu, nbir-dhuéscu, ▽ambártuséscu; (of the sea, of smb.'s mind) (a)lăcéscu
JUMP s. sáltă, (a)sáltăre, ansăritúra, antrisătúra
JUMP vb. (a)nsár, arsár, alsár, antrisár (and andri-), (a)sál-tu, dau nă sáltă; **N:** astrisár; **He ~ed over it** Ansări prísti năș; **to ~ too high or too far** paransár
JUMP FOR JOY vb. sáltu di hroa; **to jump out of one's skin for joy** ~ ñ-si fită Hristólu n căsă; nu mi ncap străñile || **gioc pri únlu cior**, BASME, 430
JUMPING s. (a)nsăríre; (as a fence) andrisăríre, astrisăríre
JUMPY adj. nevricó, m pl -ádz; sârbéscu, -ească, -éștă, -ești
JUNCTION s. (of two roads) triyeáuă
JUNCTURE s. (a critical time or state of affairs) anánghe
JUNE s. cirișeár, cireșár, țirișár, cherșár, heristí, thiristí
|| F: chirășár, SarD 38
JUNIPER SHRUB s. găbjéu (and gâb-), giuneápine
JUNK s. viclítúra || ciurúchi, DIARO 259
JUST adj. (of people) ndrěptu, driptátic, mbróstu; cu crútea n cap; 3 sg: ímnă cu zíya n brău
JUST adv. (~ **when**, ~ **like**, etc.) tam, tamám, tamamá, tamamaná; trâși, tăși (and tâși), tiși; ~ **then** tâși atúmțea; anílea; ~ **like a dancing bear** anílea ca úrsa cându gioácă; cât or cât-cât; **The night had ~ fallen** Cât aveá murdzítă; ayiú; **I have ~ escaped!** Ayiú ascăpái ș-io! jústa; **Just fancy!** Ba! Bre-bre-bre! ~ **in case** trâ sinudhíe
JUSTICE s. driptáte, driptátică, dhíche || **to administer** ~ fac driptáti PC
JUVENILE adj. ficiuréscu, -ească, -éștă, -ești

K

KAFFEECLATCH s. láfe, muabéte

KAPUT adj. (utterly defeated) azvímtu, -mtă, -mțâ, -mte; bătút, surpát; (made useless) nturtát, adrát bózá

KARAKUL s. (fur) || strayáni, DIARO 88; carachiúli, DIARO 179

KEEN s. (lamentation for the dead) boățit

KEEN adj. (mentally alert) pir, pirgác; șpirtu invar.; (sharp) nturyisít, (s)truxít; (as of eyes) bun, m pl buñ; (nuts) miraclí

KEEN vb. ▽buțescu

KEENNESS s. pireăță, sirtlâche

KEEP vb. țân; (to guard from harm) stănipsescu; ~ your breath to cool your porridge! = Nu-ț lipsescu căstrăvét trușie? || to ~ tight țân sănătós, BASME 432

KEEP A FIRM HAND OVER SMB. vb. (to keep an iron rod over smb.) nu-l' dau dînte álbu (lit. 'I give him / her no white tooth')

KEEP A STIFF UPPER LIP vb. ▽disíc năînte, ▽cálcu ciciórlu, eneryisescu

KEEP A TIGHT REIN OVER SMB. vb. nu-l' dau dînte álbu

KEEP FAST vb. (to fast) ▽țân păreásiñ

KEEP HANDS IN POCKETS vb. (to give no help) stau cu mănle n sin

KEEP IN ONE'S HEAD vb. (to retain, to remember, to take notice of) bag tu cufiță

KEEP IN VIEW vb. ▽(a)duchéscu; ~ in view to buy salt! Aducheá-te si cúmpări sáre!

KEEP MUM vb. tac mûtus-cítus; nu fac níti dza; níti nu cărlédz || néca adíl'u, BASME 275

KEEP OFF vb. ▽amfiréscu

KEEP ONE'S EYES (WELL) PEELED vb. (to look out) am ócílilu; am peána

KEEP ONE'S MOUTH SHUT vb. tac mûtus-cítus

KEEP ONE'S OWN COUNCIL vb. nu cărlédz níti dzău, nu cărlédz ní-ți un zbor

KEEP ONE'S TEMPER vb. ▽stăpuéscu || (to stay cool) níti că ñ-si báte ócílul, BASME 210

KEEP ONE'S TONGUE vb. (ant. to reveal, to divulge) nu dau pri toácă || He does not keep his tongue Eásti cur discupirít, DIARO

377 (lit. 'He/she is uncovered ass')

KEEP ONE'S WORD vb. mi tân di zbor || CUVATA 10: şed pi zbor

KEEP SECRET vb. am ascumtîşalui; **They kept their brotherhood oath secret** Frăţâla u aveá ascumtîşalui

KEEP SILENT vb. tac; nu fac níti dza

KEEP TRACE OF vb. (not to lose sight of) nu-ñ mut căştíga

KEEP UNDER CONTROL vb. fac azápe

KEEP UNDER LOCK AND KEY vb. tân sum cátină (or sum catínă)

KEEP VIGIL vb. şed strájă → SENTINEL

KEEP WATCH AND WARD vb. cărăulsescu [•ră•ul•] → SENTINEL

KEEPER s. epítrop; pândár → GUARDIAN

KEG s. varélă → BARREL, CASK

KERATITIS s. med. chirítă, ghirítă

KERNEL s. (of a nut, of a seed) ñedz

KEROSINE s. gáze || GSus: videálă, CL 263

KEY s. clái [klá•i], pl clei [kléi]; dim. clíiţă or clíţă; disclídzătoáre; G: disclídzătoáre; F (nr. Ohrid): cheáie || cá-tínă, CAPIDAN 148

KEYED UP adj. (a)scumbusit; to be ~ for smth. ▼(a)scumbusescu || bag poálile m-brâu, BASME 682

KHAKI adj. cachí invar.

KIBOSH vb. ál vin di indiháche (or ál vin di induháche) → PUT THE ~ ON SMB.

KICK s. cloáţă, cluţătă, cultătă, scluţătă, scultătă; N: as-clóţă

KICK vb. arúc (or trag) cluţăt, dau cu scloáţa, lí am nă clu-ţătă, cluţúescu; (to hit) ▼âmprăñescu

KICK THE BUCKET vb. li tíndu → DIE

KICK UP A ROW vb. (to make a scene) fac ghiurultíe

KICK UP ONE'S HEELS vb. li tíndu → DIE

KICK UP A DUST vb. (to put on airs) li trag groáse

KID s. 1. (of a goat) ied, ed; m'or, mbl'or m; mb'loáră f, m'loáră || GSus, SJos, Av: iat, pl iăt, CL 253; 2. (little boy, child) piciu, ficiurác, ficiuríc, ficiurús; coll (of children) cuchiláme

KIDNAP vb. varáp, varáchiu, varáchescu, arichescu, archescu

KIDNAPPED adj. aráchít, arápút

KIDNAPPING s. aráchíre, arácheáre, aráchitúra, arápíre

KIDNEY

KIDNEY s. anat. arniciľu m, riniciľu m, buburéc m, níre || **GSus:** buréc, cl 40

KILL vb. ▽(a)spárgu; also: arcutéscu, ▽cher, cúlcu mpáde, ▽diz-mát, ▽dispântic, ▽disúflu, ischédz, mâc, l'-alăxéscu Stă-Víñirea, l'-astíngu bána, l'-astíngu cándíla, l'-astíngu țeára, l'-lau dzúua, lau pri gúșe, ncrupulédz, ncurpilédz, ngrupilédz, pipiléscu, ▽spăstréscu, ▽spântic, súrpu, ▽uțíd, ▽vátăm, **N:** vátăn; vérsu máțăle; **Have you ~ed him?** L-disuflát? **Kill them all!** Ischeăț-ľi pri tuț! **You wanted to ~ me, you pagan!** Vruși s-mi mâți, óre pângâne! (to survive smb.) l'-mâc colíva; mor; **I'll ~ you!** Va ti mor! **Are you not afraid that they may ~ you?** Nu ț-u frícă s nu ti ncurpiládză? **The enemy ~ed him** Lu-ncrupulé duș-mánlu; **in order to ~ him** ca s-lu áibă spăstrítă

KILL TIME vb. ▽șintéscu

KILLED adj. aspártu, vátămát, vátănát, murít; (~ by a bullet) curșumát; ncurpilát, spăstrít

KILLING s. vátămáre, vátănáre, arucutíre → **MASSACRE**

KILOGRAM s. chilódhram

KILOMETER s. chilómetru

KIN s. fără, dzinúcl'u; di un sândze

KIND s. turlíe, luyíe, sóie, sórtă; **all ~ of beautiful things** mușítet turlíi-turlíi; **He understands what ~ of person she is** U veáde țe luyíe eáste; **all ~ of birds** pul' di túte sóile (or sói di sói di pul'); **all ~ of goods** părmătíi di toáte sórtile (or di toáte turlíile); **There are all ~ of people** Sántu sórte-sórte di oámiñ || **with all ~ of forms** cu soi di soi di formă, HRISTU 23; (creature) plázmă; **What ~ of man is he?** Ți plázmă di om eásti aéstu? DIARO 307 → **ALL ~ OF**

KIND adj. bun, m pl buñ; (very ~) oáie al-Dumnidză (lit. 'God's sheep') → **MILD**

KINDHEARTED adj. bun, m pl buñ; ñil(ă)ós, -oásă

KINDLED adj. ncălurát

KINDLY adv. cu búnlu; **Try ~, man!** = Vedz cu búnlu, bre crăș-tíne!

KINDNESS s. uminíle || DIARO 43: adâmlâchi

KINDRED s. sóie → **RELATIVE**

KINFOLKS s. → **RELATIVE**

KING s. vasilé (and vâ-), **N:** băsilău; (a playing card) ríya m,

KINGDOM

ríyañ pl || (a playing card) préftu, DIARO 278 (lit. 'priest')

KINGDOM s. vasíliu [•sí•liũ], vasilíe; (state) duvléte

KINGLET s. orn. amirărúş, aroătă, cucuşură; tripusáchĩ [•sák']

m

KINGLY adj. amirărésu, amirésu, vasilchéscu; a ~ feast meásă vasilchească

KINGLY adv. vasilcheáşte

KING'S EVIL s. vet. glíndură, plăscăre, prăscăre, priscăre, sirigé, şirigé, sărăgé, sărăgeae

KINK s. (twist) aruşuţare; med. cârciór

KINSHIP s. sóie, yíñáuă, cuscríle

KINSMAN s. sóie, di un sândze || **Cru:** fărtát, 215

KINSWOMAN s. → KINSMAN

KIP s. cheále → HIDE

KIRSCH s. (a drink) vişínătă, vişínádhă

KISMET s. căsméte

KISS s. băşeăre, băşăre, hiritisíre; (a ~ on the eye) óclũ; (a ~ sent on the tip of one's fingers) mătúl

KISS vb. ▽baş; (to ~ a lot) spribáš; ▽guguştédz, guguştésu; (to ~ smb. furtively on the eye) fur un óclũ; (to ~ an icon) hiritisésu

KISSING s. băşeăre, băşăre, hiritisíre

KITCHEN s. mayiryiό, mayiuryiό; **G:** mutváche || **Cru:** măyiriό, 234

KITCHEN STOVE s. **N:** şporét

KITE n (toy) zmeu; **Bit, Cru:** litácică [•tác•kă], pitáche; (hawk) ghirăchínă → FALCON

KITTEN s. || **GSus:** cătuşíţă; **Av, Prv, SJos:** cătuşóplu, CL 41; **ALIA 17:** cătuşícu; also: cătuşóc, cătuşóp, măţúc, macióc, mai-cióc, pisóc

KLATCH s. (informal conversation) láfe

KNACK s. (aptitude, skill) háre || **PC:** (secret, key) sórtă, cusúre; **I found its ~!** L'-aflái cusúrea!

KNAPSACK s. tástru

KNAVE s. antártu, antíhristu, cătúnă, ceapcân, edepsâz, zgrumát

KNAVERY s. cătăryăríle, ceapcânlâche, edepsăzlâche, ilée

KNEAD vb. (usu. dough) ▽fărmíntu, firmíntu, fărmít, firmít; (to massage, to torment) ▽zdrúmin, zdroámin || (to ~ dough) disfíngu,

CAPIDAN 151

KNEADING

KNEADING s. frimintăre, frimităre, frimtăre, firmintăre, firmităre

KNEADING-TROUGH s. cuvătă, căpisteăre; (a small ~ with two handles) ráćică [ráč•kă], pl ráćiche; pidhupinác (and pidupinác)

KNEE s. dzinúclú, pl dzinúclé || also: dzinúchiu, ALIA 172; **Amc**, **Fal**, **Smx**: ginúclú, **An**: dzănuclú, B-ARCH 172; HRISTU 81: dzănuchlă

KNEE vb. ndzinuclédz, ndzinúclú, cad pri dzinúclé, paracád

KNEELING s. ndzinuclăre

KNICKKNACK s. minuțále, pl minuțăl'

KNIFE s. cuțút, cățút, dim. cățutăș, cățutíc, cuțutíciu; (large ~, as for meat) sătăre, curtélă

KNIFE vb. (to stab) plântu cuțútlu

KNIFE DEALER s. cuțătár, cățutár

KNIFE-HANDLE s. mânár, mânéare

KNIT s. cărlíg, cinghilác, andreáuă, undreáuă

KNIT vb. (a)mplătésucu; to ~ one's brows dipún dzeánile

KNITTED adj. (of brows) misticát

KNITTING s. chindisíre, ncărdzilăre, mplitíre

KNITTING NEEDLE s. andreáuă, cărlíg (and căr-) di mplătíre, cinghilác, ținghilác || **Peș**: cinghilát, CL 43

KNOB s. (rounded hill) óhtu, túmbă

KNOCK s. aguditúra

KNOCK vb. ❧ciucutésucu; to ~ smb. into a cocked hat (to beat severely) ndărsésucu di chiutécă || STERGHU 13: dau; **He knocked at the door twice and the master of the house came out** Deáde dáuă ori pi poártă ș-łi insí huzmicheárlu a căsiléi

KNOCK DOWN vb. ▼arăstórnu, cúlcu mpáde, dau di páde, dărm, ▼răzuésucu, ruzuésucu, ▼súrpu, zdupănésucu, zdupunésucu || zdupusésucu, DIARO 120

KNOCK OFF vb. (to stop doing smth.) ▼acúmtin; (of prices) eftinipsésucu; (to kill) aspárgu; (to rob) dispólu || (of price) alás, PARALLELE 144

KNOCK OVER vb. arăstórnu → OVERTURN

KNOCK SMB. TO FITS vb. scot míntea

KNOCK SPOTS OFF SMB. vb. ansár, ▼úmflu

KNOCK THE END IN/OFF vb. (to mar, to spoil) ł-u adár bóză || CUNIA 247: cálcu tu pítă

KNOCK TO PIECES vb. fac bucătíce, fac mășcătúri-mășcătúri, adár

KNOCKDOWN

bucăţ, fac bucăţ (di bucăţ), disíc cumătă di cumătă

KNOCKDOWN s. zdupănîre, zdupunîre

KNOCKED DOWN adj. zdupănît

KNOCKED UP adj. (with work) dişilăt

KNOLL s. óhtu

KNOT s. (in a thread) nod, nudătúrá, píscu; (in a board, on a branch) aróz; **Gop**: cluj, **Smr**: jóngu

KNOT vb. ▼(a)nód, nudédz, ▼leg; **Knot the end of the rope!** Noadă cáplu di fórtumă!

KNOTTED adj. (a)nudát

KNOTTING s. (a)nudáre

KNOTTY adj. nodurós, aruzós, aruzusít, aruzeárcu, amzárcu

KNOW vb. ▼ştiu, **N**: sciu [sçiú], ñ-acătă mîntea, ñ-acătă mîna, ñ-lá óclul (la), ▼apúc; (to be acquainted with) cunóscu; **Who knows?** Cári-şti? **N**: Cái-şci? **I don't ~ N**: Ciú-ştu? **This is the way we have known it of old** Acsí apucăm di pap-străpáp; **I/we don't know (who did it)!** ~ Dhispóti! (lit. 'the bishop!'); **I ~ nothing about that** Nu-ñ cunóscu di lucrulu aéstu; (to ~ smth. very well) pára-cunóscu; **to ~ a thing ot two** (to have had a lot of experience) 1 sg pt: âñ tricú rúglu prit náre; **to ~ how to speak** (as a foreign language) li-arúmig, li-aroámig; **to ~ inside out** ştiu pri dzeádite || ştiu ca ápa, BASME 404

KNOW SMB. INTIMATELY vb. || sáre ş-pâne mîcăm deadún (lit. 'we eat together salt and bread'), PARALLELE 127

KNOW THE ROPES vb. hiu fricát; âñ tricú rúglu prit náre

KNOW-HOW s. (expertise, skill, knowledge) chicazmó

KNOWING adj. şciút, achicăsít, mástur

KNOWLEDGE s. cunoăştire, cunuşteáre || **medical ~** ghitrăştízmă, VELO 98

KNOWLEDGEABLE adj. achicăsít, şciút, cunuscútór, cazamíe; **He is very ~** Cazamíe şi-eáste || **He is very ~** u-ari mîntea patru suti (lit. 'his mind is four hundred'); ári mînti şi la cur (lit. 'he/she has mind even at his/her ass'), DIARO 389

KNOWN adj. ştiút, cunuscút

KNUCKLE BONE s. vâşclé, vâsilé; also: alumă, anumă, amádhă, a(r)şíc, işíc, cócan, cociu; **N**: cuñác; ip; **Ohr**: ípă; mişíc; **Smr**: năíp; níp; (p)sáltu, sáutu [sáu-]; **N**: vângă m (sic); zbángu m

ROPECK s. căpíc m

LABEL

KORAN s. curán

KRAUT s. vérdzu di moäre

L

LABEL s. (ticket, tag) vulutínă

LABOR s. (effort) ayoănă, ayónă, ayunsíre, pidhipsíre; (hard ~) hămălâche, hămălíche; phys. **Cru:** ~ híuri f pl, híme f pl

LABOR vb. lucrédz, píngu oáhte → WORK

LABORED adj. angricós, -oásă

LABORER → DAY ~

LABORIOUSLY adv. cu ócłi cripát

LACE s. ceapráz, găitán, găitáne; (of gold or silk) măgór; (cord, string) báir, lutrăe, utrăe, truşínă; (for trimming sleeves, etc.) bénchi f pl

LACEMAKER s. găităngí

LACE SMB.'S COAT / JACKET vb. (to thrash, to tan smb.'s hide) l'-scútur yicălu

LACK s. (need, deficiency) héré, scárţu, xíche

LACK vb. nu am (lit. 'I do not have'); **They** ~ food Nu-áu ciu-meálă; **What do you ~?** Țe Ț-u héra?

LACK PEP vb. 3 sg: nu-ári yústu; **Wrangle without beating lacks pep** Ncăceäre fără băteäre nu-ári yústu

LACONIC adj. scúrtu, şcúrtu, m pl -rţâ, f pl -rte

LACRIMATION s. (weeping) lăcrămare, lăcărmăre

LAD s. firfărúş, junóp

LADDER s. scără

LADDIE s. junóp

LADEN adj. (loaded) ncărcát

LADLE

LADLE *s.* hleără, ciubână; (*large ~*) ciătură, ciútră

LADY *s.* doamnă, *F*: doamnă (*with the specific mn > m*); nicuchîră; (*usu. well dressed*) madámă, chirăuă, chireăuă, afindoăne || (*a bey's wife and fig.*) biancă [bi•], DIARO 122-23

LADY-BIRD *s. ent.* (*lady-bug*) păscăliță || *GSus*: fîtur, CL 45

LADY-BUG *s.* → **LADY-BIRD**

LADY-DAY *s.* (March 25) Vanghilizmó, Vanghilizmóu

LADYLOVE *s.* vrută

LAG *s.* coada (*lit. 'the tail'*)

LAG *vb.* || *PC*: ar(ă)mân tu coadă

LAG *s.* (*of a barrel*) doágă, *pl* doádze and dodzî

LAGGARD *s.* alăsătúrá, amănător

LAGGING *adj.* ayálnic, yeavášcu, amănător

LAIR *s.* culcúș, pitúlu; (*a bear's ~*) *N*: bulóc

LAKE *s.* lac, ghióle; **Alpine** ~ nduhúne

LAM *vb.* (*to flee hastily*) fug di nu mi ved → **BOLT**; (*to thrash*) bat, ciuléscu di băteäre, cruéscu un sumăr, parabát, păpuriséscu, trag ună călăe, tuchéscu di băteäre

LAMB *s.* ñel *m*, ñăuă or ñălă *f*; *dim.* ñilúș, ñilíc, milúr, mb'lor, m'lor *m*, mb'loără, m'loără *f*; (*lamb attached to people*) mánár; (*viewed as food*) ñel; cárne di m'lor

LAMBASTE *vb.* → **BEAT**

LAMBDA *s.* lávdă

LAMBENT *adj.* (*marked by lightness*) luñinós, noásă

LAMBSKIN *s.* cheále, arñeacó

LAME *adj.* ș(c)l'op, -l'óápă, -l'ochi, -l'óápe; tupál → **MAIM**

LAMEBRAIN *s.* glár → **STUPID**

LAMENT *vb.* buțéscu; also: arăbdăséscu, arăvdăséscu, arădăsés-cu, arăbdiséscu, arădhăpséscu, cântu, ▼deápir, ▼jiléscu, ▼lipi-séscu; ▼nilséscu, nălséscu, ▼plângu, șclumurédz, zghiléscu || (*for someone*) miryiuluséscu, DIARO 137

LAMENTATION *s.* boățit, deápir, plângu; also: ciunäre, ciuñäre, ciuñát, cântic di mórtu, yonghizmó, miryiulóy, miryiulóiu, mir-yiuluxíre

LAMIA *s.* lámñe

LAMMERGEIER *s. orn.* stavrait → **VULTURE**

LAMP *s.* videálă, lămbă (*and lămpă*), lumínă → **OIL-BURNING** ~

LAMP-LIGHTER *s.* lambagí

LAND

LAND s. loc, uscát → DRY ~; (~ good for plowing) agru || **Peş:** avrác, CL 38

LAND vb. (to catch, as fish) acát

LAND SMB. A BLOW vb. plăscănescu únă || amín únă, BASME 103

LANDLORD s. cifleaccí, ciufleaccí || **Cru:** găzdă, 217

LANE s. călice, călişoară

LANGOR s. alăsăre, slăbeaţă, slăbîle, slăbîntă; ni-mucaéte

LANGOROUS adj. → **LANGUISHING**

LANGUAGE s. limbă, graiu; **abusive** ~ angiuráre, zbor di péză

LANGUID adj. lăngur, lăngurós, -oasă; mulăşcu, m pl -şta

LANGUISH vb. (to linger, to lead a passive existence) putridzăscu

LANGUISHING adj. lăngur, lăngurós (and lân-), lungurós

LANKY adj. ciurligán, -ánă, -ăń, -áne

LANTERN s. fănăre, finére, filinár || **STERE** 23: găziníc

LAP s. poálă, pudhyeáo, puryeáo, puzgheáuă

LAP vb. (to fold) dhipluséscu, ndhipluséscu

LAPEL s. ceapchén, cipchén, cipchéne

LAPFUL s. poálă (di)

LAPIDATE vb. (to stone) ▼ambuliséscu

LAPPET s. LAPEL

LAPSE vb. cad, hămbuséscu

LARCENY s. ciunáre → **THEFT**

LARCH s. dzádă

LARD s. usândză, usândze, axúnghe, pastó || **Gop:** lígdă, **GOLAB** 232; **SJos:** ploáce, CL 259 || **GSus:** lardí, **Mul:** lărdí, **Pro:** lărdhie; **Amc, An, Ary, Fal, Kat, Lep, Mi, Na, Pur, Src, Vil:** seu, B-ARCH 362

LANDAU s. carétă, cucie, dálingă, tálingă; paitóne, caleášcă, că-

LANDLORD s. cifleaccí

LARDON s. pastó || ALR 1126: cumátă di lárdu

LARDOON s. → **LARDON**

LARGE adj. măre, m pl mări and mari → **BIG**, **SET AT** ~

LARGESS(E) s. cuvurdhălâche

LARK s. orn. ciuciuríle, ciuciurleáiu, ciuciulán, ciuciulán; **CÍis:** ciurleáiu; ȕurȕuleán; (crested ~) picurár || **Prv:** caciulér, CL 40

LASCIVIOUS

LASCIVIOUS *adj.* dișuțât, azdisít

LASH *vb.* (to whip; to blow, as of a cold wind) frâștuéscu, jirtuéscu, jurtuéscu, päléscu cu zvicilu

+ tuléscu, zăpăléscu, zăpătéscu

LASH *vb.* (to bind) ♥leg

LASHINGS *s.* (lots of) mûltu *m/n*, mûltă *f*, mûlțâ *m pl*, mûlte *f/n pl*

LASS *s.* feătă, fărfaľúșe

LASSIE *s.* → LASS

LASSITUDE *s.* alăsáre, curmáre, anuștâre

LASSO *s.* pidichíe; (a)lăt

LAST *s.* (boot-last) călăpódhe, călupódhe, călăpe, călúpe

LAST *adj.* din coádă; **during the ~ few months** tu méșil' din coádă; dit soní; (worst) cudár; **the ~ coáda invar.**; ~ **night** ástă noápte; ~ **winter** ástă iárnă; **at ~ artâc** || CUVATA 23: (finally) neise → BE ON ONE'S ~ LEGS

LAST *vb.* (to survive, to endure) țân, șed; (to ~ for a long time) fturséscu || ALR 783: țăn; (to continue, to go on, as of rain) țâne 3 *sg* (lit. 'holds'), PARALLELE 135

LAST *adv.* tu coádă, tu sóne

LAST NAME *s.* || paranúmă, 240

LATCH *s.* (as in a door or gate) clápă

LATCH *vb.* acăt

LATCHET *s.* báir, trușínă; (sandal strap) nujítă

LATE *adj.* (after the usual or proper time) amânát, târdu, -rdă, -rdzâ, -rde; ntărdát; târ(d)zâu, -âie, *m/f pl* -âi; (of a dead person) lirtát, dum-lirtát; **your ~ grandmother** dumlirtáta di mǎta; **to be too ~ in the field** ~ arămân ca gălína údă

LATE *adv.* târdzâu; also: amânát, ntárdú, pára-oáră, paráură, șintít; **He is ~** Nu lu áre or Nu-și lu-áre; **She is ~** Nu u áre or Nu-și u-áre; **to be ~** ♥amân, ntărdédz; **Why are you ~?** Țe amânăși? **I am ~ because they put me off** Ñ-amânái că ñ-mi-amânără; **We will be back ~** Vai amnām s-yiním → BE TOO ~ IN THE FIELD

LATECOMER *s.* amânătór

LATER *adv.* ma năpói, ma nclo

LATH *s.* șíndră, pitávră, pitráye; (thin board) apélă; **as thin as a ~** (of people) slăghít ca hilán

LATHE *s.* strug || Prv: zmilárie, CL 264

LATHER

LATHER s. spúrnă → FOAM; (dither) hórhut, hirbeáre, heárbire

LATIN s. (language) latineásca; adj. lătinéscu, -ească

LATISH IN THE DAY adv. di cătră seárá

LATRINE s. ișitór; also: căcăstoáre, Grb: căcăriu; căcătór, chinéfe, chișitór, halé, hríe, muștiréche

LATTEN s. (tinplate) pafíl

LATTICE s. cángnil

LAUD s. (praise) alávdă

LAUD vb. (to praise) valávdú, váltu

LAUGH s. arăs → LAUGHTER

LAUGH vb. v(a)râd, aríd (→ § 32); ~ oneself to death arâd di mi lișín → SHRIEK WITH LAUGHTER

LAUGH UP ONE'S BEARD / SLEEVE vb. arâd pri su mustăt

LAUGHINGLY adv cu arâdeáre

LAUGHING-STOCK s. rizíle, bașúrlu a hoárălei, șúpirlu a li étă, șúpirlu a lúmilei, măsároáña a lúmilei || DIARO 111: arizí-li, chipazé; He/she. is everybody's ~ eásti ti curóidhu

LAUGHTER s. arăs, arăsut, arâdeáre; burst of ~ cachín → SHRIEK WITH ~

LAUNCH vb. (to start) nchiséscu, purnéscu; to ~ out into u bag tu or u bag pri

LAUREL s. bot. lávru, dáfnu, dáfin; (leaf) dáf(i)nă, váie

LAUREL BRANCH s. váie

LAVENDER WATER s. livándă

LAVISH adj. (abundant) bólcu, -lți, -lțe; chíhtră invar.; (generous) cuvurdhă; giúmértu, -rtă, -rțâ, -rte || (bestowing profusely) CUNIA 261: aspărgătór

LAVISHLY adv. bólcu, chíhtră

LAW s. nom, zacóñu, zayón; Ohr: obs. leádze → TAKE THE ~

LAWSUIT s. ayuyíe, críse, giudicátă || Cru: dăvíe, GOLAB 211

LAWYER s. avucát, dhichiyór

LAX adj. (slack, loose, as of a belt) distrés; (having loose bowels) căcătós; cufurít, cufuyeár, cufiryíós, cufurós

LAXATIVE s. cathártic, chiníse, chinitcó

LAY adj. (secular) cuzmicán, -áñ; laicó, m pl -cádz

LAY vb. vapún; I laid my head on the pillow Ñ-apúș cáplu pri căpităñu; (as: to ~ the table; also of falling snow) vástérnu; vtíndu; She shows up wherever a table is laid Iu-i meása teásă,

na-u ş nâsă! [naũ şnâ•să]

LAY A BET vb. mi acăt cu băste

LAY A PLOT vb. cruéscu ună căpăne, plitéscu mplititúrá

LAY A SNARE vb. bag stăpínță → SET A TRAP

LAY A WAGER vb. → LAY A BET

LAY BARE vb. ▼guléscu → STRIP

LAY BLAME ON SMB. vb. arúc biléia pri, arúc fáia pri

LAY BY vb. icunumiséscu

LAY DOWN ONE'S ARMS vb. dipún ármile || (command) Bâgăt ármili-n-pádi! DIARO 370

LAY DOWN EVERYTHING vb. (to sacrifice) ñ-víndu luñína

LAY DOWN ONE'S LIFE vb. mi fac curbáne, cad curbáne

LAY EGGS vb. fet oáúă; **Doves - many times a year** Porúnghil' feátă múlte ori tru an

LAY HOLD OF vb. (to seize) ▼acăt

LAY IN A STOCK FOR WINTER vb. (of food) bag arnátic

LAY ONE'S HANDS (UP) ON vb. (to catch, to capture) bag mână pi

LAY SMTH. AT SMB.'S DOOR vb. (to attribute, to blame) arúc biléia pri, arúc fáia pri

LAY THE FOUNDATION / CORNER-STONE OF vb. bag par, thimil'uséscu

LAY THE TABLE vb. bag meása, ▼ndreg meása

LAY TO HEART vb. ▼amărédz, bag mără → TAKE TO HEART

LAY WASTE vb. şcretuéscu → DEVASTATE

LAYER s. strat; (as of wool) dhíplă; (~ in a pie) pétur; (~ of earth, of stones) arádhă; (~ of snow, of hackled wool) (a)pálă; **Snow began to fall abundantly** Neáuá loa s-cádă pále, pále; (~ of snow) plásă

LAYING s. (of eggs) uuáre [u•űá•ri], uáre [u•á•ri]

LAYMAN s. cuzmián, laicó

LAYOFF s. scărchíre, ni-lúcru

LAYOUT s. (arrangement) arádhă; (order) nizáme

LAZE vb. ñ-angreácă

LAZINESS s. leáne, timbilâche

LAZY adj linăvós (and lină-); also: acămát, (a)durñít, adhú-liftu, ambuťós, angricós, ápract, áprahtu, armăsátór, blanés, cacavátră, cinúşi-bibilár, cioáre tu cinúşe, ciumagará, pl ciu-mágarañ; ciúşe m, ciúşañ pl; cúmban, edéc, haileás, hăileán, haín, hăín, haramulái, pl haramuláiañ; linós, muláşcu, ni-adu-

LAZYBONES

chít, prăhár, tăvlâmbă *m*, tăvlâmboăne *f*; timbél, tíndu-yómar; (~ woman) vacareásă || BASME 512: áyru-cúmban || **Cru**: iavaşlí *m*, iavaşloăne *f*, GOLAB 223; **G, P**: haileáz, SarD 27; **Mul**: dângău; **Gra**, **Grăm**, **Hor**: dimbél; **Fal**: linuvós, B-ARCH 251 || STERGHIU 28: linós

LAZYBONES *s.* timbél → **LAZY**

LEAD *s.* (metal) mulív, mulíve, plúmbu || ALIA 33 (rare) plúmbu; **Pur**: mulíf, **Grăm**: mulíd, B-ARCH 33

LEAD *vb.* (to cover or treat with lead) mulidhuséscu

LEAD *vb.* (to take, to bring) duc, ambáir; (of a road) vacát, ▼apúc, 1au; (to conduct, as a hora) ▼(a)pórtu; (to run in a specific direction) ies, aor. i(n)şii or i(n)şái; **This path ~s to the river** Călea aéstă iáse la arâu; (to be ahead, as in a contest or a game) éscu tu câp || (to command, to teach, to care for) am tu mână, DIARO 284; (to lay one's will on smb.) trag di náre, BATSARIA 25

LEAD A DISORDERLY LIFE *vb.* ▼distórcu, ▼dişút → **BECOME DISSOLUTE**

LEAD A HAND-TO-MOUTH EXISTENCE *vb.* bat tãmbărălu

LEAD ASTRAY *vb.* (to set at fault) fac buzgúne

LEAD AWAY IN CHAINS *vb.* (to take prisoner) 1au sclav

LEAD A WONDERFUL LIFE *vb.* trag nă bánă ca di amirádz

LEAD IN *vb.* ▼bag

LEAD SMB. A MERRY CHASE *vb.* joc pi tãpsie, ancáltu şi discáltu

LEAD SMB. BY THE NOSE *vb.* trag di nări

LEAD SMB. INTO A FIGHT *vb.* 1-gioc únă hunére

LEAD SMB. IN(TO) THE RIGHT WAY *vb.* adúc pri căle driptátică

LEADER *s.* (boss) ma máre, cap; câp, pl câpi and câchi; seíz; **Who is your ~?** Voi cari avét cap? **The ~ should drink first** Prótlu bea câplu; (in some games) múmă; **This game implies a ~** Gióclu a-éstu şi-áre múmă || **Cru**: (~ of a guerrilla detachment) vuivodă, GOLAB 259

LEAF *s.* frúndză (and frúnză), frândză; (dead, dry ~) şumcă → **PUT ON LEAVES** || **Clís**, **Gra**: fréndză, B-ARCH 45

LEAF *vb.* (as of trees) nfrundzăscu

LEAFY *adj.* frândzós, -oásă

LEAK *s.* (hole) gúvă; (crack) cripitúra, firídhă

LEAK *vb.* cur, ascáp

LEAKAGE *s.* (loss, waste) fírá

LEAN *adj.* s(c)lab; (of meat) mácru, amágru → **BECOME ~**

LEAN vb. ▽arádzim, arádzâm, ▽(a)ndoápăr, ▽(a)ndoápir, ▽ândúper, ▽andúpur, ▽andrupășcu, ▽acumbusescu, ▽acumsescu; to ~ on one's elbow mi ndoápăr pri únlu cod

LEAP s. (a)săltăre

LEAP adj. (~ year) viséct, m pl -cțâ

LEAP FOR JOY vb. (a)sáltu di hroa || BASME 430: joc pri únlu cior

LEAP OVER vb. antrisár (and andri-), astrisár

LEARN vb. (to find out) ▽áflu, ľau di hăbăre, veț, (a)nvêț; ~ how to read and write ▽nvêț cărte

LEARNED adj. nvițât, știút; the ~ s. iliumáie f sg, iliumăi pl

LEARNING s. (knowledge, education) nvițătúrá, yrámote f pl; cunoăștire, cunușteare

LEASE s. báltu; (of horses) ayuyi(p)síree || (of land) Peș: igi-áre, CL 255

LEASE vb. (of horses) ayuyi(p)sescu

LEASH s. cureáuă, N: curáo

LEAST → AT LEAST

LEATHER s. mișíne, misíne, cheále

LEATHER BOTTLE s. útre → SATCHEL

LEAVE s. (authorized absence) pápse, pl păpsuri; to take one's ~ alás sănătáte → TAKE ~

LEAVE vb. (to depart) ▽duc, fug, nchiséscu, mi trag, ñ-ľau óclíľ (di-acló), litescu, (rare) ▽plec; u adún (coáda), u frângu; (to cause or allow to be or remain in a specified condition) ▽(a)lás || fac; Which way did he ~? Cătră iu feáțe? BASME 427; STERGHIU 4, CUVATA 4: ñ-ľau calea

LEAVE A LEGACY TO SMB. vb. (to bequeath) ľ-alás dhyeátă

LEAVE ALONE vb. dau bánă, (a)lás (tu síyă); He did not leave me alone even for a second Nu-ñ da bánă un minút; ~ me alone, mother! Lásă-ñ-me, dádo! || CUVATA 15: lu-alás arăhátı

LEAVE A MESSAGE vb. || BASME 6: ľ-alás zbor

LEAVE (FAR) BEHIND vb. ľau loc múltu

LEAVE IN PEACE vb. → LEAVE ALONE

LEAVE NO STONE UNTURNED vb. tórnu lóclu anápudha; (to do all in one's power) mi fac páde

LEAVE ON SMB.'S CARE / RESPONSIBILITY vb. (of an unpleasant task) ți lo-alás pri zvércă-ți (lit. 'I am leaving him / it on

LEAVE

your nape'), PARALLELE 135

LEAVE SMB. PENNILESS vb. (as at cards) (a)fuléscu (di parádz)

LEAVEN s. (yeast) maiáúă, măiáúă [-iá-]

LEAVEN vb. (to prepare dough) aprínd aluát; mpárlíg

LEAVE-TAKING s. dúcă → DEPARTURE; (farewell) cále-ambár

LEAVING BEHIND s. antreáţire, astreáţire

LEAVINGS s. armăsătúrá

LECHER s. futeái, pl futeáiañ

LECHERY s. curvărisíre; to indulge in ~ curvăriséscu

LECTURE s. (reproof) zăvráche, zbárdhu

LECTURE vb. (to scold) culimbiséscu

LEECH s. zool. avdhélă, arveáuă, arvélă; G: pihávíţă; piuvíţă, sulíúcă, (rare) sulúche) || TULLIU 55: arveálă; GSus: dvélă

LEEK s. bot. preaş, praş, preas; head of a leek bărbútă di praş
→ EAT THE ~

LEER s. mutrită

LEERY adj. || PC: cu pripús

LEES s. ţípură → DREGS

LEFT adj. (a)stângu, -ngă, -ndzi, -ndze; to the ~ astânga, nastânga; on the ~ hand side la stânga, a stânga, di nastânga

LEFT (part. of LEAVE) armás; ~ in the basket (disappointed, loser) (armás) ca gălína údă; (armás) ca Sultána cu ucălu

LEFT EYE s. astângul

LEFT HAND s. astânga

LEFT-HAND adj. → LEFT; on the ~ side la stânga, a stânga, di nastânga

LEFT-HANDED adj. astângu; stângáciu, stângár, vâncu (and vâncu, vângu); zérvu, -rvă, -ryi, -rve

LEFTOVER s. armăsătúrá, (a)réstu

LEFTWARD(S) adv. nastânga, astânga

LEG s. cior, ciciór, ciuciór; S, P: chiciór; dim. ciuciurús; ciun, ciúciul, pl ciúce or ciúciule; derog. chilúnghe; I'll break your legs! Va-ţ frângu chilúnghea! (of a child or animal) pătă; (of trousers) sfrágan, pudhunár → BE ON ONE'S LAST ~S || (of pants) Peş: pădhănăre, CL 258

LEGENDARY MAN s. (in folklore) şóşe, m pl şóşean

LEGION s. (multitude); their name is ~ ~ ca sprúna ş-ca arína; (múltă m pl, multe f, n pl) câte steále (lit. 'like stars'); ñil'

LEGITIMATELY

di ñil' (lit. 'thousands of thousands')

LEGITIMATELY adv. driptátic, driptátică

LEGUME s. → VEGETABLE

LEISURE s. zaharéñ f pl

LEISURELY adj., adv. pri-agálea

LEMON s. limón, limóñe || **Cru**: limoáñe, GOLAB 232

LEMON TREE s. chíttru, limóñu, limuñéu

LEMONADE s. limunádhă

LEMONADE MAN s. limun(ă)gí

LEMON-COLORED adj. limuniş

LEND vb. ▼mprumút, ▼mprumutédz (and mbru-), mprămutédz

LEND WINGS TO vb. dau vímtu (lit. 'to give wind')

LEND WITH INTEREST vb. tuchiséscu

LENDING WITH INTEREST s. tuchisíre

LENGTH s. lundzíme, lundzeáme

LENGTHEN vb. ▼lundzéscu, spirlundzéscu

LENGTHENING s. spirlundzíre, lundzíre

LENGTHWISE adv. di-a-lúngului

LENIENCY s. imireátă, imiráme

LENIENT adj. ímir, yeavášcu, ayálnic

LENT s. câşleágă, pl câşlédzi and câşleádze; cārleágă (or cār-)

LENTIL s. bot. línite (and línide), fáo, fáuă

LENTISK s. (mastic tree) măstícă, măstíhe

LEPER s. med. lépră; (of a person) cāsidgeár

LEPROSY s. lépră

LEPROUS adj liprós, cāsidgeár

LESION s. (a)rănă

LESS adv. nghios

LESS prep. fără, fără, făr-di

-LESS fără de, făr-de; **waterless valley** vále fără di apă

LESSEN vb. ▼ñicşurédz → DIMINISH

LESSENING s. mpuţănăre (and mbu-), psănăre, psăníre, discreáš-tire, hirisíre, ñicşurăre, ñicurăre, ñicuráme, scădeăre, şcurti-căre, şcurtare

LESSON s. (at school) máthimă, pl mathímate; (harsh reprimand) ibréte; to get a (good) ~ ▼nveţ mînte, dipún mînte

LEST cj. tra s-nu (+ vb), s-nu (+ vb); ~ he remain ignorant
s-nu armănă órpu || HRISTU 27: ta s-nu vârsăm sândzi 'lest we shed

LET

blood'

LET vb. (to allow; to leave) alás; ~ my puppy alone! Alásă-ñ cățălu tu síyă! (to rent, to lease a house, etc.) ▼acăț; **Have you ~ a house?** Acățăt cásă? || **Let him / her come!** Las-yínă! PARALLELE

144

LET DOWN vb. (to lower) ▼dipún; (as of a belt) sălghéscu

LET DROP vb. (to throw off) ▼aleápid

LET GO vb. ▼sărgléscu; **The emperor let them go** Âl' sărglí ami-rălu

LET IN vb. (to give entrance) (a)dhixéscu (and adi-)

LET IT BE as, ási → ALL RIGHT and SO BE IT

LET KNOW vb. dau hăbăre, pitrec hăbăre, dau tu šteare, gréscu, plirufuriséscu, plirufurséscu; **Let them know** Dă-le hăbăre; **Let me know** Grea-ñ (lit. 'speak to me')

LET LOOSE vb. l'-dau díra, sălghéscu

LET OFF HOT AIR vb. zburăscu goále

LET ON vb. (to reveal, to admit) ▼aspún; (to pretend) mi fac (că), mi prifác (că)

LET OUT vb. (to free) dau cále; (as of a coat) ▼lărdzéscu

LET'S să, s-, háide or áide (să, s + vb.); ai, lási si, las, ştu-cará; **Let's turn back!** Lási si ni turnăm! **Let's go!** şpóru! || **Let's eat!** a z mănćăm, RĚCATAS 36

LET SLIP vb. (as of one's long hair) sălăghéscu, sălghéscu

LET SMB. GO TO HELL vb. || 2 sg imper. (with reference to a third person) Scoáte-l' óclil'! BASME 231

LETTER s. (sign) yrámă; (written message) cárte, pistulíe, scriitoáre, scriitúrá; (any written text) lăile f pl def

LETTUCE s. bot. lăptúcă, yilătídhă, cuştavár, guştevár; (a poisonous variety) pil'

LETUP s. (respite) aryíe, oáră, lişuráre

LEV s. || BELIMACE 116: lev; 100: pl. lévañ

LEVANTINE adj. and s. anatolít, anadulíš

LEEVE s. (as for preventing flooding) dhési f, próhumă

LEVEL adj. (flat, plain) buimátcu, -tcă, -tţi, tţe; íschíu

LEVEL vb. ▼ischédz; **We are ~ing the ground** Ischém lóclu

LEVELHEADED adj. aştirnút; cu sicáră n cap (→ INTELLIGENCE)

LEVELING s. ischeáre

LEVER s. (wooden) yeádham m; (in a loom) zănóz, zunóz

LEVITY

LEVITY s. lişuráme, fuscălíthrá

LEVY vb. (to ~ a tax on smb.) arúc dátul; (to ~ a fine) glubu-
éscu, glubéscu

LEVY A DISTRAINT vb. (to seize and hold property) fac sucréstu

LEVY A TITHE UPON SMB. vb. (a)ghismédz, (a)ghízmédz

LEVY WAR AGAINST/ON vb. ▼apulimséscu

LEWD adj. dişuţât, azdisít

LEWDNESS s. dişuţâre

LEXICON s. lexicó

LIAISON s. (link) ligătúrá

LIAR adj. and s. minciunós; also: bişinós, ialangíu, yealangíu,
pséftu, m pl -fţâ; psimateár

LIBEL vb. zburăscu, cacuzburăscu || (to set a rumor about) scot
cântic (lit. 'to launch a song'), PARALLELE 139

LIBERAL adj. (large) filótim; (~ in giving) sălghít → GENEROUS

LIBERATE vb. elefthiriséscu, dau díra, ▼apulséscu, ▼sălăghéscu
|| CUNIA 99: dau căle

LIBERATION s. elefthirusíre, sălăghíre

LIBERTINE s. puşt(e)ână f.

LIBERTINE adj. curvár

LIBERTINISM s. birbăntlâche, sălâne

LIBERTY s. ilifthiríe, huriéte, N: slobodíe

LIBIDINOUS adj. azdisít, dişuţât

LIBRA s. astr. Látură (DDA is hesitant about this term)

LIBRARY s. vivliutíche

LICENTIOUS adj. → LEWD

LICENTIOUSNESS s. dişuţâre

LICK vb. ▼(a)língu (→ § 32); to ~ smb.'s coat (to give a beat-
ing) âl' cruéscu un sumár, lí úmflu sămárlu, lí-u íntu; imper. 2
sg: Íntă-lí-u! → BEAT; (to defeat) azvíngu; (to run) → AS HARD AS
ONE CAN ~

LICKETY-SPLIT adv. ca curşúmlu

LICKING s. (a)lindzeáre, (a)líndzire

LID s. (as on a pot) căpáche, sústă, tápă; CARAFOLI 82, 106:
(baking ~, Rom. ţest) găstru, yástru, găstur; ciriché

LIE s. (untruth) minciúnă, psémă, pl psémate; ialáne, yealáne,
bişíñ di cuc; coll. mingiunáme || big ~ minciúnă groásă; minciúnă
di la háni (lit. 'a lie from the inn'), BASME 100; minciúñ cu

LIE

coádi pl (lit. 'lies with tails'), DIARO 267

LIE vb. (to tell lies) (a)minciunédz;; mác chétrí (lit. 'to eat stones'), u-mpeátic (minciúna) (lit. 'to patch it, to patch a lie', cruéscu nă minciúnă; **I didn't ~ to him** Nu lu am minciunătă || trag nă minciúnă, BASME 79; **C'ís, Els, LvO, Vil**, etc. (3 sg): dzâți minciúñ; **An, Na:** dzâc psémata (passim: psémate, psémati); **Kat:** (3 sg) arídi; **Rod:** minciuneášti (3 sg), B-ARCH 247; **He tells big ~s** Tále groáse (lit. 'He cuts big ones'), PARALLELE 150

LIE vb. (to be or stay at rest, to remain) dzac (and zac); hiu amplátea; **All the dead ~ in the black earth** Tuț astéșlí dzac tu láia țără; (to ~ heavy) ▼(a)ngréc

LIE DOWN vb. ▼apún, ▼bag, ▼cúlcu, ȳau vilénza dípla; **The bride had just lain down** Nveášta cât-cât si-apúse || **Cru:** mi bag, GOLAB 207

LIE FLAT ON ONE'S BELLY vb. mi tínu pri dínțâ, mi tínu mpáde || mi bag pi dínțâ, DIARO 321

LIE HEAVY ON THE STOMACH vb. (as of unbaked bread) ñ-cáde greu tu stumáhe, ñ-cáde pluvúc tu stumáhe

LIE IN AMBUSH vb. limiryiséscu, limirséscu, pândixéscu

LIE IN STORE FOR ONE vb. impers. 3 sg: mi adástă

LIE IN WAIT FOR vb. → **LIE IN AMBUSH**

LIFE s. bánă; yeátă or gheátă; trec or treácă; zuíe; (way of living) bănátă; (difficult ~ abroad) curbițâle → **COME TO ~**; **ES-CAPE WITH ~ AND LIMB**

LIFELESS adj. → **DEAD**

LIFE-RESTORING WATER s. (in tales) apă di bánă, apă yíe, apă yíe fără moárte, apă yíe athanátă

LIFETIME s. || MERCA 14: bănátic

LIFT s. mutăre

LIFT vb. ▼mut nsus, ▼scol, ▼análțu

LIFTED adj. mutát, mtat

LIFTING s. mutăre, mtăre, anălțăre, sculăre

LIGATE vb. (to tie, to bind) ▼leg

LIGHT s. (illumination) lumínă or luñínă; videálă, **S:** féxă; **The lamp was giving a lot of ~** Lámpa dideá nă máre videálă || **F:** fosă, HRISTU 37, 151 → **BRING TO ~**, **COME TO ~**

LIGHT adj. (not heavy) lișór, nișór, ñișór, ñicșór

LIGHT vb. ▼apríndu, árdú; **The tapers are lit** Lumbárdzâle árdú;

LIGHT

(to shed light) luñinédz; **to light** (to start) a fire ancúñu (and angúñu); **They lit a cigarette** Anguñără câte únă țiyără

LIGHT OUT vb. li tindu → BOLT

LIGHTEN vb. (to relieve of a burden, to become lighter) lișu-rédz, vñișurédz

LIGHTEN vb. (to give off flashes of lightning) 3 sg: (si) ascápiră, (si) fúldziră, sfúldziră, sfúlgură, || ALIA 15: astrăp-seăște

LIGHTENING s. (alleviation) lișuráre (and l'i-), lișuráme (and l'i-), ñișuráme

LIGHTHEARTED adj. hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe; hăriós

LIGHTHEARTEDNESS s. zburdălipsire

LIGHTHOUSE s. far

LIGHTING UP s. (illumination) luñináre

LIGHTLY adv. lișór, licșór

LIGHT-MINDED adj. l'-asboáiră mîntea

LIGHTNESS s. lișureăță, lișuráme → LIGHTENING

LIGHTNING s. sfúldzir, sfúlgur, sfúlgur, sfúlgure, fuldziráre, sfúldziráre; also: chícută, gărít, găríș, ghirít, rufé, rufeáuă; (a)rufée, rófche, strâpie, vol || ALIA 13: ascăpiráre, astrăpí, scăpiră, strapóval, strapovál; **Prv**: străpoválă, CL 261

LIGHTNING adj. (extremely fast) ca curșúmlu adj. and adv.

LIGHTNING BUG s. licuríciu → FIREFLY

LIGHTS s. anat. plămúnă → LUNG

LIGHTSOME adj. (nimble) sárpit; (cheerful) hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe

LIKE adj. → ALIKE

LIKE vb. varăsésescu (and arâ-), varisésescu, ñ-ínră tu óclú; obs. ñ-pláti; **He does not ~ anything** Țivá nu-șí ariseăște; **Let her marry the fellow she ~s** Pri carí gióne și-arășeăște, pri ațél nășă si-și lu l'a || (of food) ñ-si mắcă; **The old man ~ed the pie very much** Aúslui ál' si mắcă múltu píta, BASME 29 || ALR 1641: **We don't like this wine** Noi nu-l vrem yínlu; ALR 1649: **They like roast beef** Alór lă e búnă fríptă cárne

LIKE prep. ca; **He speaks ~ a prophet** Zburăște ca prófit; ~ everybody else (i.e., normal) ca tútă éta; ~ master ~ man Ahtáre stână, ahtáre caș; Ahtáre picurár, ahtări cắñ; Spróti cap și cắ-ciútlă || DIARO 285: dúpă om ș-mulárea

LIKE

LIKE *cj.* ca, cum; cât || **HRISTU 1: a boulder ~ a house** nă schimbă cât ună casă

LIKE MASTER, LIKE MAN → **LIKE** *prep.*

LIKENESS *s.* uidie, uidisire, uidizmă

LIKING *s.* (preference) prutimise; (pleasure) arăsire, arisire

LILAC *s. bot.* lilă, ghiurghiuván, argaván, argăván, arguván

LILIPUTIAN *adj.* (tiny) ñicáz, ñicázán, ñicázíc

LILY *s. bot.* crin, zâmbác, zambác, zâmbacă

LIMB *s.* hălâte, pl hălăt; mădulár, mudulár → **ESCAPE WITH LIFE**

AND ~

LIMBECK *s.* lâmbíc

LIMBER *adj.* jílav, -vă, -yĩ, -ve

LIME *s.* (mineral) (a)zvéste, cälchére, hălchére; **slaked ~** azvéste asteásă; **quicklime** azvéste ni-asteásă || **Peş:** azvéstre, CL 38

LIME *vb.* (to paint walls with lime) azvistuésu

LIME-BURNER *s.* azvistár

LIME-DEALER *s.* || zvistár, CL 269

LIME KILN *s.* azvistăreáuă

LIMITATION *s.* piriurizmó [pi•ri•u•riz•mó], piriurisiré [•ri•u]; aprea-adunătúra

LIMIT *s.* (boundary) sémte, márdzină, márdzine, **Grb:** mărne || (city limit) **Cru:** sinúr, GOLAB 248

LIMIT *vb.* vpiriursésu [•ri•ur•], vapreadún

LIMITED *adj.* (narrow-minded) şcret, f şcrétă (sic) → **STUPID**

LIMP *s.* şclupicăre

LIMP *adj.* (weary) curmát; (weak, infirm) vlângu, s(c)lab

LIMP *vb.* şclóápic

LIMPID *adj.* lánghir, lăvără invar; lăyărós, límpide, límbit, límbid → **CLEAR**

LIMPIDITY *s.* dizlăcitúra

LIMPING *s.* şclupáre, şclupicăre

LIMPING *adj.* tupál

LIMPING ALONG *adv.* túpătă-túpătă → **HOBBLING ALONG**

LIMPINGLY *adv.* várai-vára; şlupicânda, şclupicânda

LINDEN FLOWER *s.* filureáuă

LINDEN FLOWER INFUSION *s.* filureáuă

LINDEN-TREE *s.* tiľu, lípă; ~ grove or forest filureáuă

LINE

LINE s. (device for catching fish) anghístru, grip, yrip, úñiță, vlac; (a rank of people) sireáúă

LINE s. (verse) stih

LINE vb. (a garment, etc.) astăruséscu, căplădiséscu || ALR 528: bag astáre; DIARO 202: dhipluséscu

LINEAGE s. (descent): of princely ~ ciciór di scámmu (lit. 'leg of chair, leg of throne')

LINED adj. (as of a garment) astărusít, căplădisít

LINEN s. pândză; a piece of ~ pândzătúrá; (~ for jackets) cundoándir || (sheet) **Gop**: ciarșáfe, GOLAB 210

LINEN DEALER s. pândzár, trâmbâgí

LINGER vb. șed, hălândărăescu, ntărdédz, putridzăescu; All day long he ~ed indoors N cásă putridzá dzúua tútă

LINING s. căplădisíre, astărusíre; (part of a garment) astáre

LINK s. (in a chain) cinghélú || **Peș**: alcă, pl alcăț, CL 36

LINT s. scámă

LION s. aslán, arslán; lúnár, lundár || **Peș**: arăslán, CL 37

LIONESS s. aslână || **Peș**: arăslână, CL 37

LIP s. búdză, N: búzá || ALIA 157: budzínă → BITE ONE'S ~S; CURL ONE'S ~S

LIONHEARTED adj. inimárcu, -rcă, -rți, -rțe; 3 sg impers: ñ-țâ-ne || CUNIA 72: curajlí

LIQUID FOOD s. (soup, tea, etc.) mulítúrá

LIQUOR s. (a)răchíe → BRANDY

LIRA s. (former gold Turkish coin) líră, rílă

LISP vb. bândurédz, gugurédz, gonghiuséscu

LISTEN vb. ▼ascúltu, ñ-bag uréclă, ▼acúmpăr; ▼ávdu; Do not speak; just ~! Tíne nu zburá, acúmpără!; lău di ureáclă (or di uréclă) Listen! Si loăță di uréclă! (before announcing pleasant news) Sihăríche! ~ to me, woman! Ávdzâ-mi, muláre! || HRISTU 29: Girls should ~ more and talk less fetili lipsești mamult s-avdă și puțanu s greastă || BELIMACE 68: listen to me! ascúltă míne!

LISTENING s. ascultáre

LISTLESS adj. (spiritless) mólav, -vă, -ví (sic!), -ve

LISTLESSNESS s. anuștăre, curmáre

LITANY s. litáníe

LITERACY s. ștíre

LITERATE s. and adj. nvítát, știút, loyiortát

LITHE

LITHE adj. ascuturát → **SLENDER**

LITHE SOME adj. sárpit

LITIGATION s. daravéră

LITTER vb. (to give birth to puppies, etc.) ▼fet; (to strew with litter) aşternu; (to scatter about) ▼aruvérsu, ▼arăspândéscu

LITTLE adj. and adv. niscântu (and niscându), născântu; **after a ~ while** după niscântă oară; **We boiled a ~ wheat** Heársim niscântu grân; niheámăță, niheámăză; **Do you want a ~ water?** Vrei năheámăță apă? nătheámă, nifeámă; **Give me a ~ help!** Agiútă-ñ năfeámă! *dim.* himăzíc; **Please look at us a ~!** Ia mutríť niheám la noi!; **very ~** cât tră yitríe, cât ghitrúşca, cât chípita di ac; **in a ~ while** după niheámăză; nănghídhă, un hir, puťân, pťân, psân, nichícuşe; **~ by ~** câte puťân, părălâche; **too ~** nichícăză || **~ by ~** anárga, pe-anárga, BASME 68, 214, 343; ALR 1488: chícută di chícută

LITTLE BEAR s. astr. || Ūrsa aťeă Ńícă, Gălinúşa, Clócea cu şásiľi pul' DIARO 176

LITTLE FINGER s. (pinkie) dziditíc, dzidzitíc

LITTLENESS s. psânăme

LITTORAL s. (shore) mal, mázdă, márdzină di amáre

LIVE adj. (vivid, vigorous, quick) aghíu, ayíu

LIVE vb. bănédz (and bâ-), l'-u trec, adíľu; **How do you ~?** Cum l'-u treťi? **What a life we've ~ed!** Țe băná avém tricútă! (to dwell) stau, şed, cătichiséscu; **Where do you ~?** Iu şidét?

LIVE AT SMB.'S EXPENSE vb. ▼mărşuséscu

LIVE COALS s. sprúnă, N: spúr(n)ă; coll. sprunáme

LIVE IN CLOVER vb. huzuripséscu, trec béica, trec biíăşte, bănédz ca dzúua ȝea álbă, bănédz tu bihulíche, u duc cu căciúla scoásă, u trag chióşea dumneáşte || trec ca dzúua ȝea álbă, BASME 177

LIVE IN POVERTY vb. cacurizipséscu

LIVE TO SEE vb. ñ-u apúc; *imprec.* **May you not live to see tomorrow!** S nu-ť apúťi!

LIVELINESS s. sirtlâche, sârbislâche, sârpislâche, sârpiťâl'e, spírtu, şpírtu

LIVELY adj. spírtu invar. → **SPIRITED, INTELLIGENT**

LIVER s. hicát n, pl hicáte; ihcát m, ihcát pl; ipát || Also: hicát laiú, ithcát, ALIA 181

LIVESTOCK s. (seen as wealth) tutípută

LIVESTOCK

LIVESTOCK RAISING *s.* (of sheep) picurărlíche, picurăríle, picurărátă, picurlíche

LIVID *adj.* púhav, prú-, brú-; (livid and swollen) bútcav, *m* pl -cayí, *f* pl -cave; (as by bruising) vínit, víñit; siñicát; (ashen) măsinát; (enraged) inătusít || **Peş:** bútcáf, *cl* 40

LIVING *s.* (being alive) bănăre; (way of ~) bănătă

LIVING *adj.* yiu, ghiu; **still alive** (of a person at death's door but able to speak) cu gúřă (*lit.* 'with mouth')

LIZARD *s.* gúştir, gúştur, guşturítă, ciupilăr, ciupulăr

LOAD *s.* furtíe, ncărcătúřă, sárţină, sálţină; (half a load on a horse) sárţă, déngă, *pl* déngħi; déngħie, *pl* déngħiuri

LOAD *vb.* vncărcu; **to ~ on one's back** ncarc pri plătări; úmplu; vfurtusescu; (to overwhelm, as with gifts) vngleg; **They ~ed her with goodies** U-ngligără di muşutét; (of a gun) cărcu

LOADED *adj.* ncărcăt, ancărcăt, âncărcăt, mplin; (of a gun) umplút

LOADING *s.* ncărcăre

LOAF *s.* (of bread) cărveále; **G:** bâzdrâmă; cirécă, dérlic, sāmúnă, sāmúne, somúnă, sumúnă; (~ of white bread) frangiólă

LOAF *vb.* (to be idle) hălăndărescu, misúr steálile

LOAFER *s.* birdhúş, capisâz, gulimán, haihúí, haihúm, *pl* haihú-meañ; hulandăr, vagabóndu

LOAFING *s.* haileslíche → LAZINESS

LOAN *s.* mprumút, mbrumút; (making a loan) mprumutăre

LOAN SHARK *s.* zăráf, săráf

LOANSHARKING *s.* zărăflâche

LOATHE *vb.* (a)urăscu || **CUNIA:** am tu hásmă

LOATHSOME *adj.* blăstimát → DETESTABLE

LOBBY *s.* (of a house) ghizintíe, hăiátă

LOBE *s.* (of ear) lăpúşe, túřtur

LOBSTER *s.* (fresh-water ~) cávur, cávru; (salt-water ~) astacó, astahó

LOCATED: **to be ~** *vb.* cad; **Where is your village ~?** Cătră iu cá-de hoára a voăstră?

LOCATION *s.* (site, place, area) sémte

LOCK *s.* cătinăr, clăie; (built-in ~) brávă; (of hair) aráuă, avoálă, cilíe, ciulíe; cărcme, crácme *f* *pl*; țălúfră, țărúflă; zulúfe, *pl* zulúhi

LOCK

LOCK vb. bag tu clái [klá•i]; ▼nclíédz

LOCKED adj. ncíiát, âncíiát

LOCKING s. ncíiáre

LOCKSMITH s. câtnă

LOCUST s. ent. lăcústă; also: acrídhă, gălăgústă, gulucústă, gulugústă, carcaléc, scarcaléc, scarcalét, carculét, scarculét, **Gop**: scuculét || **ALIA** 125: bacác, bacacáchî, cărcălécî, scărcălî-
ță, cărcăléc, cicoăre, cicoără, sicoăre, dzăcoăre

LODGE s. (inn) hăne

LODGE vb. (shelter) ▼apreadún, ▼(a)próchiu, ▼așteptu, ▼cúlcu; (to thrust in) ▼bag, plântu, nhig; **She implored the old man to - her** ăl' pricădzú a aúșlui s-u apreadună n căsă; **Please, ~ me to-night!** Aprucheăț-mi aístă seără! or Aștiptăț-mi aéstă noapte!

LODGE A COMPLAINT vb. dau plângu (la), ▼plângu (la), arúc rgiu-hăle

LODGER s. → **TENANT**

LODGING EXPENSES s. hăñatic

LOFT s. (kind of attic) pótan, pótană

LOFTY adj. (arrogant) daítcu; (noble) chibár; (high, tall) a-náltu

LOFTINESS s. (self-esteem, dignity) cheaféte

LOG s. bucíne m, crăciún m

LOGGER s. (lumberman) chiristigí

LOGGERHEAD: at ~s pri cuțút or pri cemăună || pri(tu) cuțúte, **PARALLELE** 147 → **COME TO** ~S

LOIN s. anat. cârțioără, scârțioără; curțóřî f pl; șále f pl

LOITER vb. ▼misúr steálile (lit. 'to measure the stars')

LOITERER s. adună-vímtu (lit. 'wind-gatherer'); **G**: bașinghél; ciomagără m, ciomagărañ pl; haramufái, hăřămgí, hásca, hasca-nífur

LOLL vb. ▼(a)rădzim, ▼acubuséscu, ▼acumséscu

LOLL ABOUT vb. hălăndăréscu, misúr steálile

LONELY adj. irñíu, irñít

LONENESS s. singuráme, singureăță, singuritate

LONESOME adj. || singur ca cúclu, **BASME** 409 (lit. 'as lonesome as the cuckoo')

LONG adj. lúngu; (as of face) spirlungós, sprilúngu, spirlúngu; (as of smb.'s beard or hair) bran; (as of a road) dipărtós ||

LONG

(longer than normal) **Peş:** lungăvét, CL 255; **Av:** as ~ as cj únă te, BASME 502

LONG vb. (to yearn) *ñ-u dor and ñi-i dor* (tră, di, să)

LONG MAY YOU LIVE! || La mulți añ! L-añ mûltâ! Tră mulți añ!
Tr-añ mûltâ! PARALLELE 141

LONG SINCE adv. di mûltu doäre, mi l'a dórľu, ñi-alghescu ócl'íľ (tră), ñ-si alăcheáște ínima (di), plāngu di dor,
Í-trag dórľu; **We ~ for you very much** Mûltu nă-i dor tră voi; **I have a mother who is ~ing for me** Ñ-m nă múmă țe-ñ mi doäre → PINE

LONG adv. (for a long time) prilúngu

LONG LIVE! || ALR 1315: z-băneádză!

LONG-EARED adj. dānglăt, dānglínăt, uriclăt

LONGER adv. (temporal) cáma; **Will you wait for him any ~?** Va lu-aşteptă cáma?

LONG-HAIRED s. (as of a winter coat) flucăt, flucós

LONGING s. dor; **to feel a ~** mi l'a dórľu; (solitary painful ~) siclétă, săclétă

LONG-LEGGED adj. ciurligán; **G:** sprágăn

LONG-LIVED adj. lundzín

LOOK s. mu(n)trítă, m(u)tríre, ruítă; **He cast a ~ at the young man** și-arcă mutríta pi gióne || STERGHIU 3: mutrít n

LOOK vb. (to gaze at, to watch) mutréscu, mtréscu, muntréscu, mundréscu (→ § 32); ~ **here!** Mutreá ncoa! ~ **ahead!** Mutrea ghíne! (to ~ at oneself) vyilcéscu; ~ **in the mirror!** yilcíť-vă tu yilíe! vbruéscu, vbréscu; **It ~s like rain** Těrľu angreacă ca ti ploáie; (to seem) par, ampár || CUVATA 2: **she looked at me** mi mǎtrí → LOOK WELL

LOOK AFTER vb. (to take care of) cilistiséscu, cealăhtiséscu, cătāndiséscu, cāstighédz, frundiséscu, frundixéscu, trag; **We used to look after large flocks of sheep** Trădzeám uiríu mûltu

LOOK AROUND ONE vb. páscu di páturle părťă, ñ-páscu ócl'íľ di-varlíga

LOOK BLANK vb. l-háscu (d/o m sg), u háscu (d/o f sg)

LOOK DARKLY AT SMB. vb. mutréscu (mult) narău, mutréscu n ará-ulea

LOOK DOWN IN THE MOUTH vb. spíndzur năřile; (of smb.) cānda Í-si nicără cǎřăyíľe (or ghimííľe)

LOOK DOWN ON/UPON vb. cătăfroniséscu || CUNIA 90: atimuséscu

LOOK

LOOK FONDLY AT SMB. vb. sórbu, l'-fac óclíí' bǎcǎre (dúpǎ)

LOOK FOOLISH vb. armǎn ti arǎs (și pizuírǐ); arǎmǎn ca gǎlína údǎ

LOOK FOR vb. (to check, to seek) vved; **Look for it in your pocket!** Védzǎ-te n gépe!

LOOK FOR IT vb. (to be cruising for a bruising) u cáftu cu luminárea (lit. 'to search it with a candlelight')

LOOK GLUM vb. vñigurédz (la fǎțǎ)

LOOK LIKE vb. vundzescu, ñ-u adúc pri → RESEMBLE

LOOK OUT vb. am óclílu, am peána; **Look out!** Ái-țǎ mǐntea! Ái-țǎ óclílu! Ái-țǎ peána! Sacǎn! Angătán! Várda!

LOOK SAVAGELY vb. vayru-mutrésu

LOOK SMB. UP AND DOWN vb. mutrésu di la únglí pǎn la cap

LOOK WELL vb. am fǎțǎ búńǎ; **He does not** ~ Nu ǎre fǎțǎ búńǎ ||

DIARO 68: Íau mǔltǎ hǎri

LOOK WITH EAGER LONGING vb. || fac ǎntr-óclí, BASME 309

LOOKING AFTER s. (care) cǎștigǎre

LOOKING GLASS s. lǎyíe → MIRROR

LOOKOUT s. viglǎre, cumǎndǎrsíre → BE ON THE ~ FOR

LOOM s. arǎzbóiu, vǎlmént

LOONY adj. chirút → CRAZY

LOOP s. (of hair) || DIARO 271: cúțcu

LOOSE adj. (as of a belt) distrés, distrímtu, lǎrgu, sǎlǎghít, hábin; **to be ~ in the saddle** vb. (to be insecure) șuvǎescu

LOOSEN vb. (as a belt) distíngu; (a muscle, a bolt) alás, vdistríngu, lișurédz, sǎlghésu

LOOSENING s. distríndzire, sǎlǎghíre; (of a belt) distíndzire

LOOT s. alimúrá, yeáymǎ, iámǎ, prǎdǎ, spóľe

LOOT vb. fac ghénga, N: mprad → PLUNDER

LOP vb. (to cut off branches) scriștésu → TRIM

LOP vb. (of branches) vlǎstǎrusésu

LOPPING s. cǎlǎrsíre, clǎdhípsíre, scrǎștíre (a lumǎchilor), vlǎstǎrusíre

LOPSIDED adj. strǎmbu, m pl -ǎngھی, f pl -ǎmbe

LOQUACIOUS adj. zburyeǎrcu → TALKATIVE

LORD s. (God) Dómnu; (of the manor) celepíu, cilibí, (British nobleman) lórdhu

LORD IT OVER SMB. vb. mi úmflu → GIVE ONESELF AIRS

LORDLY

LORDLY adj. (proud) pitrít; cu cáplu n dzeánă; (haughty) da-ítcu; (proper and dignified) prímtu; (rich, aristocratic, as of a wedding party) cilnichéscu, dumnéscu, arhund(ich)éscu || **Cru:** ni-cuchiréscu, GOLAB 238; afindéscu, CARAFOLI 25

LORDLY adv. dumneăște, cu săltănăte, cu cáplu n dzeánă

LOQUACIOUS adj. zburycăric, -rcă, -rți, -rțe → TALKATIVE

LOSE vb. ▼scherdu, chérdu, ▼cher, mărít; to be losing (esp. of money) adăr yróslu zloătă; ~ **courage** ▼apilipséscu, chiutipséscu, ñ-cherdu curăilu, ñ-arăteăște bișina; ~ **hope** ▼apilipséscu

LOSE ONE'S BALANCE vb. (to lose one's self-possession) ▼pă-léscu

LOSE ONE'S HEAD vb. ▼schérdu, ▼chérdu mîntea, u-cher pusúla, ▼cilduséscu, cildiséscu, cictiséscu, cihtiséscu, ▼zurluséscu

LOSE ONE'S TEMPER vb. ñ-arsăre dzâfna → FLY INTO A TANTRUM

LOSE ONE'S WAY vb. ▼chérdu, ▼schérdu, ▼cher (or schérdu) călea, ▼dzăgădésu || mi cher, BASME 35

LOSE SIGHT OF vb. cher ditr-ócîi; not to lose sight of nu-ñ mut căștîga

LOSE SMB.'S TRAIL vb. l'-cher tórlu, l'-cher úrma

LOSE TRACK OF vb. ▼zăgădésu; In the house we don't lose track of anything Ân căsă nu nă si zăgădeăște țivă

LOSE WEIGHT vb. slăghéscu; (to become very thin) mi adăr iască

LOSER s., adj. zimñusít, zñisít

LOSS s. cheárdire, chirdăciúne, schirdeăre, dămă, gazépe, hătă-ie, zñie; (waste) fîră; (in some games: lost point) bis, bij, sumăr, zdărtă

LOST adj. (no longer owned or known) schirdút; (unable to find one's way) dzăgădít; ~ in thought minduí

LOT s. (destiny) soărte; (on deciding by chance) lahnó, G: lâhmă, lot, lóta, lotărie, scúrtă, șcúrtă, șcurtîță; to cast ~s arúc șcurtîța; The ~ fell upon her Lî cădzú șcurtîța a l'ei || CUVATA 4: such was her ~ ahătă-l' fu angrăsită → CAST ~S

LOT s. (quantity, usu. large) nă crímă di; lots of sumăreăuă → A LOT OF

LOTTERY s. lahnó → LOT

LOUD adj. (as of the voice) vârtós, -oăsă, silnăvós, -oăsă || HRISTU 52: aurrari analtă ('a ~ shout')

LOUDLY adv. cu boăte; The woman yelled ~ Mulărea zglí cu

LOUDMOUTHED

boáțe; pravatós, privatós, prâvatós, provatós || sănătós, BASME 427; HRISTU 43: cu boați mari

LOUDMOUTHED adj. ghiurultagí, *m pl* -geádz

LOUNGE vb. ▼șintéscu; (to gad about) alág sucăchile [su•kăk'•li]

LOUNGER *s.* durñit → LAZY

LOUNGING *s.* haileslíche → LAZINESS

LOUSE *s.* pidúcľu, bidúcľu, minciúșe, minciúș (and mingiúș); *G:* yeátru; coll. biducláme, minciușáme || **Peș: chicken** ~ șvélchi di gălínă, CL 261

LOUSY adj. 1. (poor) ápcu, *m pl* ápti, *f pl* ápte; próstih, páľu- (as in páľu-gălătă 'a lousy pail') || aclirát; a ~ year an aclirát, CL 36; ant. an berichitlăcu, CL 38 || 2. (infected with lice) piduclós, biduclós, biduclát, mbiduclát, lindinós, mingiúșát || **Amc:** mblínu di pidúcľi, SCHL 114

LOUT adj. cap di ghégan, muteái

LOVE *s.* vreäre; also: alughíre, ayápe, hicáte *pl*; sivdăe, sivdă, vilisíre; **The boy had a ~ for study** Ficiórlu aveá sivdălu a yrămatîlor; ~ **has no limits** Sivdăia nu áre márdzine; **Where is their passionate ~?** Iu sunt a lor hicáte? **They are in ~** S-vor → MAKE ~ TO SMB., BE IN ~ WITH

LOVE vb. voi, aor. vrui, part. vrut; am arán; **Tell me who you ~** Spúne-ñ cai ăn ț-ai arán; ▼ayăp(i)séscu, ▼ayăchipséscu, ▼alughéscu, alăghéscu; iron. L-voi ca neăua n sin (lit. 'I love him like snow in my bosom'); (to ~ intensely) pára-voi; dor; **if you don't ~ him** di nu-l dori || CUVATA 9: **Grandfather ~ed me very much and I ~ed him** Păplu míni múltu mi vrea. Ș-míni-l vream

LOVE AS THE APPLE OF ONE'S EYE vb. 1-voi ca luńina din cap; 1-voi ca gean || BASME 191: voi ca óclil' din cap; HRISTU 46: ti vra ca luńina a ochíllu

LOVEMAKING *s.* (copulation) ambăirăre

LOVER *s.* (male) arán, iarán, yearán; (female) aránă, iaránă, yearánă, moróză, muróză, farfúlă, fărfúlă, ayăpitoăne || **Cru:** ero-mén, GOLAB 214; (fond of smth.) tiryeaclíu, tiriachíu, tiryeaclă

LOVING adj. sivdalíu, sivdălă, sivdălós; (affectionate) dóľu, *f* dóľe, *m pl* dol', *f pl* dóľe || (as of God) || LITURG 126: dărútu

LOVINGLY adv. vrut

LOW adj. (of voice: quiet) dipús; in a ~ voice păgăñór (and

pâgâ-); cu boătea dipúsă; (of prices: ridiculously ~) bathavá, geába; (as of a very modest house) apús, CAPIDAN 151

LOW vb. (of cattle) mug, mudzescu

LOWBRED adj. ni-adărát → RUDE

LOWBROW s. (unintellectual) apló

LOW-DOWN adj. (contemptible) cătăryár, idipsâz, m pl -âjî, f pl -âze; (deeply emotional) chirút

LOW-DOWN TRICKS/WAYS s. yumărlâche

LOWER (comparative of LOW) adv. nhímă

LOWER vb. ñicşurédz, scad; (of prices) eftinipsescu; (as of a belt around one's waist) sálghescu (and sâl-)

LOWERING s. dipuneáre, dipúnire

LOWER ONESELF vb. mi scad

LOWING s. (of cattle) mudzíre

LOWLANDER s. câmpár; (in a village) ghioşán (ant. suşán)

LOWLY adj. tápin → HUMBLE

LOYAL adj. pistó, m pl pistádz → FAITHFUL

LOYALTY s. bésă

LUBBER adj. ócan, zdárgan → STUPID

LUBRICATE vb. ▽(a)úngu

LUBRICATION s. (a)úndzire, (a)undzeáre

LUCERN s. (alfalfa) trifól', trifíl', trăfíl'

LUCK s. (a)mbăreăţă, băftă, calótihá, căsméte, tíhe, urbáre; as ill ~ would have it ca ti lăiáţă; to be down on one's ~ ñ-si dú-ţe strâmbu, ñ-si dúţe tersiné || cânda dau ca di pri cheátră, BASME 99 || Greeting formula: Cu ambăreăţă ţe lucrăţ! 'Good luck in your endeavor!'

LUCKY adj. hairlâtcu; tihiró; (prosperous) cu hăíre; to be ~, am (máre) tíhe, am steáuă búnă; You have been so ~! Calótiha di tíne! (of good augure) ugurlíu, agurlíu, ayurlíu; (fortunate) hará di; ~ is the mother who has such a son! Hará di mă-sa ţi ş-lu áre! || to be ~ ñ-ímnă tíhea, BASME 66; ugurlítcu, DIARO 96

LUGUBRIOUS adj. (gloomy) lăhtărós, -oásă

LUKEWARM adj. → TEPID

LULL vb. agălicescu

LULLABY s. cânticăre

LULLABY vb. cântic

LULLABY interj. (used to lull a child) náni-náni; (only in

LUMBAR

songs) tărnă

LUMBAR REGION s. anat șale f pl

LUMBERMAN s. (logger) chiristigí, limnár

LUMINOUS adj. luñinós, -oásă

LUMMOX adj. (clumsy) angricós, -oásă

LUMP s. grúndă; Cav: (as of cheese) grúnghe; gumól', gumúl',
surát m pl (sg. suró); toc, top; (~ of earth) zvol', zvólar,
zvulár; (a ~ in the throat) nod; He got a ~ in his throat Boáțea
Í-si nudă → BY THE ~; FEEL A ~ IN ONE'S THROAT

LUMP IT DOWN vb. (when defeated in expectation or hope) mâc
călúpea

LUMP LARGE IN SMB.'S EYES vb. (to have influence or credit).am
htibáre

LUMP TOGETHER vb. (of sheep, 3 pl) si-adúnă stúpă

LUMPISH adj. (dull, sluggish) (a)ngricós, -oásă

LUNACY s. zurleată, zurlíle

LUNATIC adj. zúrlu → CRAZY

LUNCH s. prândzu, prândzâre; It's about time for ~ Eáste oára
trâ prândzâre; They came after ~ Viñírá prândzât; ~ time a prân-
dzalui

LUNCE vb. prândzăscu, prându (and prându), prândzu (and prân-)

LUNG s. anat. pulmúnă, plămúnă, pălmúnă, plimúnă, plămínă,
plumóne, purmúnă, pârmúnă; plimún m, pilmún m; || Also: plămóni,
plimóni, pălmúne, albi-hicátu, ALIA 178

LURE s. băgáre pri sómnu, plănăsíre, culăchíe, culăchipsíre

LURE vb. bag pri sómnu, plănăséscu → BEGUILE

LURING s. → LURE

LURK vb. (to lie concealed) limiryiséscu, limirséscu; (to
sneak) ▼stricór

LURKING PLACE s. cartére

LUSH s. (slang: 'drink') biutúrá; (drunkard) bicríu

LUST s. purníle, azdisíre, zilipsíre

LUST AFTER vb. zilipséscu

LUSTFUL adj. aspártu, azdisít, dișutât, tileác, pânghiós

LUSTY adj. putút, livéndu, -ndă, -ndzâ, -nde; zdúmban

LUTE s. buzúche, lăută

LUXATE vb. (to dislocate, to displace a bone) cluzunéscu,
▼strănguléscu

LUXATION

- LUXATION** s. med. cluzuníre, străngulsíre
LUXE s. lus, chibăreáţă
LUXURIOUS adj. chibárcu || BELIMACE 57: ţivá éxtra di tut
LUXURIOUSLY adv. chibáre
LUXURY s. chibăreáţă, lus or lúse, lúxu
LYE s. (a)lisívă, (a)lísvă, dzámă aráuă
LYING s. (*telling untruths*) minciunáre (*and* mingiunáre)
LYING adj. (*telling untruths*) minciunós, -oásă (*and* mingiunós)
LYING adj. (*stretched out*) tes, teásă, teşî, teáse; tímtu; **He found his wife ~ dead** şi-află nveásta teásă, moártă
LYING DOWN adj. (*resting, gone to bed*) apús → RECUMBENT
LYNX s. zool. arâs || **Cru:** ciacál, GOLAB 210
LYRE s. (*musical instrument*) líră, dzăngărră (*sic*)

M

MACABRE *adj.* fuvirós, -oásă → **FRIGHTFUL**

MACARONI *s.* macaróne *sg/pl*

MACE *s.* buzđugán, buzđugánă, buzđugáne

MACHINATION *s.* cruitúra, munăfíc, munăfíclíche, mplititúra

MACHINE *s.* máchină

MACKEREL *s.* bilbíță, harénghe

MAD *adj.* acățát di hále, acățát di nafoáră, ncuñát, turbát, trubát; vârlu, vúrlu; (as of a dog) lisixít; liseárcu, -rcă, -rți, -rțe; **to be ~, to become ~** trub, túrbu, lisixéscu → **DRIVE ~**

MADCAP *s. and adj.* ciurtuít, șarafúra, dabóla, tabóla, tul; om fără hisápe; (reckless) distórsu

MADE *adj.* (built, created, dressed, painted, shaped) adrát, cruít, cuirít, nclígát, plăsát || **HRISTU 4:** ndrapt

MADDEN *vb.* ▼ayrédz, șuşuéscu, șuşéscu, túrbu, nglăréscu, glă-réscu, ▼zurluséscu; (to provoke, to anger) ▼pizmuséscu

MADDENING *s.* șuşăre, șuşuíre, pizmusíre

MADDER *s.* bot. (a)rizáre, rúibu (used in dyeing)

MADDING *adj.* glărít, hăzusít

MADMAN *s.* zúrlu → **MAD**

MADNESS *s.* șuşuíre, turbáre, trubáre, zurleăță

MAGICIAN *s.* may m, máyisă f; ghioz-boiagí

MAGNET *s.* magnéte, maynéti

MAGNETISM *s.* maynetizmó

MAGNIFICENCE *s.* măriíle

MAGNIFICENT *adj.* mărít

MAGPIE *s.* caracáxă, háșcă, hâșcă; hărăhástă, hăehástă, hărăhă-xă, hărăculé, húle || **GSus:** cacaráscă, CL 40

MAID *s.* feátă || **BASME 315:** dúlă

MAID OF HONOR *s.* surátă

MAIDEN *s.* feátă; coll. fitáme, fitiryió

MAIDENLY *adj.* (as of a voice) viryinéscu

MAIDSERVANT *s.* huzmicheáră

MAIL *s.* póstă, póștă; **by ~** pósta or cu pósta; **He wanted to send her a letter by ~ or by telegraph** Pósta i pri telú vrea-l' pitriță

nă carte

MAIM adj. ólug → CRIPPLED, LAME

MAIM vb. ▼săcătipsescu, uludzescu

MAIN: with might and ~ adv. a mórtului

MAINSTAY s. || SJos: dhiplár m, CL 44

MAINTAIN vb. (to assert, to support, to provide for) ▼țân

MAINTENANCE s. țâneare, păstrare

MAIZE s. mísur → CORN

MAJOR s. (in the Turkish army) bimbășé, bímbași

MAJOR adj. m/f sg máre, m/f pl mări

MAKE s. adărátură

MAKE vb. ▼fac, ▼adár; also: (as of dough) acáț; (to invent, to compose, as a song) scol or scot; **Milk ~s skim** Láptile scoală peăță; (to build, as a furnace) ▼curdusescu; (to prepare, to set in order) ▼arădhăpsescu

MAKE A BAD BEGINNING vb. calc cu zévil

MAKE A DECISION vb. || mi fac mucaéti (si) DIARO 364 → DECIDE

MAKE BAD BLOOD BETWEEN vb. bag zizăne → BREED DISCORD

MAKE A BAD BREAK vb. u-adár dhálă → PUT ONE'S FOOT IN IT

MAKE A BLUNDER vb. u-adár taratóre

MAKE A BET vb. mi acáț; mi acáț cu baste

MAKE A BUNGL OF SMTH. vb. (to mix things up) u-adár bózá, u adár taratóre

MAKE A DECISION vb. taľu píta; **A decision must be made!** Va tă-lăre píta! Also: mi fac di căile; **How did you make that decision?** Cum ti fėtiș di căile? → DECIDE || BASME 682: ñ-bag poálile m-brâu

MAKE A BOW vb. mi ncľin

MAKE A DEPOSIT vb. (for a contract or in view of engagement with a woman) dau sémnul, dau seámne

MAKE A FOOL OF ONESELF vb. mi fac (tut) arizíle (and -zíle) → MAKE ONESELF RIDICULOUS

MAKE A FOOL OF SMB. vb. ▼arâd, (a)ncálțu → DECEIVE

MAKE A FORTUNE vb. ▼acăț maiăuă (lit. 'to catch yeast')

MAKE A FRIEND vb. acáț un oáspe (nou)

MAKE A GIFT vb. → DONATE, PRESENT

MAKE A GOOD BARGAIN vb. adár cășăre (cu)

MAKE A HALT vb. ▼chindurescu, ▼cundisescu, ▼cundupsescu, lú-

MAKE

jéscu, nuptédz, pupuséscu; **He made a halt in another village**
Chindurí tu nă áltă hoără → STOP

MAKE A HASH OF SMTH. vb. l'-u adár bóză

MAKE A HIT vb. (of thieves, etc.) anăpădésu

MAKE A HOLE vb. azvundzésu, azundzésu → BORE

MAKE A JOURNEY vb. fac sefér

MAKE A LAUGHING-STOCK OF ONESELF vb. mi nvăpsésu la tuț bu-
iangiádzl'i

MAKE A LONG NOSE AT SMB. vb. l'-dau mândzăle (or mündzăle)

MAKE A LUCKY FIND vb. áflu mándră nicălcătă

MAKE A MESS OF SMTH. vb. u-adár culeăș → PUT ONE'S FOOT IN IT

MAKE A MISTAKE vb. (a)lăthipsésu, lăthăsésu, ftisésu, fti-
xésu; fac aláth (or fac aláthos); para-cálcu, ▼para-lau

MAKE A MOUNTAIN OUT OF A MOLEHILL vb. adár hírlu fúne, u-fac di
per fúne (lit. 'to make a rope out of a hair')

MAKE A NEAT JOB OF IT vb. u scot di nisáfe

MAKE AN EFFORT vb. ▼stríngu

MAKE AN END OF SMTH. vb. ▼bitisésu → FINISH

MAKE A (NICE) MESS OF IT vb. u fac heártă (lit. 'to make it
boiled') → PUT ONE'S FOOT IN IT

MAKE A NOISE vb. (as of a working device) lăvăsésu

MAKE APPROPRIATE vb. 3 sg/pl ▼acătă; **The white costumes suit**
you Álbile vă-acătă

MAKE A PRESENT vb. adúc nă pischési → PRESENT

MAKE A REGULAR THING OF SMTH. vb. li-ám tu pleáme

MAKE A RESOLVE TO DO SMTH. vb. → PLUCK UP ONE'S COURAGE || ncl'id
óc'il' (i.e., to close one's eyes [and to do it, no matter how
difficult the next step is or appears to be]), BASME 206

MAKE A RETRIAL vb. prigiúdic

MAKE A ROLL (as of a fabric) trumbuésu

MAKE A ROW vb. (to create a scandal) fac ghiurultie

MAKE A RUSE vb. (to scamper off) li scármin → BOLT

MAKE A SACRIFICE (FOR) vb. fac dărmáne (tă)

MAKE A SHOW OF ONESELF vb. mi nvăpsésu la tuț buiangiádzl'i

MAKE A SIGN TO SMB. vb. fac sémmu

MAKE A SNOOK AT SMB. vb. l'-dau mândzăle (or mündzăle)

MAKE A SONG ABOUT SMTH. vb. (to blame) mi ncucutédz

MAKE

- MAKE A SPEECH** vb. bag zbor
MAKE A STAND AGAINST vb. (to resist) dânsăsescu, dândăsescu
MAKE A SWEET BUSINESS OF IT vb. u-adăr căcăteásca → PUT ONE'S FOOT IN IT
MAKE A TO-DO vb. fac mûtre, ▼strâmbu nárea
MAKE A TRIP vb. (as of a carrier of goods) arúc nă cále
MAKE A VOW vb. ▼leg
MAKE AWARE vb. || Cru: bag pi mînte, GOLAB 207
MAKE A WOMAN PREGNANT vb. u-armân greáuă (lit. 'to leave her heavy')
MAKE BLIND vb. urghescu
MAKE BLUE vb. albăstruescu, murnescu, nviñițăscu
MAKE (BOTH) ENDS MEET vb. prăpsescu, puripsescu
MAKE CLEAR vb. (of a liquid) limbisescu, limbidzăscu
MAKE DISAPPEAR vb. fac stifă or fac stífă; **He made everything disappear** Li feăte stifă túte lucrurile
MAKE DIZZY vb. ▼cirtăsescu → DIZZY
MAKE DRUNK vb. ▼mbet, ▼adăr ciúrla, ▼adăr stíngăle, ▼fac hrup
MAKE EASY vb. lişurédz, ▼ifculipsescu
MAKE EFFORTS vb. (in attempting to defecate, etc.) ▼sprem
MAKE EVEN vb. (to level) ▼ischédz
MAKE FEEL SICK vb. (as of fatty fat food) ▼angusédz
MAKE FIRM vb. ▼stiriusescu; (with nails) ▼sfinusescu
MAKE FOR vb. (to go towards) ▼lău, ▼astálău, ▼mbróstu or ▼mbrustédz
MAKE FRIENDS WITH SMB. vb. mi fac soț; li apríndu aluáturile; 3 pl: și-îa dúhurile; ▼ncuscrédz; **They made friends** Ncuscrără || 3 pl: le-acăță ghíne aloáturile, BASME 94
MAKE FRIENDS AGAIN vb. ▼disvér → RECONCILE
MAKE FUN OF vb. ▼arâd, ▼mâscâripsescu, ñ-bat péză (di) → RIDICULE || strâmbu búdzâli, BASME 98
MAKE HASTE vb. agunescu, ayiusescu, dau nă pálă, u dau alága
MAKE HAY OF SMTH. vb. fac cioără || DIARO 191: u cac huzmétea (or luguría); u (or li) li câcârusii dípu
MAKE HEADWAY vb. (to progress) prudhipsescu
MAKE ILL vb. şúplic
MAKE INQUIRIES vb. xităxescu, xităsescu
MAKE INTO PIECES vb. (as of small pieces of bread put in one's

MAKE

soup) ▼diñíc → DUNK

MAKE IT A POINT OF HONOR vb. ▼filutiniséscu, ▼filutinséscu

MAKE IT HOT FOR SMB. vb. itizăéscu

MAKE IT UP WITH SMB. vb. fac bărşie

MAKE JEALOUS vb. bag tru zilíe

MAKE LESS SWOLLEN vb. ▼disúmflu, ▼disúflu

MAKE LOVE TO SMB. vb. mi zdrudéscu (cu) || (to a woman) li-gioc meárilé cu nâsă, BASME 255; aor. 1 sg: li băgái ghíne (cu), BASME 315

MAKE MERRY vb. || l'-dişclíd iñoára, BASME 149

MAKE MERRY OVER SMB./SMTH. vb. strâmbu búdzâli → RIDICULE

MAKE MINCEMEAT OF SMB. vb. || stifuséscu, BASME 171; lu spúlbir,

BASME 700

MAKE MISCHIEF BETWEEN vb. bag zizáñe → BREED DISCORD

MAKE OFF vb. → TAKE ONESELF OFF

MAKE ONE'S EXIT vb. ies

MAKE ONESELF RIDICULOUS vb. mi fac (tut) arizíle (and -zíle); agiúngu părămíth, mi nvăpséscu la tuţ buiangiádzlí

MAKE ONESELF SCARCE vb. li scármin → SCAMPER AWAY

MAKE ONESELF SMART vb. mi adár ca yambró

MAKE ONE'S ESCAPE vb. → ESCAPE

MAKE ONE'S PILE vb. adár căşeáre, ▼acát maiáuă → PROSPER

MAKE ONE'S WAY ALONG/TOWARDS vb. u láu, mi láu → TURN TO

MAKE OUT vb. (to find or grasp the meaning of) ▼achicăséscu;

▼alég

MAKE OUT ONE'S CASE vb. adúc tră mărtiríe

MAKE OVER vb. (to remake, to remodel) prifác, priadár

MAKE OVERABUNDANT vb. pára-agiúngu, paragiúngu

MAKE PEACE WITH SMB. vb. fac băríşe

MAKE PROGRESS vb. 3 impers. ñ-cústă (lúcrulu); **Let's see who is not making enough progress in his/her work** S-vidém a cui nu-l' cústă lúcrul; **I am not making any progress** Nu-ñ cústă lúcurlu → THRIVE

MAKE PROUD vb. ▼măréscu

MAKE QUIPS vb. → QUIP

MAKE REASONABLE vb. nsar

MAKE RICH vb. avuţáscu, ▼mbugăţáscu; **Commerce makes one rich** Tugearlâchea avuţáşte

MAKE

MAKE RUDDY vb. ▽ruminéscu

MAKE SAD WORK OF IT vb. u scot di nisáfe → PUT ONE'S FOOT IN IT

MAKE SENSE vb. (to be appropriate) 3 sg impers: acată

MAKE SHIFT TO LIVE vb. (to resort to makeshifts) bat tãmbãrãlu

MAKE SMB. BEHAVE vb. (threateningly) lu-nvét eu panachída!

MAKE SMB. BESIDE HIMSELF vb. í-mâc uréclíle → ENRAGE

MAKE SMB. DESERVE SMTH. vb. cataxiuséscu, cataxipséscu

MAKE SMB. QUAKE IN HIS SHOES vb. (to come down hard upon smb.) arát

MAKE SMB.'S ACQUAINTANCE vb. fac cunoșmaie cu, ▽cunóscu cu

MAKE SMB.'S HEAD REEL vb. scol di mînte, scot mǎdúua; **Quiet!**
You're making my head reel! Tătét, cǎ-ñ scoásit mǎdúua! (to ~ with
excessive noise) mâc uréclíle || aor. (as a reproach) ñi-l feá-
tiși cáplu drâșteálâ, DIARO 355

MAKE SMB. SIGH vb. suschír, súschir; **He made all the girls sigh**
Túti feátile li suschirá

MAKE SOBER AGAIN vb. ▽disbét

MAKE SPORT OF SMB. vb. (to make fun of smb.) ñ-arâd (cu)

MAKE STIFF vb. ▽ncărfuséscu, ncrăfuséscu

MAKE SUITABLE vb. tiryiséscu

MAKE SWEET BUSINESS OF IT vb. u scot di nisáfe

MAKE THE BED vb. aștérnu trã culcãre

MAKE THINNER vb. (as of a thread) ▽minutédz, minuțãscu

MAKE TRACKS vb. li scármin → SCAMPER AWAY

MAKE UGLY vb. urățéscu

MAKE UNHAPPY vb. ▽curbisescu, ▽dhistihipséscu, ▽pisuséscu

MAKE UNSAVORY vb. ▽anustăscu

MAKE-UP s. (cosmetics) buiáuă, măzeáuă, mǎzie; (white make-up)
albeățã → ROUGE

MAKE UP vb. (to apply cosmetics) ñ-adár fáta cu bóie, ñ-dau cu
buiáuă

MAKE UP ONE'S MIND vb. (to make a decision) talu píta

MAKE WAR AGAINST/ON vb. ▽ampuliséscu → FIGHT

MAKE WARM vb. ▽apríndu; **Walking had made her feel warm** Imnânda
u-aveá apreásã cǎldúra

MAKE WAY vb. pǎrãmirséscu

MAKE WHITE vb. (as cloth) biléscu → WHITEN

MAKE WORTHWHILE vb. ▽axíuséscu [a•xi•u•], axéscu

MAKER

- MAKER** s. făcător; fabricăntu
- MAKESHIFT**: to resort to ~ bat tãmbãrãlu
- MAKING** s. (creation; putting together) făţire, făţeare; adă-rare, adrare; (shaping) turnipsire; (of dough) frimintare, fri-mitare, firmitare
- MALADAPTED** adj. ni-uidisît
- MALADROIT** adj. (a)stãngu, -ngã, -ndzi, -ndze; zervu, m pl zeryi
- MALADY** s. lãngoare → DISEASE
- MALAPERT** adj. (impudently bold) abràşcu, ni-aruş(i)nât
- MALARIA** s. heãvrã, heãvrã lúngã, têtã; fit of ~ hivríre; sick with ~ hivrít, hivrós || to have a fit of ~ mi hivreãşte, CAPIDAN 149
- MALCONTENT** adj. cripát, cãrtít
- MALE** s. mãscur, bãrbát; he-dragon lámñea-bãrbát
- MALE** adj. mãscur (ant. theámin, feá-); bãrbãtãescu; (part of an Orthodox church reserved for men) bãrbãteásca
- MALEDICTION** s. anáthimã, anáthimãre, blãstém, blãstimãre, cã-tãrã, cãtãryisire, culidzãre, hulidzãre; vlasfimie
- MALEFACTOR** s. batác, cacurízic, catíle, invar.
- MALEVOLENCE** s. slãbeãţã → MALICE
- MALEVOLENT** adj. (a)rãu, -rãuã, -rãi, -rãle; s(c)lab, urât
- MALICE** s. arãiãţã, slãbínţã, cáche, ináte, pícã, zãte; to bear ~ against smb. ñ-duc zãte; í-ţãn pícã, í-ţãn cáche
- MALICIOUS** adj. uhinát, vampír, vómbir, vurculác; the ~ hags vurculãţile di moáşe || arnãút m, -ã f, DIARO 75
- MALICIOUSLY** adv. arãulea
- MALIGN** vb. (to speak ill of) zburãscu, cacuzburãscu
- MALIGNANT** adj. ócľu buín; ~ fate tíhe neárcã, scriátã nfãrmã-coásã
- MALIGNITY** s. ceapcãnlãche
- MALLET** s. mal'
- MALLOW** s. bot. nãlbã; also: mãláyã, muloáhã, ruyítã
- MALNOURISHED** adj. (undernourished) ni-mãcát
- MALNUTRITION** s. ni-mãcãre
- MALODOROUS** adj. ambuţós, -oásã
- MALODOROUSNESS** s. → STENCH
- MALTREAT** vb. → ABUSE || BASME 184: í-scot ócľul
- MAMA** s. → MOTHER

- MAN** *s.* om, pl oămiñ; (*male, husband*) bărbát; *coll.* bărbătáme; (*individual*) citămán || HRISTU 5: burbat
- MAN!** *interj.* bre! (a)vre! re!
- MAN-ABOUT-TOWN** *s.* (om) amisticăt
- MANACLES** *s. pl.* heăre *n pl*; prăngă, pl prăndzi; also brăndzi
- MANAGE** *vb.* (to succeed in doing; to reach or do in time) pruf-tuséscu; **He did not ~ to hide** Nu pruftusí si s-ascúndă; (to con-duct business) trag; **to ~ a sheep farm** trag cilnicătă; ▼chivir-niséscu, chivărniséscu, cumăndărséscu, ▼nicuchiripséscu
- MANAGED** *adj.* chivirnisít, cumăndărsít; (well ~) nicuchiripsít
- MANAGEMENT** *s.* chivernisíre, nicuchiripsíre, cilnicătă, cumăn-dărsíre, cumăndă
- MANAGER** *s.* éfur, icunóm, -noámă, -nómĭ (*sic!*), -noáme; nicu-chír; *coll.* nicuchiráme; *adj.* nicuchiréscu, -rească, -reștă, -rești; **board of ~s** efuríe, efurlíche
- MANDATE** *s.* (charge) ncărcătúrá
- MANDATORY** *s.* (one given a mandate) vichíl
- MANDATORY** *adj.* ipuhriuticó (*no pl*)
- MANDOLIN** *s.* mandulín, mandulínă
- MANDRAKE** *s.* bot. mătrăgúnă
- MANE** *s.* coámă, grívă, hiote || pérce, BASME 377
- MANEUVER** *s.* (a calculated procedure) tirtípe
- MANFUL** *adj.* căidigí, inimárcu, -rți, -rțe; inimós, -oásă
- MANGER** *s.* (as in a stable) păhníe
- MANGLE** *vb.* chisédz, stúlțin, zdroámin
- MANGY** *adj.* (with scabs) arăñós, -oásă; arăñít, căsidheár, căsi-dhós, -oásă; psuryeár
- MANHOOD** *s.* bărbăteăță, bărbățâle || DIARO 116: andrăgăthíe
- MANIPULATE** *vb.* (people) ancálțu și discálțu, gioc pi tăpsíe, víndu cu malámă și acúmpăr cu górtă
- MANIPULATIVE** *adj.* → TRICKY
- MANLY** *adj.* bărbătésescu, -ească, -eștă, -ești
- MANNA** *s.* (miraculous food) mánă
- MANNER** *s.* aréu, trop, cúmpite *f pl*; háre; **bad manners** hări-urâte; (*manners*) aducătúrá → IN A PROPER ~
- MANSERVANT** *s.* huzmicheár
- MANSION** *s.* acaréte
- MANSLAUGHTER** *s.* → MASSACRE

MANTLE

MANTLE *s.* (for women) scurtă, scurtu, pl scurtă

MANUFACTURE *s.* mălifatură

MANUFACTURED *adj.* plăsat → MADE

MANUFACTURER *s.* fambricântu

MANURE *s.* cuprie, curpăie

MANURE *vb.* vcuprisescu

MANURING *s.* cuprisire

MANY *adj.* multă *m*, multe *f*; ahânți *m*, ahânte *f*; crimă di, jar di, plod di; ca tă Stă-Mărie; ca aróiu di alghină; (~ people) suflitame; nă crimă di lume; ~ **children** (large family to take care of) un jar di fumeále or nă crimă di nați; ~ **times** mal di ori; ~ **years** málă di añ; and ~ **more** ahâte și-ahâte; Too ~ **cooks** spoil the broth → COOK

MANY-COLORED *adj.* șăren, șirít

MAP *s.* hărtă

MAPLE TREE *s.* giugăstru, jugăstru

MAR *vb.* (as a chance) l'-u adăr bóză; ~ **smb.'s mood** l'-u aspárgu or l'-aspárgu chéifa || **BELIMACE** 8: l'-frăngu hătărea; *idem* 9: l'-aspárgu hătărea

MARAUD *vb.* dau tărcoále

MARBLE *s.* marmură, marmar or marmară; mirmér; *adj.* marmar

MARCH *s.* mărțu

MARCH! *interj. mil.* arș!

MARE *s.* iápă, pl. iápe

MARIGOLD *s. bot.* balțótă

MARINER *s.* cărăvyiôt

MARJORAM *bot.* → WILD ~

MARK *s.* sémnu → SIGN

MARK *vb.* (to set apart by a mark) sémnu, (n)simnédz; simiusescu [•mi•u•]

MARK DOWN *vb.* eftinipsescu

MARK UP *vb.* scunchescu, scunghescu

MARKDOWN *s.* eftinipsire

MARKET *s.* păzare, cirșie, codur || **Peș:** ciărsii, ciărșie, CL 43

MARKET PLACE *s.* códru, códur, for, misuhóre

MARKET-GARDENER *s.* bustangí, zărzăváci

MARKING *s.* simnáre

MARKUP *s.* scunchire, scunghire

MARMALADE

MARMALADE s. măgiún, măgiúne, mângiún, anăcríme

MARRED adj. (spoiled) aspártu, -rtă, -rțâ, -rte

MARRIAGE s. loáre, ncrunáre; (of women) mărit, măritiș, măritáre, mărtáre; (of men) nsuráre; **to negotiate a ~** pruxinséscu || **F:** surari → **ASK FOR SMB. IN ~**

MARRIAGEABLE adj. tră măr(i)táre, ti mărit; mărtătoáre; di n călár

MARRIED adj. (of a man) nsurát, căstór; (of a woman) măritátă, mărtátă; (~ by a priest) ncrunát m, ncrunátă f; pl. loaț || **F:** surát, **BASME** 699

MARROW s. mǎdúuă, midúuă

MARRY vb. mi lău (cu), ñ-leg cáplu, ▼curún, âncurún, ncrun, bag curúna, bag curúnile pe cap, bag surțeálile (n cap); (of a man) ▼nsor, **N:** mi sor, mi ngiug; (of a woman) ▼mărit (pi); **She married a very rich man** S-mărită pi un om dip avút || ñ-bag lăile (cu), **BASME** 282 || **ALR** 1265: **He married her** U lo ti mláre

MARRY OFF vb. dau (pi)

MARSH s. azmác, váltu, varcó, vultúc

MARSHAL s. mușúr

MARSHY adj. báltós, -oásă, váltós, -oásă

MART s. păzáre

MARTEN s. zool. cunáve, nifítă, nivistúle, nvistalán || **ALIA** 101: (rare) ciciútă

MARTYR s. ispáti

MARTYR vb. (to torture) ▼munduéscu, ▼văsănipséscu, culăséscu

MARTYRDOM s. martíryiu, vásan, munduíre, schíngiu

MARVEL s. ciúdă, thámă, sámă, nișáne, sémnu; **She's an absolute ~ !** ~ Ia mutreá țe sémnu di feátă!

MARVEL vb. ▼(a)ñír, ▼apuriséscu, ▼ciudiséscu, ▼ciuduséscu, ▼ciuduéscu, ▼ncruțéscu, ▼thămăséscu, ▼thăvmuséscu, ▼uiñiséscu, ▼uñiséscu

MARVELLOUS adj. di próta, scóntă, spañiu

MASCULINE adj. máscur (ant. theámin)

MASHED POTATOES s. Băi: ciúmă di cârcăngi

MASK s. muțúnă, suráte, prusupídhă

MASKER s. aruguceár, babugheár, bubaír, pl. bubaíreañ; babugheár, ischinár; (on the New Year) liyuceár, ruguceár

MASON s. máistur, mástur

MASS

MASS¹ s. (large body of people) chîndră → CROWD; (large amount, as of food) dârlíc

MASS² s. (as in a church) aculuthíe, lutruyíe; the holy ~ áyea lutruyíe; ~ for the dead dáre

MASSACRE s. cărmoală, cărdilíu, cărléşi [•léşi], cărligíe, cu-ţút, fânicó, lipídhă, machél', măchipsíre, spăstíre; The Turks will begin the ~ Túrţil' va bágă cuţút; They began the ~ Băgără lipídhă || TULLIU 120: cărdălíe

MASSACRE vb. adár cărdilíu, bag coárdă, bag cuţút, ▼gilitip-séscu, ▼măchilipséscu

MASSAGE vb. || frec, DIARO 321

MAST s. (nuts, as acorns, on the forest floor) fágă, jir

MAST s. catárgu, pl. catárdzi; catártu, pl. catárte

MASTER s. (owner) aféndu, afindicó, dáşar, dómnu, nicuchír; (skilled person) ustă; Like ~, like man ~ şi-află sáclu peáticlu

MASTIC s. măstícă, măstíhă

MASTICATE vb. mástic → CHEW

MASTURBATION s. malachíe

MAT s. aruguzínă || F: lésă, HRISTU 2

MAT vb. (a)mplătéscu (and amblă-), mplitéscu

MATCH s. (for fire) chibrít, chibríte, chibrítă, şpírtu → STRIKE A ~

MATCH s. (pair) éşă, soată, uidíe; He had no ~ Nu aveá soată or Nu aveá uidíe; You should always search for your ~ Cáftă-ţ éşa tótna; to meet one's ~ ñ-áflu căpáchea

MATCH vb. ▼uidéscu, ▼uidiséscu, ▼iduséscu, ▼tirýiséscu. dau plătárea (cu), sāmâruséscu (un cu alántu); We can't ~ him Nu nă dăm plătárea cu năs; Idle words don't ~ you Zboáre ánuste nu-ţi undzéscu

MATCH-BOX s. şpírtu, şpirtără

MATCHLESS adj. făr-di-sóţ, fără uidíe, fără preácl'e

MATCHLESSLY adv. cum soţ nu áre

MATCHMAKER s. pruxinít

MATE s. soţ

MATE vb. (of sheep or goats) ▼mârléscu

MATING s. (of sheep or goats) mârlíre, mârlitúrá

MATINS s. uóthură [űo•]

MATRIMONY s. loáre → MARRIAGE

MATRON s. nicuchîră

MATTED adj. (as of a basket) mblătît

MATTER s. (object, question) luyurie, ipóthise; (task, job, chore, work, thing) istréte; a ~ for women istréte mulírească

MATTER vb. med. prunédz; also, 3 sg: adúnă, coățe

MATTER vb. (to be of importance) || BATSARIA 48: It dosen't ~ what his name is Țe-are s-facă cum si-aclámă?

MATTINS s. → MATINS

MATTRESS s. dușec, șiltée

MATURATE vb. ▼coc

MATURATION s. coățire, cuțeare

MATURE adj. agiúmtu, -mtă, -mță, -mte; cóptu, coáptă, cóptă, coápte; fig. cu mîntea coáptă

MAUDLIN adj. (fuddled) cālît

MAUL s. maí

MAUL vb. ▼bat → BEAT

MAUNDER vb. (to wander slowly and idly) hălăndărescu; (to speak indistinctly or disconnectedly) bábălescú, bálbăescú, dărdărescu

MAW s. (a bird's crop) mămă, mămcă

MAWKISH adj. (sickly or puerilely sentimental) adiľós, -oásă; suschirós, -oásă; lăcrimós, -oásă (and lăcră-); lăcrămát

MAY s. (the fifth month) maiu

MAY vb. (to be permitted) am izíne; (in wishes and imprecations) mórvă, mórve, múrva; ~ you be accursed! Anánghea s-țu da! Lord, ~ he not live to see tomorrow! Mórve, Doámne, s-nu-și apúcă! → BE WHAT ~, COME WHAT ~

MAYBE adv. poáte, poáte că, bélchi, vahi; ~ it would have been good for me to die Poáte că erá ghíne s-mor; ~ he is asleep Doár-me vahi

MAY-BUG s. ent. bumbunár, zăngănár; (green variety) júnă

MAYHEM s. săcătipsíre

MAYOR s. dhímarhu, gugeabáși || Av, Prv, SJos: muhtár, CL 256

MEADOW s. văloágă, vuloágă, pădínă and pādínă; gulivrágă; (along a river) ciíre, lúncă || SJos: ceír, CL 43

MEADOW SAFFRON s. bot. G: lilínghe

MEAGER adj. s(c)lab, m pl s(c)laghi, f pl s(cl)ábe; iască invar. (lit. 'tinder'); loat la fătă, slăghít ca hilán

MEAL s. (a)ngustáre; (at about 4:00 - 5:00 PM) mirínde, mirin-

MEALY

dăre; adv. **at ~s** la measă → OBITUARY ~

MEALY adj. fărinós, -oasă

MEAN adj. babés, pabés, pânghiós [•gós], próstih || DIARO 170: calpuzán

MEAN vb. (to have in mind as a purpose) număţescu

MEAN ILL vb. nu am mînte bună

MEANDER s. (as of a road) şutătúrá

MEANING s. (sense) nóimă

MEANINGFUL adj. (and ~-LY adv.) cu mǎdúuă (lit. 'with brain')

MEANNESS s. băbislíche, cacurizilíche

MEANS s. (smth. helpful in achieving an end) cearé and N: cea-rée; trop → BY ALL ~ and BY NO ~

MEASLES s. purcuyîţă, prucuyîţă, pruhughîţă; to get ~ scot prucuyîţă

MEASLY adj. minút, ñic

MEASURE s. misúrá, métru; (moderation) usúle; beyond ~ adv. prísti misúrá → TAKE SMB.'S ~

MEASURE vb. ▼misúr, númir; in order to ~ how deep the sea was s-númiră cât ahândoásă erá amárea; ~ one's strength against smb. mi misór cu; to ~ smb. with one's eyes mutrésc di la únglí pân la cap → BEYOND ALL ~

MEASUREDLY adv. cu usúle

MEASUREMENT s. misuráre

MEAT s. cárne; F: cárá or cárră; (children's language) tíţi; (dishes with ~ as opposed to canonically fast meals) purinteáţă; G: zubeálă; preserved ~ cǎvrămă → EAT ~

MEAT DAY s. mǎcǎtoáre

MEATBALL s. chifté, chióftă

MEDDLE vb. ▼bag, ▼ameástic

MEDDLESOME adj. G: (of a woman) mblustélă

MEDICINE s. yitríe, ghitríscă, panádhă, pámádhă (and pâ-); ileáce; obs. ileáge; (as a profession or branch of science) yea-trăţâle, yitrăţâle, yeatrusíne

MEDIOCRE adj. mistótriv, m pl -trivî; nólgić

MEDITATE vb. arúmig, aroámig, ▼minduéscu, stau pri minduíre; ▼sǎluşéscu, ▼siluyiséscu

MEDITATION s. arumigáre, minduíre, siluyisíre

MEDITATIVE adj. minduíť

MEDIUM

MEDIUM adj. (*intermediate, average*) nólgić

MEDLAR s. muşmoálă, muzmúlă; **Lvz**: măşmulă; soárbă, măceáşe

MEDLAR TREE s. muzmuléu (*and muzmuléu, muşmuléu*), **Lvz**: brácean

MEDLEY s. ameástică, amisticătúrá, mintitúra

MEED s. (*reward*) muştináre

MEEK adj. (*modest*) tápin → **HUMBLE**; (*deficient in spirit or courage*) andirsít

MEET adj. (*fit*) undzít

MEET vb. ▼astálu (cu), mi aflu pri cále (cu), ▼tihiséscu, ▼mpichiu; **G**: ▼astăhiséscu; dau óclí cu, ▼andămuséscu, anăpădés-cu; ▼cunuştuséscu; **He did not ~ with us** Nu deáde óclí cu noi; **We met him on the road** Lu-anăpădím pri cále; **and when he met them** şă di cára si cunuştusí cu năşi

MEET ONE'S MASTER vb. ñ-áflu másturlu || **Prv**: ñ-áflu bárba, CL 38

MEET TROUBLE HALF-WAY vb. u cáftu ngăceára cu luminára

MEET WITH DIFFICULTIES vb. (*to be in trouble*) ved zóre; **He is meeting with great difficulties** Veáde zóre máre

MEETING s. adunára, anára, adunătúra, adămusíre, sobór

MEGLENO-ROMANIAN s. || **STERE** 58: tucán

MELANCHOLY s. milancolíe

MELEE s. mintireáje (*and mindi-*), ambărtuíre

MELILOT s. bot. (*sweet clover*) sulfínă, sulhínă, sulchínă, surfínă, surhínă, struhínă; tindilínă

MELODIOUS adj. armătusít

MELODY s. miludhíe, ih

MELON s. gălbóñu m, peápine m, pipóñu m, pupóñu

MELON-BED s. şirchinárie

MELT vb. ▼tuchéscu; (*as of snow*) ▼ihtiséscu; (*as of firewood*) hunipséscu; **The firewood ~ed away in the fire** Leámnile hunipsírá tu foc; curundédz; (*of a sick person*) to ~ like wax ▼tuchéscu di mpróstu

MELTED adj. (*of butter, etc.*) tuchít

MELTING s. tucheáre, tuchíre

MEMBRANE s. (*as the outmost layer of a plum*) coáje, peáje; (*a lamb's membrane*) ţípă → **PEEL**

MEMORY s. (*the power or procss of remembering*) || **PC**: ţâneára di mínte

MEMBRUM

MEMBRUM VIRILE s. púlă (vulg.); also: ciulică (lit. 'tipcat'), físe (lit. 'nature'), hălâte (lit. 'tool'), mándal (lit. 'bolt'), nánciu (lit. 'rump'), noáce (lit. 'parson's nose'), noádă (lit. 'rump'); púţă; sóche (lit. 'bung'); a man with a big ~ pulără

MENACE s. fuvértă → THREAT

MENACE vb. (to threaten) ▼angréc; (to be under threat) mi păşte
piriclul

MENACING adj. fuvirós, -roasă

MEND vb. ndrèptu, mirimiţescu, mirimitisescu, măsturipsescu, mpeatic (clothes, etc.)

MENDACIOUS adj. plan

MENDER s. (of clothes, stockings, etc.) cârpăciu

MENDICANCY s. dicúne, yiftiliche, yiftaryió, yiftâle

MENDICANT s. țiritóñu → BEGGAR

MENDING s. miriméte; ~ clothes mpiticăre

MENFOLK s. oámiñ m pl

MENIAL adj. (humble) nclínat

MENINGITIS s. mininghítă

MENSES s. pl. mes, lunările f pl def; arádhă || PC: sǎhăţ f pl;
cúscri

MENSTRUATION s. mes; She's got her ~ l'-víñe mēslu → MENSES

MENTALLY adv. (to myself) || BELIMACE 65: ǎn vétea-a mea

MENTION s. (with reverence and devotion) || LITURG 123: acuitírá;
acuitíra f sg def

MENTION vb. ▼anǎfirsescu, fac ti măsláte; He almost did not ~ her Nu pára u fáte ti măsláte; ▼adúc amínte (trâ); He ~ed you Pri tíne-amínte ti-aduţeá; Why are you ~ing death? Țe adúţi amínte moárte? || LITURG 23: acuitím 1 pl;

MEOW vb. ñáur, ñiurédz

MEPHITIC adj. ambutós, -oásă

MERCANTILE adj. tugirésu, -ească, -eştă, -eşti

MERCER s. pândzár

MERCHANT s. émbur, tugeár, măyázár, măyájár, prămátár, pǎrmă-tár, prămátéftu, pǎrmátéfcu

MERCHANDISE s. prămătíe, pǎrmătíe; (livestock) tutípută, málă;
(animals sold for meat) sǎváte, suváte

MERCIFUL adj. ñil(ă)ós, -oásă; ímir

MERCILESS adj. ni-ñilós; (speaking of fate) tíhe neárcă; scri-

CHANGEABLE

átă nfărmăcoasă

MERCURIAL *adj.* (*changeable*) 3 *sg*: nu sta priună

MERCURY *s.* gheárg hir, yeáryir

MERCY *s.* ñílă; **at the ~ of** dúpă vola a, dúpă ñíla a; **to have ~ on** ñi-i ñílă di; **Have ~ on my house!** Di cása-ñ hībă-ț ñílă! **it is a ~ that** calái-că → **CLEMENCY**

MERCY! *interj.* amán!

MERE *s.* báltă, blátă

MERGE *vb.* ▼fac únă

MERIT *s.* axíe, axítă

MERRIMENT *s.* (*gaiety*) hărăcupíle, haréi, hilărie; (*good time*) ziafête, féstă

MERRY *adj.* hăriós, -oasă; hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe

MERRY-GO-ROUND *s.* drâmbálă, lişór, vârticóniță, vârticoániță

MESENTERY *s.* anat. bidzáre (and bizáre), bádzáre

MESS *s.* căcătúrá → **FAILURE**; **MAKE A ~ OF SMTH.**

MESS *vb.* (to dirty) ▼murdăripsescu; (to defecate, as of an infant) ▼fac

MESSAGE *s.* idhíse; (as from an authority) timbíhe, timbíe || **to leave a ~** alás zbor, BASME 6

MESSENGER *s.* (as in a townhall) sihăryeát, sihăvyeár, purtóyir || DIARO 335: psihudhróm

MESSY *adj.* căcătésu, -ească, -eștă, -ești

METAL *s.* métal

METER *s.* métru *n*; **two ~s** doáuă métri

METHOD *s.* mithoádă

METHODICALLY *adv.* cu husúle or cu usúle

METHODICALNESS *s.* usúle

METICULOUSNESS *s.* garaméte

METTLE *s.* físe → **SHOW ONE'S ~**

MEW *vb.* ñáur, ñiurédz [ñi•u•], fac meu || ALIA 98, 3 *sg*: ñiur-seáște, neuriseáște, neaurisái, ceáună, cióne, ciuneádză, aúrlă, gărnește, plândze, zghileáște

MEW! *interj.* meu, ñeau

MEW (UP) *vb.* (to confine) ânclíd tu căfése

MEWS *s.* ahúre → **STABLE**

MICA *s.* fáța-a-lóclui

MICKY-MOUSE || = *Cru*: ciaciúl-mangiúl, GOLAB 210

MIDAFTERNOON

MIDAFTERNOON s. chindie

MIDDAY s. níză-dzâuă; adj. di níză-dzâuă; ~ heat căldură di níză-dzâuă

MIDDEN s. cuprie

MIDDLE s. nîdză (and nîdză, níză) nădză, mēse, nólgić, nîlgioc, nólgiuc, inimă, chēntru; in the ~ (of) tu mēse (di), tu mēsea di, (a)nāmisa (di), nîdză (di), (tu) nóljuca (di), nólgiuca (di), nólgića (di); tu buríclu a or tu buríclu di; in the ~ of the yard nólgića di ubór; in the ~ of the forest tu buríclu a pădúrulei; in the ~ of the summer nădză-veără; in the ~ of the winter nădză-iárnă

MIDDLE adj. nîjlucán, nîlgiucán, nulgićán; di meáse or dit meáse; aţél di mēse

MIDDLE-AGED adj. misóchir

MIDDLE-CLASS s. arhundilâche, ciorbagilâche

MIDDLING adj. nólgić; (mediocre) misótriv, m pl -ótrivî (sic)

MIDGE s. ent. cunúpe, muşíţă, muşcóiu, ţântár

MIDGET s. (usu. as a nickname) ficiu

MIDMOST adj. tu mēse

MIDNIGHT s. nădză-noápte; at ~ nădză-nóptă; tu dísa di noápte; until ~ până nădză-nóptă

MIDPOINT s. mēse, chēntru

MIDST s. mēse

MIDSUMMER s. || CUVATA 11: nădzăveără

MIDSUMMER DAY s. Yianiú

MIDWIFE s. bábă, mămíe (and mâ-)

MIDWINTER s. || BATSARIA 45: nădză-iárnă

MIEN s. purtátic, fátă, ópse

MIFF vb. l'-u aspárgu

MIGHT: with ~ and main adv. a mórtului → FORCE, ENERGY

MIGHT vb. (conjecturally) va hîbă

MIGHTY adj. (as of God) nvărtuşát

MIGRATION s. || (usu. of shepherds) părcali, HRISTU 52

MIGRATORY adj. (as of birds) călătór, -oáre, -óři, -oáre

MILD adj. bunác; m/f sg moále, m/f pl mol'; muláşcu || DIARO 159: bunáşcu

MILDEW s. mánă

MILDNESS s. (of smb.'s character) imiráme, imireáţă

MILFOIL

MILFOIL s. bot. şuricină, şurichină, G: şiriuchină; coadă şurichină

MILITARY CAREER s. armătuľiche

MILITARY SERVICE s. aschirlăche

MILITIAMAN s. (of armed Greeks against the Ottoman rule) armatulă; coll. armatulăme

MILK s. lăpte, pl lăpturi n; large quantity of ~ lăptăriu; sheep curled ~ G: cutmăciu; sour ~ lăpte vinít, lăpte strivuít; skim ~ Src: beleníţă

MILK vb. mľgu (→ § 32) and mľrgu; lăptuésu

MILK CAKE s. lăptúcă

MILK PAIL s. || Cru: găleată, GOLAB 217

MILK TOOTH s. dínite di lăpte

MILKER s. (worker) mulgătór, muldzăr; (sheep) (a)plicătoăre || (of sheep) Peş: pirét, cl 258

MILKING s. muldzeăre, murdzeăre, mľdzire, lăptuíre

MILKMAN s. lăptăr

MILKSOP s. mulăşcu

MILKY WAY s. Cálea a lăptilui, Cálea a páľilor (lit. 'The Way of Straws'), Cálea măre (lit. 'The Great Way') || SJos: Brănu ura-nóľui (lit. 'The Sky's Belt'); Av: Litrupódh, cl 254

MILL s. moără → BRING GRIST TO ONE'S ~

MILL WHEEL s. vurvúra a moărăľei

MILL vb. vmaţin, măţir, măsnu; Iu ascúche ună hoără măţină ună moără ~ In unity there is strength (lit. 'Where an entire village spits one can run a water mill')

MILL-DUST s. păspălă, păspăl'

MILLER s. murăr m, murără f || Perd: mulăr, Plat: măľună, Kat: măľonă, Pro: milună, B-ARCH 352

MILLET s. meľ

MILLION s. miliúnă, miliúne [•li•ú•] || Cru: ecatomírie, GOLAB 214

MILLIONAIRE s. miliunístru

MILLSTONE s. cheátră di moără

MILLRACE s. ţăfúne (di moără)

MINARET s. minarée

MINATORY adj. fuvirós, -oăsă

MINCE vb. toc; chisédz; also S: csedz; She ~ed the meat U chisă

MINCEMEAT

cârnea

MINCEMEAT → MAKE ~ OF SMB.

MIND s. mînte (and mînde); (reason) fichîre, fichiûre; to be in two ~s stau andoăulea [an•dũăũ•l*a]; (intelligence) mǎdũuǎ || (opinion) HRISTU 29: I am of a ~ with Viti Mini estu pi mintia a li Viti → CHANGE ONE'S ~; BE OUT OF ONE'S ~; GIVE A PIECE OF ONE'S ~

MIND vb. 1'au di ureăcle, vciulésescu, saidisésescu, sǎldisésescu; am ménga la; ~ your lamb! Ái-țâ ménga la mânár! mind one's eye ñ-fac óclil' pátru || BASME 448: bag tu córnu; HRISTU 58, 2 pl imper: fițeti-i ochiǎ patru!

MIND ONE'S OWN BUSINESS vb. ñ-trag cálea; My friend, mind your own business! Trǎdzi-ț cálea, oáspe! or ședz pri oăuǎ-ț! (lit. 'Sit on your (own) eggs!'); Also: Nu-ț lipsésescu căstrăvét truşie? (lit. 'Don't you need pickled cucumbers?') || BASME 82: Mutreá-ț lú-crulu! (lit. 'Look (at) your (own) business!')

MIND (THE ...!) vǎrda!

MINDFUL adj. câștigós, -oásǎ; mucaitlǎ, f -loǎñe, m pl -ládz

MINDFULNESS s. (attention, consideration) usúle, mucaitlǎche

MINDLESS adj. ni-minduít, astráptu, azvimturát; fǎrǎ nisáfe

MINE poss. pron. a mel or amél m; a mea or ameá f; a mel' (or amél') m pl; a meále (or ameále) f pl; g/d sg m a milúi; g/d pl m and f a milór; My people weren't happy A milór nu lǎ pǎrú ghíne || LITURG 124: añeu m, amé f, añei pl m

MINE s. (source of supply) madéme, madéne

MINERAL WATER s. || Cru: apă ácrǎ, GOLAB 196

MINER'S PICK s. dhicléle

MINGLE vb. v(a)meástic, vmintésescu

MINGLING s. (a)misticătúra

MINIMIZE vb. (to belittle, to disparage) fac mǎnicǎ di tǎmbáre; nu-l dau di curáuǎ

MINT s. (plant, pill, drink) méntǎ (and méndǎ); (a)yeázmǎ, (a)yeázmu, yízmǎ

MINT s. (establishment where coins are made) tǎrǎp(h)íñǎ

MINUS s. (lack, deficiency) scǎrtu

MINUS prep. fǎrǎ (and fǎrǎ)

MINUTE s. (record of a meeting) mǎzbǎtǎ

MINUTE adj. (used with affection) || șimșiríc, DIARO 246

MINUTELY

MINUTELY adv. pân la şíle

MINX s. bandíla

MIRACLE s. ciúda, ciudie; also: nişeâne, nişâne, thávmă, thámă sámă, pl thámate or sáme; thămăturyie; **What a ~!** Máre thámă! or Sámă máre! **How did this ~ occur?** Cum s-feáte sáma aístă? **to work ~s** adár tháme, adár thămăturyii

MIRE s. (mud) tîna, láspe; (alluvial ~) alúnizmă, cuciumór

MIRROR s. yilíe, lăyíe, luyíe || **Prv:** cathréfti, CL 40 || **Amc,** **An, Clís, Gra, Kast, Kok:** yilí B-ARCH 236 || **HRISTU** 23: cutie

MIRROR vb. ▼yilcéscu, ▼lăyicéscu

MIRTH s. arâdeâre, arâdire

MIRY adj. glăburós, -oásă → **MUDDY**

MISADVENTURE s. → **MISFORTUNE**

MISAPPROPRIATE vb. l'au, ncálic

MISBEGOTTEN adj. (illegitimate) băstu, m pl -şţâ → **BASTARD**

MISCARRIAGE s. (of sheep) băgătúra, vătămătúra

MISCARRIED adj. (messy, unsuccessful) căcăt m/n, căcătă f (lit. 'shitty'); **a ~ question** căcătă luyurie

MISCARRY vb. lu-arúc crud (lit. 'to throw it out raw'); as-trăchescu, asturchescu

MISCHANCE s. tirsilâche, lăiătă → **MISFORTUNE**

MISCHIEF s. (base act) muşiteată, muşuteată → **MAKE ~ BETWEEN**

MISCHIEVOUS adj. s(c)lab, m pl s(c)laghi, f pl s(c)lâbe; şirét, -reată; urât, urút, muşmoală; **a ~ child** geanabét; **a ~ girl** bandíla

MISCHIEVOUSLY adv. aráulea [•ráu•]

MISCHIEVOUSNESS s. vumbirlâche

MISCREANT s. batác

MISCUE s. sfálmă → **MISTAKE**

MISDEED s. slăbeată, -bíle, -bîntă

MISER adj. zăráf, pl -ráhí → **STINGY**

MISERABLE adj. ndzérnu; túmtu, m pl -mţâ; **the ~ mother-in-law** túmta di soácră; ca vai di míne, ca vai di tíne, etc.

MISERLINESS s. filaryirie → **STINGINESS**

MISERLY adj. stres, streásă, streşí, streáse; **A ~ person knows how to take, but does not know how to give** Stréslu s-lá şti, nu şi s-da → **STINGY**

MISERY s. nivóle, pl nivólí and nivólúri; anánghe, lipsítă

MISFORTUNE

MISFORTUNE s. arăiață; also: arăuă, atihie, atihire, bileăuă, caturiziliche, cătrăță, chiamete [k'i•a•], chicută, ciupulic laiu, ciupulic veârde, cობă, curbisire, dêrte, pl dêrturi; distihie, ghidere, hălă, hândăcusire, lăiață, oără lăie, păcus or păcuz, păthimă, pățare, pusoágă, stuhinare, taxirate, târsilăche, tîrsilăche, ugoadă, ugudire; **The moment of ~ has come** Vine oăra a oăraiei; **What ~ has stricken her?** Țe taxirate u-ăre aflătă? **Let him die in ~!** S-moără tu lăeț! **He was stricken by great ~** ăi cădzú chicută mare || STER 8: trământani

MISGIVING s. mândată

MISHAP s. oără lăie → MISFORTUNE

MISHMASH s. mintitură

MISJUDGE vb. ▽(a)plănăsescu, (a)plănisescu, ▽plănescu; am urbarea a gălfiilor (lit. 'to have chickens' blindness')

MISLAY vb. → MISPLACE

MISLEAD vb. ▽plănescu; **Your word has misled us** Nă plănim pi zbórlu a tău

MISPLACE vb. ▽(s)cherdu

MISS s. (failure in some children's games) úchi f

MISS vb. (to escape) cher; (to feel the absence of) mi lă pónlu (di, să)

MISS THE MARK vb. (fig.) ≈ u-adăr taratóre

MISS THE OPPORTUNITY vb. || cher oăra, BASME 38

MISSING: to be ~ hiu cusure, lipsescu

MISSION s. (task) sârțină, sâlțină, nsârținare, ncărcătură

MIST s. negură, cătăcnie, cătăhnnie, iámă

MISTAKE s. sfálmă; also: aláth, (a)lăthos, alăthipsire, ftisire, ftixire, hătăie, stépsu, stipsire → MAKE A ~

MISTAKEN adj. ftisít

MISTER s. chir invar

MISTLETOE s. bot. vâscu, véscu, ovéscu; **Florlu, Brz**: uvéz (and uvédz)

MISTRESS s. (owner) nicuchiră; (lover) ayăpitcoăne, moróză, mușavéră

MISTREAT vb. yumărsescu, tălăescu (tu halé)

MISTREATMENT s. catăhrise

MISTRUST s. afirítă

MISTY adj. nigurós, -oásă

MISUNDERSTANDING

MISUNDERSTANDING s. síyise

MISUSE s. catáhrise

MISUSE vb. || CUNIA 3: catahriséscu

MITE: not a ~ cât trâ yitríe → JOT

MITER s. (liturgical headdress) mítră

MITIGATE vb. mi molú

MITTEN s. brumâncă, -ngă; mitâne, pumânică → GLOVE

MIX vb. ▼(a)meástic; also: ▼anăcătuséscu, hurhuléscu, ▼mintéscu (and mindéscu), ▼frângu; **Singing, the shepherds are mixing their milk** Láptile şi-l frângu cântândalui căşăriíi || to ~ the cards

ALR 1272: 3 sg: minteáşte cărţăle

MIXED adj. (as of liquids) mintít (and mindít) || ALR 1624: (some good and some bad) j-búne şi slábe

MIXED-UP adj. cutruburát → CONFUSED

MIXTURE s. ameástică, amisticătúrá, mintíre (and mindíre)

MOAN s. dzeámit → GROAN

MOAN vb. dzem → GROAN

MOB s. ciuplicheáúă → CROWD

MOB vb. ▼stivăséscu

MOBSTER s. haramíu

MOCK s. (one that is the object of derision) şúpir, şúpirлу a lúmiléi

MOCK vb. ▼buiséscu → RIDICULE

MOCKER s. pizuitór, pizuiáric, mbizuiáric, şupărăiu

MOCKERY s. arâdeáre; also: pizuíre, mbizuíre, mbizuitúrá, pézá, şupărăre, şúpir, şúpur || VELO 70: mǎzăli f

MOCKING adj. pizuiárníc → SCOFFING

MOCKINGLY adv. tr-arâdeáre, tră şúpir || ti curoidhu [ku•rói•dhu], DIARO 111

MODE s. trop, cearé, N: cearée, aréu, luyíe, sóie, turlíe

MODEL s. (pattern) călapódhe; (as in embroidery) xómbľu, iurnécă, urnéche

MODERATE adj. (average) nólgić; (as in eating or drinking) luyursít

MODERATE vb. hăminédz

MODERATELY adv. cu métru

MODERATION s. (measure, restraint, temperance) métru, usúle; **He speaks with ~** Zburáşte cu métru

MODEST

- MODEST** *adj.* tápin; **Be more ~!** Dipúni-ț năřile! → **HUMBLE**
- MODIFY** *vb.* ▽prifác
- MODISH** *adj.* galántu, prăpsít, prividzút, pruvizút
- MODISTE** *s.* mudhístră
- MODULATION** *s.* (of a song) frămtúra (and frâm-)
- MOIETY** *s.* (half) giunitáte
- MOIL:** with ~ and **toil** *adv.* rúfu-n-búfu [•fum•bú•]
- MOIRE** *s. tex.* ghizíe
- MOIST** *adj.* nuțít → **HUMID**
- MOISTEN** *vb.* ▽nuțescu
- MOISTURE** *s.* vlágă → **HUMIDITY**
- MOLAR TOOTH** *s.* măseáuă || **ALIA 60:** mușeă, mășeău, căřint, că-ríndi, frâmceău, frunimíntu, dínte măre, supřádánt; **NPrv:** grínde, **Vil:** gríndi, **B-ARCH 160**
- MOLD** *s.* (fungus) múhlă
- MOLD FRAME** *s.* (circular frame for molding the cheese called cășcăvăl) stifáne
- MOLD** *vb.* (to give shape) umblisescu; (to become moldy) muhli-dzăscu
- MOLDER** *vb.* (to crumble) fármu, ▽zmínut
- MOLDINESS** *s.* muhlidzáme
- MOLDING** *s.* (giving shape) umblisíre; (becoming moldy) muhli-dzâre
- MOLDY** *adj.* múhlid, muhlidzât, muciułít
- MOLE** *s.* mușmán, mușuróiu, șumiróiu, șumuróiu || **ALIA 102:** mușu-rói, mășărói, șărămói, șirimói, șirumói, șimirói, himurói, șir-mói, șoáric ôrbu, pundíchi, tiřlunádă
- MOLE-CRICKET** *s. ent.* || **GSus:** cânle dumnedzălui, **CL 41**
- MOLEHILL** *s.* || ôhtu di șumuróńu → **MAKE A MOUNTAIN OUT OF A ~**
- MOLLIFY** *vb.* ▽amólú; (to soften) agălisescu; (to solace) ▽az-bún
- MOLLYCODDLE** *s.* mulășcu
- MOLT** *vb.* || **PC:** alăxescu pérłu
- MOMENT** *s.* oără, pl ori; also hópă, stic, stiymíe; **crucial** ~ oára a oărălei; **He was waiting for her to come at any ~** U-aș-tiptá oără di oără; (favorable time) **He found the ~** Í-află oára; (on the spot, immediately) tr-un stic, tr-un stic di oără; **for the ~** → **FOR THE TIME BEING; Wait a ~!** Așteáptă-mă ună ténghe di

oără! || HRISTU 28, 67, 99: op (cf. hópă)

MONACHAL adj. (monastic) călugărărescu, -ească, -eștă, -ești

MONASTERY s. mănăstir (and mâ-), mănistér; (small ~) aschitar-yiô

MONASTIC adj. călugărărescu, -ească, -eștă, -ești

MONDAY s. luni; on ~ lúnea; on a ~ towards the evening únă lúne de cătră seără || **Mul, Pal, Plat, Pur:** lúnă, **Gard, Perd:** lun, **Kat, Vil:** luñ, **Els:** lúne, B-ARCH 533

MONEY s. parádz, pradz pl, pară sg ('coi'); also pără (and pâ-ră); (savings) picúl; **N:** angărmări, agărmări and gărmări pl; **He does not have ~** Nu áre angărmări; álghi m pl (lit. 'white [gadgets]'); (~ solicited during a mass, etc.) zítimă

MONEY BAG s. púngă, chésă

MONEY ORDER s. dimându di parádz

MONEY TALKS AND BULLSHIT WALKS ~ Zboäre múlte, ftóhe máre (lit. 'many words [spell] big poverty')

MONEYBOX s. (coin bank) cumbără

MONEYCHANGER s. (person) zăráf, săráf

MONEYED adj. avút

MONITOR vb. (to observe, to check) privégľu

MONK s. călúgăr, călúgur, călúgru, calóir; dim. călugărăș

MONKEY s. maimúță, maimúă, maimún, măimún, múuă, jabéc, jubéc, șubéc

MONKEY TRICK s. maimunlíche

MONKEY WITH A BUZZ SAW vb. ~ ñ-bag cáplu tu tástru

MONKISH adj. călug(ă)rescu, -ească, -eștă, -ești

MONOGRAM s. (a sultan's monogram on coins, etc.) túră, dúră

MONOPOLY s. (lease) báltu

MONSTER s. móstru, ni-óm, săcătínă → DRAGON

MONSTROSITY s. ur(â)teăță, ur(â)țáme

MONTENEGRIN s. || BELIMACE 19: caradác, pl def caradádzli, ibid

MONTENEGRO s. Cărădă || BELIMACE 19: Múnte Lai, def Múntili Lai

MONTH s. mes m, pl meși; (rare) lúnă; **one ~** únă lúnă or ună lúnă di dzâle; **about two ~s** ca doi meși di dzâlê

MONUMENT s. || **Cru:** spomeníc, GOLAB 250

MOO vb. mudzescu

MOO interj. (of cattle) mu or muú

MOOCH ABOUT vb. hălândărescu, misúr steálile

MOOD

MOOD s. ori pl; to be in a good ~ hiu cu chéife, hiu tu ori, am bûnile, am cuc; in a bad ~ cu cúrlu n sus; to mar smb.'s ~ → MAR

|| to be in no ~ (for) nu-ñ árde (tră), BASME 469

MOODY adj. cu oără, cu ori, cu órile

MOON s. lúnă; full ~ lúnă mplínă || Cot: alúnă, B-ARCH 5

MOONLIGHT s. || HRISTU 151: fosă di lună

MOONSTRUCK adj. (mentally unbalanced) aumbrát, agudít, (romantically sentimental) ayăchipsít

MOP THE FLOOR WITH SMB. vb. rizil(ips)escu, tălăescu tu halé

MOPE vb. (to become dejected) ▼cártescu

MOPPET s. (doll) păpúşe; (child) míncu

MOPPING s. aştirdzeäre, aşteárdzire

MORBID adj. (sickly) lângurós, -oásă

MORDANT adj. nţăpătós, -oásă, tálós, -oásă, tálítós, -oásă

MORE cáma; Give me ~ Dă-ñ cáma; ~ than an hour cáma di únă oără; máta; I will send ~ Va máta pitréc; once ~ nícă únă oără; ma and Smr: mai; You've been to me ~ than a mother and ~ than a sister Tíne-ñ fuşi ma di múmă ş-ma di sórá; (~ numerous) ma mult m, ma multe f; ~ lambs than rams ma mult ñeli di birbéti; You want some ~? Ma vrei? and many ~ ahâte şi-ahâte; tépär; ~ than astále di; ~ and ~: Man's life shrinks ~ and ~ Cioára a ómlui si-a dúnă aţia-di-attia; ~ than di prisúpră; ~ than a week nă siptămână ş-di prisúpră; di pri; Good friends care of each other ~ than brothers Búñli oáspiţ s-vor di pri fraţ → ANY ~ || BASME 429: ma nsus di || disúpră di; I love my granny ~ than anyone else disúpră di tuţ u voi máea, DIARO 357

MOREL s. bot. arţivúrte f pl

MORELLO CHERRY-TREE s. víşin, víşan, yíşan; (the fruit) víşină, víşnă, víşană

MORNING s. dimineată, tahináre, pl tahinări and tahinái; tahináúă, tahínimă, tiheánă; from ~ till night di tahiná până seára, di dimineáta pân(ă) cătră seára, di dimineáta pân tu ascápit; once in the ~ únă tahináúă; adv. tahiná [•hi•] or tainá [ta•i•]; HRISTU 27: dimiaţă

MORNING PRAYER s. uóthură

MORNING STAR s. luteáfirlu di dimineată

MOROCCO LEATHER s. curdhuváne, saftiánă, săhtiáne, săfheáne

MORON s. glar → STUPID

- MOROSE** *adj.* mutrusít; ursúz, *m pl* -újí, *f pl* -úze → **SULKY**
- MOROSENESS** *s.* schiviríe, ursuzlâche
- MORROW** *s.* a doáua-zî, dzúa alántă || **BASME 53:** adoáua-z; **BASME 54:** adoá-ză
- MORSEL** *s.* (a small piece) bucătíce, cumătíce
- MORTGAGE** *m.* bifă
- MORTAR** *s.* dubéc, *pl* dubéte; dubéche, *pl* dubéchi; ghiubéc, ghiubíc; **We grind coffee in a ~** Cafélu l-chisăm tu dubéche; (a bronze ~) (h)ăvâne
- MORTICIAN** *s.* (undertaker) muleaftă
- MOSAIC** *s.* (small pieces of stone, etc.) muzaíc
- MOSQUE** *s.* geamie, jamie; (~ without a minaret) micéte
- MOSQUITO NET** *s.* cunupheră
- MOSS** *s.* mûşclú, vlágă, zvoľu and zvulú; **Rolling stone does not catch ~** Cheáttra arucutoásă vlágă nu acátă
- MOSSY** *adj.* muşclós, -oásă
- MOST** *adv.* nai; **the ~ beautiful thing** nai căma muşeátlu lucrú
- MOTH** *s.* ent. móliţă; mulíţă (and -lí-), móltă; saracufái, *pl* saracufáiañ → **EMPEROR ~**
- MOTHER** *s.* dádă; also: ímă, máică, mămă, mánă (Epir); mă, mănítă, múmă; (old ~) oámă; **my ~** mú-mea, măníta-ñ; **his ~** mă-sa (and mã-sa) || **SJos:** băná, CL 38; **the ~ of the two children** mãsa a doilu ñiţ, HRISTU 41
- MOTHER-CHURCH** *s.* mitrópule
- MOTHER-IN-LAW** *s.* soácră, soácără; **his/her ~** soácăr-sa
- MOTHER-OF-PEARLS** *s.* sidéfe
- MOTION:** to set every spring in ~ mi fac páde
- MOTIVE** *s.* (reason, cause) furńie
- MOTTLED** *adj.* şáren, şirít
- MOTTLE WITH RED** *vb.* plăvânédz; *adj.* (of a sheep) plăvântát
- MOULD BOARD** *s.* (part of a plough) pľor
- MOUND** *vb.* → **KNOLL**
- MOUNT** *s.* (an instance of mounting, as a horse) (a)ncălicáre
- MOUNT** *vb.* (a)ncálic, angálic; ~ **on horseback** (in children's speech) mi bag decă (or déca); (to give oneself airs) to ~ **the high horse** mi ngroş; *tex.* ~ **the warp** năvădésu
- MOUNTAIN** *s.* munte, munde usu. *m*; occasionally *f*; *adj.* (a ~ horse, a ~ torrent) muntíš, mundíš → **MAKE A ~ OUT OF A MOLEHILL** ||

MOUNTAINOUS

Cru: munte *f.*, as in muntea tută 'the whole mountain', GOLAB 236

MOUNTAINOUS *adj.* muntós, -oasă

MOUNTEBANK *s.* șarlatán

MOURN *vb.* zghilésu → LAMENT

MOURNER *s. and adj.* jilit

MOURNING *s.* jále, jeále, jilire, lípe, lut

MOURNING CLOTHES *s.* străne di písă; lăi *pl* || to put on ~ mi nvésu tu lăi, BASME 460; tu lăi [lá•i], DIARO 414

MOUSE *s.* șoáric, *dim.* șuricúș; (*female*) șuricoáne; *coll.* șuricáme

MOUSE-TRAP *s.* bătcă, *pl* băttă

MOUTH *s.* gura, aróstru, aróstru; He has many ~es to feed Áre guri multe; graceful ~ gura di cutie; (~ jar) pífchiu, pífthhiu

MOUTH ORGAN *s.* || fisarmónicá, DIARO 75

MOUTHFUL *s.* búcă, gura, măscătúra, *dim.* măscăturică

MOVE *s.* fișcáre, mânáre, mutáre, mtáre; (*maneuver*) tirtípe; (*grimace*) strâmbătúra; You must be on the ~! Dé-vă di auá!

MOVE *vb.* ▼mut, ▼min, mi bat dit loc, ▼strămút; ~ about (*along or to and fro*) ▼úrdin || joc dit loc, CAPIDAN 176

MOVE AWAY *vb.* ▼dipártédz || STERGHIV 4: mi lărdzescu (*di*); CUNIA 148: mi trag nanăpárti, lău loc, lău ciciór

MOVE HAVEN AND EARTH *vb.* (*as in search of smth.*) l-tórnu lóclu di-anántă pártē, scol lóclu, mi fac páde, ▼apufác

MOVE HELL *vb.* (*to do all in one's power*) mi fac páde

MOVE OFF *vb.* (*to pack off*) fi-lău (*or* fi-frângu) zvérca

MOVEMENT *s.* fișcáre → MOVE

MUCH *adj.* multu; Smr: mult; mală di, mal di; He brought her ~ wool l'-adúse mal di lână; crímă di

MUCH *adv.* multu; no matter how ~ cătuchișdó (*and câ-*), cătuchișdó ți s-híbă; that ~ ahât ciómir di; Why is it that you want so ~ water? Țe u vrei ahât ciómir di apă? (*asking the price*) How ~? Cúmu-l daț? (*m*); Cum u daț? (*f*) Cum l'i daț? (*m pl*); Cum li daț? (*f pl*); as ~ as you can cât ma multu || Cru: bághi, GOLAB 207; (*considerably, enough*) báea, DIARO 387; HRISTU 63: cât mult?

MUCK *vb.* (*to engage in aimless activity*) misúr steálile, hă-lândărăescu

MUCOSITY *s.* mucoáre

MUD *s.* láspe, mázgă, múzgă, tínă || Pro, Pros, Hal, etc. lăschi;

MUD

Mul, Trn: glînă, B-ARCH 31

MUD vb. (to make muddy) ▼mintéscu, ▼túrbur

MUDDLE s. → TANGLE

MUDDLE vb. (to act in a confused aimless way) → MUCK; (to make turbid, to grow thick) (a)lăcescu (and ală-), ▼cutúlbur, ▼cutúr-bur, **N:** ▼cutrúbur

MUDDLED adj. mindít → MUDDY

MUDDLEHEADED adj. chirút

MUDDY adj. (of water, wine and fig., as of smb.'s mind) túrbur or túrbure; cutúrbur, cutrúbur, cuturburát, cutulburát; alăcít; also: birdhipsít, mbirdhuít; glăburós, -oasă; mintít (and mindít), murdár, puvuiós, -oasă

MUFFLE vb. (a)nvălăscu

MULBERRY s. (a)mură, cîrnice, dúdă, țerîță

MULBERRY TREE s. ciríciu, mureáuă

MULE¹ s. mul, múlă, mulăre, mlăre, mblăre; mulíciu *m*, mulíce *f*; mûșcu; *dim.* mulărîță || **Cru:** mulăre, **Gop:** mázgă, GOLAB 233

MULE² s. (shoe) méste, méstră, pătíche

MULE DRIVER s. || **Cru:** ayuiát, GOLAB 196

MULETEER s. cărvănár → CARRIER

MULISH adj. (recalcitrant) vițeárcu, -rcă, -rți, -rțe

MULL vb. ▼minduéscu → PONDER

MULLEIN s. bot. luminăre; țeára-al Dumnidzău; coáda-a ñélui

MULLET s. ichth. chefál, sirtár

MULTIPLY vb. ▼(a)mulțăscu, ▼nmulțăscu

MULTITUDE s. multíme, mulțâme, multeăță || MERCA 8: with a ~ of stars cu mirminghiuslu di steáli → CROWD, LEGION

MUMBLE vb. băbălăscu

MUM'S THE WORD! || nu fac níți dza, BASME 73; níți dzău, BASME 407

MUNCH vb. ▼ciumulăscu, arúmin

MUNIFICENT adj. (princely) pâșăscu, -ească; (generous) cuvurdhă

MURDER s. vătămăre, vătănăre

MURDER vb. ▼uțíd → KILL

MURDERER s. catíle

MURK s. ntuneáric

MURKY adj. ntunicós, -oasă

MURMUR s. mûrmur, ciuciurăre, șuşurăre, șurșurăre, yonghizmó; (of a river) cúrsu

MURMUR

MURMUR vb. mûrmur, murmurédz, şurşurédz, gârgâlédz, gârgârédz, gugurédz, gurgurédz, gugurésu; (as of boiling water) clucutésu, yunghiséscu, gruhtésu, hórhut, hurhurésu

MURRAIN s. psof

MUSCLE s. anat. mûşclú m

MUSHROOM s. bureáte m. buburéc, N: buréc; peciúrcă; **CÍis**: ciu-pérnică, gugulánă; (a kind of flat ~) túrtă || **ALIA** 87: buréte, băréti, bureáche

MUSIC s. mûzică

MUSIC TEXTBOOK s. muzichíe

MUSICAL INSTRUMENT s. latérná (*DDA is not clear*)

MUSICIAN s. muzicându, zângânár

MUSKY adj. (as of soap) mischiú, mîşchiu

MUSKY SOAP s. muscusápnă, mîschie săpúne

MUSLIM adj. (of people) ni-ñiruít

MUSS s. ni-arádhă; **G**: pálaz

MUSSEL s. zool. sulínă

MUSSILY adv. átacta, áţala-máţala

MUSSY adj. alócut → **MUSSILY**

MUST s. (of grapes, etc.) mûstu, şíră

MUST vb. 3 sg **impers.** prінде, lipseáşte ca s-, eáste mûltu lipsítă s-; **You ~ be on the move!** Dé-vă di auá! || **Alb**: va, **CAPIDAN** 176

MUSTACHE s. mustácă, pl mustăchi [•tăk']; mustăţă, pl mustăţ; dim. mustăcúşe, mustăcioără → **NOT YET**

MUSTACHED adj. mustăcăt

MUSTACHIOED adj. c-un tăstru di mustăţ sun nări

MUSTARD s. sinápe

MUSTARD PLASTER s. sinapismó

MUSTER vb. (to assemble, to accumulate, to congregate) ▼adún; to ~ up one's courage ▼ncucutédz → **PLUCK UP ONE'S COURAGE**

MUSTINESS s. muhlidzáme

MUSTY adj. múhlid, muhlidzât, muciulít

MUST PRESERVES s. heámă

MUTABLE adj. 3 sg: nu sta pri únă

MUTE s. and adj. mut; as ~ as a fish tac ca peáştile

MUTE vb. (of birds) ▼g(ă)línédz

MUTENESS s. muţáme, (a)mutál'; (becoming mute) muţáre, muţâre

MUTILATE

- MUTILATE** vb. ▽săcătipsescu
MUTILATION s. uludzíre; săcătipsíre, săcătlíche, săcătlâche
MUTINEER s. (rebel) scandzóhir
MUTING s. g(ă)línáre
MUTINY s. (revolt) mintireáje
MUTINY vb. mut cap
MUTT adj. glar → STUPID
MUTTER vb. ▽angrăñescu, ngrăñescu, ngărñescu (and ngâr-), dis-cântu, cărlédz (and câr-), cărédz
MUTTERING s. căridzáre
MUZZLE s. muț, múță, múțcă
MUZZLE vb. (to restrain from expression) bag călúșlu n gúrá → GAG
MY poss. pron. a meu, a űeu, and a mel m; a mea, a meáo, a meáuă f; a űei m pl; a meále f pl; enclitic forms: -mă, -m; **you, mother** lea dádo-m; ~ **heart** ínima-ñ || See also § 24 above
MY BROTHER(S)! interj. cára; **It was blowing such a wind, ~,** that Cára trădzeá un vímtu
MY GOD! interj. oi-bobó! or o-bobó!
MYRIAD s. (host, multitude) miriádhă, miríu
MYRRH s. zmírnă
MYSELF pron. síngur-ñi (sic) || BELIMACE 65: to ~ (mentally, inwardly) ăn vétea-a mea
MYSTERY s. místiryiu
MYTHOLOGY s. mithuluyíe

N

- NAB** vb. acáț, bag tu mână, príndu
NABOB s. pri-avút
NAG s. (one who nags habitually) (a)ngărñáric; (decrepit horse; also: old person) cărcâm, saravál
NAG vb. (to reproach) l'-u scot análmă prit gúrá (or prit nări); to ~ **the life out of smb.** lu aród dit hicáte (lit. 'to gnaw smb.'s liver'), l'-mác hicátlu (lit. 'to eat smb.'s liver')

NAIL

NAIL s. găvójdu, guvójdu, guvózdu, civíe, țivíe, pénură, péndură, perónă; (shoemaker's wooden nail) prochiu, proacă; to provide with a ~ ▼nguvujdédz; anat. úngľe, dim. unglícă

NAIL vb. ▼sfinuséscu; (to fasten with a nail) pirunséscu; (to crucify) cărfuséscu, ncărfuséscu

NAILING s. sfinusíre, pirunsíre, ncărfusíre

NAIVE adj. ageamí, ageamíu, ageamít, agimít, apló, tivichél

NAKED adj. bilít; gol, goálă, gol', goále; guliș(e)án; **stark** ~ cuculíciu || ALIA 177: (over a large area) gulășán; ibid.: bilisírcu; zdipuít, zdu-, zipuít; chilibét, -vét; zărcu

NAKEDNESS s. gulăciúne

NAMBY-PAMBY adj. (insipid) sárbit; (indecisive) andóulea [doũ•] invar.; (weak, irresolute) s(c)lab, zăíf, zăífcu

NAME s. númă; also: námă, náme, núme; **What's your ~?** Cúmu-ț gréscu? Cum ti strígă? Cum ti-aclámă? **pet** ~ númă di dizñérdu || Cúmu-ți dzâc? or Cúmu-ți dzâc pri númă? (lit. 'How do they tell you? or 'How do they tell you by name?'), PARALLELE 151; **Cru: last** ~ paranúmă, GOLAB 240; **What's your ~?** Cum oai (= u ai) numa?

HRISTU 54

NAME vb. aclém

NAME DAY s. númă, yiurtíe

NAMELESS adj. ~ ni-cunoscút

NAMELY adv. va dzâcă, deméc, dhiladhí

NANNY-GOAT s. → GOAT

NAP s. cľúmă → FLOCK

NAP s. (short sleep) misimére || un óclú di sómnu (lit. 'an eye of sleep'), BASME 136

NAP vb. || Țau un óclú di sómnu (lit. 'to take an eye of sleep'; the same in Albanian, PARALLELE 121) → DOZE

NAPE s. anat. cășingíc, cheáfă, guryítă, núcă, zvércă || ALB: **Dren, Pe, Për:** zvércă; **Kërb:** dzvércă; **Pe, Sln:** zércă, Brâncuș 555

NAPHTHA s. néfte

NAPKIN s. șírvét, șírvéte, pischíre, pițétă; (at a child's chin) sálar

NARCISSUS s. bot. **Amc:** gugúță

NARGHILE s. (Turkish pipe) ciubúche, mărúș, narghilé, narghilée

NARIS s. anat. náre

NARRATE vb. ▼ambáir → TELL

NARROW

NARROW adj. (a)ngústu, -stă, -ști, -ste; strímtu, strâmtu

NARROW vb. ▼(a)ngustédz, ▼strímtédz, ▼minutédz, ▼suptârédz

NARROWING s. (a)ngustăre, angusteăță, strímtăre, strímtură, stringătură

NARROW-MINDED adj. șcret, étă (sic), -eț, -éte → STUPID

NARTHEX s. (in a church) ártică, nártică

NASAL CARTILAGE s. anat. cărțâle dit nări f pl

NASTINESS s. urâteăță; iron. mușuteăță, mușiteăță

NASTY adj. (a)urât, (a)urút, slut; taxés, m pl -xéși || **Peș:** (of weather) cirúc; **The weather is** ~ Eáste chirólu cirúc, CL 43

NATION s. miléte; (race, tribe) gínsă, ghímtă, yénos, laó, pópul, ráță, zintúne

NATIONALITY s. ruféte || BELIMACE 109: plásă

NATIONALIZE vb. ľau trâ duvléte (lit. 'to take for the state')

NATIVE adj. di-a lóclui

NATIVE LAND s. pătrídhă (and pătrídă), văďăne (and văďăne)

NATIVITY s. → CHRISTMAS

NATURAL adj. físicó, m pl -ádz; **This is a ~ thing** Lúcrú físicó

NATURALLY adv. físică

NATURE s. pláse; (the creative force of the univers) físe; ~ **has never created anyone lazier** Linăvós cum nu áre fáptă físea; (character) **Such is my** ~ Acși ń-eáste físicólu || **GSus:** nidéii, CL 257

NAUGHT s. → ZERO

NAUGHTY adj. sirsém, m pl -séň, f pl -séme; zevzéc

NAUSEA s. greăță, pl greț and gréturĩ; (a)ngúsă

NAUSEATE vb. aynusédz, aynuséscu, ń-i greăță || CUNIA 328: ăň ví-ni s-vérsu

NAUSEATING adj. gritós, -oásă

NAVE s. (in a church) xóstră

NAVEL s. anat. buríc, băric, **N:** bric; márdzeáuă (lit. 'bead')

NEAR vb. ▼apróchĩu → APPROACH

NEAR adv. aproápe, aproápea

NEAR prep. língă, níngă

NEAR AT HAND adj. próhir

NEARBY adv. → NEAR; (close at hand) próhir

NEARING s. aprucheáre

NEARLY adv. → ALMOST

NEAT

NEAT adj. (clean, tidy) chischín, spástru; (charming) zâmbác;
(not mixed or diluted) munát, curát || CUNIA 201 also: manó

NEATHERD s. văcár

NEB s. → BEAK

NECESSARY adj. ananghiós, -oásă; lipsít, ofélim, m pl -liñ; vb
3 sg impers. prinde; If ~, I can take an oath S-lipseáre, Íau ş-
giurát

NECESSARILY adv. ananghiós

NECK s. anat. gúşe, limăreáúă; (~ of a bottle) gúşe di bóţă ||
ALIA 162: gurmádzu, gärmádzu; (rare) gât, gârdă

NECESSITOUS adj. (needy) nevólin → NECESSARY

NECESSITY s. lipsítă → NEED

NECKERCHIEF s. limudhétă, limuvétă; (for women) buíme, buiúme

NECKLACE s. báir, báir (di fluríi); fluríi f pl; (a)rădhăriche
(di fluríi); culáne, ghirdáne, ghiurdáne, dim. ghiurdănítă; G: (~
made of artificial pearls) măgúr, mógur; G: miruníc, muruníc;
(necklace-talisman) mănóchir di gúşe, monóchir, munóchir, schicu-
ríciu di fluríi

NECKTIE s. cravátă, pătlícă, pântlică, pánglică

NEED s. anánghe, pl anănghiuri; angusteátă, héră, ihtizáe, ih-
tiză, htiză, lipsíre, lipsítă, nivóle, strimtúra, zóre; ~ is the
best teacher Zórea ti-nveátă; A friend in ~ is a friend indeed
Oáspile si cunoáşte tru angusteátă → BE IN ~

NEED vb. hărzăescu, lipsescu, am anánghe (di), am ihtizáe (di);
(‘is necessary’) va; Thin cloth doesn’t ~ a thick needle La pân-
dză minútă nu va ac gros; I’d ~ a month to tell you the whole
story Va un mes s-ţâ limbáir [•ir]; We may ~ this in a difficult
moment Poáte să lipsească t-únă oară urâtă; What do you ~? Țe
anănghiuri ai? We don’t ~ you any longer Ma múltu nu nă éşti
lipsítă; What a water mill needs is water, not big words Moára va
ápă, nu va groáse; impers. you ~ (‘it is necessary, it takes’)
prinde (să)

NEEDED adj. lipsít; ofélim, m pl -liñ; it is ~ lipseáşte ||
Nothing else is ~ Țivá nu lipseáşte, BASME 40

NEEDLE s. ac; the eye of a ~ coáca a áclui, măgheáúă; tip of a
~ chípită, súmig, súmigă; large ~ sacuráfă, hundruvénal; Tur:
chindríe || Els: agu; Gard: vilónă, B-ARCH 432

NEEDLE vb. (to prod, to incite) yăryăredz

NEEDLE

NEEDLE CASE s. pisúză. viluníthră

NEEDLESS adj. áhristu → USELESS

NEEDLESSLY adv. di-pistanéu; (*more than necessary*) di-prima-nsús

NEEDY adj. nevólin, m pl -liñ

NEFARIOUS adj. pabés, -ésă (*sic*), -éşl, -ése → WICKED

NE'ER-DO-WELL s. om di ciuchi → GOOD-FOR-NOTHING

NEGATE vb. fac incheáre; nu u fac di cábúle

NEGATION s. incheáre, ncheáre

NEGATIVE adj. (*disapproving*) arniseáric

NEGATIVE vb. fac incheáre

NEGLECT s. ni-bruíre, ni-mutríre

NEGLECT vb. paralás, fac mânecă di tãmbáre, nu-l dau di curáuă, nu-l dau di mânear, nu lu-ancúñ

NEGLECTED adj. ni-bruít, ni-mutrít

NEGLECTFUL adj. → NEGLIGENT

NEGLIGENCE s. para-lăsáre

NEGLIGENT adj. (a)lăsát, alăsátóñu, -toáñe; dizbrânát, ni-mutrít

NEGOTIATE vb. (*as the price of smth.*) ▼păzãripsésescu; (*to ~ a marriage*) pruxinsésescu

NEGOTIATION s. păzáre, păzãripsíre, păzãrlâche

NEGRO s. || **Cru:** arápu, GOLAB 200

NEIGH s. (*of horses*) arujíre

NEIGH vb. arujésescu, azurésescu

NEIGHBOR s. viţín, yiţín; coll. viţináme. All the ~s know of that şti túťă viţinámea || **Cru:** cumşoáñe f, GOLAB 228; **Rod:** vácín, **Kat, Plat, Pur:** yitón, **Gard:** yítun, B-ARCH 493

NEIGHBOR vb. ▼viţinipsésescu, ▼sinuripsésescu

NEITHER... NOR... níţi... ni; ne...ne; ni...ni; úti... úti;
Neither does he come back nor does he write to me Níţi s-toárnă, níţi ñ-scrie; ~ white ~ black ne álbu, ne laiú; ~ I give, ~ he takes ni io nu dau, ni el nu ía; ~ you, ~ we úti voi, úti noi; ~ fish ~ flesh ni úda, ni uscáta || **HRISTU** 46: I ~ have ever seen, nor loved him nică nu oam vãdzută vãrrãoară, nică oam vrută →
EITHER... OR

NEIGHBORHOOD s. viţínă, viţínătă, viţínătáte, cumbuşóñe

NEMATODE s. (*intestinal worm*) limbríc, lâmbríc; infected with

NEPHEW

nematodes adj. lămbricós, -oasă

NEPHEW s. nipót || *F, M*: năpót, *SarD* 38

NERVE s. névră

NERVE ONESELF UP TO DOING SMTH. vb. apufăsescu; âncădă ocădă și
(+ verb) → **PLUCK UP ONE'S COURAGE**

NERVOUS adj. nevricó, -coăne, -cădz, -coăne; sértu, sértic

NERVOUSNESS s. sârbislâche

NERVY adj. sârbescu, -ească, -eștă, -ești

NEST s. cuib, cuibăr, cuibăir [*•bă•ir*], cuibăire, curbăiu
[*•băiũ*] || *GSus*: cubăier [*•bă•ier*], *CL* 42

NEST EGG s. folu, pl file

NESTLE vb. (to settle, to shelter) fac cúibu, mi-adún ti cúibu,
▼apăngisescu

NET s. plásă, leasă, poăhă, vurzóm, vurzón || (for catching
fish) *Av*: hrip, *GSus*: ahríp, *CL* 36; *Pls*: mréjdi, *CL* 256; *Prv*: pi-
dhóval, *CL* 258 → **BE CAUGHT IN THE ~**

NET vb. (to yield) adúc, dau, fac

NETHERWORLD s. → **UNDERWORLD**

NETTLE s. bot. urtică, urdzăcă; coll. urdzăcáme

NETTLE vb. ▼nțap, ▼urdzâc

NETTLE RASH s. med. hrúpă, blândă

NETTLESOME adj. nțăpătós, -oasă

NETTLING s. urdzăcäre

NEURALGIA s. nevralyie

NEVER adv. vârnăoără, vâroară, puté; I ~ eat olives Eu vârnă-
oară nu măc măsine; You have ~ been married? Nu ti nsurăși vârnă-
oără? (not even once) nițidănăoără [*•nă•oă•*]; *N*: barunoără ||
Peș: canăoără, *CL* 40; *VELO* 107: udepoté

NEVERTHELESS cj. cu túte aésti

NEVUS s. derm. dămcă

NEW adj. nou m, noăuă f, noi pl; *N*: nău m, năuă f, năi m pl,
năle f pl

NEW MOON s. lúnă noăuă

NEW-ARRIVAL s. iabangíu

NEW-BORN s. fet, luț, pup

NEWLY MARRIED s. yranghéi, yrangheádz or yrambádz m pl

NEWS s. hăbäre (and hă-), habäre; năo, pl năle; He liked such ~
Lu arăseă ahtări năle; șteäre, pl șteri; ștíre, pl știri; (a ra-

NEWSLETTER

ther pleasant piece of ~) sihăricle, sihăriche; (rather unpleasant) mândată; **G:** burdúval; halát; **I am bringing you good ~** V-a-dúc hăbăre bună; **What ~ do you have?** Țe hăbări?

NEWSLETTER s. → **NEWSPAPER**

NEWSPAPER s. fimirídhă, thimirídhă, frândză, gazetă || **Peș:** fe-merídă, CL 45 || **GBg:** vésnic, STERE 30

NEXT adj. alántu, -ntă, -ntâ, -nte; **the ~ day** dzúua alántă; **N:** a doáz; ~ **summer** di veără; **Come back ~ summer** S-ti tórñi di veără; ~ **winter** tu iárnă; ~ **year** năinde; **We'll come back ~ year** Va nă turnăm năinde || (the following) **PC:** áltu; ~ **year** la ánlu, PARALLELE 141; **the ~ day** alántă dzúă, CUVATA 8

NEXT prep. níngă, príngă, n viținătă cu

NIBBLE vb. aród

NICE adj. bun, m pl buñ; mușát, m pl -át

NICELY adv. || ghíne-mușát, BASME 420

NICETY s. micáme

NICK → **COME IN THE ~ OF TIME**

NICKER vb. → **NEIGH**

NICKNAME s. númă; also: parangóme, paranúmă, parasúmă; **G:** pār-noáñe; **G:** prănoámă || **Prv:** parațúcle, CL 257

NICKNAME vb. bag númă, bag prănóñ, scot númă

NIECE s. nipoată || **F, M:** năpoată, SarD 39

NIFTY adj. (stylish) galántu, m pl -ntâ, f pl -nte

NIGGARD s. stres → **STINGY**

NIGGARDLY adj. stres, streásă, streșî, streáse

NIGGARDLY adv. || cu mână nclísă (lit. 'with close hand'),

PARALLELE 136

NIGGARDLINESS s. schingiureăță → **STINGINESS**

NIGGLING adj. garamitlíu, -tlíe, m/f pl -tlíî

NIGH adj. → **CLOSE, NEAR**

NIGH adv. (near, almost) aproápe, aproápea

NIGHT s. noápte, pl nóptâ; **at ~ noápte**; oără noápti; **good ~!** bună noápte; **Arabian ~** halimáuă, pl halimăi; **fall of ~** nsiráre → **BE CAUGHT BY THE ~** || **the ~ before last** **Peș:** aprinduseără, CL 37; **last night** asar-noaptea, DIARO 84; **a wish to be OK next morning is** Apirítă bună! (lit. 'Good dawn!'), PARALLELE 159

NIGHT WATCH s. nihtéri f, nihtéryiu

NIGHTFALL s. (a)scăpitătă; also: (a)murdzîș, (a)murdzítă,

NIGHTINGALE

(a)murdzíre, murghízmă and murgheázmă, murgíş, múrgu, nsirátă, ntunicátă, nuptátă; **at** ~ tu murdzítă

NIGHTINGALE s. aidhónă; also: bilbíl', birbíl', birbilóc, nibil-bíl', sirvíl', viglítóáre; book. filomélă

NIGHTMARE s. móră, pumoără || PC: yis urút

NIGRITUDE s. ntuneáric, chísă

NIL s. țivă

NIMBLE adj. sárpit, sârbescu, -ească, -eștă, -ești; șáin; (~ and brave) siftér, xífter, schífter

NINE num. noáuă, **N:** náuă, náo; **at** ~ o'clock tu noáuăle [•uă•]; **the house of the ~ thieves** căsa a noáurlor furí

NINETEEN num. noáuăsprădzate [•űă•], náusprădzate [náu•]; náuă-sprădzate; **His clack goes ~ to the dozen** ~ apă l'-nărdze gúra (lit. 'his/her mouth goes like water,' i.e. continuously, like a river)

NINETY num. noauădzăți, nauădzăți; --**nine** noauădăți-noáuă

NINNY adj. durñít → STUPID

NINTH adj. náurli and noáurlu

NIP s. (sharp cold) dzer, dzidzér, dzeádzir, țingríme

NIP s. (a small portion) → BIT

NIP vb. ▼strângu, ▼zdrúmin, pliciutédz, plăsédz, **N:** astórcu; (to steal) ciun; (to take tea or liquor in sips) sórbu

NIPPERS s. țimbídhă, țimbístră → PLIERS

NIPPING adj. (as of a thorn) nțăpătós, -oasă

NIPPLE s. anat. gurgúlu m/n, gurgúle and gurgúl' pl; cap di țătă

NIPPY adj. (sharp) nțăpătós, -oasă; (cold) m/f arâte, pl arăți

NIT s. aminșușítă, lîndină; coll. mințíme, minciuşáme || **Amc:** coárdhă, SCHL 114

NITRIC ACID s. ghizáp, ghizápe

NITWIT s. lişurác

NIX s. țivă

NO adj. (not any, not a, hardly any) can, dip, hici; ~ **lamb did ever suck her** Nél nu u súpse

NO adv. háca, áca, ba, mi, nu; **S:** ohi; **F:** no; **A thousand times** ~! Háşa ş háşa! - **Yes or ~?** (i.e., You want it or not?) - **No!** Vrei, i nu vrei? - Ba, ba, ba! or Ohi, nu u voi! ~, **it burns me!** Áca, mi árde! No, he said Háca, dzâse

NO END GALORE adv. di-a sătúlui

NO MATTER (HOW, WHAT, WHO, etc.) cât s-hîbă (di); **An illiterate person, no matter how rich, is a servant of the learned** Ninvițătlu, cât avút s-hîbă, eăste huzmicheăr a nvițătlu

NO ONE → **NOBODY**

NO SOONER nu apucăi tra s (+ vb); nu bitisîi ghîne s (+ vb); ~ **said than done** dzăca ș-făpta

NO SUCH THING || aflăși să... BASME 29

NOMAD s. || HRISTU 1: nomadin

NOBILITY s. puristó

NOBLE s. celepiu, cilibí

NOBLE adj. chibăr

NOBODY pron. vărnu, văr, vără, verún, vărăúnu; ~ **runs away from good** Di ghîne vără nu fúdze; cáinivă, canivă, cúnivă; **We harm** ~ Arău nu adúțim a cunivă; can m, cănă f; barún m, barúnă f; nițiún m, nițiúnă f; ținivă; **but** ~ **will hear them** mea ținivă nu va s-lî ávdă; **there is** ~ nu-ări ținivă; **absolutely** ~ țipit or cípit (di om); can; ~ **went there** Acló nu s-duțéá cípit di om; Can nu s-dúse; (in negative sentences) om; **You could see** ~ Om nu z videá; **a little** ~ om di ciuchi; pãrtál

NOCUOUS adj. zñiseáric

NOD ONE'S HEAD vb. || tiñisescu cu capu, HRISTU 52

NODDLE s. ftínă

NODDY s. (simpleton) apló

NOEL s. cólindă, culíndă

NOGGIN s. (a person's head) curcubétă

NOISE s. ghiurultíe, yiurultíe; also: asunătúrá, crot, lăvă, lărmă; (hubub) lăvătúrá, lóngie, lóscut, sálăvâte, scándal, și-mătă, vreávă, zbuc; (of an explosion, of thunder) vrónđu, vron-dusíre; (as of trot) (a)rupățâre, tróput; (of rain) aróput di ploáie → **MAKE A** ~ || **Str:** șómut, GOLAB 252

NOISEMAKER s. ghiurultagí

NOISILY adv. provatós → **LOUDLY**

NOISOME adj. (harmful) zñiseáric; (disgusting) aynusós, -oásă

NOISY adj. pravatós; (as of a child) sirsém, sirsén, asiyúrif-tu; (stamping one's feet) arupățât; ~ **coming** viñítă arupățâtă; (boisterous) dzardzára m, dzardzárá f, dzardzáreañ m pl

NOMAD s. cirigár

NOMADIC adj. cu căsa pri ciumág, cu căsa pri ciutál'

NONBAPTIZED

NONBAPTIZED adj. niñiruit; nu áre untulémnu pri nâs (= unoiled)

NONE pron. niñiún [•ti•ún], f niñiúnă; **N** barún, f barúnă

NONETHELESS cj. **NEVERTHELESS**

NONPAREIL adj. făr-di-sót invar.

NONSENSE n and interj. bişîñ di cuc (lit. 'cuckoo's farts'), burlîdz mbăirâte [•i•] pl; chiritúri f pl; cóla-mbóla f pl; curcubéte f pl; curcufél f pl; glărét f pl; gurîţă f pl; lă-cărdie, lăpărdie; lişinătúri f pl; papurdhéle f pl; şahlamără; zboăre tu cacă n pl

NONSENSICAL adj. (silly) şulúndu; a ~ speech zburăre şulúndă

NONESUCH adj. făr-di-sót invar.

NOODLES s. tāmáciu, tumáciu, no pl

NOOK s. (secluded place) păt(i)láuă

NOON s. ñádză-dzúuă, prândzul máre; from early morning until ~ din dzăre până n prândzul máre; at ~ ñádză dzúuă, ñádză-prândzu

NOONTIME s. → **NOON**

NOOSE s. (a)lát

NOR cj. níti → **NEITHER**

NORM s. (standard) mucadéme

NORMAL adj. (conforming to standards of propriety, good taste or morality) ca tútă éta invar.

NORTH WIND s. turín, vimtu turinós, viríu, seávire; **Băi**: ţeăfir

NOSE s. náre, dim. năreće; nas → **MAKE A LONG ~ AT SMB.**, **PUT UP ONE'S ~**

NOSE vb. (to scent) úlmic

NOSEGAY s. buchét, bubúche di flori

NOSTRIL s. náre

NOSY adj. períeryu, -yă, -yi, -ye

NOT nu

NOT A BIT → **BIT**, **NOT AT ALL**

NOT AT ALL cât trâ yitríe, cât ghitríşca; (not half!) am cum! (no, no) pa-pa-pá! ba-ba-bá! || afláşi să, **BASME** 29

NOT EVEN adv. níti, néti, níte; un; ~ a colt is neighing Un mândzu nu arujeáşte; ~ as little as niţî cât

NOT HALF BAD || prima, **BASME** 117

NOT IN THE LEAST adv. iuvá ş-iuvá → **AT ALL**

NOT MORE THAN adv. (only) dicât; (He had) not more than three (golden) coins maşi trei gálbine

NOT QUITE adv. nu pára-; **He does not see quite well** Nu pára-andzäreáște; nu ca; **She is not quite in the mood** Nu ca áre chéfi

NOT UNFITTINGLY adv. driptátic, driptátică

NOT WITHOUT GOOD REASON → **NOT UNFITTINGLY**

NOT YET adv. níngă; **Your mustache has shown up, but your mind has not yet~** Mustáța ț-inșí, míntea níngă

NOTABILITY s. nișalâ

NOTABLE s. găgán, ciurbagí m, ciurbagioáñe f; coll. prutáme

NOTCH s. (gorge) șilătúrá; (mark in the ear of a sheep to be recognized) coácă, cuceáfcă, cuceáftă, fúrcă; píľ m pl (sic); (~ on a tally) coácă pri (a)răbúș

NOTE s. (written, usu. formal) pusúlă

NOTE vb. (to take note of) bag tu mǎdúuă

NOTEBOOK s. tetrádhiu, filádhă || DIARO 166: afládhă

NOTED adj. (notorious) avdzât

NOTEWORTHY adj. nișanlâ || CUNIA 258: nișanlítcu

NOTHING pron. țivá; **I had ~** Eu nu aveám țivá; **He wants to kill me for ~** Va s-mi cheáră trâ țivá ici; **and ~ else** ș-tut; **That much money he had and ~ more** Ahâț avea nâs tuț parádz; cípit; **One could hear ~** Ne cípit nu s-avdzá; (perfect silence) tățeáre máre, cípit; - **What's up? - Nothing** - Țe hâbări? - Mâniți di tâmbări! (lit. 'sleeves of cloaks'); ~ **but** sadé; ~ **but pain and sorrow** sadé dureáre ș-tunúsire; ~ **loath** cu vreáre; ~ **to write home about** 3 sg aor. = adră gúvă ntru apă (lit. 'He/she made a hole in water'); ~ **truer** = nu ânglímă (lit. 'no kidding') → **COME TO ~** || **Amc: nothing** canțiva, RÉCATAS 36

NOTICE s. hăbáre

NOTICE vb. ▼părătirséscu || (rare) síntu, CAPIDAN 153; **Cru:** duchimiséscu, GOLAB 213; HRISTU 25: bag oáră (că); DIARO 113: **I did not ~ what time it was** Nu bâgái oára cât eará oára

NOTIFY vb. pitréc hăbáre → **GIVE NOTICE**

NOTION s. (opinion) mínte, hăvă, hăvă; (whim) camómate f pl

NOTORIOUS adj. avdzât; cu númă (lit. 'with name')

NOTWITHSTANDING prep. cu tut, cu tútă, cu tuț, cu túte

NOUGAT s. hásca

NOURISH vb. (to feed) ▼hrănéscu, hărnéscu, hăréscu, ▼tăyiséscu, tăiséscu; (to chew the food before it is given to an infant) ▼ântríc, nitríc, ntríc, mătríc; **They ~ each other like doves**

NOURISHMENT

Ntrică ca porúngi

NOURISHMENT s. hrană, năfăcă

NOVELTY s. năuă, noăuă; **G:** halăt

NOVEMBER s. brumăr, nuémbu; **It is** ~ I méslu al brumăr

NOVICE s. múcio invar; adj. ageamít, agimít, ageamí, ageamíu, ni-fricăt

NOW adj. di ádză, di tóra, di tórea

NOW adv. acúși, amó, amú, amúși, tóra; **Mul, Gop:** túra, tórea, túrea; **right** ~ úti tóra; ~... ~... ba (că)..., ba (că)...; ~ **you**, ~ **me** ba că tíne, ba că míne; ~ **a man**, ~ **an animal enter the vineyard** Si arúcă tu ayíñe ba om, ba právdă, ba zlápe; ~ **and then** di oără oără; ~ **and then** arár → **COME** ~! || ~ **is the decisive / critical moment!** aoă-i aoă, DIARO 29

NOW THEN ștu-cară

NOWADAYS adv. adz, ádză (and áză), ásândzâ

NOWHERE adv. iuvá (in neg. sentences) **He is** ~ Nu lu-ăre iuvá; **He was** ~ Nu lu-aveá iuvá

NOXIOUS adj. zñiseáric; (poisonous) → **VENOMOUS**

NUANCE s. || (of colors) ton, HRISTU 1

NUBILE adj. mărtătoáre f, pl -tóri

NUDE adj. gol, goálă, gol', goále → **NAKED**

NUDITY s. gulăciúne

NUISANCE s. bilé, ghiúcă || **it came upon me as a** ~ âñ cădzú pri zvércă (lit. 'it fell on my neck'), PARALLELE 135 → **GRIEF**

NUMB adj. amurțăt, amurtăt

NUMBER s. númir, númire m or n; **in great** ~ (of people) ca tră Stă-Mărie (lit. 'like on Saint Mary's Day') || **Cru:** broi, GOLAB 209; rúmir (sic), GOLAB 239

NUMBERLESS adj. ni-numirát, ni-ruminát; múltu, múltă, múlțâ, múlte → **NUMEROUS**

NUMBNESS s. amurțătúrá, amurțâre, amurtáre; ~ **of the fingers** (from cold) dzidzirâtúrá

NUMEROUS adj. flúmin di; ca aróiu di-alghínă → **MANY, A LOT OF**

NUMSKULL s. → **STUPID**

NUN s. călgăriță, gălgăriță, căluyríță, căluguríță, căluyreáúă

NUPTIAL(S) s. númtă, lúmtă

NUPTIAL adj. nuntár; **a** ~ **song** cântic nuntár

NUPTIAL PROCESSION s. (at night, with torches) muceără

NURSE

NURSE *s.* (*wet nurse*) para mómă, pára-mánă, mătrícă, mitrícă, mătřiță; (*medical practitioner*) măsă, mătca

NURSE *vb.* alăptédz, țâțuésu, apléc, áplíc; (*to take care of*) frundiséscu, frundixésu || STERE 8: curipsésu

NURSE A GRUDGE AGAINST SMB. *vb.* í-țân pícă, í-dúc zăte

NURSE ENMITY *vb.* ▼pizmuésu

NURSLING *s.* ficiuríc → BABY

NURTURE *s.* → FOOD

NURTURE *vb.* ▼hrănésu, ▼crésu

NUT *s.* cucoáșe, *dim.* cucușícă, núcă; **be ~s about smb.** ñ-cáde tu vreáre máre → BE ~S ABOUT SMB.

NUTMEG *s.* moșcocáre

NUTRIENT *s.* → FOOD

NUTRITION *s.* hrăníre, hărníre

NUTRIMENT *s.* → FOOD

NUTS *adj. slang* (*enthusiastic, keen*) miraclí (or -clâ), *f* -cloáñe, *m pl* -cládz, *f pl* -cloáñe

NUTSHELL *s.* coáje di núcă

NYMPH *s.* (*minor divinity*) niráidhă, vílă

O

OAF s. glar → STUPID; (countrified, unsophisticated) pădurîş
OAK s. árbur, árbure *m*; blădúh *m*, cealâc *m*, chiminít *m*; cupáciu *m* or *n*; dúşcu *m*, ȝer *m*; ~ wood arburét; cupăcínă, cupăcíñe, cupăcín || **Alb**: dúşcu; **Dren**, **Kërb**, **Pe**, **Për**, **Sln**: cupáciu and (rarely) árbur, Brâncuş 554

OAR s. lupátă (di vârcă)

OAT → OATS

OATH s. (a)giurát, jurát, giurátic, giuráre, órcu, urchisíre; false ~ yealán giurátic → TAKE AN ~, BREAK ONE'S ~

OATS s. uvédz (and uvéz), vróme

OBDURATE adj. scliró invar.

OBEDIENCE s. ascultáre

OBEDIENT adj. ascultătór, -oáre; tibié invar.

OBEISANCE s. nclínăciúnă, nclínăciúne

OBESE adj. ~ and ugly jibăcós, -oásă and jibicós; (fat and clumsy) stătút, BASME 422

OBEY vb. ascúltu, săidiséscu, săldiséscu, vávdu (di); **This man does not ~ anyone** Aéstu om nu ávde di vârnú || áí fac chéfea, BASME

8

OBITUARY MEAL: to offer an ~ vb. cumântu

OBJECT s. luyuríe

OBJECT vb. || CUVATA 1: tórnu zbor

OBLATE adj. nturtát

OBLIGATION s. (contract, promise) ligămíntu, ipuhrisíre, a-puhréuse, ipuhréuse; (duty) dat; (debt) bórge, hreu, hréus, hréuse; (bill payable to order) emuluyíe, muluyíe, póliţă, sinéte; (paper-money) caimée; to remain under an ~ to smb. mi ndăturédz

OBLIGATORY adj. ipuhriuticó no pl

OBLIGE vb. vleg; **A gift ~s one** Dhoára ti leágă; vipuhriuséscu, apuhriuséscu; (to run into debt) vburghilipséscu || DIARO 93: vngrec; **I do not want to ~ myself to anybody** Nu voi s-mi-ngrecu la áltu

OBLIGED adj. ipuhriusít

OBLIGING adj. próthim, *m* pl -thiñ; hătârgí, *m* pl -geádz

OBLIQUE

- OBLIQUE** *adj.* → ASLANT
- OBLITERATE** *vb.* ▼aşteргу
- OBLITERATED** *adj.* aştёrsu, -eársă, -ёрşi, -eårse
- OBLITERATION** *s.* (a)şteárdzire, (a)ştirdzeåre
- OBLIVION** *s.* agårşåre, ultåre, xihåsíre → BURY IN ~
- OBLONG** *adj.* coårniş
- OBNOXIOUS** *adj.* salchíu, -íe, *m/f pl* -íĩ
- OBOE** *s.* ≈ zurnå
- OBOIST** *s.* zurnagí
- OBSCENE** *adj.* dişuţåt, dişuţåt; pânghiós [•gós], -oåså
- OBSCENITY** *s.* mãscårlice, mãscåríle, mãscårå; (lewdness) di-şuţåre
- OBSCURE** *adj.* (dark) ntunicós, -oåså; scutidhós, -oåså; scuti-nós, -oåså
- OBSCURE** *vb.* ntúnic
- OBSERVANCE** *s.* (of a holiday, etc.) ţåneåre
- OBSERVANT** *adj.* cåştigós, -oåså
- OBSERVATION** *s.* paratírise, paratírse, påråtirisíre
- OBSERVE** *vb.* (to keep track of, to, watch carefully) l'-bag oåra; ~ him well! Bågå-l' oåra! (to check, to monitor) privégľu; (to honor or keep, as a holiday) ţån; (to see, to sense) bag tu cõrnu
- OBSOLESCENT** *adj.* tricút, nviclát
- OBSOLETE** *adj.* nviclát; to become ~ ▼(a)nvicléscu, ▼(a)nviclédz, mbitårnéscu, bãtålúséscu
- OBSTACLE** *s.* cheådicå
- OBSTINACY** *s.* inagilåche, prucilitíe
- OBSTINATE** *adj.* nápran; (as of a horse) jindåric, viţeårcu
- OBSTREPEROUS** *adj.* ghiurultagí; provatós
- OBSTRUCT** *vb.* ▼aståmåtéscu, ▼nchédic, ▼ambudhiséscu, ▼ambudhi-ţéscu, ▼mbudhuéscu, fac cårşilåche, cårşilåtiséscu
- OBSTRUCTION** *s.* aståmåtíre; (blockage made with stones) api-trusíre; (opposition) cårşilåche
- OBTAIN** *vb.* aflu, ▼agudéscu, ▼amíntu (and amíndu), scot
- OBVIOUS** *adj.* límpide, límbid
- OCCASION** *s.* apuhíe, ipuhíe, aråste, oårå; You have found the ~ Ț-aflåşi apuhía; We are waiting for the right ~ Aştíptåm aråstea; We may never again find such an ~ Åltå oårå nu-aflåm ahtåre oårå
- OCCASIONAL** *adj.* (infrequent) arår

OCCASIONALLY

OCCASIONALLY adv. arár

OCCIPUT s. mădulár

OCCUPATION s. (work, business, job, matter) *G*: istréte; a woman's ~ istréte mulírească

OCCUPY vb. (to take or hold possession of) ▼apúc, íau, ▼tân

OCCUR vb. ▼fac, cur; **A misfortune ~s easily** Lăiáța s-fáțe li-şór; (to come to mind) ñ-cáde n córnu (lit. 'it falls into my horn')

OCCURRENCE s. (chance) ugoáďă; (unpleasant ~) cuşaméte

OCEAN s. ucheán

O'CLOCK: at three ~ A.M. tu tréile di noápte; **We'll be going tomorrow at eight ~** Mâne tu óptu oáră va s-ñárdzim; **at eleven ~** la úsprăs di sáhăţă (*sic*)

OCTOBER s. Samédru, Sámédru (and Sâ-), Sânmédru, Sânmădreán

OCTOPUS s. zool. uhtapódhe, htapódhe || **HRISTU 26:** octapodh

ODALISQUE s. anâmă, hanúmsă, cadână

ODD adj. (unusual) trónciu, *m pl* trónci, *f sg/pl* trónce; pe-rieryu, -yă, -yi, -ye; curyiós, -oásă; (disparate) técă, techi

ODDBALL s. (one whose behavior is eccentric) ciudós, paráxin

ODDITY s. ciúdă

ODDMENT s. aréstu, armăsătúra

ODDNESS s. ciúdă

ODDS AND ENDS s. vrúte şi ni-vrúte

ODIOUS adj. aurât → **DETESTABLE**

ODIUM s. → **HATRED**

ODOR s. ñurdíe, ñurízmă, mirudhyeáuă; (offensive ~) putoáre

ODORIFEROUS adj. ñurizmós, -oásă; ñurzitór, -toáre → **FRAGRANT**

OF prep. 1. (coming from, originating at/from) di la, dit. **Can chickens come out ~ boiled eggs?** Dit oáuă heárte pot ca s-eásă pul' di trâşi? 2. (caused by) di; **It hurt him so badly that he was dying ~ pain** L-dureá că-l mureá di dor; 3. (so as to be separated from or relieved of) di; **I got rid ~ them** Ascăpái di năşi; 4. (composed or made of/from) di; **sieve ~ silk** sítă di mătáse; also without preposition: **a bar ~ tin** nă veárgă yánumă; 5. (associated with or adhering to) di; **all that tribe ~ shep-herds** tútă fără-ateá di célniţi; **one ~ them** un di eţi; 6. (be-longing to or connected to/with) **a ray ~ sun** múndă di soáre; 7. (possessing, having) **the teeth ~ the wolves** dínţăli a lúchilor;

OF COURSE

8. (containing or carrying) di; **fifty pounds ~ cheese** țindzăți di ucădz di caș; 9. (as if) ca di; **The walls smelled ~ mold** Stízmile aňurdzeá ca di múhlă; 10. (a part of) **He understood some ~ their language** Aducheá di límba a lor; 11. trâ; **remind smb. ~ l'-adúc** amínte (trâ)

OF COURSE adv. aiá, besbelé, bezbelé, curmătă, élbet, élbete, mútlac, nu va dzâcă, nu va vârnă dzâcă, sayláme, po, síyur, sígur, zări || ncápe zbor? BASME 492; fără di álta, CAPIDAN 504-4; PC: cum mi vedz și cum ti ved

OF GOOD FAMILY adj. di ugeáche; ant. (of low birth) cătrănr (lit. 'tar dealer')

OF OLD adv. → OLD

OF ONE'S OWN WILL adv. cu vreáre || di la míni, DIARO 158

OF THE FIRST WATER (first-rate) mă-sa-l' fu!

OF YORE adj., adv. di zămáne, zămănescu → OF OLD

OFF vb. → DEPART, GO, LEAVE

OFF adv. (away) alárgu, nafoără, la; **He went ~ in his carriage** Fudzí alárgu cu cărúța a lui; **You drove ~ the road** Hii alárgu di călea búnă; ~ **with him!** Scutét-lu nafoără! **A wolf approached and stood ten paces ~** Un lup s-apruché j-dănăsí la dzáti jghioáti

OFF prep. di la, di pi || PC: **Florica cleared ~ the table** Fluríca li mută túti di pi síníi; **A button has come ~ your shirt** Chirúș un năstur di la cămeáșe

OFF AND ON adv. (intermittently) cându să-l caț m, cându s-u caț f

OFF THE MAP adv. după soáre

OFFAL s. minuțále, mințále, pl minuțál'; G: yinómate f pl

OFFEND vb. prusvuliséscu, prusvulséscu

OFFENDED adj. hulisít (and -lí-), hulusít, prusvulisít

OFFENSE s. (insult, outrage) prusvulíe, prusvulisíre

OFFENSE vb. prusvuliséscu, prusvulséscu

OFFENSIVE adj. (of smells) aňurzít; ~ **language** zbor di pézá

OFFER s. dáre, durusíre; (bid) tăxíre

OFFER vb. ▼apún, dau, chirăséscu, ▼părăstăséscu, ▼părăstiséscu, méscu, tăxéscu; **the gifts he ~ed him** hările țe l'-apúse; **We were ~ed a glass of wine** Fum miscúț cu căti un yín; ~ **an obituary meal** cumântu (and cumându); **On Sunday we will ~ a meal for the dead** Dumânică va nă cumândăm mórtál' a nóștri

OFFER

- OFFER RESISTANCE** vb. dân(d)âsescu, dănisescu, cârșilătisescu
OFFER THANKS TO SMB. vb. adúc birhuzúre → THANK
OFFER UP vb. (to sacrifice) afierusescu; to ~ one's life cad curbáne, mi fac curbáne
OFFERING s. (something offered) afiérumă, curbáne
OFFICE FOR THE DEAD s. (mass for the dead 40 days after burial) sārindár
OFFICER s. (one who holds an office of trust or authority) zăpít, zăbít; (Turkish soldier or officer) agă, ayă
OFFICIANT s. || LITURG 130: iusmetgí
OFFICIATE AN EUCHARIST vb lituryisescu
OFFICIATING PRIEST s. lituryó
OFFSHOOT s. fidán → SUCKER
OFFSPRING s. → OFFSHOOT
OFTEN adv. des, dipriúnă, ndăse, nimal di ori, picná || HRISTU 36: multiori
OGRE s. cap-di-câne, hap-húp; = lámñe
OH interj. (relief, sorrow, regret, etc.) uf! uh! aí! vai! aú! uă! oi! léle! a-lelé! o(i)-lelé! (oi-)bobó! u-bubú! măricúie! alímunu! púpu! ~ dear! Vái-di-mini!
OIL s. untulémnu (and undu-); also: ladhi (1 syll.) n, ládhuri pl; Íóladh || G: șirlán, șirligán, SarD 34; F: untulem, HRISTU 35; flax ~ bizír, BELIMACE 10
OIL vb. ▼aúngu (→ § 32)
OIL ONE'S PALM vb. aúngu → BRIBE
OIL-BURNING LAMP s. cándilă (and cân-), fínghít, fânghít
OILCLOTH s. mușamăe, mușămăe, mușimă, mușumă
OILING s. aúndzire, aundzeäre
OINK s. gurñíre, gurñáre
OINK vb. gurñédz, gurñescu
OINTMENT s. alifíe, alfíe; also: agdă; (made of wax and olium) chiralfíe, chiréce, miyléme
OK s. (approval, endorsment) izíne, vóle; (consént) astrăxíre, sinfonipsíre
OK adj. bun; adv. ghíne
OK vb. (to consent, to allow) dau izíne, dau vóle; (to agree to) ▼astrăxescu, căpsescu, sinfunipsescu
OLD adj. véclú, vlechiu; ~ men and women pachi ș-moășe véclí;

bitârnu, aúş; **You are very ~, uncle** Múltu aúş ésci, pap; máre; **You are ~er than he is** Voi hiţ ma mări di el; tricút; **an ~ woman** muláre tricútă; di dimúltu; ~ **tales** părămithe di dimúlt; di únă étă; (grown up) máre; **How ~ is this horse?** Cât guvójdzâ poártă cálu aéstu? **of old** di pap-străpáp; di la aúşi-străaúşi, di zămáne, zămănescu; **I am getting ~** yiramátile mi loără || (**older**) ma máre; **my older brother** fráte-ñu aţél cama márle, PARALLELE 133; **How ~ are you?** Di câţi añ hii? PARALLELE 141 → **BECOME ~, MAKE ~, GROW ~** || **F:** vechi, HRISTU 2

OLD AGE *s.* auşéatic, auşită; *coll.* auşáme, alghitúrá, viclíme; (*ant. youth*) yirámate *f pl*; **I am getting old** yirámátile mi loără

OLD-FASHIONED *adj.* auşescu; *adv.* auşéáşte

OLD MAID *s.* feată armăsă

OLD MAN *s.* aúş, béhlu, bitârnu, burhóñu, geagiu, ghiuş, moş, *dim.* muşíc; muşóñu, pap, pap-aúş, pleacă, prézvít, tot, *pl* tó-teañ; (*om*) tricút; *coll.* auşáme, auşéame

OLDSTER *s.* aúş; *obs.* bitârnu

OLD THING(S) *s.* viclítúrá

OLD WOMAN *s.* bábbă, báboáñe, bitârnă, máie, máuă, mămíe, moáşe, *dim.* muşícă; *derog.* muşurécă, muşarécă; *coll.* măíme; *adj.* muşescu || **Cot, Kok:** mai [má•i], B-ARCH 212

OLDTIMER *s.* → **OLDSTER**

OLIO *s.* (*mixture*) ameástic, mintitúrá, amisticătúrá

OLIVE *s.* măsă, măsă, măsă; **green -s** măsne călugréşti

OLIVE DRAB *adj.* măsínát

OLIVE OIL *s.* untulémnu → **OIL**

OLIVE TREE *s.* măsín *m*; măsneú *m*; **wild ~** ayruleáuă

OLIVE-GRAY *adj.* măsínát

OLYMPUS *s.* Élimbul

OMEN *s.* sémnu; (*ill ~*) tersiné, tersănă; *adj.* **of good ~** agurlíu, agurlíu, hairlâtic, hairlâtcu

OMEN OF EVIL *vb.* Í-u tórcu pri hírlu aţél laiú

OMENTUM *s.* (*anat., usually of lambs*) schépe

OMINOUS *adj.* and **-LY** *adv.* fuvirós, lăhtărós

OMNISCIENT *adj.* (*of people*) || **He is ~** si-eáste căzámíe, DIARO 190

O MY! *interj.* vai di míni!

ON *prep.* 1. (*spatial*) stă; **A cuckoo is singing ~ Saint Mary's**

ON

church Cântă un cuc sti Stă-Mărie; ~ the table pri measă; stri;
 They are the worst ~ earth Sântu aţel' ma láili stri loc; ~ what
 shall I cut that? Stri țe si-l taľu? (The preposition may be
 omitted, as in: They killed him ~ the seashore L-vătămără búdză
 di amáre); (along) pri; He was walking ~ the seashore S-priimná
 pri búdza di amári; 2. (temporal) tră, trâ; You must be here ~
 Saint Mary's Day Tră Stă-Mărie va hiť auá; ~ Christmas Day tră
 Crăciún; ti; ~ the day of Epiphany ti Boboátim; tu; ~ departure
 tu plicáre. (The preposition may be absent, as in: ~ a Monday únă
 Luni)

ON ALL FOURS adj. and adv. abușilát adj; t-abúșeala, t-abúșala
 adv.

ON BAD TERMS (WITH) adj. ncăceát (cu), tăcânsít (cu)

ON CONDITION THAT cj. (provided that) cu dimândárea sǎ; cu
 cǎvúlea cǎ; cu ligátúra s; cu simfunía si

ON CREDIT adv. pi virisíe

ON END adj. (of smb.'s hair) mbirșát

ON EARTH (imprecatorily) la daráťi; to fleámă; (from a tale)
 Where ~ is the dwarf? Cătră iu, la daráťi, si-áflă Bárbă-cot?
 Where ~ have you been? Iu tu fleámă ti dúsiși?

ON FIGHTING TERMS adv. pri ciamăúnă; They were ~ Si-aflá pri
 ciamăúnă

ON FOOT adv. pri páde, pripáde, pedéstru, arcát; I went ~ (and
 with no luggage) Mi duș arcát

ON GOOD AUTHORITY = (am) apă di la múmă

ON HORSEBACK adv. ncălár; (when "the horse" is a person, as in
 some children's games) ngrâcica [ngrâč•ka], grâșca, ngrâșca

ON NO CONSIDERATION (under no circumstances) iuvá-ș-iuvá

ON PURPOSE adv. máxus, maxús → DELIBERATELY, INTENTIONALLY

ON ONE'S DEATH BED adv. (last will) cu límbă di moárte

ON STIPULATION THAT cj. → ON CONDITION THAT

ON THE CHANCE adv. tu tíhe

ON THE EVE OF prep. (a)piríndu; ~ the wedding apiríndu dzúuă di
 númtă

ON THE LEFT-HAND SIDE adv. di nastânga, la stânga, a stânga

ON THE QUIET adv. → QUIET

ON THE OFF CHANCE adv. cu tahmíne

ON THE ONE HAND || pri di únă parte, BASME 2

ON THE OTHER HAND || PC: pri di áltă parte

ON THE OTHER SIDE adv. dincló, dingló; didinde, dinde; **We escaped onto the other side (of the mountain)** Scăpăm didinde; náparte, na náparte || **Cru:** anáparte, GOLAB 198; ~ **of** prep. náparte di; ~ **the Black sea** náparti di Láia-amáre; **S:** dincló di (ant. dincoá di, dincoáte di, didingoá di)

ON THE SLY adv. típtíle → **STEALTHILY**

ON THE SPOT adv. pí loc, pri lócu, tu loc, tu oárá, troárá, di-năoárá, dinăcăle || tru loc, BASME 17

ON THE WANE adv. tu ascápit; **Our life is** ~ Him tu ascápit

ON THIS SIDE OF prep. → **ON THE OTHER SIDE OF**

ON TOP adv. prisúpră || PC: prep. prisúpră di

ONCE adv. únă oárá, nă-oárá; ~ *more* níncă únă oárá, níncă nă oárá; **only** ~ nă oárá; ~ **upon a time** únă oárá ş-nă zămáne; ~ **in the morning** únă tahináuă; ~ **in a blue moon** tu-apreásă ş-tu chirítă; ~ **in a while** ori, ori → AT ~ || ~ **a week**, **Av:** nă oárá tu siptămână, BASME 502

ONCE cj. (*as soon as; at the moment when*) căra; ~ **you take the plunge (of getting married)** căra daţ di vă nsurát || íte, BASME 24

ONE num. un m/n, únă f

ONE adj. un m; únă or nă f; ~ **by** ~ di un un; un di un; un câte un; **They massacred them** ~ **by** ~ Lí tălără di un un; **It's** ~ o'clock Oára eáste únă; **He has** ~ **foot in the grave** Cu únlu cior lu ved tu groápă; ~ **after another** un dúpă alánt; un spri un; báir-báir

ONE NEVER KNOWS tí-şciu? tí-şti?

ONE-EYED adj. gav, -vă, gayí, gáve; chior, f chioárá; nciuricát

ONEROUS adj. vangricós, -oásă; căchiós, -oásă

ONESELF: by ~ di síngur

ONION s. ţeápă, dim. ţipícă; (*small ~ to be planted*) curcăre; **Prv:** curmídhă || **ALIA** 79: ceápă (*in many places*); **Nij, Grăm:** ţépă, **Ses:** cépă, B-ARCH 79

ONLOOKER s. mártir

ONLY adj. (alone) únu ş-tut; **He is an** ~ **child his parents have** Unu ş-tut i la părintă; (*dry, i.e. served or eaten without butter, jam, etc.*) gol; **dry bread** pâne goálă || **HRISTU** 40: goală aşă 'only so'

ONLY adv. maşi, mâşi, ma; **She bore** ~ **girls** Maşi feáte amintă; (*solely*) veci; ~ **God Dumnidză** veciu; mângi; **He re-retted** ~ **one**

ONLY

thing Mânghi di únă lî păreá arău

ONLY cj. (except that) mași că, ma

ONRUSH s. (a)urñire

ONSET s. (a)urñire

ONSLAUGHT s. irúse, irúșe, năvál, năválă

ONTO prep. pi, pristi, sti; **lest I direct the lightning ~ you**
s-nu-amîn chícuta sti tîne

ONWARD(S) adv. năinte, năinde

OODLES s. crímă, bunlúche, birichéte

OOZE s. láspe, tînă

OOZE vb. ▽sprilíngu, spilíngu

OOZE (AWAY) vb. stricór; **My strength is oozing from my body**
ñ-si stricoără putérile din trup

OOZE OUT vb. (in drops) țipurédz

OOZING s. ndzămáre, sprilíndzire

OPEN adj. dișclís; **completely** ~ (as of a door or window) ur-
thánictu, -ctă, -ctâ, -cte; (as if abandoned) árvale invar.; **I am**
keeping my weather eye open ñ-disfác óclil' pátru || HRISTU 30:
jdichis (sic)

OPEN vb. (a door, a book) ▽dișclíd; (of a bottle, of one's
ears) ▽distúp; (a letter) dizvuluséscu (one's eyes) ▽disfác
óclil'; (a satchel with cheese, etc.) disfól'u; **to ~ one's eye's**
wide (a)zgârléscu óclil' (cătră); ñ-ansár dzíhile di căftáre; **with**
one's eyes ~ wide cu óclil' hărvălisít; (to look out) ñ-disfác
óclil' pátru || HRISTU 17: jdichid; 43: **he ~ed his eyes** jdichisi
ochiă **Amc, Mul, Prv, Smx**: (3 sg, ~s a door) disfáte (úșă), B-ARCH
403; **Cru, Bdd', Gop, Trn**: disfác; **Kër**: jdăclíd, NEIESCU 271; (to
inaugurate a school, a church, etc.) disfác, BELIMACE 44

OPEN AN ACTION AGAINST SMB. vb. lu scol, l-dau tru judét

OPENHANDED adj. cuvărdă, giurmértu, -mértâ; filótim, -tiñ

OPENHANDEDLY adv. → GENEROUSLY

OPENHEARTED adj. (frank) cu priéplu dișclís

OPENHEARTEDLY adv. fără ticlífe

OPENING s. dișclídeáre, dișclídire, dișclídzătură; (hole) gúvă,
gávra

OPENLY adv. tu fáță; **Say that to him ~!** Dzâ-l'-u tu fáță! și-
chearé, așichearé, fariná, fóra

OPEN-MINDED adj. dișclís

OPEN-MOUTHED

OPEN-MOUTHED adj. hásca invar. → STUPID, ASTONISHED

OPERATION s. med. || CUNIA: inhírisi (in a personal letter)

OPIATE s. (jam opium) tiriácă, chirácă

OPINE vb. ñ-dau mîntea || ñ-dau mîntălî, BASME 302

OPINION s. mînte, idhéi, arăsíre, hâvă; tîcníre; to be of the ~ that hîu di mînte că → ADVANCE ONE'S ~, STICK TO ONE'S ~ || of a different ~ cu áltă mînte, BASME 418

OPINIONATED adj. naprán, m pl naprán; cap di grij

OPIUM s. haşîş, aşîş, afhióne [af•hîó•ni]

OPPORTUNE adj. uidisít

OPPORTUNITY s. (a favorable juncture of circumstances) oără, apuhíe, aráste

OPPOSE vb. dândâsescu, dânâsescu, fac cârşilâche, cârşilăti-sescu, mi duc cóntră → DISAGREE

OPPOSED TO → BE ~

OPPOSITE adj. aynánghea; looked at him from the ~ side di aynánghea âl mutreá

OPPOSITE OF prep. || Gop: cârşîi, GOLAB 226

OPPOSITION s. (obstruction, hostility) cârşilâche

OPPRESS vb. vcalcu, vndes, v(a)ngrec; (to persecute) nduchescu

OPPRESSION s. angricăre, (a)ngúsă, ndisáre; (cruel or unjust exercise of authority or power) zulúme

OPPRESSIVE adj. (heavy, harsh) ângusós, -oásă; an ~ winter únă iárnă ângusoásă

OPT vb. valég, vncíid (la); Tell me what are you ~ing for Spú-ne la țe ncíidz

OPULENT adj. avút → RICH

OPULENCE s. → WEALTH

OR cj. ori, i, íli, ícă; Should he kill him ~ not? S-lu vátămä ori s-nu-l vátămä? A boy ~ a girl? Ficíór, i feátă? Are you a cousin ~ some kind of a relative? Eştî cusurín íli vără sóie? ~ else íli, ílea; ~ else I'll chop off your head íli cáplu va să-ť íau || ma; BASME 236: May I take it, ~ not? Su-l íau, ma nu? **OR NOT** i nu; Will you make up your mind, ~? Vă apufăsít, i nu? **OR SO** (approximately) vără, vără; She boiled them ten eggs ~ Lă heárse vără dzáte oáuă; a month ~ ca vără lúnă

ORACH s. bot. (a)lóbodă; ~ pie pítă di lóbodă

ORALLY adv. || BELIMACE 45: cu gúra

ORANGE

ORANGE s. purtucălă, purdhucălă, purdhicălă; (a bitter variety) nirânge || CUVATA 24: purdicăl' f pl

ORANGE adj. (orange-colored) purtucaliș; turungiu, -gie, -gii

ORBIT s. anat. căfcălă

ORCHARD s. livádhe (and liváde), pumét

ORDAIN vb. hirotunisescu

ORDAINMENT s. hirotunisire

ORDEAL s. páthimă

ORDER s. (written ~ in Turkey) firmáne, buiurdie; (command) émri, endolie; (regular or harmonious arrangement) órdu, úrdin, arádhă, nizáme, sără, táxe; G: udópsu; (people united in a formal way) táymă → PUT IN ~ || Cru: dhiatayie, GOLAB 214

ORDER vb. dau dimândăre, dimându; **The emperor ~ed to have him killed** Amirălu dimândă s-lo-aspărgă; ▼ursescu, părānghilsescu || (to give an ~ through smb.) alás zbor, BASME 6

ORDERLY adj. (neat) chischín, m pl -chíñ; spástru, -ștri, -stre

ORDINANCE s. dhiatáymă

ORDINARY adj. paráspur, di-arádă; (inferior) ápcu, -că, -ți, -te

ORDINATION s. (of a priest) hirotunisire

ORDURE s. → EXCREMENT

OREGANO s. bot. (a)riyán

ORGAN s. (musical instrument) óryan

ORGANIZE vb. (to arrange) ▼arādhāpsescu

ORIFICE s. gúvă

ORIFLAMME s. (church banner) sígne

ORIGANUM s. bot. (a)ríyan

ORIGIN s. (ancestry) dămără, vínă, bímă, sírtă, vitíl, răzgă, G: arāzgă; **He is of Gypsy** ~ Eáste di dămără yifteáscă; **She asked him what ~ he was** Lu-ntribă násă d-iu lí-eáste vína

ORIGINAL adj. (witted, clever) pirgác

ORIGINATE vb. (to have an origin in/from) azvurāscu, ▼vom; (to initiate) nșep; **Where does the river ~?** Di iu s-voáme arâulu?

ORNAMENT s. cârtónă

ORNAMENTAL adj. stulsít

ORNATE vb. ▼nvescu

ORPHAN n and adj. oárfăn, ítin

ORTHODOX adj. orthódox

ORTHOPEDIST

ORTHOPEDIST s. yeátru di cioáre

OSCILLATE vb. vînduéscu; ñ-u dau n coástă

OSSUARY s. aştére

OSTENTATION s. alăvdătúrá, piñisíre, sultănátă, săltănátă, fálă

OSTENTATIOUS adj. alăvdós, -oásă; fălós, -oásă

OSTENTATIONOUSLY adv. chibáre, fóra

OTHER pron. ál(án)tu, váltu; **No ~ person would have done that**
Cáre váltu va s-u făţeá? (lit. 'Who else would have done that?')

OTHERWISE adv. alúmtrea, alúmtrealui, áltă lăghíe || BASME 698:
áltă sóie

OTHERWORLD s. (afterworld) éta alántă, lúmea alántă || STERGHIU
9: to alantă etă

OTIOSE adj. (idle) adhúliftu, m pl -fţâ; blanés, -ésă, éşî,
-ése; timbél; (sterile) stérpu, steárpă, stérchi, steárpe

OTTER s. zool. núrcă, vídră

OUGHT vb. 3 sg impers: va, prінде, аъ cáde; **you ~ not** nu-ţ
undzeáşte || cádi, fáţi 3 sg impers: **we ~ to refrain from meat on**
Wednesdays nu fáţi s-mâţi cárni ñércurea, DIARO 194

OUR adj. nóstru m, noástră f, nóştri or nóştră m pl, noástre f
pl; (short form poss dat.) nă; **He broke ~ jar** Nă freádze pócilu
[póc•lu]; **Let's go to ~ place** S-ñárdzim tu loc-nă, acásă; **F:**
nost, pl noşti (1 syll.) and noci (1 syll.); f noástă, f pl
noáste

OURSELVES pron. noi íşîne m, noi ísăne f

OUST vb. avín din, scot din, **N:** azgunéscu

OUT vb. (as of truth) ies tu miydáne

OUT adv. nafoárá; **Out you go!** Adúnă-u di auá! → BE ~, PUT
ONESELF ~

OUT OF prep. (because of) di, ti, tră; (from a tale) **The crow**
did not talk to anyone ~ megalomania Gáia nu zburá cu ţinivá di
măríle; ~ **pity for the children** ti ñíla a ficíórilor; **out of**
revenge tră pícă

OUT OF BREATH adv. || cu súfltlu la gúrá (lit. 'with one's
breath / soul in one's mouth,' i.e. precipitately), PARALLELE 147

OUT-OF-DATE adj. arudzinát, di zămáne

OUT OF ORDER adj. aspártu, -rtă, -rţâ, -rte; părtătíd, săcát

OUT-OF-SORTS adj. **He is ~** Nu-i tu ori

OUT OF THE BLUE || (unexpectedly) HRISTU 37: ca ună rufei tu

OUT

gălită

OUT OF THE SAME BATCH adj., adv. úně; **All were** ~ Tuț eará-l' úně; di un lémnu (sun cruít) (lit. 'made from the same (piece of) wood')

OUTBREAK s. arúpire, arupeáre

OUTBUILDING s. șándrămaie, tream

OUTBURST s. arúpire, arupeáre; **unrestrained** ~ ~ u fac uzungióva

OUTCLASS vb. → SURPASS

OUTCOME s. (result) || PC: ișítă, inșítă

OUTCRY s. zghic, zghícuit, istrigáre, strigáre

OUTFIT vb. (a house, etc.) ▼arădhi(p)séscu, arădhăpséscu

OUTDO vb. ▼antréc, **N:** ▼astréc

OUTDOOR adj. di nafoără

OUTDOORS adv. nafoără

OUTERMOST adj. dítră márdzine || BASME 442: **in the ~ room** tru óda di tru márdzine

OUTFIGHT vb. ▼azvíngu

OUTFIT s. (equipment) tăcâme

OUTFOX vb. ▼ncálțu

OUTGUESS vb. → OUTWIT

OUTHOUSE s. → TOILET

OUTLANDISH adj. strin; axén; (bizarre) paráxin, tránciu; tră ciudie || STERE 29: (of people) badzară

OUTLAWED adj. ayunít, azgunít, xinumsít

OUTLET s. inșíre, ișíre

OUTLINE s. (as of smb.'s face) măsídhă, misídhă, ñisídhă

OUTLIVE vb. l'-u mác colíva

OUTMODED adj. bătăl'usít, nviclăt, viclăt

OUTNUMBER vb. ~ ▼antréc (lit. 'to surpass')

OUTPERFORM vb. ▼antréc, **N:** ▼astréc

OUTPLAY vb. → OUTPERFORM

OUTPULL vb. ▼trag, ▼(a)năpuéscu

OUTRAGE s. prusvulíe, prusvulisíre

OUTRAGE vb. ▼angiúr, yumărséscu → INSULT

OUTREACH vb. ~ ▼antréc, **N:** ▼astréc

OUTRUN vb. ~ ▼antréc, **N:** ▼astréc

OUTSET s. → BEGINNING, START

OUTSIDE adv. dinafoără, nafoără (ant. núntru); prep. nafoără di

OUTSIDER

OUTSIDER s. ~ vaxén (lit. 'stranger, foreigner')

OUTSKIRTS s. varóşe, văróşe

OUTSMART vb. (a)ncálţu → **OUTWIT**

OUTSPOKEN adv. aşichearí, fóra, cu gióne zbor

OUTSTANDING adj. nişanlâ and nişanlí, f sg/pl -loáñe, m pl -ládz || CUNIA 258: nişanlítcu; mărit, PARALLELE 133

OUTSTRETCHED adj. spirlungu, spri-, sprilungós; **his outstretched nose** nárea-l' sprilungoásă

OUTSTRETCHED ARMS s. (viewed as an unit of length) uryíe, urghíe (about six feet)

OUTSTRIP vb. ~ vantréc, N: vastréc

OUTWEIGH vb. ~ vantréc, N: vastréc

OUTWIT vb. (a)ncálţu; varâd; **You can't ~ an Aromanian** Armânlu nu si ncálţă; **This time he couldn't ~ him** Nu putú s-lu ncálţă di aéstă oără

OVEN s. → **FURNACE** || **baking ~**, K: cireáp, GOLAB 210

OVER prep. 1. (more than, higher than) ma nsus di, disúpră di, di prisúpră di, prísti, písti, nculó di, astále di; ~ **six hundred sheep and goats** ~ oi, căpri, astále di şeáse súde; 2. (excessively) până di uréclí; 3. (during) ~ **night** prísti noápti; 4. (in addition to) stră; adv. (of a change to the worse) **It's all ~** Dúsi curmána di an! → **ALL** ~

OVER HERE adv. pir auáti; **Come over here** S-yiñ pir auáti

OVERABUNDANT → **MAKE ~**, **BECOME ~**

OVERALL adv. tu tot lóclu

OVERAWE vb. (to subdue) vapléc

OVERBAKE vb. pri-coc

OVERBEARING adj. pirifán, m pl -fáñ → **ARROGANT**

OVERBLOWN adj. (pretentious) căbărdisít

OVERBOIL vb. para-hérbu

OVERCAST adj. (clouded over) alăcít; cu ţérлу astupát; **to become ~** vb. vurcuséscu, vărcuséscu

OVERCOAT s. paltó, N: paltóne and páltu; also: cándúşe, cundúş; N: cupărán; górnă, gunélă, or gunéală; B1: láră; patatúc, şigúne, tipúne; S: zăbúne

OVERCOME vb. (to rush) năvăléscu; **Longing for his mother ~s him** Dor di máma l-năvăleáşte; **to ~ a difficulty** lu ansár gárdul (lit. 'to jump over the fence'), lu ansár tráplu (lit. 'to jump over

OVERCONFIDENT

the pit'); (to defeat) ▼azvíngu || CUNIA 163: bag mpádi

OVERCONFIDENT adj. (cocky) saylámcu, -mcă, -mți, -mțe

OVERDO vb. (to exaggerate, to do to excess) para-fác

OVERDONE adj. pri-cóptu, -coáptă, -cóptâ, -coápte

OVERDRINK vb. para-beáu

OVEREXERT ONESELF vb. ▼apu-fác

OVERFATIGUED adj. curmát

OVERFEED vb. ▼astúp, paramâc

OVERFILL vb. (to satisfy to excess, to give in abundance) ar-tiriséscu, artirséscu; **May God ~ her with his blessings** Dumnidzã s-u-artirisească

OVERFLOW vb. (as of a river) ies, ▼dipún; ▼zgrum (di apă multă)
The river ~ed its banks Dipúse (or dipună) arâulu

OVERFLOWING adj. (as of a river) dipús (túna), ișít

OVERHEATED adj. (as of a furnace) ársu; (tired) asprímtu, -mțâ

OVERJOY vb. ▼hărăsésescu

OVERJOYED → BE ~

OVERLOAD s. panuyóme

OVERLOAD vb. ▼parancárcu

OVERLOADED adj. (a)ncărcát, angricát; (as with grief, bitterness) dat (di fármác)

OVERLOOK vb. (to disregard) cătăfronisésescu

OVERMATCH vb. (to be more than a match of, as in a contest)
azvíngu

OVERNIGHT HALT OF A FLOCK s. numíe

OVERNIGHT STAY s. mas, numíe

OVERPASS vb. trec

OVERPLUS s. (surplus) bășă

OVERPOWER vb. ▼nec, ▼(a)pitrusésescu, N: (a)putrusésescu; (as of thirst) ▼cúrmu; **Sleep is ~ing me** Mi neacă sómnul; **A great thirst began to ~ him** Ahurhí să-l cúrmă ună máre seáte

OVERPROUD adj. cábărdisít

OVERRIPE adj. júlu m, júle f || PC: m pl: júľ, f pl júľi

OVERSCRUPULOUS adj. garamitlíu, -líe, pl -líĩ

OVERSEAS adv. tu axeáne

OVERSEER s. epistát

OVERSIGHT s. (surveillance, care) bruítă, mutríre, mutrítă;
(omission, error) aláth, cábáte, fáie

OVERSLEEP

OVERSLEEP vb. || mi paradórmu; **Get up, my daughter, do not oversleep!** Scoală, feăta mea ş nu-ñ ță paradórñi, Rec. 41

OVERSTATE vb. (to exaggerate, to make a mountain out of a molehill) fac di per fúne

OVERSTEP vb. (a)ntréc, *N*: ▼astréc

OVERTAKE vb. (to reach) ▼agiúngu, ▼apróchiu; (to catch up to) ▼acát, pruftuséscu; **Nobody could ~ me** Vârnu nu puteá s mi-aproáche; **I could not ~ him** Nu-l pruftusíi

OVERTAKEN → BE ~ BY THE NIGHT

OVERTHROW vb. ▼(a)răstórnu, (a)rustórnu → OVERTURN

OVERTHROWN adj. turculít, târ-; **He found him ~ on the ground** Lu-află turculít ân páde

OVERTOP vb. (to surpass) ▼antréc, *N*: ▼astréc

OVERTURN s. (a)răsturnáre

OVERTURN vb. ▼tórnu, ▼(a)răstórnu, aristórnu, alăstórnu, ▼ambáturlu; **This mule has the habit of ~ing the load** Múla toárnă; (as of clouds or waves) turculéscu → KNOCK DOWN

OVERWEENING adj. → ARROGANT

OVERWEIGHT s. fulínă

OVERWHELM vb. ▼nec, ▼(a)pitruséscu, *N*: aputruséscu; **A heavy sleep had ~ed them** Lí-aveá apitrusítă sómnú greu; (as of dogs attacking a stranger) ▼aplucuséscu; (to seize, of fear, thirst, pity, etc.) ▼cúrmu; **Despair ~s him** L-cúrmă jálea

OVERWHELMED → BE ~ BY LONGING

OVERWORK vb. ▼apu-fác, scot pétalile; **He used to ~ his mules** Lă scuteá pétalile a múlilor

OWE vb. voi, aor. vrui, part. vrut; hurséscu; am tră dáre; mi burgilipséscu; **Here is the piaster I ~ you!** Țâne-ț yróslu țe ță-l voi! **How many liras were you ~ing him?** Câte líre líi vrei? || **Cru:** éscu bóрге, GOLAB 208

OWE SMB. A GRUDGE vb. țin pícă, ñ-duc zăte

OWED adj. (as of money) hursít; **money ~** parádz hursít

OWING TO prep. şúchiur al → THANKS TO

OWL s. orn. cucuveáuă, buf, búfă, búhă; **as stupid as an ~** (i.e., very stupid) cap-di-gáie

OWN vb. am, stăpuéscu || CUNIA 239: ▼țân

OWNER s. (master, mistress) nicuchír *m*, nicuchíră *f*; aféнду, dómnú || **Cru:** (~ of sheep) chihăié, GOLAB 230

OX

OX s. bou, pl boi; **draft ox** giugătór || **Mul:** giúncu curát, B-ARCH 314

OX-FLY s. ent. tăún, búmbar, bumbár, dávan, dávun, stréclé, strégľe

OXIDATION ş. (esp. of copper) băcríre, băcâryisíre; (of iron) arudzináre

OXIDIZE vb. (of metals that produce verdigris) băcréscu, ▼băcâryiséscu, mbăxéscu; (to rust) arudzinéscu

OYSTER s. burlídhă, sulínă

P

PACE s. → STEP

PACE vb. arúc jgľoáte, arúc úrme, fac paşi

PACIFICATION s. irini(p)síre

PACIFY vb. (to calm) ▼irini(p)séscu, ▼arihătípséscu; (to appease) aprea(a)dún

PACK s. (of hounds, etc.) licnie, ulmie; (load) bal; (package, set) tisté; (ballot) **N:** bóhce or buhcé; hărăie; (large bag, as with wool) dengă; (the content of a ~) bohcealâche

PACK vb. (to fill) dânguséscu, durdurséscu, sursuséscu; (to ~ smb. off, to dismiss, to fire) 1-dau țărúhile, 1-dau părtălľe; (to ~ together, to cram) ▼(a)ndés, (a)ndiséscu

PACK AWAY/OFF vb. li scármin → BOLT

PACK OFF vb. fug; mi frângu zvérca

PACK UP vb. to ~ and be off ñ-lau páltăřile, ñ-lau cărândíile; to ~ bag and baggage ñ-adún catrafúsili

PACKAGE s. (as of cigarettes or tobacco) tisté || **GSus:** păchét, CL 258; **Pls:** bachét, **Prv:** băchétă, CL 38

PACKED TO CAPACITY adj. and adv. denga di, dínge di; ndisát

PACKHORSE s. cal di mizíle

PACKSADDLE s. sãmár, dim. sãmăríciu → PUT THE ~

PACKSADDLE MAKER / DEALER s. sãmârgí, sãmără (and sâ-), sumără (and sumără); (his profession) sãmârgilâche

PACKTHREAD

PACKTHREAD s. cioară

PACT s. (agreement) ligămîntu, ligătură

PADDLE s. lupătă di vârcă

PADDLE vb. avuzéscu

PADISHAH s. padişáh

PAEAN s. (hymn) hirovicó

PAGAN adj. pângân, -gâñ; **G:** pângâr; pângănitéscu, -tească, -těstî, -těstî; élin, m pl éliñ; (of Turks) purîndu, -ndzâ

PAGE s. (messenger) pisudhróm

PAID adj. plătít || **MERCA 9:** pältít, m pl

PAIL s. căldăre → **BUCKET**

PALLIATE vb. lişurédz

PAIN s. dor, caimó, duríme, dureăre, óndus, pon, pl pónuri; virvér; **He has a severe ~ in his bones** Áre dor märe tu oăse; **smart with ~** usturíme cu duríme; **She was caught by labor** U-acă-ţără pónurile s-feată; (difficulty, effort) mündă, munduire, proñ, vâsan, zahméte, ziétă; **with great ~s N:** cu zóre or cu zórte → **ANGUISH, TORMENT**

PAIN vb. (to experience pain) 3 sg: ▼doăre, 3 pl: ▼dor

PAINFUL adj. = vb 3 sg impers: doăre || **DIARO 432:** durirós, dururós

PAINFULLY adv. cu proñ, cu sândze || cu óclî cripăţi, **BASME 388**

PAINSTAKING adj. lucrătór, -toăre; ni-şidzút, cilistisít

PAINT s. (for the face) buiáuă, cănă

PAINT vb. dau buiáuă; dau cu bóiuuri, dau réngă, dau cu (+ color, as in) -ed with violet dat cu civitlíe; ▼buiséscu, ▼chin-diséscu, ▼zugrăpséscu, ▼zugrăvséscu, ▼zigrăfséscu; to ~ with yellow gânguripséscu; **I have ~ed the house** Ded buiáuă a căsă-léi; to ~ one's face (to make up) ñ-dau cu buiáuă; to ~ the town red (to have fun) u-fac uzungióva || **TULLIU 132:** anvupséscu; **Cru:** amvăpséscu, **GOLAB 209;** **Gop:** şăréscu, **GOLAB 282**

PAINT-BRUSH s. cundíl

PAINTED adj. văpsít, zugrăpsít, scriát

PAINTER s. zugráf

PAINTING s. zugrăfie, zugrăfsíre

PAIR s. păreácíe, ciftée; a ~ of boots nă păreácíe di cíjme; (a ~ of draft cattle) giugíe, jugíe

PAL s. oáspe → **FRIEND**

PAL

PAL vb. (to associate with) mi fac soț, li aprîndu aluăturile, li-acăț aluăturile

PALACE s. pâlâte, palâte, sărâi [•rá•i] f, sărâi f pl

PALANQUIN s. tăhtăvăne

PALATABLE adj. bun, pl buñ; nóstim, pl -tiñl gustós, -oásă; yu-

PALAUER s. láfe

PALAUER vb. bândurédz

PALE s. par m, **Gop**: pótpar m

PALE adj. sárbit, sálbit; mundó invar.; to become ~ sãhñisescu

PALISADE s. ngărditúrá

PALL vb. ▼sátur, ▼năfătésu

PALLID adj. gálbin, m pl -biñ and -ghiñ; sárbit, sálbit

PALLOR s. gălbineăță, sáhnă

PALM s. anat. pálmă

PALM BRANCH s. váie

PALM SUNDAY s. Vaiú m

PALMY adj. (prosperous) tihiró, m pl -rádz, f sg/pl -roăne; cu hăire

PALPATE vb. pusputésu

PALPATION s. pusputíre

PALPITATION s. ciócut, ciucutíre, zvăcníre

PALPITATE vb. (as of the heart) furfurédz → THROB

PALSY adj. i luat tot (lit. '(He) is taken completely')

PALTER vb. (to equivocate) li mintésu

PALTRY adj. cácv, chirchinéc, pãnghiós, andíhristu; a ~ boy un chirchinéc di ficiór

PAMPER vb. (to baby, to spoil) ▼cănăchipsésu, ▼dizñérdu, ▼gălinisescu, ▼hăidipsescu, pusputésu, ▼zdrudésu

PAMPERED adj. cănăcheárcu, -rți; hadhyeárcu, -rți

PAMPHLET s. (booklet, brochure) afládhă

PAN s. tigáne, tiyáne

PAN OUT vb. ñ-cústă → THRIVE, SUCCEED

PANCAKE s. lălănghítă

PANDEMIC s. mólimă → EPIDEMIC

PANDEMONIUM s. vreává, ghiurultíe

PANDER s. cudós → PIMP

PANE s. geam, geáme

PANEL s. (of wood) scândură; (of stone) ploáce

- PANG** *s. med.* giúnglu, stihíptu
PANHANDLE *vb.* ȕer
PANHANDLER *s.* ȕiritór
PANIC *s.* fríxe → FRIGHT
PANICKY *adj.* cǎcǎciós, -oásǎ → COWARD
PANIC-STRICKEN *adj.* zurlusít
PANNIER *s.* coş → BASKET
PANORAMA *s.* (sight) aynánghiu || *vidzutǎ*, HRISTU 61
PANT *s.* (a)ngǎnǐre || **Peş:** ancǎnǐre, CL 32
PANT *vb.* ancǎnescu, angǎ-; ndǎcǎnescu
PANTALOONS *s.* (Turkish baggy trousers) şilivǎre, şilvǎre, şulivǎre
PANTING *s.* → PANT
PANTING *adj.* ngǎnít; **-ing voice** boǎȕe ngǎnítǎ
PANTS *s.* pantalóne; (large pants for men) ceǎcşiri *f pl*; cidíc, cidíe; (for women) cinténe *f pl*; (made of white wool) **Bl:** gidíȕi *f pl*; bécife [béç•fi] and béfçe [béf•çi] *f pl*; bécicǎ *f pl* (*sic*); (large black ~) brecúşe *f pl* || **Gop:** (slacks) bécivi, GOLAB 208
PAPA *s.* → FATHER
PAPER *s.* (material, document) cárte, hǎrtíe; (for cigarettes) ȕiyarohǎrtǎ
PAPIST *n and adj.* papistán, *m pl* -stǎñ
PAPRIKA *s.* chipér, ciúşcă, şúşcă, pipércǎ || ALR 1107: chipér aróş
PAPULE *s.* → PIMPLE
PARABLE *s.* pǎrǎvulíe
PARADE *s.* (ceremonial formation of a body of troops) pǎrátǎ; (*display, flaunt*) cǎbǎrdísire
PARADE *vb.* ▼cǎbǎrdéscu → FLAUNT
PARADISE *s.* (a)rǎiu, parádhis
PARAGRAPH *s.* paráyraf *m*
PARALLEL: with no ~ (*second to none*) cum soȕ nu áre; fǎrǎ-di-soȕ
PARALYSIS *s.* acǎȕǎre
PARALYTIC *n and adj.* chicutát, dǎmlusít, sicát
PARALYZE *vb. med.* dǎmluséscu; mi ľau (di mǎñ, di cicioáre); **His legs became paralyzed** Si-acǎȕǎ di cioáre; (*to be paralyzed with fear*) ñ-beau sǎdzile di frícǎ; (*to stun, to make powerless*)

PARALYZED

ta'lu mâñle

PARALYZED *adj. med. loat (lit. 'taken'); loat di mâñ ş di ci-cioăre*

PARANOIA *s. zurlăţă, zurlîle*

PARAPHERNALIA *s. (personal belongings) catrafúse f pl; cărăndie*

PARASITE *s. (profiteer) hărmgí m, hărmgioăne f*

PARCAE *s. pl. || Albile pl f def, BASME 199*

PARCEL *s. → PACKAGE*

PARCEL OUT *vb. (of dough) disfíngu, part. disfímtu; (as of a property) ▼cumăthisescu*

PARCELLING OUT *s. măscăturăre, disfíndzire*

PARCHED → BE ~ WITH THIRST

PARDON *s. lirtăre; ask/beg smb.'s ~ ñ-lau lirtăre*

PARDON *vb. ▼lértu*

PARE *vb. (as skin or rind) cur, ▼pilichisescu*

PARE DOWN *vb. (to diminish) ▼ñicşurédz, ▼scad, ▼şcurtédz*

PARENT *s. părinte || HRISTU 24: prinţ pl*

PARENTAGE: of humble ~ suisăz, xisólastu

PARENTAL *adj. părintescu, -ească, -eştă, -eşti*

PARGET *s. (as for coating a wall) curasăne*

PARGET *vb. ▼lăspusescu*

PARING *s. (peel) peăje, pl peji*

PARING-KNIFE *s. (for trimming and cleaning the shoes of a horse) sândracîu*

PARIS *s. || Cru: Parîşlî, GOLAB 240*

PARISH *s. inurie, parohie*

PARLOUS *adj. → PERILOUS*

PARMESAN CHEESE *s. ≈ caşere*

PAROCHIAL *adj. văc(u)fescu, -ească, -eştă, -eşti*

PARROT *s. papayál*

PARRY *s. apărare, afiríre*

PARRY *vb. (to ward off) ▼ăpăr; (to evade) ▼afirescu*

PARSLEY *s. bot. magdanós, macheadón, machiduniş*

PARSIMONY *s. nichizlâhe → STINGINESS*

PARSON *s. préftu; coll. priftáme → PRIEST*

PART¹ *s. parte, méros; from all ~s di túte părţale || K: iséi f,*

GOLAB 222

PART² *s. (of hair) ráuă*

PART vb. ▼mpártu → **PARCEL**

PART COMPANY WITH SMB. vb. u-arúp cioára cu → **FALL OUT WITH SMB.**

PARTAKING COMMUNION s. cuminicăre

PARTICOLORED adj. 1ar; (a dog's name: 1árlu); péstru, -stră, -ştri, -stre; şáren, şárcu; (as of cattle) chindisít

PARTICULAR adj. → **BE VERY ~ ABOUT**

PARTING vb. (separation) dispártăre, disfăteáre

PARTITE adj. mpártăt, dispártăt

PARTITION s. mpártăre, âmpártăciúne

PARTRIDGE s. piturníc1e, piturníche, pitruníche, pirdhíc m, pirdhícă f; thălăndză; **as plump as a ~** ≈ gras ca un peáşte

PARTITION s. mpártăre, dispártăre, dispártătúra

PARTNER s. soţ, urtác

PARTNERSHIP s. suţátă

PARTURITION s. (childbirth) amintăre (and amindăre), fátire, făteáre: **to end the ~** vb. (after forty days) sárăndisescu

PARTY¹ s. adunăre; (entertainment) muabéte, féstă, haré1, zia-féte → **EVENING ~** || **BASME 471:** beáre máre

PARTY² s. (usu. a political ~) cómă, pártídhă; tărăfe; **What ~ do you belong to?** Di car1 cómă hii?

PARTY SPIRIT s. cărdăşlăche

PASCHAL EVENING WORSHIP s. ayripáie, ayrăpáie

PASHA s. pašă, păşé, pášé, păşilă; **like a ~** adv. păşileáşte; **country governed by a ~** păşilăche

PASS s. buyáze → **DEFILE**

PASS vb. trec; **to ~ one's time** ű-trec oára; (to elapse, of time) ▼axescu; **A year has ~ed since he died** Axí un an di cându murí; **to ~ into a proverb** agiúng părămíth, mi fac părăvulíe

PASS ACROSS (or ~ **BEYOND**) vb. ▼astálu; **The caravans ~ed beyond the mountain** Cărvăñle astălără la munte

PASS ON vb. (from one person to another) ▼úrdin; (to go one's way, to mind one's business) ű-trag călea

PASS OUT vb. ▼lišín, ▼lišínédz, liyusescu

PASS OVER vb. ▼leápid; **He mounted his horse and passed over the hill** Ancălică cálu ş-lipidă dzeána

PASS THROUGH vb. ▼pitrúndu, spitrúndu; **This forest cannot be passed through** Pădúrea aéstă nu s-pitrúnde; (to filter) ▼stricór

PASS

PASS UP vb. (to decline, to reject) nu mi fac di căbúle, nu străxéscu (or strixéscu), dau cu ciórlu

PASSABLE adj., **-BLY** adv. (barely good) ceat-pat invar.

PASSERBY s. tricătór, dhyeavát

PASSING s. (coming to an end) treacă; ~ **by**, ~ **over**, etc. treă-
țire, trițeäre; (moving past another moving person) antrițeäre,
astreățire

PASSING DIMNESS OF SIGHT s. urbărea a gălíńlor (lit. 'chick-
ens' blindness')

PASSION s. (affection or rancor) path, páthus; (love) vreäre

PASSIONATE adj. sárpit, sárpit (and sár-), sárpíd, sértic; sér-
tu, -rtă, -rțâ, -rțe

PASSPORT s. tischiré, tischirée, pasapórte || BATSARIA 48 tis-
chireáuă

PAST adj. tricút

PASTE vb. valăchéscu, valichéscu

PASTE SMB. ON THE FACE vb. (to slap) Í-alichéscu únă, Í-ancúńu
ună

PASTEBOARD s. mucâvă

PASTIME s. (diversion) dhiaschédhase

PASTORAL adj. picu(ră)réscu, -ească, -eștă, -ești

PASTORALLY adv. picurăreăște

PASTRAMI s. păstrămă, păsturmă, păstrâmă

PASTRY DEALER s. simicí, simigí(u)

PASTRY TART s. → FLAKY ~

PASTURE s. pășúne; also: (in a deforested area) arúncu, arún-
gu; ciré, lădzină, livádhe, liváde; miré, pārleántă, -leándză ||
GSus: mireáuă, CL 255

PASTURE TAX s. utláche

PAT adj. (suited to the occasion) uidisít → ANSWER SMB. ~

PAT vb. (to tap lovingly) vzdrudéscu

PATCH s. || PC: peátic

PATCH vb. mpeátic, măsturipséscu || Cru: âmpeátic, GOLAB 204

PATCHWORK s. cārpitúrá, cālpitúrá

PATCHY adj. (as of the garment of a poor) mpiticát

PATE s. (head) ftínă

PATENT s. (a document conferring a right) biráte

PATH s. cāräre; (in the snow) năpărtécă; to take the bad ~ lău

PATIENCE

călea slăbă

PATIENCE s. (a)răvdăre, (a)răvdăciune, ipumunie, săbre

PATIENT adj. arăvdător, -oăre → BE ~

PATRIARCH s. patriârhu, patríc, patrícus, patrít, patéran, patéra; (the ~'s office or residence) patriarhie

PATRICIAN s. patríc, patrícus, patrít

PATROL s. culúchel → GUARDIAN

PATRON s. → CLIENT

PATRON SAINT'S DAY s. pănăyír, păniyír; adj. pănăyiréscu, păni-

PATTER s. (a)róput

PATTER AWAY vb. dărdăréscu; 3 sg: dăr-dăr gúra l'-si dúțe →
BABBLE, PRATTLE

PATTERN s. (gauge) calapódhe; (as in embroidery) parádhíymă, xómbľu

PATTY s. chifté, chióftă

PAUNCH s. pântic → POTBELLY

PAUPER s. ni-avút, ftoh, oárfă, fucără; adj. urfănéscu, -ească

PAUPERIZE vb. urfăn(ips)éscu

PAUSE s. acumtinăre → STOP

PAUSE vb. ▼acúmtin

PAVE vb. fig. aşternu călea || (~ a road with stone) aşternu cu cheátră, DIARO 91

PAVED adj. (as of a road) ncăltăt; (as of a yard) cu căldăr-mădz

PAVEMENT s. căldărâme, căldărmă, căndărmă, căndrămă

PAW s. (as a cat's ~) || PC: putună

PAWN s. (security for a loan) amanéte

PAWN vb. (to deposit in pledge or as security) || DIARO 7, CUNIA
10: bag amanéti

PAWN ONE'S WORD vb. dau zbor

PAY s. (a)rúgă, dhyeără; (~ per day) gundulúche, undulâche →
SALARY; (reward) muştinăre

PAY vb. ▼plătéscu, páltéscu (and páltéscu); ▼dau; How much did you ~ for the cap? Căţĩ câni deádişi pri căciúuă? to ~ a visit fac vizită; vizitédz; to ~ a drink (to seal with a drink, of sellers and buyers, before or after a transaction) dau crâşmă

PAY ATTENTION vb. săidiséscu, săldiséscu, bindiséscu, l'-bag

PAY

oără; What passes through the village and dogs don't even ~ to?
 (THE FOG) Țe treățe prit hoără ș-nu-l băgă câñli oără? (négura);
 The evil spirits did not pay any attetion to him Dzânile nu-l
 băgără oăra; She was not paying attention to me Nu mi bin-diseă;
 (to listen) lău di ureăcle; Let us ~ (to what they are saying) S-
 lom di ureăcle; (to pay little or no attention to) nu-l dau di
 curăuă || LITURG 125: 1 pl imper: as băgăm uréclili (la); DIARO 93:
 Pay attention to what you are doing! Băgă-ț mîntea ți fați!

PAY A VISIT vb. fac vizită, vizitédz; (to ~ when invited to at-
 tend a feast) mi duc uspét

PAY BACK vb. (as a debt) vtórnu borgea; **F:** tórru (with rr < rn)

PAY HEED TO SMB. vb. (to regard) lu fac mále

PAY NO HEED TO vb. (to feel no interest or concern) nu ñ-u mác
 ínima || néca ñi si bate ureăcla, BASME 500

PAY SMART vb. (as a theat or curse) You shall ~ for all that!
 Farmác va-ț iásă túte!

PAY THROUGH THE NOSE vb. || plătéscu ca préftu (lit. 'to pay
 like the priest'), BASME 104

PAY UP vb. (as a debt) plătésc borgea

PAYER s. páltătór

PAYMENT s. plătă, plătire, páltire, dáre

PEA s. mǎdzăre; also: áfcu; **Tur:** arucutét; bizéle || **GSus:** pă-
 púdă, CL 258

PEACE s. ariháte; aríñe, iríne, isihíe, síyă; to make ~ adár
 iríne → MAKE ~ WITH SMB. || **Cru:** dirmáne, GOLAB 212; LITURG 123:
 aariaáti

PEACEABLE adj. (slow) minghét

PEACEFUL adj. arhătípsít, frónim, minghét

PEACH s. cheársică, phéscă, pl phéști; a ~ of a girl un sémnu
 di feătă; nă feătă, nă nişáne → APRICOT || **Cru:** práscă, GOLAB 244;
P: virúchi, SarD 34

PEACH-TREE s. cheársic

PEACHY adj. (speaking of color or consistency) || caişitó [ka•
 i•si•tó], DIARO 166

PEACOCK s. păún, paún, piunár, pionél || **Prv:** frangócută, CL 45

PEAK s. creáştit or creáştid; also: aráhe, cacealíu, căcealíu,
 chíceră, chípită, chirchinédz, chíscu, cingărlíu, cípit, ciúcă,

ciuciúlă, ciulubét, țulubét, ciúmă, *dim.* ciumulícă; ciungáne, cârcilíu, coacă, códru, creástă, **N:** creáștic, créștic; cucúl', cúlma, dzeánă, *pl* dzénuri; (~ of a tree) gucilíe, gugiulíe; giug, (~ of a mountain) huhútă; maiáua, măyeáua, míthcă, pic, pifilíc, sumíg or sumígă, tămpă, țipilíc, țuțuléu, țuțulíc

PEAK *vb.* (to grow thin or sickly) ñ-arățeăște bișina (*lit.* 'my fart is growing cooler')

PEAL *s.* arăsunăre

PEAL *vb.* arăsún

PEANUT *s.* chéchiră, chíchir-míchir, țeățire || **DIARO 42:** chichi-ríchi

PEAR *s.* peără, căicúșcă, *pl* căicúște; cheicúșă, gortă; **Nev:** gurnít; plisádhă; **bergamot** ~ górtă apídhye; **flat** ~ curcúșe; **wild** ~ gurítă, áyru-górtă || **ALIA 59:** dárdu, dángăt, górdzu, gort

PEARL *s.* mărgărităr or mărgărităre

PEAR-TREE *s.* per, górtu, dúșcu, căicúșcu, curcúș; (*wild*) agru-górtu

PEASANT *s.* → **FARMER** || **Cru:** huriát, **GOLAB 220**

PEASANT *adj.* || **CUNIA 317:** hurghitéscu; *cf.* **DDA** huryiteăște *adv.*

PEBBLE *s.* chitrițeále *f pl*; *sg* chitrițeáuă; **CÍis:** cutumág, *pl* cutumádze; (*white or whitish*) (a)bél, *pl* (a)beále; (*in children's games*) gurgúl', gărgúl'

PEBBLY *adj.* stirnós, -oásă; ~ **area** hălícne

PECK *s.* chipitáre

PECK *vb.* (*as of chicken*) ▼chípit

PECKER *s.* (*vulg.*) → **MEMBRUM VIRILE**

PEDAGOGUE *s.* pidhayóy

PEDDLER *s.* manáfi [•náfⁱ], *pl* manáfeañ; (*esp. seller of fruit*) bașác *m*, bașachínă *f*

PEDIGREE *s.* (*ancestral line*): of **high** ~ ciciór di scámmu

PEDLAR *s.* → **PEDDLER**

PEEL¹ *s.* (*thin layer of organic material*) peáje, pijilínă; (*as on boiled milk*) peăță, peáză, coáje

PEEL² *s.* (*shovellike tool used by bakers*) pinacutó, pnacutó, placutó

PEEL *vb.* (*as potatoes*) cur, disbiléscu || **derm.** The skin on my face is -ing ñ-si dispeátură cheále di pi fáță, **DIARO 381**

PEEL OFF *vb.* (*a wall, a tree, etc.*) ▼dispeátur, dispiturédz;

PEELING

dizgólú, disbiléscu

PEELING s. (as of a fruit) disbilíre

PEEP s. chiuráre [k'i•u•]

PEEP vb. chíur, chiurédz [k'i•u•] || ALR 373 (as of very young chicken) tíură 3 pl

PEEPHOLE s. (in a door) || STERGHIU 16: ocíiu di uși

PEER¹ s. soț

PEER² s. → LOOK

PEERLESS adj. făr-di-soț; cum soț nu áre; fără uidíe

PEEVE vb. ▼sâcâldiséscu

PEEVISH adj. căvgăgí, dzándz(ăv)ós, -oásă; mutrusít, țifnusít, zăpălít

PEEVISHNESS s. dzándză, sirsimplâche

PEEWEE s. ñícăz, ñicșór

PEG s. (in a loom) virdzeáuă; (in children's games) pírlé → TAKE DOWN A ~ OR TWO

PEG vb. ▼acăț, pirunséscu, ▼ncărfuséscu

PEG TOP s. sfúrlă, fúrlă

PELAGE s. per m

PELLICLE s. (as a ~ of ice on a lake) țípă → PEEL

PELISSE s. bidéne, búndă, gúnă, yúnă, șúbă

PELLET s. (ball) arómbu; ghilándru || (as in polenta) vâvâlúșu

PELL-MELL s. darmadán invar → JUMBLE

PELL-MELL adv. alandála → DISORDERLY, HIGGLEDY-PIGGLEDY

PELLUCID adj. curát → CLEAR

PELT s. cheále, chiúrcu

PELT vb. (with stones, etc.) ▼ambuliséscu, N: amín

PELT DOWN vb. (of rain) veársă cu găleáta

PELTING RAIN s. stih di ploáie

PEN¹ s. (for writing, etc.) cundíí, (a)peánă (lit. 'feather'); (made of reed) caléme

PEN² s. (for animals) coárdhă (and coárdă), cutár, cutăréț, pă-túí, țárcu, đim. țárcóíu || (for goats) căprăreăță, căprăreádză, CAPIDAN 145; TULLIU 120: căpărleádză

PEN vb. (as sheep) bag tu coárdă

PENALIZE vb. culăséscu, girimițéscu, girimitiséscu

PENALTY s. pidhipsíre, culăsíre, girimé(e)

PENCIL s. mulív

PENCILED

PENCILED EYES s. || ócl'i scriáťi (lit. 'written eyes'), PA-RALLELE
153

PENETRATE vb. ▼(s)pitrúndu (→ § 32), spritúndu; trec prit

PENDULUM s. (of a clock) stúmbul di sáháte

PENIS s. → MEMBRUM VIRILE

PENITENCE s. tăñusíre → REPENTANCE

PENITENTIARY s. → JAIL

PENITENT adj. mităñusít; pişmán, mănipsít, tuñisít

PENKNIFE s. ceárche, custúra, căstúra, psifíe, psuthíe

PENNILESS adj. cacurizipsít, fără pră, oárfăn di parádz; tini-
ché invar.; **He is ~** Tiniché eáste; L-súflă vímtul tu púngă

PENNY s. the penny drops / the penny's dropped = nu-ñ fátă; nu
ñi si umplú ftína

PENNY ROYAL s. bot. cimburícă, ciburícă, ciumurícă, ȣemurícă

PENNY WISE AND POUND FOOLISH = ñilueáşte pétala ş-cheáre cálu
(lit. 'spares the horseshoe and kills the horse')

PENSIVE adj. minduíť

PENNYWORTH s. chilipíre

PENT adj. nclis

PENTHOUSE s. şăndrămáie

PENTECOST s. (A)rusáľe

PENURIOUS adj. (poor) ftoh, ftoáhă; (stingy) stres, streásă,
streşí, streáse; (barren) stérpu, -eárpă, -érchi, -eárpe

PEOPLE s. pláse no pl; duñáuă; **N:** diuñáie [d'iu•], duñáe; (a)lú-
me; ghíntă, ghíndă, ghímtă, gíntă, gímtă, gínsă; yénos; **Many ~**
have come Múltă pláse i-adunátă; ~ **are dying of thirst** Moáre
plasea di apă; **Listen to ~'s opinion!** Ascúltă şi zboáride a du-
ñáuăľei! (nation) fără, miléte, púpul; (crowd) flúmin, plod, su-
flitáme || **Cru:** laó, GOLAB 231

PEP vb. (to stimulate) anăngăsésescu, anăngăsăscu, ▼ngăsăésescu →
URGE

PEPPER s. chipér, pipér, şuşcă

PEPPER vb. mpipirédz (and mbi-), agudésescu tu pipér, bag pipér

PEPPER-BOX s. pipirítă

PEPPERY adj. mbipirát (and mpi-)

PERCALE s. tex. pircálă, pricál

PERCEIVE vb. ▼aduchésescu

PERCH s. clără, témbľă, clémbă; lúrá, strop

PERCHANCE

- PERCHANCE** adv. vahi → MAYBE
PERCOLATE vb. ▼stricór
PERCUSSION-CAP s. (of an explosive) şpirtu
PER DIEM s. (allowance) undulâche
PERFECT adj. (blameless) fără di catmère
PERFECTLY adv. farsí, safí
PERFIDIOUS adj. afíşcu, -scă, -ştă, -şte; ápistu, m pl ápiştă, f pl ápişte; firaón, -aún; puniróu, m pl -rádz; făţ-făţ eásti
PERFIDY s. apistíe, faraunlâche
PERFORATE vb. străpúngu → BORE
PERFORATION s. cărtiláre
PERFORM vb. ▼adár, ▼fac, ▼buréscu, ▼mburéscu, ▼axéscu
PERFUME s. ghiúlsu; rose ~ ghiúlsu di trandáfle, liváнду, mís-cu, míşchiu, móscu; G: târfól
PERFUME vb. bălsămuséscu, muscuvulséscu
PERFUMED adj. muscuvulsít
PERHAPS adv. poáte → MAYBE
PERICARDITIS s. vet. (of lambs) per
PERIL s. perícľu → DANGER
PERILOUS adj. s(c)lab, m pl s(c)laghi; pri perícľu
PERIOD s. (menstruation) aráhă; lunáride pl f def
PERISH vb. ▼cher → DIE || BASME 266 psuséscu, supséscu
PERJURER s. yealán-giurátic
PERJURY s. yealán-giurátic
PERK UP vb. ▼mprustédz, ▼ncucutédz
PERKY adj. mprustát, ncucutát, ngu-
PERMISSIBLE adj. alăsát, dizligát; geaíze, no pl
PERMISSION s. alăsáre. dizligáre, geaíze, vóľe, vólă, adhíe, izíne; (authorization) trat → ASK FOR ~ || S: ízili, Sard 95
PERMIT vb. ▼(a)lás → ALLOW
PERMITTED adj. geaíze; (canonically ~, of food) dizligát → BE ~
PERNICIOUS adj. s(c)lab, m pl s(c)laghi; (a)rău, (a)răuă, (a)răi, (a)răle
PERPETRATE vb. ▼fac, ▼adár
PERPETUAL adj. di éta tută
PERPETUALLY adv. éta tătă, tru éta tătă; índa → CONTINUOUSLY
PERPLEX vb. ▼uńiséscu, ▼mintéscu, ▼cutúrbur, ▼cutúlbur
PERPLEXED adj. tulít, chirút → BEWILDERED and BE ~

PERPLEXITY

- PERPLEXITY** s. birdhipsíre, mintitúrá, síyise → **CONFUSION**
PERSECUTE vb. ▼avín, nduchéscu
PERSECUTION s. avináre
PERSEVERANCE s. eneryisíre
PERSEVERE vb. ▼disíc năinte; eneryiséscu → **INSIST**
PERSIFLAGE s. arădeăre, măitápe, mbizuíre
PERSIST vb. ▼disíc năinte, eneryiséscu; (to ~ stubbornly) u țin fúne → **HANG IN**
PERSON s. însu, citimán, ipuchímen, véte; in ~ singuríc, singurúș
PERSONALITY s. (a person of prominence) o fătă ânáltă
PERSONALLY adv. dizmână, singur; singuríc, singurúș
PERSPICACIOUS adj. iáspir, tălós, -lőásă; tălítóș, struxít
PERSPICACITY s. pireătă
PERSPICUOUS adj. → **CLEAR**
PERSPIRATION s. (a)sudoăre, asdăre, azdăre; to break into ~ mi arúp sudóri || HRISTU 28: sădoară, 105: sădoră
PERSPIRE vb. (in drops) ținurédz
PERSUADE vb. → **CONVINCE**
PERSUASION s. cándisíre, umpleăre, úmplire
PERT adj. abráșcu → **IMPUDENT**
PERTINACIOUS adj. → **STUBBORN**
PERTURB vb. (to trouble) andărlusescu, andrălăséscu, andrăliséscu, ▼ndărséscu → **UNSETTLE**
PERTURBATION s. mintíre, cuturburăre, cutulburăre
PERVERSE adj. distórsu, -toársă, -tórși, -toárse; năpudheáric, pónir, șutăt
PERVENSITY s. anăpudzăle, distoártire, distureăre
PERVERT s. aspártu, pânghiós [•gós] || CUNIA 85: dizghirdát
PERVERT vb. ▼aspárgu
PESKY adj. căchiós, -oásă
PEST s. púșclé → **PLAGUE**; ~iferous adj. mpușclát
PESTER vb. ▼pidhipséscu, pihtusescu, l'-cad furtíe || BATSARIA 1: 2 sg aor: mi-aroásiși di hicáte; BASME 445: 3 sg: ăn sta n cap; DIARO 268: 3 sg: ăn sta tu coástă; PARALLELE 127: mác uréclíle (lit. 'to eat smb.'s ears')
PESTERING s. pihtusíre
PESTHOUSE: to shun like the ~ ~ fug ca uvréulu di cărăvadhă

PESTILENCE

- PESTILENCE** s. mólímă, pănúcîe
PESTLE s. stumbu; **Clis:** ciumarác
PET vb. ▼cănăchipsescu, ▼dizñérdu, ▼gălinisescu, ▼hăidhipsescu, puşputescu, ▼zdrudescu
PET NAME s. nŭmă di dizñérdu
PETER OUT vb. ñicşurédz, ▼nicurédz, áscad
PETITE adj. ñicŭţ
PETITION s. (formal request) anafuráuă, arugiuhále, aruzuvále
PETITION vb. dau ũnă aruzuvále
PETRIFY vb. (as of a smile on smb.'s lips) ▼chitrusescu
PETTING s. disñirdáre
PETTISH adj. inagí, inací; mutrusít
PETULANCE s. → PEEVISHNESS
PETULANT adj. → PEEVISH
PEW s. (in a church) stálă, tisídhă
PHANTOM s. aúmbără, băbălŭr, fántasmă, fándazmă, fántase, scheástră, scheáhtru, stífă, stifă, stihíe, stihió, stihíu
PHARMACIST s. spiţár, spiţér
PHARMACOLOGY s. spiţărlâche
PHARMACY s. spiţărie
PHEASANT s. orn. faşanó
PHIAL s. cunétă
PHILANTHROPIC adj. → PHILANTHROPIST
PHILANTHROPIST s. cuvurdhă, giúmėru, slăghít, filanthróp
PHILANTHROPY s. filantrupíle, filanthrupíe, sivápe
PHILOLOGIST s. filólog
PHILOLOGY s. filuluyíe
PHILOSOPHER s. filózoř
PHILOSOPHY s. filuzufíe
PHLEGM s. hărboálă, hărpă
PHLEGMATIC adj. adhyeáfur
PHLYCTENA s. derm. arópun, rópan
PHONY, PHONEY s. şarlatán
PHOSPHOR s. fósfur
PHOTOGRAPH s. (in books or magazines) pap, pápean, pápan; to take a ~ ▼futugrăřsescu || **Cru:** fac pi cáđru, GOLAB 214
PHOTOGRAPHER s. futuyráf
PHOTOGRAPH vb. ▼futugrăřsescu

PHTHISIS

PHTHISIS *s. med. (esp. pulmonary tuberculosis)* zúrá

PHYSICIAN *s. gheátru, ichím*

PHYSICS *s. fisichíe*

PHYSIOGNOMY *s. fisiunumíe*

PIANO *s. pheán*

PIASTER *s. câne m, aslán; Give me a ~ to buy a loaf of bread*
Dă-ñ un câne tra s-láu pâne

PICK *vb. (to shell, to husk) cur; (to steal) ▼agudéscu, ▼ahu-
léscu, ▼anvăléscu, ▼(a)nvărtéscu, ▼ciuléscu, ▼ciun; to ~ a
quarrel with smb. trag tãmbãrea azvãrna; u cáftu ngãceãrea cu
luminãrea || ALR 370: (as of feeding chicken) chípura 3 sg/pl*

PICK AND CHOOSE *vb. ▼strãmbu nárea*

PICK HOLES IN SMB.'S COAT *vb. l'-áflu coãde, bag coãde, l'i áflu
nã acãțătúrã*

PICK ON/UPON SMB. *vb. (to fix one's eyes on) bag tu ócl'u*

PICK UP ONE'S WAY TOWARDS *vb. (to turn to) ▼láu*

PICK UP SPEED *vb. láu vrápã*

PICK UP *vb. ▼adún → GATHER*

PICKAXE *s. chiuschíe, câzmã, dhichéle*

PICKET *s. pótpar m*

PICKINGS *s. sãrme f pl*

PICKLE *s. (cucumbers, etc.) turşíe; to be in a ~ li úmplu (di
frícã)*

PICKPOCKET *s. lupudhít, plăşcagí, zulumgí*

PICKING *s. alidzeãre, aleãdzire*

PICTURE *s. cádhru, futugrãfíle; (in books or magazines, etc.)
pap, pápan, pápean; The book is full with ~s Cãrtea i mplínã di
pápañ → PHOTOGRAPH || Cru: cádhru, cádhur, cádur GOLAB 223; to have
a ~ taken of oneself mi fac cádhru, GOLAB 214 || ALR 1444: (He is)
the very ~ of his father E tamán tát-su! E idhía ca tát-su!*

PIE *s. pítã, plăţíntã; large ~ pitãroãñe, pitu-, buyãce, cãţã-
roãñe, lucumã; cornmeal ~ badzãrã || Ohr: lucmãe, BASME 166*

PIEBALD *adj. || Cru: álbastru, GOLAB 197*

PIECE *s. búcă, bucãtã, dim. bucãtíce; cumãtã, dim. cumãtíce,
cumãtúş; pãrceãclé; (as of meat) búte, filíe; (as of cheese or
sugar) grúndã, grúndzã; (loaf of cheese) dãnã; S: grãndzã; (as of
bread) țópã; With a large ~ of bread a dog gets full Cu țópa di
pãne si sãturã un câne; cõrnu; a ~ of thread un cõrnu di hir; (a*

PIECE

thing considered as a unit) **N:** grăţ; **five eggs** ținți grăți di oăuă; (of wood) blănă || **large** ~ cumătoăni, DIARO 153) → BREAK INTO ~S, CUT INTO ~S, MAKE INTO ~S

PIECE vb. (to repair) (a)ndrég, măsturipsescu

PIECEMEAL adv. părălâche || CUNIA 319: (cu) părălâche; PC: câti psân, câti psân

PIECEWORK s. || PC: lucru cu cumăta

PIED adj. (as of cattle) chindisît

PIERCE vb. spitrundu, pitrundu → BORE

PIERCED adj. pitrúmtu, pitrúmsu; spitrundăt, pitrundăt; **We are** ~ with sorrow di jále him pitrúmt

PIERCING s. spitrundere, spitrundăre, pitrundeăre, pitrundăre, pitrúndire, sfridinăre, cărtilăre

PIERCING OBJECT s. zahuráhe

PIETY s. ivlăvie

PIFFLE s. bândurăre, láfe; zboăre tu cacu

PIFFLE vb. **He** ~s zburăşte goále

PIG s. pórcu, arâmător; (as an insult) déri

PIGEON s. părumbu → DOVE

PIGGISH adj. → GREEDY, STUBBORN

PIGGY BANK s. cumbără

PIGLET s. purţél m, -ţeauă f; dim. purţiluş m || **Grām, Mul:** purtēju; **Arm, Cern, Pals:** purchícu, **An, Grbţ:** purchíclu, **LvO:** purcíclu; **Pros:** purţícu, B-ARCH 286

PIGMY → PYGMY

PIGPEN s. purcăreăţă, purcăreădză, purcaryió, cócină, cuteăţă, cutumás

PIGSTY s. → PIGPEN

PIKE¹ s. ichth. túrnă

PIKE² s. (tool or weapon) gilít, cămác, cămáche, mastrác, mǎz-drác

PILAF s. pileáfe, pilafe, pileáf, piláf

PILASTER s. (support) arádzim, numíe

PILE¹ s. culéu, cup, grămádă; (as of earth, of stones) grúmbă, grúmur, grúmbur; (as of stones) gumarádhă; (as of coins) stoc; (as of firewood) stog, stívă, sumăreăuă, suríe, suró; (of fabric, of flying birds, of clouds) trâmbă → MAKE ONE'S ~ || STERE 76: (as of sunflower seeds) cuculíci

- PILE**² *s.* (support) andoápir, fúrcă, pótpar
PILE UP *vb.* ▼stivăsésescu
PILES *s. med.* suhădz, suhăt *f pl*; *Bl:* trānci *n pl*
PILFER *vb.* ▼ciun → **PILCH**, **PICK**, **STEAL**)
PILFERING *s.* ciunāre → **THEFT**
PILGRIM *s.* (~ to Jerusalem) hagí *m*, hagioāñe *f*
PILGRIMAGE *s.* hāgilāche
PILING *s.* adunāre
PILL *s.* hap, hápe; (~ of quinine) scónă; (poison) scónă, fólă;
They poisoned him with a ~ L-fārmăcāră cu únă fólă
PILLAGE *s.* alimúrá, yeá(y)mă, iámă, prádă, pridăciúne, spóľe
PILLAGE *vb.* fac ghénga → **PLUNDER**
PILLAGER *s.* haldúp, *pl* haldúpeañ; zulumgí, zulumcheár
PILLAR *s.* andoápār, duréc, *N:* diiréc; stil, stur, ştiúlă → **POST**
PILLOW *s.* *S:* căpitāiu, *N:* căpitíñiu; pruschéfal
PILLOW-CASE *s.* cālāfe, cālúfe, culúfe || **Peş:** pir, *cl* 258
PIMP *s.* arufcheán, cudós, púştan, puşteán
PIMPLE *s.* gārnuţ (and gār-), gārítă, *dim.* gārnuţíc; ciúmă; ará-pun, cucúdhă (and cucúdă); **with ~s** *adj.* gārnuţós, grā-; gārnuţát
|| **Pls:** puníe, *cl* 259
PIN *s.* cărfítă || **Peş:** ALR 523: ac cu ciófcă
PIN *vb.* (to hold fast) ▼ţân; (to fasten with or as with a pin) ncārfusésescu; (to ~ one's hope on) hiu cu umútea la; (to assign the blame for) arúc mǎhănǎlu pri; to ~ smb. by the throat lu-as-cálin (or ascálnu) di gúşe
PINCER *s.* cleáşte *f* → **PLIERS**
PINCERS *s.* ţimbídhă, ţimbístră
PINCH *s.* (an act of pinching) chipinătúrá; (bit) dhráme; (ar-rest) acăţāre; (of snuff) prézá
PINCH *vb.* (as of shoes) stríngu; (to compress painfully with one's thumb and index finger) chíşcu, cepcuésescu, ▼chípur, ▼chí-pin; **Her little son ~ed her** Ficiórlu-a ľei u chipină; (to steal) sufrusésescu
PINE *vb.* (to yearn) mi ľa dórlu (di), plāng di dor, ñ-alghésescu ócl'il' (tră); **Smr:** apórt dor; **She ~s after him** Trā nás apoártă dor; (to weary for/after) ñ-si-alăcheáşte ínima (di); (to lose vigor, health or flesh) ñ-arăţeáşte bişínă; to ~ away ▼usâc, usúc, ▼vîntin → **FADE**, **LONG**

PINECONE

PINECONE s. aroábă, aroábulă, buşulie; **G:** cucúciu, gugúciu (di chiñ); cuculíciu, mărúla

PINE-FOREST s. chinét

PINE-TAR s. cătráne

PINE-TREE s. chin, dim. chinşór; (mountain creeping ~) **GBg:** slap, pl slachi [slak']; bor || **Prv:** nuníclu, cl 257

PINK s. bot. (dianthus) garoáflă, garafíla

PINK adj. trandafilíu, trandafilát

PINKIE s. dzidzitíc, dziditíc

PINNACLE s. (of a house) papafíngu

PINPRICK s. nguvujdáre

PINWORM s. limbríc, lâmburíc

PIOUS adj. ivlaviós, -ioásă; thríscu, -scă, pl. thrískiî || **VELO** 104: evlaghisít

PIP s. bot. sâmbur, sâmbure m, sâmbură f, súbur m; **Src:** súbbru; os n; **Băi:** oásă f; (as of plums) cócală; (as of melons) pu-poñu m; (on the tongue of a bird) ţífnă, ţíflă, dzífnă, dzână, dzífcă; **affected by ~** adj. (of chickens) dzifnusít; **to be sick with ~** ţifnusescu || **Peş:** pífcă, cl 258

PIPE s. (for smoking) lulé → PUT IT IN YOUR ~ AND SMOKE IT; (with long stem) cibúche, ciubúche, cîubúcă; (tube) sulinár, píscală; (flue) chilúnge, chilúnghe, chiúncu, chiúngu, ciúnghe; (long flute with five holes) cavál

PIPE DOWN vb. tac, amuţáscu, **N:** amút

PIPE DREAM s. || **CUNIA** 133: pul' tu vímtu (lit. 'birds in the wind')

PIPE MAKER / DEALER s. ciubuccí

PIPER s. gaidagí

PIPE TO SMB.'S TUNE vb. fig. gióc cúmu-ñ cântă

PIPING HOT adj. clucutát, clucutít, culcutít

PIPKIN s. ulícă || **Peş:** misúr, cl 256

PIPSQUEAK s. ţapaţúc, ţili-páie

PIQUANT adj. (pungent) pipirát; (savory) nóstim

PIQUE s. pícă, nţăpáre, nţăpătúra

PIQUE vb. (to offend, to goad) ♥nţap (and ndzap)

PIRATE s. cursár

PIROUETTE s. chíclă, fúrlă

PISS s. chişát m, cşat

PISTACHIO

PISTACHIO NUT s. făstăcă, fistíche

PISTOL s. arăvóle, aruvóle, cumbúrá, **N:** cumbúre, cubúre; piștoálă, piștólă, *dim.* piștulícă; ruvéle, tapánce; *derog.* bișinătoáre || **Prv:** peristúf, CL 258

PIT¹ s. groápă, lac, yurníță, trap; **G:** *dim.* tărpalíc; endéc, hindéche

PIT² s. (seed) → PIP

PITTANCE s. ≈ psân adv. → LITTLE

PIT-A-PAT s. (as of a horse) varóput; (of a clock, of the puls, etc.) tic-tic; tâc-tâc

PITCH s. cătráne, pécură, písă, smólă || **BELIMACE** 46: ~ **darkness** chísă zândáne

PITCH A TENT vb. adár purávă

PITCH IN vb. ▼agiút, ▼bag

PITCHER s. urciór, stámnă; also: birbíl', bot, buján, bujánă, căráfă, cătrúvă, cávan m, cânăță, cíngu; (large ~, usu. for water) dud, ghium, ghiúme, mâtâără, pifchiu, pociu, pucíc; **Tur:** putét, zvánă || **BA**, 438: ghiumáce

PITCHFORK s. (as for hay) fúrcă, vílă, yílă; **G:** gârbu

PITEOUS adj. mărát

PITFALL s. → TRAP

PITH s. bot. mămă

PITIABLE adj. mărát, șulúndu

PITIFUL adj. mărát

PITIABLE adj. mărát

PITLESS adj. ni-ñílós, -oásă

PITLESSLY adv. fără di isáfe

PIT ONESELF AGAINST SMB. vb. mi acăț cu, mi misór cu

PITTANCE s. tăíme → RATION

PITTER-PATTER s. varóput

PITY s. isáfe, ñílă, ñiluíre; *it is a ~ that you ... yeazâc di voi că ...; Take ~ on my house!* Di cásă-ñ hібă-ț ñílă! || **MURNU:** Have ~ on us! Ñiluiá-ñă! → CLEMENCY

PITY vb. ▼jălésu, ñ-i ñílă, ▼ñiluésu (di), ñi si fáțe ñílă (di), ñ-fac ínimă (di) || **BA**, 80: ñ-fac di ínimă

PIVOT s. (in the middle of a threshing area) steájer

PLACATE vb. APPEASE

PLACE s. loc; *in ~s* adv. pri-auă ș-pri-acló; (the ~ where one

PLACE

lives) vădăne (and vădăne); (country) pătrîdhă (and pătrîdă); (plaza) piață; (an indefinite ~ far from human habitations) meal || biloc 'place,' HRISTU 26; a safe ~ un biloc asfilisit, idem 35 → PUT SMB. IN HIS/HER ~

PLACE vb. ▽pun, ▽bag, ▽análțu; (to set, to install) curdisescu

PLACENTA s. anat. soarte

PLACID adj. arihătipsit

PLAGUE s. pănúcle, púscle; to contaminate or to be contaminated with ~ puşclédz; imprec. The ~ upon all! Xiche si s-facă túte! or Défi si s-facă! The ~ on you! Défi s-ti fați! Buiáua s-vă bátă! S-ti fați răsădínă! Mori vătămát!

PLAGUE SMB. TO DEATH vb. (to bother the life out of smb.) lí scot súflitlu; lu aród dit hicáte; l'-mác hicátlu

PLAGUE-STRICKEN adj. puşclát, puşclós, -oásă

PLAIN s. câmpu, páde; (small ~) pádină, pădínă; (rich ~) mulálíche; (~ surrounded by hills or mountains) bátă, pl băț; (characteristic of a ~) adj. câmpíș (ant. muntíș); goods from the ~0 tutupútă câmpíșe

PLAIN adj. (flat, smooth, level) íschiu; The place is level ~ Lóclu eáste íschiu

PLAINLY adv. (categorically) stres

PLAINSPOKEN adj. fanirá invar.

PLAINTIFF s. dāvágí

PLAINTIVE adj. plângáciu, plângurós, plângărós, plâmtu; also: flivirós, lácrimát, parapuñárcu, părăpuñós, suschirát, suschirós, şclífurát, şclífurós

PLAINTIVELY vb. plângurós, suschirós; cu graiu suschirát

PLAIT s. cusíță, páltăniță, pultăniță

PLAIT vb. mplitéscu, (a)mplătésescu

PLAN s. (contrivance, scheme) cruitúra, daravéră

PLAN vb. cruéscu, N: curéscu; They acted as they had ~ed Feátírá cum u cruírá || Cru: cuiréscu, GOLAB 228

PLANE s. (a tool for smoothing wood) (a)rindé, rénde, réndză, rindeáuă, strug, (a)rucáne || GSus: maznii, CL 255

PLANE vb. arindiséscu, arândiséscu, arundiséscu, arucănséscu, aruncăseşcu, struguéscu, ▼ischédz

PLANED adj. (shaped with or as with a plane) arundisít

PLANE-TREE s. páltin, plátăn, plátan, dim. plătăníc; plătănéu,

PLANING

coll. plătănăme; rápun, sfindán *m* or sfidáne *f*

PLANING *s.* arundisíre, pilixitúrá, struguíre

PLANING KNIFE *s.* || *GSus*: zmálă, CL 263; *Prv*: aréspâ or aréşpi, CL 37; *SJos*: scuără, scără, CL 260

PLANT *s. bot.* plântă (*DDA* 993 mentions: *bookish word*)

PLANT *vb.* (a tree, a pole, a knife) plântu, fitipsésu; (*forcefully*) ▼nhig; (to ~ seeds) seámin; (as a trap) ▼bag, ▼curdisésu
Let's ~ some traps *S*-băgăm băţ; to ~ a standard *u* scol pandéra

PLANT HORNS ON SMB. *vb.* ▼ampíhiur

PLANTAIN *s. bot.* pindână, pindáne, pindănică, pindănică, pindă-lică, pândălică

PLANTING *s.* (of trees, etc.) fitipsíre

PLASTER *s.* yeachíe, yeachíuă, ípsu, plástur, blástru, Țirót

PLASTER *vb.* || (to coat with clay) dau cu loc, *HRISTU* 4

PLAT *s.* loc

PLATE *s.* căţân (and câ-), căţón (and câ-), căţână; also: blid, cíngu; (of copper) linghér; misúr, misúrá, pheát, *dim.* pheatác; piát; san, sáhán or sáháne; táliř, tánir, tániră, tăl'úr, táníř; tas or táse || *GBg*: ciníi, *STERE* 50

PLATE *vb.* (to cover) vérsu, part. virsát; a sword ~ed with gold apálă tu amalámă virsătă || *ALR* 1046: phiat

PLATEAU *s.* códru || (tableland) *CUVATA* 5: plóştină

PLAY *s.* (a)gióc, joc

PLAY *vb.* (to frolic) ▼agióc; They used to ~ together *Si*-agiucă deadún; (to ~ a musical instrument) ▼bat; cântu cu, í-u dzâc; agudésu; (to ~ sadly) blândurédz; **Shepherds are ~ing the flute** Picurári bat fluéri or cântă cu fluiára; Do you know how to ~ the flute? ştii si-agudéşti fluiără? to ~ cards ▼(a)gióc căřţă || *BA*, 430: gioc cu căřţăli || He is ~ing the flute í-u dzâte cu flueára (*lit.* '[he /she] is telling it to it [sic!]'), *PARALLELE* 151

PLAY A PRACTICAL JOKE ON SMB. *vb.* l-gioc, l-gioc pri tăpsíe, l-gioc nă fheácă, í-u gioc hunérea || *BA*, 79: í-u adár; trag nă călúpe, *PARALLELE* 140

PLAY A SHABBY TRICK *vb.* íi scot ócl'íi di cu tótalui, í-fac rénghe, *u* adár muşiteásca || *BATSARIA* 10: í-u fac

PLAY DUCKS AND DRAKES WITH MONEY *vb.* (to be prodigal) tuchésu

PLAY HAVOC *vb.* bag stróflu (tu) || *BASME* 164: (as of a turbulent child in a tidy room) alúmtu căsa

PLAY

PLAY THE BOTTLE vb. Í-arúc múltu tu cãrcheáuă → DRINK

PLAY UPSTAGE vb. vngroş → PUT ON SIDES, GIVE ONESELF AIRS

PLAY WITH FIRE vb. ~ mut ciórlu ş-cãftu gãvójdu; ñ-bag cáplu tu tástru

PLAY WITH SMB.'S NOSE vb. ñ-arãd (cu nãs)

PLAYER s. (a)giucãtór → GAMBLER

PLAYFUL adj. fliturác, lişurác, zdurdít, zdrudít || ândálic,

DIARO 364 → FROLICSOME

PLAYFULNESS s. zburdãlipsíre

PLAYING CARD s. cárte, hãrtãche, pãnto || **Peş:** pãnti pl, CL 257

PLAYMATE s. soţ

PLAYTHING s. (a)giucãreáuă, pl agiucãreãle; agiucãríe

PLAZA s. piãţa, códru, códur

PLEAD vb. (to appeal earnestly) fac rigé, fac rigeãie, pãlã-cãrséscu

PLEADER s. rigeagí

PLEASANT adj. arãsít; nóstim, m pl -tiñ; nustimác; cu hãri

PLEASE vb. (to ask, to beg) (a)ór; ~ tell me Vã or s-ñi spúneţ; variséscu, urséscu, cupăséscu; ~ come in! Cupãseã nãuntru (or Cupãseã n cãsã!) sg; Ia ursít (or cupăsít) ân cãsã pl; ~, dinner is ready! La mäsã scupăséşti! || **Gop:** it ~s me mi bindisésci, GOLAB 208

PLEASE! interj. órse, urseã, oríste, buiúrun, buiúrum

PLEASED → BE ~

PLEASING adj. nóstim, pl -tiñ; pãlít

PLEASURE s. plãteãre; also: arisíre, arrãsíre, cãnãche, chéfe, chéifã, gústu, hãidipsíre, hãze, hãráuă, lizéte; (caused by a trip, by an artistic performance, etc.) siryeãne; it is a ~ ti Ía hãráua; (sweet things, fig.) zaharéñ f pl. (sensual ~) diz-ñirdãciúne || BA, 501: at one's ~ cât s-cãftã

PLEASURABLE adj. arãsít, nóstim, m pl -tiñ

PLEAT s. dhíplã; a dress with many ~s fustãne cu dhíple mülte

PLEDGE s. chifíle, chifaléte, chifiliméi, arãvoãnã, cãpãrusíre, tãxíre; to take a ~ → PLEDGE, SWEAR

PLEDGE vb. vleg, vcãpãruséscu, vtãxéscu, varãvuñiséscu; íntu chifíle; ~ one's word dau zbor || leg zbor, CAPIDAN 176

PLEIADES pl. astr. Clóşca cu pul; Gãlinúşe; Púle || **Peş:** Gã-Íinúşa, CL 254

PLENTIFUL

PLENTIFUL adj. giu mértu, *m pl* -rță → BOUNTIFUL, GALORE

PLENTY adj. bólcu, -lcă, lți, lte; **They want to have ~ of time**
Vor si-áibă oără bólcă → ABUNDANT

PLENTY adv. cu mnáta, birichéte || MERCA 3: plíhtu

PLEURISY s. plivrít, plirít, pliyít, pónďă, púndzire; **Ohr:** ândultít (sic)

PLIABLE adj. **Clís:** jílav (DDA: "flexible comme une verge")

PLIERS s. cleáște (and cláš-), cleaciu (1 syll.), țimbídhă, țimístră

PLIGHT s. (bad condition) hálă, *pl* hăluri; **in a bad ~** trâ ni-videáre → QUANDARY

PLIGHT vb. (to put or give in pledge) ≈ íntu chifíle

PLOP vb. || PC: varucutésu, varcutésu

PLOT s. loc; (as for vegetables) úrdin; (scheme, machination) cruitúră [kru•i•], mplititúră; **the ~ is thickening** (things are becoming serious) si-ngroáše șicălu

PLOT vb. cruésu, vtórcu, vțas, nțirnusésu; **What is he -ing?**
Țe lă toárțe? **We don't know what is being plotted** Țe s-țási nu știm

PLOT AND SCHEME vb. bag fitíle, bag nțăpătúri, bag zizáňe

PLOTTER s. muzavír

PLOUGH s. arát; **Grbț:** arátru; alétră; dămălúg, paramándă, paraméndă

PLOUGH vb. fac ágru; (rare) ar

PLOUGH WHEELS s. || **SJos:** truhălíci, CL 262

PLOUGHED LAND s. **Zag:** arătúră

PLOUGHING s. aráre, airáre, avruguíre, nvrăgáre

PLOUGHMAN s. aráciu, uráciu, arătór, zivyít || **F:** zăvyără; **P:** zivyără, SarD 39; **An, Els, Prv, Rod, Ses, Vil:** zivyár, **Kok, Mal:** zivyár; **GSus:** cifliccí [či•flik•čí], B-ARCH 256

PLOUGSHARE s. iníe, meș, vómiră

PLOWER s. → PLOUGHMAN

PLOWING s. → PLOUGHING

PLOY s. aplán, tirtípe

PLUCK s. (of hair or feathers) dipiráre

PLUCK vb. vtrag, vdeápir, zmúlgu, **N:** azmúlgu; (to pick up, as flowers or berries) adún → GATHER

PLUCK SMB.'S EYES OUT vb. scot burlídzle; (as a threat) I'll

PLUCK

pluck out your eyes! Va țâ scot burlídzle!

PLUCK UP ONE'S COURAGE vb. bag per di lup; ñ-bag ciulíche la iñoárá; 1au ínimă; ▼ncucutédz

PLUCKY adj. bărbăt, f -tă; căidigí, inimárcu, inimós, -oásă

PLUG s. (poor or worn-out horse) cârcâm, sarával || CUNIA 191: gargásiu

PLUG vb. (as a bottle) ▼astúp; (to hit with a bullet) agudéscu

PLUM s. (yellow ~) prúnă, purnă; (bluish ~) prúnă di Bósna; dhamaschínă || *Fal*: țápurnă, B-ARCH 60

PLUMAGE s. peáne f pl

PLUME s. peánă

PLUME vb. (to indulge in pride) ▼măréscu → BRAG

PLUMP adj. dúrdu, -rdă, -rdzâ, -rde; grozdavén, ilát, strúmbul, şut; as ~ as a partridge = Arom. gras ca un peáşte

PLUME-TREE s. prun, purnu, dhamaschín; coll. prunáme

PLUNDER s. alimúra, yeáymă, yeámă, iámă, furlíche, géngă, pleácică [pleáci•kă], prădă, spóle

PLUNDER vb. ▼cálcu, ▼dispólu, fac ghénga, ▼guléscu, ▼guli-şinédz, guluşnédz, prad, N: mprad; prădédz; **These villages cannot be -ed** Hórile-aéste nu si cálcă; **They began to -** Ahiurhírá ghénga s-fácă

PLUNDERER s. haldúp, pleaşcagí (and pláš-), zulumcheár, zulum-gí

PLUNGE s. → TAKE THE ~

PLUNGE vb. ▼afúndu, ▼afundédz, ▼afunduséscu, ▼vuţéscu, ▼bag tu apă, ▼bag pri apă

PLUNGE INTO DESPAIR vb. ▼apilipséscu

PLUNGE INTO DIFFICULTIES vb. (to get into trouble) dau di a-rále

PLUVIAL adj. (characterized by abundant rain) pluiós, -ioásă; pluirós [plu•i•], -iroásă

PLY vb. ▼andúplic; to ~ the distaff ▼tórcu; to ~ the bottle beau, ciucutéscu; to ~ smb. with food ▼pristănsu, pristăniséscu

PNEUMONIA s. pónďă

POCKET s. gépe, geápe,, giópe; buzunár; (inward pocket) sâpă-ne, supáne; to be out of ~ (to be at a loss) lu adár yróslu zlótă || dim. gipícă, DIARO 163

POCKET vb. (to steal) ciun

POCKET AN INSULT vb. mâc călúpea || **Cru:** ănglít noáde, GOLAB 238

POCKETKNIFE s. ceárche || **CUNIA** 33: pisufíe

POCKMARKED adj. chipitós, -oásă; mulițát (and muli-), multát, málțidzát, mulțidzós, mál-; **to become** ~ ▼chípít || **DIARO** 258 chipurát, málțidzát

POD s. (as of pea) flúdhă || **GSus:** capíșcă, CL 40; **SJos:** levídhă, CL, 254 → HUSK, HULL, RIND, SHELL

PODGY adj. → PUDGY

POINT s. (as of a needle) chípită, chirchinédz, sumíg, sumígă, simígă, țuțuléu, țuțulíc → TIP, PEAK; BE ON THE ~ OF; TURNING ~; MAKE IT A ~ OF HONOR

POINT AT SMB. vb. aspún cu dzeáditlu

POINTED adj. chipitós, -oásă; simigós, sumi-, f -oásă; ânte-pălicós, ântepuliciós; ~ **peaks** chíscuri chipitoáse; ~ **object** zahuráhe, pl -răhi || **TULLIU** 89: asuligós; **CUVATA** 7: suligós; **BELIMACE** 107: (of a mosque) nțuțulátă f

POINTER s. (stick) díhtur

POISON s. afrát, áxif, cémir, ncémir, ciómir, fărmác; măyilíc, virín; rat ~ șuricoáñe

POISON vb. ▼fărmăcuséscu, nfărmăcuséscu, nfărmáciu, ▼fărmác, ▼nciómir, ncioámir, ncimirédz, nciumirédz

POISON HEMLOC s. bot. fărmác

POISON IVY s. (used as pesticide) psiruvótan

POISONING s. fărmăcăre, nfărmăcăre

POISONOUS adj. toápsic, fârmăcós, -oásă; fărmăchirós, -oásă

POKE¹ s. (bag) sac; (small bag) sácúl'

POKE² s. aguditúra, ampărăre

POKE vb. (a)zgurñescu, guzgunipséscu; (of ember) dijirédz; **He** ~ed the fire with the fire-rake **Dijiră** fócclu cu giugárлу

POKE AROUND vb. (as if looking for smth.) gurñédz, azgurñédz, gurñescu, grunescu

POKER s. (metallic rod) căție, giugár, jóglu, lupătă, máșe

POLE¹ s. strop, ustúr, vig, vígă

POLE² s. (person of Polish origin) lăhiót

POLEAXE s. țupătă, **G:** báltă

POLECAT s. tărtóciu || **GSus:** por, CL 259; **SJos:** patcán laiu, CL 257

POLENTA s. (made of cornmeal) băcărdán, bărcádán, bărgádán, că-

POLICE

cimác, căciumác (and câ-), mămulíc, mămulíg, murmulíc, măcăldără (and măcâl-), măclădără (and măclâ-), tarapáš

POLICE s. (authority) pulítă, pl puliţáñ; zabitlăcă; (police-men in search of thieves, rebels, etc. in the past) păyănă, pl păyăñ; potéră || **Cru:** chivérnise, GOLAB 30

POLICEMAN s. pulít, pl puliţáñ; străjeár; zăptié, zaptié, pl zăptiédz and zăptíi

POLISH s. virníche

POLISH vb. daú másnă / máslă; lustruésu; (to chisel) ▼pilichi-sésu; -ed adj. pilichisít || Also fig, **Cru:** GOLAB 243

POLISHING s. fricătúrá, pirdáfe, pirdáhe

POLITENESS s. pulítică, pulitichie

POLITICS s. pulítică

POLKA s. (a dance) pólcă

POLL vb. ▼tału; (of hair or wool) ▼túndu; (to shorten, to trim) ▼şcúrtédz, ▼şcúrtichédz

POLL TAX s. (in the Ottoman Empire, taxation on non-Moslem inhabitants) þaráce, hărăce

POLLEN s. búdră di lilíce

POLLUTE vb. ▼murdăripsésu → DIRTY

POLLUTED adj. pângân(ips)ít

POLLUTION s. lăvăşíre, lirusíre, murdăripsíre

POLTROON s. pantalonár → COWARD

POLYP s. zool. uhtapódhe, htapóde

POMADE s. alifíe → OINTMENT

POMEGRANATE s. (a)ródhă || **Cru:** aróidă, GOLAB 201

POMEGRANATE-TREE s. arudhéu

POMMEL s. (of a saddle) ublâncu, ublângu

POMP s. (ceremonial) săltănátă, táxe, ținimóñe

POMPOUS adj. cu táxe

POND s. báltă, **G:** blátă; bără, ghióle; **G:** hábină; lac || **ALIA** 24-25: abără, bárnă, bárnisă, muceále. In **ALB** báltă is not known; **Kərb:** burím, **Për:** pélgu, pelg, plégu, Brâncuş 552

PONDER vb. ▼arúmig, ▼aroámig, ▼crisésu, minuésu, stau pri minuíre, ▼sáluşésu, ▼siluyisésu, ▼ziyăsésu, ziyisésu, zixés-cu

PONDERING s. arumigáre, crisíre, minuíre, siluyisíre, ziyăsíre

PONDEROUS adj. angricós, -oásă

PONIARD s. şiş, (a)cămă → DAGGER

POOH interj. tu, ptiu, ptiu

POOH-POOH vb. cătăfroniséscu, ▼culédz, mpizuéscu (and mbi-), şúpir, şupirédz

POOL s. báltă → POND

POOR s. (the ~, coll.) urfănáme, urfănătate, fucăráme || discultañ pl, discúlțu sg., DIARO 377

POOR adj. (destitute, pauper) nă-avút, oárfăn, ftoh, fucără, discúlț, coáti-goáli; ~ **woman** invar cioáhă; ~ **as Job's cat** oárfăn alăchít, oárfăn ca chícuta, gol-golişán, oárfăn căpăít; nu áre cinúşe tu vátră, nu ári cu țe si-și súflă năřile, nu ári níři as-cucheát ân gúřă, nu ári níři un cap di aí, nu ári zmeánă la cur; tifulpéndar; și-eáste țințirli-lipídhă || **Smr**: ștoh, CL 261; cu métura s-trădzeái nu dădeái di țivá, BASME 161; (assessing a year's harvest) **Peş**: aclirát (ant. birichitós), CL 36 || (deserving compassion) marát, mărátlu-și m, măráta-și f; lăítlu or lăítlu-și m, lăíta-și f; córbu; fucărálu-și; cápsu invar; mórva f; sármáie f; múrlai or murlái; boiu m, bóie f; **our** ~ **horses** bóí cal' a nóștri; **The** ~ **mother wept**; Plâmse boiu múma; buiáuă invar; **Alas, the** ~ **boy died** U, buiáuă di ficiór murí; bógru, mbógru, gal; **Where are you going, ~ thing?** Iu nêrdzi, lai gále? (of or to a dear person) **Zag**: lai galé; **Oh, ~ us!** O, ca vai, ca vai di noi!

POPCORN s. cărcăle n pl; păpădhúlă, púfcă, pl púfche

POPCORN DEALER s. pufcagí

POPE s. Pápa m

POP-EYED adj. hărvălisít, zgârlít; zgârlós, -oásă

POPLAR s. plup, plóp, léfcă

POP OFF vb. (to depart unexpectedly or in a hurry) mi frângu zvéřca

POP OUT vb. (to show up) ies, es; ▼zvom

POPPY s. bot. bălțotă, mac, păpărúnă, pirpirúnă || DIARO 273: cucuțăl

PORCELAIN s. făřfăříu, făřfuríu

PORCH s. balcóne, tărăță || CUNIA 305: cirdáchi, ciurdáchi

PORE vb. PONDER

PORK s. (a pig's flesh) purțină; (~ fried in a pan) tiyăñáuă

POROUS adj. guvunós, -oásă; (worn-out) găgăñós, -oásă

PORRIDGE s. dzámă

PORRINGER

PORRINGER s. cuvătă, guvătă → BOWL

PORT s. (for ships) limăne, schéle, pórtu

PORTAL s. poártă

PORTEND vb. dau di šteäre, dau di hăbäre, fac hăbäre, adúc di hăbäre, pitréc hăbäre, dau zbor, dau glas; to ~ evil (usu. of an owl's call) cubăescu

PORTENT s. (smth. amazing or marvellous) ciúdă, thámă; (omen) sémnu; (of good portent) ugúre invar

PORTENTOUS adj. (amazing) ciudós, -oásă; (self-consciously weighty) cămărusít, pirifán

PORTER s. hămál

PORTION s. (ration) curamánă, nárte, gărăvănă, tăime, tăine

PORTION vb. ▼mpártu

PORTLY adj. binalític || CUNIA 65: builític; DIARO 298: binalíticu

PORTRAIT s. cádhru; (people in books, magazines, etc.) pap or pápean, pápan

PORTRAY vb. (to describe, to depict) ▼zugrăpsésescu, zugrăvsésescu, zugrăfsésescu

POSE vb. (to put or set in place) ▼apún, ▼bag

POSITION s. (the place or area occupied by smth.) loc; (office, post, job) thése, pl thesi

POSITIVE adj. (incontestable) síyur → SURE, BE SURE

POSITIVELY adv. (undoubtedly) síyur, fără di áltă

POSSESSED adj. aumbrós, -oásă; furchisít; loat di vímtu → MAD

POSSESSION s. (property, estate, domain) numíe

POSSIBLE adj. avóleto invar.; It is not ~ Nu eáste cu puteáre;

This is never ~ Puté avóleto nu éste → BE ~

POST s. (pillar, stake) par m, dim. péric, pālúc; also: andoá-păr, duréc, N: diréc, drec; parpálangu, stil, stur, știúlă

POST SERVICE s. (operated with horses) mizíle invar || MURNU 17, 18: póstă

POST-BOY s. (as a messenger in a town-hall) purtóyir; pisu-dhróm

POSTERIOR s. anat. șidzút → BUTTOCKS

POST-HORSE s. cal di mizíle

POSTMAN s. pustagí

POSTPONE vb. ▼amân, ▼șintésescu

POSTPONED adj. amânát

POSTPONEMENT

POSTPONEMENT s. amânare, șintîre

POSY s. buchét, bubúche di flori

POT s. oálă, dim. ulícă; also: crup, hrup, ftínă; (for milking) mǎldzărúșe; (with no handle) sut, șútă; (broken ~) ciuváñiu ||

CUVATA 2: cipceác → **CHAMBER** ~, **COFFEE** ~, **EARTHEN** ~

POTASSIUM s. nítru

POTATION s. (drink) biutúrá; (the act of drinking) beáre

POTATO s. cartófe; **Băi**: cârcánge; **L**: bótî f pl; **Brz**: bârboále; **Tur**: curcáce; cumpîre, nedz, ñédzlu a lóclui, pătátă, păpáte || **Băi**: cǎlcânci f sg, CL 41; **GSus**: cúmbăr, CL 43; **Amc**: dǎrdúfă and budumeáre, CPad 129

POT-BELLIED adj. báfă invar.; bică; bázácă, bázăcós, -oásă; zăbácă; zăbăcós, -oásă; also jăbă-, jibi-

POTBELLY s. pântică, pântițe, tâmpânicîu, schimbé

POTENTATE s. cap, măimár, prot

POT-HANGER s. **P**: cârlápă

POTHER s. yiurultîe, lăvă, vreávă

POT-HERBS s. zărzăvâte (and zărzâ-), mirizmádhă

POTHOOK s. cârlíg

POTION s. → **DRINK**; (~ made by or as by a sorceress) tatulát

POTSHERD s. ciuváñu, hrup

POTTER s. ulár, misurár; **G**: puceár; stămnár

POTTER ABOUT vb. misúr steálile, hălăndăréscu

POTTERY s. puceáme

POT-TREE s. → **POT-HANGER**

POTTY adj. (slightly crazy) șcret, -étă (sic), -éț, -éte

POUCH s. ceántă

POULTICE s. (made with seeds of flax) lâpă

POULTICE vb. plicuséscu; **They** ~d **Hristu** with onion **Hristul** âl plicusírá cu țeápe

POUNCE vb. (upon or towards smb.) vhimuséscu, hiumuséscu; mi aleápid

POUND vb. (to hit, to strike) vagudéscu, dau, vpaléscu; (as sugar) stumbuséscu, chisédz, **S**: csedz, aor. csai, part. csat; to ~ to pieces vb adár bucăț, adár mușcătúri, disíc cumátă di cumátă, fac bucătíce, fac bucăț di bucăț, fac mâșcătúri-mâșcătúri

POUND FOOLISH → **PENNY**

POUNDING s. cicătîre, ciucutîre (as in a mortar) stumbusíre

POUR

POUR vb. ▼vérsu; (of rain) 3 sg: veársă; veársă cu găleăta It was pouring down Ploăia virsă

POUR COLD WATER ON SMB. vb. (to discourage, to dampen smb.'s appetite, etc.) talu tăcătea

POURING s. virsăre

POUT ONE'S LIPS vb. ▼mbudzinédz, ▼mbufunédz || spíndzur búdzile or dipún búdzâle, PARALLELE 146

POUTING s. mbudzinăre, căche; ~ is a major sin Máre rrău (sic) éste căchea

POVERTY s. urfăne, urfăneăță, urfănilé, nă-aveăre, ftóhe, fucărime, fucărlíche; to live in ~ cacurizipsésescu, bat tãmbărălu

POWDER s. (propelling charge) bărúte, búlvură, vúlbură

POWDERED SUGAR s. tóze

POWER s. (physical or moral capability) → FORCE, STRENGTH; (authority) exusíe → DO ALL IN ONE'S ~

POWERFUL adj. nvártuşát; siln(ăv)ós, silniós, silnăós, f -oăsă

PRACTICABLE adj. (usable, travelled, as of road) urdinát

PRACTICAL JOKE s. téhne

PRACTICE s. píră, practichíe, práxe

PRACTICED, PRACTISED adj. (experienced) fricát

PRACTITIONER s. măsca, mâtca

PRAISE s. lávdă, (a)lăvdăre, (a)lăvdăciúne, épin

PRAISE vb. ▼alávdu, ▼álţu, ▼priñisésescu, mut di coadă

PRANK s. féstă, hunéră, hunére

PRATE vb. → CHATTER, PRATTLE

PRATER s. curcubitár, fãrfár, fãrfără, lafăzán, limbár, políloy, zburýearcu

PRATTLE s. bãnduráre, guguráre, láfe, políloyíe

PRATTLE vb. (to talk idly) bãndurédz, cicălésescu, discátu, mãţin, mãţin pi virisíe

PRAY s. acăţáre, ncăceáre, ncârligáre

PRAY vb. (as to God) ▼nclín, cĺin, (a)ór, urédz, fac duvâe; Băi: ▼ruguésescu; Let us ~! S-nă cĺinăm! The anxious mothers are ~ing God Durútile di máme la Dumnidzău oără; And let us ~ like the blind man did Să şi aurrămu ca cum aură órbul; He used to put them to ~ ăĺ băgá duvâe s-facă || mi rigiăescu, HRISTU 21

PRAYER s. duvâe, nclínáre, ifchíe, ifhíe, ifcheáuă, pricădeáre; (to God) prusufhíe; (to the Virgin) paráclise; morning ~ uó-

PRAYER

thură; (one who prays) âncĭlinător || ~ for the dead trisăyiu, DIARO 6

PRAYER BOOK s. sínapse

PRAYERFUL adj. ivlaviós, -oásă

PREACH vb. chirixéscu; to ~ to deaf ears zburăsc pri vîntu ||
BASME 192: cānda li dzăc la chētri

PRECARIOUS adj. lai, f láie, m/f pl lăi; ni-síyur, s(c)lab

PRECAUTION s. pruideăre

PRECENTOR s. (p)săltu, anaynóști [a•na•ynósti]

PRECEPT s. dhóymă, pl dhóymate

PRECIOUS adj. scúmpu, m pl scúnci (and scúmbu, -ngi)

PRECIPICE s. (a)răpă, arúp, creac, chirítă, grem, hău, hăuă;
hímă, súrpu, surpătúra || **Tur:** grimînă, CL 45; **Cru:** anífur, GOLAB 199

PRECIPITATION s. (haste) → RUSH

PRECIPITOUS adj. súrpu; scărpós; a ~ area loc mŭltu súrpu

PRECISELY adv. sustă, tamám, tamamá; **He speaks** ~ Zburăște sustă

PRECURSOR s. pródhrom

PREDACIOUS adj. órñu → RAPACIOUS

PREDESTINATION s. (ritual gathering in a family with a newborn)
trimeăre

PREDICAMENT s. → QUANDARY

PREDICATION s. (sermon) dhidhahíe

PREDICT vb. prufitipséscu → FORECAST

PREDICTION s. prufitíe, prufitipsíre

PREDILECTION s. prutimisíre, prutimsíre

PREEMINENT adj. → OUTSTANDING

PREEN vb. → BOAST

PREEMPT vb. → ARROGATE

PREFACE s. || protozbór (recent coinage)

PREFECT s. (~ of a district, in former Turkey) mutesaríf || **Av:**
numări, **Prv:** numárlu, CL 257

PREFER vb. vpruthimiséscu (and pruti-)

PREFERABLY adv. cála; mabúle

PREFERENCE s. (option) prutímise, prutimisíre, prutimsíre; (a card game) préfă

PREGNANT adj. greăuă, ncărcătă, cu pântica la gură; to become ~
armân greăuă, nchiséscu greăuă, armân sárțină, vnsărțin, vnsărți-

PREJUDICE

nédz; iron. 3 aor. fură curcubéta (lit. '[She] has stolen the pumpkin'); **All three were** ~ Tréile erá sárțină → **MAKE A WOMAN** ~

PREJUDICE s. (harm) zñisíre

PREJUDICE vb. (to harm) apucupséscu, ▼zimñuséscu, ▼zñi(i)séscu

PREMATURE adj. (born or arrived earlier than expected, as of a lamb, of spring or fall) timpuriú; (inopportune) achéryiu

PREMATURELY adv. áchira

PREMEDITATED adj. xaryú

PREMISES s. pl. acaréte, pl acarêț

PREOCCUPATION s. (agitation) prédhă (and prédă)

PREOCCUPIED adj. minuít

PREPARATION s. andreádzire, etimusíre, atimăsíe

PREPARE vb. ▼(a)ndreg (→ § 32), ândrég, ndirég; ▼etimăséscu;

The cook ~ed the dinner Máyirlu ndreápse meása; (to get ready)

▼scumbuséscu; ~ **for death!** Andreádzi-te tră moárte! → **BRACE**

PREPONDERATE vb. ntrec

PREPOSTEROUS adj. ni-minuít

PRESAGE s. sémnu

PRESAGE vb. ▼pruvéd; (to portend smth. bad) Í-u tórcu pri hírlu ațél laiu (lit. 'to spin it on the black thread')

PRESAGE EVIL vb. (to omen) Í-u tórcu pri hírlu ațél laiu

PRESAGEFUL OF GOOD adj. agurlíu, ayu-; hairlâtcu, -lâtic

PRESENT s. (gift) dhoără → **MAKE A** ~

PRESENT vb. (to make a gift) adúc nă pischési, (a)hărzéscu (and ahâr-), dau tră háre, dăruéscu, dhurséscu, fac háre, pischiséscu;

God ~ed them with a little boy Dumnidză lă ahărzí un ficiuríc;

(to introduce smb.) părăstăséscu (and părăsti-)

PRESENTATION s. părăstisíre

PRESENTIMENT s. nóimă

PRESENTLY adv. curúndu, crúndu

PRESERVATION s. păstráre

PRESERVE s. dúlțe, ylicó

PRESERVE vb. (to keep for later use) păstrédz

PRESIDENT s. proestó

PRESS vb. ▼ndes, ▼stríngu, N: (rare) strângu; (to ~ one's hands) ▼zdrúmin, zdroámin, ▼strimuxéscu; (to mass, to cram, to crowd closely) ▼(a)pitruséscu, N: (a)pu-; (to hug) stríngu la sin; (in or as in tongs) nclishtédz; to ~ down afiriséscu; to ~ a

PRESSED

point mi bag di-a mútra s (+ vb.); to ~ each other close priadún, vāpreadún; (to constrain) bag súla n coáste

PRESSED adj. (as wool in a bag) ndisát; (as of one's jaws) nclisát; ~ by bodily necessities ~ ps., 3 pl. impers. mi loără pri cioáre;

PRESSING s. ndisáre, stringătúra, strimuxíre

PRESSINGLY adv. ayónea

PRESSURE s. (burden) angricáre → BLOOD ~; PUT ~ UPON SMB.

PRESSURE vb. (to coerce) bag súla n coáste

PRESTIGE s. ihtibáe, nāmúze, tiñíe

PRESUMPTION s. (fantasy) fändăxíe

PRESUMPTUOUS adj. fändăxít → BOASTFUL || Gop: mărés, GOLAB 234

PRESUPPOSITION s. pripúnire, pripuneáre

PRETENCE s. (pretext) furñíe

PRETEND vb. mi fac (că), vprifác (că); ~ that you are sick! Fă-te că hii niptút! táha adv; He ~s that he was trying to do a good deed to them Táha mutrí s-lă fácă un ghíne

PRETENTIOUS adj. căprițusít || PC: curuslític

PRETEXT s. acățătúra, ascălnătúra, furñíe; He was seeking for a ~ to kill him Căftă vără furñíe tra si-l vătămă

PRETTY adj. pālít, dalán; (of a face) aumbrít, cu úmbră; (as of a flower) nóstim, zdrob, zdrod, zâmbác; to become ~ mușuțăscu → BEAUTIFUL

PRETZEL s. ghipréc, ghiuvréc, clúrá; (for carol singers) cólindu

PREVAIL ON SMB. TO vb. vandúplic → PERSUADE || l'-u tórnu mín-tea, BASME 120

PREVENT vb. (to hinder, to stop, to hold back) vstăpuéscu, bu-dhuéscu; We should ~ them from doing bad things! S-lí stăpuím di rále lúcre! → HINDER

PREVISION s. (foresight) pruvideáre

PREY s. alimúra, plească, pleácică, prádă, spóle

PREY vb. prad → PLUNDER

PRICE s. axíe, pähă, păzáre, tiñíe; He offered him a low ~ l'-deáde ună pădzáre ñícă; fixed price(s) nárche; at a lower ~ eftinipsít; (at a ridiculously low ~) bathavá [bat•ha•] adv. || to set the ~ talú păzárea (lit. 'to cut the market'), PARALLELE 153

PRICELESS adj. scúmpu, pl m scúnchi (and scúmbu, pl m scúnghi)

PRICK

PRICK *s.* (mark) sémnu; (an instance of pricking or a sensation of being pricked) nțăpătúrá, púndzire

PRICK *vb.* ▼(a)nțap (and andzáp), ▼schin; (to repent, to be gnawed by remorse) mi mǎcă sǎráchea

PRICK UP THE EARS *vb.* (of horses) ▼ciuléscu uréclíle

PRICKING *s.* nțăpătúrá (and ndzǎ-), nțăpáre; *fig.* munǎficlíche

PRICKLE *s.* (thorn) schin *m*, ciupór *n*; **Tur:** chindríe; a goad with ~ strǎmburáre cu chindríe

PRICKLE *vb.* → **PRICK**

PRICKLING *s.* schináre

PRICKLING *adj.* nțăpátós, -oásǎ; a ~ object zahuráhe

PRIDE *s.* cǎmǎrǎ (and câ-), cǎmǎrusíre, cheaféte, dǎilíche, dǎilâche, fǎlá, fidǎnlâche, fudulíche, fudulâche, fudulíe, fufuleáțǎ, ihtibáre, magurlǎchi, mǎreățǎ, pirifáne, pirifǎnǐle || **Cru:** mǎrǐle, **GOLAB** 234; He is in the ~ of years Eáste to-ǎñ → **PRIME**

PRIDE *vb.* (to indulge in ~) ▼mǎréscu → **BRAG**

PRIEST *s.* préftu; also: aféndu; paróh, pǎrinte, pǎpǎ and pópǎ; officiating ~ lituryó; *derog.* ciúrlu-pǎpǎ; *coll.* priftáme; (in a mosque) hóge or hugé

PRIESTESS *s.* prifteásǎ

PRIESTHOOD *s.* (the priests) priftáme; (character, vocation or office of a priest) priftǎle, íerosínǎ

PRIGGISH *adj.* mutrusít, cǎprițusít; as a *vb.*, strǎmbu nárea

PRIMAL *adj.* antǎñu, -ñe, -ñ, -ñe; biringí, -gioáñe; prot, -tǎ

PRIMARY *adj.* → **PRIMAL**

PRIME: in the ~ of youth tu lilíceá a ǎñlor → **PRIDE**

PRIMER *s.* (for teaching to read) ǎlfavitáre

PRIMER *s.* (in a cartridge) șpírtu

PRIMP *vb.* ▼adár, ▼mușuțéscu

PRIMULA *s.* bot. ligoáce || **Prv:** iárba vácǎlei, **CL** 253

PRINCE *s.* vasilóplu, prínțu, vuivudǎ; **N:** cñeaz, pl cñeji; (prime successor) dhiádhhoh

PRINCELY *adj.* amiréscu, -eáscǎ; pâș(i)léscu, -eáscǎ; vāsili-chéscu, -eáscǎ

PRINCIPAL *s.* (money) cap → **INTEREST**

PRINCIPAL *adj.* (most important) antǎñu

PRINT *s.* (cloth with a pattern) chitabí or chitabíe; (of books,

etc.) tip

PRINT vb. ▼stămbăsescu, stămbusescu, ▼tipusescu

PRINTED adj. stămbusît, tipusît

PRINTER s. (compositor, typographer) tipuyráf

PRINTING s. stămbusîre, tipusîre

PRINTING OFFICE s. tip, stămbă, tipuyrafíle, tipuyrafíe

PRIOR s. iyúmin

PRIOR TO prep. năînte di

PRISON s. cúlă → JAIL, PUT IN ~

PRISONER s. sclav, rob; to take ~ lău sclav

PRIVATION s. (hardship) zóre

PRIVILEGE s. (~ granted to a monastery) pronómiu

PRIZE vb. → VALUE

PROBE vb. (as by thieves) născărsescu; **They found the house ~ed**
from top to bottom Aflără căsa tătă născărsîtă

PROBITY s. érgi, tiñíe

PROCEDURE s. mithoádhă, mithódhă

PROCEED AGAINST SMB. vb. lu scol

PROCEED TOWARDS vb. l'-u dau cătră

PROCESS s. (lawsuit) críse, giudét, giudicătă; to take out a ~
against smb. lu scol

PROCLIVITY s. aplicăre

PROCRASTINATE vb. → POSTPONE

PROCRASTINATOR s. lăsăt, om alăsăt, alăsătóñu, alăsătúrá

PROCREATE vb. (to beget offsprings) nfumilédz

PROCREATOR s. (father) simnitór

PROCURATOR s. vichíl', vichíle m

PROCUREMENT s. cuduşlâche

PROCURER s. arufcheán, cudós

PROCURESS s. cudoáşe

PROCURING s. (making available for promiscuous purposes) cu-
duşlâche

PROD vb. ▼píngu, gărgăredz

PRODIGAL adj. sac arúptu; to be ~ tuchescu → PROFLIGATE

PRODIGALLY adv. cu sácul

PRODUCE vb. (derog., as of lies, gossip, etc.) vom || (to ~, as
of land; to make in order to sell, as of a factory) scot; **This**
land ~s tobacco Lóclu aéstu scoáte tutúne, PARALLELE 138; to ~ a

PRODUCE

new machine scot nă noáuă mihănie, PARALLELE 139

PRODUCE PROOFS vb. (to prove) adúc semn

PRODUCTS FROM SHEEP s. (milk, cheese and wool) prósfal; mǎxúle
no pl

PROFESSION s. lucrú, téhne, zănáte; What's your ~, my friend?
Ți lucrú ai, oáspe?

PROFICIENT adj. → SKILFUL

PROFIT s. ayeáfur, amintátic, hǎire or hǎrie; ánehédhu, nché-
dhu, prucuchíe, scoátire, scuteáre, ufélie; Does it bring any ~?
Ári scuteári?

PROFIT vb. (to gain, to take advantage) ufiliséscu, filiséscu,
hǎiruséscu; What will it ~ you? (i.e., It will be useless) Va
scot córnu?

PROFITABLE adj. cu hǎire; 3 sg: It is ~ Ari scuteáre

PROFITABLY adv. cu hǎire, cu prucuchíe

PROFITEER s. chilipirgí, chilipurgí, hâpsângí, haramgí m, ha-
ramgioáñe f

PROFLIGACY s. dișuțâre

PROFLIGATE adj. dizmălărát; also: aspártu, m pl -rțâ; dișuțât;
púrnu, m pl -rñi; sac arúptu || arâspândít, DIARO 235

PROFOUND adj. adâncós, -oásă (and adun-) → DEEP; (of people)
mintimén (and mindi-), f -ménă, m pl -mėñ; mindiós, mindu-

PROFOUNDLY adv. afúndu, adâncós, ahândós, afunducós

PROFUSE adj. giúmértu, m pl -rțâ, f pl -rte; sǎlghít

PROFUSELY adv. di-primansús, di pri ma nsus (sic)

PROFUSION s. (abundance) artírizmă

PROGENY s. fumeáľe; N: fumél

PROGRAM s. próyramă

PROGRESS s. pródh, prucuchíe → MAKE ~

PROGRESS vb. prudhipséscu, vmprustédz → MAKE PROGRESS

PROHIBITED adj. yeasáche invar.

PROHIBITION s. astămățire, curmáre

PROJECT s. cruitúra

PROJECTILE s. S: ghiulé, N: ghiulée

PROLONG vb. vlundzéscu, spirlundzéscu

PROMENADE s. (leisurely walk) priimnáre, ghizére, ghizirsíre,
tifiríce

PROMENADE vb. vpriímnu, vprímnu, ghiziréscu

PROMINENT

- PROMINENT** *adj.* nişanlâ, cu nûmă || CUNIA 258: nişanlâtcu
PROMISCUITY *s.* sâlâne
PROMISE *s.* ipóshise, ipushisíre, ligământu, tăxíre, zbor
PROMISE *vb.* ▼tăxéscu, dau zbor, ipushiséscu
PROMOTION *s.* alţáre
PROMPT *adj.* (ready to serve) próthim, *m pl* -thiñ
PROMPT *vb.* (to incite) → URGE
PROOF *s.* sémnu; próvă; apódhixe; (testimony) ispáte
PROP *s.* andoápir → SUPPORT
PROP UP *vb.* ▼arádzim, arádzâm
PROPAGANDA *s.* propayánda
PROPEL *vb.* ▼púngu → PUSH
PROPENSITY *s.* híche, íche, húie
PROPER *adj.* (suitable) undzít; (~ and dignified) prímtu
PROPERLY *adv.* cum prinde
PROPERTY *s.* aveáre, cătúnă, cătúndă, cătundíe, căşeáre, fármă, nicuchirátă, nicuchireátă
PROPHECY *s.* prufitíe, prifitipsíre
PROPHECY *vb.* profitipséscu → FORETELL
PROPHET *s.* prufít
PROPINQUITY *s.* aprucheáre, éşă, udiseátă, uidisíre, viţinátă, viţinátáte
PROFITIOUS *adj.* fursatlí, *m pl* -tládz
PROPORTION *s.* análuy *no pl*
PROPOSAL *s.* (~ of marriage) pruxiníle *f pl*
PROPOSE *vb.* (to make an offer of marriage) u cáftu nveástă
PROPRIETRESS *s.* nicuchírá
PROPRIETOR *s.* nicuchír
PROPRIETY *s.* (decorum) prep
PROSECUTE *vb.* giúdic
PROSECUTOR *s.* dâvăgí
PROSPER *vb.* ñ-si dúţi prima → THRIVE
PROSPERITY *s.* prucupsíre, ghineátă || Cru: yineátă, GOLAB 221
PROSPEROUS *adj.* prucupsít, pur-, cu hăíre, amintát, tihiró
PROSTITUTE *s.* → HARLOT
PROSTITUTE *vb.* curvăriséscu
PROSTITUTION *s.* curvăríle, curvăríe
PROSTRATE ONESELF *vb.* fac taéte, fac timină

PROSTRATION

PROSTRATION s. taéte, timină, timinée

PROTECT vb. ▼afiréscu, amfiréscu; ▼ápăr, ▼păzéscu; am tru mână;
He ~s you with one hand and plucks out your hair with the other
 one C-ună mână ti-ápără ş cu-alântă ti deápiră; Lord, ~ him! S-lu
 ai tru mână, Dumnidzále! || amviléscu; LITURG 124: **protect us imper**
 amvilé-nă → WING

PROTECTED adj. (shielded, covered, sheltered) a(m)fírít,
 (watched over) păzít, pi-

PROTECTION s. áripă; **under our ~** sun áripa a noastră; aúmbă;
Under whose ~ will we go to the wintering place? Cu a cui aúmbă
 nărdzim noi tru arnú? || **to be under smb.'s ~** (to be favored) am
 plătări (lit. 'to have back, to have shoulders'), PARALLELE 154;
to of-fer one's ~ dau plătări; LITURG 124: (shield, defense) avi-
 limíntlu sg def

PROTECTOR s. apărător

PRO TEMPORE adv. próschir

PROTEST n prutéstu

PROTOCOL s. (record, minute) mâzbătă

PROTRACT vb. (to extend) ▼lundzéscu, ▼spirlundzéscu

PROTUBERANCE s. med. umflătură

PROUD adj. sirbés, -ésă (sic), -éşí, -ése → ARROGANT

PROVE vb. adúc sémnu, ▼apudhixéscu

PROVE TO BE vb. ▼aspún; **They ~ very brave** Si-aspúsiră asláñ;
 ies, es; **She ~ed to be a virgin** Inşí feătă

PROVENANCE s. sírtă → ORIGIN

PROVERB s. părămie, pārimie

PROVIDE FOR vb. (to satisfy the needs of) apudidéscu

PROVIDED cj. → PROVIDING

PROVIDENT adj. (prudent) luyeáric, lugheáric

PROVIDING cj. cu cāvúlea că, cu ligătură s, cu simfunía si; ~
he gives him his daughter cu simfunía si l'-u da híl'-sa → CON-
 DITION

PROVISIONS s. (food) apsún or psúne; (a)rizáche, cumáşe f pl;
 winter ~ arnátic, arnátcu

PROVOCATIVE adj. (irritating, uncomfortable) paľu ntr-ócľí
 (lit. 'a straw in the eye')

PROVOKE vb. (to set on edge) mác urécľíle (lit. 'to eat smb.'s
 ears'); ▼furchiséscu

PROWL

PROWL vb. ▼(a)nvărtescu, ▼șintescu, șuntescu; **Why are you ~ing here** Țe ti-anvărtști pi-auăți?

PROWLER s. capisâz, dilingí

PROWLING s. șuntire

PROWESS s. giuneată → BRAVERY

PROXY s. (document) vichiliméie; (administrator of an estate or mansion) vichíle m, vichílu m

PRUDE: to act the prude ▼strâmbu nárea

PRUDENT adj. câștigós, -oasă; lugháric, luyeáric; cu sicără n cap (lit. 'with rye in one's head'); ári mel' tru ciútură (lit. 'he/she has millet in his/her bucket,' i.e. has mind in his/her head) || HRISTU 37: mătăsit, cu câștigă

PRUNELLA s. (the fruit of the blackthorn) țăpurnă

PRUNING KNIFE s. clădhiftír

PRURITUS s. derm. făyúrá

PRY vb. (to look, to gaze) ▼mutréscu

PSALM s. psalmó

PSALM-BOOK s. (p)săltíre, (p)săltichie

PSALTER s. → PSALM-BOOK

PUB s. (esp. for beer) birărie || **SJos**: băcălie, cl 38

PUCKER s. → WRINKLE

PUCKER vb. ▼zbârcescu → WRINKLE

PUDDLE s. bărá, báltác, báltoacă, báltóc, muceálă, muceără, mu-ciór

PUDENDUM s. → VULVA

PUDGY adj. șíșcu, -șcă, -ștă, -ște

PUFF s. ávră, adiláre, sufláre

PUFF OUT vb. (to belch out smoke) afúm

PUFF UP vb. (of smb.'s face) ▼buburédz, ▼zbuldzinédz, buldzi-nédz, ▼pârhâvusescu; (to give oneself airs) ▼căbărdescu

PUFFBALL s. bot. bișínă di vúlpe; pópurdhă

PUFFED UP adj. (as of smb.'s face) buburós, -oasă; pâhrâvós, -oasă; (conceited, boastful) ândârlu, -rlă, -rlí, -rle → BE ~

PUFFING UP s. (as of smb.'s face) pâhrâvusíre

PUFF-PASTRY TART s. pítă di péturé; (large ~) pităroăne, piti-roăne, pituroăne, pitroăne

PUGNACIOUS adj. căvyă(n)gí, ghiurultagí

PUISSANCE s. → POWER, STRENGTH

PUKE

PUKE vb. → VOMIT

PULCHRITUDE s. mușiteată, mușuteată

PULL vb. ▽trag (→ § 32)

PULL DOWN vb. (to do away with, to demolish) dărâm, aspărgu, răzuéscu

PULL IN ONE'S BELT vb. (to live in poverty) bat tãmbãrãlu

PULL OFF vb. (to accomplish smth. successfully) scot, u scot náparte, cãturthuséscu || CUNIA 259: u scot ân cále; acáț pēști

PULL OFF SHOES AND SOCKS vb. ▽discãlțu

PULL ONESELF TOGETHER vb. ñ-yin tu orĩ, ñ-yin n cále; 3 sg pt: vıne ânt-ésu (lit. 'he is coming into himself'); **After his father's death he pulled himself together** Dúpã moártea a tátã-sui vıne ânt-ésu

PULL OUT vb. (to extract, to stick out, to draw out, to remove) scot; (to uproot) ▽(a)zmúlgu, ▽dizgrãbún

PULL OUT ONE'S TONGUE (AT SMB.) vb. lĩ scot lĩmba nafoãrã

PULL SMB.'S LEG vb. ñ-arãd (cu nãs) → HOLD SMB. IN DERISION

PULL THE WRONG BOW vb. ▽arãdhãpséscu, taľu pãlãvri → TITTLE-TATTLE

PULL THROUGH vb. purbuléscu || u scot ân cap (cu), BASME 461

PULL TO PIECES vb. adãr bucãț, adãr mușcãtúri, disíc cumãtã di cumãtã, fac bucãtíce, fac bucãț di bucãț, fac pãspãltãre, frãngu chilúnghea

PULLBACK s. nãpuıre → PULLOUT, RETREAT

PULLED TO PIECES adj. (as of a goat caught by a bear) aspãrtu; aspãrtu pãrceãclé

PULLET s. (of chicken) púlçã, púle, pulítã

PULLEY s. (a)rãteãuã, arutél; mãcãrã (and mãcã-), prısne; (in a loom) cãirúș, cãlãrúș

PULLING OUT s. (as of nails) discãrfusıre, discurfusıre, scoã-tıre, scuteãre

PULLOUT s. opistuhórise, pistuhórise

PULP s. (of a fruit) ñedz, ínimã

PULSATE vb. (as of the heart) ▽bat, furfurédz

PULVERIZE vb. → ANNIHILATE

PUMICE-STONE s. ghigór

PUMMEL vb. (to pound, to beat) agudéscu, ansár, ▽úmflu

PUMP s. (device for absorbtion) tulúmbã

PUMP vb. (to question persistently) ▾discúltu → SOUND

PUMPKIN s. curcubétă; (wild ~) cítură; ~ pie pítă di curcubétă; G: şúplă

PUNCH s. (beverage) pónci f; (strike) aguditúra, goádă

PUNCH vb. (to hit) agudéscu

PUNGENT adj. nţăpătós, -oásă; mpipirát, mbi-; (as of hot pepper) foc invar. (lit. 'fire')

PUNISH vb. muştinédz, măştinédz || **Cru**: căznuéscu, GOLAB 226; (to ~ severely) Í-chisédz pipér ân cap, BASME 624

PUNISHMENT s. muştináre, pidhipsíre; (scourge) pusoágă

PUNK s. (dry spongy substance for starting a fire) iáscă; (young inexperienced person) ni-fricát; (a usu. petty gangster) delbidér, nihít

PUNY adj. azmét, chirchinéc, piliciós, -oásă; pruzúme, m pl -zúñ; s(c)lab, m pl s(c)laghi; zăbún, m pl -búñ

PUP s. → PUPPY

PUPIL s. anat. mǎrdzeáuă, mǎrdzeáu a ócľului (lit. 'the bead of the eye') || **Amc**: lâeăţă, SCHL 116; **Pls**: bébă, béba uócľui, CL 38

PUPPY s. căţăl; căţălác, -lúc, -líc, -lúş; **He follows me like a** ~ yíni dúpă míni ca căţălúş || **Nij**: căţeu, **Vel**: cânícu B-ARCH 92

PURBLIND adj. → BLIND, ONE-EYED; (obtuse) budălác → STUPID

PURCHASE s. (a)cumpărare, **N**: ancumprare; ancumprătă; **When you make a ~ open your eyes!** La acumprare dişclídi-ţ ócľíí!

PURCHASE vb. → BUY

PURCHASER s. muştirí

PURE adj. curát; (innocent) apă di lituryíe (lit. 'holy water'); (as of the sound of a bell) trăgănós, -yănós, f -oásă

PUREBLOOD adj. di sóie invar.

PUREBRED adj. di sóie invar.

PURGATIVE s. cathártic, chinitcó

PURGE vb. cur

PURIFY vb. căthărăsésescu → CLEAN

PURL s. ciúciur, múrmur, murmurare

PURL vb. ciúciur, múrmur, murmurédz

PURLOIN vb. ▾ciun → STEAL

PURPLE s. (stuff) gariválđu, galiválđu

PURPLE adj. (color) álic, álcu, argăvanlíu, mórcu, móric

PURPOSE

PURPOSE s. máxus or maxús; niéte, scupó; on ~ castílea, xaryú;
He did this on ~ U feáte xaryú; **as if on** ~ cánda castílea || CUVATA
 7: ca ti ináti

PURPOSE vb. pripún, ñ-pripún să, am niéte [ni•é•] să , fac
 niéte să; (to destine, to designate) număţescu; to no ~ tră oáuă
 aróşă; **I don't think he is coming to no** ~ Nu yíne tră oáuă aróşă

PURPOSEFULLY adv. máxus or maxús → INTENTIONALLY

PURPOSELESSLY adv. **He is not coming** ~ Nu yíne tră oáuă aróşă

PURSE s. cheále, chésă, cǎrnéciu (and câr-), pirtufóle, portu-
 fél, priftáciu; (~ made of a bladder) pungă, pungár; tăvărceác,
 vúryă; **Amc:** zbârníc

PURSE ONE'S LIPS vb. ▼strâmbu búdzâle

PURSUE vb. (to chase) fug, **N:** afúg; (to haunt) ▼avín; (to fol-
 low) láu n cicioáre

PURSUIT s. (of game, of a thief, etc.) ayunítă, avináre

PURULENCE s. prunăre

PURULENT adj. prunár, -nát, -nós; to be ~ prunédz

PUS s. cuptúra, proñ

PUSH s. pindzeáre, píndzire, píndzur, píngu

PUSH vb. ▼ndes; ▼píngu (→ § 32), dau píndzur, dau un píngu; (to
 urge) párachiniséscu; **As if the devil ~ed him** Cánda-l pímse
 dráclu

PUSH ALONG / THROUGH vb. mi bag

PUSH IN vb. plântu, ▼nhig, hig

PUSILLANIMOUS adj. → FEARFUL

PUSS s. → CAT

PUSTULE s. med. (on the tongue or on the socket of a tooth)
 tâmbúnă; (on the skin) cucúdă, fáltácă, fultácă, zgáibă || **Peş:**
 fágusă, CL 45

PUSTULATE adj. derm. bubuchiós, -oásă; zgáibós, -oásă

PUT adj. (fixed, stationary) ni-minát

PUT vb. bag, mi arúc, ▼chic; (rare) ▼pun; ~ **the cake on the
 table!** Bágă píta pri meásă! **He used to ~ them to pray** ál bágá
 duvée s-fácă; **You may ~ it wherever you want to** Iu vrei ál puñ

PUT ABOARD vb. (to cause to go on board a boat) ▼vărcársescu

PUT CLOSE TOGETHER vb. (to fill) ▼strimuxéscu

PUT DOWN vb. (to subdue) ▼căpistruéscu → BRIDLE; (to kill)
 ▼arucutéscu, arcutéscu

PUT

PUT FEAR IN SMB.'S HEART vb. dau ibréte (la), bag ceášlu (tu)
PUT FORTH vb. (of plants) fitruséscu; náscu; to ~ **sprouts** mpu-
 Iédz

PUT IN vb. ▽bag

PUT IN A CHEST vb. sinduchiséscu

PUT IN A CLAIM vb. (to lodge a complaint) || dau plângu, BASME 40; mi plângu (la), BASME 18

PUT IN CHAINS vb. || arúc tu brângă, BASME 461

PUT IN ORDER vb. (a room, a yard, etc.) ▽ndreg, anăschirséscu, anischirséscu, născărséscu, ▽arădhăpséscu, arădhyipséscu, arădhiséscu || Cru: ardăpséscu, GOLAB 201

PUT IN PRISON vb. chic năuntru → JAIL

PUT IT ACROSS SMB. vb. (to get the better of smb.) I'-u pot

PUT IT INTO ONE'S HEAD vb. || BELIMACE 11: ñ-u bag tru mînte

PUT IT IN YOUR PIPE AND SMOKE IT! ≈ Țe s-îi fațî a étiței?

PUT IT ON vb. (to give oneself airs) mi ngroș

PUT OFF vb. (to adjourn) ▽amân, alás pri mâne; I am late because they put me off Ñ-amânăi că ñ-mi-amânără; (to flee) li scărmin; to put smb. off doing smth. I'-ta'lu tăcătea (or nările) || (to discontinue a bad habit) I put off drinking O-a-lăsăi arăchîa (lit. 'I abandoned the liquor'), PARALLELE 144

PUT ON vb. (of clothes) ▽véscu, nvéscu, ñ-pun, ▽alăxéscu (and ală-), ñ-trec; If things look good, I'll ~ white clothes Di-i tră bun, albe să-ñ pun; They have not put on their shirts Nu și-au tricută cămeșile; ▽bag; (of footwear) ▽ancălțu (and angăl-) ~ your glasses! Băgă-ț óc'ilî! (of a shawl) ▽mbălțu; (of a pair of beads, of a hat, etc.) chic; She put them on around her neck și-li chică di gúșe

PUT ON AIRS vb. ▽căbărdéscu → GIVE ONESELF AIRS

PUT ONESELF OUT vb. (to try one's hardest) cilistiséscu → CRACK ON ALL HANDS

PUT ONESELF TO RIGHTS vb. ▽dreg, ndreg, andrég, ndirég

PUT ONE'S FOOT IN IT vb. u adăr căcătească, u adăr culeăș, u adăr dhălă, u adăr dip hărdălă, u adăr ghésă, u adăr taratóre, u fac ghésă, u fac heártă, ▽cálcu tu pítă

PUT ONESELF OUT vb. (to do all in one's power) mi fac páde

PUT ONE'S ARM OUT OF JOINT vb. ñ-scot mâna

PUT ONE'S SIGNATURE TO SMTH. vb. bag múnđza → SIGN

PUT

PUT ON FLESH vb. bag cárne; (as of sheep) bag bóia, ▼ilédz, bag cárne tu urécli, mi astúp cárne, mi adár şut

PUT ON LEAVES vb. (as of a forest in spring) funduséscu, nvir-dzăscu, nvérdu

PUT ON THE RING vb. (of a bear; fig. of people) l'-trec cărchéllu di náre

PUT ON WEIGHT vb. mi adár şut → PUT ON FLESH

PUT OUT vb. (a fire, a lamp) ▼astíngu (→ § 32); (to kill) astíngu țeára

PUT OUT SMB.'S EYE(S) vb. găvuséscu

PUT OUT ONE'S TONGUE AT SMB. vb. scot límba

PUT PRESSURE UPON SMB. vb. bag súla n coáste

PUT SMB. AWAY vb. bag năúndru → JAIL

PUT SMB. IN HIS/HER PLACE vb. l'-u apléc nárea, l'i pliciutédz năřile [năři•le]

PUT SMB. INTO PRISON vb. l-chic núntu → JAIL

PUT SMB. OFF DOING SMTH. vb. l'-taľu tăcátea (or năřile)

PUT SMB. OUT OF HUMOR vb. l'-aspárgu chéfea, l'-aspárgu gústul

PUT SMB. OUT TO GRASS vb. (to put the skids under smb., to make leave) l'-dau purdheácica [•dheác•ka]

PUT SMTH. TO FIRE AND SWORD vb. trec prit dínte

PUT SMB. TO HIS/HER WIT'S END vb. l'-disíc cápľu

PUT SMB. TO THE SWORD vb. trec prit dínte, trec prit lipídă

PUT SMB. TO THE TROUBLE vb. l'-gioc únă hunére

PUT SMTH. INTO ONE'S HEAD vb. (to intend to do) n-u am tu mínte (să) || ân bag tu mínte (să), PARALLELE 156

PUT SMTH. THROUGH vb. (to bring to an end) u scot n cap, scot lucrulu n cap

PUT THE HAT ON ONE'S MISERY vb. ≈ aéstu eáste biléľu a biládzlor

PUT THE KIBOSH ON SMB. vb. N: l'-vin idiháche

PUT THE PACK-SADDLE vb. ▼sămăruséscu; Put the pack-saddle on the horses! Sămărusít cáľi!

PUT THE SKIDS UNDER SMB. vb. (to make leave) l'-dau părťáľľe, l'-dau țărúhile → FIRE

PUT THE WIND UP SMB. vb. (to intimidate, to scare) bag ceášľu (tu)

PUT TO BED vb. ▼cúlcu, ▼(a)pún

PUT

PUT TO RIGHTS adj. arădhyipsít, ardhyisít

PUT TO SHAME vb. arușinédz, fac ciciór di lépure, fac ciciór di câne, fac birbâte; **But watch out! Don't put us to shame!** Ma mutreá! Te-am vidzútă! → **DISGRACE** || bag cu căplu n loc, BASME 106

PUT TO SLEEP vb. bag pri sómnu; (of little children) bag to ná-ni

PUT UP vb. (at an inn, etc.) ▼cundisescu → **MAKE A HALT**

PUT UP A YARN vb. (to tell, to narrate) ▼ambáir; **This old woman will put up the whole story to you** Moásea aéstă va țâ li ambáiră túte

PUT UP ONE'S NOSE vb. am nările mutáte

PUT UP RESISTANCE vb. dândâsescu, dânâsescu

PUT UP WITH vb. (to tolerate) || u-ári prâstúra lărgâ, DIARO 161

PUTREFACTION s. purtidzâre

PUTRESCENCE s. putridzâre

PUTRID adj. șúpliv, -vă, -yĩ, -ve → **ROTTEN**

PUTTING IN ORDER s. arădhyipsíre, arădhisíre

PUTTING TO SLEEP s. băgáre pri sómnu

PUZZLED adj. chirút; **I am** ~ u-ám cumbúrá

PUZZLE ONE'S HEAD ABOUT (AT, OVER smth.) vb. ni-disíc căplu; ñ-frângu béta

PYGMY adj. derog. jabéc, jubéc; (as of a goat) júdav

Q

QUACK s. șarlatán → **RASCAL**

QUADRANGLE s. sândráciu

QUADRANT s. (quarter) cártu, ciuréc

QUAFF vb. sórbu, arufsescu

QUAIL s. orn. pripiliță; also: șcúrtéză, triyónă || **SJos:** perdhică, CL 258

QUAIL vb. (to lose courage) ▼lăhtărsescu; acáț si seámin aróv (lit. 'to begin to sow cickpea,' i.e. to break winds); ñ-ară-țeáște bișína (lit. 'my farts are growing cooler') || **PC:** dau nă-

QUAINT

pói (lit. 'to give back')

QUAINT adj. (odd) trónciu → OUTLANDISH; (pleasing) nóstim

QUAKE s. cutrémur, trunduire → EARTHQUAKE

QUAKE vb. (with cold or fear) treámur, treámbur, ▼cruțescu, curțescu, ▼trunduescu, afirisescu guvójdí; to ~ in one's shoes șapte-óptu ñ-si dúțe (lit. 'I am breaking winds by seven-eight')

QUALIFIED adj. irbáp, m pl -báchi → ABLE

QUALITY: of good ~ di háre; of low ~ di cătră la cúscra

QUALMS: to have ~ || mi mâcâ, mi aroádi, mi mâcâ sâráchea, DIARO

289

QUANDRY s. birdhipsíre, mintitúra, síyise, sínýise

QUANTITY: in ~s cu mnáta

QUARREL s. ncăceäre; also: câvgă, câvyătúra, daravéră, filuníche, gușturäre, mâcătúra, nguvujdäre, ntirtäre, scándal, strigäre, tăcânsíre, tăvătúra, dăvătúra || HRISTU 39: șeri (from Alb. sherr)

QUARREL vb. ▼(a)ncáciu, angáciu; also: filunichiséscu, ▼ngrăñescu, ▼ntértu, ▼tăcânséscu || BELIMACE 10: mi áflu pri ngrăñe cu

QUARRELSOME adj. ghiurultagí; focurúsă f; ~ fellow câvgă(n)gí → ILL-NATURED

QUARTAN FEVER s. med. tétă; arăspeáse, aru-

QUARTER s. (a fourth part) ciréc, ciuréc, N: ciréche; cârtu; a ~ of an hour un ciréc di oără, un cârtu di oără; a ~ of a litre (unit for alcoholic beverages) țindzác or țindzácă; (division of a town or village) mähălă || a ~ of an hour un cirec di sati,

HRISTU 172

QUART-POT s. lítără, mârâtác, märtác

QUARTZ s. zealópetră, yealopétră

QUASH vb. ▼cúrmu, ▼astíngu

QUAVER vb. → SHIVER, TREMBLE

QUAY s. mol, scálumă

QUEASY adj. (as of food) aynusós, -oásă

QUEEN s. (also ent.) vasílsă, văsiloáñe; (a playing card) cu-coánă (lit. 'lady')

QUEER adj. trónciu → ODD

QUEER vb. (to disrupt) ▼aspárgu

QUELL vb. ▼urséscu; (to put out, to quiet) ▼cúrmu → CALM

QUESTION s. (interrogation) ntribáre, zítimă; (matter) ipó-

QUESTION

- thise, luyuríe, **N:** luguríe || **without** ~ nu va dzâcă, BASME 590
QUESTION vb. (a)ntréb, ântreb, discós → EXAMINE, SOUND
QUESTIONABLE adj. andoáulea [•dűáũ•] → DOUBTFUL
QUICK → BE ~ IN THE UPTAKE
QUICKLIME s. azvéste ni-asteásă
QUICK-COOKING adj. (as of beans) hirburíu
QUICKLY adv. ayóñea → FAST
QUICKSILVER s. yeáryir, gheárg hir; adj. yearyearín, yearyearíu
QUICK-TEMPERED adj. arceátcu → ILL-NATURED
QUICK-WITTED adj. pîrgác → INTELLIGENT || şpirtuít, DIARO 238; dipirát, DIARO 369
QUIESCENT adj. agălisít, ísih, ímir
QUIET s. tăţeáre → SILENCE || STERGHIV 22: **on the** ~ (secreti- vely) peascumtáti
QUIET adj. tăcút, ísih; (in a low voice) dipús; (slow) minghét; to become ~ amút, (a)muţăscu → BE SILENT
QUIET (DOWN) vb. (a)muţăscu, **N:** amút; (to become calm, to make calm) ▼apún, ▼irini(p)séscu || STERE 29: pugădăséscu
QUIETLY adv. ariháte; (pri) ómñea
QUIETUDE s. arăpás || STERE 23: pugádusi
QUILT s. yiuryáne, páplumă
QUILT MAKER s. yiuryangí [yⁱur•]
QUINCE s. gutúñe; dim. gutuñítă
QUINCE-TREE s. gutúñu, gâtúñu
QUININE s. sulfát, zulfát
QUINSY s. med. plăscáre, prăscáre, priscáre; glíndură
QUIP: to make ~s vb. joc hunérea, joc ună hunére
QUIRK s. tirtípe
QUIRKY adj. tirtípcí
QUIT vb. (to abandon) ▼(a)lás; (to behave) ▼apórtu
QUITE adv. (to the greatest extent) pri; **They are fresh and ~ warm** Sântu proáspite ş pri cálde
QUITS (equal, even) fit; **We are** ~ Him fit; Him ísea
QUIVER vb. (with pain or fear) ▼virvirédz; to ~ like an aspen leaf ~ şapte-óptu ñ-si dúţe → SHIVER
QUIVERING s. (thrill with fear, etc.) nhiuráre, hiuráre
QUIZ s. (eccentric person, joker) trónciu; (practical joke) réngă, rénghe

QUIZZICAL

QUIZZICAL *adj.* (marked by bantering or teasing) şicăgi

QUOIT *s.* asmădhă, chirséne, furcutaş

QUOTA *s.* (share) (a)rifiné

R

RABBET *s.* tăl'itură

RABBIT *s.* l'épur(e)

RABBLE *s.* (pile) grămadă

RABID *adj.* (as of a dog) turbăt, trubăt; liseárcu

RABIES *s. med.* turbăre, trubăre; lisixíre

RACE *s.* (current) curăre

RACE *s.* ghintă → PEOPLE

RACE *vb.* cur, fug; **to race along** mi u angán, fug di mi frângu, fug di nu mi ved

RACK *s.* → DESTRUCTION

RACK *vb.* → TORTURE; ~ one's brains about/over smth. ▼frimíntu, ▼ciucutéscu căplu (or mîntea), ñ-disíc căplu, ñ-vătăm mîntea, ñ-frângu béta, ▼văsănipséscu

RACKET *s.* (confused chattering) tăvătúra → HUBBUB, UPROAR

RADDLE *vb.* mplătéscu, mblătéscu

RADIANT *adj.* (happy) hăriós [•ri•ós], hărós, (bright) luñinós

RADISH *s.* répă, répură, (a)ripáne; mer dit loc (lit. 'apple from the earth')

RAFT *s.* crîmă di → LOT || *Peş:* sále, *GSus:* 'sáli, CL 260

RAFTER

RAFTER *s.* (one who maneuvers logs into position and binds them into rafts for conveyance by water) || **Av:** varcadhór, CL 263

RAFTER *s.* (as in a roof) cálar, cālăr, cālăr, cāvălăr, cāpri-ór, cāprúle, cāprúí, cārpúlu || **SJos:** papafíngu, CL 257; **Av:** pā-pādhíṭā, CL 258

RAG *s.* cārpă, peatic, peatică; also: **Smr:** cārcăşină, cioľu, létcă, părţală, părţále, şugână; (tatter) récichiu [réč•k'u]

RAGAMUFFIN *s.* coāti-goáli (lit. 'naked elbows')

RAGE *m.* yinate; to boil over with ~ hérbu (pi) → **ANGER**

RAGE *vb.* bat; hatred that ~s in the world today líma ṭe u bate lúmea di az; (as of a blizzard) 3 sg ntúrină, nturineádză; (to ~ noisily, as of a storm) huhutésu

RAGGED *adj.* ţârţârós; ~ **person** arúptu, dispulítură, partál, părţál, părţálcu, părţádít, recicamán [reč•ka•], ţârţârós; (of a woman) ca martíra || **HRISTU** 49: arecică *f*

RAGING *adj.* ncuñát, turbát → **MAD**

RAGOUT *s.* (stew) yeahné, iahníe, ahníe

RAID *s.* anăpădíre

RAID *vb.* anăpădéscu

RAIL *vb.* (to complain angrily) fac şimătă; (to vituperate) → **SCOLD**

RAILING *s.* pārmác

RAILLERY *s.* arădeáre, arădire, măitápe, mbizuíre, mbizuitură, pézá

RAILROAD STATION *s.* staşíone, staşónă, staşíone, stathmó

RAIN *s.* ploáie, **Clís:** dārce, **F:** zdārcă; **torrential** ~ zof; **pelting** ~ stih di ploáie; **drizzling** ~ pluínă

RAIN *vb.* da ploáie; also: mpluiádză, pluireádză; (to drizzle) chícă || **Kat, Perd, Plat:** da ploi, **Kar, Pur:** da ploai, **B-ARCH** 10; **ALIA** 10: arúcă ploáie, cáde ploáie; it is ~ing cats and dogs veársă cu găleáta

RAINBOW *s.* curcubéu || **F:** cucubéu, **SarD** 105; beu, bélu, **ALIA** 17

RAINCOAT *s.* yeamburlúche, muşimă

RAINMAKER *s.* pirpiríṭă, pirpirúnă

RAINSPOUT *s.* chilúnghe, chiulúnghe

RAINY *adj.* pluiós, pluirós

RAISE *s.* sculáre

RAISE *vb.* vālṭu, ▼(a)scól; I am ~ing the flag U ascól pandéra;

RAISE

▼âmpróstu (and âmbróstu), ▼mprüstu, ▼mprustédz (and mbrustédz);
▼mut nsus, ▼ndurésescu; (to ~ from the dead) nghiédz [ngi•édz], an-
ghédz, anyédz

RAISE A WHOOP vb. dau un zghic

RAISE PRICES vb. ▼scunchésescu → RIG

RAISE SUSPICION vb. || dau şubée, BASME 446

RAISIN s. stăfídhă (and stafídă), stăhídhă

RAISING s. (a)năltăre, sculăre, sculătă

RAKE s. (a tool with prongs) grătă; as thin as a ~ ~ slăghít ca
hilán || **SJos:** bunélă, CL 40

RAKE (of people) aspártu; also: birbántu, curvár, dişuţât, diz-
mălărát, **G:** fatigéi invar; mułirášcu, mułirúşu, mułirúşcu, púş-
cíu, puşclán, pústu, puştán, puşteán

RAKE vb. (to gather with or as with a rake) ▼adún

RAKISH adj. aspártu

RALLY vb. (to arouse for action) ▼scol; (to join in a common
cause) ▼adún

RAM s. birbéc, birbeáte; dim. birbicúş; areáte, arăiáte; (in-
completely castrated) asmán || **Mul, Ses:** bărbéc, **Amc, An, Ary,**
Fal, Gard, Kat, Lep, Plat, Src, Ver: bărbéc, B-ARCH 320; **SJos:**
dumuzlúchi, CL 44; (two-year old ~) **Av:** stif, CL 261; **K:** (the
flock-leader, speaking of a ram) găciu, GOLAB 217

RAM vb. ▼agudésescu, ▼ndes, stimuxésescu, stúłtin, stúłcin

RAMADAN s. rămăzáne, armăzáne

RAMBLE vb. hălândărăescu, misúr steálile

RAMBLE ON vb. (to talk desultorily) zburăscu goále

RAMBUNCTIOUS adj. ghiurultagí, pravatós

RAM-LAMB s. m'lor, mb'lor

RAMPAGE s. apríndire, aprindeáre, ariciuíre, inătusíre

RAMPAGE vb. (to rush wildly about) ▼apríndu, ▼arcédz, ▼ariciu-
ésescu, inătusésescu → GET ANGRY

RAMPAGEOUS adj. aprés, -eásă, -eşí, -eáse; inătusít

RAMPART s. mitiríze

RAMROD s. arbíe, hărbíe, hărbă, căsíce, veárgă

RAMSHACKLE adj. hărval

RANCID adj. aludzât; (as of cheese) m/n nţes, f nţeasă

RANCOR s. (bitterness) câníle, heáre; He is full of ~ Eáste
maşi heáre

RANDOM

RANDOM: at ~ cu tahmínea

RANGE s. ceárcu; **The wolf came within/into ~ of the gun** Lúplu cǎdzú tu ceárcu

RANGE vb. ▼ambáir, arǎdhǎpséscu

RANGER s. (warden) păzván, păzvándu

RANK s. (social class) mânică, sóie, thése; **of high ~ di câpie máre; people of their ~** oámiñ di mânica a lor

RANK adj. (offensive in odor or taste) añurzít, ndâhânít, ndâhnít, xizumsít; (of meat) băiátcu → STALE

RANK vb. ▼arǎdhǎpséscu

RANKLE vb. (to cause anger) ▼inǎtuséscu, ▼amǎrǎscu, ▼amǎrédz; med. 3 sg (as of a boil): adúnǎ, adúnǎ proñ; coáțe

RANSACK vb. fac ghénga → PLUNDER

RANSACK ONE'S HEAD ABOUT/WITH SMTH. vb. (to search thoroughly) ñ-disíc cápľu, ñ-frǎngu béta || ǎñ bat cápľu PARALLELE 143

RANSOM s. discumpǎrǎre, xayuráuǎ, ayuráuǎ, ascǎpǎre

RANSOM vb. discúmpǎr, ascáp

RANT vb. (to talk loudly and wildly) lǎvǎséscu; (to scold) vǎrghéscu, ntértu

RAP: (a minimum amount or degree of) **I don't care a ~** = hǎbǎre nu am

RAP s. (blow) goádǎ, aguditúra, cloáțǎ, cluțátǎ

RAP vb. (to strike) agudéscu

RAPACIOUS adj. arǎchitór; also: arpáy, balúca invar; yearacumít, haldúp, pl haldúpeañ; órñu, zulumgí, zulumcheár; (~ and vindicative) șárcu; **How ~ you are!** Țe balúca hii!

RAPE s. bot. → COLZA || **Prv:** bambacóla, cl 38

RAPE s. (kidnaping) arǎchíre

RAPE vb. (to seize, to ravish) (a)ráp, (a)rǎchéscu

RAPIDITY s. curundeățǎ

RAPIDLY adv. alága, cu-alága, agónea, agúnea, crúndu

RAPIDS s. ghirdápe

RARE adj. (a)rár, arítcu; réhav, m pl réhayĩ, f pl réhave

RAREFIED adj. arǎrít

RAREFACTION s. arǎíre

RAREFYING s. arǎíre → SCATTERING

RARELY adv. (a)rár, **N:** arétcu, arítcu

RASCAL s. pezevéngheu; also: chirătǎ, murláiu, nihít, păstúra,

RASCALITY

plăstură, prăstură, púşclú, puşteán, puştán, spindzurát, şarla-tán, zgrumát; **You devilish ~!** Plăstúra a dráclui! || BATSARIA 67: you, ~! bre nihíte!

RASCALITY s. muşuteáţă, edepsâzlâche

RASH s. *derm.* arópun, arupunáre, rópan, bişicăre, fultăcăre; **to have a ~ on the lips** ▼arăbudzânédz arupunáre; (*on the lips*) ară-budzináre, arupunáre, aruvirsáre, aruvirsătúra, curi di gălínă, piţíndzină; **to have a ~ on the face** mi arupunédz tu fâţă, scot curi di gălínă

RASH *adj.* (*of people*) nu áre meľu tu ciútură pl → FOOLHARDY

RASP s. (*tool*) hístră, sístră

RASP *vb.* arinséscu || CUNIA 230: dau cu líma, dau cu arneála

RASPBERRY s. (a)zňúrá, glúra

RASPBERRY-BUSH s. arúg, pilivúre

RASPINGS s. arăsătúra

RAT s. || ALIA 104: pilécu, piléchiu, şóric, şóricu máre

RAT POISON s. şuricoáñe

RAT ON *vb.* (*to betray*) ▼prudhuséscu

RATE *vb.* → VALUE

RATION s. tăíme, tăíne; also: curamánă, gărvánă, náрте

RATIONAL *adj.* (*sane*) aştirnút, duchít, duchitór; cu sicără n cap (*lit. 'with rye in one's head'*) → INTELLIGENT

RATTLE s. (*infant's toy*) vârvúra, zămbúnă

RATTLE *vb.* (*to confuse, to upset*) ▼mintéscu, ▼cirtuséscu, cir-tuéscu

RATTLING *adj.* (*frolicsome*) astráptu

RAUCOUS *adj.* (*rough-sounding*) áscur, vrăhnós

RAVAGE s. chiaméte [k'i•a•], irmuxíre, pundíre, şcrituíre

RAVAGE *vb.* pustuéscu; **to ~ with fire and sword** trec prit dínte, trec prit lipídhă → DEVASTATE

RAVE *vb.* bat n-alúrea, xinu-zburăscu

RAVEL *vb.* → UNRAVEL

RAVELLING s. (*as of a woolen mitten*) strămare, distrămare, dis-băirăre, disbăirătúra, dismăilăre, dizmălăre

RAVEL OUT *vb.* ▼distrămédz, strămédz, distrám, ▼dizbáir; (*rare*) ▼dizmál

RAVEN s. córbu; also: **N:** córac, curác; gávran, gávran, gărván; (*with white brest*) buducuşár, buducâşár

RAVEN

RAVEN adj. (black) laiu, láie, m/f pl lăi

RAVENING adj. hârtu, lémuryu → GREEDY, RAPACIOUS

RAVINE s. arâpă; also: grem, grémur, greb, gréblu, grímură, grimél', milúrá, súrpu, surpătúrá

RAVISH vb. ▼arâp, ▼arăchescu, archescu

RAW adj. (uncooked, unbaked, as of bread) crud, yiu; (unprocessed) ni-lucrât; (untrained) agimí, agimíu, agimít, ageamít, ni-fricât; (coarse) ástur

RAWBONED adj. azmêt, custănic, N: costenlív; gúndu, piliciós, pruzúme

RAY s. → BEAM

RAZE vb. → DESTROY

RAZOR s. cusuráfe, xuráfe, suráfe

RAZZ vb. (to deride) ▼schin, rizil(ips)escu

RE- prefix (again, anew) = xana-; Don't come out again! S-nu xanaishít!

REACH s. (power to comprehend) aduchíre, (rare) aducheáre

REACH vb. ▼agiúngu (→ § 32); ▼alăchescu; Not even the devil could ~ us! Drăclu nu nă alăcheá! (to touch) ▼asescu, axescu; The dogs ~ed him Cănl'i lu-asírá; (of age) ▼úmplu; He has ~ed 21 years Umplú únsprăyinghiţ di añ

READ vb. ▼alég; (~ aloud) cântu; to ~ smb.'s palm arúc tíhea; arúc tu steáuă; to ~ the sky arúc tu steále || to know how to ~ and write ştiu carte (lit. 'to know book' or 'to know letter'), PARALLELE 124; I cannot ~ this letter, it is written badly Nu pot si-u alég cártea, eásti scrísă arău, DIARO 254; to ~ aloud for smb. dzâc; My daughter-in-law read the letter for me ñ-u dzâsi cártea nór-mea, DIARO 255

READER s. (person) yiuvăsitór

READINESS s. (as ~ to serve smb.) prothimíe; to be in ~ for action mi áflu sti cior → BE IN ~ FOR ACTION

READING s. ghiuvăsíre, yiuvăsíre

READY adj. and adv. (finished, made, done) adrát, étim, étmu, hazâre, hăzâre, hăzârcu, hârlu; (prepared) lésta, pri ciciór; (dressed and waiting) ndrêptu; (of money) náhte, pişín; (~ to serve, obliging) poróthim, próthmu; ~ at hand próhir || ALB, Păr: nu escu etum 'I am not ~,' Brâncuş 556

READY! interj. (It's the end of it! a formula and an outcry in

REAL

some children's games) tála!

REAL adj. (not imaginary) yiu, ghiu; a ~ **vampire** vârcolác yiu ||
Cru: dealíhea, GOLAB 211

REAL ESTATE s. edéc, múlche; (small ~) băşnă → ESTATE

REALISTIC adj. aştirnút → SERIOUS

REALITY: in ~ (indeed, actually) naévea || di d-arihina; **He seemed to her older than he was in ~** îi apăru cama auş diţi ira di d-arihina, HRISTU 68

REALIZE vb. (a)chicăsescu, (a)căchiséscu, ▼acúmpăr, ▼(a)duchés-cu, F: bag tu cornu; **The priest ~ed how much the man was worth** Préftlu lu-acumpără câţ parádz fáţe; **He ~ed [much] too late what the world was** Amânát duchí lúmea ţe eáste || (to understand) ñ-vin tu aéri, TULLIU 111

REALLY adv. alíhea, alíthhea [a•líth•hªa], alíhira, alíhiura ||
Cru: dealíhea, GOLAB 211 || ba; ~? **I did't know that!** ba? nu u ştiám şi-aestu, DIARO 101

REALLY? (Is it so?) Țe spuñ, aháră?

REALM s. văsilié, vasíl

REAP vb. (to cut with a sickle) seáţir, silixescu, lixescu; (to cut with a scythe) cus(u)escu

REAPER s. siţirátór, cosagí

REAPING s. siţiráre, cusuíre || CUVATA 11: țeáţir

REAR adj. códuş, cudár; coáda invar. (lit. 'the tail')

REARWARD(S) adv. năpói, dinăpói

REASON s. mǎdé, mǎdéé; **For what ~ are you killing the bastards?** Tră țe mǎdéé lúţáli âl vătănáţă? (justification, ground) driptá-tic, driptátică; gúră; **He has no ~ to speak** Nu-ári gúră s-greás-că; (motive) cicuteálă, luyaryeazmó, isápe; **She may have her ~s** Áre şi nǎşă isápea a lǎi; (cause, blame) itíe, fichíre, fichiúre || (rational ground or motive) **I do not have any ~ to** No-am zbor si (lit. 'I do not have word to'), PARALLELE 151 → CAUSE; COME TO

~

REASON vb. ▼sǎluşescu, ▼siliyiséscu

REASONABLE adj. (possessing sound judgment) duchít, duchitór →
MAKE ~

REBEL s. rébel, rebilipsít; also: (Greek ~) andárcu, andártu; (Turkish ~) cumít, cumitagí; epanastát; scandzóhir; zurbă; adj. andartichescu

REBEL

REBEL vb. Ți-mut căpu, u scol pandéra, rebilipséscu

REBELLION s. sculáre; also: andărsie; G: cumitíe; panástase, rebilipsíre, ribiló

REBELLIOUS adj. → RECALCITRANT

REBUKE s. pirdáfe, zăvráche, zbárdhu; (abusive language) rizilíre; vb. trag únă zăvráche → SCOLD

RECALCITRANT adj. năpudheáric, sirsém, sirsén, vițeárcu

RECALL vb. (to bring to mind) ▼anăfirséscu, tăcnéscu, ticnéscu, ticăéscu

RECAUT vb. arniséscu, es di míntea a mea

RECEDE vb. (to move back) mi trag, mi trag năpói; **The river has ~ed** Ápa s-trápse; (of rivers, lakes) ▼scad; (~ from an opinion) es di míntea a mea

RECEIPT s. apódhixe

RECEIVE vb. ▼(a)próchiu, ȳau; ~ **this fellow well!** Aístu ficiór s-lu aprucheáț ghíne! **N has received (gotten) a sad letter** Lo N nă cárte láie; (to ~ a decoration) ȳau nișáne; (a)dhixéscu; **I heard that you have ~ed a piece of good news** Avdzâi că dixíși hăbáre búňă; (to be at home to visitors) ▼așteptu; ~ **them as well as you can!** Aștiptăț-ȳi cât ma ghíne! **Is the emperor ~ing?** Așteáptă amirălu? (to ~ blows) li-adún (lit. 'to collect them')

RECEIVE COMMUNION vb. ȳau cumnicătúra, ▼cumânic, cumínic

RECENT adj. nou, m pl noi, f sg/pl noáuă; fréșcu, proáspit, tazé, f -zée, m pl -zédz, f pl -zéi; din coadă

RECENTLY adv. adineávra, deaneávra, daneávra

RECEPTION s. (as of money) loáre; (social gathering) filipsíre; (an instance of receiving) dhixíre; (welcome) aștiptáre

RECESS s. (hidden, secret or secluded place) ascumtíș, ascumtál', ascumtátic, crispánă, dhóhe (and dóhe), doáhă, loc tr-ascundeári, pătiȳauă, pătiȳauă

RECESS vb. ▼arăpás, ▼arăpăsédz

RECESSION s. trădzire, trădzeáre, opistuhórise, pistuhórise; (reduced economic activity) chisáte

RECKLESS adj. azvinturát, distórsu, -toársă, -tórși, -toárse; cuturgí, ni-minduit, pristinisít; om fără hisápe s

RECKON vb. fac isápe, ▼luyurséscu, ▼luyuryiséscu

RECKONING s. cícuteálă, dáre-loáre, hisápe, isápe, numiráre, misuráre; **Even ~ makes long friends ~** Oáspe, oáspe, ma dárea-

RECLINE

loárea curătă s-u-avém! or Fráte, fráte, ma căşlu-i cu parádz!

RECLINE vb. ▼arăpăsédz → REST

RECLINED adj. andupirát, -rât, adupurát, ndupărát, -rât, antru-pát, arădzimát

RECLINING adj. culcát; tes, teásă, teşî, teáse

RECLUSE adj. căluyreáuă f; **my** ~ life bána-ñ căluyreáuă

RECOGNIZE vb. ▼cunóscu; **A madman does not have horns to be -ed by!** Zúrlu nu áre coárne si-l cunóşti!

RECOIL vb. (to shrink back in fear) → QUAIL || CUNIA 259: (to retreat) mi trag năpói dau năpói, mi frângu năpói, mi năpuéscu

RECOLLECT vb. ţân amínte → REMEMBER

RECOLLECTION s. ticníre, thimisíre, thimsíre → REMEMBRANCE

RECOMMENCE vb. pri-adár

RECOMMEND vb. părănghilséscu (and pârân-) ▼sistiséscu; (as for getting a job) ▼zburăscu; ~ **me to him!** S-mi zburăşti la aístu

RECOMMENDATION s. sístase, sistisíre, părănghilíe, timbíe

RECOMPENSE s. muştináre, plátă

RECOMPENSE vb. (to repay) ▼plătéscu

RECONCILE vb. ▼(a)mbunédz, ▼mbun; **Let's ~!** S-nă mbunăm! ▼(a)z-bún, arăzbún, ▼disvér, fac bărişe; **Granny was trying to ~ them** Máia muntreá s-lí arăzbúnă → SOLACE

RECONCILED → BE ~

RECONCILIATION s. ambunáre → CONCILIATION

RECONDITE adj. (abstruse) a ~ **person** tártar

RECORD s. || (with recorded music or voice) || DIARO 405: ploáci f

RECORD vb. sémnu, nsimnédz → MARK

RECOVER vb. (of health) ▼nsănătuşéscu, sănătuşéscu, sănătuşédz; also: Iáu pri míne, ▼ncucutédz, ngiulnédz; nsănédz, sánédz, nturtărădz, ▼scol; (to pull oneself together) ñ-stríngu adilátlu, ñ-adún míntea cu míne, ñ-yin tu orî, ñ-yin pri mínte, ñ-yin pi véte; (after childbirth) sărăndiséscu; **to ~ one's breath** ñ-víñe sulúchea; (as of a horse) Iáu anásă; (to ~ one's sere-nity) ▼găléscu, ▼nsirín, nsirinédz; || **to ~ one's sight** ñ-yin ócłilí; **He began to recover his sight** ócłilí acătără să-í yínă, BASME 223; STERGHIV 22: ñ-vin la loc

RECOVERED adj. (healthy again) mprustát

RECOVERY s. ndriptáre, ngiulnáre, nsănătuşáre, nsănáre, sculá-re; (healing) vindicáre

RECRUIT

- RECRUIT** s. ridíř
RECRUIT ONE'S SPIRITS vb. řau ínimă
RECRUITMENT s. (in the army) murmín
RECTANGLE s. săndráciú
RECTIFICATION s. ndriptăre
RECTIFY vb. vndriptédz, vndreg
RECUMBENT adj. (lying down) apús, culcăt; tes, f teăsă, m pl teşĩ, f pl teáse
RECUR vb. med. tórnu; **His disease has ~ed** Āl turnă lăngoărea
RECURRENT MALARIAL FEVER s. med. tétă; arăspeáse, arus- f pl
RED s. (pigment or dye) crépă
RED adj. (a)róş, f (a)róşe (DDA 209: "not aroáşe"), m pl (a)róşĩ, f pl aróşe; m/f sg cúche, m pl cuchĩ, f pl cúche; (bright ~) carpéz; (dark ~) ghivéz, ghiuvéze
RED BALL s. (at billiards) carambólă
REDDEN vb. aruşéscu
REDDENING s. aruşíre
REDDISH adj. (of people) (a)rús, (a)ruşcuván; (of sheep) cochi-róşil; (~ mules) váşe, pl váşĩ; (of sheep, goats, mules) ghes, f ghésă (sic), gheşĩ, ghése; (reddish-brown) cul, -lă, cul', cúle; (as of clouds) misu-aróş; **Gop:** (of apples) acărsăt
REDEEM vb. vdiscúmpăr (and discúmbăr), discúmpřu, discúmpř; a-scáp, řişurédz, vřléřtu
REDEMPTION s. discumpărăre (and -cumbă-)
REDHAired adj. arús → REDDISH || **Peş:** căstăñác, CL 41
RED-HANDED adj. **He was caught ~** ≈ Lu-acăřără tu-ayíñe (lit. 'they caught him in the vineyard')
REDHEADED adj. (as of sheep) ròşuchéřal
REDNESS s. aruşitúřă
REDOLENT adj. řurzitór, -oăre; řurzimós, -oăsă
REDOUBT s. mil. (fortification) tábye, tăbyíe
REDOUBTABLE adj. fuvirós, -oăsă; lăhtărós, -oăsă
REDRESS s. (compensation, reparation) plătă
REDRESS vb. vndreg, vndriptédz; (of health) vvíndic → RECOVER; (to pay back) vtórnu, plătéscu
REDRESSING s. ndriptăre
REDUCE vb. vşcřrtédz; **to ~ by half** vngiumitichédz
REDUCED TO adj. cătăndisít

REDUCTION

REDUCTION s. ȱicșuráre → **LESSENING**

REED s. (a)rugóz, arâgóz, răgóz, arugós, cǎláme, șuvár, stuf, tréscǎ, trâscǎ

REED-MACE s. bot. (cattail) vulár

REEK s. putoáre, (a)mbutoáre, voáhǎ, vrómǎ

REEK vb. ▼(a)mpút (and ambút), ampuțǎscu

REEKY adj. ambuțós, -oásǎ

REEL s. (for winding) caléme → **SKEIN-WINDER**; **MAKE SMB.'S BRAIN**

REEL vb. (to behave in a violent disorderly manner, usu. of animals) vǎrléscu

REELING s. (dizziness) andrǎlǎsire

REELING OFF s. dipǎnáre, dipinǎtúrǎ

REFINED adj. (as of a fabric) minút, suptǎre, fin

REFINEMENT s. micáme

REFLECT vb. (as of a mirror) ▼yilicéscu, ▼nyilicéscu; (to think) → **PONDER**

REFLECTION s. (meditation) arumigáre

REFRACTORY adj. (of people) → **RECALCITRANT**

REFRAIN vb. ▼cǎpistruéscu, ▼cǎpistruséscu, ▼stǎpuéscu, ▼țân;

Let us ~ from sins S-nǎ stǎpuím di amǎrtii || **CUNIA 285**: mi azǎptǎ-séscu

REFRESH vb. ▼avrédz, avréscu, ▼ncucutédz; **The wind -ed them**
Vímtul li ncucutǎ

REFRESHED adj. avrát

REFRESHING s. avráre

REFRESHING adj. avrós, -oásǎ

REFUGE s. apánghiu → **SHELTER**, **TAKE ~**

REFUND vb. tórnu, plătéscu, pǎltéscu

REFUSAL s. incheáre

REFUSE s. (from ravelling) strǎmǎtúrǎ

REFUSE vb. fac incheáre → **DECLINE**

REGAIN ONE'S SELF-CONTROL vb. ȱ-yin tu orǐ → **RECOVER**

REGALE vb. (to treat) ▼filipséscu, uspitédz; (to give a feast for smb.) ȱ-ăștérnu tavérnǎ

REGARD s. (consideration) hǎtǎre; (greetings) **Give him** (her, them) **my -s!** mǔltǎ sileáme la...; (mǔlti) ncłínǎciúń la...

REGARD vb. ▼(a)númír; (to consider) am ca; (to take into con-

REGIMEN

sideration) fac mále; (to set down as) ľau ti

REGIMEN s. med. (diet) dhiétă, piríze

REGION s. loc; in our ~ tu ľoclu a nóstru; náie; (district, in former Turkey) vilaéte, viléte

REGISTER s. cárte; They recorded all of us in the ~ Pri tuť ná tricúrá tu cárte; catáloy, catástih, chitápe, chiutúc, chiutche, cóndică, tiftére, dhiťtére

REGISTER vb. trec tu cárte

REGISTRAR s. (clerk in a court) chitíb

REGISTRATION s. cătăyrăfíe

REGRESS vb. ▼scad

REGRET s. caimó, ghiúce, miráche

REGRET vb. ñ-páre arău; (to ~ bitterly or angrily) ñ-múşcu mănle (lit. 'to bite one's hands') → BE SORRY

REGULARLY adv. tahticá

REGULATE vb. (to put in good order) ▼arădhyipséscu, ▼arădhăp-séscu; (to adjust) țivicuséscu

REIGN s. dumńíľe

REIGN vb. amirăripséscu, dumnéscu, văsilipséscu

REIMBURSE vb. ▼tórnu, ▼plătéscu, ▼păltéscu

REINFORCE vb. ▼nvărtuşédz → STRENGTHEN

REINS s. || dizghíni, GOLAB 212

REJECT vb. (with disdain) ▼arúc; dau cu ciórlu

REJOICE vb. (rare) ▼mbúcur; also: ▼arăzbún, arăzbunédz, ▼hă-riséscu, hărséscu; ñ-páre ghíne; nu mi țâne lóclu di haráuă || créscu ná pálmă di haráuă, BASME 88; mi úmplu di haráo, BASME 75; ñ-yíne ca ghíne, BASME 100; DIARO 154: nu lu-ncáp stráńili di haráuă; 155: ľi-arădi ínima di haráuă

REJOICING s. hărisíre, hărsíre, hăřăcupíľe

REJUVENATE vb. ntiniréscu, ntinirédz, scot peáne

REJUVENATION s. ntiniráre

RELATE vb. ambáir → TELL

RELATED adj. (by blood or affinity) sóie, (ú)ńă sóie

RELATIONS s. (relationship) cioără; to break ~ with u-arúp cioára (cu), u-táľu cioára (cu) || (good ~ with) caliméra invar.

RELATIONSHIP s. shési, pl shesi; cioără; (contact) (a)misticáre

RELATIVE s. (by blood) di un sândze; físe, plázmă, sóie, G: cardu || close ~ sóe di cama-aproápea, BASME 432

RELAX

RELAX vb. ▼arăpăs, arăpăsédz, arăpăsésescu, aripăs; also: apăn-ghisésescu, dispustusésescu; (as of a muscle) ▼distríngu → REST

RELAXATION s. dispustusíre, disvursíre, răpăs

RELAXED adj. (soft, mild) mólav, m pl mólavî (sic); prăhâr; (loosened) hábin; (as after a good sleep) arăpăsát, arăpăsít, dispustusít, disvursít || CUVATA 2 (quiet, not worried) sārăsít

RELAXING adj. (as of a place) arihătós, -oásă

RELAY s. curcuşór

RELY vb. mi ncred, am ambithár

RELEASE s. elefthirusíre, sālăghíre, scăpáre; (relief, discharge) lişuráre; aurláre, F: aurráre

RELEASE vb. (to set free, to let go) ▼apulsésescu, ▼elefthirisésescu; dau cále; ▼sărglésescu, sālghésescu; He used to ~ us at night-fall Nă dădeá cále tu ntunicátă; (to ~ a belt) ▼distíngu

RELEASED adj. (free, as of horses) sālăghít

RELEGATE vb. ▼suryiunipsésescu

RELEGATION s. (exile) suryiúne

RELENT vb. cătăprăésescu → SLACKEN, SLOW DOWN

RELENTLESS adj. únă-únă; zâr-zâr

RELIABLE adj. besalâ, saylám, saylámcu, sáicu, síyur, siyurip-sít; ~ person amanecí || CUNIA 147: om di sãnădíi

RELIANCE s. mbithár

RELICS s. (of a saint) moáşte f pl

RELIEF s. agălisíre, ifculipsíre, lişuráre, işuráme, oáră; I am not giving him ~ Nu-í dau oáră

RELIEVE vb. ▼discárcu, lişurédz; to ~ smb.'s wants (to assist, to help) yin indáte, yin agiutór

RELIEVED adj. avrát || they felt ~ lă vinírá ípatli, CUVATA 8

RELIGION s. thrischíe → FAITH

RELIGIOUS adj. ivlaviós, -oásă

RELINQUISH vb. pára-dau, trag mână di → GIVE UP, RENOUNCE

RELOCATE vb. ▼mut

RELUCTANCE → AFFECT ~

RELUCTANTLY adv. di pristanéu || fără ínimă → AGAINST

RELY ON FOR SUPPORT vb. ▼acúmtin, ▼apún, arádzim, arádzâm

REMAIN vb. (a)rămân, armân (→ § 32); to ~ agápe lu háscu, u háscu; to ~ all alone rămân ca cucuveáua; to ~ somewhere until dawn ápir; to ~ under an obligation to smb. ▼ndăturédz || to ~

REMAINDER

agápe armân cu gúra căscătă, BASME 93

REMAINDER s. (remnants) (a)réstu, armăsătúrá

REMAINS s. (of the dead) oáse pl; (of a saint) lipsán, lipsână; moáște f pl

REMAKE vb. pri-adár

REMARK vb. (to notice, to make a remark) ▼părătirséscu; (to set one's heart on smth. /smb.) bag tu ócľu

REMARKABLE adj. nişanlâ || CUNIA 258: nişanlítcu

REMARIED: (a woman whose former husband has remarried) símbră; (a man whose former wife has remarried) símbru

REMARRY vb. ñ-bag lăille adoără

REMEDY s. cearé, N: cearée; dirmáne, ileáce, treácăt, vindică-re

REMEMBER vb. ñ-adúc amínte; also: (a)cuitéscu, ▼cuituéscu, ▼aduchéscu, ▼anăfirséscu, ▼thimiséscu, simiséscu; **God ~ed and did not forget me** şi-cuituí Dumnidză şi nu mi lăsă; ~ **to buy salt!** Aducheá-te si acúmpări sáre! **to ~ smb. to smb.** (to greet) dau hiritímate, dzâc (múlte) ncľinăciúñ la, hiritiséscu || LITURG 123: acuitím 1 pl

REMEMBERED adj. (unforgotten) ni-agărşít, thim(i)sít

REMEMBERING s. aburáre

REMEMBRANCE s. adúţire amínte, aduţeáre amínte, suviníre, thimisére, simisére, ticăire

REMIND vb. adúc amínte, ▼aburédz; ~ **him what I've told you!** Abureádză-ľ țe țâ dzâş; ▼thimiséscu, thimséscu, simiséscu

REMISS adj. alăsát → NEGLIGENT

REMISSION OF SINS s. (forgiveness) ľirtáre

REMIT vb. (to pardon) ľértu; (to give or gain relief) ľişu-rédz; (to send) pitréc

REMNANTS s. (a)réstu, armăsătúrá

REMODEL vb. prifác, priadár [pri•a•]

REMORSE s. sáráche, scrop, tunusíre; **to be gnawed by ~** mi mâcă siráchea → REPENT

REMOTE adj. dipărtát, dipărtós

REMOTENESS s. dipărtáre (and dipâr-)

REMOVAL s. mutáre, mtáre

REMOVE s. dipărtáre, dipărtátic

REMOVE vb. ▼mut, scot; (as a nail from a board, a board from a

REMUNERATE

fence, etc.) ▽discărfusescu, discărfi-, scărfusescu; (to cross out, to eliminate, as from a list) fac arisite

REMUNERATE vb. ▽plătescu, ▽păltescu

REMUNERATION s. plătă

RENCOUNTER s. (casual meeting) astălăre, astălătură

REND vb. ▽disic, ▽dizglîn, dijglîn; to ~ one's hair (to tear out) ñ-deápir pérîli din cap

RENDER vb. ▽dau, ▽fac; to ~ a blow zdângânescu únă; (to melt down, as fat, hooves) ▽tuchescu; (to translate) ▽xiyisescu

RENDER JUSTICE vb. dau driptăte

RENEGADE s. pruhót

RENEW vb. ▽znuescu

RENNET s. (part of an animal's stomach used in curdling milk) arândză, clag, piteáuă, G: zaciú

RENNET s. bot. (*galium mollugo*) sărgúce, sărguríce, sândzeână

RENOUNCE vb. ▽valeápid; trag mână (di) → ABNEGATE, GIVE UP

RENOUNCEMENT s. || trázdzire di mână, CAPIDAN 175

RENOWN s. (a)námă, anáme, númă, fână, măríle

RENOWNED adj. cu númă → FAMOUS

RENT s. (split) dizglínăre, dij-, arupeăre, arúpire

RENT s. (let) niche, chéră, chiră; (~ of a horse-drawn vehicle) ayóye, lăsăre

RENT vb. (as to ~ horses) ayuyipsescu

REPAIR vb. ▽ndreg → MEND

REPAIRED adj. nd(i)réptu, f nd(i)reáptă, m pl nd(i)réptă, f pl nd(i)reápte; ndres, f ndreásă, m pl ndreși, f pl ndreáse; mirimí-tisít; (of clothes) mpiticát

REPARATION s. ndreádzire, ndridzeăre, miriméte, -mitisíre; (of clothes) mpiticăre; (compensation) plătă

REPAST s. (meal) mcăre, ngăre, ngustăre

REPAY vb. ▽plătescu, ▽păltescu; to ~ in full (of a debt) mi lău di bórge; to ~ a kindness ▽discúmpăr buneăța

REPEAT vb. (to do once more) dhiftursescu

REPEL vb. agunescu, N: azgunescu

REPENT vb. ▽mășcu, fac pișmăne, ▽mităñusescu, ▽pișmăñipsescu, ▽văñusescu, tunisescu (and tuñi-, tunu-); (to feel remorse) mi mắcă sắráchea → QUALMS, REMORSE

REPENTANCE s. tunusíre, tuñi-, tăñi-, mităñusíre, pișmăñip-

REPENTANT

síre, canóne, canónă

REPENTANT adj. pişmănipsít → PENITENT

REPINE vb. (to lament, to mourn) ▽buţescu, miryîluxescu, ▽plângu, ▽părăpuñisescu

REPLETE adj. bólcu, -lcă, -lţi, -lţe; (m)plin, m pl -ñ

REPLETION s. (usu. of food) sat, sátru, săturáre, suturáre, sätuleáţă; (affluence) birichéte

REPLY s. apândise → ANSWER

REPLY vb. l'-u tórnu; *F*: torru || BATSARIA 102: tórnu zbórlu

REPORT s. (account) tăcráre, tăcríre; (of a gun) plăscăníre, plăscănáme, tuficheáuă, tufichileáuă

REPORT vb. (to present oneself) cupăsescu; in order to ~ to the palace s-cupăsească până la pâláte; (to make a charge of misconduct against) ▽plângu; (to make known) dau tu şteáre

REPOSE s. arăpás → REST, SILENCE

REPREHENSIVE adj. ftixít

REPRESENT vb. ▽părăstăsescu, părástisescu

REPRESENTATIVE s. (agent) vichíle m, vichílu m

REPRESS vb. (anger, a cough, a smile) ▽cúrmu, ▽ţân; fac azápe

REPRESSION s. curmáre, (a)zápe

REPRIEVE vb. (to give temporary relief to) dau oárá

REPRIMAND s. zăvráche → SCOLDING

REPRIMAND vb. trag únă zăvráche, dau un zbárdhu; (to chide) ▽anácrésescu, ▽yumársescu, ▽para-íau || DIARO 231: giúdic; bag dinăpói

REPROACH s. || *F*: romuză, HRISTU 69 (cf. Alb. romúz 'pointes, allusion, insinuation, sous-entendu,' COCONA 447)

REPROACH vb. ▽cătiyursescu, ▽ncucutédz

REPROBATE s. cătúnă

REPRODUCTION s. (of animals) dămăzlâche, dumu-

REPROOF s. zăvráche → SCOLDING

REPROVE vb. → REPROACH

REPUDIATE vb. arnisescu → DENY

REPUGNANCE s. lăííe

REPUGNANT adj. ODIIOUS

REPULSION s. yunós → DISGUST

REPULSIVE adj cătráne invar. **This is ~ to me** Cătráne ñ-si páre

REPURCHASE s. căpitănííe, xayuráuă, ayuráuă

REPUTABLE

REPUTABLE adj. cu anămúze

REPUTE s. ihtibáre, númă

REPUTATION s. númă

REPUTED adj. cu anúmă, alvdát, avdzât

REQUEST s. dimândáre, dimândátă, dimândăciúne; **at** ~ pi dimândát; also: arigé, căftáre, pălăcărie, părăcălie, pricădeáre, timbíhe, timbíe, țireáre, țearire, zítimă

REQUEST vb. ▼căftu, dimândédz || *Codex Dim. only: țer, CAPIDAN*

153

REQUIEM s. (after 40 days) sărindár, sărândáre

REQUIRE vb. ▼căftu; **Fried chestnuts ~ wine** Căstâñle frípțe căftă yin (i.e., they are good with wine)

REQUISITION s. angărie

RESCUE s. (a)scăpáre

RESCUE vb. (a)scáp

RESEMBLANCE s. adúcă → **SIMILARITY**

RESEMBLE vb. ▼(a)undzescu, vuidisescu, adúc pri, ñ-u adúc pri; **He ~ed a bear more than a man** Ma múltu pri úrsă și-u aduțéa ca di pri om || **He ~ed his father** L-aundzeá a tătă-sui, BASME 488

RESENT vb. ñi-ngreácă, l'-țân căche

RESENTMENT s. cărtíre, cărteáre

RESERVATION s. (out of shame, fear, suspicion) ticlífe

RESERVE s. mil. (not full-time soldier) ridífe

RESERVE vb. ursescu; also: numățescu, prăxescu; **He ~s me the worse fate** Ñ-prăxeáște căma láia

RESERVED adj. (of people) ascúmtu, m pl -mțá, f pl -mte; tăcút

RESERVOIR s. (for water) || stérnă, BASME 414

RESIDE vb. armân, șed, bănédz

RESIDENCE s. (domicile) ~ căsă

RESIDUE s. săbúrá, săvúrá; armăsătúrá, réstu; (~ of melted butter) dráică

RESIGNATION s. (deliberate renouncement) parétise

RESIGN ALL HOPES vb. ñ-láu curátile; 2 sg imper. S-țá l'ai curátile! or l'a-ț curátile! → **GIVE UP HOPING**

RESIGNED adj. (one who has given up) arăvdătór, toáre

RESIN s. rițínă, arușínă, G: arucínă

RESIST vb. (to stand, to endure) ▼arávdu; (to oppose, to obstruct) fac cārșiláche, cārșilătisescu; (to make a stand

RESISTANCE

against) dân(d)âsescu

RESISTANCE s. (opposition, unwillingness) cârșilâche; stricătoare → PUT UP ~

RESOLUTE adj. apufăsit, dăldăsit, ligăt → FIRM

RESOLVE s. → MAKE A ~ TO DO SMTH.

RESOLVED adj. → RESOLUTE

RESONANCE s. arăsunăre, arusunăre, avdzătă

RESORT TO SLYNESS vb. (to use psychology on smb.) bag pi plan, 1ău cu aplănu

RESOUND vb. arăsún, arusún, ▽huhutescu; **the valleys and the hills are ~ing** văluri, plăiuri huhutescu; (of a rifle) plăscănescu; (of bells) ▽bat

RESOUNDING adj. asunător, -oăre; (a kiss, a slap, a pie with crust, etc.) cârțănós, -oasă; **a ~ slap** nă băță cârțănoasă

RESOURCEFUL adj. **The boy is ~** (has an inventive mind) âl 1ă caplu a ficiórlui, DIARO 174

RESPECT s. (esteem) htibăre, treacă; **to be held in ~** am htibăre

RESPECT vb. ▽tiñisescu || DIARO 390: câțândisescu; **I have a good (respectful) daughter-in-law:** Am nórâ búnă, nu-ñ dzăți fă-ti mancló, DIARO 247

RESPECTABLE adj. tiñisít

RESPECTED adj. tiñisít; ca núnu la númtă (lit. 'like the best man at a wedding')

RESPIRATION s. (breathing) anăsă, sulúche

RESPITE s. aryie, oără, ripás, lișurăre

RESPLENDENT adj. (as of a beautiful woman) grindinăt

RESPOND vb. → ANSWER

RESPONSE s. → ANSWER

RESPONSIBILITY: → TAKE ALL ~

RESPONSIBLE adj. (reliable) di bésă; aștirnút

REST s. (a)răpás, (a)răpăsăre, ripás, rupás, (a)riháte, arihătipsíre, discurmăre, dispustusíre; (of sheep resting on hot afternoons) amirizăre || HRISTU 30: zdicurmari (sic)

REST vb. ▽arăpás, aripás, arupás, (a)răpăsédz, (a)răpăsescu, rupusédz, mi discúrmu, ▽dispustusescu, ▽disvursescu, dizvursescu, ▽apănghisescu; (to calm down) ▽arihătípsescu, arăhătípscu; (to stop, to halt) mi stăpuescu; **The ark ~ed upon the mountain of Ararat** Căticlu si stăpuí tru lóclu ți s-clámă Ararát; (to rely

RESTED

for support) ▼acúmtin, ▼apún, ▼arádzim, arádzâm; (of people, after lunch) prândzăscu; (of sheep) amirídz, añirídz || HRISTU 19: mi zdicurmu

RESTED adj. (ant. TIRED) şidzút

REST ROOM s. hríe → TOILET

RESTING PLACE s. mas; (of sheep) (a)mirídz

RESTIVE adj. naprán, G: ciórníc

RESTLESS adj. (fidgety) ni-mpáde, pirídhрум

RESTORE vb. (to return) dau năpói; (of health) nturturédz → RECOVER; (to rejuvenate) scot peáne || PC: (to put back into use) bag năpói

RESTORED adj. med. and fig. (recovered) mprustát, ngiulnát, turnát

RESTRAIN vb. ▼ţân; to ~ one's astonishment ñ-ţân apuría; căpistruéscu; to ~ oneself ▼apreadún, apreaddún; ~ yourself! Aprea-dúnă-te! → BRIDLE

RESTRAINED adj. aştirnút, stăpuít

RESTRAINT s. (moderation) usúle, stăpuíre

RESTRICTION s. apreaadunáre, aptraadunătúra, piriorizmó → LIMITATION

RESULT s. catóρθose || MERCA 19: (beneficial effect, fruit) siliméti f; PC: i(n)şítă

RESULT vb. ies, es, aor. i(n)şíi or i(n)şái, part. i(n)şít or i(n)şát

RESUME vb. (as a conversation) anăfirséscu

RESURGE vb. ▼scol

RESURGENCE s. sculáre

RESURRECT vb. (a)năstăséscu, nyiédz, anyédz, anghédz; âmbănédz (DDA: 688, bookish word)

RESURRECTED adj. (a)năstăsít, anyeát, angheát

RESURRECTION s. anástase, năstăsíre, angheáre, anyeáre, anyiá-re; They went to the ~ mass S-dúsiră la Anástasi

RETAIL vb. (to sell) vínu

RETAIN vb. (to keep, to hold) ţân; (to hire) ľau; (to keep in mind) bag tu cufítă

RETALIATE vb. → REVENGE

RETALIATION s. plátă, turnătúra

RETARD vb. (to delay, to slow) ▼şintéscu, ▼ţân, ▼stăpuéscu

RETARDATION

- RETARDATION** s. şintîre
- RETARDED** adj. ≈ nitôt, f -toată, m pl -tôt, f pl -toâte
- RETCH** vb. (to try to vomit) bruzgăescu
- RETICENT** adj. tăcut; ascúmtu, -mtă, -mți, -mte
- RETINUE** s. táifă, tăcâme, tava(m)bîe || CUNIA 294: ciumbulêche
- RETIRE** vb. ▼apún
- RETIRING** adj. → SHY, HUMBLE
- RETRACT** vb. (take back, as a promise) ñ-íau zborlu
- RETREAT** s. năpuire, opistohórise, pistuhórise
- RETREAT** vb. mi frângu năpói, mi trag năpói, ▼năpuescu; (to ~ into one's den, hole, of animals) ▼nguvédz → BACK UP
- RETRENCH** vb. ▼şcurtédz → SHORTEN
- RETRENCHMENT** s. mil. tábye
- RETRIAL** s. prigiudicată → MAKE A ~
- RETRIBUTION** s. plătă
- RETURN** s. turnăre, turnată, turnătúra, năpuire
- RETURN** vb. ▼tórnu, ▼năpuescu, yin năpói || CUVATA 4: I returned home Mi turnái acasă
- REVAMP** vb. priadár [pri•a•], mirimiţescu, mirimitisescu
- REVEAL** vb. ▼discoápir, ▼dizvălescu; (to divulge) dau pri toacă
- REVEL** s. (wild party, celebration) băiráme
- REVEL** vb. u-fác uzungióva
- REVELER** s. || STERE 30: giumbuşlí
- REVENGE** s. áhte, arăzgán, arăzgănăre; sândze (lit. 'blood'); out of ~ trâ pícă
- REVENGE** vb. → AVENGE; (to be followed by the idea of taking revenge) mi avínă sândzile
- REVENGEFUL** adj. irişárcu, -rcă, -rți, -rțe
- REVENUE** s. (a)iráte
- REVENUE OFFICE** s. muhtărlíche
- REVERE** vb. tiñisescu
- REVERSAL** s. disfáre, disfátire
- REVERSE** vb. ▼tórnu, ▼arăstórnu, alăstórnu, arustórnu
- REVERSED** adj. (upside-down, topsy-turvy) darmadán
- REVILE** vb. (to vituperate) → ABUSE
- REVIVE** vb. (to become flourishing again) scot peána; (to come back to life) ▼ncucutédz
- REVOLT** s. mintireáje

REVOLUTION

REVOLUTION s. panăstase

REVOLUTIONER s. cumitagí

REVOLVE vb. (to spin) ▼anvărtéscu

REVOLVER s. altípatlar → HANDGUN

REWARD s. mândílă, mujdé, mujdée, muştinăre; (repurchase, redemption) (a)xayuráuă; (benefit, satisfaction) scuteăre

REWARD vb. măştinédz, muştinédz, discúmpăr

REWARDING adj. Is this ~? Ári scuteăre? (lit. 'Does it have profit?')

RHEUMY-EYED adj. ţălpós, -oasă

RHUBARB s. bot. răvénti

RIB s. coastă, dim. custică

RIB vb. (to tease, to make fun of) → RIDICULE

RIBALD adj. dişuţât

RIBBON s. curdheáuă, curdhélă, dim. curdheláche; ciupăre; **Amc:** (a ~ used to adorn the fez of the bride and groom) lipiscănă

RICE s. uríz, aríz

RICH adj. avút; also: árhundu, m pl -ndzâ; arhundă, (m)bugát, bucát, cáldu, m pl -ldzâ, f pl -lde; greu, f greáuă, m pl grei, f pl greále; nicuchír, prucupsít, ŧinghín, zinghín; **very** ~ pri-avút, avút arúptu; greu nicuchír (lit. 'heavy master'); u-ári gălína aţeá láia sănătoasă (lit. 'his black hen is healthy,' i.e. his purse is full); **He is** ~ Ári clăg (lit. 'He has yeast'), Ari seu (lit. 'He has fat'), Ari midúuă (lit. 'He has brains'); U-ári coáda groasă (lit. 'His tail is thick') → BECOME ~, MAKE ~ || **Cru:** ambugát, GOLAB 198; **Kok, Smx, Vil,** etc. plusiu, B-ARCH 395

RICHES s. aveăre, málta

RICK s. (as of hay) cópă, căpíţă, cupíţă || **GSus:** cuculíš, CL 42; **Prv:** cúpă, CL 44

RICKETY adj. (shaky, unsound) hárval → RAMSHACKLE

RID vb. ascáp (di), ▼discárcu (di)

RIDDLE s. angucitoăre, anglicitoăre, cucitoăre, ŧiñitúrá; **Guess my** ~ Angucít angucitoărea a meá || **Gra, Pros,** etc. éniyma, B-ARCH 481

RIDDLE s. (coarse sieve) ŧir, dirmóñiu

RIDE vb. trec, mi duc (pri or cu), ímnu (pri or cu), ▼priímnu (pri or cu); to ~ **one's high horse** ímnu daí, li ngroş hăbăřile, ▼ncucutédz, trag bózá máre

RIDER s. cavalară, sufari, suvarí

RIDGE s. (mountain) areáhă, réhă, crástă, schinărát di munte

RIDICULE s. măscălídhă, măscără, péză, rizíle, şúpir; (a laughing-stock) măscároáñea a lúmiñei

RIDICULE vb. ▼varád di, ▼buiséscu, ▼pizuéscu, mpizuéscu (and mbi-), ▼măscăripséscu; moľu tu noauădzăñi noáuă di buéi (lit. 'to dip smb. into ninety-nine paints'), rizil(ips)éscu, schin, şúpăr, şupărédz, şúpir, şupirédz, şupurédz; **They began to ~ him** Acăţără s lu şúpără; **to be a target/subject of ~** hiu tu şúpur || ñ-bat péză (di), BASME 73; ALR 1634: fac háze (di)

RIDICULED adj. pizuít, mbizuít

RIDICULOUS adj. → MAKE ONESELF ~

RIDING s. ampăturáre, âmpăturáre, âmpătuláre

RIDING adj. (of horses and mules) binéche, pl binéechi

RIDING WHIP s. vúrdhal

RIFLE s. tuféche, tféche; also: carabínă, carofílă, carupílă, dugră, gră, martínă, sináuer, şişáne; iron. leánga; (metaphorically) dailánă (lit. 'gorgeous') || HRISTU 64: dufechi

RIFLE vb. (to ransack and steal) guzgunipséscu

RIFT s. crăpătúrá, cripătúrá

RIG vb. (of prices) ▼scunchéscu, scunghéscu, artiriséscu, artirséscu, atărdíséscu; **They ~ed the price of grain** yípturile li-artirsírá

RIGGED (OUT) adj. (equipped, decked out) tăcmălát

RIGHT s. Str: ndrétu → PUT ONESELF TO ~S

RIGHT adj. ndrétu || BATSARIA 57: **You are ~** Ndrétu greăşti

RIGHT adv. (exactly, precisely) análtu; ~ now úti tóra; méti, mídhi; únăşună; ~ after únăşună dúpă; **to the ~** (a)ndreápta, nandreápta, năndreápta (ant. astânga, nastânga); ~ away cât cáma tr-oără; **N:** ayiú; ta-úna; ni únă ni áltă; ~ round varlíga di varlíga → ALL ~, BE ~, DEEM IT ~ TO

RIGHT-HAND s. andreápta; **on the ~ side** adv. andreápta

RIGHT-HANDED s., adj. driptáciu, ndrriptáciu (ant. stângáciu)

RIGHTEOUS adj. 3 sg: ímnă cu zíya n brân (lit. 'walks with a scale at his belt,' i.e. is always ready to impart justice)

RIGHTEOUSNESS s. driptáte, driptátică

RIGHTFUL adj. andréptu, f -eáptă, m pl -éptă, f pl -eápte

RIGHTLY adv. andréptu

RIGHTWARDS

RIGHTWARDS adv. → RIGHT

RIGID adj. (*harsh, stern*) ni-apuadús, ni-apudús; (*stiff, as of a frozen body or limb*) cótâ, córcan

RIGOR s. ascuráme

RIGOROUS adj. sértic; stres, -easă, streși, -eăse

RILE vb. ▽guștirédz → VEX

RILL s. vie, avláchiu

RIM s. márdzină, márdzine; (*as the hem of a skirt*) yirlándă

RIME s. brumă → HOARFROST

RIND s. coăje, coără, flúdhă → HUSK, HULL, SHELL

RING s. (a)nél; **engagement** ~ arăvone, arvoănă; (*at the end of a chain or rope*) cârcheálă, cârcheáuă, cârchél'u; vărăgúce, vărăgúciu, vărăgút; (*circle*) țércľu || HRISTU 9: **a golden** ~ un nel di flurii → PUT ON THE RING

RING vb. (a)sún; (*of bells*) ▽bat; **to- the peal** dau cămbána; **to ~ the bells** cămbănédz

RING-BOLT s. (*of a steelyard*) sérghe

RINGDOVE s. gugúce → STOCK-DOVE

RINGING s. (*as of the bells of a church*) băteăre

RINGLEADER s. cap, căpie, tăpăr

RINGLET s. nel, dim. nilúș

RINSE vb. clătéscu, clucutéscu (tu apă), culcutéscu, trec tu apă, ▽nyiurédz

RIOT s. sculăre

RIOT vb. ▽(a)scól

RIP vb. ▽disíc, crep

RIP OFF vb. ▽ancálțu, árdu, biléscu

RIP UP vb. arúp → TEAR

RIPE adj. cóptu, coáptă, cóptâ, coápte; agiúmtu or agiúmsu; asít, mătúr; (*overripe, as of pears*) juľu, para-agiúmtu

RIPEN vb. ▽coc, ▽agúngu, ▽aséscu, ▽fac || ALIA 39: 3 sg: s-coăți, s-făți, s-adără, scoăti, agiúndze, adzúndze, cărește, adúnă, z mătură

RIPENING s. coățire, cuțeăre, agiúndzire, agiundzeăre

RIPPING OFF s. (*as a crust of bread*) dizgulăre, disgulire; (*of skin and fig.*) bilire

RIP-OFF s. (robbery) bilire

RISE s. (*as of the sun*) apreăsă, preăsă; arsărire, ansărire;

RISE

(the act of rising; ascent) sculáre, sculátă; (of prices) scunchíre

RISE vb. (of stars) arsár, dau, ies, ▼zvom; (as of prices, of boiling milk, etc.) ▼alín; (to get up) ▼mbróstu, ▼scol; to ~ with the lark (to get up early) ▼scol cu noáptea n cap; (to take up arms) ▼scol cap; (of seeds and buds) arăsár, arsár, alsár, ansár; (to originate, as of rivers) ▼vom; to ~ up and flow forth azvurăscu; (to ~ from the dead) anghédz, ghiéz; **Christ has risen!** Hristólu anyé! to ~ in rebellion ▼scol panástase, u scol pandéra || CUVATA 29: (to stand up) mi mut âmpróstu; DIARO 311: the dough has risen aloátlu viní (or criscú)

RISING s. sculáre

RISK s. cínhdin, perícľu, perícľul; at a ~ tu tíhe

RISK vb. dăldăsescu, dăldisescu, dăvrănsescu; I'll ~ it! ~ To tíhe!

RISKY adj. (a job, a disease) greu, greáuă, grei, greále

RITE s. (division of Christian church) thrischíe

RIVAL vb. ▼sinirsescu

RIVALRY: in eager ~ ~ cari di cari; ntrițeáre

RIVER s. arâu → RIVULET || ALIA 23: rău, rreu, reu máre, ru, arú, arúu, arúuă, aréchi [a•rék'], vále

RIVERBANK s. mal, mázdă

RIVERBED s. || Prv, SJos: putămíe, CL 260

RIVERSIDE s. mal

RIVET vb. ▼ncărfusescu; to ~ one's eyes on mi si alăchescu ócľil' (di)

RIVETED adj. (of eyes) pirunsít

RIVULET s. (small stream) víe, avláchiu, puvóňu || Cot, Fal, Kok, Paleoh: vále; Cľis, Mal: váli, Cot: valícă; Cern, Flam: váli űícă; Grăm, Nij, Rod, Trn: rău; Src: râu; Grbť, Prv: arâu; Gra: reu; Căl: űícă aréchi; Ses: trap, Vot: trapu, Pur: trápu; Lep: apă, B-ARCH 22

ROACH s. ichth. plătícă; as sound as a ~ sănătos ca grij di dzádă || sănătós hier, BASME 420

ROAD s. cále, pl căľuri, F: căľ; N: drum; the large ~ cálea máre; the small ~ cálea űícă || VELO 41: drum

ROAM (ABOUT, AROUND) vb. dau tărcoále, ímnu, hălăndărescu; You are ~ing about like a madcap ímňi ca un dabóľa

ROAMER

ROAMER s. gulimán

ROAR s. (as of a river) (a)urláre, lăvă

ROAR vb. ▼(a)úrlu; to ~ with laughter ▼căhtéscu, ▼păhăéscu

ROAST MEAT s. friptură, friptál', chibápe, psitó, suylimă, G: civrimé

ROB vb. ayíзму, ▼aráp, biléscu, ▼dispólu, ▼guléscu, gulişi-nédz, mut, zmúlgu; Thieves -ed us Nă bilíră fúrlíi

ROB ONE'S BELLY vb. || CUVATA 2: ũ-lu cúrmu di gúra

ROBBED adj. ayizmát

ROBBER s. haramíu, G: furcudár

ROBUST adj. vârtós, -oásă → STRONG

ROCK s. şcămbă || TULLIU 58: bígă; Cru: bărtíre, GOLAB 207; bizbí-le, GOLAB 208; Gop: cárpă, GOLAB 224; Alb: şómbură, BASME 708 → STONE

ROCK vb. ▼leágăn, mi dau cúŕnea, mi dau pi lişór, ▼drâmbălséscu

ROCKER: to be off one's ~ vb. ▼zurluséscu

ROCKY adj. chitrós, -oásă; ~ area hălítă

ROCKING s. drâmbălsíre

ROD s. veárgă; also: mîşchi, prácică, purteácă, purtécă, şupărteácă, şupurtécă, şulévcă, şúfră, víţă; (in a loom) virdzeá-uă; to have a.~ in pickle for smb. (to bear smb. a grudge)

Í-duc zăte, Í-u coc, âÍ pórtu múlta seáte, Íi pórtu un crínte, Í-ţân cáche, Í-ţân pícă

ROE s. (fish eggs stirred and salted) târâmă

ROE DEER s. căprioară, şută, zărcádhă, zărcângé, zărcângé || Av: dhărcádă, CL 44

ROEBUCK s. căpriór

ROGATION WEEK s. (before Ascension Day) siptămâna álbă

ROGUE s. bătăhcí, zgrumát

ROGUERY s. ceapcânlâche → KNAVERY

ROIL vb. cutúrbur, cutrúbur; (to vex) ▼guştirédz

ROLL s. (as of paper, or fabric) top, trâmbă, viláre; (small loaf of bread) simítă, simíte; (of coins) grup → MAKE A ~

ROLL vb. (to wallow) ▼anduchiléscu, ▼antăvăléscu, ntăvăléscu, cutăvăléscu, cutuvuléscu, cutuvléscu; turculéscu; They found him rolling on the ground Lu-aflără turculít ân páde; (to form into a ~) trumbuéscu; (to spin, to ~ down) ▼arucutéscu, arcutéscu; to ~ over ▼chilindéscu, ghilindéscu; (as of the warp on the cylinder

ROLL

of a loom) nvólbu, mvulbédz; to ~ in (to have in abundance or in excess) anót; He was ~ing in sweat Anutá tu sudóri; ~ head over heels vturculéscu; to ~ into a ball or to ~ oneself up vfac cu-lác; to ~ out pasta tíndu péturi; to ~ the dough mpétur || (as a ball of paper) Peş: adár găgiumól, găgiumuléscu, CL 45

ROLL UP vb. (of one's sleeves) v(a)scumbuséscu, născumbuséscu

ROLLED adj. (as ~ in flour, in sugar, etc.) antăvălít

ROLLER s. (used with a rolling board) || ALR 1054: ştălă

ROLICK vb. (to move or behave in a carefree joyous manner) vzburdălipséscu

ROLLING s. anduchilíre, antăvălíre, arucutíre, ghilindíre, trumbuíre, turculíre

ROLLING BOARD s. cărpitór (and căr-), călpitór, cripitór, cărpitoáre, crăpitoáre

ROLLING DOWN s. arócut, arucutáre, arcutáre

ROLLING IN WEALTH adj. avút arúptu; priavút → RICH

ROLLING PIN s. şuţálă, ştălă

ROLY-POLY adj. (being short and pudgy) dúrdu, grăsíc, grozdavén

ROMAN CATHOLIC adj. (usu. of Albanians) Látin, m pl Látiñ

ROMANIA s. || Cru: Rumănie, GOLAB 246; Armănia, CUVATA 21

ROMANIAN s., adj. vlăhút, vlăhutéscu; (the ~ language) límba a vlăhúţilor, límba vlăhutească, vluhutească || (Dacoromanian) iron. culeáşu ('polenta'), CarA 276

ROMP vb. (to frisk about) trub → FROLIC

ROOF s. acupirâmíndu, citíe, Nev: cupirís; to lift the ~ (to make a row) fac ghiurultíe || Prv: ţitíe, An: stéi, Gard, Lep, Src: schipíe, B-ARCH 407; (protective cover) aplicătoári, DIARO 62

ROOF s. anat. ~ of the mouth || Peş: cafcălea, CL 40

ROOF vb. vanvăléscu, amvăléscu

ROOFTOP s. → ROOF

ROOK s. orn. găie, cioără

ROOK vb. plănéscu → CHEAT, TRICK

ROOKIE s. (recruit) ridíf

ROOM s. (place) loc; (chamber) udă, N: ódă, udáie; dim. udíc, udíce, udíciu, udăiţă; also: ambínă, cămară; (winter ~, usu. with stove or fireplace) mândzát || (the warm ~, the ~ with a stove) sóbă, DIARO 417

ROOMY adj. lărguríu; ncăpătór, -oáre; vlíhur

ROOST

ROOST vb. (of birds) ▼apún

ROOSTER s. cucót, cócut; dim. cucuțăl; also: bindiríc, bindércu; **Băi**: cântătorăș; cândăturăș, cântândărăș || **GSus**: căcót, **Pls**: căcót, CL 40

ROOT s. (a)rădățină (and arădhă-), aridițină; **G**: zărățină; arăzgână → **TAKE ROOT** || **Cru**: arădăcină, GOLAB 201; **G**: dârățină, dărtină; zârtină; **F**: rădzățină; **P**: dhârățină, dhârtină, etc., SarD 85

ROOT vb. ▼răm, (a)râm; **Hard soil cannot be ~ed easily** Loc sănătós nu si-arâmă; **to ~ out** ▼zmúlgu; **to ~ up** scot dit rădățină

ROOTED adj. (deep-rooted) aruzusít

ROPE s. fúne; also: cúrmu, fórtumă, pălămár, sigíme, șigíme, trușină

ROPE-DANCER s. pihliván

ROSARY s. (string of beads) ori f pl; cumbulóye, cumbulóie

ROSE s. trandáfilă, trandáflă, trandafilăuă, rújă

ROSEATE adj. trandafilú → **ROSY**

ROSE-BUSH s. trandafír, trandafiléu m

ROSEMARY s. bot. rosmarín, rismărínă

ROSE-WATER s. ghiuleápe, ghiúlsu

ROSIN s. măstíhe

ROSTER s. (register) băzmâtă

ROSY adj. giuleabíu; pembé invar., trandafilú, -filát, - flíš; (blooming, as of a healthy girl) arúmin, -nă, -ñ, -ne

ROT s. putrigăñu, putridzăñu, putridzâe; also: ciurúche, ciuru-clâche, trâhlă, smac

ROT vb. putridzăscu, ciurutipséscu; (of eggs, etc.) cluvyisés-cu || **CUNIA** 150: prutidzăscu

ROTATE vb. ▼anvărtéscu, ▼arucutéscu

ROTTEN adj. pútrid, prútid, prúdit, putridzât, pătârdzât; (of food) aludzât; (of a nut) șúpliv, m pl -pliyĩ, f pl -plive; șuplivós; (of eggs) clúvyiu; ~ **stuff** (of wood, leaves) trâhlă

ROTUND adj. → **PLUMP**

ROUÉ s. → **RAKE**

ROUGE s. (cosmetic) buiáuă, arușeăță, fcheasídhe, ucnă

ROUGED adj. rușată f

ROUGH adj. (of ground) frămtu; (of the sea) turburát; (of leather, etc.) áscur, ascurát; ~ **ground** s. rivéne || **Cru**: (wild)

ROUGHCAST

áyrú, GOLAB 196

ROUGHCAST s. (for coating a wall) mǎltáre, párgét

ROUGHCAST vb. ▼lăspuséscu

ROUGHCASTING s. lăspusíre

ROUGH-HEW vb. ▼pilichiséscu, pilichixéscu

ROUGH-HEWING s. pilichisíre, pilichixíre

ROUGHHOUSE s. ceamaună, câvgă, scandal, șimătă

ROUGHHOUSE vb. fac șimătă

ROUND adj. (as of smb.'s face or eyes) arucutós, nvărgós, nvărăgós, nvărligós; **with a ~ face** nvărgós tu fătă; (as of eyes) mǎrdzilát; (as of a coin) gurgulítós, gurgulútós, strónghil; **to become ~** ▼gurgulitédz, ▼ngurgulédz

ROUND ABOUT adv. di-avărlíga, țercíu di-avărlíga, varlíga di varlíga

ROUND UP vb. (as of sheep) || **Cru:** adún, GOLAB 195

ROUNDING s. ngurguláre

ROUNDISH adj. gurgulát, ngurgulát, gurgulútós, -toásă → **ROUND**

ROUNDLY adv. (bluntly) cu țupáta

ROUSE vb. (to wake) ▼dištěptu; (to incite) azmút

ROUT s. (mob) suríe; (disturbance) mintíre, mintitúră, minti-reătă

ROUT vb. ▼aúrlu, ▼avín, agunéscu, ayunéscu || **PC:** scot nafoără

ROVE vb. ímnu, hălăndăréscu

ROW s. (quarrel, disturbance) ghiurultíe, tăvătúră → **MAKE A ~** || **to have a ~ with smb.** mí adár máláuă, DIARO 230

ROW s. (line) arádhă, báir, chindinár; **the ~ of tall poplars** arádhăríchea a plúchilor análtă; (a ~ of flowers, etc. in a garden) pat || sǎrauă, HRISTU 100: **three weeks in a ~** trei stămăñ sǎrau

ROW vb. → **QUARREL, WRANGLE**

ROWDY adj. (d)zardzára, m pl (d)zar(d)záreañ → **BOISTEROUS**

ROYAL adj. (a)mí(ră)réscu, -eáscă; vasilchéscu, -eáscă

ROYALLY adv. vasilcheăște

RUB vb. ▼frec; **to ~ out** ▼aștérgu; **to ~ one's skin off** ▼julés-cu, ▼zgrâm

RUBBER BOOT s. lástic, lástică, lástih

RUBBING s. fricăre, fricătúră

RUBBISH s. viclítúră || ciurúchi, DIARO 259

RUBLE

RUBLE s. rúblă

RUBY s. rubín, rubíne

RUCKUS s. mintireăță → ROW

RUDDER s. dumée, duméne, timóne

RUDDY adj. (of cheeks, of apples, of a chicken in an oven)
ruminít; to become ~ ▾ruminéscu

RUDE adj. ni-ciuplít; also: áscur, dângă, ni-adărát, ni-adurát, ni-ductít, ni-prăxít, ni-pulitipsít, păduríș; schizáre, zdângan; 3 sg: u áre groasă cheálea (lit. 'his/her skin is thick'); (~ language) jupânéscu; (insolent) fítă f || **Peș**: distórsu, CL 44

RUDENESS s. huryeătă, nadanlâche; (rude words) zboără di nadanlâche

RUE THE DAY vb. (to regret) mi tuñisescu, mi tunu-

RUFFIAN adj. áyru, áscur

RUFFLE vb. (to irritate smb.) Ý-mâc uréclíle (lit. 'to eat smb.'s ears')

RUFFLED adj. (of smb.'s hair) cearpér, geamálă, zbârlít

RUG s. chilím, chilíme, chilúme, dim. chilimícă; also: béliță, bíliță, cérgă, óplă, pârhoávă, sázma, sigiadé, sigiadée || (long narrow rugs, usu. to cover benches, coll.) mindirlâchi; (small ~) chilimúci [k'i•li•mú•çi], DIARO 303

RUGGED adj. (rough, uneven, as of nuts) cúncav, m pl -cayĩ, f pl -cave; costenlív (DDA 406); (turbulent) ghiurultagí; (robust, sturdy) trupós, zdúmban

RUGOSITY s. zgáibă

RUIN s. aspárdire, aspárdzeáre, dirín, hărăpă, murísce, úr-vală; (loss, destruction, death) chiríre, chireáre, chirdăciúne; fig. tíhtă; A bad mother-in-law is her daughter-in-law's ~ Soácra aráuă eáste tíhta a nórălei

RUIN vb. ▾aspárgu, dăřâm, ▾disvóc, lupusescu, sutrupsescu to ~ oneself mi ihtisescu; (to start going wrong) Ýau di híma (lit. 'to take it downward')

RUINATION s. arăvúire, nilsíre, ruzuíre

RUINED adj. fríptu, -ptă, -pțâ, -pte; nilsít, pãrtădít; (as at cards) afulít → BE ~ FINANCIALLY

RULE s. (the usual way of doing things) aréu, arádhă, dat, dátă

RULE vb. dumnescu, vursescu; Who is ruling this place? Cari l-urseáște lóclu aéstu? → REIGN

RULER

RULER s. (as for guiding a pen in drawing lines) hărac, hără-che, riglă

RUMBLE s. văzură, vróndu; (as of approaching horses) (a)róput; (as of one's bowels) gurgulidzăre, gurlidzăre

RUMBLE vb. aúrlu; (as of a mill) văzéscu, văxéscu (as of a river) gúrgur, gurgurédz, gurlédz; **my bowels** ~ ñ-gurleádză mă-țăle (di foáme); ñ-aúrlă luchi tu pântică (lit. 'wolves are hawling in my belly'; (of canons) bumbunédz

RUMBLING s. aurlăre, gúrgur, gurgulíre, gurgulidzăre, văzíre

RUMINATE vb. (to chew the cud) ▼(a)roámig → CHEW

RUMMAGE s. căftăre, cirşire, (a)sgurñire, (a)zgurñire, guzgunipsíre

RUMMAGE vb. gurñédz, gruñédz, gruñéscu, zgurñédz, (a)zgurñéscu, guzgunipséscu, născăréscu; **They ~ in other people's pockets and purses** Născăréscu géchile şi púndzile-a alăntór

RUMMAGED: ~ from top to bottom (as by thieves) născărsít

RUMMAGER s. zgurñáric, (a)sgurñáric

RUMOR s. zbor, glas; **it is rumored that** inşí zbórlu (că) || DIARO 252: cūrâ un zbor (táha)

RUMP s. anat. N: noáce; (~ of a horse; fig. of a mountain) că-púle f, căpúlu n

RUMPLE vb. (of clothes, etc.) ▼ciumuléscu → WRINKLE

RUMPUS s. nřirtăre → QUARREL

RUN s. alágă, alăgăre, fudzíre, fugăre, vdzíre, fúzmă, vântu; (brook) vie; (series) báir, arádhă; (the usual kind of) turlíe; (the regular course or route) cále; (enclosure for animals) țárcu → BREAK INTO A ~, TAKE A ~ || Cru: alăgăre, GOLAB 197

RUN vb. ▼(a)fug, alág, adălág, dau alága;; **Let's ~ away!** S-fudzím! or S-nă fudzím! **I gave you legs to ~** Míne vă ded cicioáre tra si adălăgát; (as a mill) trag; (exhortations:) Spet! Spirtu-ít-le! Plătăřile! Daț fúga! ~ **as hard as one can lick** fug di nu mi ved, fug di mi frăngu, fug ca tórníc or fug ca (a)ndórníc || fug di mác lóclu (lit. 'to run as if eating the earth'), BASME 462; fug a niórihta, BASME 374

RUN ABOUT vb. (to gad about, to travel) cutríyir

RUN AWAY vb. ▼fug → BOLT || (to ~ for good) ñ-lău pėrlu de-acló, BASME 4

RUN DOWN vb. (to disparage) săhunéscu; (to overtake) agiúngu;

RUN

▼apróchIU

RUN DRY vb. sec, (a)străchéscu, stărchéscu; **The river had ~**
 Arâulu aveá stărchítă

RUN FOR IT vb. (to sling one's hook) 1au cicioările dinaúmi-
 rea

RUN INTO DEBT vb. ▼hriuséscu [hri•u•], hurséscu, ▼burgilipséscu

RUN OFF vb. firiséscu, ▼scad → DIMINISH

RUN SHORT OF SMTH. vb. ñ-eáste lipsítă (di)

RUN THE WRONG HARE vb. u-adár taratóre

RUN THROUGH vb. (as with a sword) străpúngu

RUN THROUGH vb. (as of one's wealth) tuchéscu

RUN UP A FLAG vb. (to stand up against, to rise) u scol pandéra

RUN UP AND DOWN vb. ▼cálcu, cutríyir

RUN WILD vb. mi ayrédz, 1au vímtu → FLY INTO A TANTRUM

RUNAROUND s. amânáre, amnáre, şintíre

RUNAWAY s. fúgă

RUN-DOWN adj. (tired) curmát, frâmtu, -mtă, -mţă, -mte; (in
 poor repair) → DILAPIDATED

RUNG s. (of a ladder) scalupátimă

RUN-IN s. → QUARREL

RUNLET s. vie, avláchiu

RUNNEL s. → RUNLET

RUNNING AWAY s. (flight) alágă, căpsălsíre, şpirtuíre

RUNNING KNOT s. thilíche, thileáuă

RUNNING START s. paramázmă → FLIGHT

RUNNY NOSE s. (a)rémă, bútur, ceără, guhtíe, rúfă, simáhe,
 sirmíe; vb. ñ-trag năřile

RUN-OF-THE-MILL adj. (ordinary, common) paráspur

RUNT s. (an animal unusually small of its kind; a person of
 small stature) anghiúdhă, ñic(u)zót, şcurtabác, chirchinéc

RUPTURE s. arupeáre, arúpire; med. (hernia) sălăghíre

RUPTURE vb. ▼arúp

RUPTURED adj. (with hernia) sălăghít

RUSE s. (imposture, trick) arădeáre

RUSH s. anăpădíre, fúzmă, sărg híre; **He is a ~** şi-eáste hai-hui

|| **What's the ~?** ~ Dzălile nu intrără tu sac! BASME 11

RUSH s. bot. cână, cucuvítă || **GSus:** şávăr, CL 261

RUSH adj. arăchít, arichít, aguñisít, ayu-, aghiusít

RUSH vb. albănsescu, ▼alápid, ▼anăpădescu, (a)pitrusescu, (a)putrusescu, (a)plucusescu, ▼arăvuescu, răvăescu, ▼arúc pri, ▼astrág, (a)urñescu (pri), ▼cităsescu, curundédz, dau iurúse (or irúse, irúşe), dau năválă, (l'-u) fac fóra, fac yiurúse, fac năvál, ▼himusescu, ▼lúftescu, lúftuescu, ▼nâburuescu, ▼sălăghescu (pri), ▼sărglescu, sarghescu, ▼vérsu

RUSHLIGHT s. fínglád, fínglád

RUSSET adj. (as of goats: reddish-brown or yellowish-brown) cul

RUSSIA s. || **Cru:** Russíe, GOLAB 246; **Russian tea:** ceáe di-Arusíe, DIARO 221

RUSSIAN s. Arús

RUST s. (a)rudzínă, (a)zguríe, zgúrá

RUST vb. (a)rudzinescu, (a)rudzinédz, ▼zgurghisescu

RUSTIC adj. (country) || **PC:** huryitéscu

RUSTICALLY adv. huryiteáşte

RUSTING s. (a)rudzináre, zgurghisíre

RUSTLE s. (as of leaves) hórhut, múrmur, şurşuráre

RUSTLE vb. (as of leaves) firfirédz, hurhutescu, juñescu → MUR-MUR

RUSTLING s. firfiridzáre, hurhutíre

RUSTY adj. (a)rudzinít, -nát, -nós; zgurghisít

RUTHLESS adj. (merciless) ni-ñilós, -oásă

RYE n sicără; ~ bread sicăreătă; ~ field sicără or sicăríne || ALIA 69: vríză; **Lep, NPrv, Src:** sicáli, B-ARCH 69

S

'**S** vb. (is, has) → BE and HAVE

'**S** poss. a, al, a li; (the wife of) ȕal; **Nica's wife** ȕal Níca

SABER s. apálă → SWORD

SABLE s. zool. sāmúra, sāmúre, samúre; (black color) laiu

SACERDOTAL adj. priftescu; ~ clothes priftéstile f pl def.

SACK s. sac

SACK vb. (to plunder) fac alimúra; (to dismiss) → FIRE

SACRED adj. ayisít; **their** ~ hands ayisítile-a lor mână

SONGSTER

Sing us a ~! Cântă-nă un hâvă! → MAKE A ~ ABOUT SMTH.

SONGSTER s. cântător

SONGSTRESS s. cântătoare

SON-IN-LAW s. dzínire, dzinirác || Cru: grambóu, GOLAB 217; Cern, Flam, Prv, Vot: grambóu, B-ARCH 469

SONOROUS adj. asunător, -toăre

SOON adv. ayóñea, anghiu, c(u)rúndu; Seldom seen, ~ forgotten ~ Ócľi țe nu s-ved curúndu si agărșescu; as ~ as possible cât cama tr-oără; He wrote us to flee as ~ as possible Nă scriá si-angănăm cât ma tr-oără cățáua; As ~ as he returns, call me Áma că va yí-nă, yrea-ñ; (after a little while) dúpă niscântă oără; tră puțăn chiró

SOONER adv. căma tr-oără

SOOT s. furídzină, fulídzină, búștină, căpñáuă, fum

SOOTH s. → TRUTH

SOOTHE vb. azbún → COMFORT

SOOTHING adj. m/f sg dúlțe, m pl dúlți, f pl dúlțe (DDA 506 sic)

SOOTHSAYER s. mându, profét,

SOOTHSAYING s. mândie, mândipsíre, prufitipsíre

SOP s. → BRIBE, GRATUITY

SOP vb. moľu, aúngu

SORB s. sórbu, súrvu; (fruit) súrvă

SORB-APPLE s. crúșe

SORCERER s. măyístru, palongheár

SORCERESS s. mândisă, măyístră, palongheără, stríg(1)ă

SORCERY s. (a)máye, (a)máie

SORDID adj. (a)zvărñár, urât; cacavátră invar. → DIRTY

SORDIDLY adv. troc

SORE s. afurñisíre

SORE adj. ~ 3 sg: vdoăre (lit. '[it] hurts')

SORREL s. bot. bumbunárică, brumánică, burbunácă, nánă, nénă

SORROW s. angúsă, cripáre → GRIEF

SORROWFUL adj. jilós, -oásă; șclímurós, -oásă

SORRY adj. → BE SORRY || Cru: I feel ~ Ñ-yíne arău, GOLAB 201; ~ plight luyuríe streásă, BASME 10 and 52

SORT s. sóie, turlíe; all sorts of beauties mușítét turlíi-turlíi

SORT vb. valég, varădhăpsescu

SOMBER

SOMBER, SOMBRE adj. nigurat; also: cernu, m pl -rñi; âmpumurát; mundó invar.

SOME țivá, văr m, vără f; vârnú (and vârnú) m, vârnă f; ~ hair(s) of wool văr per di lână; (~ kind of) should you have ~ kind of ... di si-ai tine vârnú (or vârnă); He was chasing after ~ pray Alăgá tră vără prádă; while ~ ..., ~ other ... áltu ..., áltu...; áltă..., áltă...; níște, nâște; (some, a certain amount of) He un-der-stood ~ of their language Aducheá di límba a lor

SOME- (in compounds, as something, etc.) -vá (enclitic only)

SOMEBODY cărevá, căinivá, ținivá, văr, vârnú, nușcáre; Appar-ently ~ is ringing at the gate Asună cânda vârnú la poártă; ~ else's adj. xen, xeánă, xeñ, xeáne || DIARO 180: carivá: Call ~ to help you! Clámâ carivá s-ti-agiútâ; This is ~'s house, he does not want to tell his name Cása-i a curivá ți nu va și-și spúnâ núma

SOMEBODY ELSE || DIARO 40: áltuvârnú

SOMEHOW adv. (with difficulty) rufu-n-búfu [rú•fum•bú•fu]; (by all means) cum di cum

SOMEONE → **SOMEBODY**

SOMERSAULT s. drâclă, túmbă, culutúmbă || Peș: ceambarlác, ceam-ceác, CL 43

SOMERSAULT vb. fac túmba, fac nă culutúmbă, fac culutúmbe || Peș: 3 sg pt: z deáde ceamceácu, z deáde ceambarlác, CL 43

SOMETHING níște, nâște, țivá, țișciu, N: ciúșciu; He needs to tell him ~ Ciúșciu áre s-lí spúnă

SOMETIME adv. áltăoară

SOMETIMES adv. niscânte ori || Cru: căti vărnoárá, GOLAB 226; CUNIA 322: cătivăroárá

SOMEWHAT adv. (to some degree) ca, theámă; This seems to me ~ heavy Ca greu ăñ páre

SOMEWHERE adv. iuvá, tr-un loc; ~ else alúrea; We are from ~ else Noi him di alúrea || t-un loc, BASME 19; ~ else áltuiuva [al•tu•iu•vá], DIARO 41

SOMNAMBULIST s. loat, loát di lúnă, lunátic

SOMNOLENT adj. → **SLEEPY**

SON s. ficiór, hílu, dim. hílór

SON OF A BITCH s. || BELIMACE 83 and 84: pułu di căni

SONG s. cântic (and cântic, cándic), cântáre; N: hăvă, hăvăie;

- SOFTLY** adv. moále, dúlŧe
SOFTNESS s. (~ of character) imireáŧă, imiráme
SOFTY s. and adj. (of people) aluát
SOGGY adj. ud, úďă, uďz, úďe
SOIL s. (earth) ŧărá; **barren** ~ hărhălă
SOIL vb. ▼murdăripsescu, ▼pângân(ips)escu, ▼smăryescu, ▼úmplu
(di) || **Gop**: mărgheŧu, GOLAB 234 (to disgrace) fac di arŧîne
SOILED adj. smăryít, măryít, putusít, lichisít, lirusít
SOILING s. pângân(ips)íre → BESMIRCHMENT
SOJOURN vb. → RESIDE
SOLACE s. arăzbunăre, azbunăre, sămănăre, păriyuríe
SOLACE vb. asbún, azbún, ▼păriyurisescu, păřăyurisescu,
păřăyurisescu → COMFORT, RECONCILE
SOLDIER s. suldát; **Greek** ~ stratiót; **Turkish** ~ ayă, agă,
aschirlí, ciulé (and -lé), emŧerí; (**Turkish** ~ with large pants)
dudúm; (nickname for a Turkish ~) banabác; **Turkish** ~ derog. jabéc
|| **Cru**: vuiníc, GOLAB 259
SOLD OUT adj. vindút
SOLE s. anat. pătă; pătúna a ciórlui; (of boots, shoes, etc.)
bălă, ghion, ghiónă, ghióne, pétumă, șóle; (~ for sandals) poá-
hă; **half-**~ mingiușóle, mișușóle
SOLE adj. → SINGLE
SOLE vb. piŧusescu, trec mingiușóle
SOLELY adv. mași, veciu || **Cru**: sámó, GOLAB 247
SOLEMN adj. písím, m pl -siň
SOLICIT vb. → ASK, BEG, TEMPT
SOLICITOUS adj. (worried) sicliŧít
SOLICITUDE s. cășŧígă, frundídă, săráche
SOLID adj. (compact) mplin, vârtós, -oăsă; scliró invar.; (re-
liable) sănătós, -oăsă || (as good as it should be) nu e șică,
BASME 500 (lit. 'it is not a joke')
SOLING s. piŧusíre
SOLITARY adj. axólit, irňít, irňíu, nguvát → ALONE
SOLITUDE s. singuráme → ALONENESS
SOLUTION s. cearé, N: cearée
SOLVE vb. (a riddle, a problem) ▼dizlég; Íi áflu căpáchea (lit.
'I can find its lid'), Íi áflu cearélu (lit. 'I can find its re-
medy'); Í-dau di fúndu (lit. 'I am getting down to its bottom')

SOAP

SOAP s. săpúne; **cake of** ~ călúpe di săpúne; **the rope and the** ~! fúnea și săpúnea!

SOAP vb. ▼săpunéscu, ▼săpunédz || ALR 1224: dau cu săpúne

SOAP-BOILER s. (soap-maker) călupcí, săpungí, săpunár

SOAPING s. săpunáre, săpunsíre

SOAPWORT s. bot. sărpúñe, **G:** șárpúne || **Prv:** sulufát, CL 261

SOAR s. fúzmă → **IMPETUS**

SOAR vb. (as of prices) 1au vântu; **to** ~ **forward** ▼azvímtur

SOARING → **BE** ~

SOB s. scâlțáre → **SIGH**

SOB vb. scâlțédz

SOBER adj. (not intoxicated) ni-biút [ni•bi•út] → **MAKE SMB.** ~

AGAIN

SOBER DOWN vb. ▼disbét

SOBERING s. disbitáre, disbătătúrá

SOBRIQUET s. → **NICKNAME**

SOCIETY s. (association) ităríe, sinastrufíe, suțátă

SOCK s. pârpođe, pripódhă, pripóde; călciún, călciúne, călcâñe, ciúpăr, lăpúdă, pătúnă, scufúne || DIARO 251: pârpuđușcă díim

SOCK vb. ▼agudéscu → **BEAT**

SOCKET s. → **EYE** ~

SOD s. zvólar, zvulár

SODA WATER s. sodhă

SODDEN adj. (heavy or doughy) crud; ni-cóptu, -coáptă, -cópță, -coápte

SOEVER adv. (in any degree or manner) di-acutótalui; (at all) hici, ici, díip

SOFA s. canapé m, **N:** canapéi f; mindér, mindére, mindíre, sufă, sufáte, sufălâche

SOFIA s. (city in Bulgaria) || BELIMACE 100: **we left the famous capital city** ~ alăsăm scámnul alăvdátlu a Sufiiléi

SOFT adj. (soothing, gentle) dúlțe; (as of wool) m/f sg moále, m/f pl mol'; (a)rúd; **as** ~ **as cotton** bumbácós, bâm-; (of a person's character) evášcu, ímir; the~ part of a loaf of bread, of a fruit, etc. ñed || HRISTU 7: zdrod; **with** ~ **voice** cu boțe zdrodă

SOFTEN vb. ▼(a)ndultéscu; (to make more bearable) ▼(a)móľu, ▼fruminéscu; med. (esp. of old men) mi vérsu n púndzi

SOFTENING s. muľáre; (spoilage) aludzâre

SNOWY adj. (with ~) cu neăuă; (comparison) ca neăua

SNUB vb. (to slight) cătăfronisescu

SNUB-NOSED adj. cârnu, m pl -rîi; also: cíple invar., cuciumít, ânciuvăñát, năréciu, m pl -réci, f sg/pl -réce; şpártu, m pl -rţâ

SNUFF s. (tobacco) bărnúte, tabác; ~ dealer bărnuticí

SNUFF OUT vb. li tíndu → DIE

SNUFF PURSE s. cărnéciu, cărníciu di bărnúte

SNUFFBOX s. tăbăchéră

SNUG adj. (comfortable) nóstim, m pl -tiñ, f pl -time

SNUGGLE vb. mi adún, mi adún gľem, mi adún guzmól'

SNUGGLED adj. adunát, adunát gľem (or adunát guzmól')

SO adv. (in this/that manner) aşí, aşâ, aşíţi; (to this/that extent) ahântu, ahtât; **Why are you ~ cruel?** Ți ñ-éşti ahtânt niñiloásă? (then) de; ~, **what did you say to me?** Ți-ñ dzâseşi, de?

SO cj (with the result that, in order that) || culái DIARO 241

SO BE IT (concessively: all right) as, ási

SO FAR adv. pân tu hópa aístă

SO GOT, SO GONE ~ haráme víñe, haráme s-dúse (lit. '[as or since] it came unlawfully, it went unlawfully')

SO LET IT BE néise [néi•si]

SO LONG! şedz cu sănátáte!

SO LONG AS cj. (since) || Av: únă țe, BASME 502

SO MANY MEN, SO MANY MINDS ~ câte milét, ahât dumnidzádz (lit. 'so many races, so many gods'); cáthiun cu hăvălu-ĺ (lit. 'everyone with his tune'); cáthe puľu ş-băteárea-ĺ (lit. 'each bird with its [specific] call')

SO SAID SO DONE ~ dzâca ş fápta

SO SO adv. (not too good, but not too bad either) ceat-pat

SO THAT cj. di, tra s; **The mule lowers so that I mount it** Múla si-apleácă di-ncálic; **I have created the sea so that you can feed from it** Míne u feciu amárea tra s-vă hăríţă di năsă

SO WHAT? || ți cára? em ş-ți cára? DIARO 344

SOAK vb. ▼muciléscu, ▼nghihurédz, ud, ▼ud muceále, ▼(a)mól'u; to ~ to the skin mi fac pupúľu (di ploáie, di asudóři); mi fac sara-gără; **Cíis:** mi fac muclíşte

SOAKED TO THE SKIN adj. blóndă invar; ud (a)mól', ud mucilít, ud muceále, ud pupúl'; (by rain) mpluát, mulát lércă

SNEEZE

SNEEZE s. stărnutăre, stirnutăre

SNEEZE vb. strănút, stărnút, (a)ştirnutédz, **F:** sturrutédz ||

Peş: frumuxéscu, CL 45

SNEEZING s. strănutăre, ştirnutăre

SNIDE adj. pânghiós, -oasă

SNIFF vb. aňurdzăscu; (to detect) áflu

SNIFFLE s. med. varéme, bútur, ceără, rúfă

SNIP vb. ▼taľu, túndu

SNIPPERSNAPPER s. om di ciuchi, măsără

SNIVEL s. plángut

SNIVEL vb. şclimurédz

SNOOK s. múndză, mândză → **COCK** A ~, **CUT** A ~, **MAKE** A ~

SNOOZE s. → **DROP** INTO A ~

SNOOZE vb. 1-coc un sómnu (lit. 'I bake [it!] a sleep'), 1-coc un óclú di sómnu (lit. 'I bake [it!] an eye of sleeping') → **DROP** INTO A ~ || **F:** fac un ochi di som, **HRISTU** 2

SNORE s. hărbulíre, hărchíre

SNORE vb. bútur, fac hor-hor, hărbulédz, hă(ă)chéscu; hérbu făsúle (lit. 'to cook beans') || (of horses) fărnuxéscu, **STERE** 3

SNORTING s. (of horses) buturăre

SNOT s. muc, múčă, mir, ĩir, mícă; a grain of dried ~ căcăs-tór; vet. (a horse disease) sacaí

SNOTTY adj. mucós, -oasă; muťós, -oasă; mixós, -oasă; a ~ child un cópan di ficiór; (of horses) bútur, săcăiárcu; (annoyingly or spitefully unpleasant) abráşcu, -şcă, -şti, -şte

SNOUT s. biciu, múťă, zurnă || **DIARO** 144: múťcă

SNOW s. (a)neáuă, neáo, ródă; ~ **drift** năvăľu, năvăiu, niváiu, nimusórizmă || **Amc, Kok, LvO, Mal, Mi, Prv, Suf, Vot:** neau; **Plat, Kat, Pur:** ĩau; **Ses, Trn:** ĩeu, **B-ARCH** 20

SNOW vb. 3 sg: da neáuă

SNOWBALL s. tópañ di neáuă

SNOWBANK s. năvăľu, nimusórizmă

SNOWDRIFT s. → **SNOWBANK**

SNOWDROP s. culeastrándu, culeástrandu

SNOWFALL s. neáuă (lit. 'snow')

SNOWSTORM s. azvımturăre, năvăiu, turín, ntúrin, nturínăre, sindilíe di neáuă, tufáne, vınturăre (and vındu-)

SNOW-WHITE adj. ≈ alb ca scămánghea (lit. 'as white as cotton')

SMOKING

(lit. 'to draw a cigarette')

SMOKING s. (treat with smoke) afumăre

SMOOTH adj. buimătcu, -tcă, -tți, -tțe; dúze invar. || **Cru:** ânyiliceát, GOLAB 205; CUNIA 207: máznu

SMOTHER vb. || CUNIA 293: ▼zăbunusescu, ▼zmúrtic

SMUDGE s. liché → SPOT

SMUDGE vb. ▼lichisescu, ▼dămcusescu, ▼chic

SMUG adj. fândăxít

SMUGGLING s. cacearmăie

SMUT s. (a wheat fungus) tăciúne

SMUTCH s. → SMUDGE

SNACK s. (a)mbucăre

SNAIL s. cărnăș, zmélciu

SNAKE s. năpărtică, șârpe, șeârpe, șirpoăne; **large** ~ bulăr; **jumping** ~ strit; **large harmless** ~ ófchiu; (a certain venomous ~) săpít || **ALB: Dren, Kërb, Pe, Për, Sen:** bulăr(u) 'red snake,' 'blind snake'; *This blind and fatty snake is believed to open his eyes and see only on April 23, i.e. on St. George's day (Për).* Other terms: **Kërb:** sulvál 'a long snake'; **Pe:** șughétu märe, Brân-cuș 551

SNAP s. anciupăre, acățăre

SNAP vb. (to throw) (a)rúc, arúncu; (to land a blow) zdângânescu únă; (to grasp with or as with the teeth) ▼anciúp, angiúp; (of a firearm) plâscânescu; **to ~ a pistol** (at smb.) arúc cu cumbúra (pri)

SNAPPING adj. (resounding) zvângânós, -oasă

SNAPPISH adj. arăchít

SNARE s. (also fig.) laț → TRAP, BE CAUGHT IN THE ~, DEVISE A ~

SNARL¹ s. (tangled situation) cărșilăre, ncărșilăre

SNARL² s. (a surly angry growl) ngrâne, ngrâñire

SNARL₁ vb. (to tangle) ▼cărșilédz, ▼ncărșilédz

SNARL² (to express with a snarl) ▼ngrâñescu, ▼ngârñescu

SNATCH vb. ▼apúc, ▼anciúp, ▼aráp, ▼zmúlgu

SNEAK vb. (to lurk) mi stricór, mi fúr; **to ~ away / off** mi fac căípe

SNEAKINGLY adv. acrifá, ascumtá, bizgúlea, tiptíle

SNEER s. mündză

SNEER vb. ▼mundzuescu, ▼mundzusescu → MOCK

SMALL

SMALL TALK s. hăbări f pl; vrúte și nivrúte f pl (lit. 'wanted and unwanted')

SMALLPOX s. luțită, málteádză, mulțeádză, málteádză, málteádza ațeá láia; to be sick with ~ ▽mulțédz, ▽chípít, ▽chipitédz, ▽nchipitédz

SMART s. (smarting pain) arduríe, ústur, usturáre, usturíme

SMART adj. (neat, trim) → MAKE ONESELF ~; (clever, intelligent) știút, achicăsít, mástur || You are ~, but I am smarter! cându ti duțeái tíni, míni yineám, DIARO 119 → QUICK-WITTED

SMASH vb. aspárgu, dărâm; to ~ smb. to a pulp ansár, úmflu → PULL TO PIECES

SMEAR s. líydhă → SPOT

SMEAR vb. ▽(a)úngu

SMEARING s. (a)undzeáre, (a)úndzire

SMELL s. (the power of ~) aňurdzíre; (odor) (a)ňúrizmă, ňurdíe; offensive ~ putoáre; heavy ~ aňurzíre greáuă; ~ of burning (as in the ken) țícňă

SMELL vb. ▽(a)ňurzáescu, (a)ňuzáescu; (to feel, to perceive) ▽aducháescu; They ~ed him Lu-aňurzírá; The dogs ~ed him Lu-aduchírá câňlí; That ~s like gunpowder Aňurdzeáște bărúte; to ~ stale ▽dâhnáescu, ndâhnáescu || DIARO 1: It ~s like fish Aňurdzeáști a péscu

SMELL A RAT vb. || DIARO 118: eásti lucrú bișít 3 sg

SMELLY adj. (malodorous) ambuțós, -oásă → STINKING

SMIDGEN s. → BIT

SMILE s. hamu-arâdeáre, hamu-arâs

SMILE vb. hamu-arâd, sumarâd || HRISTU 81: bag budza pi arâsu

SMIRCH vb. (to dirty) ▽murdăripsáescu, ▽pângân(ips)áescu; (to bring disgrace) fac di arșíne

SMITE vb. (to strike) ▽agudáescu → KILL

SMITH s. hirár → IRONMASTER

SMITHEREENS s. sârmă; The ship was broken into ~ U feáțe pampórea sârme → BREAK TO ~

SMITTEN adj. (enamoured) erotipsít

SMOKE s. fum; a lot of ~ fumárie → EMIT ~, END IN ~

SMOKE vb. ▽afúm; I used to ~ the entire room with incense Toată óda ñ-afumám cu fúmlu di thimňámă; (to burn with ~) (a)núňu; (of a smoker) beau țiyără (lit. 'to drink a cigarette'), trag țiyără

SLOUCHED

SLOUCHED adj. (as of a loaf of bread) ncudurát

SLOUGH s. (as from melting snow) glăburi f pl; (swamp) lústră

SLOVENLY adj. alócut; ářala-mářala invar.; **G:** pálaz, m pl -ajř

SLOW adj. (as of smb.'s way of speaking) (a)răřhirát, minghét ||

~ of apprehension cap di strúmcu, DIARO 150 → BE ~ IN THE UPTAKE

SLOW DOWN vb. ▼(a)cúmtin, agăliséřcu, ▼dípún; **The rain had ~ed down** Ploăia avea acumtinăřă; **Please, ~ your drum!** Ia-l dipúne tâmbăřălu! (to slacken) căřăprăéřcu → DEESCALATE

SLOWLY adv. (a)găle, (a)gălea, (a)yălea, priayăle, ayalít, ayală, payălea, (a)nărga, anărya, anărgalui, căřilín, **F:** căřelín, căřeaňór || **Cru:** preyăle, peryăle, GOLAB 245; **Pls:** peryăle, **Av,** **Prv:** păyăla, **GSus:** aprăyăle, **SJos:** puyălea, CL 258

SLOW-WITTED adj. ta-o-tó invar. → STUPID

SLUG vb. (to strike) ▼agudéřcu

SLUGGARD s. (a)mbutoăre, ciomagăr, haramufăi, prăhăr

SLUGGISH adj. mulăřcu, -řcă, -řchi, -řche (sic) → LAZY

SLUMBER vb. (to fall asleep) apugăřřéřcu → DOZE, SLEEP

SLUMBEROUS adj. (sleepy) sumn(ur)ós, -oăřă; (peaceful) arhăřtip-sít; frónim, m pl -niň

SLUMP s. chisăřă

SLUMP vb. cad, ▼aruvuéřcu

SLUSH s. (watery snow) lăpă, lăpuviřă, **Bit:** lăpăiřă; (soft mud) múzgă

SLUT s. ncălicăřură → HARLOT

SLY adj. řirét, -eăřă; řă-; **the ~ fox** řireăřa di vúlpe; also: cumalíndru, hítru; măřtorsă f sg, as măřtorsa di vúlpe 'the ~ fox'; mălăyăr; muřmoălă m/f; píspu, m pl píschi; pónir, řirtipcí; vúlpe (lit. 'fox'), vulpóňu m, -poăňe f; **to become ~** puniripséřcu

SLYLY adv. cu vulpíle

SLYNESS s. (a)plán, pisleăřă, řireřlăche; vulpíle (lit. 'foxiness')

SMACK s. (flavor) aroămă, arúmă, (a)ňurířmă; (slight trace) úrmă

SMALL adj. űic, -cřór, -cúř, -cuz, -căzán, -căzíc, -cuzăncu, -c(u)zót; űicăz; ciuflíc || CUVATA 2: *dim. m sg űicăzancu, f -zancă, m pl -zăňřă, f pl -zăňchi*

SMALL SHOT s. (of metal) bălăřăň f pl; ciuciumág, řuřumág || **Peř:** bălăřřiň, CL 38

SLIP

SLIP vb. alúnic, arúnic, arúdic, *Prv*: arúdhic; aylístu, (a)răgóciu, rugóciu, alăchiúşur, arăchiúşur, aruchiúşur, aruchiúşurédz; **Tears began to ~ down** Lăcrifile acăţără s alăchiúşură; (to make a mistake) (a)lăthipsescu, lăthăpsescu, ftixescu, ftisescu, para-cálcu; (to creep into, to creep out, to creep away) ▼şearpic

SLIP AWAY (or OUT) vb. asusescu, ▼ciun, ▼fur, (a)scáp

SLIP BY vb. (of time) mi deápir; **days slept by** Dzâile s di-pinără

SLIP OF A : a slip of a girl un năstur di feată (lit. 'a button of a girl, a girl like a button')

SLIP OFF THE HANDLE vb. mi acăţă órile → **FLY INTO A TANTRUM**

SLIP OUT OF SIGHT vb. → **DISAPPEAR**

SLIP-KNOT s. thilíche

SLIPPER s. tărlíche (and târ-)

SLIPPERY adj. aruchiúşurós, -oásă; arunicós, -oásă; răguciós, oásă; ~ **terrain** arăchíş, arăchiúşur, arunicătúrá, răgóciu

SLIPPING s. aylisturáre, alunicáre, aruchişuráre, arăchiúşuráre, aru-

SLIPUP s. → **MISTAKE**

SLIT s. cripătúrá; also: arălíche, arălâche, dişclídzătúrá, firádhă, ţânţână

SLITHER vb. mi fur

SLIVER s. → **SPLINTER**

SLOB s. pálaz

SLOBBER s. bále f pl

SLOBBER vb. ñ-cúrgu bálile

SLOE-TREE s. ţăpúrnu, ţăpurnéu

SLOPE s. (a)nífur, aplicátă, arădzâm, arădzâm, arâpă, (a)ripidínă, arâpidínă, arâpâdzínă, arăpit, areápid, areápit, arúp, cá-tífur, creac; **the ~ of the mountain** giúglu a múntilui; plaiu

SLOPE vb. ▼apléc, ▼ncíln; **to ~ downward** (also fig.) ľau catí-furlu

SLOPING adj. (as of a terrain) aripidinát → **INCLINED**

SLOPPY adj. (muddy) mázgós, -oásă; (slovenly) pálaz, m pl -ají

SLOTH s. leáne, timbilâche

SLOTHFUL adj. linăvós, -oásă → **LAZY**

SLOUGH s. → **LAZYBONES**

SLEEPING

SLEEPING BEAUTY s. ≈ Mușeăta-a-Lóclui (lit. 'The Beauty of the Earth'), Făța-a-Lóclui (lit. 'The Face of the Earth')

SLEEPY adj. sumn(ur)ós, -oásă; **to be dead** ~ cad di sómnu; **tired, upset, and** ~ curmăt, cripăt și nusumnăt

SLEET s. jigărdhîță, juyurdhîță, lăpă, lăpuviță, vlătură, N: vlățură, zăgărdíciu, zloătă

SLEEVE s. mănică; (a ~ rolled up) G: mănicoáce

SLEIGH s. → SLEDGE

SLEIGHT s. tirtípe → TRICK

SLENDER adj. (handsomely ~) (a)scuturăt (ca brádul or ca fáglu); fidán, spăthát, suptârac; zveltu; (sickly ~) umbărnăt

SLENDERIZE vb. (to make slender) vsuptâredz

SLEPT: durnît, sumnăt; **I have not ~ for two days** Nu hiu durnît di doáuă dzâle; **I have not slept at all for hours** Un somn nu hiu sumnăt → SLEEP

SLICE s. filíe; (as of pastrami) șinîță, șunîță; (big ~, as of bread) cucutíciu di pâne; xifáre; CÍis: bóje || ALR 1068 (~ of bread) cĺin di pâne

SLICE vb. schizédz

SLICK adj. (slippery) arunicós, -oásă; (intelligent) → CLEVER

SLICKER s. calpuzán → SWINDLER

SLIDE s. arăchîș, arăchiúșur, arunicătúra, răgóciu

SLIDE vb. alúníc (→ SLIP) (to move smoothly and winding) șeárpíc || Cru: mi arăghiuséscu, GOLAB 201) || **to ~ down** (as of a bird of prey) varipidín; **to ~ off** (to bolt) li scármin

SLIDING s. arunicáre, alunícáre

SLIGHT s. cătăfronisíre, sictărsíre

SLIGHT vb. cătăfroniséscu, paralás, sictărséscu; nu ancúñu, nu dau di mâneár

SLIGHTLY adv. p(u)țân, psân → SOMEWHAT

SLIM adj. → SLENDER

SLIM vb. suptâredz

SLIME s. (sticky mud) múzgă

SLING s. praște, proáște, téngală || G: pleáști; G and P: frăști, SarD 69

SLING vb. → THROW

SLING ONE'S HOOK vb. ñ-lau cicioáride dinanúmirea → BOLT

SLINK vb. mi fur

SLASH

l'-alichéscu únă, l'i am nă şuplăcă, l'-ancúñu únă, l'i-árdu vâă, l'-aséscu únă, l'i astrág únă, l'-cârţânéscu ună flíscută, l'-şurdués-cu únă; **Have a ~ at him!** Alăcheá-l' únă! Aseá-l' únă! Avreádză-l! şúiră-l' ună băţă!

SLASH vb. ▽taľu, ▽scad

SLASHING s. zăpălire

SLATE s. (for writing on) panachídă, pínac, pínacă; (also for roofing) ploáce || **GSus, Pls:** plăcă, CL 259

SLATING s. (as of water) săturăre → REPLETION

SLAUGHTER s. mbizuíre, cărdiliú, cărléşi f, cărligie, gili-tipsíre, măchéľ, măchilipsíre

SLAUGHTER vb. ▽gilitipséscu, ▽măchilipséscu (and mă-); (to begin to ~) bag cuţút

SLAUGHTER HOUSE s. zalhané, zalhanée, zarhaná

SLAVE s. rob, **G:** rop; sclav || **LITURG** 133: smichéru

SLAVER s. bále f pl, bálă sg

SLAVERY s. sclăvíľe, sclăvie → SERVITUDE, THRALDOM

SLAVERY adj. (as of milk; also of people) bálós, -oásă

SLY vb. → KILL

SLEAZY adj. arós, -oásă; măcát

SLED s. sáñe

SLEDGE s. sáñe

SLEEK adj. (of hair) || **SJos:** hiľiciós, -oásă; with ~ hair cu pérľi hi-ľiciós

SLEEVELESS FURRED COAT s. chiptár

SLEEP s. sómnú, dim. somnúş; to be heavy with ~ cad di sómnú, mi neacă sómnul, nsumnédz; heavy with ~ adj. nsumnát → BE OVER-COME BY ~, DROP WITH ~, PUT TO ~ || **F:** som, HRISTU 2 and somn 11

SLEEP vb. dórmú; l-láu di ureácle; We lay down in order to ~ Nă teásim si-l lom di ureácle; (of little children) fac năni; to ~ as fast as a church dorm ca di țără di mórtu; to ~ the sleep of death apudórmú; As if he were expecting to ~ the sleep of death! Cándă așteáptă si-apudoármă! || **Sleep well!** Sómnú lişór! (lit. '[Have a] light sleep'), PARALLELE 145

SLEEP IT OFF vb. ▽disbét

SLEEPER s. adurñít

SLEEPINESS s. agărşíre, apugărşíre

SLEEPING s. durñíre; ~ place, corner, shelter gunéáuă, STERE 24

SKIP s. săltă, (a)săltăre

SKIP vb. → JUMP

SKIP OFF vb. li scármin → BOLT

SKIRMISH s. lúmtă, acăţăre, ncârligăre

SKIRT s. fústă, fútă, fută; **G:** băcă

SKITTER vb. → SLIP

SKITTISH adj. (capricious) burdál, căpriceárcu, nizeárcu, zbur-dălipsít; (easily frightened) aspărós, -oásă

SKULKER s. (poltroon) pantalunár (and panda-)

SKULL s. căpiţână; also: cáfcălă, cáfcă, cărápă, căr(ă)fétă ||
Pls: tas di cap, CL 262; **SJos:** crăpăcínă; **Av:** crăpăţână, CL 2;
Amc: os di cap, SCHL 113

SKY s. ȕer, uranó || **Peş:** dumnidzá (sic), **Prv:** dumnedzău, CL 44;
as blue as the ~ nalbăstru ca dumnidzá

SKY-LARK s. ciuciurlíe → LARK

SLAB s. ploáce

SLACK adj. alăsát → NEGLIGENT

SLACKEN vb. ▼scad, cătăprăescu; **Brigandage has -ed** Furlíchile
cătăprăíră; (to ease, as a too tight belt) ▼distríngu

SLACKENING s. distríndzire

SLAG s. zgúrá, zgureáuă; adj. zgurós, -oásă; zgúrav, *m pl* -rayí

SLAKE vb. ▼cúrmu, ▼ayălisescu

SLAKED LIME s. azvéste asteásă

SLAM vb. (as a door) zdupunescu

SLANDER s. biuftáne, cacuzburăre, efteríe, muhtáne, săhúñ *f pl*

SLANDER vb. arúc efteríe (pri), arúc muhtáne (pri), zburăscu,
cacuzburăscu, săhunescu || măt chétrí, BASME 346; acăt ân gúrá;
ñ-strâmbu gúra, DIARO 121

SLANDERER s. || DIARO 121: lafazán

SLANDEROUS adj. → SLANDERER

SLANT vb. ▼apléc, ▼nclíin

SLAP s. băţă; **He had a ~ at him** Í-trápse únă băţă; also: (~ in
the nape of the neck) ghiúştă, ghiúştăreáuă; fláscută, flíscută,
flâscută, flúscută, plíscută, şúbă, şupleacă; únă (lit. 'one
[blow]'); vără; (~ in the nape) zvărcăreáuă || **at a ~** adv. până
s-ţă freţi ócłií', BASME 10 (lit. 'before you rub your eyes') or
până si-ascúchi, DDA 223

SLAP vb. ▼avrédz; Í-trag (or Í-súflu, Í-şúir) ună băţă; also

SITE

SITE s. sémte → LOCATION

SITTING UP TO WORK IN COMPANY s. tícna-préfte

SITUATION s. catástasi; (usu. bad ~) hálă or hále; hălúrá; catándise; I know your difficult ~ Vă ştiu hála; (a complex and tricky ~) lúcri cu fúndi (lit. 'things with bows of ribbon')

SIX num. şeáse, şáse; **sixes and sevens** (of smb.'s clothes) că-tră nalúrea; ~ **hundred** şeáse súte

SIXTEEN num. şeásprădzate, şáspră

SIXTH ord. şásira; at the ~ stair la şásira scără || **Cru:** écatu, GOLAB 214; şásile, BASME 461 → § 28.2 above

SIXTY num. şaidzăţi

SIZABLE adj. mărişór, -oără

SIZE s. (as of shoes, shirts, etc.) mizúrá

SKEDADDLE vb. li scármin → BOLT

SKEIN s. cămată, crúnă, tiriplíche

SKEIN-WINDER s. (a)răşclítór; also: caléme, dişclítór, lăşchi-tór, lişcătór; mutuvílă

SKID s. → PUT THE ~S UNDER SMB.

SKILFUL adj. chischín, -chinét, mástur; to be very ~ ñ-acătă mâna || BA, 249: ñ-lă ócľul la túti (lit. 'my eye catches all')

SKILL s. (capacity) tăcate; (artfulness) micáme, muraféte

SKILLED adj. (versed) pir; ~ worker tihnít, ustă, zanahcí, ză-nătcíu

SKILLET s. tiyáñe

SKILLFUL adj. → SKILFUL

SKILLFULNESS s. chischineătă, chischimeătă, măsturíe, măstur-líche, murafitlâche

SKIM s. (on boiling or boiled milk) peătă

SKIM MILK s. Src: beleníţă

SKIMP vb. || PC: dau cu părălâche

SKIN s. cheále, dim. chilícă; the ~ of the head chifălăreáuă; dressed ~ mişíne; lamb ~ arñeacó || ALIA 144: also chéli and fólă; ~ and bone cheáli ş-oási, BASME 46 || ~ of grapes after the last pressing priştínă di aúuă; tîpur, tîpură (→ DREGS)

SKIN vb. biléscu di cheále, v̑guléscu, v̑zmúlgu

SKINNY adj. alăchít (and ală-, ali-); ca súptu di vómbiri (lit. 'as if sucked up by vampires'); iáscă invar.; slăghít ca hilán (lit. 'like a toothpick')

SINGLE FILE adv. arádha

SINISTER adj. lăhtărós, -oásă

SINK s. niruhíte; uz; **G:** vúdnic → **DRAIN** || **DIARO** 243: niruhídhâ

SINK vb. (to fall in) ▼afunduséscu, ahunduséscu, ▼hândăcusés-cu; (to enter deeply, as in a forest) ▼huhutéscu; (of smb.'s eyes) ▼hăuséscu; (to fail in health or strength, as of the heart): **His heart sank** Inima l'-si ñicşură, l'-si feăte ca pun-gărly; to ~ in ▼alás păgór; to ~ into the earth for shame mi ngroápă lóclu (or lu-ngróp lóclu) di-arşíne; to ~ into thoughts mi acáţă minduírea, ▼minduéscu || **ALR** 859 (of a ship) 3 sg: s-a-hunducuseăşte

SINKING s. fundusíre

SINLESS adj. ni-amărtipsít

SINNER s. amărtiós

SIP s. surghíre

SIP UP vb. sórbu; (a little or little by little) cuţubeau; (as of coffee) arufséscu

SIR s. (addressing a man) eféndim || **Av:** chiríu, **CL** 254

SISTER s. sóră, pl surări, sor; **Go to my elder** ~ Si ti duţi la márea-ñ sor; **He said to his** ~ again L'-aspúse diznúu a sór-sai; **my** ~ sór-mea; **your** ~ sór-ta; **his/her** ~ sór-sa; dim. surícă; sură-rícă; **elder** ~ dódá

SISTER-IN-LAW s. cumnătă, băginácă || (brother's wife) nórâ di fráti, **DIARO** 325

SIT: to be on the anxious ~ şed ca pri schiñ

SIT vb. şed; stau (→ § 32); to ~ down ▼apún or şed ăn cur; **Raise so I can** ~ down Scoală tíne ca s-şed míne; **They sat down to table** şidzúrá pri meásă (pres. mi aşternu la meásă); **They sat around me** Di-varlíga ñ-si-apúsiră; ~ down! şedz pri cúr-ţâ! to ~ cross-legged şed a ncruţişalui; to ~ out (to stay away) **S:** ană-mirséscu; to ~ tight ▼disíc năínte; nu cad ma nghios; to ~ up şed pi şidzút; (to watch) privégľu; to ~ up on pins şed ca pri schiñ; (of a dog) stau sústa → **BE SITTED**

SIT ON THE FENCE vb. ñ-u dau n coástă → **HESITATE**

SIT PRETTY WARM vb. (to prosper) adár căşeáre

SIT TIGHT vb. → **SIT**

SIT UP vb. → **SIT**

SIT! (to a dog) sústa!

SIMPLY

SIMPLY adv. (without ambiguity) și álta nu (lit. 'and not other'); ~ **and solely** ayní; **This soup is ~ and solely water** Dzâma eáste ayní ápå

SIMULATE vb. ▽fac → FEIGN

SIN s. picát, (a)mărtíe (and amâr-), crímă, fáie; **besetting** ~ amărtíe greáuă

SIN vb. fac păcát, amărti(p)séscu, íntu tu amărtíe, l'au pri zvércă

SINAPISM s. (mustard plaster) sinapismó

SINCE adv. (temporal) di-ánda, dánda; di atúmþea; di cându; ~ **Adam** di únă étă || ~ **then** → THEN

SINCE cj. (in view of the fact that) di oárá þe, ună oárá þe; .cari, N: di cari, S: dicára; cálai-că, délme, dírmí; ~ **discord appeared among them, they split** Cari lă ínră ngrâña, si-mpărtă-ră; ~ **you have come, you will stay!** Dírmí viðíþi, va stai! || **Cru:** ma; ~ **you have asked me, I will answer you** Ma m-intribáþi, va þă spun, GOLAB 233

SINCERE adj. curát, diþclís; **He is not ~** ~ Nu li áre curáte zmeánile (lit. 'His underwear is not clean') → HONEST

SINCERELY adv. curát; ndrétu ș curát

SINEW s. (physical strength) → STRENGTH

SINFUL adj. amărtiós, -oásă → WICKED

SING vb. ▽cántu, l'-u dzác (and dzác); (of birds) ▽bat; **That is the way the bird was singing** Acþí băteá púllu; (at church) psál(ti)séscu, psultiséscu, sáltiséscu; **to ~ another tune** (to change one's tune) u şuþăscu frândza; (said to someone who sings his/her own praise:) Murí yífta þi ti-alăvdá! **to ~ small** arâñés-cu; li dipún uréclíle || (3 sg) **Amc, Mul:** cántă, **An, Fal, Na, Vot, Ver:** cândă, **Perd:** chéntă B-ARCH 486; **Sing a song!** dză-l' un cântic! (lit. 'Tell him/it a song'), PARALLELE 151

SING SMALL vb. → SING

SINGE vb. ▽pârléscu, ▽căpsălséscu, ▽ghimtuéscu; **You've ~ed your hair!** T-căpsălsíþi pérłu!

SINGER s. cântătór; G: diþcântă

SINGING adj. cântătór, -oáre

SINGLE adj. síngur, şúngur; (not married) ni-fumílát; (of a man) ni-nsurát; (of a woman) ni-mărtátă; (bachelor) bicheár; (odd) techi [tek']

SIGNATURE

into) ▼alég

SIGNATURE s. ipuyrăfíe, mândză, mündză, cundíl', cundiláúă; **This is not his ~!** Nu-i cundíl'lu-a lui! → PUT ONE'S ~ TO SMTH.

SIGNING s. ipuyrăpsíre

SILENCE s. tățeáre; **perfect ~** stámă, šteámă, ștámă, țâpit; ~ please! sst!

SILENCE vb. (as to ~ a bell with one's hand) ▼astúp; (to talk smb. down) ▼astúp gúra; l'-bag lingureáua; ~ **him!** Astupát'-lí gúra!

SILENT adj. tăcút → BE ~ ▼amút

SILKWORM s. budín

SILEX s. crémine, sturnáre

SILK s. sírmă; also: mătáse, mătăfe, mitáse, mitáxe; (raw ~) burungícă, (i)brisíme, (i)bríșime, (i)brășíme; **fabrics of ~:** cumáše, **G:** cumáš; curazé, **N:** curazée; geamfése, gron, gróndu, hachír, santacrútă, silímíe, silíncă, zófe || (~ of Indian corn) **Peș:** bárbă, cl 38

SILLINESS s. curcubéte (di Chirásova) f pl → TRIFLE

SILLY adj. dabólea invar. șulúndu, -ndă, -ndzâ, -nde → STUPID; ~ talk zburâre șulúndă

SILT s. alúnizmə, cuciumór

SILUROID s. ichth. (catfish) gulánó, soámă

SILVER s. asíme; (articles of ~) asim(i)có, asimicătúrá

SILVER adj. (color) argheáundu, m pl -ndzâ

SILVER vb. asimuséscu || ALR 572: fumédz cu asíme

SILVERED OVER adj. asimusít

SILVERING s. asimusíre

SILVERSMITH s. fávru, hrísic, hríscu

SILVERWARE s. || TULLIU 83: asimicó

SILVERSMITH'S CRAFT s. hrisiclíche

SIMILAR adj. apará lactu, m pl -cțâ; ómñu, m pl ómñi, f sg/pl ómñe || **very ~ to** → AS LIKE AS TWO PEAS; see also BE ~ TO

SIMILARITY s. adúcă, uidíe, úidizmə

SIMILARLY adv. → IDENTICALLY

SIMPLE adj. (pure, not mixed) munát, schet; sadé(u) (free from elaboration) m/f sg apló, m pl apládz, f pl ? (DDA 175)

SIMPLE-MINDED adj. apló → STUPID

SIMPLETON s. m/f apló, m pl apládz (f pl ? DDA 175) → STUPID

SIDE

angúsa

SIDE s. parte; (attitude, part) ileacă; **on this** ~ dincoá, dincoáte; **on the other** ~ dincló, dingló; didinde, **N:** dінде; adj. (situated on the other ~) anáparte; di didinde; **He went to the room situated on the other ~ of the house** Tricú tu óda di didinde; **on one** ~ (reclining) pri câlcu → TAKE ~S, BE LIKE A THORN IN ONE'S ~, PUT ON SIDE

SIDE vb. (with smb.) l'-l'au parte

SIDEBURNS s. arăuă

SIDEKICK s. soț, urtác

SIDELONG adv. plădea, amplătea, amblădea

SIDEWALK s. căldărâme || DIARO 168: gâdrâmă

SIEGE s. anvărligăre; **We fell into a heavy ~** Cădzú anvărligăre greăuă pri noi

SIEVE s. (usu. for flour) sítă || **Cru:** (for grain) țir, GOLAB 210

SIEVE-LIKE adj. (as of an old cloth) ndipirát

SIFT vb. ▼țérnu, ▼ndzérnu

SIFTING s. țirneăre, nțirneăre

SIGH s. uftăre, uhtăre, uhtát; also: scălizăre, scălizát, scăltădză, scăltăre, suschír, súschir, suschirát, suschirăre, suschinăre

SIGH vb. uftédz, uhtédz; also: n-adún súflitlu, ▼nilsésescu, nălsésescu, nuchésescu, scăltíz, scăltédz, suschír, súschir → MAKE SMB. ~

SIGHT s. videăre, veădire; also: luñínă; óclí pl; videálă; **His ~ began to return** Óclil' acățără să-l yínă; **at** ~ la videăre; **at first** ~ la videăre; (panorama) aynánghiu → CATCH ~ OF

SIGHTLY adj. mușát, nóstim, m pl -tiñ; nustimác, m pl -măți

SIGN s. sémnu, dim. simníc; also: dhóymă, nișáne, simáde; (start line in children's games) apúchiu; **to put a ~** bag nișáne; (mark cut on the ear of a sheep to show ownership) coácă → MAKE A ~ TO SMB.

SIGN vb. (to subscribe) ▼ipuyrăpsésescu, n-bag mândzăle, bag mândzăle; bag dzeăditlu (lit. 'to put one's finger') || MERCA 9: pugrăpsésescu

SIGN UP vb. scriu

SIGNAL vb. (with one's eyes) || l'-dau óclí, BASME 189

SIGNALIZE ONESELF vb. (to distinguish oneself; to vote smb.

SHUFFLE

SHUFFLE vb. ▽ambărtuésescu, ▽birdhipsésescu, ▽mbirdhuésescu, hurhulésescu

SHUFFLE THE CARDS vb. || ALR 1272: 3 sg: minteăște cărțile

SHUN vb. (to ~ like the plague) ~ fug (di nâs) ca di per di lup

SHUT s. (the act of shutting) tufixîre, tufichisîre

SHUT vb. ▽nclîd (→ CLOSE); to ~ one's yap (to keep a secret) nu dau pri toacă; ~ up! Málaclu! Málaçura! Mâșcă-ț lîmba! (lit. 'Bite your tongue'!) || DIARO 51: (~ up!) tați, anúti! 269: coási-ugúra! to ~ smb.'s mouth l'-acăț gúra, BASME 433

SHUT OFF vb. taíu

SHUT UP! → SHUT || ~, you are talking garbage! Uh, nu ti badzi amóíu, DIARO 50

SHUT UP SHOP vb. (to hang up one's axe) trag mână (di) → ABNEGATE

SHUTDOWN s. (layoff) scărçhîre

SHUTTER s. (movable cover) chipéne, chipénghe, chipinécă, cãnát, glăvănie

SHUTTLE: weaver's ~ suváltă, suvá(l)niță; sváltă, zváltă; svulîndză

SHY adj. ar(u)șinós, -oásă; arușnós, -oásă; arușdisít

SHY vb. (to recoil) aruș(u)tésescu, arușdisésescu, ▽arușunédz

SHY DIRT AT SMB. vb. aúngu di la cap până la cioáre; rizi-l(ips)ésescu, tălăésescu tu halé

SHYNESS s. antírise (and andí-), ndílise, arușdíe, arușdisîre, ticlífe

SIBLING s. puíu

SIC vb. || Cru: hiumusésescu, Bdd': sâlâésescu, Po: ndârsésescu, Neiescu 173; Trn: ~'em! să să să! NEIESCU 335

SICK adj. lântid (and lândzid), lândzidzât, nip(u)tút, dzácút, zaíf, zăífcu, zăbún(e) → ILL || STERE 10: chifsăz; (desgusted) sătúl, săturát, ngustát → BE ~, BECOME ~, MAKE ~

SICK AND TIRED: I am ~ Ñ-se-acrí (lit. 'It has turned sour to me'), PARALLELE 151

SICKEN vb. hiuvrésescu; (to make sick) șúplic

SICKLE s. seățire, -ră; cusór, dhirpáne || GSus: cusér, CL 43

SICKLY adj. lângurós, -oásă, lun-; also: cufurít, mărăjár, mărăjár, mărăjós, -oásă → AILING

SICKNESS s. (ill health) langoáre, nipteáre; (nausea) greăță,

SHOW

SHOW UP vb. dau cap; also: ápir; ▼(a)spún; (as of mustaches) asúd, dau, arsár, alsár, (i)es; (as of the moon) ▼ñíşcu; 3 sg lu-áre m, u-áre f; **My Lord, why isn't he showing up?** Doámne, țe nu lu-áre?

SHOWING s. aspúnire, aspuneáre, arătáre

SHRED s. bucătíce

SHRED vb. ▼cumăthiséscu, ▼mâşcăturédz

SHREW s. (of a woman) dráxă, drăcoáñe, stríglă

SHREWISH adj. → ILL-TEMPERED

SHREWD adj. (clever, sharp) ayrăsít, iáspir, struxít, tálós, tálitós → SAGACIOUS; (tricky) ti vínde ş ti-acúmpără (lit. 'he buys you and sells you off [easily]') || BASME 404: şirét; drac di sum púnte (lit. 'devil from under the footbridge')

SHRIEK s. zghic → SHOUT

SHRIEK vb. to ~ at the top of one's voice → LAUGHTER || zghiléscu cât mi ncápe gúra, (lit. to shout as loudly as one's mouth allows it') BASME 119

SHRILL adj. (as of a whistle) suptáre

SHRIMP s. derog. (of people) jabéc, jubéc; (as of a feeble goat) júdav || (of people, derog.) câcătíciu, DIARO 192

SHRIMPY adj. chirchinéc; a ~ child un chirchinéc di ficiór; a ~ person căcărdác

SHRINK vb. ▼adún, ▼angustédz, ▼strâmtédz; (of a fabric) 3 sg: ínră (and índră); (as of fear) păpăruséscu, zăruséscu

SHRINKAGE s. → SHRINKING

SHRINKING s. adunáre, stríndzire, strindzeáre, scădeáre

SHRIVEL vb. ▼usúc, ▼usâc, ▼păléscu, ▼mărănédz, ▼arăhniséscu

SHRIVELLED adj. uscát, jabéc, preácăn, preángu, țiháridă

SHROUD s. sávan, sávun, sávón, zăvón, zvon; also: (a)schépe, calimchéră, calimchére, căftáne, cípă, țiépă; (bride's ~) cimlér, ciumbér, sindhónă; şimíe, tarpóşe; (mourner's ~) G: turpáne; vlášcă → SHAWL

SHRUNKEN adj. găvunós, -oásă; jábec

SHUCK s. (green pricking ~ of a chestnut) júná

SHUCK OFF vb. (as nuts, Indian corn, etc.) ▼xiludhipséscu, xiludhiséscu

SHUDDER s. hiór → SHIVER

SHUDDER vb. trémur, treámbur → SHAKE, SHIVER

SHOULDER

die ca si-*ñ* mor; ~ he come, I'll give it to him Ca s-yí*nă* va l'-u dau; 6. (cond.) ~ it be necessary (i.e., if it were necessary), I shall take an oath S-lipseáre, l'au ş giurát; 7. fá*te*; He ~ not leave Nu fá*te* s-fú*gă*; 8. cara s nu or cari s nu; We would have died to a man ~ we not have had you Va s-chireám pân di un cára s-nu erái tí*ne*; ~ he not be able to steal them cari s-nu poátă să-l' ciúnă

SHOULDER s. (a)númir, úmir, plătare, spálă, spátă; (in a children's game: lăsă-spátă); on the ~ adv. anúmirea, di-anúmi-rea, dinanúmirea || ALIA 163: pultăre, númur; F: with a bag of clothing over his ~ cu un sac di stra*ñă* d-arumă*nă*, HRISTU 60

SHOULDER BLADE s. anat. ármu, plătare, spálă

SHOULDER STRAP s. (of a rifle) măgór

SHOUT s. aurlăre, boá*te*, huhú*tă*, strigáre, zghic

SHOUT vb. aúrlu, (a)zghér, bag zghic, huéscu, ♣huhutéscu, strig, zghiléscu || bag boá*tea*, PARALLELE 156

SHOUT ONESELF HOARSE vb. || Don't shout yourself hoarse (i.e., don't waste your breath) Nu-*ţi* aspárdzi gúra! (lit. 'Don't break your mouth!'), PARALLELE 147

SHOUTING s. gríre

SHOVE vb. ♣bag

SHOVEL s. lupátă, pl -pă*ţ*

SHOW s. → CUT A ~, MAKE A ~ OF ONESELF

SHOW vb. ♣aspún (→ § 32), ♣fă*niruséscu*, ♣părăstăséscu and -sti-; (rare) arát; If you want renown, you have to ~ that you are brave Ca si-ai aná*me*, prinde s ti-aspú*ñ* gió*ne*; If you love your son, ~ him the cudgel S-eáste că-l vrei hí*llu*, spú*ne-l* giu-mácl*u*; to ~ one's mettle scot; Well, ~ your mettle now, son! E, scoá*te* tóra, hí*li*! to ~ fight nu-*ñ* măcă coásta țáră; to ~ leg (slang: to sling one's hook) mi l'au cicioá*ri*le dinanúmirea; to ~ shapes l-gioc or l-gioc pri tăpsí*e*; to ~ hospitality l-*ţ*ân uspé*ţ*; to ~ smb. much attention ancú*ñu*, dau di curáuă / di măn*ear*

SHOW A CLEAN PAIR OF HEELS vb. li scármin → BOLT

SHOW FIGHT vb. (to show hostility) || DIARO 173: began to ~ acátă şi-şi spúnă cárin*ţ*áli

SHOW IN vb. urséscu năuntru, cupăséscu năuntru, cupuséscu → INVITE

SHOW ONESELF vb. || MERCA 12: fac parón (when the roll is called)

SHOOTING

SHOOTING s. amináre

SHOP s. ducheână, dugâne, duyâne; aryăstír, măgăză, măyăzie

SHOP vb. fac păzâre, ▾nvistescu → **NEGOTIATE**, **BUY**

SHOPKEEPER s. băcălă m, băcăloăne f; măyăzâr, măyăzător

SHOPPING s. păzâre, psunsîre

SHORE s. mal, méjdă, mézdă; ~ **of the sea** acruyealăuă; márdzină di amâre

SHORE vb. (to prop up) ▾arádzim → **LEAN**

SHORING s. → **SUPPORT**

SHORN adj. cu pérlu tălât

SHORT adj. scúrtu, m pl -rțâ and scúndu, m pl -ndzâ; apús; in ~ cu un zbor; ~ **accounts make good friends** → **ACCOUNT**; **to be a button** ~ ~ l'-lipsescu drăñ (lit. 'has missing boards'); ~ **of cash** cacurizipsít → **PENNILESS**)

SHORTCOMING s. catmére, cusúre, mǎhănă(u), mǎrdâie, smǎrdhă

SHORTCUT: **to make a** ~ astálu cálea

SHORTEN vb. ▾scurtédz, șcurtédz; (to decapitate) **Cut off his head!** șcurteádză-l! ▾adún, apreadún; **With the passing of years the thread of life** ~s Cu ăñlî cioára a ómului si-adună; (to make a shortcut) astálu cálea

SHORT-EARED adj. (of horses, sheep, or goats) cip, m pl cipî (sic)

SHORTENING s. șcurt(ic)âre

SHORT-HORNED adj. (of cattle) ciulác, șbut (PC: [źbut])

SHORT-LIVED adj. ntreățit

SHORTLY adv. → **SOON**

SHORTNESS s. șcurtâme

SHORT-TEMPERED adj. căchiós, -oásă → **ILL-TEMPERED**

SHORT-WEIGHT adj., adv. ixíche

SHOT s. (lead or steel pellets; the charge of a shotgun) așíse, bălătân pl; ciuciumág; **to make a bad** ~ fig. u adár tara-tóre → **TO SHOOT ONE'S GRANDMOTHER** || ALR 724: bălătín

SHOULD vb. 1. 3 sg: va or vrea; 3 pl: vor; **A debt ~ be paid** Bórgea va plătîre; **The thieves ~ be killed** Fúrílî vor vătămâre; 2. prínde; **You ~ comb** Prínde s-ti cheápțân; 3. fúri-că, fúreși că; **should he really not have a father** fúri-că nu ári tátă; ~ **I be able to** fúreși că va s-pot; 4. ai că fúre; ~ **it be a boy or a girl** ai că ficiór, ai că feătă fúre; 5. (in case that) ca să; ~ **I**

SHIVER

sistency) ▽cufurésu

SHIVER s. (fragment) hrup; țivale pl || țistálâ, DIARO 248

SHIVER s. trimură, hir arăte, mpiruşăre, mbirşăre || CUVATA 2: frăşti f; a ~ **passed over us** nă tricú ună frăşti tu păntică, Cuvata 9

SHIVER vb. ▽trémur, trámur, treám(b)ur; **Amc**: trímbur; ▽cutrém, cutrémur, cutreámbur, cutrémbur, cutrámur, ▽trunduésu; (to ~ with pain, cold, or fear) ▽virvirédz

SHKODRA s. (a town in Albania): adj. şcodrănésu, -ească

SHOCK s. (shake) trunduire

SHOCK s. (heap, pile) cópă; (a thick bushy mass, as of hair) mănúclú

SHOD adj. (as of a horse) ncăltăt (ant. ni-ncăltăt)

SHODDY adj. arós, -oasă; mácát

SHOE s. curdhéle, cundură; **G**: gămăşe; yeméne, pandóflă, păpúță, pupúță, scărpiñe; a pair of ~ únă păreácie di curdhéle; (children's talk) pópă → **MAKE SMB. CREAK IN HIS ~S**

SHOE vb. (of horses) ▽ncálțu

SHOE-HORN s. os di curdhéli

SHOEING s. (of horses) ncăltăre

SHOEING SMITH s. (a)nalbán, pitălár

SHOEMAKER s. curdhilár, curdhilă; also: cundurgí, păpugí, pupugí, păpuțár, țáruhár, țuruhár, țângár, țârhă || **Mul**: cundrăgí; almost everywhere: țângár, B-ARCH 386; MERCA 30: cundrugí

SHOEMAKER'S KNIFE s. fălcétă

SHOEMAKER'S SHOP s. cunduragilâche

SHOE-MAKING s. cunduragilâche

SHOOT s. cléciu, climbúciu → **BRANCH** || **Av**: almăcúșă, CL 36; **SJos**: clunăre, CL 42

SHOOT ONE'S GRANDMOTHER vb. (i.e., to make a blunder) u adár taratóre [*taratór* is a dish made of cold sour milk, cucumber and other ingredients]

SHOOT OUT ONE'S LIPS vb. ▽strâmbu búdzâle

SHOOT OUT ONE'S TONGUE AT SMB. vb. l'-scot límba (nafoáră)

SHOOT THE BOLT(S) vb. trag sírtul

SHOOT vb. varúc; **They shot and wounded me** Arcără ş-mi pliguíră; **N**: amín; ▽trag; trag cu curşúñ; (of a young plant) fitrusésu; ~ at a target amín, dau tu sémnu, trag tu nişáne

SHEPHERD

- SHEPHERD** adj. picurărăescu, -ească, -eștă, -ești; di la oi; a
 ~'s dog câne picurărăescu or câne di la oi
- SHEPHERD'S CROOK** s. cârlig; cłoágă (and głoágă)
- SHERBET** s. șirbét, șirbête
- SHERIFF** s. zăpít, zăpită, zăbít; cumisár
- SHE-WOLF** s. lupoáñe, lúpsă
- SHIELD** s. (protection) || LITURG 124: avilimíntlu sg def
- SHIELD** vb. ▼ápăr → DEFEND, PROTECT
- SHIEVER** s. hiór, hir aráte; pl: híre arăți pi tu páltări
- SHIFT** s. (dodge) tirtípe
- SHIFT ABOUT** vb. ▼úrdin
- SHIFT AWAY** vb. li scármin → BOLT
- SHIFTLESS** adj. → LAZY
- SHIFTY** adj. → TRICKY
- SHILLELAGH** s. → CUDGEL
- SHILLING** s. silín
- SHILLY-SHALLY** vb. (to put off acting) ñ-u dau n coástă, ▼in-
 duéscu
- SHIM** s. scârpă
- SHIMMER** vb. → GLIMMER, SPARKLE
- SHIMMERY** adj. lumbărsít → BRILLIANT
- SHIN** vb. ▼angărlím (and angâr-) → CLIMB
- SHINBONE** s. anat. flúir → TIBIA
- SHINE** s. (brightness) yil(i)círe; (liking, fancy): to take a ~
 to ñ-cáde tu ínimă
- SHINE** vb. lămbiséscu → SPARKLE
- SHINE OUT** vb. ▼luñínédz
- SHINGLE** s. (made of wood) șíndră
- SHINING** adj. scântilós, -oásă → BRILLIANT
- SHINY** adj. scântilós, -oásă
- SHIP** s. căráve, ghimíe, náie, pampóre
- SHIPMENT** s. pitreățire, pitrițeare
- SHIPPING** s. → SHIPMENT
- SHIRT** s. cămeáșe, dim. cămișítă, cămășótă; G: ríză; short-
 sleeved ~ camisolă || dim. also cămișícă, DIARO 199
- SHIRTING** s. pândză
- SHIT** s. căcát, dim. căcătíciu; mérdu, pângânătáte, pângâneăță
- SHIT** vb. mi cac, ñ-scot óclil'; (of infants) ▼fac; (soft con-

SHEEP-OWNER

te; (the place of a ~) gărtu

SHEEP-OWNER s. célnic, cilnică, chihăie m, chihăoăne f; scutél; coll. cilnicăme

SHEEP-POX s. gălbădză, gălbeață, mitíl; contaminated with ~ ngălbăgeát, gălbăgiós; to get contaminated with ~ ngăbăgédz || ALB, Sln: mulțădză, Brâncuș 555

SHEER adj. (authentic, absolute) curát

SHEET s. (of paper) (a)coálă, fílă; (of a book) frândză || linen ~, Gop: ciarșafi, GOLAB 210

SHEET-IRON s. lamarínă

SHELF s. aráfă, (a)răfe, aráftu, ráfte; also: (in a cheese-farm) curutmă, pat, puliță || (~ for cheese in a shepherd's shack) K: apát, GOLAB 200; curútmă, DIARO 279

SHELL s. (of a mussel) burlídhă, sulínă || Peș: zburlídhă, CL 263 || (of a snail or turtle) sāmár; (of an egg) cufcúlă, găuále, guuále, găuáce, coáje; (as of a nut) coáje, căjoále, coără, flú-dhă (→ HUSK); (of a canon) ghiulé(e), tópă, vol

SHELL vb. (as beans, nuts, peas, ears of Indian corn) cur, ▼xi-fludhyipsésescu, xispirsésescu

SHELL OUT vb. → PAY

SHELTER s. apărătúrá, apánghiu, huncă; (for animals) puiátă, buiátă; (shadowy place where sheep rest at noon) amirídz || DIARO 14: to take ~ mi apánghisescu

SHELTER vb. ▼vacúmtin; (to lodge) ▼apreadún, ▼așteptu; Please ~ me tonight! Aștiptăț-mi aéstă noapte! (to offer ~) dau apărătúrá; (of sheep seeking for a shadowy place) amirídz || Will you ~ me tonight? Me-apróchi astăseără?

SHE-MULE s. tucă

SHENANIGAN s. tirtípe || CUNIA 305: tǎrtíp; 299: duculeáchi

SHEPHERD s. picurár; díim. picurărúș; coll. picurărátă; (~ of sheep) uiár; (~ of rams) birbicár; (~ of bare ewes) stirpár; (~ of young ewes) vitulár; (~ of one-year old sheep) nutinár; (~ of milking sheep) mătricár, muldzár; (~ of goats) căprár; (cheese-maker ~) cășeár; (main ~) baciú, (rare) bagiu; (servant ~ in a sheepfold) peregé || Na: giobán, B-ARCH 335; K: găvărár, GOLAB 217; pǎrvotár GOLAB 242; (chief ~) Cru: chihăie, GOLAB 23. In ALB: Dren, Kərb, Pěr: cășáru, keșár, kișáru; Sil: cilinícu, Brâncuș 551.

"The term baciú is not known," *ibid.*

SHE

dulbén, fachióle; **G:** lăhúrá or lăhúre; mântíľă (and mândíľă), pétic, pétică, peatică, póşe, şamíe, şimíe, tarpoáşe; **G:** vlášcă → SHROUD || **Prv:** búfcă, CL 39

SHE pron. ea; dâsă, díśă, năsă; dat. sg âľ, íľ; -şí; **stupid as ~ was** ca chirútă țe şí-erá; -u; **Where is ~?** Iu eásti-u? || **F:** ĩa, BASME 591, 616; **Do you love her?** Tini u vrei ia? HRISTU 63

SHEAF s. mănúclŭ (and mâ-), mănúncľu, maldár, snop, fándáche, vándáche, dhimáte

SHEAR vb. (to trim. to clip, usu. sheep) 1. (under the belly) suilédz; 2. (on the head and around the tail) cápit, cápitédz

SHEARING s. suilát [su•i•], suiláre

SHEATH s. (for a knife or sword) teacă || **Peş:** mirahúni, CL 255

SHEBANG s. (affair, business, contrivance) daravéră

SHE-BEAR s. úrsă, **N:** aúrsă

SHED s. (usu. for people) parángă, barángă; (usu. for animals) cumás(e), plántă (and plándză)

SHED adj. (of wine, milk, blood, etc.) virsát

SHED vb. (to pour down) vérsu; (to discard, as hair) ♣pârléscu; to ~ bitter salt (to cry) scârlédz

SHEDDING s. (of hair) pârlíre; (of tears) lăcrámáre, lăcârmáre

SHE-DEVIL s. dráxă, drăcoáñe

SHEEN s. yilíciu, scântíľare

SHEEP s. oáie, pl oi; dim. uítă; coll. uíme; milking ~ (a)pli-cătoáre, muldzár(c)ă; ~ that has had lambs twice oáie strífă; two-year old ~ milór, ñilór, milúr, mblór, ñiór [ñi•ór] m; ñioáră [ñi•], milúrá, strămlóáră, ştrăpóri f; horned ~ curnútă; ~ with a bell ciucănă; adj. uín; ~ milk lápte uín; ~ wool lână uínă; flock of ~ uínă; (~ and goats) nămáľu, nimáľu, numáľu, pl -íe; adj. uiréscu [u•i•], -eáscă; a shepherd's donkey yumár uiréscu || **Mul, Perd, Rod:** óie, **Kat, Plat:** oi, B-ARCH 322 → WET-NURSE ~

SHEEP BIRTHING SEASON (or PLACE) s. fitál

SHEEP DOG s. căne picurăréscu

SHEEP FARMING s. picurăríľe, picur(ă)líche; cilnicátă

SHEEP TICK s. ent. || **SJos:** bubúşcă, bubúşche, CL 39

SHEEP-BELL s. ciocán di oi; dim. ciucănic, ciucăniciu, cluputíc, cluputíciu

SHEEPFOLD s. căş(e)áre, căş(e)ár; also: cumáš, cuşér, cutár, mándrá, stáne, stână, strúngă, tărúşte, turáşte, târâşte, turúş-

SHAME vb. ar(u)şinédz, aruşnédz

SHAMEFUL adj. trâ ascucheäre (lit. 'such as to spit on')

SHAMEFACED adj. ar(u)şinát

SHAMELESS adj. abráş, abráşcu, arsâz, m pl -âjî; ni-aruşinát, ni-aruşinós, -oásă or ni-ruşinós, -oásă || fâţă-láie, BASME 313

SHAMELESSNESS s. ni-aruş(i)nâre

SHAMPOO vb. ▼(a)láu; pres: lau, lai, la, lăm, laţ, la; ipf: lam, lai, la, lam, laţ, la; pt: lai, laşi, lă, lăm, lat, lără; ~ your hair! Lă-ti n cap!

SHANTY s. călívă → COTTAGE || palíóspitâ [pa•lós•pi•tâ], DIARO 271

SHAPE s. slúpi f → CUT UP ~S, SHOW ~S

SHAPELESS adj. bicimsâz, -âză, -âjî, -âze

SHAPING s. turnipsíre

SHARD s. parte, bucătíce

SHARE s. parte; (portion of food) gărvánă; (~ due to or contributed by) (a)rifiné

SHARECROPPING s. undălícă

SHARING s. mpărţâre, âmpărtăciúne

SHARK ON SMB. vb. aghismédz, aghizmédz

SHARP adj. tălós, -oásă, tălítóş, -oásă; also: iáspir, ntruxít, nturhisít, struxít, turyisít; (of a voice) ântăpulicós, -oásă; (clear, evident) ayimlíu || (~, as of a pole) spirlúngu, BASME 700

SHARPEN vb. struxéscu, ntruxéscu, struhiséscu, sturhiséscu, truhiséscu, nturyiséscu, dau pi cheátră || **Peş:** cucutéscu, CL 42; **Peş:** (as of a scythe) anturyiséscu, CL 37

SHARPENING s. struxíre

SHARPENING TOOL s. hrăblă

SHARPER s. călupcí, pişichér

SHARPY or **SHARPIE** adj. şpírtu invar. → SHARPER

SHARPNESS s. (sourness) acritúrá

SHARPSHOOTER s. nişanlı, nuşanlıu, nişangí

SHATTER vb. ▼aspárgu, ▼disvóc → DAMAGE, RUIN

SHAVE vb. ▼arád, ▼bărbiriséscu, ▼xurséscu, surséscu, cusurséscu

SHAVING s. arádire, xursíre; (additional, very close ~) pirdáfe

SHAWL s. şal or şále; also: bálţu, bruboádă, cimbér, ciumbére, cióndă; **F:** ciupáre, **O:** ţipáre; ciuvré, civrée, cumáşe, dărmă, dărmă, drámnă, dărtmă, drápnă, dărpnă, tistiméle, distiméle,

SHABINNES

(scruffy) pânghiós, -oásă; (threadbare) părtálcu; (mean) ápcu

SHABBINESS s. cacurizilíche

SHACK s. cǎlívă → COTTAGE

SHACKLE s. cheádică, chédică, ambódhyiu, purdhucláuă

SHACKLE vb. ▼ancheádic, ▼ambudhiséscu, ambudhițéscu, mbudhu-
éscu, zâgâdescu; ~ **the horses!** Nclídicăť cǎlí! (to fasten)

▼stiriuséscu

SHADE s. (a)umbrátă || (~ of color, nuance) ton, HRISTU 1

SHADOW s. (a)úmbră; (place in the shade for the sheep to rest
at noon) amirídz → CAST ~

SHADY adj. (a)umbrós, -oásă; (a)umbrát; ~ **area** cheáre

SHAFT s. || PC: (as a ~ of a hoe) coádă

SHAGGY adj. (as of smb.'s hair) zbârlít; (with much hair, as of
a shepherd's winter coat) píróș, -oásă; ñițós, -oásă

SHAH s. șah

SHAKE vb. ▼ascútur, ▼azdrú(n)țin, azdrúncin, ▼clátin, clătín,
N: cleátin; ▼cutreám(b)ur, ▼trub, túrbu, ▼trunduéscu, ▼zgăťân; to
~ in every limb ▼cruťéscu (→ FEEL DITHERY); to ~ off (as pears
from a pear-tree) ▼súrpu; to ~ with laughter ▼căhtéscu, ▼păhăes-
cu; to ~ one's sides with laughter nu-ñ țân ílíle di arás; ~ with
fright șapte-óptu ñ-si dúťe (→ QUAKE); ▼cutrumurédz; to ~ the
head ▼mân cáplu || ALR 1318: (tilts, as of a table) z-da

SHAKE DOWN vb. (to become accustomed) mi nveť; (to settle down)
mi aștérnu, mi curdhuséscu; (to test) cǎťăpăťéscu; (to bring a-
bout a reduction of) scad, ñicșurédz

SHAKE HANDS vb. || BELIMACE 57: (the king) shook hands with us ș-
lo mâna cu noi

SHAKING s. (a)scuturáre, asdrunťináre, clătínáre, cruťíre, cu-
trem(b)uráre, trunduíre, virviridzáre, (rare) virviráre, zgăťă-
náre; (~ of the head) mânáre a cáplui

SHAKY adj. (unsound, rickety) hárval; ni-síyur; nu sta pri únă

SHALLOW adj. (frivolous) líșór, -oáră; ľu-; lișurác, lișurášcu

SHAM s. ≈ adj. cáľpu, -lpă, -lchi, -lpe

SHAM vb. (to pretend) mi fac → FEIGN

SHAMBLE vb. || PC: ímnu rúfu-m-búfu, mi trag azvárna

SHAME s. (a)rșíne, rușíne, iazâche, yeazâc or yeazâcă; N: aípe;
~ on you! Túndi-te! or Iazâche s-ťâ híbă! ~ on them! Haráme s-lă
híbă! → BURN WITH ~, DIE WITH ~, CRY ~ UPON, PUT TO ~

SET

under the veranda Astăsîră sun cirdăche únă drâmbălă; (as a tent) ▼mprustédz (and mbrus-); **to ~ a shout** dau un zghic

SET UPON A TASK vb. ▼acát

SET UP ONE'S COMB vb. (to give oneself airs) ▼ngroş

SETTING s. (of the sun) (a)scăpităre, chirită; (~ in order) (a)ndreádzire, ndrîdzeăre; (~ on edge) furchisîre; (~ out) pur-nîre → DEPARTURE

SETTLE vb. ▼aştérnu; **Fogs are ~ing on the mountains** Si-aşteárnă písti mûntă néguri; (of a liquid) ▼dizlăcescu, limbisescu, limbizăscu, ▼lăyărsescu; (to become quiet or orderly) dipún mînte; (to ~ the price) ▼cúrmu păzárea || MERCA 4: bag par

SETTLE DOWN vb. şed; **They ~ed down to dinner** şîdzúrá pri meăsă; (to take up a stable and honest life) ▼aştérnu, ▼ncurdusescu, ncurdîsescu, curdhusescu (and curdusescu); **You ~ed down to drink** Vă curdusît la beăre; **We ~ed down at his place** nă curdhusím la nâs acăsă

SETTLE UP WITH SMB. vb. mi (a)láu (di); **I've ~ed up the debt** Mi lai di borge

SEVEN num. şeapte, şapte; **Which of the ~ emperors?** Cai di şeáptîlí amirádz?

SEVENTEEN num. şeáptesprádzate

SEVENTH ord. || şáptile, BASME 462; evdhómen, GOLAB 214 → § 28.2

SEVENTY num. şeáptedzăţi, şaptedzăţi

SEVER vb. ▼dispártu; **to ~ smb.'s head** Í-láu cáplu

SEVERAL adj. niscântu, nă- (and născându), m pl -ntâ or -ndzâ, f pl -nte or -nde; (â)ndói, f (â)ndoáuă or ndoáo; **Thus ~ years passed** Tricúra aşîte ndoi añ

SEVERE adj. (as of winter) ásur; greu, -eáuă, grei, -eále; (rough) scliró invar.; sértic, -că, -ţî, -ţe; sértu, m pl -rţâ

SEVERITY s. ascuráme

SEVILLE ORANGE TREE s. nirángiu, miringéu

SEW vb. ▼cos; (to ~ solidly) arúc áte mûlte || ântapu

SEWING s. cuseăre, cseăre || (profession) GSus, SJos, Prv, Av: arafţîlâche, CL 37

SEWN adj. cusút, csut

SEXTON s. || SJos: cliseátor, CL 42 → SACRISTAN

SHABBY adj. (as of old clothes) arós, -oásă; măcát, tuchît, fucărésu, urfănésu, cacurízic; (ugly) urât; (dirty) murdár;

SET

SET EYES ON vb. dau cu óclíí di → CATCH SIGHT OF

SET FIRE TO vb. ▼árdu || HRISTU 36: bag foc

SET FORTH vb. l'au cálea, litéscu, chin(i)séscu, nchiséscu, purnéscu

SET FREE vb. dau cale → RELEASE, SET AT LARGE

SET OFF vb. → SET FORTH

SET OFF RUNNING vb. li ascármin → SCAMPER AWAY/OFF

SET OF GARMENTS s. armată di străne, adrămíntu di străne

SET ON EDGE vb. (of teeth) ñ-amúrtă (or ñ-amurțáscu) dínțáí

SET ONE'S CAP AT/FOR SMB. vb. (to fix one's eyes on) am óclú || bag tu óclú, BASME 117; He took hold of the vineyard on which he had set his eyes Zăptási ayíña țe llaveá óclú

SET ONESELF TO DO SMTH. vb. ▼acáť; Either do a job as it should be done, or don't set yourself to do it I lu-adári un lucrú ca lúmea, i nu ti-acáťă

SET ONE'S HEART ON vb. ñ-armâne ípatlu la; bag tu óclú

SET ONE'S HOPE(S) ON vb. hiu cu umútea la

SET ONE'S SEAL TO vb. l'-bag dámca

SET ON FIRE vb. apríndu; I'll set your hut on fire! Va vă a-príndu cālívá!

SET OUT vb. u adún (trâ, la), u angăn căťáua, u litéscu, mi min, nchiséscu, chiniséscu, chinséscu

SET PEOPLE BY THE EARS vb. bag zizáñe → BREED DISCORD

SET SMB. A TASK vb. ▼nsártin, ▼nsártinédz, nsártănédz

SET SMB. AT ODDS vb. → BREED DISCORD

SET SMB. AT SOMEONE vb. (a person or a dog) azmúť

SET SMB. ON FIRE vb. (make jealous) bag tru zilíe

SET SMB. ON HIS/HER LEGS AGAIN vb. nturturédz

SET THE FIRE vb. apríndu fócú

SET THE TABLE vb. ▼ndreg meása

SET TO RIGHTS vb. (to put in order a room, a yard, etc.) ▼ndreg, anáschirséscu, anischirséscu, chirséscu, născărséscu

SET TO WORK vb. mi aștérnu tu (or pri) lucrú

SET UP adj. (of people: eager to impart justice, exaggeratedly righteous) = ímnă cu zíya n brân

SET UP vb. (to establish) ▼taľu; A pay will be ~ for him Va să-l si táľe ună arúgă; (to make, to build, to instale, to erect) anáľť, ▼(a)stăséscu, (a)stiséscu, ▼astăľăéscu; They set up swing

SERVICE

filisescu; to ~ **smb. a bad trick** l'-gioc nă féstă or nă hunére

SERVICE s. (help, use, benefit) huzméte, usméte, agiutór; to be of ~ ufilisescu || (job) LITURG 130: iusméti

SERVICEABLE adj. (obliging) próthim, m pl -thiñ; próthmu, -mă

SERVICE-TREE s. cruş, sórbu, súrvu

SERVILE adj. tápin, m pl -piñ; tapinós, -oásă; tibié invar.

SERVITOR s. → SERVANT

SERVITORSHIP s. huzmichirlâche

SERVITUDE s. (process) arubuíre, sclăvuíre; (state) sclăvíle, sclăvie, → BRING INTO ~

SESAME s. (a)susáme, sisáme

SESAME OIL s. şirlán

SET s. (the fit of smth.) tăcâme; (group of persons associated by common interest) suţată, táymă, táifă

SET vb. (to place) bag, (a)pún; **He sat her on his lap** Pri dzi-núcle u púse; (to appoint) **They sat me as a servant** Purtóiuur mi púsiră; (of the sun) 3 sg: apúne, (a)scápită, surupseáşte; **The sun was ~ing** Soárule erá trâ ascápitáre || ALIA 3: si ascúndi, fú-dze; treáti, văsilipseáşti || (to lay the table) vtíndu; (to establish, to schedule) ursescu, vta'lu, cruescu; **The day set by the emperor arrived** Agiúmse dzúua ursítă di amiră; **God has set things this way** Dumnidzău acsí cruí; (to form, as of fruit) leg; **The trees have set** Pónli ligără poáme

SET A MARK OF DISGRACE UPON SMB. vb. l'-u bag dâmca, l'-u bag vú-la

SET A RUMOR ABOUT vb. → LIBEL

SET APART vb. v'alég

SET AT LARGE vb. dau cále; also: v'apulsescu, v'elefthirisescu, v'sárglésescu

SET A TRAP vb. bag alát, bag bátă, bag stăpânţă, bag princă, v'curdisescu scândilíe

SET AT VARIANCE vb. → BREED DISCORD

SET A WATCH vb. bag s priveágíe

SET BACK vb. vtórnu, varăstórnu, vsút, v'dau năpói

SET DOWN vb. (to consider, to regard) l'au ti || **You are setting me down as a fool** Mi l'ai ti om fără mínte, BASME 419

SET EVERY SPRING IN MOTION vb. mi fac páde (lit. 'I make myself flat')

SENTINEL

SENTINEL s. cărăule, cărăulă → GUARDIAN

SENTINEL vb. cărăulséscu, şed cărăule, şed străjă

SENTRY s. nubicí, străjă → GUARDIAN, SENTINEL

SEPARATE vb. ▼dispártu (di); also: ▼cúrmu (di), ▼disfác (di), ▼dizlăchéscu (di), ▼herăséscu (di), ▼mpártu (di)

SEPARATED adj. curmát, dispártât, dizlăchít; **We are ~ from each other like lambs from sheep** Him curmát, ca ñeí di oi

SEPARATELY adv. ahór(y)ea, alúrea, anámera (di)

SEPARATION s. dispártâre, dispártâtúră, dizlăchíre, disfăţeäre

SEPTEMBER s. (y)izmăciúñ, yismăciúne, sihteámvre, sihtémvre, septémvriú, stavrú; **in ~ tu méslu al ghizmăciúne** || HRISTU 48: pârţari

SEPULCHRAL STILINESS s. ţâpit → SILENCE

SEPULTURE s. ngrupäre → BURIAL

SEQUESTER vb. (to seize) fac sucréstu; (to segregate) ▼dis-pártu, ▼alég

SEQUESTRATION s. catáshise, sucréstu

SERAGLIO s. haréme

SERAPH s. ánghil, arhánghil

SERBIAN adj. sərbéscu, -eáscă, -éştă, -eášti

SERENE adj. arihătípsít → STILL

SERF s. (farmer ~) cifcí → BONDMAN

SERGE s. adhímtu, dhímit

SERGEANT s. ceaúş, ónbaşi [•başⁱ]; adj. ceauşéscu [âa•u•]

SERIOUS adj. (of people) aştirnút; (devoted) mbistimén; (grave, dangerous) laiu; (as of a disease) greu **Things are becoming ~** = Si ngroáşe şicălu (lit. 'The joke is getting thicker')

SERIOUSLY: → TAKE ~

SERMON s. dhidhăhíe; (~ book) cazamíe, căzâmíe

SERPENT s. → SNAKE

SERPOLET s. bot. (wild thyme) ţemurícă → PENNYROYAL

SERRATION s. (as in a serrate margin of a dress) zâmbă

SERRIED adj. strímtu, -mtă, -mţi, -mte

SERVANT s. huzmicheár, iuzmicheár, dhul, purtóiur, smichér, şclău; (for sheep) peregé; **to be a ~** huzmitípséscu || **Peş**: lă-crătór m., lăcrătóără f, CL 254; dúlă f, BASME 315 || (officiant) iusmetgí, LITURG 130

SERVE vb. (to work as a servant) huzmitípséscu; (to be of use)

SELL

furtia di bǎlidzi trǎ sírmǎ; to ~ a gold brick varǎd → DECEIVE

SELL OUT vb. (to betray) prudhuséscu

SELLING s. vîndire → SALE

SELVAGE s. úie, úvye

SEMBLANCE s. adúcă, prep → APPEARANCE

SEMESTER s. xámin

SEMOLINA s. simiydhále

SEMPSTRESS s. → SEAMSTRESS

SEND vb. amín, pitrec; to ~ away from home vxinitipséscu; to ~ a wire bat tel; to ~ forth (to utter) cârlédz; to ~ out roots aruzuséscu, arizuéscu; to ~ smb. away with a flea in his ear l'-bag cáplu tu loc; ~ smb. off l'-dau țărúhile (→ FIRE); to ~ smb. out to grass l'-dau purdheácica; to ~ word to smb. pitrec hǎbǎre (→ LET KNOW); to ~ to the devil l'-bag cuvǎta, l'-bag láia, ngǎrmiséscu, vǎtǎxéscu, sictǎrséscu; **Send ~ him to the devil!** ≈ Cá-cǎ-lu n cap! || **F:** I have sent you (dat.) ți pǎtǎrcui, HRISTU 63

SENDING s. pitreățire, pitrițeare

SENESCENCE s. (the state of being old) auș(e)átic; (the process of becoming old) aușire

SENILE adj. → OLD

SENNA s. bot. (Cassia acutifolia, used as purgative) simǎnichie

SENSATION s. sântíre, sintíre

SENSE s. (meaning) nóimǎ → MAKE ~; (equilibrium) → DRIVE SMB. OUT OF HIS ~S, COME TO ONE'S ~S

SENSE vb. (to realize) ciuléscu

SENSIBLE adj. aștirnút; cu (țivǎ) sicǎrǎ n cap (lit. 'with [some] rye in one's head'), cu țércľu; ~ people cápite cu țércľu (lit. 'heads with circles')

SENSIBLY adj. (rationally) cu cále (lit. 'with way')

SENSITIVE adj. (feeling) adilós, -oásǎ

SENSUAL adj. (lascivious) azgân, -âná, m pl -âň, f pl -âne; cahpée f sg

SENSUALITY s. azgânlâche, dizñirdăciúne

SENSUALIZE vb. azdiséscu, azgânipiséscu

SENTENCED adj. giudicát, judicát

SENTIENT adj. aduchít

SENTIMENT s. → FEELING

SEEMING

SEEMING s. (semblance) prep → APPEARANCE

SEEMLINESS s. undzită, prindeăre, prindire

SEEMLY adj. undzît, umdzît

SEEP vb. (to percolate) ▼stricór

SEER s. PROPHET

SEETHE vb. hérbu

SEGMENT s. ≈ parte (lit. 'part [of]')

SEGREGATE vb. ▼dispártu, ▼alég

SEIGNEUR s. dómnu

SEIGNEURIAL adj. dumnéscu, -ească, -eștă, -ești → LORDLY

SEISM s. → EARTHQUAKE

SEIZE vb. lău, ▼apúc, ▼(a)nciúp (and angiúp); ▼mut; (to steal) úmflu; **The gray dog ~ed him by the nape** Cănútlu lu-nciupă di nú-că; **They were seized and put in prison** Fúrá mutát și nclíși → TAKE

SEIZURE s. loáre

SELDOM adv. arár, areá, arétcu, arítcu; ~ **seen, soon forgotten** ≈ Óclí țe nu s-ved curúndu sî-agărsescu || din Paști-Paști or di Paști-n Cărciún (lit. 'from Easter to Easter' or 'from Easter to Christmas'), PARALLELE 150; CUNIA 252: tu apreásă ș-tu chirítă

SELECT adj. un și un → CHOICE

SELECTION s. alidzeăre; aleádzire

SELF pron. síne; **in their own** ~ tră sínea a lor

SELF-ASSURANCE s. embistosíne, mbithár

SELF-CONCEITED adj. fándăxít (and fândâ-) → BOASTFUL

SELFISH adj. arău, f aráuă, m pl arăi, f pl arále; cacurízic

SELF-EFFACING adj. → SHY

SELFLESS adj. → UNSELFISH

SELF-LIMITATION s. aprea-adunătúra → LIMITATION

SELF-POSSESSED adj. stăpuít → COLLECTED

SELF-RESPECT s. filutimíe, filutiñíe, (i)htibáre

SELF-RESTRAINT s. țâneăre

SELF-SATISFIED adj. fándăxít

SELF-SUFFICIENCY s. dăilíche, dăilâche → ARROGANCE

SEFWILL s. prucitíe, inagilâche

SELL vb. ▼vínu; **to ~ off** surdiséscu, dau sti zvércă, ▼xifac; (deceivingly) ▼chic, (a)ncálțu; **with the intention of ~ing to someone the load of dung as silk** cu mîntea s-u chícă a vârnui

SECOND-RATE

SECOND-RATE adj. ápcu, f ápcă, m pl ápti, f pl ápte; próstih
SECRET s. acrifó, doánhă, dhoăhe, mistíryiu; in ~ adv. pi ascúmtalui

SECRETARY s. (clerk) iazagí, yramaticó, yrămătíc; ~ of State ipuryó

SECRETE PUS vb. pruñédz

SECRETIVE adj. ascumtós, -oásă; ascúmtu, -mtă, -mți, -mte

SECRETLY adv. pi ascúmtalui, ascumtíșalui → **STEALTHILY**

SECULAR adj. cuzmicán, laicó

SECURE vb. asfălisescu → **ASSURE**, **INSURE**

SECURITY s. (bail, deposit, pledge of payment) bifă, chifiliméi

SEDATE adj. (serious) aștirnút

SEDATELY adj. cu métru

SEDGE s. bot. tréscă → **REED**

SEDIMENT s. bărsie, brúzgă, cómină

SEDUCE vb. plănescu, (a)plănăsescu, plănipsescu; ~ a woman li gioc meările (cu năsă)

SEDUCER s. || farmazón, BASME 83 and 188

SEDULOUS adj. lucrător, -oăre; cilistisít

SEE vb. vved; ñ-si veăde; to ~ how the land lies discúltu; (to perceive in the distance) vandzărésu || 3 sg: veăde, veádi; *Grăm, Kat, Mi, Plat, Perd*: védi, B-ARCH 188

SEE SMTH. OUT vb. (to bring to a satisfactory conclusion) u scot n cap; scot lucrulu n cap

SEE YOU LATER! ~ ședz cu sănătáte! (lit. 'Stay with health!')

SEED s. simință, spor; G: (tobacco ~) artisáte; (~ of a fruit) → PIP || F: sămítă, SarD 101

SEEDY adj. (inferior) ápcu, ápcă, ápti, ápte; próstih; di cătră la cúscra; (debilitated, as of a horse) sarával

SEEK vb. cáftu; to ~ a quarrel u cáftu (ngăceărea) cu luminărea; to ~ employment vpăitescu; to ~ trouble ñ-bag căplu tu tás-tru || to ~ smb.'s advice l-cáftu mîntea, BASME 10

SEEM vb. ñ-păre, (a)păr, ampăr (and ambăr), v(a)undzescu; It ~ed to him that nobody was prettier l-ampărú că nu-i vără ma mușeătă; This does not ~ to be a good sign Nu undzeăște s-híbă lucrú bun; He does not ~ to me a rich man Nu-ñ lu lă ócílul tră avút

SEAMAN

SEAMAN s. cărăvyiôt, náftu

SEAMSTRESS s. arăfteásă, arăftoăne

SEAMY adj. urât

SEAR s. (of a gunlock) ceárcu

SEAR vb. (to dry up) ▼usâc, usúc

SEARCH s. căftáre → RUMMAGE

SEARCH vb. ▼căftu; also: alág, ▼mutrésescu, ▼ved, sătăxésescu, si-tăxésescu, xităsésescu, xităxésescu; **He found what he was ~ing for** Țe alágá află; ~ **in your pocket!** Védzâ-te n gépe! (to interrogate thoroughly, to sift) ndzérnu; (to ~ earnestly) l-tórnu lóclu di análtă pártē; (to sound) discúltu

SEASHORE s. mal, márdzine di amáre, acruyealáuă; búdză di amáre (lit. 'lip of the sea')

SEA-SICKNESS: to suffer from ~ mi-acăță amárea (lit. 'the sea is catching me')

SEASIDE s. → SEASHORE

SEASON s. vârstă; the ~ when ewes deliver vârsta a fitárilei

SEASON vb. (as with salt) agudésescu tu sáre, artisésescu

SEAT s. loc

SEAT vb. ▼apún, ▼curdusésescu

SEATED adj. ncúrși invar. → BE ~

SECEDE vb. ▼dispártu, mi trag năpói

SECLUDE ONESELF vb. ▼nguvédz, bănédz nguvát

SECLUDED adj. (isolated) nguvát; ~ place pătiláuă, pătláuă ||

MURNU 39: ascumtós

SECLUSION s. nguváre

SECOND s. (instant) uríță, stic; in a ~ tu uríță; in a split ~ tu-úna → IMMEDIATELY

SECOND ord. dóilu, a dóilu m, a doáua f; the ~ time a doára, a doáura [doáu•], d(e)adoára, dhéftira oáră, a dáo-oáră; on the ~ of the month tu doáule (or tu dáuile) di mes; ~ to none făr-di-soț; cum soț nu áre; **That girl was stupid ~ to none** Feáta ístă și-irá gláră cum soț nu-aveá || DIARO 413: di-a-ndóilea m, di-a-ndoáulea f. K-D 71: dheftirlu, dheftirla → § 28.2 || CUVATA 2: for the ~ time (again) adv. déftur

SECOND vb. (to encourage) inimusésescu; (to assist) agiút

SECOND LIEUTENANT s. melazâm, mułazím, miułazím

SECONDHAND MERCHANDISE s. márdáie; He sells ~ Vínde márdái

SCRUB vb. ▽frec

SCRUFF s. → NAPE

SCRUFFY adj. andíhristu, pânghiós [-ǵós] → SHABBY; **his mouth will never utter ~ words** din gúra a lui nu înşeá vârnăoară gráire pânghiose

SCRUMPTIOUS adj. mă-sa-l' fú; **I took a ~ nap!** Lí trápşu un sóm-nu, mă-sa-l' fú!

SCRUPLE s. ≈ induiálă (lit. 'doubt')

SCRUTINIZE vb. ndzérnu, bag sítă, trec prit sítă (lit. 'to put through a sieve')

SCRUTINY s. xităxíre

SCUD vb. fug

SCUFF vb. trag azvárna

SCUFFLE s. alúmtă, alumtăre, băscăne, ncârligăre

SCUFFLE vb. ñ-u dau cu; **The Greek began to ~ with the Turk** Élinlu şî-u da cu Túrcu; 3 pl: şî-măcă sāmárire

SCULL-CAP s. sărpoáşe

SCUM s. spúmă, spumătúrá, brúzgă, bărsíe; (of people) spindzu-rătúrá → GOOD-FOR-NOTHING

SCUM vb. (to remove the ~) xispumédz

SCURF s. derm. flúdhă, mătreăţă, mătrăţă

SCURRILOUS adj. zdăngan, jupănésescu, ni-aruşnós

SCURRY vb. → BOLT

SCURVY adj. pânghiós [•ǵós] → CONTEMPTIBLE

SCUTTLE AWAY/OFF vb. → BOLT

SCUTTLEBUTT s. (gossip) zburâre

SCYTHE s. coăsă, cósă; **Src:** căsăre

SEA s. (a)măre, pélay, thálasă; **the Black ~** Márea-láie → BE ALL AT ~ **SEAFARER** s. → SEAMAN || **Trn:** móre, B-ARCH 26

SEA GULL s. orn. || **GSus:** puľu pescár, CL 259

SEAL s. (for stamping or marking) dămcă, muhúre, mihúre, túrá, dúrá, vúlă; **wooden ~** svărhídă; (~ for marking the consecrated bread with a cross) simnătór, simnitór → BREAK THE ~

SEAL MAN s. (dignity in the past) miurgí [mi•ur•]

SEAL vb. bag dămca, dămcusésescu; **to ~ up** ▽vulusésescu, miuhiur-lidisésescu; **to ~ one's lips** mistiryipsésescu

SEALING s. dămcusíre

SEAM s. cusutúrá

SCOURING

- SCOURING** s. căthărsire, născărsire, spăstrire
SCOUT vb. buisescu → RIDICULE
SCOWL s. mutrusire
SCOWL vb. mutrusescu
SCRABBLE vb. (as wool) scărmin
SCRAM vb. ▼căpsălsescu → GET LOST
SCRAP¹ s. (as a ~ for repairing a shoe) pór(n)ic; not a ~ cât tră yitríe → JOT
SCRAP² s. → FIGHT
SCRAP vb. → QUARREL, FIGHT
SCRAPE vb. ▼arád, ▼mintescu, ▼scărchin; ▼zgrâm, ▼(a)râm (to save wisely, little by little) cilistisescu, cilăstisescu
SCRAPE ALONG TOGETHER vb. adún ayunsescu || mi ndreg cu, BASME 84
SCRAPER s. (a)réndă, aréndză
SCRAPING s. (slow accumulation of earnings) cilistisire
SCRAPPY adj. → QUARRELSOME
SCRATCH s. (slight wound) sgărietură, zgrământură, zgáibă, sgáibă, disbilitură; up to the ~ (in good shape) pri trup
SCRATCH vb. arâm, ▼zgrâm, ▼scărchin; (with one's claws or paws, as in search of food) scălescu; (to wound slightly) ▼hăřăxescu
SCRATCHING s. scărchinăre, scărchirăre, zgrâmăre
SCRAWNY adj. → SKINNY
SCREAM s. (i)strigăre, zghic
SCREAM vb. ▼aúrlu, strig; to ~ with laughter ▼căhtescu, ▼păhăescu
SCREW s. şurúb, şurúp, vídhă
SCREW vb. ▼vidhuescu
SCREW UP ONE'S NOSE vb. (to be or become conceited) am năřile mutăte
SCREWED adj. (fastened) vidhuít, vidhusít
SCREWING s. vidhuíre
SCREW-RING s. sérghe → EYE-BOLT
SCRIMPY adj. → STINGY
SCRIMP vb. (to economize greatly) dau cu ghiumāca, măc cu ghiu-măca, hăřgiuescu cu ghiumāca; mi stríngu, mi fac sclínciu
SCRIPTURE s. scriiăre, scriptură; the Holy ~ Áyea yrámă
SCROFULA s. med. (esp. of horses) săřăgė (→ KING'S EVIL); (of people) G: bābcă, broāscă, fălór

SCHOOL

SCHOOL s. sculie, sculó, mectepé; **secondary** ~ yimnáziu → DROP OUT OF ~ || **Cru:** (eight-year primary ~) osmolétcă, GOLAB 240 (word unknown in Albania and Greece); **MERCA** 24: pl scolí; pl def: șcóili (rhyming with cu óili) 7, 8, 10, 15, 17, 22, and 23

SCHOOL BOARD s. muaríf [mu•a•]

SCHOOL-SATCHEL s. ceândă ti cărtă, ghiuzdăne, sănător, sārător

SCHOOLTEACHER s. ânvățător, dhāscal

SCHOOLMARM s. dhascālă

SCINTILLATE vb. (as of smb.'s hair) hrisusésescu

SCINTILLATION s. ascăpirătură, ascăpărare, scântilăre

SCION s. ambólu n, ambóluri pl; fidăne, fidână

SCISSORS s. foartică, foarfică

SCOFF vb. ▽buisésescu → RIDICULE

SCOFFING adj. mbizuitór, -oăre, pizuitór, -oăre; pizuiárníc

SCOLD vb. culédz, culimbisésescu; dau un zbúrdhu, giúdic, hulésescu, ncáciu, vntértu, trag un pirdáfe, trag únă zăvráche, văr-yésescu; **She used to ~ me all day long** Mi giudicá tútă dzúua; **Don't ~ me!** Nu mi vâryeá! || **Cru:** āncáciu, GOLAB 205

SCOLDING s. băzmătă, bāzmă, buzună, culidzāre, culimbisīre, giudicāre, pirdáfe, rizilīre, vāryīre (and vār-), vurghīre, zăvráche, zbárdhu || **DIARO** 414: bāsmătă

SCOOT vb. (to sling one's hook) ▽lāu cicioările dinanúmirea

SCORCH vb. árdú; (to overfry, of food) ▽pārj(il)ésescu, ▽ticnúsescu

SCORCHED adj. (as by the sun) pārj(il)ít; the soil is ~ by the heat of the summer pārjilít di vāră-i lóclu

SCORN s. arādeāre, cātāfrōne, cātāfrōnise, maitāpe, mbizuíre, péză f and pez n, rizíle

SCORN vb. cātāfronisésescu, ▽pizuéscu, ▽mbizuéscu, șúpăr; (you) who ~ the words of the prophet ți pizuíță nómlu a profítlui

SCORNFUL adj. di péză; ~ words zbor di péză

SCORNFULLY adv. ti péză, tră šúper

SCORPION s. zool. scorpioână, scorpionă, scorpíu, scrap, șcrac

SCOT-FREE adj. ascăpát, lírtát, ni-pidhipsít, ni-sudít

SCOUNDREL s. cātúnă || **CARAFOLI** 117: sémnu

SCOUR vb. (to clean in order to eliminate odours) dispút

SCOUR AWAY/OFF vb. (to take to the fields) acáț strématile

SCOURGE s. pácus, pusoágă → CALAMITY; (lash) cāmiche → WHIP

SCARECROW

SCARECROW s. bôşe → BUGBEAR

SCARED adj. aspăreât, aspărit, bubuit, cănusit, nfricușat → BE
~ || cu inima nglitâtă (lit. 'with frozen heart'), BASME 177

SCARF s. limudhétă, limuvétă || **Cru:** șchépe, **Gop:** șimii, GOLAB

252

SCARF-PIN s. cărfiță

SCARIFY vb. ♥hărăxescu

SCARING s. aspăr(e)ăre

SCARLET s. cârméze, criméze

SCARLET FEVER s. cochiniță

SCARPED adj. (a)râpós, -oasă; scârpós, -oasă

SCATHE: One does the ~ and another has the harm ~ Áltu fáte și-
áltu bóra

SCATTER vb. (as of snow driven by wind) vîntur (and vîndur),
(a)zvîntur, (a)zvântur, zvinturédz (and zvindu-), ♥spûlbir; (to
disperse, as a flock of sheep) prâstuésu, sârmu; **The shepherds**
are ~ing the sheep Picurărîli sârmă óile; (as of a piece of
cloth) arăschirédz → SPREAD

SCATTERBRAIN s. zevzéc → FLIBBERTIGIBBERT

SCATTERBRAINED adj. azvînturát; cap-di-gáie (lit. 'crow's
head')

SCATTERED adj. (z)vînturát, spulbirát, prâstuít; (as of sheep)
sârmát, arăschirát, arășhirát

SCATTERING s. arăire, (a)răschirăre, prâstuíre, scurp(i)síre,
sârmăre

SCENE: to make a ~ fac ghiurultie

SCENT s. → ODOR

SCENT vb. ♥aduchésu → SMELL; (to get a ~ of) íau di hăbăre;
(to use the nose in seeking or tracking) úlmic; to ~ out dau di
úrmă; (to perfume) bălsămisésu, muscuvulsésu

SCEPTER or **SCEPTRE** s.schíptru

SCHEME s. (crafty action or plan) dhóhe, mplititúrá, tirtípe,
daravéră

SCHEME vb. ♥țas → PLOT

SCHEMER s. culcusúr, curcusúr, munăfíc; (intriguer) muzavír

SCHEMING s. munăficlíche, muzavirlâche

SCHISM s. schízmă

SCHOLAR s. știút, loyiotát

guage Nu-äre tu vâr graiu spuneäre; **He died without ~ing a word**
 Murí fâr-di spuneäre; **to ~ it to smb.'s face** l'-u dzâc tu fâtă ||

ALR 1469: **they say that (it is said that)** z-dzâțe că

SAY A PRAYER vb. vncĺín nă nclínăciúne

SAY GOOD-BYE vb. alás cu sănătate

SAY HELLO vb. călimirsescu → GREET

SAYING s. spuneäre, spúnire; **as the ~ goes** cūră nă cuvëndă

SCAB s. *derm.* coaje; (*of domestic animals*) arâña a óilor

SCABBARD s. teacă

SCABROUS *adj.* (*difficult*) greu, *f* greáuă, *m pl* grei, *f pl* greále; (*rough to the touch*) áscur; (*squalid*) átim

SCABBY *adj.* arâños, -oásă; **to become ~** arânescu → MANGY

SCABIES s. *derm.* (a)râne, căsídă, psóră, zgáibă; **to get ~** arânescu

SCAD: *in ~s* *adv.* birichête

SCALAWAG s. pezevénghiu

SCALD vb. vup(ă)rescu

SCALE s. sóldzu; also: áspru, flúdhă, l'úspă, pãrdzíc

SCALES s. cândäre; ~ **operator** cândârgí

SCALP → BE OUT FOR ~S

SCAMP s. zgrumát → RASCAL

SCAMPER AWAY/OFF vb. ñ-u arúp; **He took the book and ~ed away with it** Lo cártea și-u arúpe cu năsă || BATSARIA 41: Let's ~, brother! Ai, fãrtáte, s-li spilăm! → BOLT

SCANT *adj.* oárfăn, ni-avút

SCANTY OF WORDS *adj.* ~ zboáride li-äre acumpărate (*lit. 'His / her words are bought'*)

SCAPEGRACE s. → SCAMP

SCAR s. || **Peș:** vãrză, CL 263

SCARAB s. *ent.* cãrăbúș, zângânár

SCARCE: nișáne; **Water is very ~ here** Auă-i nișáne di apă → MAKE ONESELF ~

SCARCITY s. lipsítă → STRINGENCY

SCARE s. aspárizmă, aspárimă, fríxe

SCARE (AWAY) vb. aspár di-acló; (*of birds*) azboá(i)r; fuvirés-cu; **The girl ~ed it [the bird] away** Lu-azbuiră feáta, lu-aspăré di-acló; (*to intimidate*) l'-aspún múnță (*lit. 'to show smb. the mountains'*) || CUNIA 11: spun băstúnea (*lit. 'tk show the stick'*)

SAUCEPAN

- SAUCEPAN** s. tingére, tingíre, téngire, tingiré
SAUCER s. pheatác; **G:** taiű; zărfă or zărfu
SAUCINESS s. nadanlăche
SAUCY adj. abráşcu, -şcă, -şti, -şte; ni-aruş(i)nát
SAUERKRAUT s. vérdzu di moáre
SAUNTER vb. ▽ghirizéscu, ▽priímnu → STROLL
SAUNTERER s. capisâz
SAUNTERING s. (aimless stroll) haileslíche [haĩ•lis•lí•ki]
SAUSAGE s. culéu, culucáncu; (pork) dorméñ m pl; lucáncu, lucá-
 nic, róman, sugiúc, şugiúc, şugiúche
SAVAGE s. ayru-óm
SAVAGE adj. (untamed) áyru; (rude) păduriş; (furious) gúvru,
 vârlu → MAD; to become ~ ayrăpséscu, ayripséscu → CUT UP ~
SAVE vb. (to put aside, to spend stingily) icunumiséscu,
 ▽stríngu; (to keep for later use) ▽(a)scól; **They ~ed the re-
 mainder of the cake for supper** Píta țe armáse u sculără ti seără;
 (to rescue) (a)scáp, asuséscu; (to get rid of) cuturséscu; to ~
 one's life ▽ascáp cu yeătă
SAVE ONE'S FACE vb. || ies cu fâța albă, BASME 142; ies cu fâța
 curătă, BASME 162
SAVED adj. ascăpát, cutursít; n călár (lit. 'on horseback'); We
 are ~! Hímu n călár!
SAVING s. icunumíe, icunumisíre
SAVIOR s. (a)scăpătór, (a)scăpitór
SAVOR s. (smth. of good taste) mustimádhă, nustimeăță
SAVORY adj. nóstim, m pl -tiñ, f pl -time → TASTY
SAVVY vb. → UNDERSTAND
SAW s. prióne, șără; || **GSus:** ciárcu, CL 43; trióne [tri•ó•], CL
 262
SAW vb. şiruéscu
SAWDUST s. arucánizmă || **Av, Grăm, Prv:** hram
SAWHORSE s. || **Prv:** dhiyálâ, CL 44
SAW-WORT s. bot. gălbináre
SAWYER s. priună [pri•u•]
SAY vb. ▽aspún, dzác, **N:** dzác (→ § 32); cântu; fac (→ § 32);
What was the firman ~ing? Țe cântă firmănea? **impers. they ~** cūră
 zbórlu (că); si zburáște (că); táha; **They ~ he had descended from**
the heaven Din ȣer táha s-dipúse; **It cannot be said in any lan-**

SANDAL-STRAP

- SANDAL-STRAP** s. nujită, nuzită, trușină
SANDSTONE s. greăse, greasă → WHETSTONE
SANDY adj. (containing sand) arinos; (color) arus, arós
SANE adj. (rationale, wise) duchit; (with normal mind) ntreg
 (lit. 'whole'), f ntreágă, m/f pl ntredzi
SANGFROID s. țâneăre
SANGUINARY adj. sândzinós, -oasă
SANGUINE adj. (ruddy) arușcuván; (cheerful) hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe
SANICLE s. bot. šteáie
SAP s. (as of a tree) || **SJos**: júli, CL 254
SAP vb. (to weaken) adhinățescu
SAPLING s. pumíc
SAPPHIRE s. safír(e)
SARDINE s. sardhélă
SASH s. priváză, pírveză
SASHAY OFF vb. li aspél (lit. 'to wash them') → BOLT
SATAN s. Eusfór → DEVIL
SATANIC adj. drăcuréscu, -ească, -ేశță, -ేశti
SATCHEL s. cheále, foále, fulínă, dim. fulíc; útre, útur, vătáláh, vúryă → WALLET || **Amc**: zbărníc, CPad 80 and 152
SATE vb. vsátur → SATISFY
SATIATE vb. → SATE
SATIATED adj. sătúl, m pl -túl', f pl -túle → SATISFIED
SATIETY s. angusáre, sat → REPLETION
SATIN s. tex. atláze, táláze, pélă
SATISFACTION s. (contentment) ambăreăță, efharístise, ușnurlăcă
SATISFIED adj. (esp. with food or drink) sătúl, m pl -túl'; săturát, năfătít, fănătít; (content) efharistisít → BE ~
SATISFY vb. vsátur; also: vacát, v(a)năfătéscu, fănătéscu, fănitéscu, vtipuréscu; (to content) apudiséscu, efharistéscu, ifharistéscu; **He worked hard to ~ his family** S-tuchéá di lúcrú ca si-și apudidească fumeála; **How could a crumb ~ him?** Nă lai sâr-mă țe s-í-acăță? **to ~ one's desire for smth.** n-fac chéfea || **Cru**: sútur, GOLAB 251
SATURDAY s. sâmbătă || **Amc**, **Mul**: sâmbătă, **Gra**, **Kat**, **Perd**: sémbătă, B-ARCH 538
SAUCE s. dzámă, sáltă

SALMON

SALMON s. ichth. dhelfín

SALON s. (elegant living room) udălu aţél búnlu

SALONIKA s. (city in northeastern Greece) Sărúnă

SALT s. sáre; (the place where sheep get salt to lick periodically) sárinē

SALT vb. ansár, ansărédz, bag sáre; (season) agudéscu tu sáre, păstoséscu

SALT-BOX s. pipiríţă, pipilíţă, sărătór

SALTING s. (an)sărătúrá, (a)nsăráre; **The cheese needs to be salted** cáşlu va ansăráre

SALTICK s. (as for sheep) sárinē

SALTNESS s. → SALINITY

SALTPETER s. nítru

SALTY adj. (a)nsărát; (excessively ~) bádrâ invar.; lísă invar.

SALUBRIOUS adj. sân, -nă, -ñ, -ne; sănătós, -oásă

SALUTARY adj. sănătós, -toásă; cu hăire (lit. 'with benefit')

SALUTATION s. → GREETING

SALUTE s. (of artillery) pătăreáuă; **the rumble of the ~** văzúra a pătăréilor

SALUTE vb. (to greet) vghinuéscu

SALVATION s. (a)scăpăre, nchiuluíre, sileaméte

SALVE vb. (to assuage) vasbún, vazbún

SALVIA s. bot. rusfăcheáuă

SAME adj. únă sóie, únă luyíe, únă; adv. tut acsí; (that very) ídhyiu, ídhyiu; **They worked, but not all the ~** Năşi lucră, ma nu toţ únă luyíe; **They were all the ~** Tuţ erá-í únă; **It is all the ~ to me** Únă-ñ fáţe; **the ~ day** (that very day) ídhyea dzúuă; **the ~ thing** ídhyiu lúclu || DIARO 8: tut aţélu m, tut aţeá f, tut aţél m pl, tut aţeáli f/n pl

SAMPLE s. cişíte, dhuchimăsíre, móstră, próvă, sémnu

SAMPLE vb. dhuchimăséscu

SANCTIFICATION s. ayisíre, ayiusíre

SANCTIFY vb. vsántiséscu, ayiuséscu, ayiséscu || LITURG 123: ayiusésti 2 sg → HALLOW

SANCTIMONIOUS adj. ipucrít; prifáptu → HYPOCRITICAL

SAND s. arínă

SANDAL s. ţărúhe; **wooden ~** CÍis: cléndză

SANDAL-MAKER s. ţáruhár

SAFEGUARD

- SAFEGUARD** vb. ▽siyuripséscu → DEFEND, PROTECT
- SAFEKEEPING** s. afirítă, căştígă
- SAFETY** s. (salvation, escape) ascăpăre, siyuripsíre, sileaméte
- SAFETY PIN** s. paramánă
- SAFFRON** s. bot. croc, safrán, şafrán, şăfráne
- SAG** vb. hămbuséscu, ▽sălghéscu, ▽dipún
- SAGACIOUS** adj. duchít; duchitór, -oáre; cu sicără n cap (lit. 'with rye in one's head') → INTELLIGENT
- SAGACITY** s. chischimeătă, chischineătă
- SAGE**¹ s. bot. rusfăcheuă
- SAGE**² s. (wise man) mintimén (and mindi-), ştiút
- SAGE** adj. → WISE
- SAID** part. of SAY ; so ~ so done dzâca ş fápta
- SAILOR** s. cărvyiót, cărvyeár, cărvúchil, náftu; adj. năftéscu || **Peş:** cărvăchíre, CL 41
- SAINT** s. and adj. sântu (and sântu), símtu, sântu, síntu; ayiu, ayiusít; ~ **Demeter** Su-Médru or Sân-Médru; ~ **Friday** Stă-Víniri; ~ **Elijah** Sâm-Ilíe; ~ **George** Sâm-Giórgiul; ~ **Mary** Stă-Măria; ~ **Peter** Sâm-Chéttru, Sum-Chéttru || LITURG 123: a áyilor gen pl
- SAKE:** for N's ~ ti hátra al N
- SAL AMMONIAC** s. (ammonium chloride, used as expectorant) muşidăre, nişidăre
- SALACIOUS** adj. (obscene) azdisít, dişuţât, pânghiós [•gós]
- SALAD** s. (of vegetables) cumbóst(r)ă, sălátă
- SALAMANDER** s. salaméndra || **GSus:** siliméndră; **SJos:** soloméndră, **Prv:** suliméndră, CL 260
- SALAMI** s. (from sheep or goat entrails) bumbár, lumbár
- SALARY** s. (a)rúgă, dhyeáră, lufé, mistó, págă; (~ for one day of work) gundulúche, undulâche; **He cut off his** ~ L-u stărchí dhyeára
- SALE** s. vîndire, vindeáre, alişveríşe, surdisíre; **for** ~ di-a vînde or ti sáváte; ~ **bargains** pătălămă, bătălămă || **BATSARIA** 76: **for** ~ tri vindeáre
- SALINITY** s. (a)nsărătúrá, sărătúrá
- SALIVA** s. (a)scuchiát; bálă, used mainly in pl: bále || **ALIA** 161, **Ary:** şcuchiát
- SALLOW** adj. sálbit, sähñisít
- SALLY** s. fúzmă, vântu, zvórimă

SACRIFICE

SACRIFICE *s.* (offering, smth. offered) afiérumă, curbane, proscomidhie, tiléfe; **I am ready to ~ my life for her** Tiléfe bána ñ-dau tră ea

SACRIFICE *vb.* (to offer up) afieruséscu; (to renounce for an ideal, belief or end) mi fac tiléfi (ti), DIARO 333 → **MAKE A ~ FOR**

SACRIFICER *s.* (Jewish ~) hahám

SACRILEGE *s.* lăiăță, fără-cále, fără-di-zăcoáne (lit. 'awless')

SACRISTAN *s.* candilanáftu || **SJos:** cliseátor, CL 42; **GSus:** him-ñitór, CL 253

SACROSANCT *adj.* → SACRED

SAD *adj.* cripát; also: acățát, afumát, amărát, (a)nvirinát, anvirinós, búdză cripátă, căñisít, cărtít, dipús, fărămcát, jilós; **Gop:** (â)nfuștát; lăcrimós, lăít, lipirós, mărămnát, măránghisít, mărínát, ndzénu, niurát [ni•u•], nci(u)mirát, ntunicát, pālít, părăpuñisít, plâmtu, pónđu, văpsít, cu graiu plâmtu, cu ínima cărbúne, cu límba scrumátă, cu nările spindzuráte, cu sufrințeáua dipúsă → **BE ~, MAKE ~ WORK OF IT** || cu ínima frâmtă, BASME 193

SADDEN *vb.* ▼amărăscu, ▼nver, virinédz, (a)nvirinédz, căñiséscu, ▼cártéscu, ▼fărămc, ñ-frāngu ínima, ▼mărín or mărínédz, ▼nfuștédz || **STERE 29:** mi prămpuséscu

SADDENED *adj.* dipús → SAD

SADDENING *s.* amărâre, nfărămcáre

SADDLE *s.* șeáuă, șáo, sélă → **BE LOOSE IN THE ~**

SADDLE *vb.* ▼nșíédz [•nșí•édz], ▼nșíuédz [nșí•u•édz]

SADDLE ONESELF WITH *vb.* ncarc pri plătări

SADDLE-BOW *s.* ublāncu → POMMEL

SADDLE-GIRTH *s.* ghíncală, yínclă, yínglă

SADDLE-HORSE *s.* binéc (di caválă), cal di cāválă, cāválă, timbilíche → HORSE

SADNESS *s.* caimó, căñínă, jále, măráze, nvirináre, părăpuñisíre

SAFE *adj.* (freed from injury or risk) ascăpát, cutursít; (affording safety, secure from danger) apăráát, síyur; (reliable) saylám, saylámcu || **CUVATA 30:** **there was no ~ well to drink from** nu-aveá vără salámi fântână

SAFEGUARD *s.* (precaution) afiríre, apăráre, apăráătură, pruvideáre, siyuripsíre

TRANSPIERCE

TRANSPIERCE vb. ▽străpúngu

TRANSPIRE vb. țipurédz

TRANSFIXED adj. (as with surprise) limnusít → DUMBFOUNDED || to stand ~ *Amc*: armân nlóclui, RÉCATAS 37

TRANSFORMATION s. prifățire, prifățeäre

TRANSMISSION s. pitreățire, pitrieäre

TRANSPORT s. || CUVATA 11: (as of the harvast from the field) vuzeári

TRANSPORT vb. ▽pórtu; (to make a trip with or as with a cargo) fac únă cále, arúc únă cále

TRAP s. alăț, avróhe, bátă, căpáne, clápă, yrip, păyídhă, prín-că (and príngă), stăpítă, scândilíe, scundilíe → BE CAUGHT IN THE ~, SET A ~

TRAP vb. ▽acăț, bag tu mână; apitrusésucu; It's just here that we trapped the snake Auá apitrusím nipártica

TRAPDOOR s. glăvănie

TRAPS s. catrafúse f pl, cărândíi f pl

TRASH s. armăsătúri f pl; curpăi f pl; viclítúri f pl || (junk, rubbish) ciurúchi, DIARO 259

TRAVAIL s., vb. → TOIL, TORMENT

TRAVEL s. tăxídhe → JOURNEY

TRAVEL vb. alág, tăxidhipsésucu

TRAVELLED adj. (of roads) bátút, imnát || (experienced, well travelled) alăgát, BASME 45

TRAVELLER s. călătór, călitór

TRAVELLING BAG s. sipéte → SUITCASE

TRAVERSE vb. (as a mountain) trec; ▽pitrúndu, spitrúndu

TRAY s. dhíscu, dâblă, távă, tâvă, táblă, távlă, tăvlíe; (of copper) (a)pládhă

TRAY vb. ▽dizmál, ▽distrám, ▽arúp

TREACHEROUS adj. pónir, plan

TREACHERY s. tácmă

TREAD vb. (to walk on) ▽cálcu; to ~ in the step of ▽cálcu pi urma a || (of birds) cálcu, DIARO 196

TREAD DOWN vb. (as of a house) ▽(a)pitrusésucu, *N*: (a)putrusésucu; ▽aplucusésucu; (to ~ under one's feet) ▽zdrúmin, zdroámin, stulcin, stúlțin, cluțésucu

TREADING s. călcăre, călcătúra

TREADLE s. (in a loom) pătíche, pudhurítă, pudhăríță; *G*: pârdă-rítă || *GSus*: pătăríță, CL 258

TREASON s. pridăre, prudăre, prudhusíe, prudhusíre

TREASURE s. hăznă (and hâz-), (a)yisteäre, chisavró, thisavró, málă

TRADE-GUILD

TRADE-GUILD s. călfălâche, suțată

TRADE-NAME s. firmă

TRADER s. tugeâr

TRADITION s. arădhă, adête

TRADUCE vb. (to slander) zburăscu

TRAGEDY s. (misfortune) || **Cru:** fănicó, GOLAB 215

TRAIL s. → TRACE

TRAIL vb. (to drag along) trag azvárna, ▼azvărnuéscu; (to follow the trail) ▼avín, ľau n cicloáre, ľau tórlu

TRAIN s. tren, máchină, sidhiródhrum || **Peș:** paóre, CL 257

TRAIN vb. (to form by instruction, to drill) ▼nveț, dhăscălip-séscu, ▼fac hăzâre

TRAINEE s. (apprentice) călfă, călfă; mathití

TRAINING s. nvițare

TRAIT s. (as of smb.'s face) măsídhă, misídhă, ĩisídhă

TRAITOR s. prudhót

TRAMMEL s. cheádică, purdhucľáuă

TRAMMEL vb. ▼(a)ncheádic → SHACKLE

TRAMP s. (succession of sounds made by the beating of feet on a road) tróput || (a begging or thieving vagrant) ceapatórean, DIARO 222

TRAMP vb. ímnu, hălândăréscu

TRAMPLE vb. (as of grapes) ▼zdrúmin, ▼zdroámin, ▼stúlcin, ▼stultin

TRAMPLED ON adj. (as of grass) târât

TRANQUIL adj. arihătípsít → STILL

TRANQUILLITY s. arihătlâche

TRANSACT vb. ▼păzăripséscu

TRANSACTION s. alișverișe, arișverișe, dare-loáre, daravéră, ipá-thise, păzăripsíre

TRANSFER s. (conveyance) pitreățire, pitrițeáre

TRANSFER vb. (to convey) pitréc; (to deliver, to hand over) fac tislíme

TRANSFORM vb. (to alter, to turn into) ▼prifác, priadár

TRANSGRESS vb. ▼astáľu, ascápit, ▼cálcu, trec; **The others have just -ed the hill** Căt ascăpitără alántă dúpă dzeánă

TRANSGRESSION s. (as of a law) călcáre

TRANSITORY adj. ntreățit

TRANSLATE vb. ▼xiyiséscu

TRANSLATED adj. xiyisít

TRANSLATION s. turnătúra, xiyisíre

TRANSLATOR s. dragumán || DIARO 420: tergiménu

TRANSMIT vb. (to deliver) ▼dau, pitréc, fac tislíme

TOUGHNESS

- (stubborn) anăpudzât; (enduring) arăvdătór, -toáre
TOUGHNESS s. vârtuşáme
TOUSLE vb. (to disarrange) ▼stric, cârtéscu (and cār-), tălăéscu; (to dishevel) ▼ciumuléscu
TOUSLED adj. (dishevelled) ciumulít
TOUT vb. (to ballyhoo) ▼alávdu
TOW s. fulór; (of flax) stúpă, stupíe, ciup, pl ciuchi m
TOW vb. ▼azvărnuéscu, ▼trag azvárna
TOWARD(S) prep. cătră, cătră, cătă, cătă, spri, sti, trât; ~ evening cătră di seără or di cătră seără; **Three people were coming ~ me** Spri míne viňă trei oámeň; **lest I direct the lighting ~ you** (onto you) s-nu-amín chícuta sti tíne; **He is tending ~ the hereafter** Trádzi trât lúmea alántă || ~ **the sea** cătră a máre, BASME 441
TOWEL s. pischíre, pişchíre, prusópe, pişteamál, piştamál, pişteamálă; (to be given to the bridegroom) ilícă || **GSus, Peş**: distimél', cl 44; **Pls**: păştámál, cl 258
TOWER s. cúlă, agúlă, píryu, turón, turró
TOWER ABOVE SMB. vb. (to be far better than smb.) níti la dzidzitíc nu lu am
TOWHEAD s., adj. albér, arús
TOWN s. căsăbă; also: apulítie, păzáre
TOWN LIMIT s. || **Cru**: sinúr, GOLAB 248
TOWN COUNCIL s. dhimuyerundíe
TOWN COUNCILLOR s. dhimuyerúndu
TOWN-CRIER s. tálál → CRIER
TOWN HALL s. bilidé or bilidíe
TOWNSMAN s. căsábúňu, pulít
TOY s. agiucărie, agiucăreáuă
TOY vb. ▼agióc
TRACE s. urmă, úlmă, dără, trágă; (as of a fox) tor, **G**: toără; not a ~ níti urmă; (at all) cât trâ yitríe; cípit → **TAKE SMB.'S** ~
TRACE vb. dau di urmă; to ~ **smb. over** ál' íau dăra or ál' íau tórlu
TRACK s. (visible mark or sign) urmă; (of game) dără → **TRACE**; to be hot on the ~ of ▼avín → **MAKE ~S**
TRACK vb. dau di urmă, lí áflu urma, dau di trágă; **They couldn't ~ them** Di urma a lor nu putúra s-da; (to ~ with or as with one's sense of smell) úlmic
TRACKING s. (using one's sense of smell) ulmicăre
TRACTABLE adj. ascultătór, -oáre
TRACTION s. trádzire, trdzeáre
TRADE s. (profession, skill) măsturíle, téhne, zănáte; (commerce) tigearéte
TRADE vb. ▼alăxéscu, emburipséscu, fac tigearéte, fac trámbă

TORMENTED

TORMENTED adj. (after consumption of alcohol the previous day) mahmúr, mahmurlíu, muhmarlí; bărliv, m pl -liyí

TORN adj. (tattered) arúptu; (as of a goat torn apart by a bear) aspártu

TORPID adj. adurñít, agărşít, minghét

TORPOR s. slăbeăţă, adurñire, nsumnăre, leáne

TORRENT s. proiu, puvóñu, şuruínă, vâle; **What a big ~ is coming down!** Ți vâle măre yíne! → **STREAM**

TORRID adj. căldurós, -oásă; aprés, -eásă, -éşí, -eáse; aprímtu, -mtă, -mţâ, -mte; - **weather** curoáre

TORRIDNESS s. váhte

TORSION s. strâmbăre

TORTUOSITY s. strâmbătúrá

TORTUOUS adj. (twisted) strâmbu, -mbă, -ngi, -mbe; birdhipsít; (devious) plan, m pl -ñ

TORTURE s. schíngiu; (punishment) culăsíre, văsinipsíre → **TORMENT**

TORTURE vb. ▼munduéscu, culăséscu, văşănipséscu → **PUNISH, TORMENT**

TOSS vb. ▼zbat; also: ▼ciucutéscu, ▼dirín, ▼turculéscu, târcu-

TOTAL adj. ntreg, -eágă, -edzî; also ndreg; bitivíu, -íe, -íí

TOTALLY adv. dicutót, di-a-cutótalui, dibină, dip, fáre

TOTTER vb. ▼cl(e)átin, clătín; ▼trunduéscu; ▼ñíşcu

TOUCH s. (a light ~) arăcíre; (a light stroke) cimşíre, cârtitúrá

TOUCH vb. (to reach) ▼acúndin, arăcéscu, aricéscu, cimşéscu, cimcéscu, bag mâna (pi), dau di, mâc; **No one should ~ the house** Țivá s-nu da di căsă; **The ball ~ed the ground** Tópa mâcă țára; (to feel) ▼ahuléscu; **They saw and ~ed each other** S-videá, s-ahuleá; (admonitorily, as to a child) **Don't ~ it!** Tea! tea! (to examine by the feel) pusputéscu, păspătéscu, pusputipséscu, ▼cârtéscu (di); **He even would not ~ her** Nâs níți nu s cârteá di ea; **Don't ~ my belongings!** S nu ti cârtéști di lucrile a meále! || **DIARO 94:** dau; **Don't ~ me, I don't love you!** Nu dă di míni, câ nu ti voi! **Don't ~ the wall because it has been painted recently** Nu ti dă di stízmâ câ-i aúmtâ; cârtéscu: **Let me in peace, don't ~ me, I'm upset!** Alásâ-mi, nu mi cârteá, câ hiu cripátâ, ibíd. → ~ **UPON, ~ WOOD!**

TOUCH UPON vb. (to remind, to make a hint) adúc di amínte (trâ)

|| **Av:** adúc zborlu di, **BASME 503**

TOUCH WOOD! ~ S nu-ț di ócľu! (i.e., may the evil eye avoid you)

TOUGH adj. (marked by absence of softness) ascúr, ascurát

TOUGHNESS s. ascuráme

TOUCHY adj. (ill-natured) căchiós, guştirát, inagí

TOUGH adj. (strong, firm) putút, vârtós, -oásă; (severe) áscur; (difficult) greu, greáuă, grei, greále; (determined) apufăsít;

TONGUUE-LASH

- TONGUE-LASH** vb. → SCOLD
- TONIGHT** adv. astără, ástă seără, aístă seără, noáptea aéstă
- TONING DOWN** s. (a)zápe
- TONSIL** s. glíndură
- TONSILLITIS** s. med. paradhángală, plăscăre
- TONSURE** s. túndire, tundeăre
- TOO** adv. (exceedingly) mǔltu, pri; ~ **much** cu sáclu; fâă nisáfe; ~ **few** mǔltu puțâñ; ~ **late** pri amânát
- TOOL** s. hăláte, ípiryu, iryălíe; **the ~s for ploughing** hălățle di aráre || **Gop:** aláti, GOLAB 197
- TOOTH** s. dínțe; **milk teeth** dínțâ di lápte || **ALIA** 154: dínđi
- TOOTHLESS** adj. jímbu, -mbă, -ngħi, -mbe; also jú-; strábal, -lă, -l', -le
- TOOTHPICK** s. hiłán
- TOOTHSOME** adj. → nóstim, -timă, -tiñ, -time → **TASTY**
- TOOTHY** adj. cărintós, -oásă || dínțâlós, **DIARO** 405
- TOP** s. (~ of a mountain or hill) țăpălíc (→ **PEAK**); (~ of the head) creáștit, cărcilíulu cáplui; (~ of the nose) chípita di náre; (~ of a tree) angheáuă; **on ~** adv. písúpră || (~ of a scythe, of fingers) **Peș:** țípătule, țăpătule, **cl** 262
- TOP** vb. → COVER, SURPASS
- TOPE** vb. ▼ambét
- TOPER** s. → DRUNKARD
- TOPFLIGHT** s. → TIP-TOP
- TOPIC** s. thémă, pl thémate
- TOPKNOT** s. (of hair) túfă
- TOP-NOTCH** adj. → TIP-TOP
- TOPPLED** adj. turculít, târ-
- TOPPLE DOWN** vb. ▼súrpu, zdupunéscu di páde
- TOPPLE OVER** vb. ▼arăstórnu
- TOPS** adj. → TIP-TOP
- TOPSOIL** s. ~ loc
- TOPSY-TURVY** adj., adv. cióra-bóra, darmadán; **make ~** ▼fac cioără
- TOQUE** s. (a woman's brimless hat) ghiubéc
- TORCH** s. (of larch) dzádă, zádă
- TORMENT** s. dirín, dirináre, dirnáre; also: múndă, munduíre, mur-sicăre, pidhimó, pidhipsíre, tiráñu, vălándúrá, zahméte || **DIARO** 173: canónă
- TORMENT** vb. ▼alúmtu, ▼deápir; ▼frimí(n)tu, fărmi(n)tu, firmí(n)-tu; ▼munduéscu, ▼pat, ▼pidipséscu, pidhi-, ▼vălánduséscu, ▼văsă-nipséscu; ~ **smb.** l'-fac tiráñu; **What devil is ~ing me today?** Țe drac mi páte ádză? **Long-ing was ~ing him** Un dor ál firmitá (or ál dipirá) || **MERCA** 9: mi tirinséscu

TOBACCO

TOBACCO s. tutúne, tutúme, tătúme, tăbác (and tâbác), tubác, duyeán; (snuff) bărnúte; (~ for narghile) tumbíche

TOBACCONIST s. tutungí

TOCK-TOCK ono. tâc-tâc; **His heart was going** ~ Tâc-tâc âl' făţea înima

TODAY adv. adz, ádză (and ádzâ), az, áză; ástândzâ (and ástândzâ), ásândzâ, ástăz, ástăză, ánză || ándzâ, BASME 348

TODDLE ONE'S WAY ALONG vb. ñ-trag călea, ñ-mutrăscu călea înainte

TO-DO s. (fuss, uproar) **G:** giufă → **MAKE A** ~

TOGETHER adv. deadún, dadún, âmpriună, mpriună, dipriună, bára-bára, soátă; **They are ~ day and night** Dzúua ş-noaptea suntu bára-bára → **COME** ~, **PUT CLOSE** ~

TOGGERY s. străñe n pl, strañu sg

TOG OUT vb. ▼anvéscu, ▼andrég

TOGS s. → **TOGGERY**

TOIL AND MOIL vb. (to work hard) lucrédz discufút, ▼píngu oáhte || **DIARO** 272: mi-ndúplic di lúcrú

TOILET s. halé, halée; also: **Grbţ:** căcăriu; căcătór, căcăstoáre, chinéfe, chişitór, hríe, işitór, muştiréche || **Cru:** hărie, **GOLAB** 219

TOIL s. lúcrú, múndă, pidhimó || **CARAFOLI** 53: agónă; 91: agoánă

TOILS s. (noose) (a)lăt → **BE TAKEN IN THE** ~

TOIL UP A HILL vb. l'au dzeána

TOILWORN adj. curmát

TOLERABLE adj. misótriv, m pl -ví (sic); ceat-pat invar.

TOLERANCE s. (endurance) văstăxíre → **PATIENCE**

TOLERATE vb. ▼arávdu → **ENDURE**, **PUT UP WITH**, **STAND**

TOLL s. (as of bells) asunáre

TOLL vb. asún

TOMAHAWK s. báltă → **AX(E)**

TOMATO s. dumátă; **Brz:** frangómină || **ALIA** 78: dhumátă, tomátă, pătărgeánă, pătlăgeánă || **STERE** 52: fréncă

TOMB s. túmbă → **GRAVE**

TOMBSTONE s. ploáce

TOMCAT s. cătúş, macióc, măcióc, macearóc, mărói || **ALIA** 94: maróñu, maţ, măcióc, pis

TOME s. tom

TOMFOOLERY s. (nonsense) chiritúrá; (trick) féstă, tirtípe

TOMORROW adv. mâne; **the day after** ~ păimâne (and pâi-), alántă mâne

TONGS s. ţimbídhă, ţimbístră; (for ember) măşé, **N:** măşé; (in a shoemaker's shop) dânále, tănále || **VELO** 109: măşé

TONGUE s. límbă, dim. límbúşe → **BRIDLE ONE'S** ~, **PUT OUT ONE'S** ~ **AT SMB.**

tíc, CL 46

TIT² s. anat. → **TEAT**

TIT³ s. not the least ~ cât ghitrúșca

TITANIC adj. évil, -lă, -l', -le

TITHE s. dhecat, for, ghísmă; not a ~ cât trâ yitrie

TITHE vb. (a)ghizmédz, ayizmu

TITILLATE ONESELF vb. || **Cru:** mi duzduséscu, GOLAB 213

TITIVATE vb. ▼adár, ▼andrég

TITLE¹ s. (proof of ownership) tăpie; (~ of a book) titlu; (dignity) sémnú; **He took the ~ of pasha** și-lo sémnul di pășé

TITTLE²: not a ~ cât trâ yitrie → **JOT**

TITTLE-TATTLE vb. ▼arădhăpséscu, măsín curnuțeále, mățín măslăt, tału crúde ș-coápte, tału pălăvri, zburăscu chirítúri; (braggingly) tału groáse

TIZZY s. șișirmáie, șiștamără, șiștimără

TO prep. (direction) tră, ntre trâ, trâși, tăși; **We went ~ Salonika** Nă dúsim trâși Sărúnă; **The per is going ~ the well** S-dúțe pócilu [póc•lu] ntre apă; (in view of) pri; **He kept them ~ supper** L-țânú pri tînă; (towards) câtră; (for) ti; **She is poison ~ us** Ea-i fărác ti noi; ~ **and fro F:** pi-aroá pi-arcó → **TOWARD(S)**

TO verb connective (in order to) di, tea s, tra si, trea si, tra să; **I went ~ see him** Mi duș di-l vidzúi; **When fear began ~ take hold of us** ... Cari víñe fríca di nă lo ...; **I did not want ~ kill** Eu nu vream tea s-vátăm; **I am not able ~ count them** Nu pot si-Í nú-mir; **She couldn't stand it any longer** Nu ma putú tra s-arávdă

TO A HAIR adv. (everything) pân tu ac || până tu per, BASME 446

TO A MAN adv. (everybody) di un; pân di un

TO AND FRO adv. || **DIARO** 433: țăsă-n văsă; sírta-férta

TO ONE'S HEART'S CONTENT adv. di-a-sătúlui

TO ONE'S LAST BREATH adv. pân tu amín → **TO THE BITTER END**

TO PUT IT BLUNTLY ≈ țe ncoa, țe nclo (lit. 'why [should we go] to and fro?')

TO THE BITTER END adv. pân tu amín, pân la ploáce

TO THE LAST FARTHING adv. (everything) pân tu ac

TO THE LAST GASP adv. → **TO THE BITTER END**

TO THE UTMOST EXTENT adv. a mórtului; di-a mútra

TO WIT adv. → **NAMELY**

TOAD s. jábă

TOADY adj. (sycophant) cólac, -că, -țî, -țe; marghiól, -oálă

TOADY vb. ▼gúdur, guduréscu || dau coáda (pri năngă), BASME 2

TOAST vb. ▼ghinuéscu, chinu-; ▼chirăséscu, méscu; **The two in-laws drank toasts** S-ghinuíră cúscri; (to brown by heat) ▼pârjiléscu

TOASTED adj. (as of a slice of bread) pârjilít

TIN

TIN s. tiniché(e), cālái, cāláie, yánumă, gánumă, pafíl || **Cern, Mi, Src:** calái, B-ARCH 34

TIN vb. yānuséscu, yu-, gu-

TINDER s. iască

TINGE vb. (of colors) ▽buiséscu → DYE

TINGLE vb. jujuéscu

TINKER s. → TINMAN

TINKLE vb. asún

TINKLING s. văzúrá; the ~ of the church bell văzúra a cămbánă-iei

TINMAN s. (tinsmith) tinichigí(u), yanóș, yunusár, gu-, gănustár, yălăngí; (bungler) mbalumátí; adj. gunusăréscu

TINNER s. → TINMAN

TINNING s. yānusíre, gu-

TINPLATE s. lamanínă, lămărínă, pafíl, tiniché

TINSEL s. telú, hrisáfe

TINSMITH s. → TINMAN

TINT vb. ▽buiséscu

TINY adj. ciuflíc, ciufléc, ñicúț, șámcure → SMALL

TIP¹ s. (as of a needle) simígă, sumígă, míthcă || **Peș:** (~ of a finger, of a scythe, etc.) țăpătul'e, țípătul'e

TIP² s. (gratuity) dăre, băhčíșe, meăștíre; (gratuity given to one's friends when leaving the village) pinitádhă

TIP vb. (to present) méscu; (to impart a piece of information) ▽aspún, dau hăbáre; (to overturn) ▽arăstórnu; He ~ed me with a golden coin Mi miscú un arúspu

TIPCAT s. báche, ciulícă, cilécă, ciuléngă, stíngăle, tíngăle, șcléndză, șclándză

TIPPLE vb. ▽sórbu, mi afúm; (by habit or to excess, 3 sg.) Í-arúcă mǔltu tu cărcheáuă → DRINK, GET TIPSY

TIPSY adj. adărát → DRUNK

TIPTOE vb. ñérgu pri únglile di cioáre

TIP-TOP adj. (excellent) nișanlí(u); prima invar.; spániu, -nie, m/f pl -niî; safí invar.

TIRE vb. ▽cúrmu, apustuséscu, avurséscu, avruséscu; (to overwork) ▽dișilédz, scot pétalile; mi tuchéscu (tu lucrú), ▽zgrum (tu lucrú); when I ~ed myself out cari mi curmái

TIRED adj. curmát; also: apustusít, avursít, stătút, vătámát; very ~ arúptu || cu límba scoásă di curmáre, BASME 27; ~ to death (from work) dijglínát di lucrú, DIARO 363

TIRELESS adj. ni-curmát

TIRESOME adj. ánustu, -stă, -ștă, -ste

TISSUE s. țesătúra

TIT¹ s. orn. || **GSus:** pulú chindisítu, CL 259; **Snr, Băi:** yřămă-

TIER

- TIER** s. (layer) dhíplă, arádhă, pétură
TIFF s. → QUARREL, HAVE A ~ WITH SMB.
TIFF vb. 3 pl: și-măcă sămărire → QUARREL
TIGER s. tíyru || HRISTU 8: tigur
TIGHT adj. (as of a knot) stres, -easă, -eși, -eăse; (serried, as of lips) strímtu, -mtă, -mță, -mte
TIGHTENING s. strândzeăre, strândzire
TIGHTEN vb. ▼stríngu
TIGHTLY adv. stres, pravatós, pri-, prâ-, pro- || sănătós, BASME 432

- TILE** s. ploăce, dim. plucică; chirimídhă || túlă, CAPIDAN 150
TILE-MAKER s. chirimidhár
TILL prep. pântu; ~ **one's dying day** pântu-la ploăce → UNTIL
TILL vb. || fac ágru, BASME 512
TILLAGE s. (agriculture) zivyărlíche
TILLER s. aráciu, uráciu, zivyít
TILT: at full ~ an pátrulea, ambátrulea
TILT vb. ▼apléc; ~ **over** ▼arástórnú; ~ **against** ▼himusésu (pri); (as of shaking table, 3 sg) z-da → SHAKE
TILTH s. zivyărlíche
TIMBER s. chiristé(e)
TIME s. chiró, étă, ipuhíe, oără, văcâte, zămáne; A long ~ has past since then Tricú di atúmtea zămáne múltă; What ~ is it? Țe oără-avém? The ~ came for him to die L-víne oára tra si-și moără; Let's run away until there is ~! S-fudzím pântu-avém oără! this ~ di oára iástă; the first ~ próta oără or ántânea oără; the second ~ di-adoára; three ~s trei ori; three-four ~s trei-pátru ori; one ~ (in the past) nă oără; many ~s a year multe ori tru an; a long ~ ago di-oără; for the ~ being tră oără; this ~ ástă-oără or di áéstă cále; in a short ~ (soon) tră puțână oără or tră puțân chiró; long ~ málă di oără or mal di chiró; at ~s ori ori; At ~s he wants it, at ~s he does not Ori ori va, ori ori nu; It did not rain all the ~ Nu déde ploăie tru éta tútă; at one ~ tu únă étă; to the end of ~ pân tu éta a étilei; ~ out of mind di éta a li éte; at their ~ tu ipuhía a lor; in good ~ di timpuríu || CARAFOLI 43: the watchman could not observe in good time what was going on cărăúla nu putú s-lă di vij di timpuríu → TIMES
TIME-KEEPER s. (inspector) meimúr
TIME-OUT s. aryíe
TIMES prep. ori → A prep.
TIMEWORN adj. ros, viclát, nviclát
TIMID adj. fricós, -oasă; 3 sg: áre ínimă di l'épure → FEARFUL
TIMON s. (of a carriage) || GSus: coadă, CL 42

THUMBNAIL

▼mundzuséscu, ▼mundzuéscu, țifnuséscu

THUMBNAIL adj. (brief, concise) scurtu, -rtă, -rță, -rte

THUMP s. aguditură

THUMP vb. → POUND

THUNDER s. (a)rófche, (a)rufée, rufeáuă, rufé; astrăpie, bumbunidzare, gărnîș, **G:** ghirîț; sfîlgu, tun || **GSus:** chirût, CL 254; **Prv:** străpovălă, CL 261

THUNDER vb. 3 sg: bumbuneădză, bubuneădză, tună, toână, **Src:** detună, vrunduseăște || **ALIA** 16: asună, atună, bumbăneădză, bubunîdză, cârțăneăște

THUNDERBOLT s. chîcută

THUNDERSTORM s. ≈ furtună

THUNDERSTRUCK adj. limnusît → DUMBFOUNDED

THURSDAY s. gioi; **All ~s should be observed because ~ is very vicious** Tute gióile vor țâneăre, că gióia i mîltu arăuă || **Kok:** dzoi, **Mul:** jóă, **Pal,** **Pur:** gióia, B-ARCH 336; **Gop:** joi, NEIESCU 131

THUS adv. acșia, așia, așă, așîte, așăte, așă, așî, așé; **N:** acșé; **F:** așă; dicăra

THUS FAR adv. pân tru hópă aistă

THUS cj. ileachím, lipón

THWACK s. aguditură

THWACK vb. ▼agudéscu

THWART vb. (to obstruct, to balk) cārșilătiséscu; (to outwit) ncălțu

THWART adv. → ATHWART

THYME: wild ~ țemurică → PENNYROYAL

TIBIA s. anat. aridă (and aridhă), chilúnghe, fler

TICK s. ent. căpúșe, **N:** căpúș; căpúț, căcimór, cārleț

TICK vb. to ~ **smb. off** (to bring **smb.** to his bearings)

Îi pliciutésescu nămile

TICKET s. (label, tag) vultînă || (permit) pusúlă, DIARO 161

TICKLE vb. ▼gădil (and gă-), ▼gădălic, gădilíc, **N:** gădic || **Batsaria** 62: gădic → BE ~ED TO DEATH

TICKLING s. gădilăre, gădălicăre, gădilicăre, gădicăre, yăryăridzare

TIDE ON vb. (to progress, to advance) prudhipséscu

TIDE OVER vb. (to stave off hunger) n-apúc gúra

TIDY adj. (neat) → chischín; (large, substantial) măre, pl mări

TIDY vb. ▼arădhăpséscu

TIE s. pânglică, pătlícă, cravată || ligătură, DIARO 304

TIE vb. ▼leg, ▼(a)nód; to ~ **smb. down** l-talu mănle

TIED adj. anudăt

TIE-IN s. ligătură

THRONE

THRONE s. scámmu, thron

THORNG s. multíme, surie → CROWD, FLOCK

THROTTLÉ vb. zdrúmin di gúşe, ▼zgrum, zgrumuéscu

THROUGH adj. (direct) ndrèptu; (finished) bitisít

THROUGH prep. pit, prit, pitu, pitru; **Various thoughts were flashing ~ his mind** Minduíri âl' triţeá prit mînte; (via) pri → PUT SMTH. ~

THROW s. arucătúra

THROW vb. ▼(a)rúc, arúncu, N: arrúcu; aríc; N: amín; ▼aúrlu; azvârlu, azvârléscu; (as stones) ▼astrág, bumbunédz; (as into a cell) huhutéscu, plăscănéscu; (to cause to fell) tălcéscu; **He threw the apple and hit him in the head** Amină mérлу ş-lu-agudí n cap; **He threw the fish from the basket** Arcă peášţâli dit cuşóre; **They threw him inside** L-huhutírá naúntru; to ~ **against the ground** dau di páde, zdupănéscu (di páde), zdâpânéscu, zdupunéscu; to ~ **down** arúc mpáde; to ~ **dirt at smb.** rizil(ips)éscu; to ~ **off one's shyness** l'au ínimă, ▼ncucutédz; to ~ **smb. off his/her guard** (to deceive, to lure) ▼acăt ócl'i; to ~ **smb. into a fever** l'-frig mătăle; to ~ **into confusion** (of people) ▼scol di mînte; (as of a neat room) fac cioáră; to ~ **one-self from side to side** (to toss) mi zbat

THROW APART vb. (of one's legs) ▼discácăr

THROW DOWN vb. ▼súrpu, ▼răzuéscu, ruzuéscu, (a)răstórn → OVERTURN

THROW OFF vb. (as a bad habit) mi cúrmu (di), mi aleápid (di); ~ **your drinking!** Cúrmă-ti di beáre!

THROW ONESELF UPON vb. ▼arúc pri → RUSH

THROW OUT vb. arúc nafoáră

THROW UP vb. phys. vom; (to build) análţu, adár, fac

THROWING s. aruncăre, arcăre, aminăre, astrádzire, astrádzeáre, aurlăre, azvârlíre; ~ **down** (a)răsturnăre, ▼arusturnăre

THRUSH¹ s. orn. stúrdz, strudz, **CÍis:** stúrgiu; chirchirínă

THRUSH² s. med. părzătúra

THRUST s. (as with the horns) ambuirăre, ambuţăre, mbuţ, am-părăre; (as with a knife, with a sharp pole, etc.) hidzeáre, hí-dzire, plântăre, băgăre

THRUST vb. (with or as with the horns) ▼(a)mbúir, ▼(a)mbúţ, G: mbut; ampár; (to force in) hig, nhig, plântu, ▼bag; (a door, an adversary, etc.) zdupănéscu, zdupunéscu || DIARO 147: dau un píngu

THRUST AWAY ONE'S HUNGER vb. (to stop one's stomach) ñ-apúc gúra

THRUST DOWNWARD vb. ▼ndes

THRUST IN vb. ▼bag

THRUST OUT ONE'S TONGUE AT SMB. vb. lí scot límba nafoáră

THUMB s. pălicár, pulicár || **Peş:** pilicár, cl 258

THUMB ONE'S NOSE AT SMB. vb. l'-dau mândzăle (or mündzle);

THRASH

THRASH vb. → BEAT; (as a walnut tree) (a)scătur

THRASHING s. avrăre → BEATING

THREAD s. âță, cioară, coárdă (and coárdă), hoárdă, hir, dim. hiríc, hirúș, sfoară, spăngu; (spun ~) cheádin, tórtu, tul; a piece of ~ un córnu di hir; the ~ of life cioára a ómlui

THREAD vb. (to ~ a needle) (a)mpíhiur (hírlu tu ac), mpihiór

THREADBARE adj. pǎrtálcu, -lcă, -lți, -lțe; arós, tuchít

THREAT s. fuvértă, fuvéră, fuvirsíre, cănusíre

THREATEN vb. ▼angréc, fuvirséscu, ▼cănuséscu || CUNIA 11: ascătur dzeáditlu, spun băstúnea

THREATENED → BE ~

THREATENING adj. fuvirós, -oásă

THREE num. trei or trei; all ~ amintréili m, amintréile f; șámintreilí, ámistreilí, antréilí m, antréile f; the ~ of us tréilí-nă (DDA 852); ~ times trei or; I'll ask the ~ of you a riddle Vă bag a tréilor câte nă angucitoáre || Amc: there are ~ young men and the ~ of them are hanged sântu trei lai gioñ șamen tréili spindzurát(â), RĚCATAS 41

THRESH vb. alunséscu, tríyir, tríir || 3 sg, Amc, An, Els, Na: aluniseáște, B-ARCH 272

THRESHING s. alunsíre, triirăre

THRESHING FLOOR s. alóne, árye, árghe; obs. árie

THRESHOLD s. prag, preág; prágură (di úșe) → CROSS THE ~

THRIFT s. cumándă, icunumíe

THRIFTLESS adj. hărgiuitór, -oáre; spátal, m pl -tal

THRIFTY adj. adunátór; (sparing) icunumisáric; máză, invar.

THRILL s. hiór → SHIVER

THRILL vb. (as of the water of a spring) trăsár; (to feel a thrill) tríhir, trihirédz; ▼nhiurédz [nhi•u•]

THRIVE vb. amíntu, acát maiáua, adár cásă, adár cășare, adár cătúnă, am clág, fac aveáre, ñ-cústă, ñ-gioácă cálu (DIARO 167: cállu), ñi si dúți prima, ñ-ñárdzi prima, ▼pricupéscu, prucupséscu, purcupséscu, prudhipséscu; I am not ~ing in my work Nu-ñ cústă lú-crulu → TO GET ON WELL

THRIVING s. prudhipsíre **THRIVING** → BE ~

THROAT s. anat. gǎrgălác, gǎrgălán, gǎrgălán, gǎrgal, gǎrcinár, grumádz, gurmáz; to pin smb. by the ~ lu-ascálin di gúșe

THROAT-WASH s. yǎryáră

THROB s. ciócut || His heart gave a ~ Lí si bătú ínima, BASME 42

THROB vb. (usu. of the heart) âñ bâte, âñ cicăneáște, âñ ciucu-teáște, âñ furfureádză, âñ zvâcneáște; (as of an eye) âñ flítură; mi zbat

THROBBING s. cicăníre, zvâcníre, flituráre

THINNINGS

THINNING *s.* minutăre, minuțare

THIN-SKINNED *adj.* căchiós, -oasă

THIRD *ord.* tréilu, trélu *m*, a tréia, a trea *f*; **on the ~ day** a treáz, treádzâ || K-D 71: tritlu, trita; **the ~ time** a treuară, K-D 72; **the ~ night** a ntreilea noapti, HRISTU 43 → § 28.2

THIRST *n* seáte; **to be parched with ~** crep di seáte || **to be seized by ~** mi lă seáte, BASME 35

THIRSTY *adj.* sitós, -oasă; sátru; ni-biút; **very ~** ársu di seáte; **I am thirsty for conversation** Nu am sátru (or sat) di cuvëndă

THIRTEEN *num.* trésprádzați; **His clack goes ~ to the dozen** Ápă l'-ňárdze gúra (= *his/her mouth runs like water*)

THIRTY *num.* treidzăți, tridzăți, triadzăți; --one treidzăți únă; --nine houses tridzăținoáuă di căsi || 31 treidzațse unu, K-D

THIS *dem. pron.* aíst(u), aést(u), íst(u), ațístu, ațéstu *m*; aístă, aéstă, ístă, ațístă, ațéstă *f*; **~ time** di aéstă căle or di călea aéstă; **~ way** así, acșíte || **F: the landlady of these houses** doámna íštór căsi, BASME 478; see also § 25 above; DIARO 8: **this one** aéstă-aoă *sg*, aésti-aoă *pl*

THISTLE *s.* bot. scal'

THITHER *adv.* (to that place) nclo, âncló, nculó, ânculeá

THORN *s.* schin *m*; also: cârnicóciu, curnucóciu, guvujdél, -vuzdél, -vuzdél' *m* → BE LIKE A ~ IN ONE'S SIDE

THORNBUSH *s.* schin, pălúr

THORNY *adj.* schinós, -oasă

THORNY AREA *s.* schináme, pălurét, păluríu

THOROUGH *adj.* bitivíu, arău, aráuă, arăi, arále; **~ emptiness** irñie arău

THOROUGHbred *adj.* di sóie, suilâtcu, di dămără, dămărlâtcu

THOROUGHgoing *adj.* apufásít

THOROUGHLY *adv.* ghíne, arău, bitivíu || cum lipseáște, BASME 407 (lit. 'as it should be'); de-a ghínealui, BASME 95 || (exhaustively, as of a deposition before a court) până tu per, DIARO 281

THOUGH *cj.* cánai că, că ți că, cu túti că → AS IF || as ~ táha, GOLAB 253

THOUGHT *s.* minduíre, méngă; **I see that your ~s are elsewhere ~** Ved că-ț asboără

THOUGHTFUL *adj.* arumigát, mindúit

THOUGHTLESS *adj.* astráptu, fără socoteálă, ni-mindúit; (oámiñ) cari nu au meľ tu ciútură (lit. 'people with no millet in their bucket,' i.e. with no brain in their head)

THOUSAND *s. or num.* ñíle; (a bill of one ~) hilárcă

THRALL *s.* rob, sclav

THRALDOM *s.* sclăvíle, sclăvíe, arubuíre

THICKET

ndăsát, **Bdd'**: ntufós, **Gop**: ntăfós, NEIESCU 148

THICKET s. dégă, deágă, drâzgă, tufâne, tufiş, iánură, jánură (DDA 695), lánură, yeánură

THICKEN vb. ▽ngroş, ▽ngruşédz || **The plot is -ing!** Si-ngroăşe şicălu! BASME 8; Si-ngroăşe luyuríá! BASME 510

THICKENING s. ngruşeäre

THICK-HEADED adj. cap di grij || HRISTU 46: dudum → STUPID

THICK-LIPPED adj. budzós, mbudzát

THICKSET adj. gros, bătálcu, căbátcu, şíşcu, şişmán, zdúmban

THIEF s. (a)fúr m, fúrá f; haramíu; lupudhít; **GBg**: furcudár; petty ~ furác, gălínár; **Turkish** ~ chisangí, chisăgí, chişigí; expert ~ fur cu bandéră, fur cu cízme, fur cu dhíplumă; coll. furáme; ~ head of thieves arhilitín; (~ in a candle) muc

THIEVERY s. afuräre, ciulíre

THIEVISH adj. furéscu, -ească; ~LY adv. fureăşte

THIGH s. (of venison) ármu; (haunch) búte (di cárne) m; (anat., of a horse) cârâdzélu || ALIA 173: búcă di chiciór, but, búti, gof, coápsă

THIMBLE s. didzitár, diftilídhe, dhihtălíthrá, dăhtilíthrá

THIN adj. (lean) s(c)lab, slăbúşcu; as ~ as a lath slăghít ca hilán; (subtle, as of skin) minút; suptâre; ~ person azmét, psâ-nác, piliciós, -oasă, ţărós, -ăsă; derog. chirchinéc, pruzúme → THINNER

THIN vb. suptârédz

THING s. lucrú, lucrú; **Here is how ~s are** Ia cum sta lucrulu; luguríe, lugríe, luyuríe, luyríe; ~s are becoming serious! Si ngroăşe şicălu! || HRISTU 28: luc (spelled lluc)

THINK vb. giúdic, ▽mintuéscu (and minduéscu); **Think and then speak!** Giúdică şi-apóia zburá! **When you are prosperous, ~ a little of tomorrow!** Cându ai, minduiá ş-tră mâne! (to remember) (a)cui-téscu, cuituéscu; **God thought of me and did not abandon me** Si cui-tuí Dumnidză ş-nu mi lăsă; ▽luyurséscu, ▽siluyiséscu, ▽ziyăséscu, ziyiséscu, zixéscu; (to believe, to have the feeling that) ñ-u am că; (to be mentally with) ñ-u mîntea la; **I was thinking of you** La tíne ñ-erá mîntea; (to assess things correctly) criséscu; **a man who does not ~ om țe nu crisăşte; to ~ better of it** ▽mut mîntea; **Son, think better of it!** Ficiór, mûtă-u mîntea! **to ~ it proper to u áflu** cu cále să, áflu mundăsípe; ~ no small beer of oneself li trag groăse or li trag mări; (to ~ up, to plot, to cook smth. up) sufséscu; (to believe, to hope) pistipséscu || ~ well! Mintuia-ti ghini! HRISTU 86

THINK TOO MUCH OF ONESELF vb. || mi trag mări, DIARO 307

THINNER adj. → BECOME ~, MAKE ~

THEME

f; **He did not find them** (3 pl *f*) Eále nu li-află; **Why should you** (2 *sg*) **kill them** (3 pl *m*)? Căţé si-í váţâñ?

THEME *s.* thémă, *pl* thémate

THEMSELVES: *singuri m pl*, *singure f pl*; *si, să, s*; **The bells began to ring by ~** Cămbăñle nchsířă s-asúnă *di singure*; **They dressed ~** Să viscúřă

THEN *adv.* (soon after that) apói(a), deapóia, dapóia, daporpóia, *di priapóia*, napói, năpói; (at that time) tu aţeá oáră; atúnţi, (a)túmţea, (a)túmţealui, (a)túnţealui; **just ~** tişi atúmţea; (in that case) cára, daporpóia; **Good-bye ~, take care!** Oáră búnă cára, dú-te! (*shows a necessary consequence*) *am*; **Gardani, of course! If not him, ~ who else?** Gardani, *am cari?* || **since ~** *di astumsăne*, HRISTU 12 → EVERY NOW AND ~

THEOLOGIAN *s.* theólog

THEOLOGY *s.* theoloyíe

THEORY *s.* theoríe

THERE *adv.* aculó, acló, aclóţe, aţia, anculeá, aculeá, acó, clo; *F*: arcó; (to that place) cătră acló || *F*: acó, BASME 243 → BE NOT QUITE ALL ~; EVERY ~ AND ~

THERE! *interj.* iácă; ba; ~, **the priest is coming!** Ia că vîne ş-préftlu! ~ **you go!** ~ **he goes!** ba! || *Cru*: ~ **he is!** Ia-ţ-ul! Ia-s-lu! GOLAB 222

THERE IS / THERE ARE: *pres.* si áflă; *áre, ipf.* aveá; **Do you know that there are ghosts over here?** ştiţ că áre stihíi auáţe? **A stupid man believes that ~ no one brighter than himself** Chirútlu şi-u áre că áltu ca nás nu áre; **There aren't many sheep in the mountains this year** Est-an nu áre oi múlte tu múnţă; **There were no signs that he was about to finish** Nu aveá seámne s-bitiseáscă; **There is a lot of wool at home** Lână acásă si-áflă crímă || **there is still more** (to do, to see, etc.) ning-avém, BASME 11

THERMOMETER *s.* thermométru

THEY *pers. pron.* năşi, năşi, dăşi *m*; năse, dăse, díse *f*; also: eí, -lí *m*; -le *f*; ~ **were like masters in their house** Ca domñi eará-í pri cásă-lă; ~ **were all the same!** Tuţ eará-í únă! **Were are the magpies?** Hăşcile iú-le suntu? **Where are those chicken?** Púli aţél' iu suntu-í?

THEREFORE *cj.* tr-aţeá or *di tr-aţeá* || *Av*: de-aéstă, BASME 504; *Cru*: teateá, GOLAB 253

THICK *adj.* gros, -oásă, groşi, -oáse; (*as a forest, a sieve, a comb*) des, deásă, deşi, deáse; picnós, -oásă; spes, -eásă, speşi, -eáse; (*of fog*) ndisát; (*a tree, a forest, smb.'s hair*) (s)tu-f(ut)ós; (*of a forest*) greu; (*obtuse*) glar → STUPID; ~ **and short zófnic** || ALIA 141 (*thickset*) gros, gărós, cros; (*of hair*) Tir: ndes,

THANK

THANK GOD! || BATSARIA 77: Dóxă-ț, Doámne!

THANKFUL adj. → BE ~

THANKING s. efharistie, birhuzúre, șúchir, șuchiur

THANKS TO prep. șúchiur al, spuláite; birhuzúre; ~ to God șúchiur al Dumnudzău || K: bircheávis, GOLAB 208; di (+ dat.), hár(i)tâ (+ dat.), DIARO 350

THAT dem. pron. ațél, ațál; Smr: ațéu m, ațéá(ua) f, ațél' m pl, ațéále f pl; Smr: țeu, țea, țel'. țeále; O: (a)țelacłó m, (a)țeaacłó f; (all that, all those who) cāt, cāt, cātă, cāte; From those who left only one has returned Di cāte fudziră mași únă s-turnă || DIARO 8: that one aéstă-acłó sg, aésti-acłó pl; also ațéá aoá sg, ațéáli-aoá pl, and ațéá-acłó sg, ațéáli-acłó pl

THAT rel. pron. țe; during the eight days ~ I stayed there óptuli dzále țe șidzúi acłó || See also § 25 above

THAT adv. ahât, ahântu (and ahându), ahtât; ~ few, that much, that little, that many ahântu, ahântă, ahântă, ahânté

THAT cj. că, câ, ți, tră; They told me ~ you had died Ñ-spúsiră că tine muríș; She was so lazy ~ she would not even touch work Irá linăvoásă ți nu băgá mâna pi lucrú; People knew ~ he was very poor Lúmea lu ștea tră tifulpéndar

THAT BEATS THE DEVIL! ~ (Aéstu eáste) bilélu a bileádzlor!

THATCHED HUT s. cătúnă → COTTAGE

THAT IS TO SAY va dzâcă, s-clámă, deméc, dhiladhí, óste || HRISTU 41: vra s-dzăcă

THAT'S ALL, THAT WAS ALL! ai! A week and that was all - he kicked the bucket! Nă stămână și-ái, li teáse!

THAT'S RICH! interj. bá!

THAT WAY adv. (manner) așí, acșíte, ahtáre; (direction) ncloáțe; nclo, nculeá

THAUMATURGIST s. (wonder-worker) thavmaturgó, thavmaturgóu

THAW s. dizglítáre; (damp weather) múină, muládhă, událu

THAW vb. vdzglét

THEATER s. théatru

THEFT s. fúrtu, (a)furáre, furlíche; (petty ~) ciunáre || Cru: furíle, GOLAB 216

THEIR poss. pron. a lor (long form), lă (short form); Such is ~ chirping Băteára lă eáste acșí; helped by ~ destiny di mîră-lă agiutát; ~ own -și; They see ~ village in ~ dreams Hoára-și ved tu yíse; ~ name was legion ~ ñil' di ñil' (lit. 'thousands of thousands')

THEM pers. pron. dat. a lor (long form), lă or lâ (short form) - Send ~ a letter! - I won't! - Pitreáți-lă cárte! - Nu lă pitréc! acc. (long forms) eł m, eále f; (short forms) łi, -ł, ł- m; li

TERMINATION

TERMINATION *s.* bitisítă → END

TERRACE *s.* (along the outdoor walls of a rural house) pidzúľu; *G:* preáspă; (verande, porch) cirdháche (and cirdáche)

TERRAIN *s.* loc

TERRIBLE *adj.* (fearful) (a)rău, (a)ráuă, (a)răi, (a)rále; fuvi-rós; (extreme) máre, *pl* mări

TERRIBLY *adv.* (very, awfully) múltu (followed by an *adj.* or *adv.*)

TERRIFIC *adj.* and *interj.* vârtós, -oásă

TERRIFY *vb.* bag ceášlu (tu); dau ibréte

TERROR *s.* lăhtár → FRIGHT

TERROR-STRICKEN *adj.* cişuít, ciuşuít, cişiít, cutrimburát

TERRORIZE *vb.* → TERRIFY

TERSE *adj.* şcúrtu

TEST *s.* (trial) dhuchimíe, dhichimăsíre, provă; (verification) cătăpăţire

TEST *vb.* cătăpăţescu, ▼dhuchimăsescu; **He taught him to ~ her** Lu nviţă s-u cătăpăţească;

TESTED *adj.* (verified, checked) cătăpăţít

TESTICLE *s.* anat. col', *pl* coále; also: arómbu, boášă, *pl* boáşe; hărhăndéľu, *pl* hărhăndeále; tópa, *pl* toápe

TESTIFY *vb.* ▼martirisescu, mărtirisescu

TESTIMONY *s.* mărturíle, -tiríe, -tirisíre, ispáte; (receipt) apódhixe

TESTING *s.* cătăpăţire, dhuchimăsíre

TESTY *adj.* (irascible) căchiós, -oásă; inací(u), inagí(u)

TETHER *s.* (rope) cúrmu; *vb.* leg

THAN *cj.* di, dicât, di per, di pércă, pércă, péryea, dípi, prí-că; (rare) ca; **better green ~ black** ma ghíne veárde dicât laiú; **It is better to live just one minute at home ~ a whole life abroad** Di per tu xeáne bánă..., tu lóclu-a meu ma ghíne nă síngură minútă; **It is better to be a rooster for just one day ~ a hen for one year** Ma ghíne s-hii únă dzúuă cucót prícă un an gălínă; **rather a coward ~ a bold man** ma múltu fricós percă om cu ínimă; **There is no one more handsome ~ you** Cáma muşát ca tíne nu eáste níţi un || **It would be better if God cut off my life ~ to let me live** ma ghíne s-mi táľe Dumnidzău di percă z-bânédz, BASME 165; **He seemed to her older than he was in reality** İi apăru cama auş di ţi ira d-arihina, HRISTU 68

THANK *vb.* ifhăristisescu, adúc birhuzúre; ~ **God (that) cála,** cála-i țe, cálai că; ~ **God that you've come!** Cála-i ţi vińíşi! alá-cherím! biricheát virsân; **Thank you!** Efharistó! şúchir! || LITURG 128: **Let us thank God** as fáţim şiuchiúr; **Cru: ~ you very much** Múltu haristó, GOLAB 219; ~ **God Vru Dumnidzău,** BASME 588 || ~ **you very much!** Vi tińisestu dit ínimă, HRISTU 51

TEMPLE

TEMPLE *s.* (edifice) náo

TEMPORARY *adj.* próschir

TEMPORARILY *adv.* próschir

TEMPT *vb.* ▼ngăsăiescu, ▼plănisescu

TEMPTATION *s.* pirazmó, plănipsíre, plănăpsíre; **Fasting keeps away**
~s Păreásiñle azñescu pirazmázlî || LITURG 125: **and do not lead us**
into ~ şă nu nă bágă tru fármucu

TEMPTED → BE ~

TEMPTING *adj.* (attractive, pleasant) nóstim, *m pl* -tiñ

TEN *num.* dzáte; tále, *pl* tál; **I was a little boy of ~ plus** Erám
ciulimán di únă tále ş-cáma di añ

TENACIOUS *adj.* apufăsít

TENACITY *s.* apufăsíre, eneryisíre

TENANT *s.* || DIARO 242: nichiyó [ni•ki•yó]

TENCH *s.* ichth. glínár

TEND *vb.* mutréscu, ved, viglédz

TENDER *s.* (steward) cumandărgí

TENDER *adj.* (affectionate) adilós, -oásă; durút; (as of choice
meat) trifirúşcu; (fresh, delicate) **Gop, Mul:** créfcu, créftu,
créhtu → ~ POINT

TENDER POINT *s.* mǎrdáie; fig. sfínă; **I alone know his ~** Maşl io
lí ştiu sfína

TENDER THANKS *vb.* adúc birhuzúre → THANK

TENDERHEARTED *adj.* ñil(ă)ós, -oásă

TENDERLOIN: **pork** ~ || cárnî di la psaronévri, cl 245

TENDERLY *adv.* durút, vrut; **She kept shouting ~** Durút ea tut
strigá

TENEBROUS *adj.* ntunicós, -oásă; scutinós, scutidhós

TENESMUS *s.* sprimeáre, sprimáre, splimáre; (effort, strain)
spreámiţă

TENET *s.* dhóymă

TENSE *adj.* tes, teásă, teşl, teáse

TENSE *vb.* ▼tíndu

TENT *s.* cidăre, ceádră, purávă, téntă (and téndă)

TENTH: **on the ~ of the month** tu dzáţile di mes

TENUOUS *adj.* (as of smoke, of a cloth) arétcu, arítcu, aréhav

TEPID *adj.* cǎldişór, -oáră; hámin, hábin, *m pl* -biñ

TERM: **to be on bad ~s with** hiu ngrăñít cu, hiu cǎrtít cu; **in ~s**
of di; You could not see anyone better in terms of behavior and
youthfulness

s-vidzú ma bun di port ş di ñáte → COME TO ~S WITH

TERMINAL ILLNESS *s.* léle

TERMINATE *vb.* → FINISH

TEASER

- TEASER** s. (worker who disentangles wool) lânár
TEASING s. scăñisíre, schináre, pirăxíre
TEASING adj. schinătór, -oáre
TEAT s. anat. gurgúlu n or m; (artificial nipple) lástic, lás-tică, lástih
TEDIOUS adj. ánustu, -stă, -ștă, -ste
TEDIUM s. aurăre → BOREDOM
TEEM s. → SWARM
TEEM vb. (to abound with) hérbu; **This place ~s with thieves** Lóclu aéstu heárbe di furi
TEENAGER s. firfărúș m, firfiríță f, fărfălúșe f, hilándru m, hilándră f
TEENY adj. ñicúț
TEETER vb. ▼clátin, N: ▼cleátin
TEETH s. (as in a lace) zâmbe f pl
TELEGRAM s. tel, telú, tiléyraf
TELEGRAPH: by ~ pri sírmă, pri telú; ~ wire sírmă
TELEGRAPH vb. tiliyrăfsescu
TELEGRAPHIST s. telegrafcí
TELEPHONE WIRE s. sírmă
TELESCOPE s. chéle, dubbie
TELL vb. dzăc, ▼(a)spún; (as a story) ▼ambáir, ▼deápir, cântu, discântu; to ~ **cock-and-bull stories** talú papardhéle; to ~ **the truth** (a)spún drept, aspún a cálealui; **Either you ~ me the truth, or you have no escape from me!** Ori ñ-aspúñ a cálealui, i nu ai ascăpăre di míne! to ~ **lies** (a)minciunédz; to ~ **fortune with a shell** arúc tu mărdeáúă; to ~ **smb. so in his/her face** l'-u dzăc tu fătă; to ~ **tall tales** talú palăvri
TELL SMB. OFF vb. l'-pliciutédz năřile
TEMERITY s. cutidzăre, fidănlăche
TEMPER vb. (to dilute, to soften, to calm down) hăminédz, apún, mólu (to harden, of steel and fig.) ▼cilicusescu, ▼călėscu; to fly into a ~ → FLY INTO A PASSION
TEMPERAMENT s. físe → CHARACTER
TEMPERANCE s. misúřă, usúle
TEMPERATE adj. (as in eating or drinking) luyursít
TEMPERATURE s. căldúřă, heávră, cápse || Cru: foc, GOLAB 215
TEMPERED adj. (of steel) cilicusít, călít
TEMPERING s. (of steel) călíre
TEMPEST s. furtúnă, vímtu
TEMPESTUOUS adj. furtunós, -oásă
TEMPLATE s. călăpódhe
TEMPLE s. anat. tâmplă

TATTLE

tíră; **She does not know how to dress and goes ~** Nu şti si si nvească, ímnă ca martíra; **He was dressed in ~ clothes** Erá viscút recicamán

TATTLE vb. bãndurédz, bãbălésescu, dãrdãrésescu

TATTLER s. pãlãvrãgí

TAUNT s. → **INSULT**

TAUNT vb. ▽buisésescu → **MOCK**

TAUT adj. (tightly drawn) tes, teásă, teşí, teáse; (extremely nervous) sértic, -tu; nevricó, m pl -cãdz; (tidy) mutrít, (m)brit

TAVERN s. lucántă, mihenă, mihéne, miéne, mianée, tavérnă

TAVERN KEEPER s. ambirigí, lucantagí

TAWDRY adj. jupânésescu, -ească, -eştă, -eşti

TAX s. dăre; also: bidélu, dat, dátlu cãtră amirãríle, for, hãrge di chivérnise; (taxation on sheep), bidélu uirésescu, gilép, spãhidlãche, viryíe || **GSus**: bírnic, CL 39; **CUNIA** 134 also: decat

TAX vb. to ~ **one's ingenuity** ▽frimíntu

TAX COLLECTOR s. bãjdár, imbruccí, yimbruccí, muhtár, miuftár, taxildár, taxidár

TEA s. ceai

TEACH vb. ▽vét, nvet, dhidhãxésescu, pãrãdhusésescu; **He taught him how to speak** Lu nviţã cum si zburáscă; **He will ~ you!** Va s-ti veá-ţã! || (to scold) **ALR** 1414: aúrlu

TEACHER s. nviţãtór, dhãscal m, dhãscală f; (iron.) purdhãscal || dim., iron. dhãscãlíciu, **DIARO** 353; In **GR** nviţãtór is an obsolete word today, **EV**.

TEACHING s. dhãscãlíe, dhãscãlíche, -lãche; (education) pãrã-dhusíre

TEAM s. ~ soţ m pl; suţátă, bãndă

TEAM vb. mi adún (cu), mi fac urtác (cu) || **CUNIA** 18: fac suţátă (cu), mi fac únă (cu)

TEAR s. lãcrãmă, lãcrimă, lãcrimeáuă; to give way to tears mi-mbáiră lãcriñle || **HRISTU** 11: lãcãrñ pl

TEAR vb. ▽(a)rúp (→ § 32); to ~ **one's hair** ñ-deápir péríli din cap; to ~ away ▽zmúlgu, ▽dizgrãbún; to ~ to pieces (a)rúp fãşi-fãşi, beau, ▽diñíc, disíc, dizvóc; **The dogs were about to ~ me to pieces** Vrea mi bea cãñli; to ~ **one's skin off** ▽zgrâm, ▽sgâir

TEAR ALONG vb. mi u angán → **BOLT**

TEAR AWAY (or OUT, UP) vb. scot

TEAR OUT ONE'S HAIR vb. ñ-deápir péríli din cap

TEARFUL adj. lãcrimát; plãmtu, -mtă, -mţâ, -mte; asplímtu

TEARING s. arupeáre, arucheáre, arúpire

TEASE vb. ▽schin, pirãxésescu, scãñisésescu (and scã-), cãscãndi-sésescu; **They began to ~ him** Acãţãră s-lu schínă || mác, **BASME** 68

TANNING

- TANNING** s. (of hides) aryăsíre
TANTALIZE vb. ▼amân
TAN-YARD s. tabacaryió
TANTRUM s. to fly into a ~ → FLY INTO A PASSION
TAP s. (spigot) sóche
TAPER s. luminăre, țeară, țeră; (large white ~) lumbárdhă; wax ~ lumbárdhă di țeară
TAPER vb. → DIMINISH
TAPERING adj. (as of a pear) surlutós, -oasă
TAPEWORM s. strună, téne
TAR s. cătrâne, smólnă; to beat the ~ out of smb. Í-scútur yi-călu (lit. 'to shake smb.'s collar')
TAR DEALER / MANUFACTURER s. cătrănár
TAR vb. ▼cătrănésescu, ▼cătrănăsésescu, cătárnăsésescu
TARADIDDLE s. minciună → LIE
TARDINESS s. amânăre, șintíre, alăsătúrá
TARDY adj. amănător, -oăre; (derog., of people) alăsătúrá invar.
TARE s. (speaking of weight) tárá, dără
TARE vb. firisésescu
TARGET s. (a mark to shoot at) || sémnú, BASME 487
TARIFF s. tarífă, cústu, păhă
TARNISH vb. ▼chicusésescu, ▼(a)úngu, ▼lăvășésescu, ▼murdăripsésescu; (to ~ with or as with mud) ▼măzgălésescu
TARNISHED adj. (as of a flower) bubuchisít
TARNISHING s. (as of a consumptive person) umbărnăre
TARRY vb. șed, ▼amân, putridzăscu
TARSUS s. anat. cărcinár; They hang sheep by the ~ Numáíllu di cărcinár si-aspíndzură
TART s. pítă; (large ~) pităroăne, pituroăne; puff-pastry ~ pítă di pétúre; (prostitute) → HARLOT
TART adj. acríșór, -oără; maióșcu, -óșcă (sic), -șți, -ște
TASK s. sárțină, sálțiñă, nsărținăre, mândátă, lucrú; to set a ~ ▼nsărțin, ▼nsărținédz
TASSEL s. ciléngă
TASTE s. gústú, yústú; (preference, inclination) chéfe
TASTE vb. gústú, ▼purindédz || ngústú, BASME 657
TASTELESS adj. blánav, f -vă, m pl -yí, f pl -ve; sárbit || HRISTU 46: bizdisit (cf. Alb. bezdísshēm 'ennuyeux,' Ko, s.v.)
TASTY adj. gustós, -oasă and yu-; nóstim, m pl -tiñ || very ~ s-ți-alíndzi dzeáditle, BASME 416, 429 (lit. 'you lick your fingers')
TATTER s. cârpă, rácichiu → RAG
TATTERDEMALION s., adj. țârțârós, -oasă
TATTERED adj. arúptu, părťălós, recicamán; (of a woman) ca mar-

TALK

TALK vb. zburăscu; to ~ a lot of punk zburăscu goale; to ~ bunkum varădhăpsescu; to ~ claptrap cântu; I've got a headache from your talking claptrap Mi doare căplu di câte ă-cântăși; to ~ idly mătin (pi virisîe); discântu, fârfărescu, parazburăscu; to ~ nonsense arucutescu bizbîle; vbat na'lúrea, xinuzburăscu; Stop talking rot! Ia nu bătét na'lúrea! to ~ nineteen to the dozen gúra ă-nărdze á-pă; límbi-límbi ăi si dűte gúra; gúra ă-si dűte vârvura; ă-si dűte gúra ca túrtură; ca ăimădhúra ă-si dűte gúra || BELIMACE 104: zbrăescu; to ~ incoherently, irrationally, 3 sg dzăti álti-ti-álti, DIARO 32

TALK DOWN vb. (to silence) || ă-acăt gúra, BASME 433

TALKATIVE adj. limbuțescu m, -țescă f (sic); ni-tăcút, políloy, zburyeárcu, -eáric || Cru: zburutór, GOLAB 260

TALKING s. zboare, n pl; by dint of ~ di zbor zbor or di cuvëndă cuvëndă

TALKING-TO s. zăvrăche → SCOLDING

TALL adj. (a)náltu, lúngu || Amc, An, Els, Na: análtu, Mul: anáu-tu, B-ARCH 140 || F: lung, HRISTU 75

TALLOW s. seu

TALLY s. (a)răbúș, arăbój

TALON s. zgrăne, sgrăie

TAMBOURA s. tămpără (and tămpără, tămbără), dumbără, támbură

TAMBOUR FRAME s. ghirghéfe

TAMBOURINE s. dairé, dăiré

TAME adj. ímbru, ímir, imiripsít, imirisít

TAME vb. vimirédz, imiri(p)sescu, vfruminescu, piculescu; to ~ down (as of one's hungar) apún

TAMER: bear ~ ursár

TAMING s. imiri(p)síre

TAMP vb. vastúp

TAMPER vb. (to bribe) vaúngu, vacúmpăr; (to alter) vșuț, vaspárgu

TAN vb. (to expose oneself to sun) vlăiescu (la soare); vpâr-jilescu or pârljescu (la soare); (to convert hide into leather) varyăsescu; to ~ smb.'s hide (to beat the tar out of smb.) tuchescu di băteáre

TANGLE s. mintitúra, síyise

TANGLE vb. (to engage in conflict) vambărtuescu, vbirdhipsescu, mbirdhuescu; (to make or become entangled) vcărsilédz; (as of the hair) vciufulescu; Your hair has ~ed ăi si ciufulí pėrlu

TANK s. (container) buduvái, stėrnă

TANNED adj. lăit di soare; (converted into lather by tanning) aryăsít

TANNERY s. tabacaryió

TANNER s. tăbác, tăbán || Prv: tăbăcă; Av, SJos: tăbăcărgí, CL 262

TAKE TO HEART

head to foot and took him to be a good man L-mutrí di la cap la cioári și-l' lu lo ócl'ul tră om bun, BASME 428

TAKE TO HEART vb. ▼amăredz → EMBITTER

TAKE THE AIR vb. l'au vímtu

TAKE THE BAD PATH vb. l'au călea slábă

TAKE THE BITE vb. cad tu stăpîță → FALL INTO THE TRAP

TAKE THE CHILL OFF vb. ▼dizglét

TAKE THE HUFF vb. dipún búdzâle, dipún dzeánile, dipún mútrile; spândzur nările → HUFF

TAKE THE LAW ON SMB. vb. lu scol

TAKE THE PLUNGE vb. (to make a decision) talú píta

TAKE THE ROAD vb. apărñescu, purñescu (and purnescu), fug, ñ-l'au călea di gúșe (și ímnu); ▼nchiséscu, trag căle; (as out of despair) acát strématile → LEAVE, SET OUT

TAKE THE STUDS vb. (to be stubborn) u leg tu greáua (or tu greá-uă)

TAKE THE WIND OUT OF SMB.'S SAILS vb. l'-talú mănle

TAKE THE WRONG SOW BY THE EAR vb. u adár taratóre

TAKE TO HEART vb. ▼nvirín, (a)nvirinédz, bag mără || ñ-mác ínima, BASME 461

TAKE TO ONE'S HEELS vb. ñ-l'au cicioárile dinanúmirea → SLING ONE'S HOOK

TAKE TO THE HILLS vb. li-aspél → BOLT

TAKE TO THE WOODS vb. (as of outlaws) li tingu (ármătíli)

TAKE TO THE ROAD vb. acát strématile

TAKE UMBRAGE AT vb. ▼ariciu(s)escu, ▼zbârléscu, zbur-

TAKE UP vb. (a trade, a profession) l'au; He took up the mili-tary profession Lo armătulíchea

TAKE UPON ONESELF vb. ăn l'au prisúpră-ñ

TAKE UP ONE'S COURAGE vb. l'au ínima → PLUCK UP ONE'S COURAGE

TAKE UP WITH vb. (to pal, to associate with) li apríndu aluáturile (cu)

TAKEN adj. (as by sleep) apucát

TAKEN CARE OF adj. mutrít → TAKE CARE

TAKING adj. (attractive, captivating) nóstim, m pl -tiñ

TALE s. (account) părămíth, pärmíth, părămís, pirmíth, pirimís; (falsehood) tácmă; (gossip) zbór, zburáre

TALENT s. (a notable capacity or gift) doără || PC: doără di la Dumnidză

TALER s. (silver coin) táli

TALK s. zbor, zburáre, zburâre; to become the ~ of the town agiungu părămíth || Let's have a ~ Hai s-fâțém unâ cuvëndă, DIARO 292
→ EMPTY ~

TAKE OFFENSE

▼discufuséscu; (to ~ one's shoes or socks) ▼discúlțu; (to depart very early in the morning) tăhinipséscu, tuhinipséscu → TAKE ONE-SELF OFF

TAKE OFFENSE vb. mi ayrédz, ▼filutimiséscu, ▼filutiñiséscu, 1au vímtu → FLY INTO A TEMPER

TAKE ON vb. (to lay to heart) bag mără; Don't ~! Nu bágă mără!

TAKE ONESELF OFF vb. li aspél → BOLT

TAKE ONE'S LEAVE vb. alás sănătáte

TAKE ONE'S OWN COURSE vb. || fac cum mi tále cáplu, BASME 411

TAKE ONE'S REVENGE vb. (to be followed by the idea of taking revenge) mi avínă sândzile

TAKE ONE'S VALE vb. (as from a moribund) mi lértu (di)

TAKE ON ONE'S BACK vb. 1au ncrâșca (and ngrâșca)

TAKE OUT vb. scot (→ § 32); to ~ a process against smb. lu scol; to ~ walking. (to go for a walk) ▼priímnu

TAKE OVER vb. (liabilities) 1au pri míne; He took over all the liabilities Túte éxudhile și-li lo pri nâs

TAKE PITY ON SMB. vb. → PITY

TAKE PLACE vb. cur

TAKE REFUGE vb. ▼acúmtin; cells for the monks to ~ in chilii tra si s acúmtină călúgăríli

TAKE REVENGE vb. → AVENGE

TAKE ROOT vb. aruzuséscu, aruziséscu

TAKE RUN vb. 1au fúzmă, 1au paramázma, 1au vánțu, 1au vímtu, 1au zvórimă

TAKE SIDES vb. 1au párté

TAKE IN vb. (to invite) cupăséscu năuntru, cupuséscu or urséscu năuntru; (to dupe) l'-bag samárlu

TAKE INTO ONE'S CONFIDENCE vb. ▼ximistiripséscu → CONFESS

TAKE SMB.'S DUST vb. → DUST

TAKE SMB. UNDER ONE'S WING vb. || LITURG 130: 1eu sumsórá; take us under your wing l'é-nă sumsórá

TAKE SERIOUSLY vb. lu dau di mânár, hăbărséscu; They do not take him seriously at all Nu-l hăbărséscu ti țivá

TAKE SMB.'S ADVICE vb. || DIARO 286: l'-1au mâna; I am not going to take his advice Nu va l'-1au mâna a lui

TAKE SMB.'S BREATH AWAY vb. → BREATH

TAKE SMB.'S HEART OUT vb. (to exasperate) scot súflitlu

TAKE SMB.'S MEASURES vb. (to eye carefully) mutréscu di la ún-gli pân la cap

TAKE SMB.'S TRACE vb. (to start to pursue) 1au n cicloáre; He took her trace U lo n-cicioáre

TAKE SMB. TO BE vb. || ñi lu 1a óc1ul tră; He looked at him from

TAKE COURAGE

TAKE COURAGE vb. 1'au ínimă, ▼mbărbăţédz, ▼ncucutédz; 3 sg/pl aor. căpra u mută coada n sus → **PLUCK UP ONE'S COURAGE**

TAKE DISGUST vb. ▼aynuséscu, aynusédz, ▼dizvălésu

TAKE DOWN vb. (as from a hook or a peg) dispíndzur

TAKE DOWN A PEG OR TWO vb. 1'í pliciutédz năřile

TAKE EFFECT vb. (as of a medicine) surdiséscu; **The medicine took effect well** Mi surdisí mŭltu yitría

TAKE FIRE vb. ▼apríndu, 1'au foc

TAKE FRIGHT vb. ▼aspăr, ăn fúdze buríclu di frícă, ăn beau sândzile di frícă, 1'au păvríe → **BE FRIGHTENED**

TAKE HOLD OF vb. (of a feeling) ▼năvăleăşte; **Longing for his mother is taking hold of him** Dor di mămă 1-năvăleăşte; (to get hold of) bag tu mănă; **If only I could ~ of you!** S-ti băgăřim tu mănă! arúc cătuhíe (pri); (to usurp) zăptiséscu

TAKE HOLIDAY vb. 1'au páfse

TAKE-IN s. ncăltăre

TAKE IN vb. (to deceive) ▼(a)ncăltu, ▼arăd; (to absorb) beau; **The earth took in the rain** Ploăia u biú lóclu

TAKE IN(TO) vb. ▼bag

TAKE IN CUSTODY vb. || DIARO 70: (to arrest) 1'au, scol, mut

TAKE INTO ACCOUNT vb. (as of a piece of advice) bag tu mădúuă; (to intend) mutrésu, n-u am tu mínte (să), saidiséscu (sic), săldiséscu; (to esteem, to regard) lu fac mále || muntrésu, BASME 418; bag tu cóřnu, BASME 488; CUNIA 212: bag oără că; (to take into consideration) bagu tu isăpi; CARAFOLI 43, 48, 76: 1'au di viř; DIARO 94: dau di mănăr; dau simásie

TAKE IT ON THE CHIN vb. ▼măc păpără, ▼măc pri zvércă (mŭlte)

TAKE IT ON THE LAM vb. → LAM

TAKE IT TO HEART vb. (to go into the wide world, as of despair) ăn 1'au míntea la cioăre

TAKE IT TO THE FIELDS vb. 1'-u dau năpói nclo

TAKE LEAVE vb. 1'au páfse

TAKE OFF vb. (to remove, as one's hat) scot || ~ **your hat!** Scoăte-ři capéla! PARALLELE 138

TAKE ON vb. | (to take the responsibility) 1'au pri gúře (lit. 'to take on one's nape'), PARALLELE 135

TAKE IT SERIOUSLY vb. → BELIEVE || 1'au tră búne, BASME 399

TAKE NOTICE OF vb. bag tu cóřnu, bag tu óclú; (to get the wind of) 1'au di viř, 1'au di viř; **without taking notice of us** fără ca s nă 1'a di viř

TAKE OFF/OUT vb. ▼(a)rúp, scot, afiriséscu; **Don't ~ a cent of it!** Un pară s nu-ăn arupéř! (to undress) ▼dizlăxésu (di); ~ **your new clothes!** Dizlăxíř-vă di străńile ařeălea noăule! (to ~ one's hat)

TAKE AIM

- TAKE AIM** vb. (a)nchiléscu, nişinipséscu || 1'au la ócl'u, BASME 488
TAKE A JOB vb. intru tu pâne
TAKE A JOURNEY vb. fac sefér
TAKE ALARM vb. ▼aspár
TAKE ALL RESPONSIBILITY vb. ñ-u 1'au prisúpră-ñ; 1'au pri míne
TAKE A MOUTHFUL vb. 1'au nă gúrá
TAKE AN AIRING vb. || 1'au vímtu, BASME 2
TAKE A NAP vb. 1'-coc un sómnu, 1'-coc un ócl'u di sómnu, 1'-trag un sómnu || 1'au un ócl'u di sómnu, BASME 49
TAKE AN OATH vb. 1'au giurát
TAKE A PHOTO vb. → PHOTO
TAKE A PLEDGE vb. mi giur şi mi sprigiúr → SWEAR
TAKE A REST vb. → TAKE A NAP || (usu. in bed) âñ 1'au dhípla, DIARO 321; (to draw breath, to fetch one's breath) dizvruséscu, RÉCATAS 47
TAKE ARMS vb. ▼armătuséscu
TAKE A RUN vb. (as before jumping) 1'au vímtu
TAKE AS HARD AS ONE CAN LICK vb. (to run) fug ca tórníc, fug ca (a)ndórníc
TAKE A SHINE TO vb. ñ-cáde tu ínimă
TAKE A SIGHT AT vb. ñ-arád (cu năs, etc.) || strâmbu búdzâli, BASME 98
TAKE A STROLL vb. dau sulăt
TAKE A TRIP vb. mi duc tăxídhe
TAKE A TURN vb. fac únă dévră, dau únă dévră
TAKE A WALK vb. fac únă dévră, dau únă dévră
TAKE AWAY CAPTIVE vb. acát sclav, 1'au sclav
TAKE AWAY/OFF vb. scot
TAKE BACK ONE'S WORD vb. (to retract) ñ-1'au zbórlu
TAKE BREATH vb. 1'au ánasă; (to recover one's strength) âñ yíne ípatlu
TAKE CARE vb. ▼caftu, ▼mutréscu; also: lu am angătán, am ménga (la), am ócl'ul, am peána, ñ-bag oára, cătăndiséscu, cilihtiséscu, cealăhtiséscu, căştighédz, cumăndărséscu, frundiséscu, frundi-xéscu, ▼preaadún, preadún,; trag căştíga, ▼ved; ~ of them (of your goats)! Ái-li angătán! ~ of your lamb! Ái-ţâ ménga la mânár! There is nobody to ~ of us today Nu-i vârnú s-nă trágă az căştíga; They thought how on earth to take better care of their children Mutríră cum di cum si căştigheádză cama múlту trâ fumeáíe; ~ of this lamb! Nélú aéstú preaadunăt-lu! I was sick and you did not ~of me Fui lândzit mea nu mi vidzút; Take care! (Watch out!) Angătán! or Bá-gă-ţ oára!
TAKE CARE! Mutreá! → WATCH OUT!

T

TABLE s. measă, dim. misică; sófră, sufră, sufăr, dim. sufríc; trápez or -peză; (small ~ in a shepherd's hut) tijáche; **Clean the ~!** Mutăţ meása! **around the ~** pri measă → SET THE ~ || **Cru:** măsă, **Gop:** measă, GOLAB 233; **Prv:** bángu, CL 38; **Mul:** măsă, B-ARCH 414; plurals: **Cru, Trn:** măsurⁱ, **Bdd':** máse; **Cu, Mul, Pls:** mási, NEIESCU 145

TABLECLOTH s. misále

TACITURN s. tăcút, abóristu, pahóm, ursúz, ursúscu; zboáride li-áre acumpărate; (~ person) muleaftă || **Pls:** mâtúf, CL 256

TACK vb. (to affix with tacks) || **Av:** tipuséscu, **Pls:** tuępuséscu (sic), CL 262

TACKY adj. (sticky) mázgós, -oásă; (of poor quality) → INFERIOR

TACTFULLY adv. cu usúle

TADPOLE s. zool. călúyriţă, jághină

TAFFETA s. tex. táftă

TAG s. (libel, ticket) vultínă

TAG vb. (to follow closely) mi ţân di / dúpă; l'au n cicioáre

TAIL s. coadă, dim. cudítă

TAIL vb. (to follow) → TAG

TAILLESS adj. cóluv, -vă, -yí, -ve

TAILOR s. (a)ráftu m, arăfteásă f; cusór; **modern ~** frángu-aráftu

TAILS s. (of a coin) túră, turáuă; (ant. yeáză 'heads')

TAINT s. cusúre, ciurúche

TAINT adj. (as of meat) stătút

TAINT vb. ▼aspárgu

TAINT WITH RED vb. plăvântédz; adj. (of sheep) plăvântát

TAKE vb. l'au (→ § 32); **to ~ by force** l'au cu stañólu; **The devil ~ him!** ~ Scoáti-l' óclíí! or Văpseá-l! (to lead, of a road) apúc; 2 sg. imper. Na! 'Take!'; 2 pl: Ná-vă! || (to apprehend, to seize) **Amc:** ~ him! luázlu, RÉCATAS 37

TAKE ACCOUNT OF vb. nu-ñ cáde mpáde; **He takes account of his word (of his advice)** Zbórlu-a lui nu-l' cáde mpáde

TAKE ACTION AGAINST vb. → SUE

TAKE A DECISION vb. ta'lu → DECIDE

TAKE ADVANTAGE vb. ufiliséscu, filiséscu, hăiruséscu

TAKE A FALSE STEP vb. cálcu strâmbu, pára-cálcu → MAKE A MISTAKE

TAKE A FANCY TO SMB. vb. ñ-cáde cu vreáre máre || ñ-l'a óclul, BASME 418

TAKE A GOOD LESSON vb. dipún mínte, ▼nvét mínte

TAKE A GULP vb. l'au nă gúră

TAKE A HAND IN THE WORK vb. bag mâna pi lucrú

SWIMMING

- SWIMMING IN THE HEAD** *s.* andrălăsire, ndărsire, scătură
- SWINDLE** *vb.* (a)ncălțu → DECEIVE
- SWINDLER** *s.* băthcí (and bătâh-) *m*, băthcioăne *f*; făgă, mușmălă, mușmoală, pleascagí (and plăs-), zulumgí
- SWINDLING** *s.* băthcilâche → DECEIT
- SWINEHERD** *s.* purcár
- SWING** *s.* cúne; (rotative ~) drâmbălă, vârticóniță, vârticoăniță
- SWING** *vb.* ▼leágăn, ▼dau cúnea; to ~ **one's hips** ñ-fac cățămăchi
- SWINGING** *s.* (~ of the body as if to give oneself airs) cățămăche
- SWIPE** *vb.* (as of a strong wind) ▼bat, ▼agudéscu; (to steal) ciun
- SWIRL AWAY** *vb.* (speaking of the wind) 3 *sg*: spúlbiră
- SWISHING**: to get a ~ → GET A SOAKING
- SWITCH** *s.* dărmă, drămă (and drâmă), lúrá, șuvélcă, vig, vígă, víță → ROD; (a blow with a switch) jirtuíre
- SWITCH** *vb.* (to punish or urge with or as with a switch) jirtuéscu
- SWOLLEN** *adj.* umflát; (~ and pale) búhav, bútcav, prúhav → BECOME LESS ~, MAKE LESS ~
- SWOON** *s.* lişín, lişinătúrá, căhtíre
- SWOON** *vb.* lişín → FAINT
- SWORD** *s.* apálă, ceálme, coárdhă (and coárdă), hoárdhă, lipídhă, spáthă (and spátă) → PUT SMB. TO THE ~
- SWORD-BAYONET** *s.* cālăce || **GSus**: știc, *cl* 261
- SYCOPHANCY** *s.* guduráre, guduríre
- SYCOPHANT** *adj.* cólac, marghiól, maryiól
- SYLLABICATION** *s.* (syllabling) silavisíre
- SYLLABIZE** *vb.* silaviséscu
- SYLLABLE** *s.* silávă, silavíe
- SYMPATHETIC** *adj.* (given to compassion) ñil(ă)ós; (appropriate, kind, pleasant, not discordant) háreș, nóstim, pālít; cu hári
- SYMPATHIZE** *vb.* ▼jăléscu
- SYMPATHY** *s.* (favor, compassion) simbatíe; (an expression of sorrow for another's grief) păriyuríe
- SYMPTOM** *s.* sémnu; dhóymă, *pl* dhóymate
- SYNAGOGUE** *s.* hávră
- SYNOD** *s.* sinúdh, sinódhă
- SYPHILIS** *s.* malufrándză, mălăfrándză, mulufrándză
- SYPHILITIC** *adj.* mălăfrándzós, -dzoásă

SWEAT

ócłiľ a mei! (lit. '(I ~ upon (my) eyes!'); to ~ false agiúr strâm-bu || ▼giur și sprigiúr, BASME 8; (to curse) ▼angiúr, dzâc sã-rindár; STERE 12: (to attest, to promise) bag besã

SWEAT s. (a)sudoäre → PERSPIRATION || by the ~ of one's brow cu ócłi cripãți, BASME 388

SWEAT vb. asúd; (because of heat) ncãldurédz, ngãl-; (in drops) țipurédz; to ~ one's guts out (to overwork) mi tuchescu tu lucrú

SWEATING s. asudãre, azdãre

SWEATING adj. asudát

SWEEP s. arnĩre, arneãlã, miturãre

SWEEP vb. arnescu, mètur; to ~ the oven pãñisescu

SWEEP AWAY/OFF vb. zvĩntur, zvĩnturédz

SWEEPING s. (a)nãscãrsĩre, anãschirsĩre, nãscãrie, arnitúrã, cãthãrsĩre, spãstrã → SWEEP

SWEEPINGS s. curpãi f pl

SWEET s. arusticó || dulțeanã, BASME 426

SWEET adj. m/f sg dũlțe, m pl dũlți, f pl dũlțe (sic in DDA 506) (charming) zãmbãc; ~ damn all! (penniless) tiniché || (charming) nustimãșcu, DIARO 421 → MAKE ~ BUSINESS OF IT

SWEET CLOVER s. bot. sulfínã

SWEET MARJORAM s. bot. mandzurãnã

SWEET PEPPER s. pipiryeãuã, N: ciúșcã, șúșcã

SWEETBRIER s. bot. arúg, zĩyrã → EGLANTINE

SWEETEN vb. (a)ndulțescu, (ã)ndulțescu

SWEETHEART s. vrut m, vrútã f; also: yearãn, iarãn, arãn, dășur, durút; dudĩa-a-meã, gugúce, guguleãnã, gutunítã

SWEETLY adv. dũlțe

SWEETMEATS s. zaharẽñ f pl

SWEETNESS s. dulțeatã, dulțame

SWEET-SMELLING adj. ñurzitór, -oãre; ñurizimós, -oãsã

SWELL adj. (stylish) pripsít; (excellent) aléptu, spãñu

SWELL vb. ▼úmflu, ▼cãbãrdescu; (to puff up one's cheeks) ▼mbulbuchédz

SWELLED HEAD s., adj. fudúl, fãndãxít

SWELLING s. umflătúrã; also: ciúmã, cocoșúrã, cucúľu, nigoãdã, șútã, șúșcã; G: (at the neck) trágãn, úimã

SWIFT-FOOTED: He is ~ ľ-gioãcã ciciórlu

SWIFTLY adv. ayóñea, anyĩe, n yĩe, c(u)rúndu, prãpa, n prãpã

SWIG vb. arúc tu fulínã

SWIM s. (act or period of swimming) not

SWIM vb. (a)nót; (to float) (a)mplătescu (and amblã-), avuzescu; to ~ across trec

SWIMMING s. not, nutãre

SVELTE

SVELTE adj. (slender) ascuturat

SWADDLE vb. (usu. an infant) nfaş, nfăşédz; (to wrap up) ▼am-vălésu || **BELIMACE** 15: (to toilet a very sick person) culupăn-sésu

SWADDLING BAND or **CLOTHES** s. fâşe, culupăn, culpăn, nfăşimându, scútic, spărgan, spărgăn, speăse; coll. spărgăn || **Peş**: imbulíce, cl 254

SWAG s. (spoils) prădă

SWAGGER vb. ▼fălésu → **BOAST**

SWAGGERER s. tartabés → **BOASTFUL**

SWAGGERING s. fălíre, cămără (and câ-) → **BRAGGING**

SWAIN s. picurár → **SHEPHERD**; (suitor) pruxinít

SWALLOW s. orn. (a)rândură, (a)rândurícă, (a)lădură (and ală-), lăndurúşe, lăndureáuă, hilidhónă; nod, pl noáde || **SJos**: hilidhón, cl 253

SWALLOW s. (an act of swallowing) (a)nglítare ||

SWALLOW vb. (a)nglít; also: ascápit, bucusésu; ~ it and keep quiet! Nglíte ş-taţi! to ~ down (to eat greedily or in haste) ▼deápin; to ~ a shame ascápit nódlu, nglít aruşínea, mâc călúpea; He ~ed his bread in tears Pânea țe u mâcă fărmaç şi nódurí l-si duţea

SWALLOWWORT s. bot. alănduríşe → **CELANDINE**

SWAMP s. vâltu, varcô || **Cru**: bătáche, **GOLAB** 207

SWAMP vb. ▼nec; The river has ~ed our garden Arâulu nă u nică grădína

SWAMPLAND s. → **SWAMP**

SWANKY adj. (showily smart) fanfarón, -oână; pripsít

SWAY adj. băltós, -oasă and vâltós, -oasă

SWAN s. (fig., as of a gracious bride) yerăchínă

SWAP s. trâmpă, dare-loáre, daravéră

SWAP vb. fac trâmpă

SWARM s. (a)róiu; (~ of people) crímă di lúme || alghínă, **CAPIDAN** 151

SWARM vb. (to form a swarm, to comport oneself like a swarm) ru-iésu; (of a static crowd) ▼furníc, hêrbu; (of an advancing crowd) yin ca roiu di-alghíne

SWARTHY adj. búşcu, găie → **DARK-COMPLEXIONED**

SWAT vb. ▼agudésu

SWATHE vb. nfăş, nfăşédz

SWAY s. ligănăre

SWAY vb. ▼leágăn, ▼dau cúñea

SWEAR vb. (to attest, to promise) ▼(a)giúr, ▼urchisésu; (formula) pri pâne! (lit. 'upon [my daily] bread!') or (▼giur) pri

SURFEITED

▼apudisescu, u adár (pântica) ciufulică (or ciufulécă, ciuflécă),
▼pristănescu, pristinescu, prâstănescu

SURFEITED adj. săturăt, sătúl

SURGE s. chímă, tăláze, úndă

SURGE vb. ▼áltu

SURGEON s. giráh, hirúryu

SURLY adj. mutrusít → **SULKY**

SURLINESS s. schiviríe, sirsimplâche, ursuzlâche

SURMISE vb. ▼angucescu, ▼făndăxescu

SURMOUNT vb. (to defeat) nvíngu; ~ a difficulty u scot náparti, lu ansár tráplu

SURPASS vb. ▼(a)ntréc, *N:* ▼astréc; (to ~ in jumping) *N:* lu as-trisár; to ~ **smb. with no difficulty** = níți la dzidzitíc nu lu am (i.e., 'He is weaker than my little finger') || astálu, DIARO 370

SURPASSED adj. (a)ntrícút, astrícút

SURPLUS s. bășă

SURPLUS adj. parpaníș, primansús

SURPRISE: by ~ adv. pri ni-aștiptáte, aniórihta [a•ni•ó•]

SURPRISE vb. íau pri ni-aștiptáte

SURRENDER s. pridáre

SURRENDER vb. ▼pridáu, li bágu áde; mi paradáu → **GIVE UP** || (as of a criminal) ▼nclín, BASME 653; 3 sg pt: să paradedi, HRISTU 76

SURREPTITIOUSLY adv. tiptíle → **STEALTHIDLY**

SURROUND vb. ▼(a)nvărlíg, ▼anvărlighédz, ntércílu, ntircíledz, țircíledz, anăpădescu, ▼leg, ▼anvârtescu, amvârtescu, ncurpilédz, ncurpulédz, ncrupílu; **The army ~ed the forest** Aschérea ligă pă-dúrea; to ~ **with walls** stizmusescu

SURROUNDED adj. (a)nvărligát, nverigát, ncirclát, ntirclát

SURROUNDING s. (a)nvărligáre

SURVEILLANCE s. vigláre, bruítă, mutrítă, mutríre → **WATCH**

SUSPECT adj. ípaptu, ípuptu, șubiilă, șubeilâtic

SUSPECT vb. (to conjecture) pripún

SUSPEND vb. (to debar temporarily, to fire) cúrmu; (to postpone) ▼amân; (to hang) ▼(a)spíndzur

SUSPENDED adj. (fired) aryó invar.

SUSPENDERS s. (to support trousers) tarăndzâ f pl

SUSPENSION s. curmáre

SUSPICION s. pripús, éryu, ipupsíe; șubié, șubée → **RAISE ~, GROW SUSPICIOUS**

SUSTAIN vb. ▼țân, dinăsescu → **SUPPORT**

SUSTENANCE s. (food) măcáre (and mâ-); (support) andoápir

SUSURRATION s. şușuráre → **MURMUR**

SUTURE s. cusutúra

SUPERNATURAL

SUPERNATURAL adj. (as of a horse or snake in tales) achică-
şoñu, api- m pl -şoñ, f sg/pl -şoăñe

SUPERPOSING s. băgăre

SUPERVISE vb. viglédz, cumndărsescu

SUPERVISOR s. epistăt → BOSS

SUPPER s. ţină, ţinăre; ~ is ready! La measă s cupuseşti! ||
CÍis: măcări di seără, LvO: iévma di seără; AMer, Mal, Vil, etc.
seără, Ses: séră, B-ARCH 220

SUPPER vb. ţin || miríndu, CAPIDAN 153

SUPPLE adj. CÍis: jílav

SUPPLEMENT s. adăvgămíntu, adăvgătúra

SUPPLEMENT vb. ▼adávgu, avdág

SUPPLIANT adj. rigeagí

SUPPLICATE vb. ▼căftu, ȣer

SUPPLICATION s. angricáre; (towards God) litănie

SUPPLIES s. cumăñe f pl; stale ~ viştínă → PROVISIONS

SUPPLY ONESELF vb. psunisescu

SUPPORT s. acúmtí, acúmtin, (a)ndoápir, andrupătúra, apăndoá-
hă, arádzim, arádzâm, reádzâm, dăiáche, ndupăciúne, ndupărăciúne,
numíe, stur || MERCA 3: andróhe

SUPPORT vb. ▼acumbusescu, ▼acumsescu, ▼(a)ndoápăr, (a)ndoápir,
ndúper, ▼andrupăsescu, andrupăscu, ▼arádzim, ▼arádzâm; (to feed)
▼ȣân; (to undergo successfully) dirisescu

SUPPORTED adj. (held) ândupărát, ndupărát, ândupărít, ndupărít,
andrupát

SUPPOSE vb. (to believe, to think) ▼cred, ñ-u am că; (to ex-
pect), ▼aştéptu, apăndăxescu

SUPPOSED adj. pripús

SUPPOSEDLY adv. (as if) táha

SUPPRESS vb. (to bring under control) ▼căpistruescu → BRIDLE

SUPPRESSION s. (quieting) (a)zápe

SUPPURATE vb. (a)ndzămédz; med. pruñédz

SUPREME COURT s. urfié, rufié

SURCEASE s. curmăre

SURCINGLE s. ghíncală, yínglă

SURE adj. (confident) ulút, síyur, sígur; Are you ~? Hiȣ ulút?
→ BE ~

SURELY adv. (yes) po; (undoubtebly) cum mi vedz ş-cum ti ved;
(there is no doubt that) aiá

SURFACE: at the ~ la videálă

SURFEIT s. (a)ngusăre → EAT TO A ~

SURFEIT vb. (to make feel sick) ▼angusédz; (to cloy) ▼adăr
pântica ȣáie, mi fac ȣáe, ▼anăfătescu, fănătescu, fănitescu,

SUITOR

SUITOR s. pruxinít

SULK vb. ▼mărinédz, niurédz [ni•u•]

SULKY adj. cacuríscu, ncérnu, ngér-, mutrusít, pahóm, f -hómă, m pl pahón, pl f -hóme; ursúz, m pl -sújî, f pl -súză; ursúscu, văpsít → GLOOMY

SULLEN adj. mutrusít → SULKY

SULLENNESS s. ursuzlâche, schiviríe

SULPHUR s. schífură, sclífur, sclífură, şclífur, teáfe

SULTAN s. sultán

SUM s. sůmă

SUMMARY adj. scúrdu, şcúrdu

SUMMER s. veără; adj. viréscu; ~ is coming nvireádză

SUMMIT s. (of a hill, etc.) țipilíc → PEAK

SUMMON vb. (to convoke) aclém

SUMMONS s. clíse, iczáre || cárti, DIARO 254

SUMMON UP COURAGE vb. l'au ínimă, ▼ncucutédz → PLUCK UP ONE'S COURAGE

SUN s. soáre, dim. surățél, surăntél, suríc || Lvz, Trn, Ses, Gra, Plat, Perd: sóri, B-ARCH 1

SUNBURNT adj. caramúz, -ză, -jî, -ze → BLACKISH

SUNDAY s. dumânică, N: dumínică || Mul, Rod: dumánică, Gra: duménică, Ary, Plat, Pur: dumănică, B-ARCH 539

SUNFLOWER s. óclul-al-soáre || GSus: sânciuglét, CL 261

SUNRISE s. (a)preásă; at ~ tu tahínimă; di (a)ndzáre

SUNSET s. (a)scápit, (a)scápită, (a)scăpitát, ascăpitátă, (a)scăpitáre, surúp || chiar, CAPIDAN 176

SUNSHADE s. aumbrátă

SUN-SPONGE s. bot. aréu

SUNUP s. → RISE

SUP s. (mouthful) gúra

SUP vb. (to eat the evening meal) țin

SUPER adj., adv. prima

SUPERANNUATED adj. (antiquated) arudzinát

SUPERB adj. háscu, -că, no pl

SUPERCILIOUS adj. pirifán, -ánă, -ăñ, -áne → ARROGANT

SUPERFICIAL adj. (of people) lişurác, lişurášcu

SUPERFICIALLY adv. prisúpră

SUPERFLUOUS adj. di-pri-súpră, di pristanéu, parapaniş

SUPERFLUOUSLY adv. di-pristanéu, di-pistanéu, di primansús, di-prisúpră

SUPERINTENDENT s. epistát

SUPERIOR s. and adj. (~ in rank or office) ma máre, ma-márlu, máru, tăpár; (upper) di prisúpra

SUE

hópă, tru-oără, tuoără [tu•oă•], tu urîță, tr-un stic, tr-un stic di oără, ta úna, tu úna, tu un súflit, únă și-únă, úti tóra; **G:** párafta || **Cru:** di năpândică, GOLAB 237; ca dit loc, BASME 44

SUE vb. (in court) scol, dau tru judét || scol la giudét (lit. 'to raise smb. to court'), PARALLELE 121

SUET s. usândză (and -săn-)

SUFFER vb. varávdú, vpat, vtrag; **I have ~ed so much bitterness!** Câte fármáțe nu-ám tráptă! **He ~s from epilepsy** Páte di nafoără; (to torment) dor, v apufirséscu, vpărăpuńiséscu; **His heart ~s because of you** Ínima-í doáre trá tîne || CARAFOLI 22, 69: vălându-séscu

SUFFER THE CONSEQUENCES vb. || **I suffered the consequences** Ń-işí prit nări (lit. 'it came out through my nose') PARALLELE 148

SUFFERING s. cânííle, dértă, dureáre, múndă, parápun, părapuńi-síre, trádzure, trádzeáre, vásan || HRISTU 26: pl stárdzer mări; 34: pădhimo; **Cru:** (constant ~) path, GOLAB 241; CUVATA 22: patimati pl

SUFFERANCE s. vásan → **SUFFERING**

SUFFICE vb. agiúngu; (to have enough) Ń-aseáște

SUFFICIENT adj. distúr; **Mul:** distúl; di nimál → **ENOUGH**

SUFFICIENTLY adv. distúr

SUFFOCATE vb. vasfixédz; (with food) vzgrum

SUFFOCATION s. zădúh, ndăhníre, ndăcăníre

SUFFRAGE s. (vote) psif

SUFFUSE vb. varăspândzăscu, arăspândzu, varăspândéscu

SUGAR s. záhare, şichér || **We do not have ~ to make coffee** nu avém di-álba, s-făţém únu laiú (lit. 'We do not have the white (stuff) to make the black (stuff)'), DIARO 33

SUGAR vb. zăhăruséscu, zăhăriséscu

SUGAR-CANDY s. cándyiu, pitruzáhare

SUGARED adj. zăhărusít, zăhări-

SUGAR-LOAF s. căpiţână, top

SUGARY adj. zăhărusít, zăhări-

SUIT s. (of garments) adrămínt di stráne, armătă di stráne; (in a courtroom) ayuyíe

SUIT vb. (to be or to make appropriate) vacáţă, vprínde, Ń-da di mână, undzéscu, umdzéscu, vuidiséscu, iduséscu; **If so, it ~s me** Ń-da di mână ma i-aşíte; **to ~ smb. down to the ground** añ ghíne pi gáidă → **FIT, MATCH**

SUITABILITY s. uidisíre, undzíre

SUITABLE adj. uidisít, undzít, umdzít → **BE ~, MAKE ~**

SUITCASE s. baúlă, sipéte, valíţă

SUITED adj. (pat) uidisít

SUBSIDE INTO SILENCE

SUBSIDE INTO SILENCE vb. || CUVATA 13: nu scot ni ah ni léle din gura (to suffer in silence)

SUBSIST vb. puripséscu

SUBSTANCE s. usie

SUBSTITUTE: as a ~ for tu loc di

SUBTERFUGE s. tirtípe

SUBTLE adj. (thin, refined) suptâre, minút; (shrewd) → SLY

SUBTRACT vb. ▼scad

SUBURB s. varóşe, văróşe

SUBVERT vb. (to overturn or overthrow, as in search of smth.) ▼ambáturlu; (to corrupt) aspárgu

SUCCEED vb. (esp. economically) adár căşare, ▼prucupséscu, pri-cupséscu; (to get through) u scot náparti; (to bring off) cătur-thuséscu; to ~ each other ▼urdín || (to attend a desired end)

HRISTU 38: ies naparti

SUCCESS s. || BELIMACE 4: (accomplishment) azvîndză pl

SUCCESSFUL adj. prucupsít, purcupsít; to be ~ ñ-cústă, ñ-si dú-te prima → THRIVE

SUCCESSION s. (inheritance) miráze

SUCCESSIVELY adv. azvárna, azvárnalui, arţivúrte

SUCCINCT adj. scúrta, şcúrta

SUCCOR s. agiutór, lişuráre

SUCCOR vb. ▼agiút, lişurédz

SUCCUMB vb. (to give up) ▼andúplic; (to die) mor

SUCH adj. a(h)táre, N: aftáre; táre; dhína invar; fileán invar; tádhe invar; **Why should we live ~ a life?** Te aftáre bánă; in ~ a village tu atáre hoără; (so much, so many) ahântu; ~ and ~ atáre

SUCK vb. sug (→ § 32); **No lamb has ever ~ed her** Nel nu u súpse; (as a pipe for smoking) muţ; to ~ in sórbu; (to ~ noisily) aruf-séscu

SUCKER s. bot. cľeciu, climbúciu, fidán, prácică [prač•kă]; vlăstár, vlăstáre, lăstár, lăstáre; to throw out ~s mpulédz (also of animals)

SUCKING s. sudzeáre, súdzire; ~ in soárbire, surghíre, sur-beáre, arufsíre

SUCKLE vb. alăptédz, ţătuéscu

SUCKLING s. (unweaned baby) nat, ñic di chéptu; (lamb or kid) sugár, dim. sugáric, sugárúş

SUCTION s. súdzire, sudzeáre

SUDDEN adj. éxafnu, -fnă, -fñi, -fne; **had a ~ death** murí troárá; ~ flush (passing sensation of heat) mpiruşáre, mbiruşáre

SUDDENLY adv. diunăoără [di•u•nă•oă•ră], dinăoără, dioără [di•oa•], di-ună-cále [di•u•], dinăcále, ni únă ni áltă, tr-únă

STUPIDITY

teái, *m pl* -teáiañ; mutuleá(n)gă, *m pl* -leá(n)găñ; nclis di mînte, netót, -toată, -tót, -toáte; **G:** nitút or nitút la mînte; nibún, ndârlu and ndúr-, ntréscu, -rêscă, -rêşti, -rêşte; nu ári mǎdúuă tu cócă, nu ári mel' tru ciútră, ócan, -nă, -ñ, -ne; právdă al Dumnidzău, schizáre (DDA 1099: "morceau de bois"); şábşa, şápşa invar.; şápsal, şahúlcu, -lcă, -lţi, -lţe; şamandúr, -ră, -ri, -re; şcret, -étă -eţ, -éte; şeápti-gălîñ (lit. 'seven hens'), şop, *m pl* şópañ; şóşe, *m pl* şóşañ (in DDA 1155 with ?); şulúndu, *m pl* -ndzâ, *f pl* -nde; tabóla invar., ta-o-tó invar.; témblă; tu lişoára eáste; túmsu, -msă, -mşi, -mse and túmtu, -mtă, -mtâ, -mte; túrlu, -rlă, -rli, -rle; uzún, -nă, -ñ, -ne; vácă (lit. 'cow'), zdángăn, zgurghisít || lişór di mînte, BASME 42; lişurác, ibid.; şcúrtu di mînte, BASME 54; lí áre tră dáre al Miháli [-hál]; **Don't you know how ~ he is?** Nu lu ştii cât lí áre tră dáre al Miháli? BASME 231; DIARO 145: bou *m*, boáuă *f* (sic!); DIARO 188: câtráne di Breáza

STUPIDITY *s.* glăríle, glăríme, glăreáţă, glarumără; also: ah-măclíche (and -clí-), ahmăclâche, anoisíe, chiritúrá, hazu-mără, huţáme, huţâle; (passing ~) urbáre || lişureáţă, BASME 63

STURDY *s.* vet. vârlíre

STURDY *adj.* (resolute) apufăsít; (robust) trupós, zdúmban

STUTTER *vb.* ngulişédz → STAMMER

STUTTERER *s.* peltéc

STUTTERING *s.* dărdăríre

STY *s.* (pen for swine) căsístră, cócină, cutumás

STY or **STYE** *s.* med. arcíór, ulcíór, uliciór, grânişór

STYLISH *adj.* frâncu, galántu, hu, prăpsít; **There is something ~ about him** Áre hu

SUAVE *adj.* muşát; nóstim, *m pl* -tiñ, *f pl* -time

SUBDUE *vb.* ▼apléc, ▼căpistruéscu, ▼căpistruséscu

SUBDUING *s.* (a)zápe, căpistruíre, căpistrusíre, zăptăsíre

SUBJECT *s.* (theme) thémă

SUBJUGATE *vb.* (a)rubuéscu, ▼sclăvuéscu, ▼sclăvuséscu

SUBMERGE *vb.* ▼afúndu, (a)funduséscu, ▼(a)vuţéscu || **Peş:** ahundu-cuséscu, CL 36

SUBMERSE *vb.* → SUBMERGE

SUBMISSION *s.* (compliance) pára-ascultáre, parascultáre

SUBMISSIVE *adj.* ascultătór, tápir, tibié

SUBMIT *vb.* (to comply, to obey) pára-ascúltu, parascúltu; (to put forward an opinion) ñ-dau mîntea, ñ-dau nă mînte

SUBPREFECTURE *s.* căimăcănliche

SUBSCRIBE *vb.* (to sign) ▼ipuyrăpséscu

SUBSIDE *vb.* (as of a river) ▼scad, ▼trag

STULTIFY

STULTIFY vb. buisescu, glărăescu, hăzusescu, şușescu

STUMBLE s. anchidicăre, scundipsire

STUMBLE vb. ▼cheădic, (a)ncheădic, scundipsescu

STUMP s. trup; also: bábnic, bândíc, brándu, búcium, ciúbă, chiutúc, cúciub, -bă, câciub, cuciubeú, cuciubeáuă, cúfal, cúțur, crăciún, grij || ALIA 41: căciúmbă, chiciúmbă, cuț, cur di pom

STUN vb. ▼cirtusescu, cirtăsescu, ▼ciurtuescu, ▼mintescu (and mindescu); (to make lose one's head) tulescu, vârlescu, zălescu; **You have -ed me** Mi vârlíși di cap; **It is very cold; it stuns one** Arcoăre mare, ti tuleăște; (as of drinking too much wine) ñ-u da n cap; **The wine -ed him** yínlu l'-u deáde n cap || DIARO 48: ânvál-lescu

STUN GUN s. (usu. of elder) → SQUIRT || GSus: țârtânită, CL 263

STUNNED adj. (astonished) ndársít → DIZZY

STUNTED adj. astrăchít, azmét, chirchinéc, jibicós, jibă-, zăbă-; pilicós, zvumút; p(r)uzúme; străchitúrá invar., vumutúrá invar.

STUPEFACTION s. mărmurisire

STUPEFIED adj. mărmurisít → ASTONISHED

STUPID adj. glar, dim. glărúșcu, -șcă, -ștâ, -ște; hut, m pl huț, f pl húte; also: agudít (or agudít la cap), ahmác, anóit; m/f sg apló, m pl apládz, f pl ? (DDA 175); argheándalu (di), G: bașinghél, m pl -ghéí, f pl -ghéle; budălác, -lácă, -lățí, -lâte; budălă, m pl -ládz, f sg/pl -loăne; buf, m pl buhí; cap clúvyiu, cap di curcubétă, cap di crínă, cap di găie, cap di grij, cap di mulăre, cap di șiníc, cap di tayăre, căpu mplin di páie, cap vur-yărésu, cărăfétă groasă, chirút, chiutúc, crau invar., cu ciútra goálă, cșúra, f cșură, m pl cșúrañ, f pl cșúre; cu cămeáša di la núna, cu trei scânduri (lit. 'with three boards' [instead of four]), cúțur, dabóla, ta- invar., datu n cap, di doáuă oáuă (lit. '[valuing] two eggs'), G: dúmba invár.; fârá mādúuă (lit. 'brainless'), háhă, pl m háhañ; haihúi invar., haihúm, m pl -húmeañ; háasca invar., hascanífur, hazó, -záuă, -zádz, -zále; hazúscu, -zúșcă, -zúștâ, -zúște; m/f sg hlára, m pl hlárañ; leángă invar. and leángu, -ngă, -ndzi, -ndze; l'-si vârsă mādúua; lócă invar.; Sar: manglár; m/f sg măscălídă, m pl -lídz; G: mbógru; mbróstu, -roástă, -rôștă, -roásre; mbrustișór, -óără and mbrustu-; mighétă, m pl -ghéteañ; mínte di dintână gálbină, mu-

STRONGHOLD

STRONGHOLD s. tábye, tabyie

STRONGLY adv. vârtós

STRUCK adj. ~ by lightning sfuldzirát → STRICKEN; to be ~ with horror ñ-acát limăreăua, ▼cruţescu, curţescu

STRUGGLE vb. (as for existence, for a better life) || mi dau, mi ciucutescu, DIARO 249

STRUMPET s. cúrvă → HARLOT

STRUT vb. ▼fudulescu, ▼fălăescu

STUB s. (of a tree) cúciub, cuciúbă → STUMP; (the end part of smth.) cápit, coadă, armăsătură

STUBBLE FIELD s. călămăuă || Pls, GSus: agríşti, Peş: agrâşte, CL 36; SJos: călămeăuă, CL 6

STUBBORN adj. anăpudzât, aruşuţât, capsumán, cap di grij; G: ciórnic, ntórnic, inatcí, naprán, prucłét; (to have a fit of stubbornness) u leg ca yumárlu pri púnte; to become ~ anăpudzăscu

STUBBORNLY adv. || ca yumárlu pri púnte (lit. 'like the donkey [in a certain Balkan anecdote] on the footbridge'), BASME 488; únă ş-bună (i.e., he / she has a fixed idea; the same expression in Mod. Greek and Alb.), PARALLELE 134 → STICK

STUBBORNNESS s. anăpudzâre, anapudzâle, inagilâche, prucłitíe

STUCK-UP adj. (conceited) fândăxít

STUCK UP vb. (of one's hair) ñ-si mută pérłu (di frícă)

STUD s. areáte → STALLION; (group of horses) irghilé, irghilíe; adj. irghilíş || F: arghilă, SarD 35 || (stable) ahúre → TAKE THE STUDS

STUDENT s. (college ~) sóftă; (elementary school ~) mathití || Cru: (old generation talk) mathití; (young generation talk) uce-níc, GOLAB 256

STUDHORSE s. → STALLION

STUDIED adj. (intentional) castílea or -li, maxús, xaryú

STUDY vb. (to examine carefully) sap, spudhăxescu; (to be enrolled in a school) ▼nveţ cárti

STUDYING s. spudhăxíre

STUFF vb. (with food) ▼pristănescu, prâstănescu, ▼nflămác → CRAM

STUFFY adj. (oppressive, close) âncłís, astupát; (stodgy) angricós, -oásă

STULTIFICATION s. nglăríre, glăríre, hăzusíre, şuşăre

STRIKE

lightning) 3. sg: sfúldziră; imprec. **May God's lightning ~ you!**
Dumnidzău s ti sfúldziră!

STRIKE UP vb. → BEGIN

STRIKING s. agudíre, agudeáre; (of bells) asunáre

STRING s. măgór, trușină; (as of a violin) coárdhă; (as for fastening a load) fórtumă; (group of objects in or as in line) trâmbă → CORD, ROPE || **Cru:** ~ of beads báir, GOLAB 207; șigíme, GOLAB 252

STRING vb. (as beads) ▽(a)mbáir, ambúir, âmbár, mbar; **Let us ~ out one after the other** Un di un si mbăirăm

STRINGENCY s. (scarcity) lipsită; (trouble, difficulty) anânghé, ihtiză, ihtizăe

STRIP s. (band of fabric, leather, etc.) lurídhă

STRIP vb. ▽dispólu, ▽guléscu, ▽gulișinédz, gulișnédz; **to ~ smb. of money** (as at cards) afuléscu || DIARO 393: ▽dizgólú

STRIPE s. (as on a wall) răcăie (and râ-), răncăie; (~ of different color in a fabric) cărăre; (~ showing the rank of an officer) galón, yalóne; (kind, sort) turlíe || DIARO 430: yiúră

STRIPED adj. bétic || **Av:** pârdhălós, CL 259

STRIPLING s. ficiurác, hilándru, giunél; derog. mucós, muxós

STRIPPING OFF s. dispuláre, gulișináre, gulișnáre

STRIVE vb. (to apply oneself to, to lay oneself out to) ci-listiséscu, cealăhtiséscu

STROKE s. med. aguditúra, apuplixíe, chícută, nchicutáre, dămlăie, dumlăie, dâmbľă, loáre di lúnă, pícă

STROKE vb. (to caress) adíľu, pusputéscu, pușputéscu

STROLL s. ghizére, ghizirsíre, priímnăre, piripát, sulăt, sulătă, tífiríce;; **to take a short ~** dau sulăt; **We went for a ~** Nărsim tífiríce, vóltă; **There was no ~ing in the plaza** Nu aveá vólte prit piătă

STROLL vb. dau sulăt, ▽ghiziréscu, ▽priímnu

STRONG adj. putút, ptut; also: babășcu, babășcan, bărbătín, cādăr, cādăr, cādăr, cadăre, cudumán, gióne, greu, ndrúmin, puțără, sărcós, sărchirós, sfârciu, silnăvós, silnós, vârtós, zdúmban, zófnic; ári zvercă sănătoasă; (of a ~ woman) oámă; ca bir-beacă; **He is of the ~ ones** Eáste di gréilí; ~ **in health** sănătós ca grij di dzádă; (durable) nu ári moárte (lit. 'It does not have death') || ALIA 143: sân, sănătós, sinitós

STREW

STREW vb. (to disperse) spúlbir, ▼arăescu, ▼aruvérsu, ▼scrupéscu, ▼pristuéscu; **The wind is ~ing (the dust, the snow)** Vímtul spúlbiră

STREWING s. spulbirăre

STRICKEN adj. (hit) agudít; (wounded) pliguít; (by or as by a lightning) sfuldzirát, sfulguít, sfulgurát, sfulgusít; (crazy) agudít

STRICT adj. sértic || PC: arós

STRICTURE s. (critical remark) cătiyuríle, cătiyurie; (narrowing) angustăre

STRIDE s. drăşclăuă mare

STRIDE vb. (to walk with long steps) arúc drăşcléi mări

STRIFE s. ncăceăre → FIGHT, QUARREL

STRIKE s. agudíre, ciucutíre, cruíre, pălíre

STRIKE vb. (to go) ▼duc, ▼trag, ▼trag pri căle; (to turn one's steps to) u l'au călea (di cătră la), l'-u dau; (to come upon) ▼agiúngu; (to hit) ▼agudéscu, ▼aúrlu, ▼luvéscu, trag, cruéscu úná, l'-u dau, l'-u asún, zăpăléscu úná; **to ~ a blow with the hoof** trag úná cluţátă; **~ him! Aúrlă-l' vârá!** (to ~ with a whip) jirtuéscu, jurtuéscu; **The swine struck to the forest** Poárca lo pădúrea; **The thieves struck to the village of Sâmtu Fúrlíi** loără călea di cătră la Sâmtu; **They struck across villages** l'-u deádiră prit hoăre; || acáţ; **Where should he ~ to?** Cătră iu s-acăţă? BASME 57 || **to ~ across** apúc plaină; **to ~ a knife into smb.** ▼hig (or nhig) cuţútlu; plântu cuţútlu; **to ~ a light** (a)scápir; **to ~ a match** şpirtuéscu; **to ~ an average** (as bargaining over price) u fac cumătúrá; **to ~ dumb** l'au gúra; **to ~ off smb.'s head** l'au cáplu; **~to oil** (i.e., to make a lucky find) = áflu mándrá ni-călcátă; **to ~ roots** aruzuséscu, arizuséscu; **to ~ smb. down** arúc áde; **to ~ off** (to eliminate, to remove) l-fac (a)risíte; **~ them** (i.e., their names) off! Fă-l' arisíte! **to ~ terror into smb.'s breast** bag ceášlu (tu), dau íbréte (la); (to come to mind) ñ-cá-de n córnú; **to ~ upon an idea** ñ-ínră; fotiséscu; **What could have stricken them to separate?** Țe lă ínră să si mpártă? **to ~ up friendship with smb.** li apríndu aluáturile (cu); **to ~ up to smb.** l'i stau cucót; (of apoplexy) chicutédz, nchicutédz; (to clink glasses) ▼cingărşéscu; (to ~ red eggs on Easter) ▼cingărşéscu; (of clocks) dau; **The clock struck five** Săhátea deáde ȕínȕi; (of

STRANGLE

eăste?

STRANGLE vb. ▽zgrum, zgrumuescu, zdrúmin di gúşe

STRANGLED adj. zgrumăt

STRANGLING s. zgrumăre, zgrumătúrá

STRANGULATION s. → STRANGLING

STRAP s. fáşe; (belt) ghíncală, yínglă

STRAP vb. (to bind) ▽leg (as a saddle on a horse) yinglusescu

STRAW s. paļu, pl pále, dim. pǎlúş || (pl tantum) **Mul, Perd:** páie, (sg) **Kat, Mal:** paiu, **Flam, Mi:** pai, B-ARCH 275

STRAW BOSS s. cap, măimár

STRAW MAT s. aruguzínă, psá(n)thă

STRATUM s. arádhă, dhíplă, pétur

STRAWBERRY s. căpşună, căpşeână; also: (a)frángă, căpúşe, că-răşină, frântă, frándzu, glúrá, liliştrúfă, lulustúfă

STRAY vb. mi abăt, hălândărescu

STRAYING s. urbăre; also: schirdeăre, zăgădire

STREAK s. yir, yiur [y¹ur], yiúrá; (trace) urmă

STREAK OF LUCK s. urbăre; **He had a ~** L-víñe urbărea

STREAKED adj. Iar; péstru, -stră, -ştri, -stre

STREAM s. (brook) vie, şuruină, zănătúnă; **My blood was flowing in ~s** Sândzile cură di míne şuruíñ; **in ~s** adv. zănătúnă; **Blood flew in ~s** Sândzile fudzeă zănătúnă → **TORRENT** || **Cru:** (flow, drip) şóput, GOLAB 252

STREAMLET s. → RIVULET

STREET s. sucăche, úliţă; **town streets** sucăchi di pulitíe

STREETWALKER s. → HARLOT

STRENGTH s. puteăre, pteăre → **FORCE**; **BEYOND SMB.'S ~**

STRENGTHEN vb. ▽nvărtuşédz, ▽stiriusescu, ▽vărtuşescu

STRENUOUS adj. (strong) sǎrchirós, -oásă; (requiring effort or stamina) garamitlíu; greu, greáuă, grei, greále

STRETCH vb. ▽tíndu (→ § 32); (to expand, to spread out, to lie or lay down) ▽trag; **as far as the sea ~es** cât trádze amárea; **He lay near his wife Níngă** nveásta-a lui si tímse; **to ~ out** ▽lărdzescu; **to ~ one's eyes** zgârlésu ócl'il

STRETCHED adj. tes, teásă, teşi, teáse; tímtu, m pl -mţă; ântíntu; ~ **flat** (on the ground, on the floor) tes, tes pri pântică, tes pri dínţă; ~ **out on the grass** ântíntu pi virdeăţă

STRETCHER: to carry on or as on a ~ adúc patalóne

STORY

- STORY** s. pat → FLOOR; also: BE WRONG IN THE UPPER ~
- STOUT** adj. zdúmban, m pl -bañ, f pl -bane → THICK-SET
- STOVE** s. sóbă; (small portable ~) mângâne || STERE 70: chiumbé
- STOVEMAKER** s. sobagí
- STOW AWAY** vb. ▼stríngu, ▼ascúndu
- STRADDLE** vb. (of legs) ▼discácăr
- STRADDLING** s. discácărare, discácărătúrá
- STRAGGLE** vb. (to rove) mi abát, mi dipărtédz; (to stray) hă-lăndărăescu
- STRAIGHT** adj. (free from curves) d(i)réptu, -eáptă, -éptâ, -eápte; (even, adequate) íschiu, m pl íschi, f sg/pl ísche; dúze invar.
- STRAIGHT** adv. (a)ndréptu, ísea, íșea; (ant., iron.: ndrept ca fúnea tu tástru) || ~ ahead călea ndréptu, BASME 486
- STRAIGHT-BUILT** adj. subțărác
- STRAIGHTEN** vb. ▼mbróstu, ▼ischédz; to ~ things out ▼li andrég lúcrurile
- STRAIGHTFORWARD** adj. (candid, honest) nămuzlí, -zloáñe, -zládz
- STRAIGHTFORWARDLY** adv. ndréptu; fără ticlífe
- STRAIGHTFORWARD** adv. fanirá → OPENLY
- STRAIGHT-HAIRED** adj. (as of a puppy) pârjít
- STRAIN** s. (stretch) tindeáre, tíndire; phys. spreámită → TENESMUS; (compression, grip, embrace) strândzire, strândzeáre
- STRAIN** vb. (to stretch) ▼tíndu; (to squeeze or clasp tightly) ▼stríngu; phys. ▼sprem; (to cause to pass through a strainer) ▼stricór to ~ one's eyes (as in search of smth. important) ñ-an-sár dzíhile (di căftáre); to ~ to one's heart (to press, to hug) ▼stringu la sin; to ~ one's back mi tuchéscu tu lúcrú || (to pass through a strainer) F: sticór, SarD 105; (to strain oneself, as to defecate) PC: mi (a)stríngu; CUNIA 272: âñ scot gúșă
- STRAINER** s. (metallic) ghirghír; (of cloth) stricătoáre, sticătoáre || F: stăcători, HRISTU 50
- STRAINING** s. (through or as through a strainer) stricuráre
- STRAIT** s. strimtúrá
- STRAIT** adj. stres, streásă, streșí, streáse
- STRANGE** adj. ciudós, -oásă; paráxin, m pl -xiñ; toáfe invar.
- STRANGELY** adv. toáfe
- STRANGER** s. aúmbă, (a)xinitór; Who is the ~? Aúmbra cári

STOOP

one ~ Mi scoáse nă mână; I had three ~s Mi scoáse trei mână; How many ~s did you have yesterday? Câte ori înșit afoară aeri?

STOOP vb. (to condescend) cătădhixescu; (to lower oneself morally) ▼scad

STOP s. acumtinăre, astămățire, păfsire, pușire; (halt) chinduire, cunăche, lujire

STOP vb. stau (→ § 32); ▼tân, ▼adún, cúrmu; Only the cricket was not stopping its singing Mași chirchinéclu nu-și adună gúra; (to bar, to stop running) (a)stămățescu, ▼(a)cúmtin, acumtinescu, N: ▼ascúmtin; He ~ed going Si acumtină din căle; the tears she could not ~ lăcriñle țe nu puteá si li-ascúmtină; to ~ talking tac; (as a request) Stop talking! Moári-u láfea! (to make a halt) chindursescu, chindurescu, lujescu, pupusescu, zăptăsescu, zăptisescu; G: Stop it! Fă sábine! (to interrupt, to discontinue) pricúrmu; (to hinder, to prevent) mbudhuescu; to ~ favoring smb. l'-láu hárea; to ~ one's stomach ñ-apúc gúra; Eat something to stop your stomach! Măcă s țe apúți gúra! || STERGHIU 29: (don't! stop it! wait a minute!) dinăseá!

STOPPER s. (a)stupătoáre, stúpumă, stuputór, șiróf || SJos: tá-pă, Prv, Smr: tápă, CL 261

STORE s. ducheână and ducheâne; aryăstír, dugáne

STORE vb. (to lay away) păstrédz; to be (or to lay) in ~ for one impers. mi adăstă

STOREHOUSE s. hămbáre, ambáre

STOREKEEPER: army ~ zapită || (one that operates a retail store) duchingí, DIARO 425

STOREROOM s. țilár, cămárá → CELLAR

STORK s. lélic, liléc, luléc; N: ululéc, ulaléc, ul'uléc; pilicán, ștârcu, ștrăc || ALB, Dren, Kərb, Pe, Pěr, Sln: luléc, liléc, Brâncuș 552

STORM s. furtună; also: bóră; (terrible ~) chiaméte; CÍis: dârce, sindilíe de ploáie (or di neáuă); vímtu || Av: zof, BASME 743

STORM vb. (as in a battle) ▼fac fóra; (to rage, of weather) bat, huhutescu

STORMY adj. furtunós, -oásă

STORY s. (account, anecdote) părăvulíe || (circumstances) the whole ~ ți ș-cum, BASME 418

STIR

▼apufác

STIR UP vb. anăngăsescu, ▼avín; (to incite) azmút, ▼sălăghescu, ▼scol; **The dogs were stirred up** Cănlî eará sălăghít; (of fire) ascrúm, ▼aschín (fóclu)

STIRRUP s. (of metal) zănghie; (of rope) scără, dim. scărícă ||
Peş: zinghie, CL 263

STIRRUP LEATHER s. strîngîe

STITCH s. (as in knitting) óclu; to drop a ~ ñ-ascápă un óclu; (a)lăt; **stitches in a stocking** lături di lăpúďă

STITCH vb. || ALR 525: cos lărgu

STITCH s. med. amurţăt, giunglă, giunglăre, măşcare, púndzire;
Cris: stihíptu; to have a ~ mi giunglădză

ST. JOHN'S WORT s. bot. căntărie

STOCK s. (block of wood) búcium; (handle) coăďă; (farm animals) tutípută; (not distributed cards) scártu; (a stupid person) glar

STOCKDOVE s. dudie, dhicuhtúra (lit. 'eighteen'); făsă, gugúce, gugúfcă, gugúfce → DOVE

STOCKY adj. şíşcu, -şcă, -ştă, -şte → THICKSET

STODGY adj. angricós, -oásă

STOKE vb. (to stir up, as a fire) mintescu

STOLE s. (ecclesiastical vestment) pătrăhíle, pitrăhíle

STOLEN adj. (a)furăt, afumăt, loat di furi

STOLID adj. (phlegmatic, apathetic) adhyeáfur

STOMACH s. stumáh, stumáhe, mămă, ínimă, arăndză; **He filled up his ~** şi-umplú mămă; (→ RENNET); (a ruminant's ~) amúra; ~ **discomfort** plácumă

STOMACH vb. (to stand) hunipsescu; **I cannot ~ him** Lu-ám şíle ntr-óclî

STOMACH ACHE: **I have a ~** Mi măşcă ínima cólică; Mi măşcă buríclu

STONE s. cheátră; (small ~) şómbur, şómbură; (~ of grape) sâmbure; (of cherry) os; (of a peach) ciucurdécă → PIP

STONE vb. (to lapidate) ▼ambuliséscu

STONE-CUTTER s. chitrár

STONED adj. → DRUNK

STONING s. ambulisíre

STONY adj. stirnós, -oásă; ~ **area** scârcă, hălíche

STOOL: to have a ~ ies afoára, mi scoáte (nafoára); **I've had**

STILL

sirín; (without motion) ni-minát to be as ~ as a mouse ~ nu fac níti dza → STAND ~

STILL adv. (continuance of an action or condition) tut, nícă, nica, níngă; (in spite of) cu tútă aístă; He is ~ a chick Nica este pułu

STILLNESS s. arăpás; **sepulchral** ~ țâpit → SILENCE

STILTED adj. (pompous) cu táxe

STILT OF PLOUGH s. mână di dămălúg || **GSus, Pls:** coadă

STILTS s. călingóci f pl; călingoáce sg; nalăne f pl || **Peș:** năgáltă, pl năgáltă, CL 257

STIMULATE vb. ▼schin, anăngăsescu, ngăsăescu → PEP

STIMULATION s. anăngăsire

STIMULUS s. mucaéte

STING s. (an act of stinging or the result of it) nțăpătúrá; (the pointed organ of a bee) ac

STING vb. nțap (and ndzap), mác; Are the flies stinging you? Múscă ti mácă?

STINGINESS s. filaryiríe, icunumíe, nichizlâche, sclingiu-reăță, schingiureăță, sclinceáme, șclinceáme, titizlâche

STINGING s. (by or as by a wasp) nyispáre, yispináre

STINGING adj. nțăpătós, -oásă

STINGY adj. stres, streásă, streși, streáse; țânút; also: cim-brós, cláia a dráclui (lit. 'devil's key'), filáryir, nichéz, sã-ráf, șclínciu, șclínciuít, titíz; 3 sg: ș-di púric va s scoată seu (lit. 'willing to squeeze fat even out of a flea') || **Av:** ciúngu, CL 43; **Pls:** schifupát, CL 261; **Amc, An, Ary, CÍis, Lvz, Na, Pdž, Pur, Ses, Vil:** țingún; **Els:** spañu; **Grām:** schifrumén; **Am:** sclângítu, **Kast:** sclindzítu, B-ARCH 241

STINK vb. ▼(a)mpút (and ambút), ampuțáscu

STINKARD s. (male or female) || CARAFOLI 54: amputoári

STINKING adj. (a)mpuțât (and ambuțât), ambuțós, vrumñár

STINT vb. (to restrict to a scant allowance) ▼scad, ▼hirisescu; (to be sparing) ▼chivirnăsescu

STINT ONESELF vb. (to restrain, to press, to limit) ▼apreadún, priadún

STIR s. lăvă, mintitúrá, vreávă

STIR vb. (as the ember in a stove) ▼mintuésu; (of beaters) ▼aúrlu; to ~ heaven and earth (i.e., to do one's damned best)

STEW

STEW s. yeahnie, iahnie, căpămă; **stewed beans** făsúle yeahné; ~ fruit cuşáfe, huşáfe, uşáfe

STEWARD s. icunóm, cumandărgí

STEW PAN s. tengíre → SAUCEPAN

STICK s. (for stirring boiling milk) mintătór, spăteádză; (rod) ciuámă, giuámă, puleán; **little** ~ (a)fínge, (a)fínje; **to be at ~ and lift bat** tãmbãrãlu; **to beat smb. all to sticks** ansár, stul-cinédz di chiutécă → CUT ONE'S ~

STICK vb. valichésu (di), alăchésu; ▼tân (di); ~ **to me!** Tâni-te di míne! **to ~ like a burr** mi tân scaľu (di), ı-acát yeáca; **to ~ it on/up** (to give oneself airs) mi ngroş; **to ~ in the mire** vãrcusésu, vultusésu; **to ~ in one's throat** ñ-si acátă; imprec. **May it ~ in his throat!** Si-ı si-acátă! **to ~ one's spoon in the wall** (to die) li tíndu; **to ~ to business** mi aşternu pri (or tu) lúcrú; **to ~ to one's opinion** u tân fúne, u leg că (→ HOLD ON; STUBBORNLY); **to ~ to one's word** mi tân di zbor

STICK OUT vb. scot; **to ~ one's tongue at smb.** ı-scot límba nafoára

STICK UP vb. (of a plant) fitrusésu; (of one's hair when in terror) ñ-si mûtă pérľu din cap fãltác

STICKING OUT: with ~ ears adj. plahúrću, plă-, f -rcă, m pl -rţi, f pl -rţe; maltécicu, -că, -cichi [čkil], -ciche

STICKY adj. mãzgós, -oásă || (of unbaked bread) glíciós, DIARO 272 **STIFF** adj. (as of joints) ncãrfusít, nturusít, ndirusít, ncu-cinát, ngu-; (as with cold) ngárdu, ngľitát → MAKE ~

STIFF-DEAD adj. scândurát

STIFFEN vb. ancúñu, limnusésu; **His body has ~ed** Trúplu ı-an-cuñı; (as with cold) ▼ncãrfusésu, ncrãfusésu, ▼ndirusésu, ▼nturusésu, ▼ncucinédz, ngu-; ngurdésu; (with terror) ngľet di frícă || (~ with cold) ngucinéscu, BATSARIA 46

STIFFENING s. ncãrfusíre; (of cold) ncucináre, ngu-; ngurdíre

STIFF-NECKED adj. → HAUGHTY, STUBBORN

STIFFNESS s. ngurdíre, limnusíre

STIFLE vb. zdrúmin di gúşe, ▼zgrum; (to block with stones, as a snake) ▼(a)pitrusésu, N: (a)putrusésu

STIFLING s. (suffocation) ndãhníre, zãdúh

STIFLING adj. (of voice) ndãcãnit, ndãhãnit

STILL adj. (quiet) tăcút; (calm) arihãtipsít, frónim, ısih,

muñár, CL 256

STEEL vb. (to make strong, to strngthen) cilicuséscu

STEELYARD s. zíyă

STEEP adj. (a)râpós, -oásă; n hímă invar.; scârpós, -oásă

STEEP vb. (to soak) ▽(a)móľu, ▽ud

STEEPLE s. → BELL TOWER

STEEPLY UPHILL adv. || **Cru:** anífur, GOLAB 199

STEER s. (young ox) giúncu, mândzát

STEER vb. (to guide, to inspire) âñ şúiră || **how God will ~ him**
cum va-l' şúiră Dumnidzău, BASME 149

STEERSMAN s. → HELMSMAN

STEIN s. bucál → MUG

STEM s. bot. (~ of a gourd) cúrpín, cúrpan, **Scruf:** scrúpen;
climătăryeáuă; (~ of a narghile) mărcúş || (~ of a tree) **Amc,**

Amer, Els, Fal, Gra, Lvz, LvO, Mul, Na, Prv, Rod, Smx, Suf: trup

STENCH s. putoáre, ambutoáre, ndâhníre, ndâhníre, voáhă, vrómă

STEP s. ceálpă, ceálpu, ceápă, gíglătă, jgľoátă, zgľoátă; **Gop:**
jgľot; **at each ~** la cáthi sglot; **ciciór, drăşclăuă, úrmă; to take**
a false ~ cálcu strâmbu, pára-cálcu; **He made a couple of steps**
forward Arcă trei-pátru úrme; **to bend one's ~s to/toward** Í-u dau
cătră, ▽ľau cătră; (~ of a stair-case) scără, scalupă-timă; ~ **by**
~ scară di scără

STEP ASIDE vb. părămirséscu || ▽trag năpói, BASME 615; ALR 1376:
mi dau na nă pártē

STEP BACK vb. (to retreat) ▽trag năpói; ~, **you shrimps!** Trá-
dziť-vă, jabét, năpói!

STEP OFF vb. (to die) li tíndu

STEPCHILD s. proyón m || DIARO 294: pruyoánă f

STEPDAUGHTER s. hilástră

STEPPFATHER s. tátă nércu

STEPMOTHER s. năeárcă, nueárcă, neárcă

STEPSON s. hilástru

STERILE adj. (of women, of sheep) stérpu, steárpă, stérchi,
steárpe; (of sheep and goats) mărmară || ~ **ewe** biroáñe, GOLAB 208;
(of a field) hărhălă, țâtărác → BECOME ~

STERILIZATION s. (usu. of a sheep) stirpuíre

STERILIZE vb. (usu. of sheep) stirpuéscu, stirpéscu

STERN adj. (austere) áscur; (sturdy) vârtós, -oásă

STAVING

STAVING IN s. (as of a cask) disfundăre

STAY vb. (to stop, to dwell, to live) armân; (to prop up)

▼arádzim → LEAN

STAY ONE'S HUNGER vb. ▼năfătésu foămea

STAY OVERNIGHT vb. ▼cundisescu, nuptédz → MAKE A HALT

STAY-AT-HOME s., adj. dumuşăr, dumuşărcu; derog. cacavătră

STEADFAST adj. (determined) apufăsit, dăldăsît; (constant, fixed) ni-minăt

STEADILY adv. cu métru

STEADY adj. (firm, reliable) sănătós || (of smb.'s mind) cu mîntea tu loc, BASME 347

STEAK s. (grilled ~) burjólă, brujólă

STEAL s. (the act of stealing) furăre; (bargain) chilipûre || STERGHIU 30: furătîc

STEAL vb. ▼(a)fúr; also: afúm (lit. 'to smoke'), ▼agudésu, ñ-agudeăşte mîna, ▼anvălésu, amvălésu, ▼ahulésu, ▼apúc, bag tu mînică di tămăre, bag tu tástru, ▼călésu, ▼ciun, ▼ciuplésu, ▼nciulésu, ciulésu, ▼căpsălsescu, ▼mut, sec, ñ-seacă mîna, ▼spăstrésu (lit. 'to clean'), sufrusescu, úmflu, úmflu ngrâşca || TULLIU 135: aruşút

STEAL AWAY vb. u călésu, li scărmin → BOLT

STEALING s. ciunăre; He is an expert at ~ Eăste gióne tu ciunăre → STEAL

STEALTH → STEAL; by ~ pri afurîşalui → STEALTHILY

STEALTHILY adv. acrifă, (a)furîşalui, pri (a)furîşalui, ascúmtalui, pri ascúmtalui, bisgúlea, furîş, pri niaduchíte, típ-tíle

STEAM s. ábur || HRISTU 44: duh

STEAM vb. ▼aburédz, hérbu ahnó

STEAM ENGINE s. || Peş: cap di paóre, CL 40

STEAMER s. paór, paóre

STEAMING adj., adv. ahnó invar.

STEAMSHIP s. pampór, pampóre

STEAMY adj. aburós, -oásă

STEED s. → HORSE

STEEL s. (piece of ~ for sharpening knives, etc.) arbínă, cilí-che, ciulí-, ciulé-; măsát(e) || GULI 43: ciléche; (~ for strike-a-light) amnáre, amneár, cícmac || GSus: mănár, CL 255; SJos:

STARLING

(strict) áscur; (desolate) érmu, *m pl* érñi

STARLING *s.* zgârlíre

STARLING *s. orn.* cărăvél'u, gărăvél'u

START *s.* (run, soar) fúzmă → IMPETUS; (sudden bodily movement) astrisăríre

START *vb.* (to give an involuntary tw or jerk) astrisár, an-trisár (and andri-); (to move forward, to rush upon) urnéscu; (to cause to leave, as a hare) sârmu; to ~ violently (as of a storm) varúp; (to commence) → BEGIN

STARTING LINE *s.* (line traced on the ground, in some games) apúchiu

STARTLE *vb.* vanăbărésu

STARTLED → BE ~

STARVATION *s.* foáme, foămită; also: agiuneată, agiunatic, agiunâre, agiunâme, ni-mâncâre

STARVE *vb.* agiún, agiunédz, bag ploci pri pântică, bat tămbărălu, ñ-gurleădză măţăle di foáme

STARVING *adj.* líhud, -hudă, -hudz, -hude

STATE *s.* (political organization) duvléte, vasílu || CUNIA: crat (private letter); HRISTU 1: stat; **Gop**: dărjávă, GOLAB 211 || (condition) rádă, nizáme; in a bad ~ (in a sorry plight) cătră soáre

STATE *vb.* dzâc || (to ~ one's point of view) ñ-dau míntăli, BASME 302

STATELY *adj.* bugdán, buy-; mărít; pirifán, *m pl* -făñ

STATEMENT *s.* (account) tăcrâre, tăcríre; (oral ~) dzâcă

STATION *s.* (stopping place on a transportation route) staţi-óne, staşióne, staşiónă

STATIONARY *adj.* ni-minát

STATUE *s.* áyalmă, ágalmă

STATURE *s.* stătút; of the same ~ and color aţél stătút, aţeá buiáuă

STATUS *s.* (condition of a person) arádhă; (state of affairs) luyuríe

STAUNCH *adj.* (fixed) ni-minát; (determined) dâldâsít, apufăsít

STAVE *s.* (as in a barrel or bucket) doágă || CUNIA 91: ceambér and doágă

STAVE IN *vb.* (of a cask) disfúndu

STAVE OFF *vb.* (to stop one's stomach) ñ-apúc gúra

STAMPEDE

neáuă! to ~ on the mind ▼stămbusescu (tu mădúuă)

STAMPEDE vb. (of domestic animals) vârlăscu → GIDDY, REEL

STAMPING ONE'S FEET s. arupătare

STAND s. → MAKE A ~ AGAINST

STAND vb. (to endure) ▼arāvdu, ▼apufirsescu, (a)stărxescu (and astâr-); (to withstand, to held) stănipsescu, dăinsescu, dindisescu, dănăsescu, dănisescu, dănsescu, hunipsescu; **He could not ~ it any longer** Nu putú z-dănissească căma multu; **Skin does not ~ cold** Cheálea nu dindiseáște tu arcoáre; **impers. s-trádze**; **One cannot ~ this heat** Nu s-trádzi căldúra aístă; (of smb. or smth. repulsive) nu luám tu stumáhe; (to be in an upright position) șed mpróstu; to ~ **aghast** l-háscu or l-háscu n gúră; to ~ **gaping about** ylindipsescu, siryinsescu; to ~ **aside** părămirsescu; to ~ **by** smb. (to side smb.) l-láu pártē; to ~ **in** smb.'s way, 3 sg: n-șeáde ntr-ócłi; to ~ **on end** (to stick up, of one's hair) n-si mută pér-lu fáltác; to ~ **out** (to keep a stiff upper lip) ▼cálcu ciciólu; to ~ **sentinel over** cărăulsescu (→ SENTINEL); to ~ **a treat, a drink** dau únă mișteáre; to ~ **still** (as of children) l-țân lóclu; **Children cannot ~ still** Ficiórılı nu știu si-l' țână lóclu; to ~ **up** ▼mbrustédz; to ~ **up against** (to defy) l'i stau cucót, ▼țân cheptu; to ~ **upon ceremony** → CEREMONY

STAND TRANSFIXED vb. || **Amc:** armân lóclui, RÉCATAS 37

STANDARD s. (accepted pattern) mucadéme → FLAG

STANDARD-BEARER s. bairahár

STANDING s. (rank) arádhă

STANDING adj., adv. mpróstu (and mbros-), di proáste

STANDING ARMY s. sifére

STAR s. steáuă, steáo

STAR OF BETHLEHEM s. bot. (a)ngulíce, gulíce, guláce, lilíce a Hristólu, lúșcă

STARCH s. cólă, acoálă, nizisté

STARCH vb. culărsescu, culursescu

STARCHED adj. (of collars, etc.) culărsít

STARCHING s. culărsíre

STARE vb. hărvălisescu, (a)zgârlăscu ócłil' (cătră); to ~ **smb. up and down** mutrésicu di la úngli pân la cap

STARER s. zgârláiu

STARK adj. (strong) vârtós, -oásă; (rigid) scliró invar.;

STAGGERS

STAGGERS: **marked by** ~ **adj.** (of animals) vârlu, vârlít

STAGNANT **adj.** (of a body of water) stătút

STAGNATION **s.** (low economic activity) chisáte

STAIN **s.** liché; also: bătă, dămcă, lăvile, léră, minghinádhă ||
Peş: vúlă, CL 263; **Cru:** mănghinádhă, GOLAB 234; **Na:** léche, **Grăm:**
 lichéu, B-ARCH 438

STAIN **vb.** ▼chic; **You have ~ed your shirt** Ti chicaşi pri cămeá-
 şe; also: ▼lichiséscu, ▼dămcuséscu, ▼lăvăşéscu; (usu. with blood)
 ▼mârşuéscu, ▼mustuéscu → **DIRTY** || ALR 1369: ▼ncárcu: **I ~ed myself**
with blood Mi ancărcái di sândze

STAINED **adj.** (as of the walls of a room) chicát; (~ with blood)
 ncărcát di sândze, sândzinát, sândzirát

STAKE **s.** (as a burning log in the middle of a fire) rug; (post)
 par; (smth. that is staked for gain or loss) apăie

STAKED **adj.** ~ **beans** făsúle di análtu (ant. făsúle di páde)

STALACTITE **s.** || CUVATA 27: ghígor

STALE **adj.** stătút, şidzút; also: (as of bread) băiáte; (of wa-
 ter) ndâhânít, ndâhnít; (of flour) xizumsít; ~ **supplies** viştínă ||
 (as of cheese or fruit) nşes, CAPIDAN 149

STALK **s.** slender ~ şíle

STALK **vb.** ▼avín || CUNIA 324: mi tân dúpă, ľau ân cicioáre, ľau
 ân tor

STALL **s.** (for animals) cumás; (in a church) stálă, stisídhă,
 tisídhă, (a)stăsídhă

STALL HOLDER **s.** sirghingí

STALLION **s.** areáte, arăiáte; hat, at || **GSus:** diót, CL 44; **Cru:**
 aigăr, GOLAB 196; **Mul:** iágâr; **Amc, LvO:** cálu bârbát, **Kast:** cal
 más-cul; **Cíis, Pro, Pros:** mândzu; **passim:** cal, B-ARCH 305

STALWART **adj.** (robust) zdúmban, *m pl* -bañ, *f pl* -bane

STAMINA **s.** vârtúte, vârtuş → **VIGOR**

STAMMER **vb.** bâlbăescu, băbăléscu, dărdărescu, ngulişédz; *Their*
tongues are ~ing Lă si ngulişéadză límba

STAMMERER **s.** peltéc; also: chec, gângu, **B1:** gângăvét

STAMMERING **s.** băbălíre, bânduráre, dărdăríre

STAMP **s.** (device for stamping) vúlă (→ **SEAL**); (postal ~) puľu

STAMP **vb.** (to pound, to crush with or as with a pestle) stúl-
 ŧin, zdroámin; (to ~ one's feet) (a)rupăţéscu, rupuţéscu; to ~
 off (as snow) ▼(a)scútur; **Please ~ off the snow!** Ascuturát-vă di

SQUQNDERER

SQUANDERER *s.* hărgiuitór, -toáre; áspot; aspártu, -rtă, -rtă, -rte; spátal, *m pl* -tal', *f pl* -tale || DIARO 235: arâspândít, aspârgátór

SQUANDERING *s.* spătălusíre

SQUARE *s.* (four equal sides) sândráciu → BE ~ WITH SMB.

SQUASH *vb.* (as of grapes taken on a rough trip) ▼zdrúmin, zdroámin, strúcin, stúrcin, strucinédz, ▼zmoátic; (to press, to crush) ▼(a)pitruséscu, (a)putruséscu

SQUAT *adj.* şíşcu, -şcă, -ştă, -şte; muşmoálă, -múlă

SQUAT *vb.* păpăruséscu; zăruséscu, zuruséscu

SQUEAK *vb.* (of mice) || cârtătésescu, DIARO 243

SQUEAK-SQUEAK *ono.* (of mice) || cârt-cârt, DIARO 243

SQUEAL *vb.* || ALR 332: (of a pig) gurleádză; (of a piglet) ţiură

SQUEEZE *vb.* ▼stríngu (→ § 32); (as of a wet shirt) ▼stricór; (to crush with one's hands, as of grapes) ▼zdrúmic, ▼zdroámin; to ~ out (of oneself) ▼spreámit; to ~ to one's heart ▼stríngu la sin

SQUEEZING *s.* stríndzire, strindzeáre, sticuráre, zdrumináre

SQUINT-EYED *adj.* ceacâr, striócľu, strâ- || Av: ciacârcu, zăvumát, CL 43

SQUIRM *vb.* mi şuţ, mi turculéscu, mi târculéscu → FIDGET || nu mi-acátă lóclu, BASME 61

SQUIRREL *s.* virvirítă || ALIA 100: vervéră, virvéră; also: chétur, cunáve, ayrupísă

SQUIRT *s.* (toy) păspácă (and pâş-), plíscă, sálístră, silístră, ţilístră || GSus: ţârtănită, CL 63

STAB *vb.* plântu cuţútlu

STABLE *s.* ahúre, patós, pleámţă, pleántă, plénţă, stáulă; F: dămă

STABLE *adj.* ni-minát, sănătós, -oásă; (mentally well-balanced) aştirnút

STABLE-BAG *s.* (for horses) liyutástru

STACK *s.* (usu. of hay) cópă → RICK

STAFF *s.* (as of a flag) purtécă, purteácă; (stick) puleán →

CUDGEL

STAG *s.* ţérbu, ţirbóñu, dim. ţirbóplu; also: buyă, elén, ndrél, plătún

STAG-BEETLE *s. ent.* || SJos: zarcádhă, CL 263

STAGGER *vb.* ▼trunduéscu → SHIVER

SPRINT

ter) aruvinăre, pruscutîre, pruscuchîre, udătúrá; (of holy water)
(a)yizmuîre, (a)yizmusîre

SPRINT s. fúgă

SPRINT vb. fug di mi frângu → RUN

SPRITE s. → GHOST

SPROUT s. cl'eciu, climbúciu; (rudiment of a plant) fíttru; to
put forth sprouts vb. mpulédz

SPROUTING s. (germination) fitrusîre

SPRUCE s. arób, róbul, mánícîu, mánúcîu; G: mulíftu

SPRUCE adj. mutrít, prăpsít, pruvîdzút, privîdzút

SPRUCE UP vb. ▼andrég, ▼adár, ▼adár ca yambró

SPRY adj. → NIMBLE

SPUME s. → FOAM

SPUNK s. → COURAGE

SPUNK vb. ▼aprîndu

SPUN TREAD s. drúgă, tórtu, tul

SPUR s. (at a rider's heels) măhmúze (and mäh-), muhmúze, pl
mähmúzi

SPUR vb. anăngăşăescu, bag măhmúzea (a călui)

SPURIOUS adj. minciunós, -oasă; pséftu, -ftă, -ftâ, -fte

SPURT s. fúzmă, vântu, zvórimă

SPURT vb. (to gush) ▼azvóm, azvurăscu; to ~ out ▼zvom →

ORIGINATE

SPY s. spiún, şpiún, spión; also: cişít, seíd, sâíz

SPY vb. páscu; I have been ~ing on him for an hour L-páscu di
ună oară di chiró

SPYING s. culayuzlâche, cälâyuzlâche, spiunlâche [•i•un•]; ~
will cost you your head Culayuzlâchea va-ţ măcă cáplu || CARAFOLI
41: spiuniîi

SQUABBLE vb. ▼ncaciu, ▼ntértu

SQUABBLER s. căvgăgí

SQUAD s. táifă

SQUADRON s. (naval unit) stol

SQUALID adj. átim, m pl -tiñ; murdár, ni-bruít, ni-mutrít

SQUALL s. (a)zvinturáre (di neáuă)

SQUALOR s. ni-mutríre

SQUANDER vb. (as one's money) ▼spătăl'usescu, tuchescu, dau stâ
zvércă; to ~ one's time (in vain) ñ-cher săpúnea → SPEND

SPORADIC

SPORADIC adj., **SPORADICALLY** adv. arár

SPORT s. → FUN, MAKE ~ OF SMB.

SPOT s. liché → STAIN

SPOT vb. → STAIN; (to recognize, to identify) cunóscu

SPOTLESS adj. curát, fără lichédz, fără minghinádhă → CLEAN

SPOTTED adj. smâryít

SPOUSE s. (husband) Băi: hurhóñu

SPOUT vb. (to eject a liquid) ▼(a)zvóm, azvurăscu; (to show up, of a fluid or semifluid) andzămédz

SPRAIN s. cluzuníre, străngulsíre

SPRAIN vb. cluzunéscu, ▼străngulséscu || I ~ed my hand Ñ-scoşu mâna (lit. 'I pulled out my hand'), PARALLELE 138

SPRAWL vb. ▼tíndu

SPRAY s. (aigrette) sărgúce

SPREAD adj. aştirnút; tímsu, -mşi, -mse; tímtu, -mţâ, -mte

SPREAD vb. ▼(a)răspândzu, arăspândéscu, ▼arăéscu, aruéscu, ▼prăstuéscu; (to scatter) ▼scropiséscu, scrupséscu, scurpiséscu, ▼xiruíndu; (of a gossip) iáse zbor (că); (as of a piece of news) feráre, invar.; **May your word be ~ everywhere!** Zbórlu-a tău s s-facă feráre! || MERCA 4: mi aspărândéscu

SPREAD OUT vb. ▼aştérnú

SPREADING s. arăspândíre, aráíre, prăstuíre, scrupsíre; (~ out) aştirneáre xirutíndire

SPREE → BE ON THE ~

SPRIGHTLINESS s. sirtlâche

SPRIGHTLY adj. aflát → INTELLIGENT, SPIRITED

SPRING s. (source) ízvur, dim. ízvuríc; fântână, dim. fântânícă, fântâneáuă, fântâñoară; (season) primăveáră, primuveáră; **at the beginning of the ~** tu cáplu a primuveárălei; (elastic body in a mechanism) zumbăréche, zimbireche

SPRING adj. primuviréscu; ~ cheese căş primuviréscu

SPRING vb. (to originate) azvurăscu; to ~ at smb. ▼nhimuséscu; to ~ up (as of a plant) fitruséscu

SPRINKLE vb. (with salt, pepper, flour, etc.) pispiléscu; (with water, as flowers in a garden) ▼ud, ▼aruvín, aruvinédz, arăvinédz, ▼pruscuséscu, pruscuheşcu, pruscutéscu, nţilistrédz; (to ~ holy water) (a)yizmuéscu, (a)yizmuséscu, ▼fuţéscu

SPRINKLING s. (as of sugar) pispilíre; (of a liquid, usu. wa-

SPOIL

SPOIL s. alimúrá, yeáymă, yeámă, iámă, prádă, spó'le

SPOIL vb. ▽stric, ▽aludzăscu; ~ed meat cárne aludzătă; (of teeth, of nuts, etc.) cufchiséscu; (of milk, of soup, etc.) ▽astálu; (to ~ a child) í-dau fátă; (to ~ a plan, an opportunity) cacurizipséscu, u adár bóză; to ~ the fun aspárg chéifa; to ~ for a fight trag tâmbărea azvărna, trag brâmlu azvărna; u cáftu ngăceárea cu luminárea; Too many cooks ~ the broth ~ Iu-s mămíi múlti lu scot ficiórlu órbu (lit. 'Where there are too many midwives the child comes out blind')

SPOILAGE s. stricáre; also: aludzâme, aludzâre, astăláre, cufchisíre

SPOILED adj. ciurúc, -úcă, -úți, -úțe; stricát; (empty, with holes, as of teeth or of nuts) cúfchiu; (usu. of food) aludzât, astălát; (as of cheese or flour) aprés, nțes; (morally ~) aspártu, -rtă, -rtă, -rte; ~ supplies viștínă

SPOILER s. aspărgătór

SPOILING s. → SPOILAGE

SPOKE s. (rung of a ladder) scalupátimă || (~ of a wheel) Prv: pǎlmáche, CL 258

SPOKEN adj. zburât

SPOLIATION s. bilíre, dispuláre

SPONGE s. sfúnghe, sfúngu, sfănghie, sfungáre

SPONGE ON SMB. vb. (a)ghismédz, (a)ghizmédz; ~ on them as much as you can! Aghizmát-íi cât ma múltu!

SPONGE OUT vb. ▽agărșéscu; Apă și sare! (lit. 'water and salt,' i.e. Let's sponge out the past!)

SPONSORSHIP s. (of a wedding) nuní'le

SPOOF s. ncălțáre

SPOOF vb. (a)ncălțu, trag únă cǎláie → DECEIVE

SPOOK s. → GHOST

SPOOK vb. ▽aspár

SPOOL s. mǎsúr, țáye, țáie, cótcă, cǎrú'lu

SPOOL FORK s. (Y-shaped) ftínă; furcáce, furcáce de cicríche

SPOON s. línгурă, língră, dim. linguríce; (large ~) hláră; (a shepherd's ~) ciubánă

SPOON MAKER s. (of wooden spoons) lingurár

SPOONY → BE ~ ON SMB.

SPOOR s. úrmă

SPIRIT

~s nu eară pi chéfi || LITURG 32: súfitlu sg def

SPIRIT AWAY or **SPIRIT OFF** vb. ▽ahuléscu

SPIRITED adj. aflăt, căidagí, inimárcu, inimós, pîrgác, sárpit, sárpit (and sâr-), sârpíd; (courageous) → **PLUCKY**

SPIRITUOUS adj. (of liquors) şpirtós

SPIT¹ s. (thin rod for holding meat on fire) súlă

SPIT² s. (saliva) (a)scucheát; (an act or instance of spitting) (a)scucheáre, (a)scuchitúrá

SPIT vb. (to eject saliva) ▽ascúchiu, **Gop**: ▽stichéscu (sic)

SPITE s. ináte, ceapcânlâche, chíme; in ~ of that ţécă!

in ~ of cu tut (f cu tûtă, m pl cu tuţ, f/n pl cu tûte)

SPITEFUL adj. duşmănós, nguvujdát, nipârticát, nşirpicát, nvi-pirát, puşclós, s(c)lab, uhtinát, urât, urút; ~ fate tíhe neárcă or scriátă nfărmăcoásă || pângân, BASME 680

SPITEFULLY adv. aráulea

SPITEFULNESS s. háre → **WICKEDNESS**

SPITTED LAMB (or any other edible animal) curbán

SPITTLE s. (a)scucheát

SPLASH vb. ▽pluscutéscu, pluscuchéscu, pruscuchéscu, prăscu-téscu, pruscutéscu, ▽muciuléscu; to ~ one's money about hiu mână aspártă

SPLASHING s. pluscutíre, pluscuchíre, muciulíre

SPLATTER vb. → **SPATTER**

SPLAY adj. → **CLUMSY**

SPLEEN s. anat. splínă; He has a problem with his ~ Áre splínă

SPLENDID adj. háscu, -scă, no pl; nişínlítcu, -tcă, -tţi, -tţe

SPLENDOR s. nişáne; What a horse, what a ~! Țe cal, țe nişáne!

(glitter; attractiveness) lumbărsíre

SPLENETIC adj. guşturát → **ILL-NATURED**, **SPITEFUL**

SPLINTER s. (of wood) áşcl'e, cl'in, scârpă, scârpoáce, **G**: li-cătúrá; luschídhă, luţeáthră; (~ of glass) aspărgătúrá

SPLIT s. dijglínáre, curmáre, arupeáre, arúpire

SPLIT vb. ▽cúrmu, disfác, ▽disíc, ▽dispártu, ▽mpártu; to ~ one's sides with laughter arâd di mi lişín (→ **SHRIEK WITH LAUGHTER**); to ~ smb.'s ears Țau urécl'ile; to ~ with smb. u-arúp cioára (cu) || HRISTU 19 (of a road) mi zdifac (sic)

SPLITCH s. → **SPOT**, **STAIN**

SPLUTTER vb. → **SPUTTER**

SPELLBOUND

SPELLBOUND adj. mărmurisît, di fáptu; **as if** ~ ca di fáptu

SPEND vb. (usu. of money) (a)spárgu, fac jir, hărgescu, hărgiuescu, hărgjescu, scap, spătăľusescu, xudh(y)ipsescu; **He has spent all his money** Scăpă parădzľi; **to ~ the summer** nvirédz; **We will ~ the summer in the lowland** Va nvirăm tu câmpu → **SQUANDER** || (to ~ wastefully) adăr ghíne, fac ghíne, BASME 607; (to ~ time) fac; **He spent three years abroad** Feăťe trei añ tu xeáne, BASME 98; (to help off the time) ñ-trec oára, BASME 409

SPENDING OF SUMMER s. nvirăre

SPENDTHRIFT adj. aspártu, -rtă, -rťă, -tre; hărgiuitór, mână aspártă, sac arúptu; spátal, m pl -taľ, f pl -tale

SERM s. spérmă

SPEW vb. → VOMIT

SPICY adj. nóstim, m pl -tiñ, f pl -time

SPICK-AND-SPAN adj. prividzút; ca scos dit ou (lit. 'as if taken out from an egg')

SPIDER s. páingu, páiangu, pángu, maramágă, maramángă, meramă-gă, mirimágă, mirimángă, mirumágă

SPIDER'S WEB s. pândză di pángu, pândzină di páiangu

SPIGOT s. cep, sóche → FAUCET

SPICK-AND-SPAN adj. nou, nău; (spotlessly clean) spástru, curăt

SPIKE s. bot. schic; (nail) pénură

SPIKE vb. (to fasten with nails) vncărfusescu

SPILL vb. vvérsu

SPIN vb. vtórcu (→ § 32); **to ~ a yarn**; (to tell a story) vambáir

SPINACH s. spanác, spănáche

SPINDLE s. fus, drug; **the disk of the ~** prísne, rătél

SPINDLE MAKER s. fusár

SPINNING s. (the process) turťeäre, toártťire; **Begin your ~!** Acăťăt-vă di turťeäre!

SPINNING TOP s. sfúrlă

SPINNING WHEEL s. cicrică, cicríche, cicărică; also: andéme, arudheáuă, dipinătór, rudáne, vărténiťă (and văr-), vărteániťă, vărteántă || **Peş**: arhotar, CL 37

SPIRIT s. duh, pnévmă; (~ believed to protect a house or a village) stihíe; **the Holy ~** Áyiul duh; **in low spirits** cu cúrlu n sus; (beverage) spírtu, inóplimă || CUVATA 11: **he was not in good**

SPARROW

spruít, CL 261

SPARROW HAWK s. sfrântélu, sfrâmtélu, sfrindzél; pizóvlu**SPARSE** adj. arăit**SPASM** s. spazmó**SPAT** s. and vb. → QUARREL**SPATTER** vb. ▼(n)ciumulscu, ▼pruscuchescu**SPAWN** s. (mixed salted fish eggs) târâmă

SPEAK vb. zburăscu, acuvântédz, cuvintédz, dzâc, gréscu; **They do not ~ to each other** Nu-și gréscu (cu gúra); **to ~ continuously** ñ-ñárdze gúra; **to ~ ill of smb.** zburăscu, trec n gúrá; **Don't ~ ill of me!** Nu mi treáte n gúrá! **to ~ in vain** zburăsc pi vintu; **to ~ the truth** spun ndrept; **to ~ up** zburăscu ndisát || **Mul, Smr:** 3 sg zbráște, B-Arh 477

SPEAR s. cundár, gilít, mastrác, mǎzdrác**SPEAKING** s. gríre, grítă**SPEARMINT** s. méntă (and méndă), yízmă, ayeázmă

SPECIAL adj. (made upon demand, as of a hat) maxutárcu, -rcă, -árți, -árțe or -ărți || (distinguished, superior) ayóryea; **N. is ~ N.** u-ári caliméra ayór-yea, DIARO 368

SPECIES s. (sort, kind, model) iurnécă**SPECIMEN** s. (individual) derog. clir**SPECIOUS** adj. cálpu, -lpă, -lchi, -lpe; cálpic; ehlé invar.

SPECK s. (stain) liché: (particle) dhráme; **not a ~** cât trâ yitríe → JOT

SPECKLE vb. ▼pluscutéscu → SPLASH**SPECTACLES** s. yilíi f pl → GLASSES**SPECTER** s. fandázmă → PHANTOM

SPEECH s. zbor, zburáre, zburâre, graiu, greiu, griu; (dialect, way of speaking) cuvéndă → MAKE A ~

SPEECHLESS adj. tăcút || **to be / to remain ~** armân fără gúrá (lit. 'to remain without mouth') PARALLELE 147

SPEED s. (a)vrápă, curundeăță || **to run at breakneck ~** fug di mâc lóclu (lit. 'to run [as if] eating the earth'), BASME 500

SPELL¹ s. amáie, măyíe, măghíe; **evil ~** vâscănie → BE UNDER A ~, CAST A ~ UPON

SPELL² s. (at work or duty) schímбу; (a period of rest) (a)răpás → REST

SPELL vb. (to relieve, to take the place of) ▼schímбу

- SOUSE s. → BRINE
- SOUSE vb. (to make drunk) ▼ambétu
- SOUTH s. *ñadzădzăuă*; (*Epir, Thessalia*) *misiméră*
- SOUTH WIND s. iug, not
- SOUTHERN-WOOD s. bot. *pilóñu-di-Muzichie*
- SOW s. poárcă || *Am, Mal*: *scrófă*, B-ARCH 285
- SOW vb. seámin; ~ *dicord* bag *zizáñe*, bag *anghíd*z
- SOWING s. *simináre*
- SOWN FIELD s. *siminătúrá*
- SPACE s. (room, distance) *loc*
- SPACIOUS adj. *lărguríu*, *vlíhur*
- SPADE s. *căzmă*, *dhichéle* || *Prv, SJos*: *lizgáre*, CL 254; *DIARO* 202: *spathí* (*spathí* 'clubs' in the DDA 1104 is an error)
- SPAHI s. *spahíu*
- SPAN s. (distance from the end of the thumb to the end of the little finger) *făltác*, *făşcăţă*, *fuşcăţă*
- SPANGLE s. *părdzíc*, *pitalúryă*
- SPANK vb. *dau* *ună plíscută*
- SPAR vb. (verbally) *trag* *un cărinte*
- SPARE vb. ▼ñiluésu; (to lay by, to save) *cumăndărsésu*, *icunu-miséscu*, *purbulésu*; ~ **the rod and spoil the child** = *Pârlína-i dátă di Dumnidzău* (lit. 'the rod has been given by God')
- SPARE CLOTHES s. *alăxămíntu*
- SPARED adj. *cumăndărsít*, *icunomisít*
- SPARING adj. *icunumisáric*; *máză invar.*
- SPARK s. *scănteále*, *scănteálu*, *spíthă*, *scăndălóthrá*, *scăr-dzălóthrá*
- SPARK vb. (to produce sparks) (a)*scápir*, *scrăpuésu*
- SPARKLE vb. ▼nyil(i)césu, *anyilíciu*; also: *hrisusésu*, *lă-yicésu*, *liyicésu*, *licrăsésu*, *lămbisésu*, *limbisésu*, *lăm-brusésu*, *lămbursésu*, *lumbrăsésu*, *lumbărsésu*, *lumbrisésu*, *luñinédz*, *luţésu*, *scântélu*, *scântilédz*, *sfúldzir*, *şcrăpuésu*;
His sword is sparkling *Pála-í sfúldziră*
- SPARKLING s. *ascăpiráre* → SPARKLE
- SPARKLING adj. *lumbărsít* → BRILLIANT
- SPARROW s. *anghídhă*, *ciónă*, *cioñiu*, *harabél*, *harabéu*, *hara-bélu*, *ţárnăpúlu*, *vrăpciu* || *ALIA* 115: *cinginé*, *pui* and *puíu*, *puíţă*; (rare): *dzundzán*, *gealgeán*; *GSus*: *púică*, CL 259; *SJos*:

SORTING

SORTING s. (selection) alidzeáre, aleádzire

SOT s. → DRUNKARD

SOUGH s. (sigh) uhtáre

SOUGH vb. (as of wind or water) vǎzescu (and vǎ-), vuzuescu;
(to sigh) uhtédz

SOUL s. súflit || LITURG 134: súfitu; **save our ~s!** scápǎ-nǎ su-
fitlu PC from ALB: súlfit

SOUND s. asunăturǎ

SOUND adj. (free from injury) ni-vǎtǎmát; (strong, healthy)
sayláme; **as ~ as a bell** sănǎtós ca grij di dzádǎ || also: sănǎtós
her (lit. 'as healthy / strong as iron') BASME 420

SOUND vb. (to explore, to investigate) ▼discós, ▼discúlțu, dis-
cúlțu, ▼scǎrfisescu, ▼discǎrfusescu (and -câr-, -cur-), xitǎses-
cu; **Take him aside and ~ him well!** Loăț-lu di unǎ pǎrte și dis-
cultǎț-lu ghíne! || **Why are you ~ing me so thoroughly?** Țí-ñ-lu
cǎftǎ zborlu ahât? DIARO 208

SOUND vb. (to ~ loudly, as of a rifle) plǎscǎnescu, plǎscǎ-)

SOUNDLY adv. (tightly, solidly) pravatós

SOUP s. hirtúrǎ, ciórbǎ, dzámǎ; (made of bread) dzǎmǎtúrǎ,
prosfáyi; (brine ~) armózmu, dzámǎ di moáre; (~ with dough ras-
pings) tǎrhǎnǎ (and tǎrhǎ-), trǎhǎnǎ; **to be in the ~** (scared) =
li úmplu (di frícǎ) (lit. 'to fill it up,' where it stands for
one's underweare')

SOUPÇON s. (trace, a little bit) úrmǎ

SOUP-TUREEN s. suphéřǎ [sup•hé•řǎ]

SOUPY adj. (densely foggy or cloudy) nigurát, nigurós

SOUR adj. á cru; ~ **milk** lápte á cru; (of a person) acreárcu

SOUR CREAM s. álicǎ, áicǎ, álcǎ, prǎzgu, teǎrǎ

SOUR MILK s. lápte á cru, lápte bǎtút, lápte vinít

SOUR vb. ▼acrésu, acrédz, ▼aludzǎscu, ▼puscuescu; (to embit-
ter) ▼nfǎrmác

SOURCE s. (spring) fântǎnǎ (and fǎndǎnǎ), N: funtǎnǎ; ízvur;
(point of origin of a river) cap-di-arǎu; vitíl; múmǎ (lit. 'mo-
ther')

SOURING s. (as of wine) acríre, puscuíre

SOURISH adj. acřișór, -oǎrǎ; maióșcu, -óșcǎ (sic); (also of
people) acreárcu, -rcǎ, -rți, -rțe

SOURNESS s. acřiș, acrǎtúrǎ, anǎcríme, anǎcríciu, puscăitúrǎ

TREASURE

TREASURE vb. || to ~ as the apple of one's eye voi ca óclil' din cap, BASME 191

TREASURER s. hăznătár

TREASURY s. → TREASURE

TREAT s. (wine, coffee, etc.) mișteare

TREAT vb. (to offer) chirăsescu || STERE 39: chirnisescu; (to regale) ▽filipsescu, uspitédz; to ~ **smb. as mud** rizil(ips)escu

TREE s. árbur, ábure, oárbári m, dim. arburíc; also: cupáciu, pom; **young** ~ fidán, fidánă; **dried** ~ xérac || F: oárbure, SarD 28; ALIA 40: órbăre, órbire, cupát, cupát, lémnu || DIARO 69: dim. arburícíu

TREE-FROG s. zool. báfă, broátic, dim. bruticúș, coll. bruticáme

TREFOIL s. trifólu, tǎrfólu || ALIA 84: detelínă, tǎrǎfólu, ugé

TREMBLE vb. trémur, treámbur → SHAKE, SHIVER; to ~ **all over** şeápte-óptu ñi si dúțe → FEEL DITHERY; to ~ **with cold** adár guvójdi, afirisescu guvójdi, fac guvójdi, taľu guvójdi || HRISTU 32: ntramur

TREMBLING s. trémur, trimur, trímură, trimuráre, trimburáre, treámbur

TREMOR s. trimuráre → TREMBLING

TREMULOUS adj. → TIMID

TRENCH s. (a)vláchiu

TRENCHERMAN s. ľuftă, mǎncátór

TREPIDATION s. → TREMBLING

TRESPASS s. (violation) amǎrtíe, cǎlcáre

TRESPASS vb. (to sin) fac păcát; (to intrude, to encroach) cálcu

TRIAL s. (test, verification) cǎtǎpǎțire, dhuchimíe, dhuchimǎsíre, próvǎ; (in court) giudicátă, giudét, judét, dǎvǎ, dǎvíe, dǎváie; to **bring to** ~ scol; (suffering) dértă || Prv: (~ in court) clíși, CL 42 || Gop: judicátă, judicári, NEIESCU 240

TRIBE s. fǎrǎ; (~ of Aromanian shepherds) fǎlcáre; (rare) pǎlcáre; (race, nation) zintúñe

TRIBULATION s. arǎiátă, pusoágă, taxiráte

TRIBUNAL s. giudét, judét, huchimáte, huchiumáte, iuchiuméte, istináfe

TRIBUTARY s. (non-Muslim subject in former Turkey) arǎié, arié

TRIBUTE s. (annual ~ for non-Muslim residents) haráce, hǎráce, harátumǎ

TRICE s. minút, minútă; in a ~ tr-únă hópă, tr-un stih di oárǎ → INSTANT, MOMENT

TRICK s. dubǎráie, féstă, fheácă, ilée, muraféte, ncǎltǎre, réngǎ or rénghe, téhne, tirtípe; **monkey** ~ mǎimulâche

TRICK vb. ncáltu; ľ-bag cuváta, ľ-bag șáua || PARALLELE 140: trag nǎ cǎlúpe; BATSARIA 41: Don't ~ me! Nu mi-ancáltă!

TRICKERY

TRICKERY s. alingie, avucătlîche, zăvule, zăvyie, zăvlîe → **TRICK**
TRICKLE vb. (to dribble) chic, chîcur, chîcurédz; (to ~ down in a thin stream, as of a tear) ▼prilîngu

TRICKSTER s. apatiôn, călupcí, călpuzán, pişichér

TRICKY adj. ariditór, -oáre; calpuzán, -ăñ; **G:** ehlé; mălăyár, minciunós (and mingiunós), plan; (manipulative) ti vînde ş ti-acúmpără; (of a woman) mastórsă; **the ~ vixen** mastórsa di vúlpe

TRICTRAC s. táblă

TRIED adj. (experienced) fricát; **A ~ man knows a lot** Omlu fricát şti multe

TRIFLE s. bărcudîi f pl; bişîñ di cuc f pl; búfche (lit. 'chicken guts') f pl; burlîdzi mbăiráte (lit. 'shells on a string') f pl; căcát; chiritúri f pl; curcubéte or curcubéte di Chirásova f pl; curcuféli or curcuféxale f pl; lilíce di ureácîe; lişinátúri f pl; mándzale or grándzale-mándzale f pl; mâniţi di tâmbări f pl; papardhéle f pl; púfchi f pl; zácate f pl; zăcătúrá f sg || **It is no ~ nu** giucăreálă, **BASME** 500; **CARAFOLI** 24: lúcri di canţivá pl

TRIFLE vb. (to act heedlessly) ▼avîn guşturîţăle; **to ~ away one's time, effort, etc.** ñ-cher săpúnea (lit. 'to waste one's soap') || cher milăñle tu cácu, **BASME** 489

TRIG adj. (stylish) prăpsít; (tidy) chischín, m pl -ñ

TRILL s. frămtúrá (and frâm-)

TRIM s. (as of a horse): **in good ~** pri trup

TRIM adj. (neat) chischín, m pl -ñ, f pl -ne

TRIM OFF vb. (to lop) călărsésescu, clărsésescu, ▼ciulésescu, clădhip-sésescu, scrăştésescu, scriştésescu

TRIMESTER s. triminîe

TRIMMED adj. (lopped) scrăştít; (of a vineyard) clărsít; (pared, adorned) adărát, armătusít, isusít

TRINITY s. Triádhă; **The Holy ~** Áyia Triádhă

TRINKET s. minuţále → **BANGLE**

TRIP¹ s. (journey) tăxídhe; (a single round or tour on a business errand) cále → **MAKE A ~**

TRIP² s. (a maneuver causing someone to stumble or fall) cheádică, nchidicătúrá, purdhuc'láuă, pirdhuc'láuă, birdhuc'láuă

TRIP vb. ▼ncheádic, bag cheádică, scundipsésescu

TRIPLET s. (born at the same date) tirñác

TRIPOD s. (a three-legged metalic stand as for a caldron) pirus-tîe, pirus-trîe

TRIUMPHANT adj. asvingătór, -oáre; also az-

TRIVET s. pirus-trîe, pirus-tîe

TROLLOP s. → **HARLOT**

TROMP vb. (to beat) ▼bat; (to defeat) (a)mpót; (to tramp, to

TROOP

march) ▽cálcu

TROOP s. (collection of people) urtáuă; tabór, tabóre, tabúre

TROOP THE COLORS vb. u scol pandéra

TROOPER s. coll. căvălărie

TROT s. (the sound of a ~) tróput, aróput, tópur; **at a round** ~ adv. (very fast) tu apáli, tu únă apálă || adv. alága-alága, BASME 54

TROT AWAY vb. u adún; **You** ~! Adúnă-u di auá! → GET LOST

TROTH s. (fidelity) bésă

TROUBLE s. bilé, N: biláuă or biláie; also; chidére, ghidére, dirín, dirináre, dirnáre, hále; mărăţîn m pl (lit. 'thorns'); ndízmă, nivóle, strimtúra; (distress) nvirín; (effort) cópus; **Here is my** ~ Ia țe ń-eáste hálea. **I have more and more** ~s Ghidérile a meále créscu; **in** ~ adj. ndisít; **We are in** ~ Hímu ndisít; **to put smb. to the** ~ l'-gioc únă hunére; **This is the greatest** ~! Eásti bilélu a bileádzlor! || **When they realized that they were in** ~ ... Cari u vidzúra streásă ..., BASME 48; pon; ALR 1691: **Let me tell you all my** ~ S-ť-aspún tot pónlu țe-am; DIARO 154: buclúchi; **They got into big** ~ Deadirâ di mari bucluchi

TROUBLE vb. ▽mintéscu, ▽stinuhursescu; **to** ~ one's mind about smth. ń-disíc cáplu

TROUBLED adj. (insane) cărtít, cărtít di mínte

TROUBLEMAKER s. căvyăgí, scandalár

TROUBLESOME adj. căchiós, -oásă

TROUBLESOMELY adv. || cu ócłi cripăt, BASME 388

TROUGH s. cópan, cupánă, cupáne

TROUNCE vb. (to thrash) ▽bat → BEAT

TROUSER STRAP s. stáflă

TROUSERS s. pănăvrăchi f pl; (Turkish baggy ~) şilivăre, dim. şilvărúşe; (short ~) pături, púturi, putúri f pl

TROUT s. ichth. péstruv, péstrav, péstruvă, păstrává, létnă; N: córan || Pls: cupán, CL 43

TROWEL s. mistríe

TRUCE s. (armistice) paidós; (relief) aryíe

TRUCK s. → SWAP

TRUCK vb. fac trámpă

TRUCKLE vb. ▽alás, ▽nclín, (a)ndúplic || CUNIA 47: hăbinédz

TRUCULENT adj. áscur, crud, -dă, -dz, -de; fuvirós, -oásă

TRUDGE ALONG vb. ímnu, ńeg, ńérgu, ▽cálcu; arúc jgłóáte (lit. 'to throw steps')

TRUE adj. (genuine, authentic) tamamá, tamaná, alíthhea [th-h], alihiós, alithinós; sayláme invar.; **All this is** ~ Túte áeste súntu alíthhea; (of pure origin, speaking of Aromanians) di sárică; **He is a** ~ Aromanian Eáste di sárică; (real) mplin; **Madam, are the words**

you are saying ~? Gréști mplíne, muláre? → COME ~

TRUE vb. țivicuséscu

TRUE-BLUE adj. pistó, m pl -stádz → FAITHFUL, RELIABLE

TRUEHEARTED adj. → FAITHFUL

TRULY adv. avér, di-avér, alíhea, N: alíhira, alíhiura; a cálea-lui; **Either you tell me everything ~, or you won't get rid of me** Ori ñ-aspúñ a cálealui, i nu ai ascăpáre di míne || **Gop:** cadilíhea, GOLAB 223

TRUMPET s. buríe, burazáne, trumpétă (and trumbétă), turumbétă, rumbétă; **the sound of a ~** turu-tutú → BLOW ONE'S ~

TRUMPETER s. trumbicí

TRUNCATE vb. ▼șuntédz, ▼talú

TRUNDLE vb. ▼anvărtéscu, ▼arucutéscu

TRUNK s. (of a tree) trup (→ STUMP); (chase) sândúche

TRUSS s. ligătúrá, stiriúsíre

TRUSS vb. ▼leg, stiriúséscu, ▼ncărfuséscu → BIND

TRUSS UP BAG AND BAGGAGE vb. ñ-adún catrafúsili

TRUST s. virisé, virisíe, thărusíre; **on ~** pi virisíe

TRUST vb. ▼ncred, ñ-u láu pri míne, thăráséscu, thăruséscu; (to believe smb., to trust) pistipséscu, pristupséscu; **Don't ~ before seing!** Nividzútă s-nu pistupséști! → BELIEVE, RELY

TRUSTEE s. epítrop, G: apicúndu

TRUSTEESHIP s. epitrupíe

TRUSTWORTHY adj. besalâ, m pl -ládz; saylámcu; sáicu, -că, -ți, -țe; síyur, siyuripsít; ~ **man** amanecí

TRUSTY adj. (reliable) saylám, -ámă, -áñ, -áme

TRUTH s. driptáte, ndriptáte, alíthhea [a•líth•hea], talíhea, dhíche, háche; ~ **will out** Alíhea eásă tu páde || ~ **to say** și; (Commentary after the death of an old couple:) ~ **to say, they were very old** Era ș-auși múltu, BASME 400; ALR 1396: **Tell me the ~!** Aspú ni-ñ dealíhea!

TRUTHFUL adj. cu érgi → HONEST

TRY vb. (to attempt) ▼bat să, cătăpățéscu, dau să, ▼dhuchimăsés-cu, mutréscu să; **They tried to calm him down with nice words** Cu graie dúlți dădeá s lu-apúnă; **He was ~ing to find a piece of wood** Băteá s-áflă vără lémnu; (to taste foods or drinks) gústu, (a)ngús-tu; to ~ **hard** cilihtiséscu, ▼stríngu, ▼sprem; to ~ **one's hardest** mi fac páde; ~ **one's strength against smb.** mi misór cu

TRY CONCLUSIONS WITH SMB. vb. || ñ-u bag míntea cu; **Why are you trying conclusions with a child?** ti ți ț-u badz míntea cu un fi-ciuríc? DIARO 113

TRYING-ON s. (as in a tailor's shop) dhuchimăsíre, próvă

TRYING adj. (difficult) greu, greáuă, grei, greále

T-SHIRT

T-SHIRT s. ~ tricó

TUBERCULAR s. ufticós, uhticós

TUBERCULOSIS s. óftică, óhtică, ftíse, tíhtă; **touched by** ~ căr-tít; **to have** ~ ▽umbărnédz

TUCK s. bástă

TUCK vb. ▽bag, ▽andúplic || PC: fac nă bástă

TUCK UP vb. (of sleeves) ▽(a)scumbuséscu, născumbuséscu → ROLL UP

TUCKER OUT vb. (to exhaust) ▽cúrmu

TUESDAY s. mărță || *Amc, Căl, Fu, Hor, Kat, Lep, NPrv, Pdž, Ses:* marț, B-ARCH 234

TUFT s. giugiúfcă, ciuciúlă, fúndă; (as on the top of a cap) ciúmă; (~ of feathers) búfcă; (on a bird's head) cucúlu; **to be-come** ~ed (as of the tail of an animal) tufuséscu; (of forests in spring) funduséscu; nvirdzăscu

TUFTED adj. tufós, -oásă, -óși, -oáse; fundutós, stof(u)tós; (of some birds) cuculát; cu búfcă → BECOME ~

TUFTY adj. (of hair) || *GSus:* stăpós, CL 261

TUG s. trădzire, trădzeäre

TUG vb. ▽trag

TULIP s. laléi f; spăteádză

TUMBLE vb. cad; **to** ~ down súrpu, dau di páde; **to** ~ in ▽apún, ▽cúlcu, aúrlu núntru; **to** ~ on smb./smth. ▽áflu; **to** ~ out cad, aúrlu nafoără; **to** ~ over ▽arucutéscu, ▽târculéscu, turculéscu; **to** ~ to achicăséscu; **to** ~ upon smb./smth. astálu; **to** ~ smb. down or over arúc áde

TUMBLE: in a ~ adv. darmadán

TUMBLEDOWN adj. (dilapidated) hárval, -lă, -l', -le

TUMBLER s. (of a firearm) ceárcu

TUMID adj. umflát, cábărdísít

TUMMY s. → BELLY

TUMOR s. ciúmbă, giúmbă, giúmcă, júmbă, șúmbă; (in the leg of a horse) căracúș → SWELLING

TUMULT s. vreává → NOISE

TUMULTUOUS adj. alăcít, mintít, túlbur

TUNA FISH s. (salted) lăchérdhă

TUNE s. blândur, ih; (for violin) nubéte; (Turkish ~) manéi, pl manéi

TUNE vb. (a violin, etc.) curdhuséscu || DIARO 11: curdiséscu

TUNIC: a priest's ~ stiháre

TUNISIAN adj. di Tunúză

TUNNEL s. gălúme, gălâme, glâme, lăyúme, luyúme

TUQUE s. bărbărúsă

TURBAN s. cărâm, crâm; (a ~-cloth around one's hat) pap, șirvét,

şirvéte

TURBID adj. túrbure → MUDDY

TURBULENT adj. dzardzára, pl -dzáreañ; minditór, -toáre; năpu-dheáric; sirsém, -émă, -éñ, -éme; sirsén; zevzéc, -écă, -éťi, -éťe

TUREEN s. cinác, cinácă, cináche → BOWL

TURGID adj. umflát, cábărdisít

TURK s. túrcu m; turxă or turcálă f; dómnu; coll. turcáme, tur-cărie, dumnáme; (nickname given by Christians) báfă; **the -s** Lăilí
|| TULLIU 88: carbaerean

TURKEY s. Turchíe, Turţeásca; in ~ tu Turţeásca

TURKEY-COCK s. cúrcu, hórhan, misírcu, misiróc, míscu, pilicán

TURKEY-HEN s. curcoáñe, hórhană, misírcă, míscă || **GSus**: mísă, cl 256

TURKISH s. (language) Turţeásca; **He speaks ~ fluently** Turţeásca u zburáşte farsí

TURKISH adj. (n)turţescu, dumnescu; **to become ~** ▼turchipsescu; **This is a ~ neighborhood** Măhălălu aéstu eáste dumnescu; ~ **army** Turcărie; **adv.** a-la-Túrca (ant. a-la-Fránga)

TURKISH COFFEE s. laiú, Scr: négru; **Give me a cup of ~** Dă-ñ un négru; **We've come over to get a cup of ~** Viñím la tíni s-bem un laiú

TURKISH DELIGHT s. lucúme

TURMOIL s. alăcíre

TURN s. arucutíre, turnătúra, şuťătúra, frámtúra; (tríc) hunéră, hunére; **My turn will come ~** Va yínă chízda tu cinúşe → **TAKE A ~, DO A BAD ~**

TURN vb. (to rotate) ▼nvărtescu, arucutescu; (to twist) ▼şuť or şuťăscu; (to wrench) cluzunescu; (to twist, to luxate) ▼străngul-sescu; (to reverse, to move around) ▼tórnu, **F**: tórru; (to upset, to disorder, to disarrange) ▼mintescu; (to disperse) arăiescu; (to be-come, to transform) ▼adár, ▼fac, ▼prifác; (of a road) acáť, apúc; (of time, age) ▼úmplu, ▼nclíd, ▼cálcu tu (followed by a numeral); **He just was ~ing tewnty-one** Nclídeá tamán únsprăyinghiťlí di añ; **Next spring the boy will ~ nineteen** Prumuveára ficiórlu va cálcă tu yínghiť || **HRISTU 28**: u turră capu căťă munť 'turned his head toward the mountains'

TURN ABOUT: **to ~ smth. in one's mind** vb. ▼frimíntu

TURN ALL THE COLORS OF THE RAINBOW → **CHANGE COLOR**

TURN ASIDE vb. ▼abát, părămirsescu

TURN BLUE / BLUIISH vb. murnescu, nviniťăscu (and nviñi-)

TURN DOWN vb. nu căpsescu, nu străxescu, nu simfunipsescu

TURN GREEN vb. nvirdzăscu, nvérdu

TURN IN vb. (to deliver up, to hand over) fac tislíme

TURN

TURN OFF vb. (to deviate) ▽abát; (as a lamp) astíngu; (cut off) cúrmu

TURN ON vb. (of light) fac luîină; (of water) ▽sălgheşcu

TURN ONE'S HANDS TO SMB. vb. ▽acăt

TURN OUT vb. (to expel, to evict) scot, scot nafoară; (to reverse) tórnu anáschila; (to end) ▽bitisescu; (to become in maturity) agiungu, cătândisescu (to become obvious, to prove to be in the result or end)) ies; es tu páde; **It -ed out that she was a virgin** Işi feătă

TURN ONE'S STEPS TO vb. Í-u dau cătră

TURN OVER vb. (as meat on a grill) ▽şuţ

TURN PALE vb. săhñisescu

TURN RIGHT / LEFT vb. u-Íau andreapta / astânga; ▽frângu andreapta / astânga

TURN ROUND vb. ▽şuţ

TURN SICK vb. (disgusted) ñ-víne greată

TURN SMB.'S HEAD vb. Í-u tórnu mîntea

TURN SMB. INTO RIDICULE vb. fac ciciór di lépure

TURN SMB. ROUND ONE'S (LITTLE) FINGER vb. ncálţu şi discálţu; **gioc pi tăpsie**

TURN SOUR vb. ▽acredz, acrésu

TURN THE CONVERSATION (UP) ON vb. adúc di-amínte (trâ); **By dint of talking we turned the conversation on the engagement** Di cuvëndă cuvëndă adúsim di-amínte şi trâ isusíre

TURN TO vb. (to address, to make for) mi ndrétu cătră

TURN TO/INTO vb. ▽fác, prífác; to ~ **ashes** fac scrum

TURN TOPSY-TURVY vb. fac cioară

TURN UP vb. (to come to light) ies tu páde; ~ **one's mustache** ▽şuţ mustăţile; to ~ **one's nose** (as of a pretentious person) fac năji, ▽strâmbu nárea; to ~ **one's sleeves** ▽(a)scumbusescu, născumbusescu; to ~ **one's toes/heels** (i.e., to die) li tíndu

TURN UPSIDE DOWN vb. arăstórnu → OVERTURN

TURN YELLOW vb. gălbinescu, ngălbinescu

TURNABOUT s. turnătúra

TURNER s. strugár

TURNING s. (bend) curmătúra

TURNING BLUE / BLuish s. viniţâre, nviniţâre (and nviñi-), mur-níre

TURNING POINT s. oára a oărălei

TURPENTINE s. trimindínă

TURPITUDE s. cătăryăríle, edepsâzlâche

TURTLE s. broască, cáthă, **N:** căthă || **GSus:** broască cu căsă; **SJos:** broască cu sāmár; **Av, Prv:** broască cu os, CL 39

TURTLE-DOVE

TURTLE-DOVE s. túrtură, turtură, turtureăuă || **GSus**: túrteză f; túrtiuz m, CL 262

TUSSLE vb. ñ-mâc sămărlu cu; ñ-u dau cu → **SCUFFLE**

TUTOR s. G: apicúndu

TWADDLE s. (silly idle talk) chiritúri f pl; căcát

TWAIN s. păreácîe → **PAIR**

TWEAK s. chipináre → **PINCH**

TWEAK vb. ▼chípin

TWELVE num. dósprădzate, dausprădzate, diósprați, diósprăs; I can tell that you are one of those ~ Ved că hii di dósprăł

TWENTY num. yínghiț, yíyint; --one únsprăyimghiț (di), únăsprăyinghiț (di) and **Smr**: yínyit únă; --two dósprăyinghiț m, doáuăsprăyinghiț f; --three trésprăyinyit, trésprăyiyit or tresprăyiyit; a --cent coin s. icusár m || **M**: yíñit, SarD 96; yíyint, yiyindzâ, K-D 70 || **MERCA** 17: twenty-five țisprăyinghiț; **STERGHIU** 4: 26 years șa-sprăyinghiț di-añ

TWICE adv. doáu-ori || di dáo ori, **BASME** 37; ndau ori, **HRISTU**, 43

TWIDDLE vb. (to play negligently with) mi agióc (cu), şuț; to ~ one's mustache şuț mustățile → **TWIRL**

TWIG s. vreáză, vreaje, pl: vrêșturi or vreășturi; rot ~ trâhlă; slender ~ liyăreăuă; dry ~ gâñe || **STERE** 14: (fuel) pl. părpătúri

TWILIGHT s. || **Cru**: murgís, **GOLAB** 236

TWIN s. and adj. dzeámin; also: bisnát, bliznác, didimárcu two ~s doi fraț dzeámiñ; a ~ chestnut căstâñe dzeámină || **LvO**, **Pdz**, **Prv**, **Gard**: diplát, **Paleoh**, **Src**: dhídhimi, B-ARCH 462

TWINE vb. → **TWIST**

TWINGE s. dor → **PAIN**

TWINKLE vb. (of light) 3 sg/pl: bubureádză

TWIRL ONE'S MUSTACHE vb. ▼șuț mustățile; ▼arușút or arușuțăscu mustățu

TWIST s. arușuțare; (unexpected development) turnătúra

TWIST vb. şuț; ▼arușút, arușuțăscu

TWIST ABOUT vb. ▼turculéscu, târculéscu

TWISTED adj. şuțât, (a)ncârligát, anvârligát, strâmbu; (of leggs) ciurigát; iron. adréptu ca fúnea tu tástru (lit. 'as straight as a piece of rope in a bag') || **TULLIU** 55: cânghilát

TWISTING s. şuțare, arușuțare, strâmbare; (of the body) târcu-líre

TWIT vb. ▼arád (di), ▼nțap (and ndzp), ▼schin

TW s. zmuldzeáre, zmuldzire; vb. ▼zmúlgu → **THROB**

TWITTER s. țíțir-víțir, țíur

TWO s. (a playing card) duiár or dúe, art. dúea, **DIARO** 413

TWO num. doi m; dáuă or doáuă f; ~ by ~ doi câti doi; between the

TWO-FACED

~ of us ntră noi doîi; **the ~ rosy apples** dăule meăre giuleabîi;
They returned at ~ o'clock S-turnără tu doăuăle

TWO-FACED adj. → HYPOCRITE

TWO-PENCE s. ≈ duiăr; dhyeără, pl dhyeri

TWO-TIME vb. ▼ampîhiur, bag cuvăta

TYPE s. turlie → KIND, SORT

TYPHUS s. med. buîţă, năţă, tif

TYPOGRAPHER s. tipuyráf

TYPOGRAPHY s. tip

TYRANNICALLY adv. ca vără bulubăs

TYRANNIZE vb. ▼tirănsescu

TYRANNY s. tirănie

TYRANT s. ghilăt, ghilăt, sufari, suvari, tirán

TYRO s. múcio invar.

U

UDDER s. údzăre, **G:** údzir, **Cru:** údzur; **K:** údzăr, GOLAB 257

UGLIFICATION s. uruţăre, urţăre

UGLIFIED adj. ur(u)ţăt, -ţătă, -ţăt, -ţâte

UGLIFY vb. uruţescu, ură-

UGLINESS s. uruteată, urăţame, slutiche

UGLY adj. urút, urât; taxés, -xésă, -xేశĩ, -xése; (*formless*) bi-cimsăz, m pl -săjĩ, f pl -săze; **very** ~ si-l beai tu hrup; **as** ~ **as** sin urút ca lóclu, urút ca făţa lóclui

ULCER s. pleágă, yiră, (a)rănă

ULEMA s. (Moslem priest) imám

ULTIMATE adj. (last) coăda invar. (lit. 'the tail')

UMBILICUS s. buríc, băric, **N:** bric

UMBRAGE s. úmbră → TAKE ~

UMBRELLA s. umbrélă

UNABLE adj. ni-ácşu, náxu; anésustu, -suştă, -suşte; anícan

UNACCEPTABLE adj. || DIARO 7: ti loări tu ureácĩ

UNACUSTOMED adj. ni-nviţăt

UNAFRAID adj. ni-aspăreăt, ni-fricuít

UNAMBIGUOUSLY adv. cum mi vez şi cum ti ved

UNASHAMED adj. ni-aruş(i)năt

UNASSUMING adj. (modest) tápin, tapinós, -oásă || DIARO 134: (*soft*, *low-keyed*; ant. **strenuous**) plahúrca (rare)

UNATTENDED

- UNATTENDED** adj. sîngur
UNATTRACTIVE adj. slut → UGLY
UNAVAILING adj. áhristu, -stă, -ștă, -ste
UNAWARES adv. (*unexpectedly*) arónđu, aniórihta, apândica, pri ni-aștiptâte
UNBAKED adj. crud, -dă, -dz, -de; glici, *f sg/pl -ce, m pl glici*; ylici; ~ **bread** plivúc, pluvúc; **Gop**: glițimacă
UNBALANCED adj. (*mentally disordered*) ni-aștirnát, ni-aștirnút
UNBAPTIZED adj. ni-pătidzát
UNBEARABLE adj. ni-arăvdát; **This heat is** ~ Nu s-trădzi căldúra aéstă; ~ **person** schínu ntr-óclî (*lit. 'a thorn in the eye'*)
UNBEATEN adj. ni-bătút
UNBECOMING adj. ni-uidisít, ni-aștirnát, zdángăn
UNBELIEVABLE adj. (*extraordinary, hard to express*) || CUVATA 8: ți nu să spúni
UNBIASED adj. driptátic
UNBIND vb. ▼dizlég, ▼disfác
UNBLEMISHED adj. curát
UNBLENDED adj. (*simple, pure*) munát, sadéu; schet, *f schétă*
UNBLUSHING adj. → SHAMELESS
UNBOILED adj. (*not boiled or insufficiently boiled*) ni-hértu
UNBOLT vb. trag sírtul
UNBORN adj. ni-fáptu, -ptă, -pțâ, -pte
UNBOSOM vb. → REVEAL
UNBOUND adj. (*not tethered, as of a dog*) dizligát
UNBOUNDEDLY adv. făr di nisáfe
UNBRAID vb. (*of hair*) ▼displătésu || **Cru**: dispăltésu, GOLAB 212
UNBUCKLE vb. ▼distîngu
UNBUCKLED adj. distîmtu, -mtă, -mțâ, -mte
UNBUCKLING s. (*of a belt*) distîndzire
UNBURDEN vb. ▼nișurédz, lișurédz, ▼efculipsésu; (~ *one's heart*) ▼discárcu || alúmbu, DIARO 384
UNCANNY adj. (*as in tales, usu. of a horse*) căntát (*lit. 'enchanted'*)
UNCAUGHT adj. ni-acățát
UNCEASINGLY adv. nicurmát; also: apă, dipriúnă, dzúua ș noáptea, fără acúmtin, fără acumtinăre, fără (a)răpás, fără (a)ripás, fără (a)rupás, índa, ni-păpsít, ni-păxít, picná, únă, únă-únă, zâr-zâr tûtă dzúua, BASME 38 (*lit. 'zâr-zâr all day long'*)
UNCERTAIN adj. ni-síyur → DOUBTFUL
UNCERTAINTY s. ni-siyurlíche
UNCHANGEABLE adj. ni-minát
UNCHANGED adj. ni-minát

UNCHANGING

- UNCHANGING** adj. ni-minát
UNCHEASTE adj. dămusít, lichisít
UNCIVIL adj. disgrădít → RUDE
UNCIVILIZED adj. păduríș → RUDE, WILD
UNCLAD adj. dispuiát, dizlăxít
UNCLE s. lălă, pl lălăñ; (brother of one's father or father-in-law). pára-cúscru; (senior male) pap, prezvít; (term of consideration for a male) bíro, voc. o bíro, vre bíro, or vre biro-m; iron. áide, bíro curcubétă!
UNCLEAN adj. ni-curát
UNCLEANED adj. ni-curát
UNCLEAR adj. alăcít
UNCLOSED adj. ni-nclíis
UNCLOTHE vb. ▼dizvéscu, ▼guléscu
UNCLOTHED adj. dizviscút, dizlăxít
UNCLOUDED adj. curát
UNCOMBED adj. || dischiptinát, DIARO 384
UNCOMELINESS s. slutíche
UNCOMFORTABLE adj. (irritating) paľu ntr-ócľi (lit. 'a straw in the eye')
UNCOMFORTED adj. ni-păriyursít
UNCOMMUNICATIVE adj. ursúz, -úză, -újĩ, -úze
UNCONCEALED adj. dişclís, tu fătă
UNCONCERN s. alăsáre, adhyeafuríe
UNCONCERNED adj. adhyeáfur
UNCONCERNEDLY adv. cu căciúla scoásă, BASME 405
UNCONSOLED adj. ni-păriyursít
UNCOOKED adj. crud, -údă, -udz, -úde
UNCORK vb. ▼distúp
UNCORKING s. distupáre
UNCOUNTABLE adj. ni-numirát
UNCOUTH adj. (awkward) zérvu, -rvă, -ryi, -rve; astăngu; (rude) ni-ciuplít
UNCOUTHLY adv. huryiteáşte
UNCOVER vb. ▼dicoápir, ▼dizvăléscu
UNCOVERED adj. dizvălít, ni-acupirít || HRISTU 43: zdivilit (sic)
UNCOVERING s. discupiríre
UNCTION s. (in religion rituals) efhéle, efchélú, hrísmă; **extreme** ~ dhyeávase
UNDAMAGED adj. ni-cărtít
UNDAUNTED adj. ni-aspăreát
UNDECIDED adj. induít, andáulea
UNDECIDEDLY adv. || (of oral requests, answers or statements) cu

UNDEFEATED

giumităt di gúră (lit. 'with half mouth'), PARALLELE 135

UNDEFEATED adj. ni-frâmtu, ni-azvímtu, ni-bătút

UNDER prep. sum, sun, su, pri sun (DDA: 1148), pri su, pi; ~ the stars pi steále || ALR 1352: ~ **my very eyes** diníntea mea

UNDER NO CIRCUMSTANCES pa-pa-pa; ba-ba-ba || dip-di-dip, DIARO 241

UNDERBAKED BREAD s. clíciu, glíci, ylíciu; pâne crúdă

UNDERDONE adj. ni-cóptu, ni-hértu

UNDEREDUCATED adj. ni-nviţăt

UNDERESTIMATE vb. arúc náparti

UNDERESTIMATION s. arcári náparti

UNDERGO vb. (to experience, to go through) trec prit

UNDERGROUND CANAL s. ghiríz or ghiríze

UNDERHAND adj. paranóm (f sg/ pl, m pl absent in the DDA) ascúmtalui, afuríşalui

UNDERHANDEDLY adv. ascumtá, (pi-)ascúmtalui; furíş, acrifá

UNDERMINE vb. || BELIMACE 60: lu sap timél'u a

UNDERNEATH adj. and adv. din ghios, dighiós, di prighiós

UNDERNOURISHED adj. ni-măcăt || BATSARIA 76: nihárnít

UNDERRATE vb. arúc náparti

UNDER-SHERIFF s. subáşi

UNDERSHIRT s. tricó

UNDERSTAND vb. achicăsésescu, acăchi-, apucupsésescu, ▼(a)duchéscu, acúmpăr, F: bag tu córnú, lău, lău di urécl'i, ñ-afeătă cáplu, ñ-afeătă mîntea, ñ-acăţă mîntea, ñ-tále, ñ-tále cáplu; to ~ a foreign language li-aroámig, li-arúmig, (rare) ▼ntâlég; ▼príndu; You have not understood us well Nu nă prínseşi ghíne; to ~ quickly lău n yíe; I do not ~ Nu-ñ lă cáplu; Nu-ñ tále cófa; Nu li bag tu cófă || N: alég, CAPIDAN 151; Have you understood? Loaş di hăbari? HRISTU 32

UNDERSTANDING s. (comprehension) achicăsíre, acăchi-, chicazmó; (harmonious relationship) búnă treacă

UNDERSTATE ONE'S AGE vb. (trying or as if trying to look younger) mi túndu cu noátiñlí

UNDERTAKE vb. mi leg (să); to ~ the risks and dangers dăvrănsés-cu

UNDERTAKER s. (at burials) muleaftă

UNDERTAKING s. (promise, pledge) ligămíntu, tǎxíre

UNDERWEAR s. alăxămíntu; (for Turkish women) firigé, firigée

UNDERWEIGHT s. ixíche, xíche

UNDERWEIGHT adj. firisít

UNDERWORLD s. lúmea nántă, éta di nsus; (adverbially) tu éta-alántă, tu alántă étă lúmea lántă, BASME 5; lúmea țealántă, BASME 476; lúmea di ghios, BASME 158, éta di dighiós, BASME 265

UNDERWRITE vb. ▼ipuyrăpsésescu

UNDESERVING

UNDESERVING adj. ni-ácşu

UNDESERVEDLY adv. haráme; I eat bread ~ Haru mâc pânea

UNDISTURBED adj. ni-cărtît, ni-pirăxît

UNDO vb. ▽disfác

UNDO ONE'S BELT vb. ▽dizbrânédz

UNDOING s. disfáre, disfăţire, disfăţeáre

UNDOUBTEDLY adv. bezbilé; fără-di-áltă; cum mi vedz ş-cum ti ved

UNDRESS vb. ▽dizvéscu, ▽dizlăxéscu || **Cru:** ▽dispólu, GOLAB 212

UNDRESSED adj. ni-ndréptu, ni-nviscút, dizviscút, dizlăxît, gol, goálă, gol, goále; ALIA 177: dispulát

UNDRESSING s. dizvişteáre, dizveáştire, dizlăxíre

UNDULATION s. undáre

UNEARTH vb. dizgróp

UNEASINESS s. (regret, distress) (a)ngúsă, ghiúce, sicléte, să-cléte; (difficulty) strimturáre; (timidity) andirisíre; (pain) nivóle

UNEASY adj. antirsít (and andirsít); to become ~ mi păleáşte peána

UNEMPLOYED adj. aryó invar.; ni-acăţát, rébil; cu sfârlícilu dinanúmirea (lit. '[to go] with the churn paddle on one's shoulder,' initially said of unemployed shepherds)

UNEMPLOYMENT s. ni-lúcru

UNENDURABLE adj. ni-arăvdát

UNENLIGHTENED adj. ni-nviţát

UNEQUALLED adj. cum soţ nu áre → MATCHLESS

UNEXPECTED adj. ni-aştíptát, éxafnu, ni-apăndixít

UNEXPECTEDLY adv. pri niaştíptáte; ni únă, ni áltă; a(ni)pán-diha, dinapándiha, áxafna → SUDDENLY

UNEXPERIENCED adj. ni-fricát → IMMATURE

UNEXPLORED adj. ni-călcát, nizgruñít

UNFAIR adj. ni-dréptu, -eáptă, -pţâ, -eápte → UNJUST

UNFAIRLY adv. ádhica (and ádica), haráme

UNFAITHFUL adj. ápistu, -stă, -ştă, -ste; dinsâz, m pl -âjí, f pl -âze; pabés, -ésă (sic), -éşí, -ése; prudhót, -ótă (sic), -óţ, -óte

UNFASTEN vb. (to set free) ▽sălghéscu

UNFAVORABLE adj. anápudh; (as of a wind) laiú, térsu

UNFEELING adj. ni-durút

UNFEIGNED adj. dişclís, curát

UNFINISHED adj. ni-bitísít, ni-burít

UNFITTING adj. (unsuitable) ni-uidísít

UNFOLD vb. (as of a fabric) arăschirédz

UNFOLDING s. arăschiráre

UNFORSEEN adj. éxafnu

UNFORTUNATE

- UNFORTUNATE** *adj.* jilít → WRETCHED
UNFRIENDLY *adj.* duşmănós, -oasă; duşmănescu, -nească
UNFRIENDLINESS *s.* hăseanlíche → HOSTILITY
UNGLUE *vb.* ▼dizlăchescu
UNGODLY *adj.* pângân, *G:* pângâr
UNGOVERNABLE *adj.* → UNRULY
UNGRATEFUL *adj.* aháristu, *m pl* -rişţâ, *f pl* -riste
UNGUENT *s.* (smear) grăsimé; *med.* alifíe, alfíe, chiralfíe
UNHANDY *adj.* (lacking in skill or dexterity) angricós, -oasă; astângu, -ngă, -ndzi, -ndze; zérvu, -rvă, -ryi, -rve
UNHAPPY *adj.* buisít, cacurízic, curbisít, déspir, di cătráne, di chísă, lăít, nvápsu, -psă, -psi, -pse; ânvupsít, ni-arâs, oárfân, stuhinát → WRETCHED, MAKE ~
UNHARMED *adj.* ni-cârtít, ni-pliguít
UNHEALTHY *adj.* zăbún → SICK
UNHEARD-OF *adj.* ni-avdzât, făr-di-sóţ, ni-vidzút || ți nu s-ăre spúsă, BASME 173
UNHINGE *vb.* (to confuse) ▼glăréscu, ▼nglăréscu
UNH *vb.* ▼sălăghescu
UNHOBBLE *vb.* (to unfetter, as of horses) discheádic
UNHOBLING *s.* dischidicáre
UNHOOK *vb.* discálnu, dispíndzur
UNHOOKING *s.* dispíndzuráre
UNHORSE *vb.* (to dislodge from or as if from a horse) súrpu di pi cal
UNHURRIED *adj.* (serious, considerate) aştirnát
UNHURT *adj.* ni-cârtít
UNIFY *vb.* ▼fac únă
UNIMPORTANT *adj.* (as of a holiday) lişór, -oără
UNINHABITED *adj.* érmu, -rmă, -rñi, -rne
UNINJURED *adj.* ni-cârtít, ni-pliguít, sustá
UNITE *vb.* (as by marriage) ▼ndzeámin, ▼ndzimănédz
UNINTELLIGENT *adj.* glar → STUPID
UNINTERRUPTED *adj.* (as of a noise) nităcút
UNINTERRUPTED *adj.* ni-curmát
UNINTERRUPTEDLY *adv.* → UNCEASINGLY
UNINTERRUPTEDNESS *s.* ni-curmáre, ni-cuntiníre, ni-păpsíre
UNINVITED *adj.* ni-aclíimát
UNION *s.* (association) suţátă, sinastrufíe
UNITE *vb.* (to coalesce into one) ▼mi fac únă
UNIVERSE *s.* cózmu → WORLD
UNIVERSAL *adj.* catholichíe
UNJUST *adj.*, -LY *adv.* ni-dréptu, strâmbu, *m pl* -nghi; ádhic

UNJUSTNESS

- UNJUSTNESS** s. strâmbătăte
UNKEMPT adj. discăceât, ni-chiptinât
UNKEPT adj. ni-țânût
UNKIND adj. ágru, áscur; scliró invar.
UNKNOWN adj. ni-cunuscút, ni-știút || HRISTU 7: ni cănăscut
UNLACE vb. ▼dizlég
UNLADE vb. ▼discárcu
UNLATCH vb. trag sírtul
UNLAWFUL adj. para-nóm
UNLEARNED adj. ni-nvițát, ni-fricát
UNLEASH vb. ▼dizlég
UNLEAVENED adj. (of dough) ni-viñít; (of bread) ftazmítcu, lip-sunévat
UNLEAVENED BREAD s. ádzâmă, ázimă, afreăță, túrtă
UNLETTERED adj. ni-știút → IGNORANT
UNLIKE adj. (different, differently) alúmtrea(lui), áltă sóie, áltă turlíe, áltă lăghíe → BE ~
UNLIMBER vb. (to prepare for action) ▼ndreg
UNLOAD vb. ▼discárcu; (of a gun) amín || HRISTU 6: zdicarcu (sic), 1 pl zdăcărcăm, HRISTU 57
UNLOADED adj. discărcát; (of a gun) aminát
UNLOADING s. discărcăre, discătúrá; (of a gun) amináre
UNLOCK vb. dișclíédz
UNLOCKING s. dișclíiáre
UNLOOSE vb. ▼sălăghésu, ▼ dizlég
UNLOVED adj. ni-vrút, ni-durút
UNLUCKY adj. órbu, oárbă, órghi, oárbe; áti, cu tíhe láie, cu tíhe oárbă; 3 sg: áre tíhe aráuă || buclucí m, -gioáñi f, DIARO 154
UNMAKING s. disfățire, disfățeáre
UNMANLY adj. fricós, -oásă, -óșí, -oáse; bișinós, căcătós
UNMANNERLINESS s. huryeátă
UNMANNERLY adj. păduríș → RUDE
UNMARRIED adj. (of a man) ni-nsurát; (of a woman) ni-măritátă, ni-mărtátă || nincurunát, BASME 205; **Amc**: xóltu, PADIOTU 152
UNMASK vb. ▼scot tu páde
UNMATCHED adj. 1. (odd) făr-di-soț || BATSARIA 60: nu-ám preácl'e; (inappropriate) ni-uidisít || RÉCATAS 50: (inappropriate) ca púșca cu-áilu (lit. 'as vinegar with garlic')
UNMERCIFUL adj. ni-ñílós
UNMINDFUL adj. bôșcu
UNMIXED adj. curát, munát, sadéu, schet
UNMOVED adj. → FIRM, RESOLUTE
UNNAIL vb. (to remove smth. nailed) ▼scărfisésu || CUNIA 69: dis-

cărfuséscu, discărfiséscu

UNNATURAL adj. (rare) afísic

UNNECESSARY adj. áhristu, -stă, -ștă, -ste → USELESS

UNNOTICED adj. ni-părătirsít

UNNUMBERED adj. ni-numirát

UNOBSERVED adj. ni-părătirsít

UNOCCUPIED adj. ni-acățát

UNPACK vb. ▼disfác

UNPAID adj. ni-plătít, ni-páltít

UNPARALLELED adj. făr-di-soț

UNPASTE vb. dizlăchéscu, dizlichéscu

UNPERCEIVED adj. ni-părătirsít

UNPITYING adj. ni-ñilós, -oásă, -oși, -oáse

UNPLAIT vb. ▼displătéscu, dispáltéscu, ▼displéc

UNPLAITING s. displătíre; displicăre

UNPLEASANT adj. salchíu; (as of an ugly dream) văpsít

UNPOLISHED adj. păduríș → RUDE

UNPOLLUTED adj. curát

UNPRECEDENTED adj. ni-vidzút, ni-avdzât || ți nu s-áre spúsă, BASME

173

UNPREDICTABLE adj. (as of the market) térsu, -rsă, -rși, -rse

UNPREPARED adj. ni-ndréptu

UNPRETENTIOUS adj. tápin → HUMBLE

UNPRINCIPLED: ~ person nu țâne păreásiñ ('He/she does not observe fast days')

UNPROCESSED adj. ni-adrát

UNPROFITABLE adj. nu áre scuteáre

UNPROTECTED adj. ni-apărát

UNPUNISHED adj. ni-pidhipsít

UNPURPOSEFULLY adv. || tră oáua aróșă, BASME 165 (lit. 'for the sake of red eggs')

UNQUESTIONABLY adv. fără di áltă, sígur, síyur, sáicu

UNQUIET adj. (restless) asiyúriftu, pirídhrum, ni-mpáde (and ni-mbáde)

UNRAVEL vb. ▼disfác, ▼dișút, ▼strămédz; (to disentangle, to elucidate) l'-dau di fúndu || (as a fabric) dizmál, CAPIDAN 146; dispru-filédzu, DIARO 386

UNREASONABLE adj. ni-minduít, glăréscu, huțáscu

UNRELIABLE s. (of people) nu adári strúngă cu nás (lit. 'You cannot run a sheep farm with him'); nu-áre bésă; ni-síyur

UNREMITTING adj. ni-acumtinát

UNREMITTINGLY adv. únă-únă, índa, tótina

UNREQUESTED adj. ni-ntribát; to speak ~ zburáscu ni-ntribát,

UNRESPONSIVE

zburăscu pri niântribătă

UNRESPONSIVE adj. tăcút, nguvát

UNREST s. alăcîre

UNRIGHTEOUS adj. ni-dréptu, -eáptă, -éptâ, -eápte; strâmbu, -bă, -ngîi, -mbe

UNRIGHTEOUSNESS s. strâmbéatic

UNRIPE adj. (fig., of children or young people) ghivrec → IM-MATURE || ALR 112: (of Indian corn) yiu

UNRIPPING s. disfăţeare, disfăţire

UNRUFFLED adj. (poised and serene) sirín, stăpuít

UNRULY adj. (turbulent) năpudheáric, sirsém, sirsén; (as of a horse) uchealíu → INTRACTABLE

UNSAFE adj. ni-síyur

UNSALTED adj. ni-sărát, ni-nsărát, blánav, blániv

UNSAVORY adj. blánav, -avă, -ayî, -ave → MAKE ~

UNSCATHED adj. ni-cártít

UNSCHOOLED adj. ni-nviţát; órбу, oárbă, órghi, oárbe

UNSCREW vb. || dizvidhuséscu, DIARO 390

UNSEAL vb. (as an envelope) dizvuluséscu, dizvuliséscu

UNSEASONABLY adj. achéryiu, m pl -ryi, f sg/pl -rye

UNSEEMLY adj. abráşcu, -şcă, -şti, -şte; pânghiós [•gós], -oásă; ni-uidisít [ni•uî•]; zdárgan

UNSEEN adj. ni-vidzút, áfan, áfandu; căípe invar.

UNSELFISH adj. giúmértu, -rtă, -rtâ, -rte → GENEROUS

UNSETTLE vb. (to disturb, to upset, as things in a room) valúmtu, ▼fac cioárá

UNSETTLED adj. ni-aştirnát, ni-aştirnút, alăcít, cutulburát; an-dáulea invar.; (as of a debt) ni-plătít; (not occupied by settlers) ni-acăţát

UNSEW vb. (to undo sewn) ▼discós

UNSEWING s. discusătúrá, discuseáre

UNSEWN adj. discusút

UNSHACKLED adj. sălăghít, dizligát

UNSHOD adj. discúlţu, -ltă, -ltâ, -lte; xípoltu, -ltă, -ltâ, -lte

UNSHOE vb. (a horse) ▼discálţu

UNSHOEING s. discălţáre

UNSIGHTLY adj. urât, urút

UNSIGHTLINESS s. slutíche → UGLINESS

UNSKILLED adj. ageamí(u), ageamít, ni-fricát, ni-nviţát

UNSKILLFUL adj. cu téhnea aráuă

UNSOCIABLE adj. asbóristu, -stă, -ştâ, -ste; ursúz, -úză, -újî, -úze; ursúscu, -scă, -ştâ, -şte; pahóm, pahómen, munólcu, G: manó-leac

UNSOPHISTICATED

- UNSOILED** adj. curát, ni-stipsít
UNSOPHISTICATED adj. (of people) apló, ageamít
UNSOUND adj. (shak) hárval; (depraved, rotten) geadíu
UNSPARING adj. (ruthless) ni-ñílós; (profuse) giúmértu
UNSPEAKABLE adj. (detestable) cacurízic
UNSPOILED adj. curát, ni-stipsít
UNSPOTTED adj. curát, ni-stipsít
UNSTABLE adj. (shaky) hárval; nu sta pri únă
UNSTAINED adj. → UNSPOTTED
UNSTICK vb. || dizlichéscu, dizlâchéscu, DIARO 395
UNSTRING vb. ▼disbáir
UNSTRINGING s. disbáiráre
UNSUBMISSIVENESS s. ni-ascultáre
UNSUCCESSFUL adj. (of people) fără cătúnă; (of a project, of an attempt) căcát
UNSUITABILITY s. ni-uidisíre
UNSUITABLE adj. ni-uidisít
UNSUITED adj. ni-uidisít
UNSURE adj. ni-síyur
UNSURPASSED adj. ni-ntricút; (of a horse) ni-astălát
UNSWATHE vb. ▼disfăș
UNSWATHING s. (as of an infant) disfășeáre
UNSWEPT adj. ni-arnít
UNTANGLE vb. ▼discáciu, ▼dizlég
UNTAUGHT adj. ni-nvițát
UNTHANKFUL adj. aháristu
UNTHINKABLE adj. ni-avdzât, adhínaton
UNTHREAD vb. ▼disbáir
UNTHREADING s. disbáiráre
UNTIDILY adv. áțala-mățala, átacta
UNTIDINESS s. ambăturláre, ambătruláre
UNTIDY adj. áțala-mățala invar.; alócut, G: pálaz
UNTIE vb. ▼dizlég, ▼disfác
UNTIL prep. până la, pân la, pân tu, pân di, până cându, trâși;
 ~ now până tru hópa aístă; **Let's run away ~ it is too late** S-fudzím
 pân-avém oáră; **We waited for you ~ last evening** Trâși aseáră ti
 aștiptăm; (as far as) ~ **the end of the world** până tu ascápitlu a
 lóclui; **Wait ~ fall** șceáptă pân di toámnă
UNTIMELY adj. áchira, achéryiu; (premature) timpuríu
UNTOLD adj. (numberless) ni-numirát; (vast) tímtu; (unheard-of)
 ni-avdzât
UNTOUCHED adj. (unharmed) sustá; (not plundered) ni-călcát; ni-
 pirăxít

UNTRAINED

UNTRAINED adj. ni-nvițat, ni-știut, ni-fricăt

UNTRAVELLED adj. (of people) ni-immăt; (of roads or areas) ni-călcăt

UNTRIED adj. (not tested) ni-dhuchimăsít

UNTROD adj. ni-călcăt

UNTROUBLED adj. sirín → STILL

UNTRUE adj. ápistu, -stă, -ștă, -ste; imansâz, -sâjî, -sâze

UNTRUTH s. tácmă

UNTRUTHFUL adj. cálpu, -lpă, -lchi, -lpe; cálpic; plan

UNTRUSTWORTHY adj. ápistu, -stă, -ștă, -ste → UNFAITHFUL

UNTWIST vb. ▼dișút, ▼distórcu

UNTWISTING s. dișuțare

UNUSED adj. ni-nvițat || CUNIA 206: ni-aryăsít

UNUSUAL adj. (a)răr

UNVEIL vb. ▼dizvăléscu; (reveal oneself) ▼aspún

UNVEILED adj. dizvălít

UNWASHED adj. ni-lat; **He is** ~ Lu-alímsiră cătúșile (lit. 'Cats have licked him')

UNWEARIED adj. ni-curmăt

UNWELL adj. lânțid; **to feel** ~ atihiséscu; mi-arúc a arăului → SICK

UNWEPT adj. || PC: ni-plâmtu

UNWHOLESOME adj. zñiseáric

UNWIELDY adj. angricós, -oásă

UNWILLINGLY adv. di pristanéu

UNWISE adj. glăréscu, -ească, -éștă, -éști

UNWORTHY adj. ni-ácșu

UNWOUNDED adj. ni-pliguít

UNWRAP vb. ▼disfác

UNWRINKLE vb. ▼disufruțéscu

UNYOKE vb. dizgiúg

UNYOKING s. dizgiugáre

UP adj. (out of bed) sculát

UP adv. nsus, nsus; ~ **and down** ~ F: pi-aroá, pi-arcó || DIARO 334:

What's up? Ți cúrá? → BE ~ TO

UP interj. (in a traditional Aromanian game) țícna

UP STREAM adv. di(n)ghiós, dipri(n)ghiós

UP TO prep. pân di; **so that I fly ~ the clouds** ca si-azbór pân-di niór; **The water was ~ the neck** Ápa eará pân di gúșe; ~ **the chin** ~ până di uréclî → BE ~

UP TO NOW / PRESENT adv. până tóra, pân tru hópa aístă

UP TO THE SCRATCH adj., adv. (in good shape, as of a horse) pri trup

UPBRAID

- UPBRAID** vb. → SCOLD
UPBRINGING s. (a) creăştire, prăxire, tirbié, tirbiéte
UPCHUCK vb. → VOMIT
UPEND vb. ▼alín
UPGRADE vb. ▼créscu, ▼análţu
UPGROWTH s. creăştire, crişteáre
UPHEAVAL s. arăsturnáre, buzgúne, mintitúrá
UPHILL adv. nsus; (on a road) stră cále (ant. sum cále) || Epirus: mblai, CAPIDAN 501; **Cru:** anífurlu, GOLAB 199
UPHOLD vb. (as against an opponent) ▼ţân, ▼ndoápir
UPLAND = sus; sus tu múnţá
UPLANDER s. suşán (ant. giosán)
UPLIFT s. sculáre
UPLIFT vb. ▼ascól → RISE
UPON prep. pri; ~ God! Pri Dumnidzău! mi giur! || BATSARIA 49, 57, 74: pri pâni! (lit. 'upon bread'); ~ **my word!** ţă dau zbórlu, BATSARIA 1
UPON DEMAND → DEMAND
UPPER adj. di prisúpră; ~ **leather** (in a shoe) căpútă
UPPISH adj. → ARROGANT
UPRIGHT adj. (perpendicular, vertical, standing) mbróstu, -oástă, -óştă, -oáste; (morally ~) nămuzlí; ímnă cu zíya n brâu (i.e., goes with a yardstick under his belt, as if ready to measure in order to be impartial)
UPRIGHTNESS s. (moral rectitude) tiñíe
UPRISE vb. ▼ascól → RISE
UPRISING s. panástase, ribiló || CUNIA 254: sculáre; **Cru:** vustaníe, GOLAB 259
UPROAR s. lăvă, lăvătúrá; also: dăndănă,; făsărie, ghiurultíe, G: giufă; giurgiúnă, lóscut, páltúrá, sălăváte, şimătă, tăvătúrá, vreává; (of the roar of a river) cúrsu
UPROOT vb. ▼zmúlgu; scot dit rădăţínă
UPROOTED adj. zmúlsu, -lşă, -lşi, -lse; zmúltu, -ltă, -lţă, -lte; arúptu, -ptă, -ptă, -pte
UPRIGHT adj. (morally ~) Imnă cu zíya n brâu (i.e., goes with the yardstick under his belt, as if ready to measure in order to be impartial) || (on one's feet, vertical / vertically) ân cicioáre; pri cicioáre, PARALLELE 129
UPSET s. răsturnáre, arusturnáre
UPSET vb. (to overturn) ▼arăstórnu; (to disarrange, to throw into disorder) alúmtu, aspárgu, ▼ambáturlu; (to disturb, to afflict) ▼părăpuñiéscu; to ~ **smb.'s plan** l'-aspárgu plánlu; (to be distressed) nu-ñ yíne ghíne; **He was somewhat** ~ Ca nu-l víñe ghíne

UPSETTING

UPSETTING s. (a)răsturnăre, (a)rusturnăre; (disillusion) nfăr-măcăre

UPSHOT s. catórtiose

UPSIDE-DOWN adj. (a)răsturnát, (a)rusturnát, alusturnát

UPSIDE-DOWN adv. darmadán || **Cru:** anápudha, GOLAB 198

UPSTAIRS adv. sus, nsus

UPSTANDING adj. (erect) mprustát; (honest) nămuzlí

UPSTART vb. ▼ansár, ▼arsár, ▼alsár

UPSURGE s. creăştire, crişteäre

UPTAKE s. ačhicăsire → BE QUICK ON THE ~

UPTIGHT adj. (in difficulty) tru angusteătă; (tense, nervous, uneasy) sicliţít; (indignant) yinătós → ANGRY

UPWARDLY adv. nsus, cătră nsus || **HRISTU** 36: cătă sus

URBANITE s. căsăbúñu, pulít

URCHIN s. (a mischievous youngster) geanabét

URGE s. (exhortation) parachínise; ştiúri [şti•ú•ri] f; zóre

URGE vb. anăngăsescu, angăsăiéscu, parachin(i)sescu; to ~ on (as horses) văryescu

URGENT adj. ananghiós, -oásă, -óşí, -oáse

URGENTLY adv. ayóna

URINATE vb. ▼chiş, ñ-fac ápa, ñ-fac ápa minútă; (children's talk) fac pişi, fac ciuş

URINATION s. chişäre, cşäre

URINE s. chişát, cşát, ud; apă minútă (lit. 'small water'), ápa aţeá minútă

US pers. pron. nă, nă

USE s. ufélie

USE vb. ufiliséscu; ~ one's own discretion fac cúmu ñ-tále cáplu; to ~ up fac ghíne (→ SPEND); to ~ one's strength xizumsescu

USE UP vb. ▼bitiséscu

USED UP adj. făcút ghíne, mácát, xizumsít → WORN-OUT

USEFUL adj. lipsít, ofélim

USEFULNESS s. ufélie

USELESS adj. ni-lipsít, di-prisúpră, adhyeafórit, adhyeafurisít; (vain) áhristu; a ~ thing lúcrú di-prisúpră

USELESSNESS s. hristíe

USUAL adj. mălăxít → ORDINARY

USURER s. || **ALR** 1005: kehăié

USURP vb. ▼zăptiséscu

USURPATION s. zăptisíre

USURY s. gheáfru (→ INTEREST); zărăflíche, zărăflâche

UTENSIL s. hăláte → TOOL

UTILIZATION s. ufilisíre, nchirdhăsíre

UTILIZE

UTILIZE vb. (to make use of) *uflisescu*; (to turn to profitable use) *nchirdhăsescu*

UTILITY s. (usefulness) *ufélie*

UTTER vb. *şcrăpuescu*, *cârlédz*; **He couldn't ~ anything in Latin** Nu *şcrăpuiá* can *Lătineásca*; **Don't ~ a word!** Nu *cârleádză!* (in negative statements) nu scot *cípit*; (as of lies) vom

UTTERANCE s. *dzâcă*

UVULA s. anat. *stăfilít*, *stăflít*; *límba aţeá nícă* || *om níc* (lit. 'little man'; same pattern in D-Rom., Alb., and Bulg.), PARALLELE 146

V

VACANCY s. (vacant site) *viráne*

VACANT adj. (empty) *gol*, *goálă*, *gol'*, *goále*; *ni-acăţát*; (stupid, foolish) *glar*; *glărésescu*, *-ească*, *-eştă*, *-eşti*

VACANT SITE s. *măidáne*, *miydáne*, *viráne*

VACATE vb. *vgulésescu* || PC: *alás gol*

VACATION s. (period of rest from work) *páfse*, *pápse*

VACCINATE vb. *vvăţinédz*, *vvăţinipsescu*, *vsimnédz*; **The girl was ~ed on her right arm** *Feata i simnătă la mâna ndreáptă*

VACCINATION s. *văţináre*, *văţinipsíre*, *simnáre*

VACILLATE vb. *n-u dau n coástă*, *vinduésescu*

VACUITY s. (something which is vacuous or insane) *gulăciúne*

VACUOUS adj. (empty) *gol*, *goálă*, *gol'*, *goále*; (stupid) *glar*

VAGABOND s. and adj. *birdhúş*, *ciuhlán*, *ciumagără*, *pl ciumagárañ*; *dilingíu*, *hulandár*, *vagabóndu*; (of a child) *ficiór di prit căluri* || DIARO 222: *ceapatoreán*

VAGARIOUS adj. (capricious, whimsical) *căpriceárcu*, *-rcă*, *-rţi*, *-rţe*; *nizeárcu*, *-rcă*, *-rţi*, *-rţe*; *cu oára*

VAGARY s. → WHIM

VAGRANT s. *dilingíu* → VAGABOND

VAIL vb. *vnclín*

VAIN: *in* ~ *in vímtu* → VAINLY

VAINGLORY s. *valăvdătúrá*, *fălíre*, *fudulíre*, *piñisíre*

VAINGLORIOUS adj. *fudúl*, *-úlă*, *-úl'*, *-úle* → ARROGANT

VAINLY adv. *boş*, *geába*, *mátea*, *ncot* (and *ngot*), *ti érá ş-ti séră*, *tângăr-mângăr*, *tu cácu*

VALE s. → VALLEY

VALE: **to take one's** ~ (to depart from a moribund) *mi lértu* (di)

VALET s. *dhul*, *huzmicheár*

VALIANT adj. *gióne*, *-oánă*, *-oñ*, *-oáne* → BRAVE

VALIANTLY

VALIANTLY adv. giuneăște

VALISE s. baúlă → SUITCASE

VALLEY s. vâle, pl văluri, dim. vâlică, vălură; clincă; **small hollow** ~ trăpic

VALOR s. sărpițâle → BRAVERY

VALOROUS adj. ghirăchin → BRAVE

VALUABLE s. (thing of value) hăre **valuables** lúcre ahărzíte, BASME 289

VALUABLE adj. ahărzít, aléptu, -eáptă, -ptă, -pte; arúspu, -spă, -schi, -spe; scúmpu, -mpă, scúnci, -mpe (and scúmbu)

VALUE s. axie, tiñie, pâhă; **This idea is of no ~ at all** Idéia nu áre níti un pâhă; **to set in high** ~ fac htibáre

VALUE vb. (to appraise, to evaluate, to prize, to rate) ahărzéscu || muntréscu, BASME 418

VAMPIRE s. vampír, vómbir, vârcólac, vurcólac, vurculác, vârculác; **-s suck blood** Vurculátli sug sândzi

VANISH vb. mi fac căipe, mi ahunduseăște lóclu; **He seemed to have ~ed into the air** Cânda lu-aveá ahundusítă lóclu **to ~ from sight** ñ-cheáre ditr-ócli, BASME 61 → DISAPPEAR

VANISHING s. spulbiráre

VANITY s. (senselessness) vânátáte; (empty pride) fudulíre, fândăxíre

VANQUISH vb. → DEFEAT; (to gain mastery over) ▼stăpuéscu, ▼țân

VAPID adj. análut, ánustu

VAPOR s. ábur m

VAPOR vb. || PC: scot áburi

VARIABLE adj. nu sta pri únă

VARIANCE s. ceamăúră, ni-achicăsíre → QUARREL, SET AT ~

VARICELLA s. med. málteádză a pădúrilor

VARICOLORED adj. íar, péstru

VARIEGATED adj. íar, péstru

VARIOLA s. med. málteádză ațeá láia → SMALLPOX

VARLET s. (attendant, servant) huzmicheár; (scoundrel, knave) cătúnă

VARNISH s. (of leather) iurgáne; lustríñe, virníche; (luster) máslă, másnă

VARNISHED LEATHER s. (a) ruyáne, iurgáne

VASE s. (container) vas; (expensive ~) vaz

VAST adj. tes, teásă, teșí, teáse; tímtu; sg máre, pl mări

VAT s. (as for the fermentation of fruit) cârbă, crâblă, cârbă, crâbă, gârbă, gârbă, cádză → CASK

VAULT¹ s. (storage) bímtă, pímnită, pleámnită, catóye, cămără, ízbă, țălár, țăláre, G: zímnic; (as decoration on the top of a

VAULT

building) thol; (cupola) *S*: cubé, gubé, *N*: cubée; ~ of vine pér-gură, pîrgurie

VAULT² *s.* (leap) săltu, săltă, vóltă

VAULTED *adj.* → **ARCHED**

VAUNT *vb.* ▼fuduléscu → **BOAST**

VEER *vb.* ▼abăt, părmirséscu || *CUNIA* 76: mi trag di nă parte

VEGETABLE *s.* zărzăvâte (and zărză-), veárdză; **early** ~ turfandă, báclă

VEGETABLE GARDEN *s.* băhcé, buhcé, bustáne, grădínă (and grâ-); *dim.* grădiníciu, grădinúşe

VEHEMENCE *s.* stañó

VEHEMENT *adj.* sértu, -rtă, -rţâ, -rte; silnă(v)ós, -oásă

VEIL *s.* vel or vélă; also: (a)şchépe, bált, bărbúlu, mândílă, sávan, sávun, tuvlétă, duvléte, *G*: duvalé; ţípă, ţiţiroáñe, zvon, zăvón

VEIN *s.* anat. vínă, stríngle, flévă || *MERCA* 13: (stock, des-cendant) jíľă

VEINED *adj.* vinós, -oásă

VEINY *adj.* vinós, -oásă

VELVET *s.* catifé, *N*: catifée; pilúş || *Peş*: bilúş, *CL* 39; **stripet** ~ şaitan-bizír, *DIARO* 188

VENAL *adj.* aspártu, -rtă, -rţâ, -rte

VEND *vb.* ▼víndu

VENDEE *s.* (buyer) muştirí, muştiră

VENERABLE *adj.* ayímtu, tiñísít; **the** ~ **priests** ayímţâľi aféndză

VENERATE *vb.* tiñíséscu

VENETIAN *adj.* vinétic

VENGEANCE *s.* → **REVENGE**, **CRY FOR** ~

VENGEFUL *adj.* || *PC*: mplin di áhte

VENOM *s.* fărmác, áxif, ciómir, émir, ceámerru (*sic*); hulíe; (*from* hellebore) ştrigoáñe

VENOMOUS *adj.* fărmácós, -oásă; toápsec, -ecă, -eţí, -eţe

VENOUS *adj.* (full of veins) vinós, -oásă

VENT *s.* anat. → **ANUS**; (outlet) işíre, inşíre

VENT PEG *s.* (of a barrel) sóche

VENTURE *s.* dăldăsíre → **RISK**

VENTURE *vb.* (to undertake a risk) căidăséscu, dăvrănséscu, am iárbă di ţâneáre → **DARE**

VENTURESOME *adj.* cuturgí; cu érgi

VENTUROUS *adj.* → **VENTURESOME**

VERACIOUS *adj.* cu érgi → **HONEST**

VERANDA *s.* tărăţă → **PORCH**

VERBALLY *adv.* || *BELIMACE* 45: cu gúra

VERBOTTEN

- VERBOTEN** adj. yeasáche invar.
VERDICT s. ileáme, ileáne, sigilíe
VERDURE s. nvirdzáme, virdeátă, virdzătúrá, prisinádhă
VERGE s. márdzină, márdzine → **EDGE**
VERGE vb. (to border) ▼viținipsescu; (to incline toward the horizon) ▼dipún
VERGER s. (sacristan, sexton) candilanáftu
VERIFICATION s. cătăpățire; (of a scale) airăre
VERIFIED adj. (checked, tested) cătăpățit
VERITABLE adj. curát, yñisíu
VERITY s. driptáte → **TRUTH**
VERJUICE s. acríme
VERMICELLI s. S: fidé m, N: fidéi [•dé•i] f
VERMIN s. (lice) coll. biducláme, mințime, minciuşáme
VERMINOUS adj. biduclós, -oásă; biduclát
VERSE s. (a single line of poetry) stih, vérşă
VERSED adj. (of a thief) cu bandéră, cu cízme, cu dhíplumă, cu scórne
VERSET s. vérşă
VERSUS prep. (face to face with) tru; **Dona alone ~ seven girls**
 Dona un tru şeapte feáte
VERTEBRAL COLUMN s. anat. schinărát
VERTEX s. anat. creáştit
VERTICAL adj. mbróstu, -oástă, -óştă, -oáste
VERTIGO s. scútură → **DIZZINESS**
VERVAIN s. bot. yirghínă
VERY adv. múlту; also: arău, câtu s-dzâti, dip, foc, pírá, vâr-tós; (of a good student) **He is doing ~ well** Pírá nveátă; ~ **intel-ligent** diştiptát foc || ~ **much so!** Am cum? (lit. 'How [could it be] otherwise?') BASME 31
VESPER s. (a service of evening worship) ayripnie → **EASTER** ~
VESSEL s. (container, bowl) vas; (for milk) meără; (ship) caráve;
 G: cărădhi; ghimíe, náie
VEST s. (for men) ilécă, iléche, saltamárca; (for women) ceachét, geachét, țichétă, şcurtác, şcurtácă; (of wool) peş; sărăcúce
VESTIBULE s. hăiáte
VESTIGE s. urmă → **TRACE**
VETCH s. bot. mǎdzirícíe, mǎrdzinícíe, vic || **GSus**: fii, cl 45
VETERAN s. (a person of long experience in an occupation or skill) fricát adj.
VEX vb. aród dit hicáte, ▼căchiusescu, ▼guştirédz, mǎc hicátlu, ▼nǎrǎescu, ▼nţap, scot peri álghi
VEXATION s. căchiusíre, cărtíre, cărtitúrá, hulusíre, ngúsă

VEXATIOUS

VEXATIOUS adj. căchiós, -oásă; mintitór, -oáre; năpudeáric, sirsém, *m pl* -sén; zarzára, *f* -ră, *m pl* -reañ, -re

VEXED adj. cărtít, mbudzinát, mbuñát → BE ~ WITH SMB.

VIA prep. pri, prít, prin

VIAL *s.* cunătă

VICAR-GENERAL *s.* prutusíngnil

VICE *s.* slábă, tăbiéte

VICE prep. tu lóclu a

VICE VERSA adv. anáschile

VICIATE vb. aspárgu, murdăripséscu

VICINAGE *s.* (a neighboring or surrounding area) viținătă, viținátate

VICINITY *s.* → VICINAGE

VICIOUS adj. aspártu, -rță, -rță, -rte; chiutandál; (spiteful) nvipirát; șirpát, șirpóñu, Turc, vampír, vómbir, vurculác; a ~ man om di arăilí; **What a ~ son she has!** Țe vómbir ficiór áre!

VICISSITUDE *s.* alăxíre

VICISSITUDINOUS adj. (unsteady, shaky) nu sta pri únă 3 *sg.*

VICTIM *s.* zimñusít

VICTIMIZATION *s.* zimñusíre

VICTIMIZE vb. ▼zimñuséscu

VICTORIOUS adj. azvingătór, -oáre

VICTORY *s.* azvindzeáre, anixíre, nichisíe

VICTUALS *s.* (a)psún, psúne, zairé, zăirée

VIE vb. (to contend) mi sinirséscu (cu)

VIENNA *s.* (Wien) Béşlí, Béşilí [béşí•lí]

VIEW *s.* (the act of seeing) videáre; (inspection) mutríre; (aspect) vidzútă; (panorama, sight) aynánghiu; (objet, purpose) isápe

VIEW vb. mutréscu

VIGIL *s.* privigláre, strájă

VIGILANCE *s.* căştigă (and câş-), méngă

VIGILANT adj. căştigós, -oásă; 3 *sg.*: áre méngă

VIGOR *s.* vârtúte, virtúte, vârtuş → FORCE

VIGOROUS adj. sărchirós, -oásă

VIGOROUSLY adv. vârtós

VILE adj. (despicable) idipsâz, *m pl* -âjí; pânghiós, -oásă; zgrumát; (of little worth) mízav, *m pl* -ayí; (repulsive) aynusós; ~ person azvárnătúrá; ~ language grăire pânghioásă || laiú, BASME 283

VILENESS *s.* lăiátă

VILIFY vb. zburăscu, cacuzburăscu

VILLAGE *s.* hoără, *dim.* hurícă; **Aromanian** ~ vlahuhoără; **king's** ~ vasiluhóre; **independent** ~ chifaluhoără || LITURG 129: hóră

VILLAGER *s.* huryeát

VILLAIN

VILLAIN s. cătună

VILLAINY s. șănăță, edepsâzlâche

VIM s. → VITALITY

VINDICATE vb. ▼ascumpăr → REVENGE

VINDICATIVE adj. irișârcu, -rcă, -rți, -rțe

VINE n. (stem of ~) ghită, ayită, ayîne; (young ~) fitheăuă ||
Prv: călimăte, CL 41

VINE BRANCH s. ayită, sarmet; (with grapes on it) bigă; (dried out ~) climățidhă

VINE TRELLIS s. clivătăreăuă, climătăreăuă

VINEGAR s. puscă; Get some ~, it will calm you down! Bea puscă s-tă treacă!

VINEGAR DEALER s. puscăr

VINEGARY adj. á cru

VINE-STOCK s. ayită, climă, pl climate

VINEYARD s. (a)yîne; (young ~) sad

VINTAGE s. (a)yizmăciune, ayizmăre

VIOLACEOUS adj. (color) yioără invar.

VIOLATE vb. ▼cálcu; to ~ an oath, a promise ▼cálcu giurátlu, ▼cálcu zbórlu

VIOLATION s. călcăre

VIOLENCE s. stañó, zurbălâche

VIOLENT adj. sâlniós, -uiós, -năvós, -năós; pléscav; He is ~ Ca ianițăr fâte (lit. 'behaves like a janisary')

VIOLENTLY adv. cu furțate

VIOLET s. bot. ghioără [gi•oá•], yioără [yi•], manușache, musáhe

|| Amc: ayioără, PADJOTU 119

VIOLET adj. yioără [yi•oá•], luláchiu

VIOLIN s. zângână → FIDDLE

VIPER s. năpártică, nipártică, uheăuă || Prv: aștrít, CL 37

VIRAGO s. drăxă, drăcoâne, cățăuă, cățáo

VIRGIN s., adj. feată, vírghină, vírghiră, (feată) vérgură, (feată) viryinádhă; ghirgheánă; the Virgin Mary Parádhisa || ~ forest
păduri ni cărtită di mănă a omu, HRISTU 86

VIRGINAL adj. (as of a voice) viryinéscu

VIRGINITY s. virghireată, virghirátate

VIRILE adj. bărbătín; bărbătéscu, -ească, -eștă, -ești

VIRTUE s. érye, aretie

VIRULENT adj. (noxious) (a)rău, (a)ráuă, (a)răi, (a)rále; (venomous) fârmăcós, oásă; toápsec, m pl -pseți

VISA s. (on a passport) cáide; vb. ñ-fac cáide pasapórtea

VISAED adj. (of a passport) cáide invar

VISAGE s. fătă; (physiognomy) iapíi

VISCERA

VISCERA s. lănumă; minuțale f pl; (broiled lamb) arumâne; curéciu

VISCOUS adj. mângos, -oasă

WISE s. minghine

VISION s. (sight) videare || (as in a dream or trance) PC: as-puneare

VISIT s. vizită

VISIT vb. fac vizită, vizitédz → PAY A VISIT

VITALITY s. tăcate, puteare

VITIATE vb. cacurizipsescu

VITTLES s. → VICTUALS

VITUPERATE vb. trag un cărinte → SCOLD

VITUPERATION s. cărinte

VIVA interj. víva

VIVACIOUS adj. aflát; pîrgác

VIVACITY s. sîrtlâche

VIVID adj. frêscu, -șcă, -ștâ, -ști

VIVIDNESS s. sîrtlâche

VIXEN s. vúlpe; (shrew) dráxă, drăcoáñe

VIZI(E)R s. vizír, satrazám, zadrázám

VOCABLE s. zbor

VOCIFERATE s. → SHOUT

VOCIFERATION s. strigáre

VOGUE s. (fashion) módhă

VOICE s. boáțe; with low ~ cu boáțea dipúsă; in a low ~ păgăñór (and păgă-)

VOID adj. gol, goálă, gol', goále; ni-acățát

VOID vb. ▼guléscu

VOLATILE adj. ni-síyur; nu sta pri únă

VOLE s. zool. șoáric

VOLLEY ABUSE AT SMB. vb. rizil(ips)éscu

VOLUBLE adj. → TALKATIVE

VOLUMINOUS adj. m/f máre, m/f pl mări; căbátcu, -tcă, -tți, -tțe

VOLUNTEER s. thilundí, filundí

VOLUPTUARY adj. aspártu; G: fatigéi s. or adj. invar.

VOLUPTUOUS adj. cârțânít; (of a woman) cahpée

VOLUPTUOUSNESS s. dizñirdăciúne; azgânlâche

VOMIT s. (disgorged matter) vumutúra, bruzgăitúra, gălbinitúra; to ~ smoke (to belch out smoke) afúm

VOMIT vb. ▼vérsu, vom, ▼(a)zvóm

VOMITING s. virsătúra, voámire, voámită, (z)vumeáre

VORACIOUS adj. limós, -oasă

VORTEX s. viró, zuryió

VOTE

VOTE s. psif

VOTE vb. ▼alég, psifisescu; *We will ~ him into the leader* Va lu-alidzém ma-máre

VOUCH vb. (to give personal assurance) întru chifíle, mi fac chifél

VOUCHER s. (a person) chifí, chifilót, chifílu, chifaléte; (a document) izmáe

VOW s. → MAKE A ~

VOYAGE s. sefér; *to go on a ~* fac sefér → JOURNEY

VULGAR adj. jupânescu, -ească, -eștă, -ești; ni-adărát, ni-ciuplít, păduríș; (obscene) dișuțât

VULTURE s. vúltur, vultúr (and vâl-, vâl-) → FALCON

VULVA s. chízdă (vulg.); also: heárhíră, hérhică (lit. 'peach'); hícă (lit. 'fig'); píce

W

WAD s. (fibrous material used to clean firearms) paciúrá, páci-vúrá || (a small mass, bundle or tuft) găgiumól, găgiámól, cl 45

WADDING s. bumbác; scāmánghe; vátă

WADDLE s. furduíre

WADDLE vb. ▼furduescu

WADE vb. trec, străbát, stribát

WADING s. treátire, trițeáre

WAFT s. (breeze) ávră → PUFF

WAFT vb. ▼min, ▼duc

WAG s. (joker) șicágí

WAG vb. șuvăescu

WAG ONE'S CHIN vb. (to puff oneself up) ▼căbărdescu

WAGE s. (a)rúgă → SALARY

WAGE WAR vb. ▼a(m)pulisescu

WAGER s. acățătúrá, báste, iádiș, iádeț acățáre, BASME 508

WAGGERY s. (practical joke) féstă

WAGGISH adj. m/f mușmoálă; sirsém, m pl -sén; șicágí; zevzéc

WAGON s. car, cárră, cărúță, caróță, chéră; (large ~) arâbă ||

Cru: (cart) amáxe, GOLAB 198

WAGON DRIVER s. căruțár, căruțér

WAGTAIL s. orn. bătură; coadăbătură, cudubătură, cutrubătă bajáncă, culusúsă

WAIF *s.* (of people or animals) birdhús, capisâz; ciuhleán; ciu-landár

WAIL *s.* şclimurát

WAIL *vb.* ▼şclimurédz → LAMENT

WAILFUL *adj.* şclimurós, -oásă

WAIN *s.* carúță; (rare) car

WAIST *s.* mése, nólgić; *N:* bârnu

WAISTBAND *s.* zónă, zună; brăn, *N:* bârnu

WAIT *vb.* (a)ştéptu; *Cru, M:* astéptu, şcéptu; ▼adástu, agălésu; to ~ on *smb.* (as on a guest) bag nătheám di meásă; to ~ on *smb. hand and foot* tân pri pálme, tân ca pri pālñi

WAITER *s.* || *Cru:* garsón, GOLAB 216

WAITING *s.* aştíptáre, pândixíre

WAIVE *vb.* (to give up claim to) trag mâna (→ ABNEGATE); ▼alás; (to postpone) amân

WAKE¹ *s.* (track left behind) urmă

WAKE² *s.* (watch over the body of a dead person) cărăulsíre, nihtéri

WAKE *vb.* (to awake) ▼diştéptu

WAKEFUL *adj.* diştíptát, ni-durnít; câştigós, -oásă

WAKING *s.* diştíptáre, diştíptátă

WALE *s.* (a streak or ridge made on the skin) yir, yiur || CUNIA 96: vârdză, băiruş

WALK *s.* imnáre; (for or as if for pleasure) ghizére, ghizirsíre, priimnáre, primnáre, piripát, suláţă, sulát, tífiríce; (as in search of smth.) âmpăturáre; to take a ~ dau únă dévră; (to take a turn) dau únă duláie

WALK *vb.* ímnu; ñérgu (and nérgu → § 32), *G:* ñeg; trag cále, trag di-a lúngului; (to ~ very fast) li tíndu ciúnile; to ~ back and forth mi taş, mi úrdin; to ~ in single file ľau ciórlu-ciórlu; to ~ one's legs off (to do all in one's power) mi fac páde; to ~ on tiptoe ñérgu pri únglíle di cioáre; to ~ over trec; to ~ round *smb./smth.* adúc vârlíga || CARAFOLI 64: dau nă vóltă

WALK ASIDE *vb.* || ALR 1376: mi dau na nă párté

WALKING *s.* imnáre, imnátă, imnátic, imnátúrá, ñárzire, ñirdzeáre

WALKING STICK *s.* băstún, băstúne; (in icebound areas) budéc || Str: ciúmúc, GOLAB 207

WALL *s.* stízmă; also: greb, mur, tih || *Cru:* (inner ~ from straw and clay) bulmée, GOLAB 201

WALLET *s.* priftáciu, purtufóle; (pilgrim's ~, shepherd's ~) tás-tru, tărăstru, tráştu, tráştir, tăyărcícă, tărgăcícă, trăyăcícă, tăvărceác, târváciu, târváš → SATCHEL

WALLOP *s.* (collision) agudíre

WALLOP

- WALLOP** vb. (to thrash soundly) tuchéscu (di băteare) → BEAT
- WALLOW** vb. ▼anduchiléscu, ▼tăvăléscu, antăvăléscu (and andă-), cutăvăléscu, cutuvăléscu
- WALLOWING** s. andăvălitură, anduchilitură
- WALNUT TREE** s. nuc, cucos
- WAN** adj. s(c)lab, -bă, s(c)laghi, -be; lângurós, umbărnát
- WAND** s. veargă
- WANDER** vb. (to become delirious) aľurédz; to ~ about alág lócu di lócu, misúr steálile, hălăndăréscu
- WANDERING** adj. dilingí, dilingíu, cu căsa pri ciumāg (or pri ciutál)
- WANE** s. scădeare, mputănare
- WANE** vb. discréscu, ▼mputănédz; when the moon ~s tu mângata a lúnălei (lit. 'at the eating of the moon')
- WANGLE** vb. plănéscu, (a)plănăséscu, (a)plănipiséscu, lu-árdu, trag călúpea
- WANT** s. to be in ~ of smth. ń-eáste lipsítă (di)
- WANT** vb. pres. voi, vrei, va, vrem, vreť, vor; ipf: vream; aor. vruí; also: alág, caftu, ń-si urixeáste; Does he ~ it or not? Va i nu va? Whether I ~ it or not, I'll go Voi, nu voi, va mi duc; He found what he ~ed Țe alágá află; What do you ~ from me? Di la míne Țe căftát? She ~ed apples Ț-si urixí meáre; He ~s two-pence in the shilling ~ Ț-lipseáste únă scândură (lit. 'He is missing one board,' cf. Engl. He is missing some marbles) || HRISTU 67: vroi; I ~ to talk to you Vroi să zburăstu cu tini
- WANTING** prep. ('lacking') fără
- WANTON** s. (merry) hăriós; (frolicsome) burdal, zdurdít; (lewd) → LUSTFUL; (merciless) ni-ńilós
- WAR** s. pólim; to begin a ~ mut pólim || GSus: póľum, CL 259 → MAKE ~ AGAINST / ON
- WARBLING** s. (of birds) Țíur
- WARD** s. pândár → GUARDIAN
- WARDEN** s. păzván, păzvándu
- WARE** s. prămătíe, părmătíe → EARTHEN ~
- WAREHOUSE** s. dipózit
- WARLOCK** s. → SORCERER
- WARM** adj. căldu, -ldă, -ldză, -lde; dim. căldișór, -oáră; căldurós, -oásă; (as of water) hámin, hábin; hľo invar., dim. hľúșcu, -că, no pl; diháňu, f -ńe (pl ? DDA 470) → MAKE ~
- WARM** vb. ▼ncăldzăscu, ncăldurédz (and ngăl-), ncălurédz; (with one's own breath, usu. of hands) ▼ahuléscu; ▼apríndu
- WARMING UP** s. ncăldzâre, ncăluráre, ncălduráre
- WARMTH** s. căloáre, căroáre, căldură

- WARN** vb. cănuseşcu || CUNIA 11: ascútur dzeádzitlu
- WARP** s. (in a loom) urdzătúrá, usúrá
- WARP** vb. (to mount the warp) (a)năvădescu, urdzăscu
- WARP UP** vb. (to twist) ▼şuţ, ▼strâmbu; (to pervert) aspárgu
- WARP-BEAM** s. bărbătór, vâlvătór
- WARPING** s. (of trees, of wood) dispituráre; tex. năvădíre, nvul-báre, urdzâre
- WARRANT** vb. || ALR 1010: me-acát chifilíi
- WARRANTOR** s. || ALR 1009: chifílú
- WARRANTY** s. chifaléte → VOUCHER
- WART** s. dermat. lúzmă, aríciu, bărgăvíţă, băzdrăvíţă
- WART-CRESS** s. bot. pândălică → PLANTAIN
- WART-WEED** s. bot. aréu
- WARY** adj. căştigós, -oásă → BE ~ OF
- WAS** vb. → BE
- WASH** vb. ▼(a)láu, ▼(a)spél, ▼şpulúescu, ▼spriláu, ▼yăryăláu; to ~ out es, aor. i(n)şíi, i(n)şái; (This dirt) does not ~ out Nu eá-se; Beating and shame do not ~ out (i.e., they are not forgotten) şcóplu şi arşínea nu es, lit. 'they do not come out' || (~ thoroughly as to eliminate unpleasant odors; to deodorize) ▼dispútu
- WASH BASIN** s. → WASHBOWL
- WASHED** adj. spilát, (a)lát, yăryălát; ~ and bleached grândinát
- WASHED-OUT** adj. (exhausted) curmát
- WASHING** s. (a)láre, (a)spiláre, spilătúrá; (usu. of white cloth in order to make it whiter) bilíre
- WASHBOWL** s. liyén, liyéne, liéne, iléne
- WASHY** adj. s(c)lab, -bă, s(c)laghi, -be; sálbit, sárbit
- WASP** s. ent. (a)yeáspe
- WASP NEST** s. yispár
- WASPIISH** adj. arceátcu, inací, inacíu, inagí, inătcí, sértic; sér-tu, -rtă, -rţâ, -rte
- WASTAGE** s. aroádire, cheárdire, chirdeáre
- WASTE** s. (desert) irńíu, urńíe, pundíe, pustilíe; (leakage) firă; (dissipation) spătăľusíre; (~ of time) hasuméri; in mere ~ adv. dí-pri-súpră
- WASTE** adj. (barren, desolate, empty) gol, goálă, goľ, goále
- WASTE** vb. ▼cher, ngărmisescu, tuchescu; (to ~ time) hăsumírsescu; (~ one's time in vain) ű-chérdu săpúnea (lit. 'to ~ one's soap'); (to ruin, as one's best years) stuhinédz; (to emaciate) mi adár iáscă, slăghescu ca cártea; to ~ words zburăsc pi vintu
- WASTE AWAY** vb. ▼pustuescu, ▼pustixescu, ▼irmuxescu
- WASTE GROUND** s. pulánă, viráne
- WASTE ONE'S TIME** vb. cher săpúnea, cher milăńle tu cácu || cher

WASTE

oára, BASME 424; chérdu oára, BASME 99; cher chiró, BASME 50; ALR 775:
He is wasting time doing nothing Cheáre chirólu țivá

WASTE PRODUCT s. armăsătúrá

WASTED adj. (*thin, enfeebled*) loat la fátă; (*careworn*) siclițit

WASTEFUL adj. dismălărát, hărgiuitór, spátal; **a ~ person** mână spártă, sac arúptu → PROFLIGATE

WASTELAND s. irñiu, irñie, chirítă

WATCH¹ s. sáháte, sááte, oára

WATCH² s. (*surveillance*) vigláre, păzíre, sinudhie, nubéte; (*night ~*) nihtéri, nihtéryiu → SET A ~

WATCH vb. viglédz, (a)véglu, privéglu, ▼hărnescu, ▼pitescu; ~ out! Aveágli-te! Sacân! Mutreá! Āi-țâ mîntea! Bágă-ț mîntea ghíne! (A)ngătán! || BATSARIA 74: 2 pl imper Mutríț! HRISTU 86: (*think well*) 2 sg imper mintuia-ti ghini!

WATCH HOLE s. (*as in a fortress*) víglă, víylă

WATCH OUT vb. → WATCH

WATCH PLACE s. cartére, pusie, sémte

WATCH TOWER s. pindurniță, pândruniță

WATCHED OVER adj. păzít, pizít

WATCHER s. viglítór → GUARDIAN

WATCHFUL adj. câştigós, -oásă

WATCHFULNESS s. afiríre, afirítă

WATCHMAKER s. sáhătcí, uruluyă

WATCHMAN s. viglítór → GUARDIAN

WATER s. apă, dim. apșoără; **holy ~** ayeazmó; ~ **of youth** apă di bánă; apă yíe fără moárte; apă yíe athanátă → BE IN LOW ~

WATER vb. (*to wet, to get soaked*) ▼ud; (*to give water to people, animals or plants*) ▼adáp; (*to anticipate spontaneously smth. tasty, usu. of food*) ñ-fug bále || CUNIA 289: (*to sprinkle*) (a)sprucuchescu; (*of smth. tasty*) BASME 239: límba apă-ñ lásă n gúra

WATER GLASS s. yilíe, lăyíe, putír(e)

WATER PIPE s. șóput

WATER WAGON s. stérnă

WATER RESERVOIR s. avúz, hăvúze

WATER-BOTTLE s. mâtără

WATERCRAFT s. ghimíe

WATERED adj. (*of animals, of a garden*) adăpát, biút

WATERER s. (*one who supplies water to gardens*) arădhár

WATERFALL s. ghirdápe

WATERING s. udătúrá, adăpáre, adăpătură

WATERING CAN s. ștrac

WATERLOGGED adj. ud molú

WATERMELON s. himuníc, hiumuníc, carpúz, șirchín; (*unripe ~*) cu-

WATER-PLANTAIN

cumbíciu || CUVATA 1: hiuănńc

WATER-PLANTAIN s. bot. mńna a li Stń-Mńrie

WATERPROOF s. muşimń (a fabric)

WATERSIDE s. mńjdń, mńzdń

WATERSPOUT s. şitrńvńne

WATERY adj. apńs, -ońsń; apńtńs, -ońsń

WATTLE¹ s. (as a turkey's ~) hńrhńle, hńrhńlu

WATTLE² s. || (sticks interwoven with twigs) **GSus**: cńşnińń, CL 42

WAVE s. ũndń; also: chńmń, pl chńmate; dńlgń, talńzń; (multi-tude) flńmin; ~s of young men flńmin di ficińri

WAVE vb. (as a handkerchief) vmin; (of a flag, etc.) arńschiredz; (of a river) undńdz

WAVER vb. vńncńlń → **HESITATE**

WAX s. ńeńrń

WAX RESIDUE s. || **GSus**: fńştinń, CL 45

WAX vb. chirusńescu

WAX-CANDLE s. spirmańńtń, axunguchńre

WAX LIGHT s. (taper) ńeńrń

WAY s. (manner) cirń, cearń, **N**: cearńe; trop; **There is only one** ~ Maşu ũn cearń eńste; **There was no ~ for me to escape** Nu erń trop si-ascńp; **In what ~?** Cu ńi trop? in no ~! pa-pa-pń! ba-ba-bń! **that** ~ pri-aclń; **the ~ you are putting it aşı cum dzńńi; the wrong** ~ adv. anńpudha, tńrse, tńrsinń; **He put on the cloak the wrong** ~ Nviscń sńrica anńpudha; **out of the ~ (mistaken)** ni-uidisńt; alń-thipsńt (situation, circumstances) **I am in a bad** ũ-si dńńe strńmbu, **BASME** 280 || **F**: (direction) **that ~ cńńń aco, HRISTU** 22 → **MAKE** ~, **MAKE ONE'S ~ ALONG / TOWARDS**

WAY OUT s. (exit, escape) inńńre, ińńre, culńiu; **We'll find a** ~ Va-i aflńm vńr culńi si-ascńpńm

WAYLAID: to be ~ cad tu yrip → **FALL INTO THE TRAP**

WAYLAY vb. pńndixńescu, vństńvrusńescu, astńlu cńlea, stau tu car-tńre

WE pers. pron. 2 pl noi; dat. (long form) (a) nońuń, (a) nńo; (short form) nń; acc. (long form) noi; (short form) nń; **Say a kind word to us!** Dzń-nń şi-anońuń un zbor bun! **Did you see us?** Nń vidzńt noi?

WEAK adj. (frail) vlńngu, -ngń; nu ńre arńndzń; (as of starvation) s(c)lab, -bń, s(c)laghi, -be; sńptu, -ptń, -ptń, -pte; (sluggish, poor, as of sales) ńtiń, adńinat || **Bil**: (ant. of 'fat') uscńt; **Gop**: ('frail') trom, **NEIESCU** 122

WEAKEN vb. slńghńescu, adńinńńescu

WEAKENING s. slńghńre, adńinńńire

WEAKLY adj. s(c)lab, ńńrńs, zańfcu, zańf || **Peş**: mńrńjglńs, CL 255

WEAKNESS

WEAKNESS s. sclăbeață, sclăbeață, sclăbîle, sclăbîle, slăbînță, sclăbînță, adhinămie

WEAL s. ghineăță

WEALTH s. aveăre; **G:** aburie; arhundîle, arhundiliche, avuțale, avuțame, bugătlăcă, cășeăre, cătândă, cătândie, cătună, periusie, seu; **He has ~** Are seu; (livestock viewed as ~) tutîpută picûlu, picûnu, CAPIDAN 144

WEAN vb. nțarcu, nțercu; apucupsescu, cúrmu

WEANING s. nțarcăre, curmăre, apucupsire

WEAPONS s. pl. armate

WEAR vb. (as of clothing) apórtu; **to ~ a chip on one's shoulder** trag tămbărea azvărna; **to ~ mourning for smb.** tân jálea, hiu di har, hiu di jále

WEAR OUT vb. ▼zmúrtic; also: apustusescu, ▼băildescu, ▼căpăescu (di), mi deápir, liyusescu, ▼aród, ▼măc, tălăescu, ▼tuchescu; vi-clédz or vicléscu **The boat was worn out by storms** Cărávea u vi-clírá furtúñle

WEARINESS s. apustusire, avursire, buhtire, curmăre, lăvrusire

WEARISOME adj. ânustu, -stă, -ștă, -ste

WEARY adj. (tired) curmăt

WEARY vb. (to overwork) lăvrusescu, scot pétalile; **to ~ out alúmtu; Heavy rains ~ them out** Ľ-alúmtă plóile; **to ~ smb.'s life out** (to harass the life out of smb.) măc iñoára, măc hicátlu, aród dit hicate

WEARY FOR / AFTER vb. (to pine) ñ-si-alăcheăște ínima di

WEASEL s. zool. nvistalán → MARTEN; CATCH A ~ ASLEEP

WEATHER s. chiró, chiróu, chiról, oără; **bad ~** chiró urút, uruteăță; **fine ~** bunăță || ALIA 6 (bad ~) urutetă, eără, furtună, slábă dzúuă; also various adjectives preceding the noun **chiró:** scláb, sálábu, nebún, acățát, paľu, paľó; **Na:** cacoherí (ant. calocherí), B-ARCH 6 and 7 → TORRID

WEATHER vb. (to bear up against successfully) trec

WEATHERBEATEN adj. I am ~ ~ âñ tricú rúglu prit náre

WEAVE vb. ▼țas; (to interlace) (a)mplătescu (and amblă-), mbli-tescu

WEAVER s. țăsător

WEAVING s. țăseăre, țăsătúrá

WEAVING LOOM s. arăzbóiu

WEB s. țăsătúrá

WEB vb. ▼țas

WEE adj. ñicút

WEENY adj. → WEE

WED vb. || Cru: âncurún, GOLAB 206;

WEDDING

WEDDING s. númtă, nuntă, harăuă, haréi; **at your** ~ la harăua-ț; **Happy** ~! Stifăñ bune! || **Cru**: ăncurunăre, GOLAB 206; also PARALLELE 143; **LvO**, **Rod**, **Smx**: númptă, B-ARCH 448

WEDGE s. (for cleaving wood) scârpă, sfînă

WEDGE vb. (to fasten) ▼sfinusescu

WEDLOCK s. (of women) mărit

WEDNESDAY s. nêrcuri || **Ses**: nêrcur, **Na**: nêrcură, B-ARCH 535

WEED s. N: jumeără || ALR 40: iarbă

WEED vb. plivescu, prășescu, sârclēdz, scălsescu

WEEK s. siptămână, stămână; **Holy** ~ Siptămâna mare; **Rogation** ~ Siptămâna albă

WEEKDAY s. (dzúuă) lălătoăre || **Amc**, **Src**, **Tur**: lăvrătoăre

WEEP vb. arăvdăsescu, arăbdăsescu; **to** ~ bitter tears scârlēdz; plāngu cu suglīțuri → LAMENT

WEEPER s. (female ~) vâie

WEeping s. plândzeăre, plândzire, asplândzire

WEeping adj. plāmtu, -mtă, -mțâ, -mte; lăcrămós, -oasă and lăcrimós; lăcrimăt

WEEpy adj. lăcrimăt, șclīmurós, -oasă; also șclīu-

WEEVIL s. ent. || **Prv**: mumúdhâ CL 256

WEFT s. trâmă

WEIGH vb. trag tu zîyă; ▼yixescu, **N**: yisescu; ▼ziyăsescu, ziyisescu; **to** ~ heavy (as of smb.'s words) 3 sg cădi greu, 3 pl trag greu or trag greu tu cândăre; (to press down with or as with a heavy weight) ▼(a)ndés; ▼ngrec || DIARO 93: **Iron** ~s a lot, wool does not Hêrlu ângreacă mûltu, lâna nu-ngreacă

WEIGH DOWN vb. ▼(a)ngrec, dipún, ▼uselescu; (as of an old house) hămbłusescu, hlâmbusescu; (to overwhelm, as diseases or concerns) pulcusescu

WEIGH HEAVILY UPON vb. nî-ngreacă → OPPRESS

WEIGHING s. ziyisîre, zixîre

WEIGHT s. angricăre → PUT ON ~

WEIGHTLESS adj. lișór, -oără

WEIGHTY adj. greu, greăuă, grei, greăle; angricós, -oasă

WELCOME vb. || BATSARIA 35: **Welcome him in!** Dzâ-l' si ursească!

WELCOME! || DIARO 131: sg. Ghîni vinîș! or S-hii ghîni vinît! pl. Ghîni vinîtu! or S-hiț ghîni vinîț! (The usual answer is Ghini ti aflái! (sg) or Ghini vi aflái! (pl))

WELKIN s. (the vault of the sky) țer, uranó

WELL s. fântână (and fândână); **N**: funtână; dim. fântâneăuă, fântânoără, fântânice; puț, ízvur, bunăr, piyádhe; **artesian** ~ șitră-vâne || ALR 850: (~ with wheel) apúț cu cicrică

WELL vb. (to run) ▼(a)zvóm, ndzămédz

WELL

WELL adv. ghíne, mușeát, de-a mușátlui, prima → BE DOING ~

WELL cj. méti; ~, so be it! Méti, și-așá! (expostulation) amí

WELL ON IN THE NIGHT adv. noáptea pára-oáră; paráură

WELL SET UP adj. ímnă cu zíya m brău

WELL-ADVISED adj. achicăsít, câstígós, -oásă || cu míntea tu loc,

BASME 347

WELL-BALANCED adj. aștírnút

WELL-BEING s. ghineáță

WELL-BELOVED adj. vrut, zdrod, f zdródă (sic); nícă f

WELLBORN adj. celepiu, cilibí, di lăgámă

WELL-BRED adj. pilichisít, prăxít; tirbietlă, f -tloáñe, m pl -tládz, f pl -tloáñe

WELL-CONDITIONED adj. sănătós, -oásă; zófnic

WELL-CONSIDERED adj. (as of statements) minduít

WELL-DISPOSED: I am ~ Am búnile; Am cuc (lit. 'to have cuckoo')

WELL-DRAWN adj. (well designed, as of smb.'s nose, brows, etc.) cundilát, cundilísít, yrăpsít, scriát

WELL-FED adj. (of a horse) urdzát

WELL-FIXED adj. amintát; arhúndu, -ndă, -ndzâ, -nde; avút

WELL-FOUNDEDLY adv. cu usíe

WELL-GROOMED adj. mutrít || anviscút ca dit ou, BASME 421 (lit. 'dressed as if from an egg')

WELL-GROUNDED adj. (as of an opinion) thimilós, -oásă

WELL-HEELED adj. → WELL-FIXED

WELL-KNIT adj. (of people) plătărós, -oásă; also pultărós

WELL-MANNERED adj. pilichisít, pripsít, prăpsít

WELL-OFF adj. nicuchír → BE ~; RICH

WELL-SET adj. (strongly built) || fáptu ghíne, adărát ghíne, PARALLELE 134

WELL-TIMED: (opportune) ~ moment apuhíe, aráste

WELL-TO-DO adj. amintát → PROSPEROUS

WELL-TRAVELLED adj. alăgát, tăxidhipsít; A ~ person knows many things Alăgátlu multe ști

WELL-TURNED adj. (of the shape of a nose) cu nările trápțe

WELT s. (blow or bump from a blow) șúșcă

WELT vb. → HIT, STRIKE

WELTER s. alăcíre

WELTER vb. (to become deeply sunk or involved) ▼afúndu, ▼afundédz

WENCH s. (girl) feátă; (female servant) huzmicheără

WEND vb. trag călea; ~ one's way l'-u dau cătră

WERE vb. 2-6 past tense of BE →

WEST s. (a)scăpitátă a soárilui; chirítă

WESTWARD adv. cătră tu ascăpitáta a soárilui

WET

WET adj. ud, udát, mulát; (~ with dew) aruvinát || **HRISTU** 44: aud
WET NURSE s. (of a person) pára-mână; (of sheep) (a)plicătoáre
WET vb. vud; **Wet the flowers!** Udát lilícile! (to pay for a drink
on the occasion of a personal success, etc.) **This should be wetted!**
Va udáre!

WETLAND s. → MARSH

WETTING s. udáre udătură

WHACK (condition, proper working order): out of ~ aspártu

WHACK vb. (to strike) agudéscu, agudéscu únă

WHALE vb. (to thrash) → BEAT

WHARF s. mol

WHAT rel. and interrog. pron. țe, **N:** ți; țe? **N:** ți? ~ a ... țe
lai ...; ~ a kingly wedding party! Țe lai númtă amirărească! (dis-
paragingly) ~ a comical idea! Țe s-ti ńirĩ! ~ wind blows you
here? Țe pân-auă? (with omitted subject and verb)

WHAT ABOUT cj. am; ~ the other two? Am alánte doáuă?

WHATEVER pron. íțe, íți, íțiși, ítipása; **N:** císci, cíșci, ciú-
sciu

WHATNOT s. (for keeping spoons) **Băi:** lingurár

WHATSOEVER pron. hici, ici, can, dip; I am not scared ~ Dip nu mi
aspár

WHEAL s. derm. cucúdă (and cucúdhă)

WHEAT s. gârnu (and gârnu), grân, găr; best sort of ~ arusíe,
aruseáuă, flurítă; white ~ cutruláuă; spring ~ trimíľu, trimíńu

WHEEDLE vb. culăchipséscu, hăidhipséscu, bag pri sómnu

WHEEL s. (a)roátă, (a)rócut, **G:** arucoátă; ghirghíl, furcutás;
mill ~ arócut di moără || **Prv:** aroátă, aródhă, CL 37; **Pls:** răcătó-
ciu, CL 260; **SJos:** techerliéc, CL 262; **GSus:** arăcóthor, CL 37; **Peș:**
arăcóthar, *ibid.*

WHEELBARROW s. || **GSus:** măxică, CL 255; **SJos:** căruțică, CL 41; **DIARO**
204: căruțáchi

WHEELWRIGHT s. || **Av, SJos:** arăbăgí, CL 37; **Prv:** caropió, CL 40;
Peș: măxár, CL 255

WHEEZE s. (a sound of wheezing) ndăcăníre; (gag) → JOKE

WHEEZE vb. ndăcănéscu

WHELP s. (the process and the place) fitáľu; (a)fitáre

WHELP vb. vřet, **N:** afét

WHEN adv. cându, **N:** când; cari, car, căra, cărea, dicára, ánda,
nda, íțe, íți, íțiși, țe, stícă, únă țe; ~ he saw that death was
approaching ... Íți vidzú că hárlu si-apruché ...; the day ~ he was
born dzúua, țe s-află; ~ fear began to seize us ... cari víńe fríca
di nă lo ...; ~ you come, let me know Ánda s-yiń, si-ń dai hăbáre;
~ you leave, call me Cándá va s-fudzi, grea-ń; ~ they saw that,

WHEN

they stopped talking Căra vidzúră aşı, tăcúră || CUNIA: iu; I **squandered a couple of days when I didn't work at all** chirúi ăndăuă dzăli iu nu lucrăi dip (in a private letter)

WHEN HELL FREEZES OVER = când va angheădză mórul (lit. 'when the dead resurrects'); cându va s-ţâ scoătă lîmba peri (lit. 'when your tongue will have hair'); cându va si s-făcă mărea livăde (lit. 'when the sea becomes an orchard'); va s-creăscă meăre n pluchi; pi coădă di cripitór; noăpte bűnă (lit. 'good night!'); va yîă ca di cheătră || PARALLELE 126: cându va-ñ ved cótlu (lit. 'when I see my elbow'); DIARO 91: stăi si-adűnă mēllu!

WHENCE adv., cj. di iu

WHENEVER adv. cāŋŋi, cāŋŋido, cāŋŋidó; N: cāŋŋișdó || CUNIA 217: cāŋŋi s-híbă

WHENSOEVER adv. → **WHENEVER**

WHERE adv. iu, cătă iu, clo iu, țe; Hi, ~ are you going? Iu, oără bűnă; He went to the mountain ~ there were few houses S-dűse la műnte ți eră psăne căsi

WHEREIN adv. iu

WHEREVER adv. iudó, iuchișdó, iűŋi, iuŋidó, iűŋi s-híbă

WHEREWITHAL s. parădz m pl

WHET vb. ▽truhisescu → **SHARPEN**

WHETHER cj. fűri-că, fűreși că, ai că fűre

WHETSTONE s. greăse; also: acóne, mirăcune, truhó || GSus: murăconi, CL 256; G: minăcuri, F: mureăhăă, SarD 27; ALB: Kėrb, Pe: grîă, grîe; Pe: măreăhăă; Sln: măréră, măréră; Pėr: merăhăă, Dren: mărăhăă, Brăncuș 558

WHEY s. dzăr, șar

WHICH pron. țe, căre, cari, N: cai, căie; g/d a curór; Not a single day passed on ~ they did not intrude into his vineyard Nu tri-țeă dzűuă țe s-nu-ı si-arűcă tu-ayîne; ~ shepherds did you meet on your way? Cari picurări astăłăși n căle?

WHICHEVER pron. iŋidó, ítipása (sic)

WHICKER vb. → **NEIGH**

WHIFF s. (puff) suflăre

WHIFF SMOKE vb. (to belch out smoke) afúm

WHILE s. chiró, oără; after a ~ dűpă oără; a little ~ niheămă, niheămătă, niheămăză; after a little ~ dűpă niheămăză

WHILE cj. cum; ~ they were at play cum si-agiucă; ~ some of them ..., some others ... áltu ..., áltu ...

WHILE AWAY vb. ▽șintescu to ~ the time ñ-trec oăra, BASME 409

WHILOM adv. (formerly) năoără, unăoără, unoără

WHIM s. chéfe, chéifă, fărfűdă; camómate f pl; They satisfied her every ~ Túte chéhîle łi łi făŋeă (sic) → **CAPRICE**

WHIMPER

WHIMPER s. schimuráre

WHIMPER vb. nciñédz, nciuñédz, nciurédz, schímur, şclímur, şclímurédz, şclúmurédz

WHIMPERER adj. ngrâñárcu, -rcă, -rţi, -rţe

WHIMPERING adj. (as of a child) ngrâñárcu, -rcă, rţi, -rţe; (of a river) şclímurós, -oásă; also şclímurát

WHIMSICAL adj. cu órile → CAPRICIOUS

WINCE vb. mi trag năpói; ▼şuţ, ▼aruşút

WHINE s. ancăníre → GROAN

WHINE vb. ciunédz, schímur || sclímur, şclímur, CAPIDAN 150

WHINNY s. arujíre

WHINNY vb. → NEIGH

WHIP s. cămiche, cărbăţă, gărbáce, gărbáciu, sficiu, zvicu, vúr-dhal; (in children's games) tómbu, tómbul || **Pls:** hângíc, CL 253; **Peş:** cămişíc, cămâşíc CL 41

WHIP vb. jirtuéscu, frâştuéscu, pălésucu, zăpălésucu, árdú vârá; **Get lost before they ~ you!** Fudzi că va-ţ árdă únă! (to bite, of frost) 3 sg: ñ-ciuleáşte urécíle

WHIP AWAY vb. mi fac căípe → DISAPPEAR

WHIPPED adj. jirtuít, frâştuít

WHIPPERSNAPPER s. măscără, măscără; om di ciuchi

WHIPPING s. jirtuíre, frâştuíre

WHIR(R) s. vázúrá → RUMBLE

WHIRL s. vâltoáre

WHIRLING adj. || (as of smoke) a white ~ smoke un fum albu cair-cair, HRISTU 33; (of a river) burdulác, BELIMACE 102

WHIRL ALONG vb. mi u angán → BOLT

WHIRLPOOL s. vâltoáre, viró, zuryió

WHIRLWIND s. (evil genius of the wind) vinturítă

WEISK AWAY vb. mi fac căípe → DISAPPEAR

WHISKER s. mustácă, mustătă

WHISPERS s. şupturáre, şuptiráre, şuputíre, şúrşur, şurşuráre, şurşuráre, ciuciuráre puşpuráre, puşpuríre, pâşpuráre, puşpur || 3 sg pt: murmurí, HRISTU 63

WHISPER vb. şúptur, şupturédz, şupirédz, şurşurédz, şuşurédz, ciúciur, ciuciurédz, pâşpurédz, pişpurédz, puşpurédz

WHISPERING s. şurşuráre, şuşuráre → WHISPER

WHISTLE s. flúir, fluér, fluiáră, filóáră, píscă, pízgă, píscălă, pilipíscă, pilipísche, şuiáră; (made of clay) bilbíiu

WHISTLE vb. şúir, şíur; (speaking of the wind) ţíur; **You may ~ for it!** ~ Lá-l ciulíca (carí poţ)! Lá-ñ coáda, lúpe! (lit. 'Wolf, take my tail!'); Va-ñ mătí coálíle! (lit. 'You'll eat my balls!'); Va-ñ lái cúrlu! (lit. 'You'll take my ass!') || ş-áltu ţe? BASME 26

WHISTLE

(lit. 'And what else?')

WHISTLE DOWN THE WIND vb. (i.e., in vain) zburăscu pi vîntu

WHISTLE OFF vb. (to take oneself off) li aspél

WHISTLING s. şuirăre, şuirát, şuirătúra

WHIT: not a ~ cât tră yitríe; cât yitrúşca → **AT ALL**

WHITE s. (the ~ of the eye) albeăta a óclului; (~ from an egg) albúş, albeătă

WHITE adj. álbu, álbă, álghi, álbe; (of an old person) cu pérлу cáir; **G:** (of horses) cil; (of a mule) bárdz → **MAKE ~** || **HRISTU 1:** cu albi 'wearing ~ clothing'

WHITE FROST s. (hoarfrost) brúmă

WHITE SHEEP WITH BLACK HEAD / LEGS s. oácărnú, ócren

WHITE-FACED adj. sálbit, sǎhñisít

WHITEHEAD s. derm. arópun → **PIMPLE**

WHITE-LEGGED adj. (of sheep and goats) pudhrúşcu

WHITEN vb. (usu. cloth) alghéscu, biléscu; **This cloth does not ~ well** Pânda aéstă nu s-bileáşte ghíne

WHITENESS s. albeătă

WHITENING s. alghíre

WHITE-REDDISH adj. (usu. of sheep) ghesucánat, -cánut

WHITEWASH vb. azvistuéscu

WHITEWASHING s. azvistuíre

WHITHER adv. iu

WHITHERSOEVER adv. iuţidó, iúţi s-híbă, iuchişdó

WITHIN prep. || **TULLIU 81:** Real life was to begin ~ three months di-anculeá trei meş eará bána

WHITISH adj. (usu. of sheep and goats) asprucánat, bárdhúş

WHIT-SUNDAY s. || **Cru:** arsále, **GOLAB 201**

WHITTLE vb. v̑pilichiséscu || **Cru:** arád, **GOLAB 200**

WHIZ(Z) s. şuirăre, şiurăre, vângăníre, zvângăníre

WHIZ(Z) vb. şúir, şíur, vângănéscu, zvângănéscu

WHIZZING s. şuirăre, şuirát, şuirătúra

WHO interrog. and rel. pron. cári, cari, **N:** acári, ácari; cai, cáie, țe, ți; (rare) țíne; ~ knows how circumstances brought her here Cári-şte cum u-adúse oára; **I,** ~ have killed the dragon? Míne, țe vătămái lámñea? **Who are you going to leave me with?** Míne cu cáie va mi aláşi? || **STERGHU 4:** (to a stranger) Cari hiţ voi? 'Who are you'; **BELIMACE 55:** ~ are you, sir? Dómnul cáre eáste? ~ knows how much / many cá-şti-cátu, cá-şti-câtă, cá-şti-câţ, cá-şti-câti, **DIARO 219;** **who knows who** ți-şti cári; **who knows what** ți-şti ți, **DIARO 220**

WHOEVER pron. ichişdó, iţindó, iţidó, careţidó, cárechishdó, cári-ţindó, cáitidó, cáriţi, ítípása, ítí om va híbă, țiuşticăre, ținuş-căre, țeştucăre; **to whomever** a cuichişdó, a cuinivá; **Give it to**

WHOLE

whomever you want Dă-l' a cuiţidó s-híbă; ~ **saw him called him** Cai
 âl videá âl' strigá

WHOLE adj. ntreg (and ndreg), -eágă, m/f pl ntredzi; (total)
 bitivíũ || **a ~ year** → YEAR

WHOLEHEARTED adj. curát, dişclís; hăriós [•ri•ós]

WHOLEHEARTEDLY adv. dintr-ínimă cu doáule mână, BASME 498

WHOLFSALE adv. tuptáne

WHOLESALE s. tuptangí(u)

WHOLESOME adj. sân, -nă, -ñ, -ne; sănătós, -oásă; cu hăire

WHOM pron. țe, ți → WHO

WHOO s. aurláre, strigáre, huhutíre

WHOO vb. ▼aúrlu, strig, N: astríg; huéscu, huhutéscu

WHOOPING COUGH s. túse aráuă; crep, cripát; dzâpit, dzâpită

WHOPPING LIE s. minciúnă di la háne (lit. 'a lie from the inn')

WHORE s. dósă → PROSTITUTE

WHORTLEBERRY s. afíngă, afínghe || **Av:** țăpurnă, CL 262

WHOSE poss. pron. a cui, țe, ți || ALR 1684: ~ **is this horse?** A
 curi om eáste cálu aéstu?

WHY cj. țe, tră țe, că țe; **Rush out and see ~ the dogs are bark-**
ing Aleápidă-te s-vedz țe bat câñlí; **Liar, ~ did you deceive me?**
 Bre pséfte, țe mi-arăsiși? ~ **are you not saying anything?** Că țe nu
 gréști? || BELIMACE 47: ti ți itíe

WICK s. fitíle, fitílu; ~ **support** (in an oil lamp) șamandúrá

WICKED adj. afíșcu, cătrăceárcu, chiutandál, ni-ñíruít, pabés,
 ba-; puşclós, -oásă; s(c)lab, -bă, s(c)laghi, -be; Turc, turca-
 nácat; vómbir

WICKED MAN s. bubușár

WICKEDNESS s. arăiáță, câníle, heáre, hulíe, vumbirlâche

WICKER s. || PC: lumáche di răchítă

WICKET s. (small gate) purtítă, părníșcă

WIDE adj. lárgu, -rgă, -rdzi, -rdze; lat, -tă, laț, -te; vlíhur

WIDE-AWAKE adj. aştírnút, diştéptu, lugheáric

WIDE-EYED adj. → AMAZED; (naive) apló invar.; tivichél

WIDEN vb. ▼lărdzéscu, lărguéscu

WIDENING s. (as of a shirt) lărdzíre

WIDESPREAD adj. arăspândít

WIDOW s. véduuă

WIDOW vb. (to survive as a ~ or widower) nviduéscu, viduéscu

WIDOWED adj. nviduíť, viduíť

WIDOWER s. véduu; dim. (or young ~) vidúșcu

WIDOW(ER)HOOD s. viduíre

WIDTH s. lărdzíme, viryeáne

WIFE s. muláre, mgláre, mgheáre; niveástă, nveástă, dim. ni-

WIG

vistică, curcoăne; **Băi**: hurhoăne; (one of the wives of an Albanian) şembară, şămbară; a **priest's** ~ prifteasă; a **shepherd's** ~ picuroăne, picurăroăne; a **fisher's** ~ piscăroăne; a **miller's** ~ murără; a **lumberman's** ~ limnăroăne || **Mul**: muiere, B-ARCH 452; **young** ~ nivistúle, PARALLELE 141

WIG s. pirúcle

WIGGLE vb. vclátin, vclătín, vñíşcu, vmut

WILD adj. áyru, păduríş; (turbulent) zevzéc; ~ **animal** price || **Cru**: (~ animal) ayríme, GOLAB 196 → **BE** ~ **WITH DELIGHT**, **RUN** ~

WILD APPLE s. ayrómbal, ayrómin, G: grómin

WILD BOAR s. || **HRISTU** 36: porc ayăr

WILD GRAPE s. ayrandzaláuă

WILD MARJORAM s. bot. (a)ríyan

WILDFIRE s. foc, yeangâne

WILD-GOOSE CHASE s. pul' tu vímtu

WILD-LOOKING adj. chirdút

WILDLY adv. áyru

WILE s. → **TRICK**

WILE vb. → **ENTICE**, **LURE**

WILL s. vreăre; dhyeătă, dheătă, thélimă; at **smb.'s** ~ după vóla a; **God's** ~ **be done!** Al Dumnidzău si s-facă! ('will' is omitted); **by last will** (before death) adv. cu límbă di moărte → **AT ONE'S OWN SWEET ~**, **OF ONE'S OWN WILL**

WILL (aux. for the fut.) va, vai; sporadically, as in **Gop**, **Mul**: a; I ~ **leave** Va mi dúc; **We** ~ **leave** Va nă dúţim; **They** ~ **drown** Va si s neacă; **They** ~ **not hear his flute** Nu a s-ávdă-a lui fluiără; **He** ~ **be either sleeping, or singing** I vai doármă, i vai cântă

WILLFUL adj. (as of a horse) ucheaľiu → **INTRACTABLE**

WILLFULNESS s. inagilâche

WILLIES s. ori f pl; nevricádz m pl, nevricó sg

WILLING OR NOT adv. (willy-nilly) cu vreăre, cu nivreăre; di vreăre, di nivreăre

WILLOW s. răchită, sálţe, dim. sálţioără || **Cru**: sálcu, pl sálţă, GOLAB 247

WILLY-NILLY → **WILLING OR NOT**

WILT vb. (to fade) pălésucu; (to loose courage or spirit; to lower the spirit or force of) vapolipsésucu

WILY adj. plan, -nă, -ñ, -ne → **TRICKY**

WIMBLE s. sfrédin → **DRILL**

WIN vb. amíntu (and amíndu); (to finish before the other players, esp. at cards) ies, aor. i(n)şíi or i(n)şái

WIN OVER vb. (as a town) ľau

WINCE: to ~ as if whipped arsăr ca chipinăt di şárpe || (as of

WIND

fear or pain): arsár năpói; mi trag năpói, mi astrág năpói

WIND s. vîntu, vimtu; **strong** ~ sindilîe, şindél'u, spídhă (and spídă) || **ALIA** 11: vîndu, vîmptu, aiéră; **Arm, Pals, Pdz**: avîmptu, B-ARCH 11; **the ~ is blowing**: **Mul**: bate vîntu, **Amc, Na, Vil**: súflă; **An**: trádzi aéras, B-ARCH 12; **STERGHIU** 24: voc. vîmte! → **PUT THE ~ UP SMB.**, **NORTH ~**, **SOUTH ~**

WIND vb. (to ~ a clock) ▽cruţescu, ▽curdisescu, ▽curdhusescu (and curdusescu); ~ **up my clock**! Curdiseá-ñ oára or Cruţeá-ñ oára! (to manipulate) ~ **smb. round one's little finger** (a)ncálţu şi discálţu; (to have a curving course) ▽stricór; (to encircle with smth. pliable) ▽ncurpilédz (and ngur-), ▽şuţ, ▽aruşúţ

WIND GAP s. coacă, şilătúrá

WIND OFF / UP vb. (of thread) ▽deápin

WINDBAG s. (an very talkative person) lafăzán, năpudheáric, políloy, zburyeáric, zburyeárcu

WINDER s. vârtéaniţă, vârtéanţă, cicrică, cicríche

WINDER MAKER s. (a manufacturer of winders) cicriccí [çi•krik•cí]

WINDFALL s. băftă → **LUCK**

WINDING s. (of thread) dipănăre; (of a road) şuţătúrá, turnătúrá; (grimace) strâmbătúrá

WINDING DEVICE s. aruidheáúă, cicrică, dipinătór, rudáne, vârtéaniţă, vârtéanţă, vârténiţă

WINDING UP s. (as a clock) cruţíre, curţíre

WINDING-SHEET s. (shroud) săván, săvún

WINDOW s. fireáştă, fireástră, cripitúrá, firídhă (and firídă), geáme, pălăthíre, pingére; **small** ~ mǎzgálă || **Amc, An, Na**: parádhir, **Els**: pirdhíri, **Kat, Perd**: firídhă, B-ARCH 401; **VELO** 11: frídă

WINDOW FRAME s. pîrváze, márgură

WINDOW GLASS s. geam n or geáme f, pl geñ

WINDOW SASH s. ciurciuvé, circivé, ciurciuvée

WINDOW-CATCH s. cǎrcheáúă

WINDOW-SHUTTER s. cǎnát, cǎnáte || **Peş**: cǎpáche, CL 41

WINDSTORM s. || **PC**: vîmtu

WINDY adj. vîntós, -oásă; also vimtós

WINE s. yin; **thin** ~ lánghir; **red** ~ aruşitúrá; ~ brought to church on one's birthday or name day anámă

WINE CELLAR s. bímtă

WINE DEALER s. yinár

WINE SHOP s. tavérnă → **TAVERN**

WINEGROWER s. || **GSus**: simén, CL 260

WING s. áripă, árpă, áripită, árpită, áriptă || **ALIA** 108: peáne, péne, pupíţă; **VELO** 10: árpă → **TAKE SMB. UNDER ONE'S ~**

WINGDING s. (party) băiráme, muabéte [mu•a•], ziaféte [zi•a•]

WINGED

WINGED adj. azbuirător, -toăre ~ **creature** pitúmin

WINK AT SMB. vb. fac cu óclul, ñ-fac ntr-óclú, cálcu cu óclul, dau cu nóima; ~ **with one's left eye** fac sémnu cu-astângul

WINNER s. azvingător

WINNING adj. (as at cards) câştigós, -oásă

WINNOW vb. (to remove chaff, etc. by a current of air) vîntur, azvîntur, azvîmtur

WINTER s. iárnă, iărănă, N: iără; **last** ~ adv. ástă-iárnă || rn > n in Gra, Grăm, Hor, Kar, Kat, Mi, Pdž, Plat, Rod, B-ARCH 454

WINTER adj. ~ **supplies** arnátic, arnátcu; ~ **pears** górtă arnareáte; ~ **coat** (from sheep skin) cujúc, cojóc

WINTER vb. (to pass the winter) irnédz, iernédz, airnédz, ar-nédz || **passed the winter** 3 sg/pl irra, HRISTU 3

WINTER SEASON s. iárnă, irnáre, arnáre, irnát

WINTERING QUARTERS s. (for shepherds and their flocks) irnát, arnát, aríu, arnúu, aríe; câşlă; **In winter time this place is good quarters for sheep** Auă iárna eásti câşlă bun trá oi; **I am going to the** ~ Mi duc arnie

WINTERTIME s. → WINTER

WINTRY adj. (cold) m/f sg aráte, m/f pl arăţi

WIPE s. (cleaning) sfungărsíre

WIPE vb. ▽(a)ştérgu (→ § 32); (with a sponge) sfungărséscu; fig. ~ **the floor with smb.** rizilipséscu → REPRIMAND

WIPE OUT vb. aştersu

WIPING s. (a)şteárdzire; (a)născărsíre, vanăschirsíre, spăstríre

WIPING OUT s. (a)şteárdzire

WIRE s. sírmă

WIRE vb. (to send word by telegraph) bat telu

WIRE-PULLER s. tirtipcí

WISDOM s. mînte, mintéză (and mindéză), mintiminíle

WISDOM TOOTH s. măseáua di mînte; streápită

WISE adj. mintiós, -oásă (and mindiós, minduós), mintimén (and mindi-); diştiptát, ştiút; cu sicără n cap (lit. 'with rye in one's head') → INTELLIGENCE); pl: cápíte cu ţércłú; **with** ~ **words** cu zboáre ştiúte; prónim; **to become** ~ bag mînte búnă

WISEACRE s. calpuzán

WISELY adv. auşéáşte; cu căle

WISH s. dimândáre, vólă, vreáre; (invocation) uráre, urát; ur-síre; **You have fulfilled your** ~ Tíne ursírea ȕ-u fiţéşi || **last** ~ (before death) dórlu dit sóne, BASME 430

WISH vb. (to dream) dor; (to whim, to fancy) 3 sg impers. ñ-si urixeáşte; **He** ~ed to have a child Dureá s-áibă un ficiór; **She** ~ed a rose L-si urixí nă trandáfilă; (to desire) **His mother** ~ed to

WISHING

kiss him Mă-sa dureă să-l bășe; **We will give you as much as you ~** Va-ț dăm cât va u-âi tu vreare; (to die to, to desire desperately) crep, plăscănescu; (to long) ñ-vîñe dórľu, mi ľa dórľu; (to bid) (a)ór, urédz, dau urăciúnea să; **He ~ed them all the best** Lă ură câti búni sun pri loc

WISHING FOR THE MOON ~ || fum di hióle! (to indulge in illusions), RĚCATAS 50

WISHY-WASHY adj. ánustu, -stă, -ștă, -ste

WISP s. (bunch) mânătă, mnătă

WISTFUL adj. lângărós, -oásă

WIT s. mînte; **to be at one's ~'s end** nu-ñ táľe puscárlu → **TO PUT SMB. TO HIS/HER ~'S END**

WIZARD s. măyístru m, măyístră f; mándisă f; Máia-Gáia; palang-heár

WITCH vb. măyipsésu → **BEWITCH**

WITCHCRAFT s. amáie, (a)máye, mándie

WITCHERY s. → **WITCHCRAFT**

WITCHING s. măyipsíre, nămătisíre

WITH prep. cu; **to cut ~ a knife** taľu cu cuțútlu; di; **He keeps the house ~ trifling sums** di șíle, di páľe țâne cásă; **~ all one's forces** cât pot; a mórtului; **~ bag and baggage** cu síndu, cu pándu; **~ bent head** cu cáplu spindzurát (or plicát); **~ good reason** drip-tátic or driptátică; **~ moil and toil** rúfu-n-búfu; **~ many small children** (of a family) minút, as in: Are fumeále minútă ('He has a family ~ many small children'); **~ folded arms** cu mănľe ncruțite (or ncruțiláte); **~ night and main** adv. a mórtului

WITHDRAW vb. ▼trag năpói; trag mănă (→ **ABNEGATE**);, ▼cúrmu; **The river has withdrawn** Ápa s-trápse; **We withdrew the boy from the sheep** Ficiórlu l-curmăm di la oi

WITHDRAWAL s. || (renouncement) trádzure di mănă, CAPIDAN 174

WITHDRAWN adj. (isolated, secluded) nguvát, axólit, pahóm

WITHE s. liyăreáuă, lúrá, veárgă

WITHER vb. ▼(a)spárgu → **FADE**

WITHHOLD vb. ▼țân, ▼căpistrusésu, ▼acumtinésu

WITHIN prep. tu; **~ rifle shot** to tuféche; **~ a short time** dúpă niscântă oáră

WITHOUT prep. and cj. fără, făr-di, fără să; **~ saying a word** fără să scoátă zbor din gúrá; **~ doubt** fără di áltă || **~ much ado** níți únă, níți doáuă, BASME 500; níți únă, níți áltă, BASME 60; **~ question** nu va (vărñă) dzăcă, BASME 590

WITHSTAND vb. ▼țân, ▼țân chéptu, dă(i)năsésu, dănisésu, stă-nipsésu, văstăxésu; (to abide) ▼arávdu → **STAND**

WITNESS s. mártur, mártir, șait; **to bear ~** ▼mărtirisésu, ▼măr-

WITTED

tirséscu

WITTED adj. pîrgác**WITTY** adj. theámin → **CLEVER****WIZARD** s. măyístru → **W****WIZARDRY** s. (magic skill) (a)máye, amáie; (great skill) măsturíe, măsturíe**WIZENED** adj. (dried up) uscát**WOBBLE** vb. ▼trunduéscu → **SHIVER****WOE** s. → **SUFFERING****WOE** interj. mar (di); cavái; ~ **me!** Mar di míne!**WOEBEGONE** adj. cripát → **SAD****WOEFUL** adj. (afflicted) amărât; (paltry) pânghiós [•gós], -oásă**WOLD** s. (upland area) plaiu**WOLF** s. lup; (in fairy tales) Mástur Nicóla**WOMAN** s. muláre, mbláre, mgláre, mgheáre; coll. mulírame;**strong** ~ mulíroáñe, bărbătoáñe || **ALIA** 139: mláre, mlére, bleáre; **Vil:** miáre, **GSus:** m'áre; **Mul:** muiére, **B-ARCH** 139; **Cru:** nveástă, mveástă, **GOLAB** 239**WOMAN IN CHILDBED** s. lihoánă; adj. lihuñéscu**WOMANISH** adj. mulíréscu, -ească, -eștă, -ești**WOMB** s. anaț. mítră**WONDER** s. ciúdă → **MIRACLE****WONDER** vb. ▼(a)ñír, ▼apuriséscu, ▼ciudiséscu, ▼ciuidiséscu, ciudéscu, ciuduéscu, ñ-frec ócílí, ▼limnuséscu, ▼ncruțéscu; ▼thă-măséscu, ▼uiñiséscu, ▼uñiséscu**WONDERFUL** adj. nișinlítcu, -tcă, -tți, -tțe; scóntră invar.**WONT** s. tabiéte, nveț**WONTED** adj. (accustomed) nvițát**WOOD** s. (forest) pădúre; (~ full with thickets) drâzgă; (material) lémnu; (much ~) limnú; (colored ~) aváijivă; (yellow ~) țermándél || **F:** lémnu, **SarD** 98; **lem**, **HRISTU** 1; ('forest') **Els:** munte, **Cern**, **Flam**, **Kast**, **LvO**, **Mal:** múndi**WOOD EMBERS** s. coll. spúză, sprunáme, **N:** spúr(n)ă**WOOD PECKER** s. orn. ciplitoáre, ciucutoáre, chétru || **Smr:** cicli-toári, **CL** 43; **Prv:** ciupătoáre, **CL** 44; **SJos:** tripocsán, **CL** 262; **GSus:** pulu cu ciópcă, **CL** 259**WOODBORER** s. ent. → **BORER****WOODCOCK** s. orn. bicăță**WOODCRAFT** s. ~ măsturíe, măsturíe, măsturlíche**WOODCUTTER** s. limnár, cupăceár, dărvár; (his wife) limnăroáñe**WOODED** adj. pădurós, -oásă; sálñiós, -oásă **G:** sánluós, -oásă**WOODEN** adj. limnós, -oásă; di lemnu; ~ **houses** căsi limnoáse**WOOD-FRETTER MOTH** s. ent. saracufái

WOODLAND s. → FOREST

WOODLOT s. pădurică, pădurice

WOOD-PIGEON s. orn. guguce → STOCK-DOVE

WOODY adj. (abounding in woods) pădurós, -oasă; (made or consisting of wood) limnós, -oasă

WOOL s. lână; (rough ~) sůmă; (best ~) cărmínă; (inferior ~) ché-ndic, chióndic; (~ from around the tail) códină, suél'u; (~ from the head) cápit; (mixed ~) similână; (hackled ~) (a)pălă; (the whole ~ from one sheep) báscă; fălcăre di lână; (lamb ~) arnăpáche; (a heap of ~ carded by hand) clăndzu, **Snr**: clíndzu; (a flock of ~) űiț or űiță; ~ waste știm, tălăciu, tălmăciu; **Much cry and little** ~ ~ Cari táte fáte → CRY || **ALR** 435: **best** ~ arúdă; **worst** ~ áscură; **ALB**: **Dren, Kərb, Pe, Pěr, Sln**: báscă 'the whole ~ from one sheep,' Brâncuș 553

WOOL-COMBER s. chiptinár, hălăciu

WOOLEN FABRIC s. málină

WOOLEN GOODS s. (i)spápe

WOOLY adj. lânós, -oasă

WOOZINESS s. andrălăsíre

WOOZY adj. (befuddled) cālít → DRUNK; (dizzy, weak) andrălăsít

WORD s. zbor, cuvëndă, dzăcă, gráir, graiu, greiu, pl gréire; **N**: greaiu, pl greáire; **empty** ~s goále; **big** ~ groáse; **Fine** ~s butter no parsnips ~ Zboáre múlte - ftóhe máre (lit. 'many words [spell] great poverty') → IN OTHER ~S || **Cru**: ~s cannot express nu áncápe zbor, **GOLAB** 205 → BREAK ONE'S ~; DEPART FROM ONE'S ~; MAKE ~S

WORDLYWISE adj. fricát, amisticát

WORK s. lucrú, **N**: lúcur; lucráre; **G**: (occupation) istréte; (exhausting or villain ~) hămălăche, pidhipsíre; (accomplishment) a-dărámintu

WORK vb. lucrédz; to ~ too much pára-lucrédz; to ~ grimly lucrédz discufút, ▼pidhipsésu, ▼píngu oáhte; ~ oneself to death mi tuchés-cu tu lucrú; mi misucupsésu; (to ~ with good results) 3 sg impers: ű-cústă; (to ~ well, to take effect) surdisésu; ~ miracles vb. fac thámă

WORK HAVOC UPON SMTH. vb. trec prit dínte, trec prit lipídă, bag stróflu (tu)

WORK IN vb. ▼bag

WORK OUT vb. cătăpățésu

WORKADAY adj. (ordinary) di-arádhă

WORKER s. lucrătór, lucrătóűu m, lucrătoáűe f; aryát; lăcrătór || **F**: lăcătór, **SarD** 105; **Cru**: lucártór, **GOLAB** 232; **An, Arm, Căl, Cern, Clís, Cot, Els, Gra, Kok, Lvz, Mi, Na, Pals, Pdž, Pro, Pros, Ses, Vil**: eryát, **B-ARCH** 250

WORKINGMAN

- WORKINGMAN** s. lucrător
WORKMAN s. măstur
WORKMANSHIP s. (craftsmanship) micăme
WORKOUT s. (test) cătăpăţire
WORKSHOP s. aryăstír
WORLD sa)lúme; (the earth) loc; (people) duňáuă; (the uni-verse) cózmu, duňáuă; (a state of existence) bánă || **Cru:** duňáie, GOLAB 213
WORM s. yérmu; (on goats) vúngu || **ALIA** 137: ghérmu, iérmu, iérru
WORM vb. (to obtain by artful or insidious pleading) scot
WORM-EATEN adj. yirmít
WORMWOOD s. bot. pilóñu
WORMY adj. yirm(in)ít; yirminós, -oásă; to be ~, to become ~ yirm(in)éscu; **This cheese is -ing** Căscăvălu aéstu yirmineáşte
WORN adj. (as of the heels of a boot) mácát; (as of a blanket) cingăñós, -oásă; găgăñós, -oásă; tráptu, -ptă, -ptă, -pte; tuchít; ~ out (exhausted) tálăít
WORN-OUT adj. arós, -oásă; mácát, tuchít
WORRIED adj. sicliít, sinhisít, tu gailéi, tu pihité || **STERE** 10: gailipsít
WORRISOME adj. (inclined to worry or fret) sicliţít
WORRY s. cripáre, vălándúrá || (agitation) murzueri, **HRISTU** 37; miracu, **HRISTU** 78 → **CONCERN**
WORRY vb. ▼ciurtuéscu, ▼minduéscu, ▼sinhiséscu, ▼sicliţéscu, am frundídz, am (máre) angátán, am zóre, mi mácă săráchea, mi mácă úná săráche, ñ-dă cripáre (or crăpări), trag cripárea a, ñ-u mác íni-ma; **Don't** ~! Nu ti minduiá! Nu-ái zóre! Bágă-u (fésea) strâmbă! **Don't** ~ me! Nu-ñ dă cripări! || **Don't** ~! Nu-i ţivá! **BASME** 420; S-nu-ţ ímnă míntea! **BASME** 237; mi murzuescu, **HRISTU** 22; **Don't** ~, father! Nu ai miracu, tate! **HRISTU** 78
WORRY ONE'S BRAINS WITH vb. ñ-vátăm míntea, ▼văsăñipséscu
WORRY THE LIFE OUT OF SMB. vb. scot súflitlu, scot peri álghi, aród hicátlu, aród dit hícáte
WORRYWART adj. sicliţít, ciurtuít
WORSE adj. and adv. bitér. bitíre, cáma rău → **BECOME WORSE**
WORSEN vb. (as of a wound) cacurizipséscu || (only in Codex Dimo-nie) ▼mărităscu, **CAPIDAN** 149
WORSHIP vb. tiñiséscu, alávdu
WORST adj. cudár, dip ma răulu m, dip ma ráua f; nai ma răulu m, nai ma ráua f
WORSTED s. (woolen cloth) || **CARAFOLI** 25: adímtu
WORTH (deserving of): Is it ~? Ari scuteári? to become ~ ▼xés-cu, ▼axiuséscu → **BE** ~, **MAKE** ~
WORTHLESS adj. mízav and mizáv; ni-ácsu, náxu; 3 sg nu áre níţi

WORTHWHILENESS

un pâhă → BE ~

WORTHWHILENESS s. scuteăre, scoătire

WORTHY adj. ≈ 3 sg: axizeăște ('it is ~')

WOULD auxiliary of the conditional: vrea, vrei; va; He ~ sell it Vrea si-l vîndă; He ~ die (or He ~ have died) vrei moără; I ~ have seen vrea ved; we ~ have seen vrea vidém; you ~ have seen (2 sg) va videái; (2 pl) va videát; he ~ have seen va vidzú; they ~ have seen va vidzúra

WOUND s. (a)rănă, disbelitură, yir; pleágă; (by a bullet) lăvuitură

WOUND vb. ▼arănescu, ▼agudescu; (to ~ with an arrow) sádzitédz; ▼lăvu(s)escu, pliyusescu, pliguescu; I was ~ed at Yanina Iánina mi pliyuírá

WOUNDED adj. (a)rănít; (by a bullet) curşumát, pliguít, -yu-

WOUNDING s. lăvusíre, lăvuíre, pliguíre, -yu-

WOW! interj. oá! úa! hui! ui! húhe! i! ih! (amazement) vii! o-popó!

WRACK s. nilsíre

WRACK ONE'S BRAINS OVER vb. ñ-disíc cáplu; ▼frimíntu

WRAITH s. stihíe → PHANTOM

WRANGLE s. ntirtăre, filunichíe → DISCORD

WRANGLE vb. ▼ntértu → QUARREL; (to compete) ▼sinirsescu

WRANGLER adj. (brawler) ghiurultagí

WRANGLING s. ngărta-mărta, ngrăñe

WRAP s. anvălitoăre

WRAP vb. (to cover by winding) ▼anvălescu, ▼anvilescu, ▼nvărtés-cu, anvărtescu; Death is wrapping me up Moărtea-ñ mi-anvăleăște ||

WRAPPED adj. nvărtít, anvărtít

WRAPPER s. bog, pl bodzi; (article of clothing) antiríu; căpót, capótă, giup, sâié; dressed in ~s nviscút tu sâiádz

WRAPPING s. (a)nvălíre, (a)nvălitură, (a)nvărtíre

WRATH s. (rage) amăñie; (divine chastisement) uryíe

WREAK vb. culăsescu; mi discárcu

WRECK s. aspărgăciúne, aspărgătură

WRECK vb. aspárgu, dărâm

WRECKAGE s. → RUIN

WRENCH s. şutăre

WRENCH vb. ▼anvărtescu, amvărtescu; (to distort, to twist) ▼şuţ, ▼aruşút; (to cause to suffer anguish) ▼munduescu → TORMENT, TORTURE; Why are you ~ing our conversation this way? Te u-anvărtéşti cuvênda acşí?

WRENCH OUT vb. stricór, N: astórcu

WREST s. astoártire

WREST

WREST vb. astórcu → **WRENCH**

WRESTLE s. alúmtă, alumtăre

WRESTLE vb. ▼alúmtu, ▼azvíngu

WRETCH s. zgrumăt

WRETCHED: **the** ~ urfănămea

WRETCHED adj. antíhristu di (and andi-), aspindzurátlu di, (a)st-ímtu di, buisítlu di, bumbunidzát di Dumnidzău, cacómir, caimén, capsumán, cătrán, di cătráne, cacurídz, chisusítlu di (and pisusítlu di), córbu, curbisítlu di, dhaľu, dispulátlu di, dhuľát (and duľát), dhístih, érmu, gramén, yramén, funipsít, furtunát, jilít, láie ş-tihiláie, lai córbe-curbişáne! lăitlu di, lipisít, mbógrulu di (or bógru di), miláne, mórnu, mpuşclát, ncérnu, ngérnu ş-corbu; (of destiny) tíhe neárcă; ni-apucát, ni-arăs, nihít, óhru di, órbu, pársítlu di, piscătrán, pónđu di, pundátúrlu di, pústu di, scurpisít, seclu di, stuhinátlu di, şcrétlu di, şcrituít, tihiláiu, túmsu, túmtu, uryisít, vápsu (or nvápsu), văpsítlu di, vătămát; (unhappy) **that** ~ **mother** túmsa-ateá di múmă; aístă ni-arăsă mămă; (ugly) **a** ~ **dream** un văpsít di yis; **the** ~ **old man** stihinátlu di aúş (of destiny) nfărmăcós, BASME 126 || CUVATA 4: (miserable) ca bătut di grăndină; DIARO 25: (contemptible, despicable) hândăcusít, handacúmen

WRIGGLE vb. (as of clouds or waves) ▼şuţ, ▼târculésu (and tăř-), turculésu; (to fling about, to toss) mi dirín

WRING vb. ~ **one's hands** ñ-frăgu mănle; **to** ~ **linen dry** (a)stórcu

WRINKLE s. súfră || **Peş**: (on the forehead) avlăchiuri f pl, CL 38

WRINKLE vb. ▼sufusésu, ▼zbârcésu, ▼stăfidhusésu; (of a dress) ▼ciumulésu, jubăřjésu || CUNIA 148: **to** ~ **one's brows** adún su-frănţeálili; alăxésu ópsea

WRINKLED adj. sufusít, zbârcít, jubăřjít

WRINKLING s. sufusíre, zbârcíre, jubăřjíre

WRIST s. anat. ALIA 170: anódu, bilingiúcă, bilindzúcă, bilingécă, bilingíticu; clái [klá•i] di mănă, clíduse (and clíduse, clídhuse), clídere, gúşă di mănă

WRITE vb. (n)yrăpsésu, grăpsésu; ascriu, scriu (→ § 32), scriír, scriésu || **adár**: **He wrote a letter** Adră nă cárti, BASME 47

WRITE OFF vb. (to cancel) ▼aştérgu

WRITHE vb. (as ~ **in pain**) mi turculésu, târculésu; mi dirín; (to ~ **of shame**) mi ngroápă lóclu di arşíne

WRITING s. (n)yrăpsíre, scriiáre, scriitúřă adj. scriát, yrăpsít

WRITTEN adj. scriát, yrăpsít; (as with a nail or a knife) || GULI 5: zgrămăt

WRONG s. strâmbătáte, adhichipsíre

WRONG adj. strâmbu; ~ **in the upper story** nu lu-ári súbaşi la lóc; **the** ~ **side out** tersené; **What's** ~ **with her?** (What's happened to

WRONG

her?) Țe taxirăte u-ăre aflătă? || **You are far** ~ Te-arăde mîntea, BASME 355 → MISTAKEN, BARK UP THE ~ TREE, RUN THE ~ HARE, BE ~ IN THE UP-PER STORY, BE FAR ~

WRONG vb. (to injure, to hurt) ▼vlăpséscu, ▼adhichipséscu, ▼adhichiséscu, (a)ncálic → OPPRESS

WRONGLY adv. (the ~ way) ádhica (and ádică), térse, tersiné

WRONGDOER s. batác, bătác

WRONGHEADEDLY adv. anápuda

WROTH adj. → ANGRY

WROUGHT adj. turnipsít

WRY adj. strâmbát

WURST s. → SAUSAGE

X

XMAS s. → CHRISTMAS

Y

YAHOO s. galámán

YANK s. dizgrăbunăre, zmuldzire, zmuldzeăre

YANK vb. ▼dizgrăbún, ▼zmúlgu

YAP: keep one's ~ shut ~ nu dau pri toacă (as a secret)

YAP vb. (as of dogs) ▼alátru

YARD s. (closure) cúrte; also: avlie, trúsă, ubór, ugrádă

YARN s. (woolen ~) cheádin, chédin

YARROW s. bot. șuricină

YATAGHAN s. yităgáne, yiutăgáne

YAWN vb. cáscu, háscu

YAWN(ING) s. căscăre, hăscăre

YEAR s. an m; **last** ~ an; **the ~ before last** anțărțu (and adzărțu); **this** ~ éstan; **next** ~ alántu an; di vârnă oără; **the ~ after next** andó năinte; **A happy new ~!** Tră multă añ! **three ~s** trei añ di dzăle (lit. 'three ~s of days') || **the ~ before last** adzărțsu, K-D 116; **next** ~ la ánlú, PARALLELE 141; **a whole** ~ un an cu ánlú, ibid.

YEARLING s. (of sheep) noátin, vitúľu

YEARN

YEARN vb. (to long for, after) ñ-alghéscu óclil', mi ía dórlu (di)
→ **PINE**

YEARNING s. dor; adj. lângărós, -oásă

YEAST s. || **Prv:** fatazmítcâ, CL 45

YEAST vb. || (to ferment, of dough) asfíngu, CAPIDAN 148

YESTERYEAR s., adv. an

YEASTY adj. (frivolous) lişurác; (unsettled) ni-aştirnat, ni-aştirnút

YELL s. zghic, zghícú, zghilíre, ceáună, ciuñát, huhutíre, strigáre

YELL vb. dau un zghic, zghiléscu, zgléscu, strig; ~ with laughter
▼căhtéscu, ▼păhăéscu

YELLING s. huhutíre → **YELL**

YELLOW adj. gálbin, limuníş; light-- hímil

YELLOWISH adj. gălbinós, -oásă; gălbinús, gălbiñór, -ñóără; (pale) gălbúñu, -ñe, -ñ; gălbâgiós, -oásă; ~ **brown** (of goats) cul

YELP vb. (usu. of dogs or children) ▼nciuñédz (and ngiu-); (rare) cioñu

YES ahá, ahă; also: hoa, málista; **N:** po; péchi || (indicating polite interest or attentiveness) ursea! HRISTU 6; (yes, I've heard you) e, avdzâi, DIARO 343

YESTERDAY adv. (a)iéri; ~ evening aseárá, asárá; the day before ~ auáltari, aláltari, láltari, auártari, auáltadz (and -taz) culoáltădz || **Cru:** aualtădz, GOLAB 199; ALIA 525: aé, aiéri, aseárá, asérá

YET adv. (up to now) nínga, până tóra, pân tu hópa aístă; (eventually) ună-oárá

YET cj. ş-năpói; **Beasts are wild and ~ they do not abandon their offspring** Ayríñle, ți sântu ayríñ, ş-năpói fumeál'a nu şí-u alásă; (nevertheless) cu túte aésti

YEW-TREE s. tísă

YIELD vb. (to give off/out; to produce) dau; fac; (to ~ lies, gossip) vom; (to renounce, to truckle) ▼alás; trag mână di (→ **ABNEGATE**); to ~ to temptation dau coáda (lit. 'to give one's tail')

YELDING

YIELDING *adj.* (submissive) ascultător, -oăre; tápir; tibié invar.

YOGURT *s.* mărcăt, yeaúrte [y^a•úr•ti]

YOGURT SELLER *s.* mărcâtgí, iargí [ïar•]

YOKE *s.* giug [gug]

YOKE *vb.* (of draft animals) ▼ngiug, ▼giuguéscu

YOKING *s.* ngiugáre

YOLK *s.* gălbinúș, gălbineăță, croc

YORE: *of* ~ *adj.* di zămáne, zămănéscu || *in days of* ~ tu nă étă, BASME 42; nă oără ș-tu nă étă, BASME 84

YOU *pers. pron.* 2 *sg:* tíne and (almost extinct) tu; *dat.* (long form) a țâia; (short forms) țâ, ț, âț; **It seems to** ~ A țâia țâ si páre; **I told** ~ Țâ dzâș; **What do you want me to tell** ~? Țe vrei s-țâ dzâc? *acc.* (long form) tíne; (short form) ti; **All of them jumped on** ~ Tuț si-arcără pri tíne; **Did I hurt** ~? Eu ti-agudíi? **The advice I am giving** ~ **will get** ~ **out of trouble** Cálea țe-ț dau io va ti scoá-te năpárti; 2 *pl:* voi; **You are not the way we are** Voi nu hiț ca noi; *dat.* (long form) a voáuă; (short form) vă, vâ, -vă; **It seems easy to** ~ A voáuă vă si páre lișór; (addressing more than one person) **Good day to** ~! Búnă-vă dzúua! *acc.* (long form) voi; (short form) vă; **They saw** ~ **last night** Vă vidzúra aseáră; Hey, ~! (*interj.*) ghídi! bre, vre, re or aré (*only when addressing men*); lai; ~ **witch!** Ghídi stríglă! ~ **head of an ass!** Ghídi cap di mulá-re! **Why did you shout,** ~ **stupid man!** Țe greai, vre gláre! ~ **my sons!** Vre hi! Is it ~? Tíni hii, aré? **Why are** ~ **hitting me this way?** Aré, țe dai acși? ~ **wretched man, I am sorry for** ~! Ñ-eáste ñílă di tíne, lai lipsíte! || (*reverent or ironical 'you'*) afindí-ía-ți (*Germ. Herrlichkeit*) PARALLELE 139

YOUNG *adj.* ñic, ñic di añ, tínir, tínir di añ; ~ **people** coll. tiniráme; **two younger sisters** doáuă surări ma ñiți; **We are not** ~ Nu him tu ñáte; (*characteristic of young people*) tiniréscu

YOUNG MAN *s.* gióne, schitíu; coll. giunáme, ficiuráme, cuchiláme

YOUNGISH *adj.* tinirúșcu, -șcă, -ștâ, -ști

YOUNGSTER *s.* ficiór, ficiurác, ficiurángu; also: cântătoráš (*and cândă-*), cătândoráš, schitíu, talabáciu; (*handsome and brave*) fidán

YOURS

YOUR(S) poss. adj. or pron. 1. (one possessor) (of a *m sg* or *n sg* object) a tău, atău; a tăl; (of a *f sg* object) a ta, ată, a tăle; **N:** a táo; (of *m pl* objects) a tăl', a tăi; (of *f* or *n* objects) a tăle; ~s (*m ± f*) **have arrived** A tăl' viñíră; ~ **fields** ágrâle a tăle (*n pl*); (Short dat. *sg.* forms of the pers. pron. may also be used): ~ **knife** cuțútlu-ț; **You will have me on ~ conscience** Va mi-ái pri súflit-țâ; ~ **tongue** límba-ț; **All ~ young men are leaving** Gîlónlí tuț âț fug; ~ **ears** (*f pl*) uréclíle-ț; ~ **brother with ~ mother** fráti-tu cu mâ-ta; 2. (two or more possessors) a vóstru (the object is *m sg* or *n sg*); a voástră, *f sg*; a vóștri or a vóștră, *m pl*; a voástre, *f* or *n pl*; (The short dat. *pl.* form may also be used); **Go to ~ home(s)!** Ñirdzét acásă-vă!

YOURSELF pron. însuț; síngur-țâ; **Go ~!** Dú-te síngur-țâ!

YOUTH *s.* (young male) ficiór, firfirúș; (the time and state when one is young) giunátic, tinireăță, ñátă **my ~ ñátile meále** || **F:** tinirață, HRISTU 1

YOUTHFULNESS *s.* ñátă

YULE *s.* → CHRISTMAS

YUMMY adj. bun, bună, bűn, búne; nóstim, *m pl* -tiñ, *f pl* -me; scóntră invar.

Z

ZANY adj. astráptu, -ptă, -pțâ, -pte → CRAZY

ZAP vb. aspárgu, súrpu → DESTROY, KILL

ZEAL *s.* zési *f*

ZEALOUS adj. après, -eásă, -éșl, -eáse

ZEPHYR *s.* (light wind) ávră; tex. zafíre, zefiráche

ZERO *s.* sâfâr, sâfâre, núlă

ZEST *s.* nustimádhă, nustimeăță

ZESTFUL adj. nóstim, -timă, -tiñ, -time

ZIBELINE *s.* zool. iulmăe

ZIGZAG

ZIGZAG s. frimtúra

ZIGZAG vb. (to turn to the right and to the left) ▼strâmbu || CUNIA
66: frângu cálea

ZIGZAGGEDLY adv. strâmbândalui

ZINC s. țíngu, cíngu

ZONKED adj. (being under the influence of alcohol) mbitát || CUNIA
49: călít → DRUNK